5011

DISCURSUS APOLOGETICUS JOANNIS ZWELFERI, MEDICINÆ DOCT.

adversus

Hippocratem Chymicum

OTTONIS TACKENII:

Ejusq; adulterini Salis Viperini novissimi Fundamenta, ut ait, antiquissima.

Cui & accessere

EIUSDEM

JUSTISSIMÆ VINDICIÆ

contra

FRANCISCUM VERNY

Pharmacopœum Monspeliensem.

Annexo etiam

APOLOGEMATE EPISTOLICO ANONYMI.

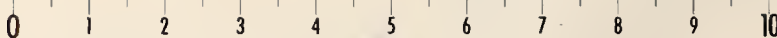
Ecclesiastici c. 4.

Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere.

NORIMBERGÆ:

Sumtibus MICHAELIS & JOHANN. FRIDERICI ENDTERORUM.

ANNO M. DC. LXVIII.

Ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων.
Vidi, Legi, Damnavi.

Præmonitio Authoris ad Lectorem.

PAucis hisce præmonitum volo, quòd, quæ Typo minusculo, Cursivo dicto, hâc in Apologia scripta apparent, Textus ac verba sint propria Tackenii; cùm quæ in ipsius Opusculo, Hippocrate Chymico, quod ex instituto, graviter lacessitus, refutandum suscepi: tum etiam, quæ in Tackenii Epistola de famoso liquore Alcahest, ad Celsissimum Holsatiæ Principem, Friderieum, Slesvicensem, Anno 1652. exarata, Hamburgi impressa, propriaq; jurati Notarii attestatione confirmata: nec non in ejus Apologia contra Virum integerrimum, D. Helwig Dietericum, Anno 1655. & Echo ipsius ad Vindicias prædicti D. Dieterici Venetiis Typis mandata verè contineantur. Si quæ igitur vitia circa communia Grammatices, & inprimis Orthographiæ, principia in his dictis hinc inde Tackenii propriis Textibus occurrant, studio illa in suo vigore, prout verè & realiter ibi continentur, etiã hîc relicta sunt, ne vel jota, nec punctum quidem, Textibus desit, aut mutilati videantur; nisi unus atq; alter forsitan incuriâ vel Typograhi, vel Correctoris, irrepserit error. Quas itidem Defensio justa, seu Vindiciæ undiquaq; approbatæ, contra Verny Gallum exhibent, literas minusculas, ex Gallico in Latinam Versionem & Textum esse Vernianum, æquè Benevolus Lector judicato.

Spectabilibus & Excellentissimis Viris,

INCLYTÆ ET ANTIQUISSIMÆ MEDICORUM FACULTATIS AUSTRIACO-VIENNENSIS:

D.D. Paulo de Sorbaith, Phil. & Medic. Doctori, Ejusdemq; Practicæ Professori Primario, Augustiss. Eleonoræ, Imparatricis, Viduæ Personæ Medico, ac p.t. Inclyti Collegii Medici Viennensis Decano spectabili.
D.D. Ramoldo van der Borcht, Sacr. Cæs. Majest. LEOPOLDI Archiatro, & Proto-Medico.
D.D. Christiano Rechberger, Augustiss. Imperator. LEOPOLDI Archiatro, & Collegii SubSeniori.
D.D. Antonio de Pozzis, Sacr. Cæs. Majestat. LEOPOLDI Archiatro.
D.D. Tobiæ Czaschelio, Sacr. Cæs. Majest Personæ Medico.
D.D. Marco Aurelio, Gisgonio, August. Eleonoræ, Imperatricis, Archiatro.
D.D. Bernardo Schlütter, Inclytæ Facult. Med. Seniori.
D.D. Balthasari Mannagettæ, Sac. Cæs. Majest. Aulæ Medico.
D.D. Francisco Ganser.
D.D. Christophoro Leopoldo Heffner, Sacr. Cæs. Majest. Aulæ Medico.
D.D. Petro Leonhardo de Montquintin.
D.D. Laurentio Stuber.
D.D. Ferdinando Slabio, Physico Neostadiensi.
D.D. Joann. Melchiori Schubert.
D.D. Valentino Laurentio Wagner.
D.D. Joh Conrado Kremer, Theor. Profess. Prim.
D.D. Joh. Jacobo Stumpff.
D.D. Ferdinando Friderich Jlmer, Theor. Profess. Ordin.
D.D. Nicolao Beckers, S. C. Majest. Aulæ Medico.
D.D. Joh. Adamo Spenholz, p. t. Physico Jaurinensi.
D.D. Joh. Georgio Schoneich.
D.D. Joh. Christophoro Resch, Urbis Medico Loimico.
D.D. Laurentio Wolffstrigel.
D.D. Matthæo Ludovico Ursino.
D.D. Georgio Sebastiano Jung.
D.D. Zacchariæ Mannagettæ.
D.D. Joh. Claudio Rhoe.
D.D. Joh. Habersack.
D.D. Jacobo Heinrico Kielmann.
D.D. Joh. Ferdinando Sculteto.
D.D. Paulo Esaiæ Plökner.
D.D. Augustino Francisco Vogel.
D.D. Heinrico Wenceslao Postmitio.
D.D. Joh. Christoph. Nabroth.

DEDICATIO.

DIsquirenti diu multumq; mihi, ubinam gentium Areopagus, aut unde justissimi causarum arbitri accederent, Vestra mihi affulsit æquitas, Viri Sapientissimi, utpote quibus longæ artes, consummata sapientia, avita & constans fama, in medendo felicitas & principatus (Soli adderem splendorem, si vestris insisterem encomiis) liberum dedit calculum, & jus suffragandi, nec non literatas causas dirimendi. Sereno itaq; animo, & tranquillatâ mente, causam meam ad Vos devolvi cupio, & *Tackenii* cujusdam Miso-Chymici petulantias, &, in Rempublicam Medicam, (quam, dum me impeteret homo arrogans, seditiosè arietavit) probra & convitia sisto; nec non *Vernii*, Monspeliensis Pharmacopœi, simplicissimam & ridendam superbiam, quâ (homo nec Latini idiomatis gnarus) Zvvelferi lucubrationes refutavit. Risi in *Tackenio*, iniquissimo homine, temerarios ausûs & irritos conatûs; in *Vernio* rusticum & præcocem honoris ambitum, famæq; pruriginem, quâ Scriptoris nomen præmaturiùs affectavit. Sortem interim meam suspexi, quòd cum Doctissimis Viris parem subirem aleam, atq; livori paterem. Quis enim non novit, quòd cum sapientia invidia adoleverit? Viros, artes professos, Momos ubiq;, & Zoilos, Satyricos & obtrectatores sustinuisse? Ipse Homerus, Antiquitatis Parens, Magni Alexandri pupilla, divinus Hippocrates Cous, Plato divinissimus, suâ profanati divinitate, sacrilegos habuêre obtrectatores. Græca Methodicorum Schola, & Medici, à Catone Censorio, sine discrimine, homicidæ dicti, quòd, primi Medicorum, remediorum variam penum invenerint; cùm Cato omnem in simplicitate salutem collocaret. Et: ut quid vetusta narro? Di-

cat

cat nobis vicinus Andreas Libavius, Germanæ ſapientiæ Gemma, Medicus & Chymicus Illuſtris, quid, poſt tot labores, & innumera merita de Republica Medica, ab obſcuro Henningo Scheunemanno; quid à Grammano (nondum excocto Paracelſiſtâ) quid à Biſterfeldio; à Goclenio; quid à Guiberto Lotharingo, retulerit. Loquatur Quercetanus, quid à ſuo Riolano: enarrent Scholæ, quid à Theophraſto & Helmontio perpeſſæ. Et, ut innumeros taceam, referat nobis recentisſimus Fortunatus Plempius, quid à Maſtige ſuo ſuſtinuerit: quid à Jacobo Sylvio (cujus invectivas Tyrannicam doctrinam vocat Sanctorius) tanti nominis Anatomicus, Veſalius, innocuè ſupportarit. Ut innumeros taceam. Probra à tergo, maledicta coràm, fucos experti ſunt ignavos, qui apum induſtrioſos labores conſumerent. Duram, fateor, ſuſcepimus Provinciam, ſpectabiles Viri, cùm Tackenium ad frugem reducere noſtro Apologemate contendimus, adverſus quem plurimi Europæ Medici (aut quæ non Univerſitas calamum exacuit, ut ejus petulantiam reprimeret: atteſtante hoc, impresſis monumentis, Helvico Dieterico?) dimicarunt: cùm interim Tackenius afflictione, cum Pharaone, ſit factus durior; cum Nabal, poſt increpationes, obſtinatior; &, ut ait Petrus Ravennas, in Epiſtolâ, Perverſum corrigere, nil aliud ſit, quàm ſtimulare inſanum; quàm oleum adhibere camino, & ventis incendia ſuperare, &, ut Seneca, de Moribus: deſinat remedio locus, ubi, quæ fuerunt vitia, mores fiunt. Placuit tamen, Mediolanenſis Præſulis acquieſcere Placitis, qui ait: Reſcindenda eſt inſipienti poteſtas, non adjicienda libertas. Inſipientis enim, in libertate, ruina vehementior. Neq; irritum eſt conſilium ſapientisſimi Hugonis, *lib. Inſtitut.* quando, Si difficile, inquit, eſt, cor malitiâ induratum ad formam diſciplinæ, & ſpeciem honeſtatis, incurvare; neceſſe eſt, quùm dura materia facilè ad formam non flectatur, ei acrioris flammæ incendium, & mallei gravioris percuſſio, adhibeatur. Niſi enim hoc præſtemus, vitia, ut ait Cordubenſis, transmittimus ad Poſteros; dum præſentibus culpis ignoſcimus: boniſque obſumus, dum malis parcimus. Hanc igitur triumphatam ſervorum bigam, ac illiterata mancipia, ad Vos

defero, Æquisſimi Arbitri, & ſpolia divido. Confido, quòd noſtris ſucceſſibus & Victoriæ, quam latiùs proſequor, oculis animisque comites, fauſta quæque ominaturi ſitis. Interim Valete, Europæ lumina, & hæc, affectuoſo obſequio, ad Vos deferentem Zvvelferum, ſemper devotisſimum amplisſimo nomini Veſtro, conſtanter redamate. Sic vovet

Spectabil. & Excellentiſſ. Domin. Veſtrarum Inclytæ & Antiquisſimæ Facult. Viennenſ.

Dabantur è Muſeo meo, Viennæ Auſtr. die XXIV. Menſ. Junii. A. D. M DC LXVII.

addictisſimus

Johannes Zvvelfer, D.

PRÆ.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

Eminos Tibi sisto Fratres, Amice Lector, quos diu ignorantiæ utero conclusos tandem enixa est malitia, Tackenium nimirum, Medicum, & Verny, Pharmacopœum, par nobile fratrum. Tackenius homo durus & asper: pilosum aliquem & hispidum Esau dixeris, qui calcaneo sapientum insidiatur. Verny simplex, at superciliosus Idiota: Nabal aliquem descripseris, qui Hebraicè dementem sonat, juxta illud: Sunt quidam Docti, quos gloria vexat inanis. Mirabere forsan, A. L. quòd præfervidum lavacrum, & acerrimum lixivium, recens natis destinârim, quin vel pumice ad spasmum usq; defricuerim; sed mirari desines, ubi indolem hominum noveris, vocem eorum audieris, petulantiam experiêre. Tackenius enim, jam in cunis robustus convitiator, præterquam quòd invitum Zwelferum, diu multumq; stimulatum ac lacessitum, ad hæc sollicitârit; postquam scholas, & Medicos nostros, (quos festivo sarcasmo Canonicos appellabat) strenuè traduxerat; postquam doctrinam ediderat numeris Platonicis obscuriorem, erroribus horridam, sordidiorem Phormionis thoro, & Augiæ stabulo; dum post ampla promissa (Charetis pollicitationes dixeris) post magnifica decantata secreta, Atticus tandem manum aperiens, de penu sua remedia & thesauros promissos porrigeret, arcana scilicet pro callis pedum, Saponariæ, & Vitrariæ Regulas, de Lixiviis tractatum, & hujusmodi rara & abdita plurima: non fuit convitium, non hyperbole, non petulantia, quam in Reformatorem (sic suum olim amicissimum Zwelferum histrio & ardelio cognominat) licentiosè non exercuerit. Adeò, ut in constantissimum Virum etiam cadere non possit, quin huic morioni pro stultitia sua respondeat; quidquid Epictetus in contrarium hortetur; cujus tota Philosophia, hoc laconismo, & uno absolvitur diverbio: Sustine & Abstine. Prolixior itaq; fui in reprimendo Tackenio, & armis inculpatæ tutelæ tractandis: culpam fateor, B. L. sed id iniquissimi hominis amplissima deposcebat temeritas; cui etiamnum pro meritis non respondi. Interim jucunda utili immiscui, ne te nostræ tæderet prolixitatis. Tu, Amice Lector, auditâ hâc nostra Apologiâ, & justissimis Vindiciis, calculum subducito, &, an acti labores nostri, quos iteratò Europæ impendimus, tam famosum libellum, & infames pagellas, quales Tackenii esse reperies, promeruerint, judicato. Interim Vale, Tuiq; studiosissimum Zwelferum ama.

Et Tu, Tackeni, speculum, quod Tibi objeci, lætus arripe, ac, quantum ab homine ac probo Viro degeneraris, contemplare: recole, quàm amara, immatura, austera, & iniqua adversus amicum, non provocatus, non stimulatus, ultrò citroq;, pro libidine ac maligno animo scripseris; quàm ridiculè tibi cesserit illa, quam, præcoci gloriolæ pruritu, D. D. Augustanorum susceperas clientelam, alienâ infamiâ. Nota verba Reformatoris, signa mysteria, rumina iteratò doctrinam; det, obsecro, vexatio tibi deinceps intellectum, quem luminosum precor. Hanc interim, quam scripsi, exegesin, quam coram, & super tecta, prædicavi, tuis, obsecro, in aurem concredito; &, si potes, Vale.

Nobilis, Excellentiſsime & Expertiſsime Dom. Doctor,
Amice percolende!

DEfenſionem, in proportione retorſionis, & ſine exceſſu moderatæ tutelæ, conſtitutam, juris eſſe cùm divini, tum humani, luce ipſâ meridianâ clariùs elucet; imò probatur id ex *l. 3. de juſtit. & jure:* & paſſim, *ad legem Aquiliam.*

Similem defenſionem, non ultionem, graviſſimè irritatus, ſuſcepiſſe videris, in Apologiâ tuâ contra *Tackenium;* quam equidem perlegi, &, ſepoſitis Moralibus, ad ſcrutinium Medicum non ſpectantibus, Phyſicè non apodem, ſed fortiſſimis & ingenioſiſſimis innixam fundamentis, reperi, dignamq́; ut eò detorqueatur, unde primam ſumpſit originem, nec non à quovis Philiatro ſtudioſè legatur. Maneo interea Dominationis Tuæ Excellentisſimæ

Datum ex Muſæo meo, Viennæ Auſtriæ, Ao. 1667. 19. Julii.

Servus ad omnia paratus,

Paulus de Sorbait, Phil. & Med. Doctor, p. t. Facult. Medic. Viennenſis Decanus.

Nobilis, Excellentisſime Domine Doctor,
Amice plurimùm dilecte!

T*Actus à* Tackenio, *meritò retorſionem meditaris. Didiciſti enim vel minimi Vermiculi exemplo, quòd is, dum innocenter comprimitur, ſuo motu offenſam reprimere conatur. Fama non patitur jocos, quia cum vita pari paſſu ambulat. Qui tacet, exclamat Juris peritus, non utiq; fatetur: ſed tamen verum eſt, eum non negare. Apologia Tua conſtat ſolidis, in ratione & arte fundatis, argumentis. Placent cuncta, ſpharam activitatis Medicæ non excedentia. Vale, & famæ Tuæ conſervationi ſtude diligenter; quâ ſemel amiſsâ, poſtea nullus eris.*

Excell. Tuæ

Dabam Viennæ, 24. Julii 1667.

ad obſequia paratiſſimus,

Tobias Czaſchelius, Med. D. & Sacr. Cæſ. Maj. Perſonæ Medicus.

Excell.

Excellentisſime & Doctisſime Zvvelfere,

Amicorum Intime,

Salutem & Sanitatem!

RΕcepi è Muſeo tuo ad me conſignatam Epiſtolam, unà cum Vindiciis Magni illius viri, Helwig Dieterici, uti & Doctiſſimum Apologeticon tuum, utraq; adverſus *Otthonem Tackenium* acriter & pro virili decertantia. Quæris à me, & ſuffragium (ut ais, ſincerum) ab amico depoſcis, num in reprimendo aut confutando *Tackenio*, manſuetudinis leges, & juſtæ vindictæ limites, non exceſſeris. Placuit ſanè æquiſſimæ ultionis, & liciti furoris, moderamen; quòd nec hoſti velis eſſe injurius. Si meum præſtolaris calculum, tantum abeſt, ut ab hiſce Vindiciis te revocem, quin potiùs currenti addam calcar, & ſtimulos properanti. Nam ſi ampliſſimam famam, quâ, toti Europæ conſpicuus, omnium ore & animis hactenus ferebaris; ſi uberrimos fructûs, quos doctiſſimæ lucubrationes tuæ literato Orbi conſtanter hactenus attulêre, penitius conſideres: grande nefas eſt, quòd hanc *Tackenius* fraudulenter eclipſare; illos arcanis machinis & livore, uno hoc famoſo, & mille ſarcaſmis luxuriante, libello præpedire attentârit. *Tackenius* non provocatus, ſed propriâ excitus libidine, Zwelferum, Amicum, Mecænatem, igne & ferro, ut ajunt, perſequitur; & tu de juſtiſſima vindicta, vel hoſti inferenda, ambigis? *Tackenius* mendaciis, convitiis, & mille criminationibus, non laceſſitus, te lapidavit; & tu blanditias, & verborum lenocinia, deterrimo hoſti meditaris? Infelix Medicus, qui carcinoma fovet, non ſanat: & crudelis lenitas, palpare vitia, & ſcelus ſimulando propagare. Si enim ſedulò tecum rumines, quæ & quanta de *Tackenio* Magnus ille Helwig Dietericus, quæ Principes & Illuſtriſſimi Viri, quanta Doctiſſimi cætûs, Univerſitates, & Lycea, publicis Typis olim divulgârunt; profectò verecundè nimis *Ottonis* hujus, & novi Hippocratis, ineptias divulgaſti, ac virum ſine famâ diffamaſti, forſan majora, (ſic conjicio) in futurum revelanda, conſervaſti. Perge igitur, quo cœpiſti, pede; regiam tenes ſemitam; ac, juſtas eſſe, arbitror, Vindicias tuas, & arma inculpatæ tutelæ, quæ pro fama & vita ſuſcepiſti. Faveant Superi *Tackenio*, ut hôcce proficiat collyrio, ne fors recidivus noviſſima reddat deteriora prioribus. Vale, vive, meq; conſtanter redama. Sic vovet, ex Muſeo, 17. Julii, 1667. Viennæ Auſtriæ,

Exc. Tuæ

Amicus perpetuus,

J. A. S. P. & M. D. p. t. P. J.

Nobiliſſ. Excellentiſſime Domine Doctor,

Fautor ac Patrone Colendiſſime,

Salutem & Proſperitatem!

R*Es ardua ſanè, & mera temeritas eſt, in ſomno profundo latentem excitare Leonem; & nunquam laceſſitum, nec provocatum, arripere arma, Inſipientis Suada. Etenim,*

Si ſitit humanum rabioſa Lyciſca cruorem;
mox ea tortoris concidit icta manu.

Talem, Excellentiſſ. Vir, ſe nuper oſtendit Tackenius, *ex Orco redivivus Hippocrates Chymicus; & inſtar Cerberi ſitiebat, non ſatis hucusq; in ſcholis laudatas, & in foro Medico bene acceptas, utiliſſimas tuas Lucubrationes, ac Opera orbi dicata, devorare penitus, & ſuo Libello, falsiſſimis (rectiùs dixerim ſtultiſſimis) principiis ac fundamentis impleto, Tuam Famam opprimere volens. Hic, inquam, non laceſſitus, aut unquam provocatus à Te, Doctiſſime Zwelfer, enſem arripuit, & tumidus, ſarcinatus ſcommatis, turgidus ſarcaſmis, totus ventoſus, ac iracundo & atroci cinctus colore, inceſſit, & Te, veritatem vindicantem, vel lædere, vel obum-*

brare

brare, conatus est. Vidi ego, & cum stupore Tackenium *legi; miratus, quòd, qui aliàs Apollo, & Oraculum Hadriæ magnum videbatur, nunc talia absurda proferat, & nefanda tractare studeat; &, quod maximum, Detractorem agat, &, pro animo grato, Cuculum induat. Mente captum hunc esse, judico; & κακοσπλαγχνία laborare videtur, & Linguæ pati vitium, vel oris torturam. Morbus reverà magnus, & symptomata non floccipendenda sunt; & ni, ipso docente Coo divino, Hellebori quantitas offeratur, periculum in mora esse, vereor. Citò igitur curandum censeo. Percussio valet, dicunt & Medici, & alii. Inter quos Ingeniosissimus D. Antonius de Burgurdia, in suis, de Linguæ vitiis & remediis, Emblemat. Pro Lingua jactabunda, hoc certum remedii genus esse, & Panaceam, suadet, dum inquit:* Percute, sanas:

Fixa patent nimis ora? genas modò percute; sanas:
Et grave sola mali discutit umbra malum.
Jactabunda patent nimis ora? sed incute probrum:
Incussusq; probri comprimet illa pudor.

Percute igitur, Vir Excell. *sanas; & licitam exerce vindictam; siquidem & justa defensio contra hostes probatur iniquos. Tu provocatus, & lacessitus, Famam servare memento: stabis intrepidus, & hostis tela jacta recusabis; cùm tandem bona causa triumphet. Apologiâ tuâ perdoctâ vinces Momos & grandiloquis consues ora. Fundamentis tuis nanias* Tackenii *obtundis, & rebus utilibus protinus ejus abigis falsa. Stes semper intrepidus: hostes percute; sanas. Faveat undiq; Tibi DEUS, Valeas, Vivas: sic vovet Viennæ Au,r. d. 28. Julii, 1667.*

Excell. Tuæ

Obligatiss.

David Eckellius, D.

D*Ivina* VIRTUS *invidis mortalium*
Volvi hinc, revolvi & inde motibus potest:
Nec verò, ut opprimatur adversis timet:
Sed quò frequentiore motu volvitur,
Eò citatiore cursu impellitur.
ZWELFERE! *Machaoniæ scientiæ,*
Præclare Restaurator! Aureum Decus!
Tu proprio exemplo istud edoces tuo.
Linguæ lacessitus procacis impetu
Tu fortiore tela spiritu excipis,
Audentiore motu in Authores suos
Felix retorquens illa, victor hostium.
Pro singulari amore, pro curâ tuâ,
Omni gerebas quam fide in Rempublicam
Apollinis, Tibi supremas gratias
Agi, & Trophæa laudis erigi decet,
Primò quasi Augiæ bubile fœtidum
Demum repurganti, alteri velut Herculi;
Sed competentem denegare gloriam
Tibi, Vir omni encomio sublimior!
Non erubescit cœtus ille lividus.
Compescere autem postmodo Tackenius
Digito labella discet, atq; Vernius

Sinetq;

Sinetq; Vernicis quasi immersus luto
Garrire cum muscis. Sed exemplum sibi
Juxta capessant, quotquot ad convicia
Sunt proniores, & bonos proscindere
Mordace sueverunt cavillo. En! hoc lucri
Ii reportant, quos, viros infamiâ
Virtute præditos notare, non pudet:
Ludibrio fiunt, & omnibus odio.

Johannes Georgius Volckamerus,
Doctor Medicus Reip. Norib. ac p. t.
Collegii Med. Decanus.

In Tachenium Momum A Zoilo mastige, vel Zoilum feriente
Exc. Dno D. Zvvelfero,
Panacea sua universali lixivio curatum:
Epigramma.

T*Achenium* Hippocratem furor incurabilis armat,
Inq; novam rabiem tristis Erinnys agit.
Viscera si nocuâ tumuissent læsa rubetâ,
Te posset Medicas, Psylle, rogare manûs.
Nunc date, si qua liquant meliores germina succos,
Si qua peregrinas Insula sudat opes.
Dicite, si quid habet natura potentius: iste
Sanari tritâ non solet arte furor.
Hoc veratri vis nulla juvat, curátve, cerebrum,
Evacuet totas jam licet Anticyras.
Et juxta serum est, capitis pertundere venam:
Non una hunc morbum vena, sed omnis, habet.
Inflatus libro, Hippocrates, tumidusq; superbis:
Morbus, crede mihi, est, non Medicina, tumor.
Quanta hîc pauperies, & docti salis egestas!
Quàm tibi contusum, Prisciliane, caput!
Grammaticas ferulis dignas plagisq; lituras,
Asophus, ad Sophias absq; pudore refers.
Incoctas crambes, vel straminis igne recoctas,
Apponis Doctis, crede mihi, insipidas.
Tu saniose Jater nævis, & turgide morbis,
Hîc cura Te ipsum, non alium, Medice.
Scripta docent, quòd tu nec te curare, nec ullum,
Ex malè transscripto, sis potis, Hippocrate.
Do tibi consilium: *Zwelferi* Embammata curant,
Quæ capiti apponit, *Tackeniane*, Tuo.
Non Cucuphæ, non Emplastrum, Lixivia sanant.
Zwelferi, penetrant subtus inane caput.
Huic te submitte, hunc sequere, hunc imitare Medentem,
Nulla tuis melior cura petenda malis.

synceritatis ergo cecinit
Qui Tackenium Legit Et Improbavit,
Philosoph. & Med. Doctor.

Chronostichon:
DabaMVs anno, qVo TakenIana agebatVr fLageLLatIo.

In
Apologiam contra Verny,
Pharmac. Monſpeliens.

MUndata & defenſa nitet Confectio Kermes,
Inq; Appollineis tuta quieſcit agris.
Comptior in Medicum jam totum pervolat Orbem,
Europa agnoſcit robur inane doli.
Nunc ſtabis, ZWELFERE, velut Marpeſia cautes,
nec vincent vires Amphytrioniadis.

Ferdinand. Fridericus Jlmer,
Theor. Profeſſ. Viennenſis Ordin.

In Lode del Eccellentiſſimo e Dottiſſimo

Sig.re GIOVANNI ZWELFER,
Medico Famoſiſſimo, intorno alla riſpoſta fatta al' furioſo e mordace libro del Takhenio.

Sonetto.

D' Epidauro, e Delo i degni honori
Zwelfer nuovo Chirone al Cielo ergeſti,
E ſe ben un Maligno à fronte haueſti;
Non valſe ad offuſcare i tuoi ſplendori.
Sempre furono immuni i ſacri Allori
Dai ſerpi dell' Invidia, onde ſorgeſti
Più glorioſo, e co' fecondi inneſti
Della virtù, fugaſti i rei malori.
Già il Deſtrier di ſileno il trotto allenta,
Ch' al ſuo intento il poter non corriſponde;
Ne di toccarti piu' Takhenio hor tenta.
Ben vede e d' ira freme, e ſi confonde,
Che Cinthia de ſuoi Cani non paventa:
Nè di ſirio al latrar Febo ſi aſconde.

del ſuo Signore e Cognato

affettionatiſſimo Servitore

Seraffin Franceſco Menſurat.

OTTO-

OTTONIS TACHENII

HIPPOCRATIS CHYMICI

REFORMATIO:

SEU

ADULTERINI SALIS VIPERINI

REFUTATIO

A

JOANNE ZWELFER, Dr. ET MEDICO,

BREVI APOLOGEMATE ADUMBRATA.

REviviſcis ergò, ac lucem rurſus ſubis, *auguſtum Chymicorum jubar, Europæ decus, magne Hippocratis Vindex*, TACKENI? Reſurgis iterum prodigioſâ anaſtaſi, *melior Chymicorum Phœnix*, ex infami buſto, & cinere, (olim *Berlini*) & in apricum prodis, Cimmeriis digniſſime tenebris? Prodis iterum in ſcenam, ac theatrum, *Tackeni*, nõ jam amplius *hiſtrio*, & *ſcurra*, ut tua quondam ferebat indoles, non jam amplius *Epicuri de grege Candidatus*, non *maledicus*, nõ *convitiator*, ſed *novus bonarum artium Myſta, Chymiæ Mecænas, redivivus Hippocrates, Vir, cujus auguſto nomini univerſa aſſurgat Europa?* Sic eſt. Perlegi, mi *Tackeni*, eruditiſſimi ingenii tui, ac genii, fœtum; tuum, inquam, *Hippocratem Chymicum*, ſeu *antiquiſſima noviſſimi Salis Viperini fundamenta*; imò recentiſſima mendacia, & poſthuma magni HELMONTII furta, & rapinas; quæ miro artificio, nexu, ac fraudibus, in unum colligaſti faſciculum, nec non in ſeriem diſtinxiſti: adeò, ut, niſi te Cuculum clarè noſſemus, tuum hunc fœtum eſſe, crederemus; qui tamen, alienis incubans ovis, peregrinos fœtûs excluſiſti. Perlegi, inquam, libellum tuum, numeris omnibus abſolutum, in quo aphoriſticâ brevitate, & rarâ perſpicuitate, feliciter in Compendium ea redegiſti, quæ vaſtis ampliſque tomis pauci ævo noſtro abſolvêre: &, quod totius Operis eſt complementum, tui olim familiaris, *Zvvelferi*, (licet injuriâ temporum proprium tibi exciderit nomen, dum *Reformatorem* compellas,) memoriam nondum penitùs depoſuiſti, ſed, amico dialogiſmo, per diſcurſum, tecum inducis ſermocinantem, veterum, nullus dubito, memor beneficiorum, dum in *Antenoris urbe* menſæ eidem accumbẽs, meum ſępius auxilium implorabas. Verùm non

ſuccenſeo, mi *Tackeni:* novi genus, & indolem tuam. Neque enim aliis aſſvevit hoc genus hominum, in Paſtorum mappalibus & haris collectum; hæc, inquam, Ardelionum turba, quæ, mulorum inſtar, ubi ad præſepe domini ingluviem explevêre, recalcitrant, ſeque belluas oſtendunt, ad genium properantes.

Et verò, quid agis, quid moliris, *Tackeni?* Num tibi claudicat ingenium; delirat linguaque mensque? Num callum obduxiſti, perfrictæ frontis homo, ac, perruptis honeſtatis repagulis, omnem repudiaſti verecundiam, ac pudorem proſcripſiſti? Num ad δυσελπίας, ſeu deſperationis, barathrum delapſus es, unde pedem referre nequeas? Num ſonticus morbus tuus curationem, ac manum Medicam reſpuit, dum iteratò recidivus, ſcurrilitate plebeiâ furis & exæſtuas? Profectò, *Tackeni*, dum labia doloſa tua contemplor, parum dixero, ſi te *opprobrium & peripſema Sapientum, portentum literati Orbis, maculam Athenæi & Lycæi Medicorum, ἀνθρωπόλεθρον*, ſeu *hominum peſtem, natum ut viperam, & venena, ut obvios quosque venenato halitu, & contagioſo ſibilo, contamines*, palàm pronunciavero. An non à convitiis, criminationibus, ſarcaſmis, & mille ſcurrilitatibus, abſterrere te debebat, non Apologia, ſed vaſtus liber, tuarum nequitiarum facundiſſimus & locuples interpres, editus *Hamburgi*, per Clariſſimum Virum, *Helvicum Dietericum, Regis Daniæ quondam, Electoris Brandenburg. aliorumq; Principum Archiatrum*, Anno 1655. quem tu virum, polluto ore, & linguâ doloſâ, prout ſolet contaminata hujus ſæculi, & venenata colluvies, conſpurcare tentaſti, pleno interim alveo in te Autorem redundantibus convitiis? An leve quid, & joculare arbitraris, dum ſuſtinere cogeris, quòd *Berlini famoſæ pagellæ tuæ, raro ſpectaculo, in favillas redactæ ſunt?* Nondum Europâ exulas, *Tackeni*, & cubilia ferarum, ac monſtroſa ſubis antra, nulli deinceps honeſto Viro conſpicuus; cùm te tot Principum auguſta Reſcripta, (Helvicum Dietericum conſule) pœnâ Talionis &c. damnandum decreverint? Et quæ te non proſcripsêre Tribunalia? Quæ Univerſitates non contemnarunt? Quæ magnifica Medicorum Collegia mores tuos contaminatos calamo memorando non caſtigârunt? Forſan memoriâ exciderunt, quæ tibi inclyta Facultas Medica *Gieſſenſis*, ſub dato *Gieſſæ*, Nonis Januarii, 1653. inſcripſit elogia; dum te *Heroſtratum* (formalia allego) *Incendiarium, Virum nequiſſimum, hominem furioſum & deſperatum, cui ne ipſa quidem Panacæa afferre poſſit remedium*, publico inſtrumento denunciat: quòd *Caſſellanum* Collegium, datis *Caſſellis*, eodem anno, te *Caculam, Deſtillatorem, Medicaſtrum, qui diuturno Viperarum contubernio mores indueris usq; adeò ferinos, ut, quod doctrinâ expugnare non vales, calumniis conſpurcare non erubeſcas*, palàm aſſerit: quòd Decanus & Collegium Reipublicæ *Norimbergenſis*, ſignatis *Norimbergæ*, 23. Junii, 1653. te *belluam, infamem beſtiam, infrunitâ fronte, Canem latrantem, Theonino dente famam Virorum doctorum impetentem*, delineat: quòd celeberrimi *Francofurtenſes ad Mœnum* Phyſici, ſubſcriptis 16. Septembris, 1653, tuis perlectis petulantiis, uno ore & voce te *Scurram* denuntiant: quòd magnus Saxonico-Gothanus, & Schwarzburgicus Archiater, Excell. D. *Balthaſar Glaſſius*, datis *Gothæ*, 27. Decembris, 1654. te *Aſinum calcitrantem, cui non ſit recalcitrandum*, depingit: quòd Excell. Vir, *Joh. Albertus Husvvedel*, Potentiſſimi Svecorum, &c. Regis, & Hamburgenſis Reipublicæ Practicus, ſcriptis *Hamburgi*, 9. Septembr. 1653. te *Nugivendulum, Aſinum rudentem, contra quem non rudendum, feram calcitrantem, in cujus calces non ſit eundum, ſtultum homuncionem, omnis honeſtatis & bonæ mentis hoſtem capitalem*, ſcribit: quòd acutiſſimus *Conradus Theodorus Linckerus*, Eloquentiæ & Medicinæ Profeſſor in Academia Marpurgenſi, in literis *Marpurgi*, Idibus Maij, 1653. datis te *famæ & boni nominis Prædonem, Pſyllum, venena*

tantùm

tantùm fugere natum, &, quæ cætera, taceo, honori tuo consulens, palàm edisserit; & subjungit, *totum Tackenium, quantus est, non, nisi ex malitia & Atheismo constare, vitæ ac famæ latronem.* Hæc ille: Candididissimus denique Vir, & inculpatæ vitæ, *Helvicus Dietericus*, quòd, postquam te à Jurisconsultis Helmstadiensibus, Coloniensibus, Ingolstadiensibus, pœnâ Talionis, ac infamis trabis, afficiendum esse, demonstrasset, *Orbis impostorem, mendaciorum Patrem, Sycophantam, Falsarium, Nequam, Corvorum escam*, definit, ac anathema suum, aut exorcismum, quo in te fulminabat, absolvit. Plura afferre, vetat pudor: Neque enim tot Ravisius Textor abundat Epithetis. Hæc verò nondum digesseras, &, ecce, novissimè, paraphrenitico similis, & furioso, ut canis, redis ad vomitum, ut sus ad volutabrum luti, & indigestam crapulam tuam, ac olidum virus, lymphatus in Zwelferum revomis. Quid aliud tantorum Virorum suprà recensitis elogiis tuis, ac justissimæ censuræ, addere mihi licet, quàm illud magni Lipsii:

> *Perniciosiorem hoc homine si quis viderit,*
> *aut gloriarum pleniorem, quàm illic est:*
> *Me sibi habeto; Ego me illi mancipium dabo?*

Et hic est Magnus ille *Otto Tackenius*, nunc *Tachenius, redivivus Hippocrates Chymicus, novissimus Salis Viperini Vindex*: quem multi antehâc delinearunt; nos depinximus. Hujus effigiem cùm totus desideraret orbis; ipse verò, laudum suarum verecundus præco, *Tackenius*, opusculo suo præfigere neglexerit: nos illum describere voluimus, ac *Ottonem* effigiare. Nam

> *Sic oculos, sic ille manûs, sic ora ferebat.*

Aut, si *Mantuano* Poëtæ, & *Virgilianis* versibus, majora in arte tribuere, animus sit, hæc est *Ottonis forma*:

> *Prima hominis facies, &, pulchro pectore, Virgo*
> *Pubetenus; postrema, immani corpore, Pistrix.*

Hisce, *Amice Lector*, novi hujus Hippocratis Chymici typum, lineamenta, & effigiem, basilicè, & ad avtographum, conformiter delineavimus, adeò, ut ne à Zevxe majora desideres. Nunc à penicillo ad Calamum, à tabula ad nostrum Rabulam, digrediamur, ejusque doctrinam & lucubrationes eventilemus.

Edidit igitur *Venetiis*, sub signo *Minervæ*, Noctua, *Tackenius*, libellum quendam, anno 1666. in quo Hippocratis Coi, divini illius Senis, insignia & nomen sibi arrogat scelestus blatero, dum clandestina furta, & rapinas, è magno Hippocrate, (meliori jure dicendo) *Helmontio*, sub schemate *Hippocratis Chymici*, seu, *novissimi Salis Viperini, antiquissimis fundamentis asserendi*, evulgavit. In hoc opusculo potior ejus instituti ratio fuit, ut librum meum, *Animadversiones* nimirum *in Pharmacopœiam Augustanam, Regiam Pharmacopœiam*, & *Appendices*, toti hactenus Europæ utilissimos & gratos labores, nequitèr, seditiosè, ac temerariè, arroderet & cavillaret Tenebrio. Ne proindè Respublica Medica, ab ejusmodi pestibus se affici, sentiat; ne uberrimus fructus lucubrationum nostrarum intercidat, quem hactenus sensit Jllustris Studiosorum Indoles; ne hæc fera impunè grassetur & sæviat; ne denique omnem famam arrodat contumeliosus Furcifer: hanc Apologiam, violenter stimulatus, illi destinavi, ac cum *Tackenio* non tam in arenam, quàm judicium, descendo; svadente hoc mihi Tullio, *l. 3. Offic. Non esse rem ullam tanti, aut commodum ullum expetendum, ut viri boni & splendorem & nomen amittas.*; assentiente Plauto: *Si bonam famam mihi servavero, sat ero dives.*

Ad *primum* igitur Tackenii *Caput*, seu *primum Hippocratis novi Aphorismũ*, digredior, citatis iis tantùm ad judicii tribunal, & æquitatis forum, in quibus

magnus hic Machaon palàm, & apertè, nec non nequitiosè, me ſuggillare attentavit: cæteris multis relictis, quæ, arcano dolo, ex Helmontio deſcripſit; ut mihi, labori, ac tempori conſulam, memor illius Democriti: πολυτελέςατον ἀνάλωμα τȣ̃ χρόνȣ; ſeu: *ſumptuoſiſſima jactura temporis.* Eſt igitur *primum Hippocratis novi Caput* tale:

OCCASIO SCRIBENDI.
Caput Primum.

Tantum ſcit homo, quantum ipſi operando mente ac manu certè innotuit.

a. non ſunt tamen rejiciendi.

b. cap. 8. v. 17.

in Epiſto.

b. 1. Aph. 1.

c. l. 1. de diæta.

Am ardua eſt omnium ſcientiarum perfecta cognitio, ut priùs tota hominis vita deficiat, quàm vel unius diſciplinæ radicalem cognitionem, quæ diſputabilis non foret, ex libris tantùm chartaceis (a) *inveſtigare queamus. Socrates, cùm omnes fermè diſciplinas ſic per ſcrutatus eſſet; tunc primùm ab Oraculo ſapientiſſimus omnium judicatus eſt, cùm, ſe nihil ſcire, palam fateretur. Quod mihi hîc videtur Eccleſiaſtes confirmare:* (b) *Intellexi, inquit, quòd omnium Operum Dei, nullam poſſit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt ſub Sole: & quantò plus laboraverit ad quærendum, tanto minùs inveniat. Etiamſi dixerit ſapiens, ſe noſſe, non poterit reperire. Hanc ſciendi difficultatem cognovit etiam divinus Hippocrates* (a) *in noſtra Medicina, ut veritus non ſit, Democrito, per literas, ingenuè confiteri: Neque enim, quantumvis, inquit, jam ſenex, ad artis Medicæ ſummam perveni. Et Idem,* (b) *Vitam nimis brevem, pro unica ſaltem ſcientia, ex fundamento addiſcendâ, agnovit. Hinc motus eſt,* (c) *ut honorari, atq; laudari juſſerit omnes, qui inveſtigare conati ſunt ſapientis Naturæ arcana opera: additq;, quòd immeritò ullus aliquis ipſorum reprehendatur, propterea, quòd hæc invenire non potuerit. Aliter ſentit Scriptor, qui Auguſtanam Pharmacopœam reformavit, is liber excuſus Goudæ, apud Guilielmum Vonhouen, Anno Domini 1657. Hujus occaſione, elapſis diebus, Amicus meus ſpectatiſſimus, Joannes de Lanou, Bibliopola celeberrimus Urbis petiit à me, utrum operæ pretium judicarem, ut hîc prælo ſubjiceretur. &c. Ego quidem titulum audiveram; at ſcriptum hactenus non videram. Otii enim tanti non fuit, ut in ſimilibus tempus fallerem. Hâc occaſione, inquam, ſucciſivis horis, dictum Volumen, non ſine admiratione, evolvi, & in hoc, pravam illam notavi conſuetudinem, quibusdam admodum familiarem, & contra Hippocratis decretum, ut, quicquid probè quisquam, magno labore, & ſtudio invenerit, poſteritatiq; & publico bono, ſcriptis tradiderit, illud ſtatim, non quidem ratione, & experientiâ, ſed monſtroſis calumniis, & convitiis, apud ignarum vulgus traducant, lacerent & vilipendant, ut famam aliquam (Heroſtrato ſimiles) ex alieni nominis ruina aucupari poſſint. His veſtigiis incedit etiam Reformator Auguſtanæ Pharmacopœiæ, qui non ſolùm in Veteres, ſed etiam in Modernos, Hippocratis & Galeni ſequaces ita debacchatur, ut nullum ferè convitium excogitari poſſit, quo hos non adſpergat: quem cum olim perficiendi modum Viperini ſalis, ſub metaphora, docuiſſem, (apertè negaſſem) nunc pro fuco proclamat; imò impoſturâ impedire, ne publici juris fiat.* (b) *Ego ingenuè fateor, quod Reformator hic ſaltem verum dicit. Nam quicquid Medicos olim, laboris amantes, illuſtres reddidit; illud ipſum impoſtores dolosè adulterant, hos timuit meus Hippocrates, ea de cauſa medicamentum Antipeſtilentiale, quo cum divinos ſibi acquiſivit honores, ſubticuit: quam feliciter, & ſecurè curaverat, ut teſtantur Epiſtolæ.*

a. Pharmac. fol. 487.

Impoſtores timuit Paracelſus, qui inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, ut ſonat Epitaphium, quod Salsburgi, in Noſocomio, apud San. Sebaſtianum, Lapidi inſculptum ſpectatur.

Impoſturam

Imposturam timuit, nostris temporibus, Lazarus Riverius, qua de causa Febrifugum sub metaphora edidit.

Sic prudentissimè abscondit Helmont. Liquorem, quem, cum Paracelso, corrupto nomine, Alcahest appellat; qui tamen ab impostoribus tutus non est: quin pro eo, à Reformatore, acetum substituitur. (a) *Hinc malo meo edoctus, mei Pædagogus factus; animo revolvi sæpius istud Eschenreuteri, ad Gratarolum: Leviori jure scis, Bononiæ latam sententiam, eum proditorem patriæ appellatum, furcâ dignum proclamatum, qui primus Filatorium (est machina, quâ seta bombicina fusis artificiosis in fila trahitur) in Germania, Tridenti scil. præparavit.* a. in Appendice, fol. 72.

Unde, non sine causa, timidulus, ne, præ torpore, & ignavia mea, ad manus impostorum dimanaret, abscondi hactenus, quod Medicum nobilitat: & præcipuè, ne dignus atq; indignus eandem subirent sortem. Importuna autem Reformatoris efflagitatio (b) *effecit, ut ex magno Experimentorum & Observationum mearum cumulo excerperem, quæ (ut dicitur) mihi canerem; in quæ meum ipsius usum destinaram, ad publicam utilitatem nunc profero; servato tamen Hermetis præcepto:* (c) *quòd nimirum sapientia Autoris major debeat esse suo libro. Fatum autem inevitabile quò trahit, eundum.* b Pharmac. 487. c. Libro radicum.

Nunc verò hunc laborem assumo libentiùs, quò errantibus viam rectam demonstrem, & in eandem, si fortè aberraverint, revocem; ut etiam, qui hanc artem hactenus persecuti, errores aliquando emendent, ac sapere incipiant; ut &, qui eam exercent, naturæ fundamentis firmatam intellexerint, ut ab impostorum, & sophistarum, dolis & fraudibus in futurum tuti sint. In hoc autem labore potiùs causæ veritatem, quàm locutionis ornatum, quæsivi: Veritatis enim sermo, ait Euripides, simplex existit, nec interest, in dicendis veris, quali sermone utamur, præsertim, quòd Cicero Eloquentiam in Philosopho non desiderat; multò minus Celsus eam, in Medico. Nam cùm de re agitur, inquit Plato, frustra elegantiam, aut ruditatem verborum attendimus; sa tem ut rebus, & doctrinæ satisfiat. Nec amœnas disputationes, aut odiosas altercationes, me diffudi; sed, quicquid sensibus occultiùs se obtulit, illud, experientiâ duce, vestibus spoliavi, & veritatem rerum planè nudam ante oculos conspicientium exposui, adeò, ut singulis, omninò omnibus, innotescat. Hæc brevitatem optat; non disputat: atq; hoc servavi. Soli illi docent, qui per causas & principia certa docet. Aristot in proœmio Metaphysicorum. Justam ad causam, tria verba sufficiunt, ait Pindarus.

Huc ergò adeste, Veritatis Amatores: vos admiranda, & jucunda, vestris oculis aspicietis, & manibus tractabitis, quæ abscondita, & occulta à sensibus, & cognitione hactenus stetêre. Nunc ipsum opus aggrediendum.

QUasi diceret, cum divino Sene, quem, ut Simia, in purpura, *Tackenius* per om nia æmulari studuit: *Vita brevis, ars verò longa;* scientia, immensa, vita autem nostra brevis ævi, & nonnunquam ephemera. Ut proindè scientiæ amplitudini angustioris vitæ nostræ spatia minimè commensurari valeant. Sed an non de te, *Hippocrates Chymice*, illud Græcorum verificatur: Λόγυς μὲν Ἑρμόδωρ@ ἐμπορεύεται: hoc est: *Sunt Hermodori verba mercimonium?* Quid, quæso, præter inanes sibilos, & verba crepas? Quis nescit, quòd artis, & scientiarum, prima Theoremata, ac plena cognitio, infinitas recondant difficultates, paucisq;, in tam fugaci vitæ curriculo, ad intima penetralia detur aditus? Quid ludis, & nugaris, cum Mercenario tuo, in terminis, ac vocibus, *Tackeni?* Nosti ne, quid in Philosophia sit, dicere: *radicalis cognitio?* Profectò longè aliud sonat in *libris carthaceis*, ac *virgineis*, ubi castissimæ Palladi obsequium deponitur, quàm tu hîc applicas. Sed, heus, *Tackeni*, an tibi infusa scientia obtigit, cum Salomone? An Jovis Diphtheram inspexisti, quòd tàm audacter chartaceos libros, *Papyracee Doctor*, exsibilas? Reliqua, quæ, ab Inductione, Socratis exemplo, affirmas; & autoritate Scripturæ vera sunt. Disce hoc ipsum & tu, ab Oraculo, quòd, sicut So-

crates ſapientiſſimus habitus fuit, ipſis etiam atteſtantibus Superis, qui tamen, ſe nihil ſcire, palàm profeſſus eſt; ita tu, *Tackeni*, omnium ſis ſtolidiſſimus, & bipedum nequiſſimus, qui omnia ſcire, & ſublimem ſcientiam, tibi arrogas, Viros doctos, & Pædagogos tuos (uti ſequentibus demonſtro) turpiter aſpernâris, ac ſic artem breviſſimam fingis, quam tamen nemo unquam emenſus eſt. Et verò, ſi verax eſſes, ac ingenuus, minimè inficias ires, quòd longè diſpar fuerit inſtituti tui ratio ac ſcopus; non ſcilicet, ut vitam brevem, ac artem longam eſſe, demonſtrares; ſed ut *Zvvelferum* (quem *Reformatorem* nuncupas,) in *Auguſtanum* animadvertentem, propriâ quadam, & nonnullorum adhuc, titillatione forſan, ac pruritu, pro libidine, & rabie tua, carperes ac allatrares, ac primus palmam eriperes ei, qui *Zvvelfero* inſultaret.

Quid enim aliud, quàm petulantem æmulationem, & livorem, ſonat temeraria illa tua *tranſitio*, quæ, *pag. 2. lin. 18.* habetur, dum ais: *aliter ſentit Scriptor, qui Auguſtanam Pharmacopœiam reformavit &c.* Ediſſere, amabò, Convitiator, in quo à magno Hippocrate reſiliat, & aberret, Auguſtani Reformator. Signa locum, cita paginam. An in eo forſan deliquit, quòd te *Doctorem ad Lyram*, *Graculum*, & *Rabulam* in pulpitis, & foro, tanquam Medicorum Sydus, &, divinâ proſapiâ oriundum, Coum non adorâvit? Præcocis nimium talenti es, *Tackeni.* Neque enim illicò ex omni trunco fingitur Hippocrates. Si benè, & ſtudioſè, Auguſtanum, ejusque Animadverſiones, tractaſti; ſi recens evulgatum Opus noſtrum evolviſti: reperies, quàm abſurdè ſcripſeris, quàm audacter mentitus ſis. Quid enim magis conſvetum mihi fuit, quàm, cum Hippocrate, communem lugere ſortem, eò, quòd vita noſtra arctis limitibus circumſcribatur, latiſſimis verò, ſcientia: &, recentiſſimè, in *recuſis noſtris Operibus*, humanam imbecillitatem deploro, quæ tanta eſt, ut raro perfectum enitatur fœtum; ut plurimum embryonem producendo, cui ætas, tempus, & magiſtra rerum, Experientia, obſtetricatur, ac ultimam imponit manum. Quod ſi benè perpendas, aliud, non eſt, dicere, quàm artem eſſe longam, & arduam, vitam verò brevem, fluxam, & labilem.

Procedit Convitiator ad alterum Paragraphum, *pag. 2. lin. 23.* ubi ait: *Hujus libri occaſione, elapſis diebus, Amicus meus ſpectatiſſimus, Joannes de Lanou, Bibliopola Celeberrimus Urbis, petiit à me, utrum operæ pretium judicarem, ut hic prælo ſubjiceretur? &c.* Venit ad *Tackenium*, hominem nauci, & teruncii, fraudulentum, & verſipellem, centies convictum, (riſum teneatis, Amici!) venit celebris, ac ſpectatiſſimus Vir, Bibliopola? Quorſum? ad Oraculum, ad Magog, ad novum Hippocratem? Quod, obſecro, contubernium honeſtati, cum laſcivia; iniquitati, cum innocentiâ; viro probo, cum famoſo *Tackenio?* An credibile, quòd, annorum quindecim ſpatio & intercapedine, quibus Reformatoris Animadverſiones primitùs conſpexêre prælum, non obtigerit Vir honeſtior, conſiliis aptior, hoc *Ottone?* Tu ſolus Areopagita, cui æquitas, & rectum judicium, cum dote obtigit; ut velut ad Diphtheram, & Oraculum, Bibliopolæ confluant, reſponſa præſtolentur, conſilia hauriant, ipſi cæteroquin oculatiſſimi? Non quærunt Bibliopolæ, inſenſate *Tackeni*, an operæ pretium ſit, ut hic liber meus imprimatur. Minimè: ſed urgent, inſtant, hortantur, ut recudi ac prælo ſubjici, maturem. Tam enim gratus toti Europæ fuit, ut multa millia in Belgio, & ſuperiori Germania, impreſſa fuerint, nec tamen unicus ſuperſit, innumeris ejus relicto deſiderio. Tantum igitur cavillatio tua, & livor, apud me profecit, ut ſtatim, lecto puerili hoc paragrapho tuo, illud Stagyritæ mecum ruminaverim, *lib. 3. Ethicor. c. 2. Belluæ, ac pueri, Conſilii non ſunt capaces, nec electionis.* Proindè me ſtatim ad opus novum recudendum accinxi, ut tantò citius tibi ilia creparent. Interim

terim autem, quantum ad iniquissimam sententiam tuam, de Reformatoris editis Animadversionibus; à suffragio Illustrium Medicorum, & Pharmacopœorum (*queîs ut corrigias calceamentorum solvas*, Tackeni, *indignissimus es*, prout ipse confiteris, *in Epistola tua, ad D. D. Timplerum*; in qua scis, quid depreceris) iis innumera perhibentur testimonia, eaque luculenta. Primas tenet, toto orbe conspicuæ, & Antiquissimæ Facultatis Medicæ Viennensis commendatio, quæ iteratò hanc mihi attribuit adoream, ac Palladis minerval, quæ talis:

Censura prima Inclyt. Facult. Medicæ Viennensis.

ANimadversiones in Pharmacopœiam Augustanam, & annexam ejus Mantissam, cum Dispensatorio novo, Domini Joannis Zwelfer, Medicinæ Doctoris, &c. à Collegio Medicorum Viennensium deputati Doctores diligenter perlegerunt, & nihil in iis Religioni, vel bonis moribus, repugnans; sed plurima, non solùm Medicis, Praxin exercentibus, & Pharmacopœis scitu necessaria; sed etiam ægris admodum profutura, invenerunt. Quapropter utrumque Opusculum publicis typis dignissimum censemus. In quorum fidem hasce Patentes, Collegii nostri sigillo munitas, expediri, & manu Decani subscribi, mandavimus. Dab. Viennæ, V. Aprilis, Anno Domini, MDCLI.

Joan. Gvil. Mannagetta, Doct.
p. t. Collegii Decanus.

Altera:

Censura secunda Inclytæ Facultat. Medicæ Vienn.

ANimadversiones in Pharmacopœiam Augustanam, & annexam ejus Mantissam, primùm revisas, unà cum Appendice ad Animadversiones; nec non Pharmacopœiam Regiam, seu Dispensatorium novum locupletatum & absolutum, cum annexa Mantissa Spagyrica, Dn. Joannis Zwelfer, Medic. Doctoris, propriis Observationibus & Experientiâ confirmatum, aliqua, ex Collegio Medicorum Viennensium, membra ab initio usque ad finem studiosè perlegerunt, nihilq; in his bonis moribus, aut Fidei Catholicæ, contrarium, vel repugnans; verùm multa non solùm Medicis, Praxin exercentibus, scitu summè necessaria; sed etiam ægris admodum profutura, invenerunt: ideoq; hæc Opera typis dignissima censemus. In quorum fidem hasce Patentes, Collegii nostri sigillo munitas, expediri, & manu Decani subscribi, mandavimus. Dab. Viennæ, 16. Junii 1666.

Joan. Ludvvig, Phil. & Med. Doctor,
pro tempore Decanus.

SI hæc tibi non ſint pro voto, inſpice, præter innumera, Clariſſimi Viri, D. Joannis *Rhodii* (noſti, quem virum commemoro,) ampliſſimum ſuffragium, dum in Analectis ſuis, & Notis, in Ludovici Septalii Animadverſiones, & cautiones Medicas, Patavii, Anno 1652. Typis Frambotianis excuſis, *lib. 2. titul. de medicam. præpar. ac compoſitione*, talia habet:

Doctiſs. Joan. Rhodii Cenſ.

MUltiplicis uſûs argumentum, poſtremus hic Animadverſionum labor, nunquam ſatis dignis effertur laudibus, dum ea potiſſimum plurimis, validiſſimisq; rationibus ad partes vocantur, quæ non ſine aliquo errore hactenus, longâ conſvetudine, à Pharmacopœis recepta. Summos hæc Viros, poſt Galenum, variè, per omnes occupavit ætates; è quibus cultioris ævi ſcriptor eſt Joan. Fernelius &c. At quoniam non ſolo res ingenio peragitur, ſed manûs dexteritate; præceptis ea complecti, difficile fuerit: etiamſi, bono eventu, id tentarint *Bricius Bauderonius*, *Hieronymus Caſtellus*, *Georgius Melichius*, *A. Schenckius*; atque, noſtrâ ætate, Chymiatri: *Andreas Libavius*, *Joſephus Quercetanus*, *Joh. Begvinus*, *Osvvald. Crollius*, *Joann. Hartmann.* Doctor meus, *Zacharias Brendel*, Viri Celeberrimi, *Gvern. Rolfinck.* noſtri, ingenio Poſteritati redditus, *Petrus Poterius*, *Duncanus Bornetti*, *Petrus Joannes Faber.* Hæc enim talia fermè ſunt, quæ Medicis ἄγραφα ϗ ἄλογα. Fundum interim hunc, ſine dubio, ditabit Clariſſimus *Joannes Zvvelſer*, elegans Medicus, qui pridem, ſolerti manu & mente, nobiliſſimæ Artis partis exercitationem ingenuè compendifecit. *Hæc ille.*

Plura teſtimonia ſi expetis, *Tackeni*, quæ te convincant, cùm ſis Caucaſo abruptior, & Pharaone obſtinatior, forſan & aures tibi jam occalluerint; innumera producere poſſem: pauca interim depromo, non, ut rumores aucuper, ſed ut, velut digito, labia doloſa tua premam, ac fauces tibi obturem. Ex his autem ſunt:

Excellentiſs. Viri, D. D. Daniel. Geygeri, quem Hungaria, ob felicitatem, & dexteram Praxin, obſtupuit, *de dato 14. Calend. Decembr. 1652.* qui ſic ad *Zvvelferum* ſcribit:

UTiliſſimum Excell. T. laborem ſummoperè commendavi, dignumq; judicavi, ut, ad Aram Apollineam ſuſpenſus, immortalitate donetur. Certum enim eſt, innumeros, craſſos, & turpes errores in almam noſtram irrepſiſſe Medicinam, inprimis Pharmacevticam, diuq; jam, à multis bonis, exoptatam & deſideratam fuiſſe competentem Reformationem, & ad frugem meliorem reductionem. Tentârunt hoc non infeliciter *Sennertus*, *Quercetanus*, *Mynſicht*, *Sala*, & alii. Imò memini, olim à Clariſſimo

tissimo *Philippo Menzelio*, Professore Ingolstadiano, & *Thoma Mermanno*, Archiatro Electorali, simile quid tentatum, sed humanæ conditionis injuriâ, non absolutum fuisse. Proinde summis encomiis dignissimũ, & Lauro decorandum, Exc. Dn. D. Te judico, quòd, his præclarissimorum Luminum vestigiis insistens, etiam aliquid fœcum Augiæ huic stabulo subtrahere, huicq; inclytæ Arti nitorẽ addere volueris. Quod quidem tantò perfectiùs & feliciùs absolvi potuit; cùm, juxta Prooemium dictæ Pharmacopœiæ, sedecim integris annis, laboriosâ & improbâ sedulitate, tàm legendo, quàm manum ipsam admovendo, magnam Tibi, hac in parte, experientiam comparâris. Pro qua insigni bonitate, & juvandi promptitudine, & Ego, & tota Medica familia, gratias Exc. T. ingentes, & immortales, meritò debemus.

Ex literis Excellentiss. Dn. Doctoris Schmidt, Dantiscani, *de dato 8. Febr. 1652.*

OBlatæ, ab Amicorum quodã, ad bihorii spatiũ, mihi sunt Animadversiones Tuæ, in usitatissimã, nostris in officinis, Pharmacopœiã Augustanam, ut, quid de iis sentirem, exponerem audacter Breve fuit tempus; unde nec debitè ponderari omnia potuerunt: nec, tenuitatis meæ mihi conscius, meum, in re tanta, tale est judicium, reposui, quod peti debeat. Legi tamen eas cursoriè, & relegi in eis plurima. Gratulor initio mihi statim, inventum tandem aliquẽ, qui rem hanc maximè necessariam aggredi non dubitaverit: cùm, quantã ex futilibus, non paucis, compositionibus perceperim nauseam, testes, apud nos, sint plurimi. Taceo, quòd, plurima sine necessitate, imò præter rationem omnem, unâ in compositione congesta esse, quæ vel sanis nauseam movere possint, sæpe molestè tulerim. Hoc tamen magis me affecit, quòd calida frigidis, siccis humida, confusa, ægris propinanda exhibita fuerint; idq; speciẽ, nescio cujus, eruditionis præ se tulisse, nemo non existimaverit: cùm tamen farrago talis, jure merito jam dudũ risu & cachinnis digna fuerit. Futilem tamen hunc errorẽ, demisso capite, arietum ad instar, & magni secuti sunt, & nefas, quidquam mutare, existimarunt. Salivam mihi sæpiùs moverunt inepta pleraq; Electuaria; inutiles Pilularũ massæ; Specierum farragines; & quod ineptiarũ est reliquum. Dolui non rarò, Medicinam nostram, imò magis ægros, rebus talibus conspurcari. Dolui, plura ad pompam magis, quàm necessitatẽ, ne dicam, præter rationem fieri. Nunc (immane quantum!) gaudeo, expletum esse plurimorum desiderium, detectos esse errores, nec paucos, nec leves. Tibi verò, *Amicorum optime*, gratulor, de reportata, ex labore hocce, gloriâ. Talem te nempè gessisti, ut nemo non obstrictum se tibi agnoscat; quamvis non dubitem, fore etiam plurimos, queîs, discere, pudor erit, quiq; cavillan-

di occasionem arripient: hos tamen, cùm rem pro se ipsam loquentem habeas, vel solo contemptu refutasse, sat erit. &c.

Taceo Excellentiss. Viri, & Medici Scaphusiani, Dn. D. Wepfer/ eruditissimam & prolixam, de me, Panegyrim: ut & fusam Dn. Doctoris *Irmbler.* Epistolam, *dato 17. Octobr. 1657.* stylo excellenti & acuto; uti vir est omni exceptione major: in qua suum *Zvvelferum* plus hactenus dictis evehit. Tamen verba formalia horum amborum Clariss. & Excellentiss. Virorum expressa, summatim, ac breviter, hîc apponere volui. Et sunt:

Excellentiss. Dn. D. Joan. Jacobi Wepfer. Physic. Scaphusian. Ordin. *de dato 3. Junii, Anno 1654.*

PErplacuit Excell. T. opera, quam in purganda Pharmacopœia Augustana locavit. Multi, ex præclaris Medicis, jam à seculo, Pharmacopœorum informationē desiderarunt, & sparsim, inveteratos errores tetigerunt; nemo autē eò audaciæ, dicam rectiùs, fortitudinis, pervenit, qui Authoritati Augustanorum, quæ omnibus, paucis exceptis, sacrosancta habebatur, se opponeret. Laudanda Exc. T. industria, & benè merendi studium, erga totam Medicam Rempublicam. Mecum omnes boni Exc. T. perpetuum virium robur vovebunt; quò reliquis, quæ erudito sub pectore versat cuncta, mortali generi publicis scriptis prodesse queat.

Excell. Dn. D. Joan. Chrysost. Irmbleri, *de dato 17. Octobr. 1657.* in Olmütz.

Sum̄as meritò tenemur, boni omnes, Exc. T. agere gratias pro illo labore, quo Pharmacevtici nostri oculi aperti sunt, ut componēdorum & præparandorū medicamentorū naturam videamus propemodū nudam. Et quanquam fuerint, & sint, Medentes, qui hanc vel illā Compositionem particularem, juxta leges Augustani, malè fieri, prospexerint, ac proindè melioraverint; Excell^a. tamen V. glaciem totaliter perfregit, & totum stabulum purgando, partem Medicinæ Pharmacevticam elucidare, & purā nitidamq; Mundo ausa est exhibere. De communicatione Secretorum, ut vocantur, non dico. Plures sunt indigni eorum; nempè, qui, quicquid eorum proprium non est, pro nihilo habent ferè, de artificio, non artifices, malè judicantes. Boni verò gratiam sibi factam & agnoscunt, & in salutem ægrorum præparant. Atq; utinam mihi res angusta domi non obstaret, haberet Exc. V. qui famā editionis classico divulgaret, tanquā ex merito: &c.

Excellentissimus Dn. D. Rupertus Streicher / Physicus Salisburgensis, *de dato 28. Januarii, Anno 1657.*

UNd/ zu diesem ende/ habe ich meines hochgeehrten Herren sehr herrlich verfasste Animadversiones in Pharmacopœiam Augustanam, mit sonderbarem fleiß/ und grosser begierd/ durchlesen/ wünschende/ (gleichwie ich keinen zweifel trage/) daß in gantzem Reich solches vortreffliche/ und über die massen sehr nothwendiges Opus, bey allen Städten und Orten aufgenommen/ und selbige Apotecken darauf instruirt würden.

Excell.

Excell. atque Experientissimus Dn. D. Bartholomæus Moser, Profess. Publ. Dilling. *Anno 1662.*

LAtorem harum, Juvenem egregium, (qui in Pharmacopœia nostra Dillingana Tyrocinium suum absolvit, & operâ ac industriâ suâ nobis abundè satisfecit; jam verò studio Philosophico picturato, in alma Universitate Viennensi, Medicum quoq; adjungere, promptiore tamen Marte, quàm subsidii promptuario, animum induxit) tametsi, pro merito suo, Viennam, np. Patriam, revertentem obtinuit, quibusvis literatorum Patronis & Mæcenatibus meliore notâ commendare non supersedissem: idipsum tamen in Clarissima Dominatione Tua eò liberaliùs exordior, quòd optatam jampridem occasionem, eâdem operâ, jam nactus sum, ut Clarissimæ & Excellentissimæ Dominationi Tuæ mentē meam, super opus suum Exercitationum Pharmacevticarum, præstantissimum, & nunquam satis laudandum, apponere, simulq; benè precari possem.

Quamvis n. feracissimum hoc seculum Scriptorum, tàm in Medica, quàm in aliis Facultatibus, numero abundet penè innumero: asseverare tamen possum id sine palpo, me in hac, & palæstra Medica, jam ultra decem lustra sudantem, nihil hactenus vidisse, quod mihi gratius, rei Medicæ utilius, imò magis etiam necessarium, hac ipsa correctione fuerit. Siquidem compositiones medicamentorum tàm multæ, & apparatu, tituloq; splendidæ ac pretiosæ, propter incognitam, accuratiùs præparandi, normam, ideoq; hactenus rudem & illegitimam, tàm in Veteribus, quàm Recentioribus Medicis traditam, nec non à Modernis receptam, & usitatam, non solùm imperfectæ & mancæ, sed non raró etiam inutiles, ne dicam, miseris ægrotis damnosæ, Pharmacopœis præscriptæ fuerunt; quæ nunc Clarissimæ Dominationis Tuæ labore, industriâ, limaq; dexterrimâ perfectionem suam, à me ipso, cum Quercetano, jampridem desideratam, nactæ sunt.

Sint fortè Obtrectatores lividi, vel arrogantes Zoili, qui errores suos non capiunt, aut capere nolunt; & cum errantibus pertinaciter errare, quàm veritati subscribere, malunt; parùm refert: ringantur, & rumpantur malevoli. Clarissima Dominatio Tua nihilominùs partam hoc labore gloriam, & laudem suam, apud omnes bonos, & æquos arbitros, veritatis amantes, inviolatam æternùm servabit. Proindè hortor etiam Clariss. Dom. T. ut, quoniam rebus Chymicis præparandis dexteriorem, longo usu & αὐτοψία, notitiam & scientiam acquisivit (sine prolixa tamen

ejusmodi medicamentorum farragine, quorum copiâ ingenti, inutili, & fastidiosâ, cum encomiis suis parùm fidis, integra referta jamdudum sunt volumina) sed ipsam potiùs tractandorum Mineralium & Metallorum genuinam rationem, prout in Animadversionibus suis fecit, in publicum proferre, nobisq; communicare velit.

Ad quod ut feliciter proficere possit, vitam Clar. Dom. T. prosperam & incolumem à DEO T. O. M. ex animo precor: cui nos unicè commendo. Dilling. 21. Maji 1662.

Nob. & Excell. Dom. Tuæ

ad officia grata promptissimus

Bartholom. Moser, M. D.
Prof. Publ.

Ἐυζωίαν καὶ Ἐυπραξίαν.

MUnus Tuum Literarium, dudum Viennâ ad me transmissum, Excellentissime Zwelfere, ritè accepi; quod, ut vidi, ambabus (ut ajunt) sum amplexus ulnis, imò ad os meum appressi & exosculatus sum: adeò gratum mihi fuit donum illud, abs tàm amica manu, ac è tàm longinquis præsertim oris; quo in, ut video, bis honorificam mei mentionem facere, haud gravatus es, (ut verum fatear) ex amico affectu Tuo magis, quàm meo merito. Quippe, ob exiguam illam, quam Ego, in isto elimando, Tibi locavi, opellam, vix promerui, ut mei esses memor, nedum, ut tàm honorificè nominis mei memoriam illi insereres. Quo ipso tamen duplici nomine Tibi me de novo reddidisti devinctum, perpetueq; debendæ gratiæ reum. Vix credis, Amicorum Ocelle, quantis labor iste tuus tam egregius, à laudatis viris, quibuscum hinc inde mihi literarum intercedit commercium, commendetur encomiis, & quantoperè Tu illo ipso plures eorum, qui in castris Apollineis sacra faciunt stipendia, Tibi devinxeris. Qui, ob id, hunc ingenii Tui fœtum in oculis & sinu gerunt, in τεκμήριον perpetuæ, & nunquam intermorituræ, memoriæ Tui. Perge, perge, Amice optime, ævum hoc ulteriùs illustrare ingenii Tui monumentis; &, quæ adhuc premis, servasq; recondita, propediem benigniter exprome, & publici fac juris; nec quicquam rabiosos Zoilorum morare insultûs, pluriumq; mordacia verba: quin contrà audentior ito, proximiq; Tui, quantum potes, promoveto com-

to commoda. Sic Te ſupremum Numen juvabit, nomenq́; Tuum inclyta fama evehet ad æthera. Vale, & animitus ſalve, mi *Zwelfere* &c. & amare perge

Hadersleb. Holſat. 1653.
Calamo properante,
ipſo die Circumciſ.
Domini.

merito Tuo Tibi addictiſſimum

Henricum Cuſterum, D.

Nobiliſs. Excell. Experientiſs. Dn. D. Adamus Spenholtz, Viennenſis Facultatis Medicus; nunc autem, extra Patriam, apud Jaurinenſes Phyſicus, dato 24. Martii 1666. ita ad me ſcripſit:

Reddita eſt mihi Epiſtola Tua elegantiſſima, Clariſſime Doctor, aviti candoris, & germanæ ſynceritatis, teſſera. Mirum dictu! quantum lætitiâ diffluebam, quòd ex ea percipere licuerit, te denuò majora in re Medica excolenda (cùm maxima jam præſtiteris,) pro prælo meditari. Faxint Superi, incomparabilis Vir, ut, qui jam olim nutantibus Medicinæ firmamentis, melior Atlas, ſuccollaſti, &, ut quondam Theſeum, Gnoſia Virgo, è Labyrintheis plexibus Medentes duxiſti filo; ſic deinceps Numen appareas, homo homini Deus. Utinam, Excellentiſſime Zwelfere, æquus omnibus ſit oculus, & non, quis ſcripſerit, ſed quid ſcripſerit, animadvertant; elatiore inflati ſpiritu, ſaniora non reſpuant conſilia, nec erudiri detrectent, ſine ſenſu ſibi ipſis ſapientes. Habent certè, quod mirentur, in ſcriptis Zwelferianis, Philoſophi; quod æmulentur, magni nominis Chymici. Et pauci hactenus Scriptorum (ſuus cuiq; ſit honos) Te adæquarunt, quantum memini, ſupergreſſus nemo. Quanti autem doctiſſimas Animadverſiones Tuas, & Notas, faciam, ut demonſtrem; illud de his, quod, de Homeri Jliade, magnus olim Macedo, mihi dicendum venit: diem me perdidiſſe, reor, quo Zwelfero non vacavi. Age, quod agis, & cœptum curriculum ad bravium usq; proſequere. Et, ſi te fors, cum columbis, cenſura vexarit, illud indubitatum habeto: quòd, invideri, ſit Excellentiæ nota, ærarium gloriæ, & famæ nunquam intermorituræ poſſeſsio. Vale, Doctisſime Virorum, & Trophæa Tua ad emorientis usq; Oceani oras, ad Herculis Columnas, extendito, donec aliquando palmam cedas, maximæ ſpei, & raræ educationis, paternarum Virtutum ex aſſe hæredi, filiolo Tuo, qui etiamnum ex rudi adhuc maſſa, quaſi præfulgidus Adamas, reſplendet: ut verisſimum ſit, animum ſapientem naſci, non arte parari; nec imbelles generare columbas, Aquilam. Hunc ut in ævum Cælites ſoſpitent, cordialisſimè auguror. Valeto.

Aus des HochEdlen Jobst Christoph Kressen von Kressenstein/ Nobilis & Patritii, nec non Senatoris præcipui, Noribergensis, **an einen hiesigen guten Mann / abgeloffenem Schreiben:**

ICh bin ihme/ Herrn Doctor Zwelfern/ noch höchlich obligirt/ daß er mir sein Dispensatorium Reformatum, durch Herrn Doctor Volckhamern/ hat offeriren lassen; welches ich mit allem Fleiß durchsehen/ und befunden/ daß diesem Mann nicht genusamer danck/ wegen dieser sehr nutzlichen arbeit/ gesagt werden kan. Und ist sich ja höchlich zu verwundern/ daß so viel/ entweder ignoranten/ oder doch malevoli, gefunden werden/ die/ an statt danckbarer erkäntnuß/ dieses Werck canino dente zu corrodiren/ sich nicht schämen dörffen: dardurch sie gleichwol anders nichts zuwegen gebracht/ denn daß sie ihre impertinenz der gantzen Welt zu erkennen gegeben/ und Herrn D. Zwelfern Ehr/ Lob/ und Existimation, nur mehr empor gehoben: rc. Datum d. 31. Januarii, anno 1653.

Extract **dreyer Sendschreiben/ Herren Heinrich Lincken/ Apotheckers in Dantzig/ an Sebastian Schrödern/ Apotheckern in Nürnberg/ über** D. Joann. Zwelferi Animadversiones in Pharmacopœiam Augustanam:

Dantzig/ 4. Decembr. anno 1652.

DEs Herrn D. Joan. Zwelfers Pharmacopœiam Reformatam hab ich/ ohngefehr vor einem paar Monat / von Hamburg bekommen / muß bekennen / daß dergleichen niemalen ausgegangen; und hab ich längst ein verlangen getragen / daß sich doch einer darüber erbarmen möchte / und die so lang gewährte unformliche Methodos, præparandi medicamenta, in allen Dispensatoriis ändern: welches (wie leicht abzunehmen) aber kein blosser Medicus, sondern auch vielmehr ein erfahrner Pharmacopœus zugleich hat thun müssen. Wie ich denn auch aus des Herren Schreiben mit freuden vernommen / trage auch/ fernere umstände zu erfahren/ ein verlangen/ wo Ehren gedachter Herr Doctor disciplinirt, und servirt habe. Daß dann wol werth / zu notiren / zu sonderlichem ruhm der Apothecker / welchen einig und allein zustehet / diesen ruhm zu behalten/ denen am meisten bekandt/ und usu ac arte solches täglich erlernen; derohalben auch am besten wissen/ den schaden Josephs zu heilen. Was unsere Herren Doctores davon judiciren/ werde ich ins künfftig avisiren rc.

Dantzig / ultimo Decembris, anno 1652.

DEs Herrn D. Zwelfers Buch/ hab ich/ wie schon einmal gemeldet/ von Hamburg bekommen / dasselbe binden lassen / und durchgelauffen. Muß bekennen / daß ich / und viel andere Apotecker / längsten gewünschet / daß dergleichen Buch möchte dermaleins an den tag kommen / da solche errores möchten emendirt / und den præparationibus medicamentorum zu hülff gekommen werden / weilen fast einjeder Apotecker / nach seiner Phantasey / ihme einen modum erdacht/ diesen/ oder jenen Syrupum zumachen / oder die Aquas Compositas zu destilliren: und was sonsten in Chymicis vorgangen; da dann viel auszumustern/ und zuverwerffen ist. Allhier aber wird Herr D. Zwelfer das Ehrenkräntzlein davon tragen. Dann ein solcher Mann hat es auch seyn müssen/ der zugleich in arte Pharmacevtica wol erfahren / und das seinige zur gnüge studiret: weilen ein jegliches absonderlich einen vollkommenen Mann erfordert. Das Judicium unserer Doctorum will ich noch nicht schreiben / biß sie es zuvor alle durchgangen/ weilen es noch nicht bekandt / ich auch nur das einige Exemplar habe / und erstlich einem Königlichen Polnischen Medico communicirt/ und unserem Physico, Herrn D. Eichstadio. Welche es noch zur Zeit müssen ungetadelt seyn lassen; haben mich gebeten/

beten/ (wie ich denn auch gethan/) um mehr kommen zulassen. Dann sie sehr begierig/ mit gutem bedacht/ solches durchzulesen.

Dantzig/ 22. Januarii, 1653.

IN des Herren seinem andern Schreiben habe ich zugleich Herrn D. Zwelfers Kupfferstück bekommen / welches mir von hertzen lieb/ und solches alsobalden in sein Dispensatorium habe einfügen lassen: daß die N. N. nichts als calumniren/ geben sie hiermit mehr ihren unverstand an den tag/ als daß sie sich dardurch entschuldigen. Weilen es aber in diesem seculo gemein/ daß man an statt einer verantwortung/ mit Pasquillen sich behülffet; haben sie sich dieses auch gebraucht: aber mit schlechtem lob. Und wird hergegen Herrn D. Zwelferi nahme/ mit grossem lob/ so lang die welt stehet/ durch dieses Buch/ gerühmet und gepriesen werden. Weilen/ in warheit/ mit gutem grund/ in ewigkeit solch Buch nicht kan umgestossen werden: sondern/ wie ein liecht/ durch die wolcken herfürbricht/ und die nacht des ungereimten Dispens. August. vertreibet/ und zu schanden machet. Gott wird ihme solche treu/ und nützliche arbeit/ belohnen: der lasse ihn lang leben.

Herrn Schröders/ vornehmen Apoteckers in Nürnberg/ de dato 14. Maij, Anno 1652.

EUer Excell. herrlich elaborirtes Werck habe ich mit sonderem fleiß durchlesen; muß ohne heucheley bekennen/ daß uns Apoteckern ein rechtes fäll von den augen gezogen worden/ und nunmehr daraus recht künstliche Apotecker werden können. Will geschweigen/ so viel herrliche Secreta, die darinn begriffen/ und uns ohn allen falsch offenbaret worden: davor wir ja Euer Excell. nicht gnugsam dancksagen/ rühmen und loben können. Und/ wann nur der neid zuliesse/ daß unsere Apotecken darnach müsten angerichtet werden/ so würde endlich die löbliche Apoteckerkunst wieder geachtet werden/ und nicht ein jedwedes altes Weib/ oder Bader/ die recht herrliche und künstliche bereitungen der Artzneyen/ nach E. Exc. Lehr/ nachmachen können/ und die vielfältige der Weiber/ Bader/ und umlauffender Marckschreyer Stümplerey dermaleins aufhören/ und zu nicht gemacht werden. Welcher Apotecker nun diß E. Exc. lobwürdiges Werck tadelt; muß es entweder aus unverstand/ oder mißgunst/ thun/ oder aber aus faulheit/ daß ihn die mühe verdreust. Wie es dann solcher Idioten/ mißgönnern/ und Faulentzer/ nicht wenig gibt/ die nicht werth seyn/ daß sie sollen Apotecker genennet werden.

Herr Matthias Bansa/ fürnemer Apotecker zu Franckfurt am Mayn/ de dato 26. Aprilis, 1652.

NAchdem ich E. Exc. schönes Buch/ von denen hier ankommenden Buchführern von Nürnberg/ endlich/ nach grossem verlangen/ erhalten/ hab ich nicht nachlassen können/ tag und nacht/ biß ich es alles durchlesen. Und/ wie ich mich vor dessen/ auch ein Apotecker zu seyn/ geduncken lassen; so muß ich doch jetzt in warheit sagen/ daß ich Ew. Exc. Schüler bin/ indem ich niemals mir eingebildet/ daß solche kunst solte verborgen seyn/ und wir in solcher finsternuß wandelten. Hat uns also Ew. Exc. ein rechtes liecht angezündet/ dessen wir ihm nicht genugsam dancken können/ und darum auch sein ruhm/ und nahme ewig bleiben wird/ trotz allen neidern und mißgönnern: Herr D. Schröder allhier/ kan es auch nicht gnugsam loben; hält es für sein liebstes Buch. Meinet einig und allein/ daß E. Ex. etwas zu hitzig wider die Herren Augustanos Medicos geschrieben; ohngeacht es die pur lautere warheit wäre.

Herr

Herr Johann Kramer / fürnemer und gelahrter Apotecker / auch Materialist / in Hamburg / de dato 24. Septembr. 1652.

DAß der großg. Herr D. meine wenige meinung / über sein lobwürdiges Opus Pharmaceuticum & Chymicum, begehret; weiß derselbe wol / daß ich viel zu gering darzu bin / und daß solch Opus nicht von einem blossen Apotecker / auch nicht einem blossen Medicinæ Doctore, recht censurirt werden kan: sondern es gehört ein solcher Mann darzu / der die Labores Chymicos & Pharmaceuticos exactè gelernet und erfahren hat; darbey ein wahrer Philosophus ist. So viel ich / als ein schlechter Apotecker / verstehe / sage ich candidè, und ungeheuchelt / daß mir solch Opus von hertzen lieb / und über alle massen wolgefället / und ipsa experientia solches verificirt; auch wider alle unverständige tadeler / es seyen Doctores oder Apotecker / immotum bestehen / und sich selbst verthaidigen wird. Was die Contenta Medica & Philosophica belanget / so muß ich ebenmässig bekennen / daß solch Opus vielen hochgelehrten Doctoribus & Practicis sehr wol gefället / es auch gegen mir die vornehme 2. Männer allhier / Herr D. Dieterich / und Herr D. Schlegel / ad astra gleichsam extolliret; wie auch zu Lüneburg Herr D. Schmidt / zu Lübeck / Zell / & cæteris locis, plurimi. Und wolt ich nun ferner gerne sehen / wer es tadeln solte. Summa: der großg. Herr D. hat ein werck vollbracht / welches nicht allein allen Herren Medicis und Apoteckern / sondern der gantzen welt / hochnutzlich / darum auch ein unsterbliches lob und danck von denen / die es verstehen / haben wird.

Herr Bartholom. Hecht / Raths Apotecker in Lüneburg / de dato 18. Augusti 1657.

DEs unsterblichen gemachten namens / wegen reformirung der Pharm. August. und deß neu ausgegangenen köstlichen Appendicis, habe ich billich E. Exc. zu gratuliren: ein Werck / gewiß / so nicht allein lobwürdig / sondern viel hundert jahr hero / sowol von vielen Herren Medicis, als Apoteckern / höchlich desideriret. Gott der allmächtige gebe darvor E. Exc. langes leben / gute gesundheit / und gesegneten wohlstand. Dann wir können nicht genugsam darfür danckbar seyn. Jetzt haben wir ein rechte richtschnur / und werden vielen zweifelhafften dinges / und unnützen unkostens / befreyet. Wir haben wol vielmal die schalen vor den kern erwehlet / und / wie an den Perlen zusehen / viel hundert pfund derselben unnützlich angewendet und verderbet / rc.

Herr Johann Georg Grünberg / Apotecker in Dresden / de dato 16. Januarii, anno 1653.

NAchdem ich meines hochgeehrten Herrn D. lobwürdiges werck / von Leipzig aus / bringen lassen / hab ich dasselbige mit sonderlicher freud und begierd durch zu lesen nicht ablassen können. Ich / und alle Apotecker / so anderst die warheit erkennen und bekennen wollen / müssen demselben die ehr lassen / daß er uns in die schul führe / und zu rechten vollkommlichen / auch künstlichen Apoteckern mache / und doch selbs die ehr / sampt ihme geniessen. Weilen nun kund / auch E. Exc. selbst / in Præfatione, anziehen [juxta illud tritum Plinii, *ad Vespas*: Benignum est, & plenum ingenui pudoris, fateri, per quos profecimus) das Sie viel jahr ein Apotecker gewesen / derowegen wir uns allesampt billich danckbar erzeigen solten: allein es gibt der Neidharten doch auch nicht wenig / da einem bald diß / dem andern jenes / nicht gefallen will / das ist / einem verdreust die mühe / bleibet lieber bey der alten geigen / als daß er solte ein wenig mehr mühe anwenden; dem andern ist es zu kostbast vor jederman; der dritte / welches am lächerlichsten / will es vorhin auch gewust haben / das ist / das ey auf die spitzen stellen / wann man ihm es schon gezeiget: da er

doch

doch zuvor / wenn man ihn hätte examiniren sollen / nicht würde die Laussalben recht haben machen können. Es werden aber E. Excell. solche Idioten/und ingratos cuculos, nicht achten / sondern / wie billich / verlachen. Dann man kan solche Großsprecher/ und Maulmacher/ gleich an der stimm kennen/und seynd einem ehrlichen und verständigen mann ein eckel zu hören. *Nam à laudatis & doctis laudari, vera laus est: & vice versa: &c.*

HÆc si quis æqua lance perpenderit, certissimò comperiet, quòd nefarii hujus, impiique Tenebrionis, *Tackenii*, conatûs, quos, in scribenda Epistola, de famoso liquore Alkahest, ad Serenissim. Ducem Holsatiæ Sleswicensem (acriter instando, ut typis mandetur Hamburgi, stylo infami) impendit; quòd temerarii ausûs, novi Hippocratis, quos in Psevdologia sua, seu propudioso Apologetico scarasmo, quô innocuum, totiq; Europæ spectabilem Virum, *Helvvig Dietericum*, contra jus & fas, impetuosè lacessit, attentaverat: quòd monstrosæ denique calumniæ, quibus, ad Vindicias, Echo ejusdem, plenis buccis resonat; quibus adversus Viros maximos, & super candelabra constitutos; quin imò adversus inclyta Medicorum Collegia, celeberrimas Universitates, & Respublicas, licentiosè debacchatur: quod, inquam, tantam fidem, vires, ac pondus, non obtineant in conspectu Solis, & universi literati Orbis, quantum Reformatoris Opus, & lucubrationes, quotidiè affectûs, & authoritatis, à summis & imis, ut Reformatoris Animadversiones indies divulgentur ampliùs, & emergant; Cavillatoris verò, & Calumniatoris, *Tackenii*, monstrosi partûs, & infames chartæ, sollicitè demergantur, supprimantur, aut cum infamia crementur.

Subjungit hoc eodem Capite, *pag. 3. lin. 3.* Calumniator, dirigente tamen manum, & calamum, mercenario Scribâ: *Hac occasione, succissivis horis, dictum volumen, non sine admiratione, evolvi.* Et infrà: *His vestigiis incedit etiam Reformator Augustanæ Pharmacopœiæ, qui non solùm in Veteres, sed etiam Modernos, Hippocratis & Galeni sequaces ita debacchatur, ut nullum ferè convitium excogitari possit, quo hos non aspergat &c.*

Evolvisti tumultuariè, & incuriè, *Tackeni*, opera mea, & saltim ut canis ad Nilum. Quid mirum, si parum inde hauseris emolumenti? Nam si tibi quieta foret indoles, si honestatis ardor, si veræ scientiæ cupiditas, neutiquam talia per transennam, & superficialiter, ac quasi aliud agendo, tractasses. Quis igitur demiretur, quòd errores erroribus, absurda absurdis, cumules; quod illa innocuis chartis meis affingas, & imputes, quæ infamibus pagellis tuis omni jure debentur? Evolvisti, non sine admiratione, dictum volumen. Est enim hic avitus stultorum mos, ut ea mirentur, quæ ingenium suum superant. Vitulina capita, & vaccina, attonita stupent, ad novam, ut ajunt, portam. Est hæc consvetudo maledicorum, ut, quod non capiunt, carpant; quod attingunt, calumnientur. Ait enim Rabula, *quòd in Veteres, ac Modernos, Hippocratis & Galeni sequaces ita debacchatus sim, ut non supersit convitium, quo hos non aspergam.* Quis unquam proborum ac doctissimorum Virorum; (testentur Gallia, Germania, Italia, Anglia, quin universa Europa, ubi Reformatoris doctrina percrebuit) quis unquam molestiùs stylum meum pertulit, quis, sibi gravem fuisse calamum nostrum, conquestus est? Solum te, Hydram, *Tackeni*, multis nequissimis ac stolidis capitibus infamem, ac cornutum, ac rancidum *Schmuzium* (ut vel ex Socio conspicuus esses, ac Collegâ) si excipiam,

CC nemo

nemo hactenus fuit, qui vestris mendaciis conformia effutiret. Erue, nequissime, justam censuram, ex superiùs allato suffragio Excellentiss. & Doctiss. Viri *D. Daniel. Geigeri*, M. Doct. apud Cimbros Oraculi, & Venerandi Senis, quod super Opera Reformationis (cum tamen & ipse ex Celeberrimo Augustano Collegio, quod, velut Columna, fulciebat, membrum fuisset) fideliter mihi tribuit. Innumeros alios causæ meæ patronos verecundo silentio involvo, ne & eos convitiorum plaustris oneres, ac *Asinos, Stultos, jucundos Sodales, Muscas conspirantes* (ita petulans *Tackenii* Vindiciarum Echo resonat) prostituto ore, compellare possis. Interim autem, quòd notorios, & cuivis obvios ac conspicuos errores, quibus, velut infami lolio, passim Authores scatebant ac luxuriabant: quòd, inquam, errores, proprio etymo, errores dixerim, ac, nemini palpando, veritatem peroraverim; non est actum convitiandi libidine, aut cavillandi: neutiquam; sed solo unoque communis boni ac emolumenti studio, ne tot Zizaniis incultus Medicorum ager squaleret, Medicis imponeretur, Ægrisque pessimè consuleretur, sæpè ad incitas, & vitæ discrimen, adactis. Neque enim vereor, mi *Tackeni*, ea denuò recolere, ac palam effari, quæ, citra notam, & calumnias, prodire à Reformatore non posse, querulus, clamitabas. Dixi enim, & repeto: Tam ulcerosum, & prostitutum est seculum ac ævum nostrum, ut nunc scientiæ sint turpis quæstus, artes mercimonia, Medici multi (tu Coryphæus es, & signa præfers, *Tackeni*,) impostores; qui quandoque non tam quærunt salutem Ægrorum, quàm subsellia honorum; non tam sanitatem, quàm speciosi nominis, ac respectûs, vanitatem. Unde videre est, suo quemque passim abundare sensu, speciosis remediorum formis (quas Receptas indigitant) Officinas undique, libros, ac tomos, scatere; quæ, præter sesquipedalia verba, & magnificos titulos, (ita Tuus *Hippocrates Chymicus*: insignes ac ingeniosi tituli; stulta marginalia se habent) aliud non præ se ferunt, quàm ut Tyrones Medicos argutè deludant, morbis incrementa tribuant, ac sæpè Patientes præmaturâ morte pessundent. Quòd hæc, & similia, sedulus Reformator candidè animadvertit; quòd abusûs hosce detexit, reformavit; quòd meliora substituit; quòd denique Medico, Ægris, Vitæ, & Mundo, obsequium præstitit: Convitiator, Ironicus Reformator, sudes in Oculo, huic Nyctalopi, Blateroni, ac Mimo, *Tackenio*, fuit. Nam ipse jam pridem universam scientiam Medicam, & bonas Artes, scientiarum Præses, ac Antistes, in sui clientelam acceperat. Verùm indulgeamus aliquid imbecillitati hominis. Nam occurrit mihi illud, Hipponensis Præsulis: *Quid Stulto propius, quàm velle, & non posse, nocere?* Et illud Senecæ, *Epist. 14. Nunquam in tantum invalescet nequitia; nunquam sic contra virtutes conjurabitur: ut non Philosophiæ* (Pharmaciæ) *nomen venerabile, ac sacrum maneat.* Tu, mi *Tackeni*, cum paucis leviculis, *Musca* es, *in Apulia*, *Atomus, in littore maris, Pulex subsaltans, in Theatro Universi*, nec non in *Medicina, Pusio.* Magnifica proinde verba tua, ac Gygantæa vox, quam tibi affingis, omnibus risum movet, & cachinnos. Nocere vis; sed nequis, *Nequissime.* Vana est sine viribus ira tua: atterit te, & opprimit, quin imò conculcat, tantorum Virorum, sanè in Medicina Procerum, majestas. Abscede igitur, Solis splendorem non sustines, *Noctua.* Tot enim augusta habet Præconia Reformator; tot literata Testimonia; quin imò vocem Populi, Universitatum assensum, Doctorum tributarios affectûs, Europæ totius Celeusma, & festivum Pæana: ut mirari non

opus

opus habeas, si in calumnias, & probrosum tuum caput, vetus illud Græcorum detorqueam, & tantum æstimem convitia tua, ac

Ἐι με γυνὴ βάλοι, ἢ παῖς ἄφρων.

Hoc est,

si me Mulier, vel verberet Infans.

Succensere igitur non debebas Reformatori, quòd tot dissonas, ac inconcinnas, & vel per centurias nonnunquam ingredientium sibi adversantium constitutas formas remediorum modestè redarguit. Ipsum Te priùs in sinum manum tuam reponere decebat, & trabem ex oculo amandare, quàm talia scriptitares; memorem, quòd tu pejora his, quòd pessima scripseris; indiscriminatìm nimirùm viros doctos suggillando. Veni mecum, vide, applica Ephot, lege, qualia effutias: *Profectò*, ais, *Congressiones simplicium, ad ignari lubitum facta, Reges infatuant, & exanimant*, pag. 234. lin. 3. Et iterùm, lin. 9. *Receptarum combinatores, tanquam sortilegos, Consulo, fugiendos & propellendos; qui de suis prodigiosis compositionibus de malis nostris negotiantur, & super Vitam nostram mittunt sortes. Impossibile est, inquam, ut de sola Urtica ostendi, aliquid certi statuere posse, nisi sola opinione, & conjectura.* Hæc tu magnificè blateras, sed genericè nimis, profectò, & universaliter: limitare debebas propositionem tuam. Falsum est enim, omnium Doctorum Virorum Composita, & Magistralia pharmaca, esse reprobanda; uti nec omnia approbanda. Opus est delectu, ac manuductore, quo alia probamus, alia rejicimus; quanquam, *inconstantissime mortalium, Tackeni*, te ipsum arguas, Tibiq; contradicas, *pag. 238. lin. 1.* ubi totus in encomia Theriaces effusus es. *Quemadmodum*, dicis, *ex diversis simplicibus, per fermentationem counitis, fit Theriaca, cui unicus rector prædominatur; hinc ab Avicenna magnæ Virtutis prædicatur, ut in præfatione notavi, &c.* Ex quo manifestum fit, te Mendacem esse, plenum contradictionibus, ac, præter voces, & sibilos, nil majus tua scripta possidere. Miser proindè es: (loquor cum *Sid. lib. 5. Epist.*) Miser, inquam, es, qui antè compulsus es docere, quàm discere; tanquam sterilis arbor, cùm non habeas opera pro pomis, spargis verba pro foliis; cùm non adsit medulla sensuum, abundat spuma verborum. De cætero, quæ, ac quanta elogia debeantur Theriacæ, fusius alibi, ex instituto, tractatum reperies. Interim ego semper eò annisus, totis viribus inclinavi (testimonium mihi perhibent *Animadversiones* meæ) ut æmularer naturam, genuinus Philosophiæ cultor, ac per omnia unitati, & medicamentorum uniformitati, studerem ac consulerem. Quod dum sollicitè præstiti, nulli injurius, multis tamen proficuus, neminem D. D. Augustanorum suggillando, aut in particulari commemorando: eas tamen abs te retuli injurias, probra ac convitia, quasi in te famosum aliquem Liquorem Alcahest, seu infamem, criminibus & calumniis horridam, Apologiam, ore sacrilego, evomuissem.

Neque verò his cancellis lingua dolosa tua, *progenies Viperarum, Tackeni*, potuit cohiberi: ultra temeritas tua te sollicitavit, ut in propria nimirum sævires viscera, ac Deo, naturæ, & humano consortio injurius, ac perduellis, Præceptorem tuum, magnum Scriptorem, Helmontium, à quo fortè omnem hausisti sapientiam; cujus sententiis, stylo, eruditione, operâ, ac inventione, novum tuum Hippocratem Chymicum (arcano furto, & alieno ære) divulgasti & comparasti: hunc, inquam, Virum, qui tibi unus, pro mille, Pædagogus & Bibliotheca fuit, in memorata sæpius *Epistola* tua, *de famoso liquore Alcahest, Invidiosum, Mendacem, sui immemorem, nimium credulum Helmontium*, (stylo Orco digno) sine fronte & verecundia compel-

compellares. Et, ne parerga, & peregrina, tibi loqui videar, ac, more tuo, hyperbolicus esse; proprii textûs tui subjungam formalia. *Profectò*, inquis, *invidiam hujus Viri* (nimirum Helmontii) *admiror, quòd vix audet materiam nominari*, (scilicet liquoris Alkahest) *& nihilominus conquerit de difficultate præparandi, immemor continuæ suæ increpationis, de caritate & liberalitate erga proximum.* Item: *Liquor Alkahest Helmontii est non ens: Facile credulus Helmontius, quæ scripsit, non intellexit: verum non deprehendi, quod scripsit Helmontius de Sale Spiritûs Vini. Neque hoc verum est, quod Helmontius scribit, quòd Spiritus seu Oleum Vitrioli attactu Mercurii degeneret in alumen. Plurima in Helmontio, cum animi aversione, ad nauseam usque examinavi, ubique perspexi, quod insomniis, citra experientiam, nimiam fidem adscripsit.* His encomiis & scommatibus Magistro optimo parentavit posthumus discipulus, & ingratus plagiarius, *Tackenius.* Quid igitur obstupescimus, si in exteros injurius, si in Europæ Medicos, si in Universitates, calumniosus extiterit, qui tanta in Magistrum evomuit; uno leviq; motivo ab Helmontio divisus, quòd non illicò secretam clavim ad abdita libri sui mysteria, huic dignissimo Secretario, & naturæ Mystæ, crediderit. Non tibi, profectò, frater,

Non tibi per ventos assa columba venit.

Ora, atque labora: Vitam & vitia emenda; &, juxta Senecæ monitum & hortamentum, *Ep. 76. Mores primùm, mox sapientiam disce; quæ sine moribus malè discitur. Est* enim, ut inquit divinus Parœmiastes, *Timor Domini principium sapientiæ.* Et verò, quòd si benè memini, ac verba tua perpendero, *nove Hippocrates*, hoc ipsum vetas, &, *pag. 229. lin. 6.* doces, *secreta non esse detegenda, nisi in parabolis, allegoriis, metaphoris, involucris, & similibus figuris.* Digna tanto Magistro doctrina! Semper enim N. quærit A. & fur latebras, & infamis angulos, & mendax allegorias, & impostor metaphoras, & convictus involucra, & rabula parabolas. Ut quid igitur, si eadem sensisti, tanto Viro, Helmontio, succenses? Ut quid tanti Viri severiora acta, lucubrationes, ac scripta, nugas, crepundia, insomnia esse, arguis? Meo judicio inaniter grunnis, latras, ac barris, *Tackeni;* cùm eadem dictaveris, in novo Hippocrate tuo Chymico (si tamen tuus est, & non Creditoris Helmontii) *non esse detegenda secreta*, (hoc est, furta tua) *nisi in parabolis & allegoriis.* Vides igitur, mi Hippocrates, & Chymiaster, quantum hic denuò vapules; vides quòd iterum veneris

ὗς ὑπὸ ῥόπαλον: hoc est, Sus sub fustem.

Neq; mitius judicium doctissimo Quercetano formavit Aristarchus, *Tackenius. Quercetanus*, inquit, *quoque tot arcana promittit, & in examine vix Alga reperitur.* Et tu, *Tackeni*, non Algam, sed Paleam præbes, & Carduos: non Hippocratem, quem in fronte promisisti, multò minus salis novissimi Viperini antiquissima fundamenta; sed Histrionem, & Scenicum Thrasonem, exhibes.

Pergis præterea de Basilio Valentino Benedicto; *quòd & ille non habuerit caritatem, quando jusserit accipere terram, intellexit aquam:* Suspirando igitur de illo, scribis, *Tackeni*, his verbis: *Bone Deus, quare permittis crudele facinus in miseros infirmos? quando Basilius scripsit de Butyro Antimonii, sub falsis nominibus occultavit particularia medicamenta &c.*

De Crollio hæc: *Quicquid sibi rarum videbatur; in fasciculum congessit, sine ulteriore examine.*

Quibus

Quibus Hartmannus *sua crepundia nexuit, non docendi gratia, sed ut chartam macularet: quid stolidius somniari potuit unquam? &c.*

Quid Petrus Faber *non fabrefecit mirabilia, citra tamen notam ullius veritatis?*

Observavi quod pleriq; omnes qui de Chymia tractarunt proximi caritatem neglexerunt, & mera somnia Posteris reliquerunt, sibi quædam in cerebro destillarunt, & ita mendacia sunt introducta. Et hæc est causa, quare Chymia à plerisq; Medicis spernitur, ut figmentum (quasi Medicina Galenica ubiq; vera foret, quia licet, ut sit post Hippocratem bis mille annorum exercitata tamen nullus est qui revera ad unius individui temperamentum dignoscendum possit pervenire.)

Et hæc sunt scenicæ levitatis argumenta, probra, & insaniæ, *Tackenii*, lymphati & novi Hippocratis, è redivivo *Hippocrate Chymico*, è *famoso liquore Alcahest*, deprompta; quibus toti Medicorum scholæ, & emeritis Practicis, quin ipsi Galeno, & sequacibus, turpi sarcasmo imponit, nec non & sibi illudit: dum se unum, & solum, Physicum jactitat, & Hygiææ sacris initiatum; reliquos verò ne unius individui temperamentum nosse, temerariè ac superciliosè statuit, & convitiatur. Verùm hæc licet decumana sint probra, & famosa perjuria; majora nihilominus in Magnif. illum Virum, *Helvic. Dietericum*, multorum Principum, Electorum, quin & Regum, Archiatrum detorquet, in *Apologia*, seu potiùs Psevdologia sua, dum eum nimirum *Abcdarium, Agyrtam agyrtarum, & Medicastrorum omnium astutissimum, abjectissimæ sortis Homuncionem, Alcumistam, Crabronem, Caninam bestiam, Chymiæ titulo turgidum, Asinum, Leonis pelle suffultum, Ciniflonem, Cicumforaneum, Colluviem omnium scelerum, Detrectatorem, Deceptorem, Expiscatorem, Falsarium, Furem, Fumivendulum, Grammatistam, qui grammata nouit, instar pueri, Triumviratus latronem, &c. Hominem, naturam, ipsa canina pejorem, habentem, imò Satanæ, non autem imaginem repræsentantem humanam, Impostorem, Mendacem, Mendaciorum Magistrum, Medicastrum, Medicastrorum spectrum, Monarcham ordinarium Mundi, Nebulonem, Odiosum, Pseudochymicum, Stentatorem rudem, Stolidum pecus, stultum & insulsum Caput, excæcatum ambitione, Chirosophum, Gloriosum, Arrogantem, vanum Ostentatorem, Anguem Psyllum, Conspiratorem, perfidum & malignum Calumniatorem, honoris Detrectatorem, Infidum, Graculum, Inquietum, turbidum & iniquum Authorem, Plebejum, futilem & verbosum Nugatorem, Convitiatorem, Imperitum, Mendacissimum, insulsum Blateronem, Pepone insulsiorem, Sacrificulum, scabiosum Grammaticum, calumniarum Seminatorem, Camelum saltantem, Aurificem, Matulam, tumidam Bullam, quadratum Polyphemum; quantum quantum, nil, nisi Mendacem, Merdarium, Præstigiatorem, miserum Lachrymistam, qui Tartarum comburere nesciat, Virgularum substitutorem, Asinum Balaam, Fumivendulum magnum, Cerberum, Atheum, Sycophantam, & Nequam pessimum, apud DEUM impudentem temerariumq; Fanaticum, Simulatorem pietatis, Tartareum, Scholasticum, cujus Præceptor Satanas, Mendaciorum Princeps, dignus ut catenis in Tartarum præcipitetur, insulsum Jumentum, insanum, injustum, & temerarium Judicem & Proditorem, Stultum, Nugivendulum, & Vaniloquum, Mendacem ubiq;, inauratum Scarabeum, Amicum non habentem vestem Nuptialem, Stultum, quem gloria vexat inanis, Furem pessimum, Detractorem alieni honoris, stolidum Pecus, Tackenii Mastigem, Falsarium falsariorum, Asinum desidiosum, Grammaticum & Scabiosum, mendaciorum Mercatorem, Cerebrum in lingva gerentem, stercorarium Poëtam, Thrasonem,*

ſonem, *Doctorem quaſarium*, *Accuſatorem mendacem*, *mendaciorum Sartorem*, *aureum Aſinum*, *magnum Ardelionem*, *mirificum Grammatiſtam*, *miſerabilem Cenſorem*, *Miſerum*, *Falſarium Aulicorum Philoſophum*, *Hydram*. *Amicos* verò Domini Doctoris *Helvvig. Dieterici* ſic nominat, utpote *Impotes*, *& Perfidos Blatterones*, *Suſurrones*, *Aſinos*, *& jucundos Sodales*. Ita etiam Excell. Virum, Dn. Doct. *Knefelium*, Regis Poloniæ quondam Archiatrum, vocat *Fraudulentum Triumviratus Latronem*, *& quòd totam Poloniam ferè ſpoliaverit ſuo Cliſſo*, *Famicidam &c.* Item Excell. D. *Timplerum*, Herum olim ſuum, & Præceptorem, à quo, ſi quid in Chymicis pollet, cuncta mutuatus eſt: illum, inquam, vocat *Sapientum Octavum*; *qui vitia mendaciorum, Senex jam, non depoſuerit*; *quibus gaudeat in hunc diem*: *mendaci lingvâ in Parentem ſæviendo*; *Graculum graculo inſidentem*; *Furem*, *&c.* Ab his detractor, & infamis diffamator, ad *Collegia Medica* deſcivit, utpote *Hamburgenſe*, *Helmſtadienſe*, *Norimbergenſe*; ab his iterum, factus robuſtior, & audaculus latrunculus, in *Univerſitates Inclytas* irruit, nimirum in *Helmſtadienſem*, *Marpurgenſem &c.* Reverendiſſimum *Miniſterium Hamburgenſe*, innumeros Viros doctos, *Juris Conſultos*, *Collegia Juriſperitorum* quamplurima, *Colonienſe*, *Ingolſtadienſe*, *Marpurgenſe*, *Principum*, *Electorum*, *ac Regum*, *Secretarios*, *Notarios Publicos*: &, ut compendio utar, contra omnes deniq; eos hic furioſus Onager recalcitravit, qui, veritati litando, innocuos mores, ſcientiam, & artis excellentiam, magni Viri, *Helvvig. Dieterici*, coram Magnatibus, Principibus, ac Regibus, ultrò teſtati ſunt. Et, (quod portentum eſt temeritatis) nullo habito Perſonarum diſcrimine, ipſis etiam verendis *Principum*, & *Electorum*, *Mitris*, quin nec *Regio* pepercit *Diademati*; dum eos omnes, quòd veritatis partes tuiti ſunt, in ſuâ, quâ reboavit, *Echo*, ſcurrili ſibilo, nominat *Mendaces*, *Muſcas conſpirantes*, *Aſinos*, *jucundos mendaciorum Sodales*, *Blaterones*, *quorum judicia tam æſtimet*, *quàm habitûs fœtidiſſimos cloacarum Diaboli*; additq; *quòd magna ſtercoris tetri copia requireretur*, *ad obturandum proterva ora maledicorum convitiatorum*: *&c.* Et hi ſunt Aphoriſmi, ne dicam Orciſmi, quos hactenus citavi, *Am. Lect.* & noxius *Hippocrates Chymicus*, Præceptore Cacodæmone, meditatus eſt, & profeſſus; ut non immeritò quemvis admiratio teneat, quî fieri poſſit, ut in uno nequiſſimo individuo, ac ſuppoſito, tanta temeritas, arrogantia, & ſcurrilitas concentretur: quamquam mira eſt vis ſuperbiæ, quæ, ut Caſſianus, *ſuper Pſalm. cap. 18.* ait, de Angelo Diabolum fecit, omnium malorum mater, ſcelerum fons, vena nequitiæ. Quid mirum, & novum, igitur eſt, non ex Angelo, ſed homine omnium bipedum nequiſſimo, ac ad omnia ſcelera & facinus potentiam inchoatam habente, ſuperbiam feciſſe Cacodæmonem. Et, ne, quid nimis me dixiſſe, arbitreris, *Tackeni*, auriculam tuam ad illam, quæ de mendaci ore tuo reflectitur, *Echo*, *pag. 31.* & *32.* applica; &, quàm te ipſum graphycè deſcripſeris, auſculta. *Diaboli opinio eſt*, inquis, *qvosvis alios Calumniatores appellare* (& cur me in naſſam, & nequitiæ conſortium, pertrahere geſtis, dum me Calumniatorem palàm, ſed falſò, aſſeris?) *quòd etiam tales fore ſuperet omnes*; *ſic*, *& ejus filii bonos perſequuntur*, *in eos invehuntur*, *ſibiq; laudem comparaſſe putant*, *quòd alios carpſerint &c.* Et qui alios ſic audet appellare (ſcilicet Calumniatores) vel ſe ipſum talem hoc ipſo palàm facit. An igitur ipſe non natus ſis, *Tackeni*, ad laceſſendum impetuoſè viros probos, & rabioſâ maledicentiâ inſanias? An non cœca tua ambitio ignorantiæ nebula ſit? &c. Nunc, mi *Tackeni*, ſubducamus calculum, ponamus rationes, formemus conſequentiam. Diabolus eſt, qui alium, Calumniatorem eſſe, arguit. Ergo *Tackenius* Cacodæmon eſt, vel ejus cauda, qui

Refor-

Reformatorem palam Calumniatorem esse, docuit; sed falsissimè. Ex ore tuo te judico, *nequissime Spirituum :* si tamen Spiritus es, & non totus caro. Deficiebat tibi forsan Commilito, &, me sub signis tuis militare, gestiebas? Neutiquam hoc spera, meliora mihi dictitat illibata conscientia & honestatis ardor. Nam, ut S. Bern. *in hom.* ait : *Injustum est, servire Diabolo, qui nullo placatur obsequio.* Sufficit tibi, quem conduxisti ; mercenarius Scriba, vestros non ambio fasces, subsellia, aut Duumviratum. Nam *corrumpunt bonos mores consortia prava.* Optarem enim & illi, quem tibi associasti, corrivali, ut meliores mores induat, nec tam infami labore vitam terat & tempus ; memor humanæ divinæq; legis, quibus à proximorũ contumeliis, famæ rapinis, & honesti nominis exterminio, sub æternæ damnationis reatu, latâ sententiâ, prohibemur ; quæ dum contemplor, vestris abscedo valvis, & consortium vestrum devito. Interim quòd malitiosè scribatis, *quòd Reformator Augustanæ Pharmacopœiæ in Veteres & Modernos Hippocratis & Galeni sequaces ita debacchatus sit, ut nullum ferè convitium excogitari possit, quò hos non asperserit : &c.* judicet inter me & vos ille, qui solus novit abdita cordis, scrutans renes & corda, DEUS. Hic, inquam, sententiam ferat, qui iniquitatem vestram scrutabitur in lucernis Jerusalem ; cui uni ac soli cognitum est, quo labore, & sudore, quibus vigiliis, & impensis, quâ sinceritate, & proximi dilectione, ea, quæ in lucem protuli, invenerim, disposuerim, & absolverim : quemadmodum hoc tota agnovit Europa, & literatus orbis : amplum laborum meorum prœmium & stipendium. Neque verò ad tam sacra simul, & augusta, appellarem tribunalia, si avita Romanorum lex suo adhuc constaret vigore, quâ severè mandatum ac cautum fuit, ut notoriis, ac convictis calumniatoribus, infame stigma, (teste Lipsio) & litera K. in fronte, publico spectaculo, inureretur : quanquam vereor, mi *Tackeni*, ne, si pro meritis, & calumniis tuis, Romana justitia te castigasset, non unam tantùm literam, sed omnes, ab Alpha usque ad Omega, inussisset : verùm res quidem ardua est, effronti inurere frontem.

Transitum apparat Cavillator ad ulteriora scommata, queis Reformatorem impetit, *pag.* nimirum *3. lin. antepenult.* sequentibus : *Quem cùm olim, perficiendi modum Viperini Salis sub metaphora docuissem (apertè negassem) nunc pro fuco proclamat, imò impostura impedire, ne publici juris fiat &c.* Et *pag. 5. lin 15.* denuò pergit, dicens : *Unde non sine causa timidulus, ne præ torpore, & ignavia mea ad manus impostorum dimanaret : &c.* Porrò, *pag. 7. lin. 12.* pergit, magnâ præsumptione, sequentibus : *Huc ergò adeste veritatis amatores, vos admiranda & jucunda vestris oculis aspicietis, & manibus tractabitis, quæ absconsa, & occulta à sensibus & cognitione hactenus stetêre : &c.*

Adeste nunc igitur, &, me vel Præcone, vel amico Hortatore, amicas aures præbete, Doctissimi Europæ Viri, & sapientiæ Candidati, audite monstrum è suggestu, è pulpito rudentem, Rabulam mendacem, hominem, cui nec ara, nec fides. Adeste, vocat vos *Tackenius, mendaciorum Pater, notorius Impostor, Falsarius* ; abscondita vobis, & à sensibus occulta, nota faciet *Histrio.* Sed quæ Mysteria vobis revelabit *Rabula* ? *Perficiendi modum Viperini Salis, quem, sub metaphora, me docuisset potiùs, apertè negasset &c.* Sed ut Te, Amice Lector, omni amphibologia & hæsitatione exuam, candidam tibi veritatem nudissimis verbis sistam, quid sibi hic *Convitiatoris* paragraphus velit ; ac velut ab ovo rem edisseram. Anno circiter 1644. aut 1645. nisi me fallat memoria, cùm dictus *Hippocrates Chymicus* primùm Patavium venisset, mihi antehac ignotissimus, (silentio prætereo, quô sidere & asterismô, quóve Comite, discesserit Bremâ, Kieliâ Holsatiorum, Gedanô, Fischhusiâ

Billaviæ,

Billaviæ, Regiomonte Borussiæ, Kaovia, & Vilnia Lithvaniæ, Varsaviâ Poloniæ, & Viennâ Austriæ. Nobis apprimè constat, & illi maximè: plerûnque nimirum Mercurio retrogrado, & Venere ascendente) cùm, inquam, Patavium attigisset, illicò ad ædes meas, seu Cameram locantem, ut vocant, & elocatam, se contulit, &, ut solet hoc genus hominum, blando & sereno vultu, salutationem amicam ab Excellentissimo & Magnifico Viro, D.D. Joan. Gvilielmo Mannagetta, Archiatro Cæsareo, deposuit: multa, eaque sincerissima, verba subnectens, omnem mihi obtulit sinceritatem, (Vulpes!) nec non subjungens, quantum meam ambiret familiaritatem, utpotè advena adhuc, & peregrinus. Sors tulit, ut me, laboribus Chymicis intentum, offenderet. Occasionem igitur capillatam arripuit illicò, ac de *Helmontio*, & de *Sale Viperino*, discursum orsus est, multis ambagibus: an nimirum hunc apparaverim, & quodnam de eo meum foret judicium. Ego, nihil sinistri suspicatus (Quis enim, cum Momo, cor dolosum intuitus est?) sincerè respondi: me quidem ex animalibus aliis diversis, eorumque partibus, Cornubus, Carne, Urina, &c. dudum novisse sales volatiles destillare, illosque etiam quodammodo fixare; verùm non sine additione, sed superaddito quopiam spiritu: Item, quòd magna subrepat impostura cum sale Viperino; eò, quòd dictus sal Viperinus, quem magno precio ex Italiâ in Germaniam dimittunt, utpotè merx fraudulenta & adulterina, merus sal marinus sit, in cujus muriâ aliquot Viperas incoquant, &, abjectis demum Viperis, salem denuò crystallizent. Respondit *Hippocr. Chymicus*, se non credere, quòd nossem salem volatilem ita fixare, & à fœtore liberare. Ego verò regerebam, me id in praxim velle redigere, supposito, ut & ipse, reciprocè, modum, quem nosset, fixandorum salium volatilium mihi concredere velit. Dictum, factum. Inivimus, stipulatâ manu, Germanoque pectore, & sinceritate, pactum, de reciprocâ communicatione fixandorum salium. Irrequietus igitur *Tackenius*, eò, quòd curiosus esset videndi hunc modum, stimulare me non desiit. Igitur salem volatilem, quem eo tempore paratum, Urinæ, habebam, arripui; cui pedetentim affuso spiritu Vitrioli, ad sufficientem saturationem, aut impraegnationem, illum protinus, exhalando aquositatem superfluam, in salem quodammodo fixum, vitreo in vase, ipso præsente, coagulabam. Hoc videns *Hippocr. Chymicus*, in hæc verba erupit: hoc non putassem; seu, in vulgari Germanico: **Dat hätt ich nicht gemeinet.** Sed nunc tuum est, D. *Tackeni*, inquiebam (jam autem *Tacheni* se scribit, novo etymo) ut tuum mihi, pari fidelitate, modum commonstres, quo Salis Viperini, vel alterius, fixatio tua perficiatur. Ipse verò, nescio, an imposturam, an aliud quid, veritus, rem de die in diem differt, amicâ semper pollicitatione me pascens. Interim, dum honorificè eum semper excipiebam, Romam profectus est. Quæ autem ibidem sale suo Viperino, sine sale Viperino, præstiterit, Romani Celeberrimi Medici testabantur, & Cardinalis Mitra. Româ redux Patavium, ad me denuò confugit. Pristinam iterum in eum benevolentiam & beneficia contuli, de victu, & necessariis, eidem prospiciens: Herum me *Tackenii* dixisses. Vix elapsâ unâ aut alterâ septimanâ, accidit, ut cujusdam Mercatoris Veneti, Germani tamen, Ministrum, etiam Germanum, Melancholia hypochondriaca, cum delirio faceto ac jocoso, laborantem Patavium ducerent, curæ meæ committendum. Considerans ego Patientis statum, & morbi difficultatem, omnem diligentiam & operam pollicitus sum; non tamen citra prognosticum: rem nimirum esse arduam, morbum chronicum ac diuturnum, qui & ipsâ morâ sit futurus magis contumax & diuturnior, nisi in tempore prospiciatur. Hanc occasionem

arripuit

arripuit Commensalis meus fidelis, nunc *Tachenius*, abiit ad quendam Scriniarium, Germanum, cui dictus Patiens commissus fuerat, ac clanculum famam meam, velut cuniculos agendo, subruere conatus, prognosticum meum rejecit, ac nimis audax & rigorosum dixit; eò, quòd ex ignorantia mea, ac indebita morbi cognitione, procederet. Contrarium igitur de Patiente, & morbo, afferebat Prognosticum, magnis additis promissis, quòd intra unam aut alteram septimanam sanitati eum donare vellet; si suæ committeretur curæ. Rei hujus seriem à Scriniario protinus, et fideliter, intellexi; verùm silentio componebam, cautius tamen, quàm solitus eram, hunc familiarem Commensalem tractando. Subodorabat protinus hæc Vulpecula, quòd omnium machinationum & tentaminum conscius fuerim: quare, vel ut majora ab hinc tentare liceret; vel ut, quem nutriebat, conscientiæ vermiculum opprimeret; rem ipse mihi aperire statuit. Assidens igitur mihi in prandio, die quodam, incipit his me alloqui: D. Zvvelfer, mihi oblatus est Mercator quidam Germanus melancholicus, delirans; ad curandum: Suscipiamus igitur ipsum nos ambo, & brevi restituemus ipsum sanitati. Ego subridens, regessi: *Dne. Tackeni*; sitam brevi spatio hunc Patientem à tam contumaci morbo perfectæ sanitati tibi restituere fidis, ac præstiteris, uti promisisti, verissimum erit, me nec morbum, nec curam, uti dixisti, intelligere. Proindè lubens soli tibi curam cessero, omne interim felicitatem apprecans. Hæc fidelis, et sincerissima, quam attuli, responsio tanto magis, pessimè sibi conscium, *Hippocrat. Chymicum* in fermentum egit. Proindè statim aliam sibi, ut vocant, Cameram locantem, et victum, constituit, manifestè conspiciens, quòd tam fraudulentâ societate gaudere nolim; ac *Tackenii* sim pertæsus. Curam igitur alacriter orditur; verùm non unâ aut alterâ, ut pollicitus erat, septimanâ, sed mensibus ac mensibus, me, et tota Germanicâ natione, fideliter arbitris. Cùm autem affectus de malo in pejus semper vergeret, nec ipse tamen dormire videretur Medicus, opprobrio suo pallium et velamen excogitat, ac Patientem incusat, quòd lautè nimis cibaretur, et molliùs tractaretur; quæ morbo, ac stultitiæ, non conferrent. Quare aliam, sed præposteram, methodum instituit: Patientem, læto delirio afflictum, cellæ obscuræ, velut ergastulo, includit, ut sic risum, et lætas cogitationes, exueret; ciboque tenuissimo & simplicissimo tractare jubet. Verùm afflictissimus Patiens, tam stupidi Morionis ac Medicastri (cui potiùs, profectò, ad unguem hæc Cura competebat) sui jam curationem nauseans, insanire totis viribus, reboare, ac tumultibus omnem viciniam in spectaculum & commiserationem trahere; adeò quidem, ut ex carcere denuò liberari eum oportuerit. Verùm & hâc non succedente curandi methodo, Hippocratico nova, miser Patiens, post multa perpessa incommoda, ac vanum salis Viperini usum, multò, quàm antehac, stultior Venetias tandem dimissus est. Quo autem plausu tota Germanica natio hunc *Tackenium*, novum Hippocratem, si prosecuta, ipse conjecturam facito, L. Amice. Parum enim abfuit, quin, præ fermento, ipse *Tackenius* stultisaret. *Huc adeste ergò Veritatis amatores, vos jucunda & admiranda vestris oculis aspicietis, & manibus tractabitis, quæ absconsæ & occultæ cura à sensibus & cognitione hactenus steterе: pag. 7. lin. 13.* Jucundum, sine dubio, & admirandum, ubi Medicus & Patiens pro stultitia duellant.

Hæc, tam dextera, curatio infensum mihi magis reddebat *Hippocratem Chymicum.* Unde non modò promissam salis fixationem (quam, sanè, ignorabat) communicare distulit, sed etiam famam meam, ac honorem, incidit clanculum, pro viribus: salem etiam meum Viperinum, quem præparabam, & Collegialibus meis, dum Collegia ibidem celebrarem, exhibui, ac scripto communicavi, iteratò sprevit, & annihilavit; Patientes,

DD (suo

(ſuo ſtipatus Patriotarum ſatellitio) qui ſe curæ meæ committere geſtiebant, omni ſtudio avertit; verbo denique, nihil petulantiæ prætermiſit; ut meritò ſibi Gentilitium, quod habebat, ſymbolum inſcribere poſſet: Sumus in mundo. Interim mihi pro clypeo, & galea, fuit patientia & benedictio divina, probè docto, quòd malevolorum inſultûs nubecula ſint, citò tranſitura. Non tamen deſtiti, promiſſi memorem facere *Tackenium*; licet ſurdo fabulam canerem.

Poſtremô, cùm *Hippocrates* noſter *Chymicus* de Doctorali eminentia, gradu, & excellentia, rem conſideraret exactiùs, ad eam adſpirare cœpit, ſed deterruit eum via, modus, & examen, quo ad hæc aſcéditur. Minus enim erat habilis. Quare amicitiam denuò mecum inſtaurabat *Novus Veterator*, ac ea, quæ ſine numero mihi promiſerat, multis verbis confirmabat, ſaltem in hoc Doctoratûs tentamine maſculè illi aſſiſterem. Ego huic homini ex animo omnia remiſi, ac ſinceram denuò familiaritatem cum eo colui. Unde, quidquid Librorum, Scriptorumq; ei defuit, ſubminiſtravi; Examinis puncta tradidi, Objectiones, Caſuum explicationes, reſolutiones, modum Reſpondendi, edocui; infinitas penè curationes, aut casûs, cum eo, repetitorio more, tractavi; verbo denique, nihil eorum prætermiſi, quæ ad conſequendam hanc dignitatem neceſſaria videbantur. Quo labore tantum effeci, ut in æquilibrio eum ſervarem, dum per Pontem Doctorandus duceretur, ne in præceps ageretur: & factus, ſeu creatus eſt Doctor. Habito gradu, peperêre tandem aliquando montes, qui diu parturiebant, &, ut ſolet fieri, natus eſt ridiculus mus: & *Tackenius* mihi ſalis Viperini volatilis, vel aliorum talium volatilium, fixationem communicavit, nudè, tersè, ſine gloſſa, ambagibus, allegoriis, ænigmate; (*acidum informat alcali*) verbo denique, ſuo more, fideliſſimè, uti ajebat. Sic igitur doctrina ſonabat:

Accipe, inquit, *ſalem volatilem Viperarum, communi modo paratum*, quẽ diſſolve in *Aquæ ſimplicis* ſ.q. nec plus, nec minus affundendo, ſaltem ut in liquorem disſolvi poſſit. Hunc liquorẽ ſalinum infunde phialæ longiſſimi colli, ut tres partes maneant vacuæ; deſuper affunde *Olei Tartari deſtillati fœtidi*, ad altitudinem unius digiti circiter; clauſam phialam ſuperiùs probè, ne quid exſpirare poſſit, in cineres colloca, & per menſẽ, vel ſex ſeptimanas, in calore moderaro, ſemper pauliſper aucto, detine; & fixabitur ſal volatilis, cùm caloris ſicci beneficio, tùm etiam olei tartari, quod prohibet, ac impedit, ejus aſcenſum. Tandem ex phiala effuſum ſalinum liquorem ab oleo ſeparabis, filtrabis, vel clarificabis, ad & ſiccitatem reduces. Quis non crederet, aliquid veritatis ſubeſſe ſpecioſo huic Proceſſui; qui hujus doctrinæ priùs non feciſſet periculum, aut meo exemplo cautior eſſet redditus? Quis tàm amicis blandimentis non annueret? Quis tàm nudis, ſine allegoria & ænigmate, (non ſine mendacio tamen) verbis ſe ultrò non manciparet? Credidi ego, & deceptus ſum, non obſtante, quòd jurejurando confirmaverit perjurus. Abii proindè Ego illicò, & propriam, ad opus deſtinatum requiſitam, fornacem, ſeu Athanorem, altâ turri eminentem, fabricavi: quô carbonibus refertô, octo, vel decem, diebus continuis, uti & noctibus, æqualem, & moderatum, ſervabam calorem; quem non ſolùm unô menſe, aut ſex ſeptimanis, ſed ultra tres menſes, conſtanter ſic moderabar, ne meâ culpâ quid deficeret. Cùm verò, elapſo tertio menſe, calorem ſtudiô nonnihil augerem, ad experiundum, num alæ huic avi volatili ligatæ forent; mox cum faſtidio perſpexi, quòd eadem, quæ priùs, volatilitas perduraret. Indignatus fraudes, & impoſturam, rem *novo Hippocr. Chymico* oretenus, non ſcriptis, communicavi, adjunctâ humanâ poſtulatione, ne me falleret, & ex condicto in inanes expenſas imponeret, atque labores. Ipſe verò (ut ſolet hoc hominum genus) jurando ac pejerando inſtitit;

ſtitit; non fore alium modum, quô ſali huic volatilitas adimeretur, quàm hunc; non gravarer proindè, uno aut altero menſe ignem continuare. Ego, licet prudenti jam conjecturâ de fixatione hâc deſperarem, ſatisfacere tamen volui *Tackenii* voto, ne quid occurreret, quod excuſationis in medium afferre poſſet. Quare non unô tantùm menſe, ſed tribus, & medio adhuc, hunc laborem reaſſumpſi; ſed, ut priùs, irrito & vano conatu, perdurante eâdem volatilitate, ut ante ſolebat; niſi quòd *Oleum Tartari*, naturâ ſuâ craſſum, adhuc craſſius deprehenderetur. De quo *Oleo Tartari* diſſerit *Idiota*, & *ridiculus Chymiaſter*, quòd in *ſaponem* degeneraverit. Sed quo fundamento, & artis terminis, loquatur tam abuſivè *ridiculus* hic *Blatero* de ſapone ſuo, *inſulſus Saponarius*, judicent Viri ſapientiſſimi, & plauſûs dent Blateroni, ac mille cachinos; quòd ignorat, impoſſibile eſſe, nec in rerum naturâ, ut ex Oleis deſtillatis, & ſalibus volatilibus, ſapo conficiatur. Vah! quàm temulentum eſt hoc cerebrum; quàm hirſutum ingenium *novi Hippocratis*. An non vides, quòd ſal volatilis illicò avolaret in prima ſui coctura, nec habeat vim & naturam abſterſivam: uti etiam *Oleum* quoddam *deſtillatum* non habet eandem unctuoſitatem, prout *Olea expreſſa*. Non ſunt imbuta *Olea deſtillata* ſale terræ nitroſo, prout *Olea expreſſa*; cujus beneficio cum alcalibus ſalibus congredi, miſceri, ac uniri poſſint. Nec ſales volatiles ſunt alcalia, aut vim ullam abſterſivam habent; nec lixivium ex illis abſterſivum parari, aut unctuoſitas, ſeu pingvedo, illis ablui poteſt. Quare ſibi habeat, ac reſervet, *rudis* hic *ſaponarius Philoſophus* ſaponem ex Oleo Tartari fœtido deſtillato, & ſale volatili quodam, paratum: hôc ipſe ſe abluat, donec tot infames maculas abſtergat & eluat, mente deinceps, & experientiâ, cultior. Hæc per parentheſin, de miro Hippocrate: vos autem riſum teneatis, Amici.

Nunc cœptum inſtitutum proſequor. Poſtquam igitur comperi, quòd trabale mendacium, & impoſturam, cum hac fixatione, mihi *ridiculus Ciniflo* affixiſſet; patientia læſa in furorem verti cœpit. Quare auſterioribus verbis hunc amicum tractandum cenſui, quem ſimilibus ferè alloquebar: Vides, *Dn. Kackeni* (jam verò *Tacheni*) quàm ſis falſus Amicus; quàm nulla obſerves amicitiæ jura, & ſacras leges; quàm ingratus ſis mortalium; quàm iniquè tot in te collata officia, & mutua obſequia, rependas & obſerves. Parum tibi erat, famam incidere; exiguum & leve, palàm mentiri; nihil ducebas, fortunæ meæ, &, progreſſibus, inſidiari; & poſtliminiò ſemper deterior redditus, meo damno, ſudoribus meis, meisq; expenſis, experiri volebas, quod ignorabas, diſcere, quod neſciebas? Num ſcilicet ſales volatiles ſint per ſe fixandi, hoc dubitabas, hoc nunquam tentabas; interim nequitiosè me traducebas. Hæc DEO committo, reddet ipſe ingratitudini tuæ paria, vindex à tergo DEUS, *Tackeni*. Hæc dum ampliori exegeſi tibi exaggerarem, quid excuſationis occurrit; quid pro innocua fama tua attuliſti? Da gloriam DEO, & ediſſere: buxo pallidior hæſitaſti, deceptivos oculos demiſiſti, humeros attraxiſti; verè juxta ſymbolum tuum dixiſti: Sumus in mundo: &, Cur feciſti? Hæc eſt vera hiſtoria de Viperino ſale. Sic me Deus amet.

Progrediamur ulteriùs, & Acta *Novatoris*, & *recentiſſimi Hippocratis*, disquiramus, quantoperè nimirum hoc ſuo ſale Viperino, & ejusdem fixandi modo, non ſolùm Reformatorem, ſed magnos etiam Principes, deluſerit, ut ſuam celaret impoſturam. Nam cùm fama fallax pervolaret de *Tackenio*, quam præſentia poſteà minuit, & quamplurima, foris auguſta, ſed domi anguſta, de *Ottone* noſtro, apud Celſiſſimum Principem, Fridericum, Holſatiæ-

Sleswicensem, per Præconem ejus, Virum quidem Nobilem, D. Moltichen, percrebuissent; ad hunc Principem excitus, & evocatus, se contulit: ubi cùm, peractis exiguis, uti sequitur, rebus, pro indole, & talentis, ferè nihil, dicto autem Celsissimo Principi, sapientissimo æquè, ac versatissimo Philosopho, & Chymico, nullam satisfactionem, in discursu, & opere ipso, dare potuisset; ad suum semper arcanorum complementum, salem scilicet Viperinum, confugit: cujus salis, tandem, fixandi præposterum modum Celsissimo dicto Principi, ut saltem aliquid scire, & fecisse, videretur, sub Rosa, & silentio, pro magno secreto, communicavit; & quidem sequenti formâ, & formalibus, ipsum nimirum processum, Germanico; usum verò, & dosin, Latino Idiomate expressum concredidit: prout ex proprio ejusdem Manuscripto, de verbo ad verbum, puncto ad punctú, fideliter hîc extracta & descripta sunt, uti sequuntur:

Salis Viperini præparandi modus:

Man nimt außgetrucknete Vipern/ zerstösset oder zerschneidet sie gröblicht/ füllet damit eine Glaß-retorta, und distilliret/ aus freyem Feur/ in einen grossen Recipienten/ Saltz/ Oel/ und Wasser. Hierauf geust man destillirt Regenwasser so viel/ daß das Saltz darinn alles solviret werden kan: alsdann scheidet man das Oel/ durch ein Fließpapier/ davon. Zu diesem klaren Liquori salso, geust man/ tropffenweise/ so viel Spiritus Vitrioli, daß es nicht mehr auffiedet: denn setzet man diesen Liquorem in gelinde wärme/ so scheiden sich viel feces heraus; denn coaguliret/ so bleibet das sal alcali volatile am boden/ wie ein ander sal acidum fixum, in suo gradu, doch unrein/ grau an farben/ welches frequenti coagulatione & solutione aufs höchste gereiniget werden muß/ biß es einem Demant gleich siehet. Dieses wird nun auf einem Marmor gerieben (nicht im metallischen mörsner) zu einem subtilen pulver: den thut man hinzu noch so viel gereinigtes salis alcali fixi (es sey nun sal Tiliæ, Coryli, oder Tartari, gilt gleich) und fängt aus dem Sand an gelind zu destilliren/ in einen trucknen Recipienten/ so gehet/ mit gelindem Feur/ das alcali volatile vorüber/ scharffes geruchs/ doch sonder gestanck: dessen ursach ist/ weil das alcali fixum den spiritum acidum Vitrioli imbibiret; welchen zuvor das flüchtige alcali bey ihm verschlossen hielte.

Alcali volatilis Viperini fixandi modus:

Man nimt des salis volatilis 6. uncias, thut die in 15. untz Regenwasser/ welches nicht distilliret/ sondern durch reinen sand filtriret worden/ setzet das/ in einer wolvermachten phiol, ungefehr 3. monat/ in eine aschen digestion, alsdenn lassen sich sehen als Silberblättlein/ welches ein zeichen der fixität ist: dann coagulirt mans in gelinder wärme/ und behält es in wolvermachten gläsern/ daß keine lufft hinein kan/ sonsten zergehet es/ und fleucht wieder in sein Chaos. &c.

Virtus, Usus, & Dosis, salis Viperini, meæ præparationis: &c.

Hujus medicamenti potentia non pariet illis admirationem, qui sciunt, plerumq; in natura, apud summum venenum, latere etiam medicinam efficacissimam, nam sigillum divinæ bonitatis in operatione & virtute aliquatenus exprimere videtur.

Sal fixum. *Utimur singulo manè jejuno ventriculo. 2. 3. vel 4. grana lambendo scilicet ut paulatim liquefiat, eò, quod lingua sit similis apertæ pelli, & mox succedens saliva, quia medicamentosa deglutiatur, ita permeat totum corpus, confortans humidum radicale, quod juxta Hippocratem morborum est medicatrix, purificat sanguinem ab omnibus impuritatibus, unde varii morbi oriri solent, consumit & exsiccat fluxus capitis, hinc senibus & pituitosis magnum est solamen. Tollit antiquam & recentem tussim, si*

quoties

quoties infestat gustetur, transit omnes venarum officinas; ac tandem, quia indigestibilis expellitur, per insensibilem transpirationem, in quo itinere quicquid praeclarum hoc Arcanum attingit sordium, dissolvit ac secum rapit. Vide Baldum Anglum de Admirabili viperarum Natura. Sal fixum.

In febribus intermittentibus omnibus (praemissis praemittendis, (propinetur in in ipsa horula ante paroxismum, in Decocto hordei, l. Cichorei, stomacho vacuo, sudorq; proliciatur; repetatur Dosis (volatilis 4. 5. grana. fixi dragma j. vel 60. grana) 3. vel 4. vicibus semper ante paroxismum affatim febres tollit.

In continuis & aliis malignis porrigetur jejuno stomacho, & nisi per potum ejus actio interturbetur, plerumq; unica vice optatui satisfacit. Fixum & volatile.

Instante paroxismo podagrico, cui semper febris Diaria praecedit, utimur volatilis 20. grana, fixi 10. in aqua ivae arthetica & sudorem provocamus mirum quam citò combibit acidum humorem podagrae autorem & à paroxismo praeservat.

Usus externus, salis volatilis.

Hujus dragma una solvitur in aqua rosarum vel alia refrigerante uncia una & applicetur actu frigida cum linteo subtili saepius repetita podagrae dolores sedat ita in ore detenta, confestim consopit dentium dolores; nisi sint erosi.

Tria circiter grana salis volatilis in uncia semis aquae pluviae soluta atq; oculorum angulis 3 quotidiè instillata, Horum omnium vitia potentissim. tollit. Sal volatile.

In Colica ℨj. *plus minusq; cum Clistere injecta dolorem miraculosè levat, & alvum movet.*

Summa omnibus in morbis magno cum fructu & aegrotorum solamine utiliter adhiberi possumus.

Obturato vase cum cera quàm diligentissimè asservari debet; aliàs in liquorem paulatim abit

Ottho Tackeni D.

Ex hoc processu, & manuscripto, Lector amice, perspice & agnosce impudicum *Tackenium*, quàm fraudulenter tanto cum Principe egerit, parùm sollicitus: Reges & Principes longas habere manûs.

Si hunc Processum examinemus exactè, atque primum, destillandi Viperarum, modum, in Salem volatilem, Oleum foetidum, & similem Aquam; communis is est, & tritus, coinciditq; cum sale Cornu cervi, & quibuscunque aliis salibus volatilibus, ex animalibus eliciendis & destillandis, omnibus Pharmacopoeis, eorumq; Tyronibus, notissimus. Si verò inspiciamus secundum laborem, saturationem nimirum salis volatilis Viperini, cum spiritu Vitrioli; hoc artificium à *Reformatore* habet, & mutuatus est: prout ex historiâ, paulò superiùs, patet. Et hoc est, quod olim ignorabat *Tackenius*, & adeò mirabatur, cùm *Reformator* ipsi primùm revelaret, in haec, super illâ re, erumpenti verba: HOC NON PUTASSEM. Hoc est, inquam, quod in hoc suo libello tot querimonias & vituperia ipsi expressit; hic nimirum sal Viperinus, spiritibus acidis saturatus, quem, spiritu contradictionis, & congenitâ inconstantiâ, mox salem Armoniacum, omnem ejus similitudinem & proprietates habentem; mox salem vulgarem & communem, annexis compluribus sarcasmis & vituperiis, nequiter culpat & vituperat, nec non *Reformatorem*, hujus Authorem, (qui tamen dexteriori via, & methodo, spiritu nimirũ saluberrimo, salis hanc aliqualem fixationem, aut saturationẽ salis Viperini, obire docuit) multiplicatis convitiis taxat & suggillat. Interim hunc ipsum salem, aut salis hujus volatilis impraegnationem, aut saturationem, spiritib⁹ acidis obtinendam, in terminis, tanto Principi, pro arcanorũ arcano, superciliosè concredidit, *alienis plumis luxurians, Cornicula.* Sed ut, ignobilium ferarũ ritu, omnia everteret, obscuraq;, & invia redderet; jubet, in hoc Processu, salem Viperinum, spiritu Vitrioli saturatũ, cum salis Coryli, Tiliae, (ridete speciosum conamẽ!) vel Tartari,

duplâ quantitate unire, &, destillationis ope, ex arena, salem volatilé Viperinū denuò extrahere, acido spir. Vitrioli, cui colligatus erat, aut quo cum saturatus, sal Viperinus volatilis, cum sale Tartari in residuo manente. Sed heus, *mysteriose Chymice*, cur hunc laboré, saturationé nimirū salis Viperini, cum spir. Vitrioli suscepisti, si, hoc non obstante, sal volatilis Viperinus aliâ via, & methodo, fixari debet; prout ex processu constat? Dicis quidem, quòd sic sal volatilis Viperinus transeat, acuti odoris, sed absq; fœtore. At falsum asseris, *Tackeni*. Nam eundem servat odorem, & saporem acutum, urinosum, sal volatilis Viperinus, post suam saturationem, & reiteratam extractionem, beneficio salis Tartari, quem habuit priùs, per se legitimè destillatus, ab oleo fœtido, & aquâ, empyrevma spirante, separatus, ac pro debito per sublimationé rectificatus. Hanc meam doctrinam è propriis tuis eruo verbis, ac te simul convinco; dum, *in opusculo tuo*, asseris, quòd, si sal Viperinus *Reformatoris*, spiritu salis saturatus, cum sale Tartari fixo permistus, destilletur, idem sal Viperinus volatilis iterum transeat, ac priùs erat. Cur igitur Entia hic multiplicas, ambages quæris, labores fingis, Principem hunc Celsissimum deludis, ac, sciens volens, ab umbris majestatem tibi sollicitas? Sequitur igitur infallibili cōsequentia, quòd hìc, fixandi salis volatilis Viperini, modus, Celsissimo Principi communicatus, cum eô coincidat & concordet, qué fraudulenter olim *Reformatori* obtrusisti, & quidem speciosâ magis metaphorâ, superaffusione nimirum Olei destillati Tartari, ne tàm facili negotio fixando ascenderet. Ut sic, multiplici affectu in te collata beneficia unâ hâc compensares imposturâ. Hic enim Processus, quòd falsus ac nugatori, sit, ipsâ Praxi & Experientiâ teste, nunc palàm cōfiteri cogueris; quem, pro vertigine tua, demens & hirsutum cerebrum tuum suggessit, ut incautos falleres, arcana à te sollicitantes callidè traduceres & arceres, &, uti tritâ dicitur paræmiâ, *Capram simul salvares, & caules*. Ast infelici sydere navigationé instituisti, infausto asterismo vela votis & mendaciis tuis dedisti, incidisti in Scyllam, dùm Charybdim metuisti: non in socordem incidisti, & veternosum, aut in *Tackeniū* aliquem, cui illicò *omnia sunt operosa*; sed in Reformatorem, nullos labores fugientem, iisvé domabilem, imò sedulum & curiosum, vestigiis tuis (vulpecula) ritè inhærentem, concreditū & ementitū processum tuum, ad literam, longanimi patientiâ, non solùm trium, sed & septem, mensium spatio, elaborantem, ignis moderamine, ad fixationem hanc requisito, anxiè observato. Unde mirum non est, post tot scrutinia, & arcanas inquisitiones, palàm apparuisse, te *Orbis Impostorem* esse, & *nugacem Blateronem*, qui Principibus & Imis, Amicis & Extraneis, imponas, in fraudes natus, & ad fallendum educatus. Sed mento iterum, *Tackeni*, quæ ulteriùs, in opusculo hoc tuo, scribilles, nimirùm: *Te nunquā clariùs de sale tuo Viperino tractasse, aut clariora ulli revelasse, quàm hoc loco & Tractatu.* Sed quid, obsecro, crebriùs, quid aliud, doces in *antiquissimis salis* hujus *Viperini fundamentis*, novâ hyperbole, quàm: *Acidum informat alcali?* In hâc autem fraudibus abominabili, & falsâ, salis Viperini fixandi methodo *acidum* non *informat alcali*; sed solùm ais: salem volatilem Viperinum, aquâ solutum, fixari trium mensium spatio, in calore sicco cinerum detentum. Verùm hoc est, contra naturam salium volatilium, in praxi, falsum, & sesquipedale mendaciū: prout eventus *Reformatorem*, longâ & læsâ patientiâ, edocuit.

Sed iterum *acidum* maximè *informat alcali*, in hoc tuo Processu ridiculo, & falso, quando salem Viperinum volatilem spiritui Vitrioli jungis; &, sicut *Reformator*, id perfici Spiritu salis, docet, aliqualiter saltem, sed non totaliter, à fuga coërces. Hunc autem salem Viperarum, acidis spiritibus sociatum, tu toties exsibilas, & spernis, nil aliud esse, nisi salem communem; esse item salem Armoniacum, omnes ejus proprietates habentem, & complura similia scurrilia, contra *Reformatorem*, sustinens. Quod igitur, in hoc tuo Processu, *Falsator*, semel statuis, & doces; iteratò, in *alcalino opulsculo tuo*, reprobare, & negare, nō te pudet.

pudet. Sic omnia falsa, omnia vertiginosa sunt, & contradictoria. Quod enim jam ratum habes, mox, pro libidine & lubitu tuo, impudenter reprobas, & vituperas, totique mundo hisce imposturis illudis.

Ad quid, porrò, illa saturatio salis Viperini volatilis cum spiritu Vitrioli? Dic, amabo! Si salem volatilem Viperinum, beneficio salis Tartari, aut Coryli, vel Tiliæ, (ridete) iterum liberas, volatilitati pristinæ iterum restituis, pro verâ, uti putas, & ultimata fixatione, trium mensium spatio? Idem enim sal volatilis Viperinus, eâdem volatilitate, odore & sapore acuto, urinoso, elicitur, qui antea erat, ante ejus saturationem. Nihil enim hæc saturatio cum spiritibus acidis, & iterata salis extractio, conferre potest ad hanc fraudulentam & imaginariam tuam salis Viperini fixationem, etiamsi per integrum annum in hoc calore detineres. At voluisti fortè, per hanc salis Viperini volatilis saturationem cum spiritu Vitrioli, & extractionem ejus, beneficio salis Tartari, salem Viperinum volatilem reddere? Hoc autem leviori negotio, unicâ rectificatione, aut repetitâ sublimatione, in phiala, dextraque separatione ab oleo suo fœtido, fieri potest. Non igitur hâc saturatione cum spiritu Vitrioli, & iteratâ separatione cum sale Tartari, Tiliæ, aut Coryli, egebat. Vides igitur, fraudulente Vir, & callide negotiator, *Tackeni*, quantum emolumenti imposturæ tuæ, & præmeditata mendacia, trabalesque hyperbolæ, cùm mihi, tùm celsissimo Principi, prolatæ, per Processûs decursum, quô deliria tua, & insomnia, nobis affricare tentasti, aacersiverint, risum, nimirũ, & cachinnos, quibus Te universus Literatus Orbis prosequitur, & in futurum comitabitur. Et verò, quod stipendii genus, *Tackeni*, quod encomion, & fidem, à Celsissimo Principe retulisti, per benè merita tua, & adulterini Processûs communicationem? Edissere, quod est vero simile. Quantum non molitus es, ut D. *Wenglerum*, Virum probum & expertum, p. t. laborantis munere, apud Celsissimum Principem, fungentem, subrueres, & Laboratorio exturbares? Quot scommatibus hunc Virum, & convitiis, in Convivio quodam tractasti, justâ Principis indignatione. Acheronta denique movisti, ut in Laboratorium Te insinuares, suffragia undique collegisti, arcanissima quæque promisisti, novâ fraude, & audaciâ, per Præconem tuum, Dn. à Moltichen, Celsissimo Principi. At pro reverentiâ tuâ exauditus non es; Sophistam jam dum te novit Celsissimus Princeps, imposturas expertus, fraudes tuas indignatus est. Tàm gratus accidisti, ut etiam Laboratorium tibi præclusum fuerit, hospiti importuno, à quo, ut se Aulâ expediret maturiùs, gratiosè dimissus es, omnium unanimi voto. Sed, velut Regulus, & Stellio, Aulas iterum ambivisti, novos Tibi conciliasti fucos, alienâ infamia fidem, Philosophi nomen, Chymici prærogativas, comparare tentasti, & fumosam illam Epistolam, *de Liquore famoso Alcahest*, meditatus es; sed revertente vindictâ in caput tuum, & in propriam infamiam redundante scelere. Unde enim gratiam Celsissimi Principis tibi promiseras, indignationem tibi, & adversum vultum, conciliasti: sic semper *consilium malum consultori pessimum*. Hæc autem, quæ adduco, vera esse, gratiâ tanti Principis nimirum te excidisse, *Tackeni*, audi Literas Celsissimi hujus Principis, Italiam versus missas: quas invenies impressas in *Vindiciis Celeberrimi Viri, Helvici Dieterici, Archiatri Elector. Brandeburgici, pag. 23.* quæ ita sonant:

Fridericus, Dei Gratia, Hæres Norvvegiæ,
Dux Slesvici Holsatiæ.

Salutem & Clementiam nostram, singulariter Nobis dilecte ac fidelis, Consiliarie. De D. Ottone Tackenio, quæ non debitâ submissione nobis relata sunt, tibi non potui-

mus non hisce significare: quippe qui non veretur quorundam ministrorum nostrorum, interq; eos præcipuè D. Helvici Dieterici, famam atq; existimationem illibatam variis calumniis injuriosisq; chartis sugillare; eâ maximè de causâ, quòd illius hûc transmissæ literæ de Alcahest publici juris sint factæ. Verùm, cum non appareat, quâ de causâ tàm molestè ferat istarum editionem, quam ipse per literas suas, uti clarè ex iis constat, sæpè expetiit; inclementi animo illius minimè licitum propositum accepimus, non intermissuri, ministros nostros in justa causa tueri ac defendere. Interea loci tibi hoc demandamus, ut certô quodam in loco D. Tackenium convenias, aut, si fortè ille nimis dissitus sit, per literas illicita illius ausa illi proponas, & admoneas hominem, ne pergat vel publicè vel privatim ita calumniari, ac maledicere: adhibitâ comminatione, nî desinat; Nos aliis mediis, ipsi fortè minus proficuis, contra illum usuros. Hâc in re implebitur Clementissima nostra voluntas, quâ ipsâ & Nos tibi manemus clementissimè addicti. Dabantur in Arce nostra Gottorpii: Die 25. Octob. Anno 1652.

Fridericus.

Inscriptio.

Honesto nostro Consiliario, & Dilectissimi Filii nostri Aulæ-Magistro, singulariter Nobis dilecto ac fideli, Levino Nicolao à Moltichen.

HÆ sunt, *Tackeni*, illustres ceræ, & famosa monumenta, nova & vetera acta tua, quæ graphycè te describunt. Mi *Tackeni*! non est tàm efficax probatio, & demonstratio, quàm ubi quis propriis convincitur verbis; prout iteratò tibi, per decursum, accidit. Quis igitur succenseat Magno Viro, *Helvico Dieterico*, in commendationem præfatæ tuæ Epistolæ, *de famoso liquore Alcahest*, commentanti, dum ait: *Philosophus mansisses, si tacuisses, TACKENI!* Sed multa invanum, & maledicus, garriebas, ut loquela te manifestum faceret. Sic iterum inquit: *TACENUS si esses, tacuisses fortè; sed quia TACKENUS es, garrire tuam ineptiam & ignorantiam, aliorum verò aptitudinem atq; scientiam Theonino tuo dente rodere, digitoq; ineptissimo tangere maluisti.* Quid verius his dici potest? *pag. 24. Vindic. Helvv. Dieter.*

Amplius aliquid dicam, & quod experientia propria mihi suggessit; ut *ex magno experimentorum & observationum cumulo* Hippocratis Chymici, ut ipse, *pag. 5. lin. 23.* loquitur, nonnihil eruerem. Dum adhuc Patavii noster *Hippocrates Chymicus* floreret, monstravit is quibusdam doctissimis Studiosis, præcipuè verò Excellentissimo *Sennerto*, singulari virtute ac doctrinâ prædito Viro, materiam *Talco* similem, in aprico verò, seu aëre, resolubilem in liquorem, & aquam velut viscosam, quasi genuinum & naturale *Talcum* fuisset; pro quo etiam venditabat. Hujus mihi copia facta fuit à Doctissimo *Sennerto*, nec aliud & mihi videbatur, quàm verum *Talcum*. Et, ut verum fatear, ego, & complures, rem hanc haud parum appretiavimus; & secreti loco habebamus, *Talcum*, rem fixissimam, ita resolvi posse, redundante gloriâ & famâ in autorem, *Hippocr. Chymicum*, qui hos fumos etiam libenter odorabatur. Accidit autem, in continuis laboribus, irrequieto me, & indefesso, nec non in scrutinio naturæ occupato, dum, ita sorte ferente, ex Tartaro varios instituissem labores, & Vini principia segregata ac purificata redunire tentassem, ut ignis, substratus cuidam Alembico, in arenâ locato, paulò violentiùs, me absente, adurgeretur. Domum redux, materiam, in Alembico contentam, ad instar oleosi liquoris, liquatam, sine fumo, absque strepitu, deprehendi. Rem miratus, illicò suppositum ignem removi, ac, omnia ut paulatim frigescerent, procuravi. Excepto postmodum Alembico vitreo, massam in eo contentam, quæ argenti splendorem, vel argentum fusum, æmula-

mulabatur, denuò aliquo liquore diſſolvere nolebam. Fractâ proinde cucurbitâ vitreâ, maſſam integram eximebam; quâ per medium & fruſtulatim divisâ, terra illa foliata, de qua obſcurè ſaltem noſter *Hippocrates Chymicus*, in hoc Opuſculo, & cautè, loquitur, uno verbo, *Talcum* hoc *artificiale*, at quod pro *Talco reſolubili* Tackenii hactenus Ego, & plurimi Doctiſſimi Viri ſtudioſi, tenebamus, ſic ab eo perſvaſi, in conſpectum venit. Super hac re gaviſus ſum, non, quòd magna adeptus fuerim, ſed quòd veritas mihi eluceſcere cœperit, quam etiam D. Studioſis revelare poſſem; quâ nimirum ratione dictum *artificiale Talcum*, non *verum* ſit *Talcum*, ut neque *ex Talco*, ſed ex *Vino*, *ſal eſſentialis*. Quo cognito, nonnihil denuò Icaro, & *novo Hippocrati*, cereæ ventorum alæ, & fama, labaſcere viſæ: Zwelferus verò in ſublime magis ferebatur. Interim dictus *Hippocrates novus*, neſcio quibus negotiis ſtimulatus, Venetiis, jam quò ſe contulerat, ibique eo tempore degebat, Patavium rediit, ac me inviſere dignatus eſt: quem denuò, ſine ſupercilio, humaniter excepi. Venit autem aptiſſimè *Lupus in fabula*, eô nimirum tempore, ac horâ, quâ hunc ſalem tractabam, ac manibus adhuc continebam. Quare ſpectandum ei exhibui hoc *Talcum*, verbis ſequentibus: Noſtine, Dne. Doctor *Tackeni*, quid ſibi hoc velit? Ille è contra, paucis verbis, ait: Si ſcis benè, tacebis. Ex me, replicabam, & mea experientiâ, non informatione tuâ, habeo. Aliud enim non animadvertebam â dicto *Hippocrate Chymico*, quotiescunque ipſum conveneram, niſi quòd continuus eſſet, in deſtillando aceto Vini; ac etiam ſalem Armoniacum, & Tartarum, ejusque ſalem, ſine fine tractaret: quia hi erant *molliculi caſei* Tackenii; quemadmodum ipſe loquitur. His pauculis, inter nos, verbis fuſis, levior uno ſecreto, *Hippocrates novus*, myſteria portans Venetias denuò conceſſit. Ego verò hunc ſalem eſſentialem ulteriùs elaboravi, addendo illi artificioſè ſalem Viperinum volatilem, ut ulteriùs eſſentificaretur, ac odorem quaſi virtutis ab eo ſale mutuaretur; quem etiam haud exiguis viribus dotatum reperi, in reſolvendis & aperientdi obſtructionibus, abſtergendis & attenuandis craſſis viſcoſisque humoribus, tanquam digeſtivum univerſale, antipodagricum & antihypochondriacum nobile remedium: adeò, ut et virtutibus, & efficaciâ, nec non externâ ſpecie, tanquam ovum Ovo, ſali Viperino *Hippocratis* noſtri *Chymici*, hic ſal eſſentialis ſimillimus ſit. Nolim tamen ego tanto Viro, *Hippocrati*, aliquid derogare, aut famæ ejus famoſiſſimæ quidvis officere. Ipſe ſecum deliberet, an veritati conſona ſint, ac ipſe ſibi conſcius eorum, quæ Doctiſſimi & Celeberrimi Viri, de *Impoſtura* hujus *ſalis Viperini Tackeniani*, publicè impreſſis Epiſtolis, ſenſêre & vulgavêre: inter quos eſt D. D. Glaſſius, in hunc modum ſcribens: *Porrò Tackenii Epiſtola ad nos non pervenit, nec quicquam mihi de hoc homine innotuit, niſi quod ex quorundam literis, & fama ſalis Viperini venalis, habeo, quod apud Aromaturios Veſtros proſtat, & ante biennium Langermannus Veſter mihi Lipſiæ, ſed ſigillo Tackeniano munitum, monſtravit: cujus aliquot uncias cùm Illuſtris Baro Rutenus nuper Venetiis adferri curaſſet, mihiq; copiam ejusdem faceret; primo ſtatim intuitu, & guſtu, deprehendi, eſſe illud medicamentum, quod D. D. Fabricius Bartholetus, Medicus & Profeſſor Mantuanus, p. m. ante triginta ferè annos, mecum communicavit: proximè enim accedit ad vires Salis Tartari volatilis*, Viperini autem ne tantillum quidem continet. *Calumnias, & contumelias, quas, ſcribis, ab hoc homine tibi illatas, ut æquo fortiq; animo perferas, velim. Neque enim ſplendori tuo ullam inde labem, aut maculam, adſpergi poſſe, mecum omnes, qui te norunt, VIRI BONI, æſtimabunt. Quis*

allatranti cani, Vir prudens, oblatrabit unquam, aut asino calcitranti recalcitrabit? Hisce vale, amicorum optime, & me amare perge. Dabam Gotæ, XXVII. Decembris, M DC LIV.

T. Balthasar Glaßius D.

Inscriptio:

Nobili, Clarißimo Excellentißimoq; Viro, Dn. Helvico Dieterico, U. Med Doctori, Archiatro Electorali Brandenburgico, Amico meo Veteri;

Hamburgi.

PLurimas, hujus tenoris, Epistolas hîc annectere possem, Clarissim. Medicorum; verùm, ne Apologia hæc, vi exorta, limites suos, ac dimensionem, excedat, vela contraho. Ex quibus omnibus, Corollarii loco, tamen & hoc notandú, quantopere *novo* huic *Hippocrati* negotium hoc displicuerit, quòd *Reformator*, nullâ spe lucri, aut proprii emolumenti, secretum hoc communis juris nonnihil fecit, contra aphorismum Tackenianum, in terminis docentem: Secreta non esse revelanda, nisi sub involucris & allegoriis; quò faciliùs quæstui, & insatiabili lucro, subservirent. Tam enim avaro deest, quod habet, quàm quod non habet. Accedit secundò & alterum, quod rabiem hujus *novelli Hippocratis* exasperat; nimirum, quòd *Reformator, in suis Animadversionibus, pag. 277. editionis Noricæ*, scripsit: aliam non esse, salis Viperini extrahendi, & fixandi, viam: &, licet plurimi de secretioribus modis multum glorientur; impedire tamen fucum, & imposturam, quò minùs istos ulli ingenuè communicare, & publici juris facere, audeant, ne ex postfacto usura & dolus elucescant. Et hic erat Achilles, quo omnia *Hippocratis* argumenta expugnaveram. His machinis corruit & contabuit *Zoilus*. Cor enim sauciaveram ei, & vitalia, dum has fraudes nonnihil saltem detexi. Et verò, si, quod à parte rei est, edisseram, non militabat hic textus Animadversionum mearum contra Tackenium; cùm hæc impostura, & salis Viperini adulteratio, longè ante *Hippocratis Chymici* ætatem, in usu fuerit, & perpetrata: uti & in *meis* dictis *Animadversionibus, pag. 275.* & paulò antè, demonstravi; quòd nimirum hic subrepticius Viperinus sal, ante annos triginta, & ultra, multis Magnatibus Viennæ, & alibi, oblatus sit; cujus technas & imposturas illo tempore revelavi. Cur autem *Tackenius* his læsus sit, & succenseat *Reformatori*, aliam caussam nescio, nisi quòd *Veritas odium parit*: ac quia sibi hoc vulnus, & ignominiam, appropriavit ultrò, ipse viderit. Forsan *culpa redarguit ipsum*: juxta, tritum illud Teutonicum: **Wann man einen brügel unter die hund wirfft/ so schreyet nur der allein/ welchen man getroffen.** Et quanquam hanc Viperam non irritaverim, neque ullibi vel jota extet, quô contra eum quicquam scripserim: usque adeò nihilominus virus suum in me revomuit, ut vix calumniæ & injuriæ ipsi sufficientes suppetant, quibus me falsô aspergat. Quid mirum igitur, si & patientiâ meâ, tot, toties ab ipso læsâ, in furorem tandem versâ, vim vi, injurias injuriis, & calumnias calumniis, retudi, ac vindictam sumpsi. Sed nec artis, nec ingenii est, sarcasmos, & mille scommata meditari: in quibus tamen tota *Novi Hippocratis*, & *Pseudoscriptoris* mercenarii, ars ac talentum hactenus occupatum est; ut, jure meritissimo, ejus doctrinam Hippocraticam fasciculum calumniarum, & convitiorum epito-

epitomen, insignire possim. Et licet à Viris doctis severa monita acceperit, ne calumniosæ linguæ in tantum fræna, & habenas laxaret; prout in quadam Epistola ipsius *Echo* manifestum fit; nec non in sua *Epistola*, quam, Parænesis instar, Opusculo suo præfixit, iteratò promittat, ab injuriis & convitiis labia sua velle vindicare: pejora tamen prioribus præstitit, mendaciaq; & calumnias multiplicavit. Quas tamen, quantas quantas nunc effutit, omnes & singulas in sinum nequissimum ejus retorqueo. Nutriat ac custodiat eas *callidissimus Veterator*, & *tantorum scelerum Pater*. Narrat præterea exemplum, æmulatione dignum, *Calumniator* hic, in *Dedicatoria* hujus Opusculi: quòd nimirum Celsissimo Principi Brunsvicensi Epistola quædam fuerit oblata, quâ, sine dubio, condignæ *Tackenii* laudes, & elogia meritissima graphycè descripta sint; Principem tamen indignatum huic fuisse, asserit. Cur igitur tu, *Hippocrates novelle*, cur tu, *rustica progenies*, *nescis habere modum?* Cur à sangvine hoc nobili mores civiles & illustres non hausisti? Cur non dedignaris calumnias; cùm videas, Principum & Regum esse, suum cuique honorem tribuere, & famam ampliare? Sed animum despondeo, quòd possis & tu arbor esse,

Seris factura nepotibus umbram.

Nam, ut Tullius, pro Publio, inquit: *qui semel Scurra, nunquam Pater familiàs.* Mirumque foret, fortiter ac laudabiliter aliquid dici posse, ab homine molliciem professo: teste Seneca, *Epist. 53.* Tu in Mephyti tua, & lingvæ spurcitiis, consenesces & contabesces: *consvetudo* enim *altera natura.* Perge igitur, Herostrati imitator, ac strenuè æmulator, succende Orbis miracula, dirue Augusta Dianæ Ephesiæ Templa, ut famam & æternam gloriam his meritis consequâre. Et quid evertis aliud, dum hominem proterere studes, quàm miraculum miraculorum Tavmaturgi Dei; attestante hoc totâ Philosophorum turba? Quid aliud homo, nisi templum Dei; teste doctore Gentium, Paulo? Perge igitur, quò te tua convitiandi libido trahit, quò te citat: neque dubita, quin paribus præmiabere muneribus, quibus sacrilegus olim, Herostratus, donatus fuit; qui ejus gesta & hortamenta strenuè sectaris: per scelera nimirum famam aucupando. Olim, Herostrati nomen proferre, aut Annalibus inserere, pœnâ capitis cautum erat: cave, ne & tuum nomen de libro vitæ deleatur. Detractores enim Deo odiosi.

Ad textum *Tackenianum* pedem refero, in quo iterum contra Reformatorem furit ac stridet, &, pro imposturæ suæ tegumento, fingit, impostores in causa esse, quò minùs salem Viperarum ulli ingenuè communicare audeat; suorum denuò, & propositi, & verborum, immemor, quibus, in Procemio, & Opusculi decursu, iteratò pollicitus fuit, *novissimi salis Viperini antiquissima fundamenta* publici juris velle facere: cùm tamen in Tractatu de eo ne quidem somniarit. *Pag.* igitur *4. lin. 6.* sic ait: *Nam quicquid medicos olim, laboris amantes illustres reddidit, illud ipsum impostores dolosè adulterant; hos timuit meus Hippocrates, ea de causa, medicamentum antipestilentiale, quo cum divinos sibi acquisivit honores, subticuit.* Mira iterum & arcana scilicet tractat noster *novellus Hippocrates.* Notate, Viri Illustres & Sapientissimi, ut se iterum hic malus Genius in Angelum lucis transfigurat; hic Proteus differentes assumit ideas. Est enim consvetum ignobili huic sectæ, ut, qvùm propriis diffidant virtutibus, aliena arripiant merita. Sic *novus* noster *Chymiæ Præses* Divini senis se cohonestat prærogativis, cùm eum *Suum Hippocratem* vocat, societatis, & Duum-Viratûs jure; dumque suam meus *Tackenius* magni Coi doctrinæ per omnia conformem esse, ac familiarem, putat: cùm tamen omnibus pateat, quòd ex Hippocrate parum, aut nihil, intelligat hæc *Simia*, omnia æmulans, quia tam absurdè textûs Hippocratis citat,

& ferè ex ſolo libro 1. de diæta, tam ineptè, inſulsè, & inappoſitè applicat ſuo propoſito, ut ridere ſit potiùs hominis ludicros conatûs, quàm indignari. Et hic tamen Hippocratem familiarem ſuum & aſſeclam vocat. Non, *Tackeni*, non! Magnum inter te, & Hippocratem, intercedit Chaos; ac tantum ab Hippocrate diſtas, quantum mulus ab Equo, aut Lux à tenebris. Quanquam videamus, quâ ratione etiam illos, quos Suos vocat, tractare ſolitus ſit, homo, dum vix tria verba, vix illud, *meus Hippocrates*, abſolverat, &, ecce! jam immane figmentum ac mendacium Hippocrati affingit; dum eum invidiæ arguit, virum charitate tam præfulgidum; & medicamentum antipeſtilentiale, quo divinos, in Græcia, nactus honores, ſubticuiſſe, aſſerit. Mentiris, *Tackeni*. (aptius mihi non occurrit verbum) Mentiris, eum ſubſticuiſſe hanc Panacæam: alia erant illa ſæcula, homines meliores frugi; non celabant remedia & experientias, ſed publicè, Anathematis loco, ad aras & delubra ſuſpendebant, adjectâ fusâ, clarâ, & dilucidâ inſcriptione, quô, ac quali remedii genere Dii propitii priſtinam huic vel illi ſanitatem indulſerint. Non erat illius ævi mos, nec audiebatur illud *Impoſtoris*: Si ſcis, benè tacebis. Minimè: ſed, ſi neſcis, benè informabo, fideliter communicabo, charitatem exhibebo. Ita, mi *Zoile*, procedebat Antiquitas. Deinde non legiſti, ex Præceptore tuo magno, Helmontio, *Tackeni*, quæ ſcribit in *Tumulo Peſtis*? Nonne clarè Hippocratis Coi remedia Antipeſtilentialia tradit, ac demonſtrat, quàm ſimplicibus, quàm obviis remediis, quàm paratu facillimis, mira, incredibilia, divina egerit, ad invidiam & confuſionem ſecretorum alcalium, noviſſimi Salis Viperini, molliculorum caſeorum *novi Hippocratis*, & plurium quisquiliarum *Tackenii*: quæ aliud non ſunt, quàm confuſum Chaos, ſimplicium ac efficacium pharmacorum interitus, Medici & Ægrorum opprobrium atque excidium. Nihil igitur timuit tuus Hippocrates, quin Panacæam ſuam nobis revelaret, niſi te forſan, & plures, hujus farinæ, pyratas, ac prædones ſecretorum, qui omnia abſcondunt, omnia publica bona privato ſuo quæſtui ſuffurantur, & luci eripiunt, *nequiſſimi Tenebriones*, quô feliciùs genio ſuo indulgere queant.

Porrò, *Paracelſum timuiſſe Impoſtores, lin. 4. pag. 17. habet, quò minùs ſua ſecreta nobis communicarit: &c. qui inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, ut ſonat Epitaphium; quod Salisburgi in Noſocomio: &c.*

Advertis denuò, *Tackeni*, quòd calidum & frigidum uno ore & buccâ effles? Quòd vera & falſa audacter miſceas? An non occurrit tibi ampliùs, quòd, multorum ſecretorum conſcium, Theophraſtum acriter ſuggillaveris, quòd plurima hyperbolica ſcripſerit? & hîc denuò, ut tuæ nequitiæ larvam, & velamen, indueres, quaſi & tu mirificâ arte multa curare noſſes, & ſecreta, ſeu myſteria, tot nimirum onera, portares, quæ nulli revelanda, more Hippocratis, & Paracelſi, eum colludas: *ut ſonat ejus Epitaphium Salisburgi: &c.* Hoc ipſum poſthumum elogium Venerandi Præſulis, quod piis Theophraſti manibus poſuit, eſt argumentum contra te detractorem; ut meliora de hoc Viro ſentias impoſterum, & mortuis parcas: quod & Pagani obſervarunt. Tu quidem Elogia, & Epitaphia, anteactæ laudabili vitæ perpetua monumenta, parùm obſervas: quanquam, ut ſuprà notavi, jam tibi vivo Epitaphium inſcripſerint totius Europæ Univerſitates, & doctiſſimi Viri, vitæ anteactæ, & moribus, conforme. Et, niſi melior evadas, metuo, ne, poſt funera tua, generoſus, olim, Stephani, Regis Poloniæ, Eqvus, cui Epicedion, & Rhytmos, compoſuit Doctiſſimus Vir, *Daniel Hermannus*, ultimo verſu,

Huic ſtatua erecta eſt monimentum teſtis equini:

ne,

tue, inquam, Regis Eqvus laudabilius mereatur Epitaphium: aut Xantippi Canis, quem in Promontorio sepelivit, locumque Cynossema, seu Canis monimentum, appellavit, splendidius obtineat Elogium, quàm tibi hactenus promeritus es vivendo & calumniando. Lege de hoc Epitaphio Philipp. Camerarium, *Centur. 1. cap. 21.* ubi versûs prædictos citat.

Lazarum Riverium nostris temporibus timuisse imposturam, unde suum Febrifugum sub metaphora ediderit, falsum est. Nam plurimis amicis, & familiaribus, illud concredidit, nec impostura prohibuit, quò minùs ulli mortalium ingenuè communicaret: sed palam quòd non impresserit, Harpyias, rapaces, impostores, secretorum falsarios; Te demum, *Tackeni*, timuit. Neque enim tu, caseum tuum molliculum in foro divendi, hactenus voluisti, nec ulli mortalium unquam communicare. Quid times? Cur *Riverius* sua communis juris, & omnibus palam facere debuisset, qui majora possedit? Verùm Oedipus es, & sagacissimus Molossus, qui à longè olfacis & odoraris omnia; prout in *Opusculo tuo* nobis imponis: & Febrifugum illud Riverii indigitare attentas; cujus tibi copia tamen non fuit hactenus.

Procedit *novissimus Hippocrates*, & ait, *prudentissimè Helmontium abscondisse liquorem Alkahest, qui tamen ab impostoribus tutus non sit, quin pro eo, à reformatore acetum substituatur.* Heus, sodes, *Tackeni*, nondum dextrè mentiri didicisti. Nam *mendacem oportet esse memorem*; in quo puncto tu cespitas, & deficis. Recordare, & memento tui, *falsissime Hippocrates*, qui hîc Helmontium laudas & extollis, quòd absconderit secretum maximum, & liquorem Alkahest; & Libello tuo, seu *Epistola, de famoso liquore Alcahest*, hunc Virum circumvenis, cavillandoque multis convitiis incessis; ejus secretum, scilicet hunc dictum liquorem, Non ens, (quod idem, ac Chimæra, & res in concavo Lunæ est) appellando. Verba tua formalia denuò subjungo: *facilè*, inquis, *credulus Helmontius, quæ scripsit non intellexit. Verum non deprehendi quod scripsit Helmontius de sale Spiritus Vini. Neque hoc verum est quod Helmont scribit, quod spiritus seu Oleum Vitrioli attactu Mercurii degeneret in alumen* (& hoc tamen iterum verum esse, asseris ipse, in *fine hujus libelli.*) *Plurima in Helmontio cùm animi aversione, ad nauseam usque examinavi, ubique perspexi, quòd, insomniis, citra experientiam, nimiam fidem adscripsit.* Ex his tuis propriis verbis ipse conspicis, *Tackeni*, quàm *iniqvus Thraso* sis, *homo versipellis & inconstans, monstrum humanæ conversationis*; quòd eum, quem usque in cœlum paulò antè extulisti, secundum vertiginem tuam, ad ima, & Tartara, illicò præcipitare studes. Quæ de Aceto, quod Reformator, loco Alkahest, substituerit, superiùs finxisti, alteri occasioni reservo decidendum; in eum nimirum locum rejiciendo, ubi pluribus, mendaciis tuis, de spiritu Veneris, satisfacturus sum.

Audiamus ulteriùs nostrum *recens inauguratum Hippocratem*, in pompa procedentem, *pag. 5. lin. 15. Unde non sine causa timidulus, ne præ torpore, & ignavia mea ad impostorum manus dimanaret, abscondi hactenus quod medicum nobilitat, & præcipue, ne dignus atque indignus eandem subiret sortem importuna autem reformatoris efflagitatio (pharm. 487.) effecit, ut ex magno experimentorum & observationum mearum cumulo ex cerperem, quæ (ut dicitur) mihi canerem, in quæ meum ipsius usum destinaram; ad publicam utilitatem nunc profero.* Et iterum, *pag. 7. lin. 12. Huc ergo adeste veritatis amatores, vos admiranda & jucunda vestris oculis aspicietis, & manibus tractabitis, quæ absconsa, & occulta à sensibus & cognitione hactenus stetere.*

Quæ causa, quòd, timidulus, (*nequiculus*, dicere debebas) absconderis hactenus, quæ Medicum nobilitant, *Tackeni?* Ut quid lucem fugiebat fœtus tuus, si Solaris, si Aquilinus fuit? Ut quid abscondebas, si proprius erat, & non furtivus?

furtivus? Ut quid timidulus trepidabas, (homo cæteroquin non tam audax, quàm temerarius) & umbras somniabas, nisi quia fugit impius, nemine persequente? Abscondisti, fateor, hactenus, quæ Medicum nobilitant, utpotè, homo facinorosus, opprobrium Medicorum, & ludibrium Artis nostræ; in quo nihil honestum & justum, nihil decens, emicat. Non scientiam, & Medici redhonestamentum, sed scelera, &, portenta, ac iniquas calumnias, & injurias tuas abscondere debebas, quibus toti hactenus Europæ prodigio simul, & scandalo, extitisti. Te, timere, peccantem, non vulgi judicia addecebat, sed inexhaustæ scientiæ tuæ æmulatores. Sed pergit φιλόψογος, & carpendi cupidus, *Hippocrates noster: importuna reformatoris efflagitatio effecit, ut ex magno experimentorum & observationum mearum cumulo excerperem quæ mihi canerem*, &c. Videte nunc, paulò antè timidulum, quàm audacter, quàm sine fronte & mente fingat, quàm avidè rumores ac titulos aucupetur! *Reformator* (qui semper tibi ungvis in ulcere) hęc tibi secretra (è pumice aquam) expressit? *Reformatoris* importuna efflagitatio, & armatæ preces, arcana tua impetrarunt? Mentiris, *inique Tenebrio.* Sed superbia tua, ambitio, dolus, & mille fraudes, has tibi pagellas, & furtivum Opusculum tuum extorsêre: videri, eminere, digito monstrari, cupiebas, *gloriosus Thraso*, & *Nugator*, qui portenta Medicinæ, & inexhaustas scientiæ abyssos, revelare promittis; cùm tamen ne vestigia eorum, quæ magnificè & superciliosè jactas, invenerim; dum unâ nocte omnia *novissimi salis Viperini tui antiquissima fundamenta* sedulus scrutatus sum: ut proindè hoc compendium tuum, seu novum Hippocratem, evulgatum, *ex magno experimentorum & observationum tuarum cumulo depromptum*, aliter definire nequeam, quàm quòd sit mixtum quoddam, cujus elementa, sunt arcana furta ex Helmontio passim, & Libavio, deprompta; cujus materia prima, detractiones & scurrilia convitia; cujus forma, superbia; cujus unio, mendacia & mille hyperboles. His tamen non officientibus, fateor & meam imbecillitatem; quòd hæc tam magnifica, novi Hippocratis, promissa & mihi vellicârint aures, nec non avidum & promptum ad legendum reddiderint, donec unica mihi nox consilium dedit, ac montes parturientes glirem enixi sunt. *Reformator* verò, dum nugas, quisquilias, & pueriles conatûs, novi Æsculapii pervolvit, tunc, splene toto, in sinum suum ridens, vulgarem Italorum parœmiam secum obmurmurabat: Troppo fumo, poco rosto; & illud vetustum, Latinorum:

> Qui captat risûs hominum, famamque dicacis,
> fingere qui non visa potest, ———
> ——— hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.

Et, ne nos hæc fallat opinio, *Amice Lector*, transeamus ad arcanissima *Tackenii* secreta, *ad cumulum experimentorum & observationum*, ac, utrum verbis nostris, & conceptibus, acta novi Hippocratis respondeant, perscrutemur. *Huc ergò adeste veritatis amatores, vos admiranda & jucunda vestris oculis aspicietis.* Venite, sed risum cohibete, Amici; venite ad fabulas; spectate histrionem; audite mendacia & apologostrum; venite, properate: jam enim Theatrum panditur, & Scena secunda.

Caput

Caput II. Tackenii.

Qui nimium properat, seriùs absolvit.

PRocede pompa, festina; sed lentè. Omnis, profectò, mihi indignatio, *Tackeni*, & justus furor, deferbuit; & vix plura risus effari indulgebat, hoc festivo lecto titulo. Neque me sic Apuleji, de Asino aureo, Commentum, nec Alcinoi Apologus, nec Sinesii, Calvitii laus delectabat, quantum hæc connexio, & Caput, demulciebat. Sed ad seria magis nos componamus. *Reformator incipit*, ait Tackenius, *elato supercilio. Nunc ait ;* (a) *nos convertimus, ad examinandum salem Theriacalem antiquorum, cujus præparatio tam infantilis & absurda est, ut nullibi veterum simplicitas dilucidius, atq; in illa appareat &c. & paulo post : animalia duntaxat gaudent sale volatili, & fere nil præter solam terram mortuam, in violenta calcinatione, post se relinquunt imò reliqua absurda silentio non involvenda, quod loco salis communis armoniacum substituerunt, re profectò ut video, ne tantillum intellecta, quia sal armoniacus totus in auras pulsus est, & sic non de viperis nec de suo addito sale quicquam illis remansit*, hæc ille.

a. pharmac. fol. 481.
difficiles aditus omnis impetus habet.
Nolite præcipiti juditio, & causa non satis excussa insontes damnare.

Mihi autem non videtur, veteres hoc loco inculpandos, absurditate, & simplicitate, adeo ut reformatoris immaturam reprehensionem perferre debeant. Sed priusquam judicentur audire oportet, & alteram partem, & indagare, quid sit sal armoniacus veterum? & qua ratione, loco communis illud substituerint? & in quem finem? & ubi deniq; peccarint ut reformatoris præcocem iram & acerbam contemptionem perferre mereantur?

Redarguere ea quæ non recte dicta sunt, minime instituti Hippoc. de dieta lib. 1.

Sed hæc omnia, ut clariora fiant, necesse est salium quorundam intima subire, & exacte horum naturam, & differentiam, ex accidentibus propriis, & sensibus cognitis, non syllogismo logicali & convertibili, vel imaginariis non entibus, sed plane experimentali, & naturali historia examinare.

imaginaria hic non tractantur.

Dico itaq;, & confirmo, non solum quòd animalia duntaxat, sal volatile possideant, sed præter opinionem reformatoris, quod & vegetabilia omnia, non habeant à natura neq; granum salis fixi, nisi arte illud acquirant ; & primo de notioribus dicam, & paulatim ad occulta progrediar.

Nec si quid nescis, reliquis id scire negatum est.

Naturalem salem armoniacum, veteribus magno in usu fuisse, testatur Plinius (a) *Reperitur, inquit : in Africa, in Regione Cireniaca ad Hammonis oraculum usq;, oblongis glebis, & sub harenis. Id confirmat Dioscorides, quod sal armoniacus natione laudatur. Hic sal est constans in igne, suo modo sapore multo sals-acidiore nostro sale communi cibario, ut ostendam, & ob id medicinis, utiliorem invenerunt, ea propter commendarunt id veteres pro hac re.*

a. lib. 1. c. 7.

Illud autem quod ad nos adfertur, non est in oblongis glebis, ut neq; est naturale, sed componitur arte : ex naturali scis ; & alcali volatili animalium, id docet ejus resolutio juxta Aristotelis axioma (a) *dividitur nimirum in acidum salis spiritum ; ut etiam in alcali volatile (omnia salsa in duas dividuntur substantias in alcali nimirum & acidum, ut paulatim ostendam) quæ ambo se parata, & rursus re conjuncta, fiunt sal armoniacum quod erat. Acida pars, vel acidus spiritus, habet omnes proprietates, ut ille, qui distillatur è communi sale : Alcali autem ejusdem est conditionis cum illo, quod ex humana urina sublimatur, minus tamen fætulentum : unde suspicor, quod non humanam sed camelorum urinam ad illud compositum elegerint. Horum enim urina, ut notat Plinius* (b) *fullonibus utilior, quam reliquorum animalium, unde alcali ditior sit necesse est : fortasse, quia ut reliqua animalia, sal non comedunt ; commune enim, sal non abluit. Nausicca enim, Alcinoi filia lavabat lintea ex fonte in littore maris, ut scribit* (a) *Homerus*

a. in quo quid resolvi potest ex illo necessario debet constare.
b. lib. 28. c. 8.
a. Odyss lib. 6. à versu 85 usq; 96.

Fit

Fit autem ſal armoniacum artificiale, eodem modo, ſicut ſapo, natura enim operatur in omni re ſimile, docet Hip. (b) *ex acida nimirum parte ſalis armoniaci; & alcali urinæ camelorum (vel animaliū perinde eſt: ex alcali fuliginis, & ſpiritu ſalis acido, alio deficiente, feci ſimile ſal) urina enim per macerationem diſſoluit ſal; & alcali urinæ, quod alias dierum curſu, in auras abiret; hic per moram reperit acidum; quod combibit, fitq; ex acida parte ſalis, & alcali ex urina, nova creatura artificialis, ſalſi ſaporis. Quod autem ſimiles mores non habet* (c) *neq; cum novo ſalſo concordat, ſponte ſegregatur ad fundum; ſupernatantem ſalſum liquorem clarum, coquunt & deſpumant, ac iterum feces deponere ſinunt, quem deinde coagulant in placentam. Hoc eſt ſal armoniacum, quod ad nos defertur; non tamen illud, quod veteres pro ſale Theriacali elegerunt, ut exiſtimat reformator: ſed illud eſt naturale, quod ſub arenis* (αμμοσ) *reperitur ut docet Plinius citato loco, quod tamen in progreſſu clarius Nunc priusquam progrediar, quid ſit alcali, dilucidius explicandum.*

b. *lib. 1. de diæta.*

Sal Armoniacum.

c. *Hip. citato libro.*

Salutemus igitur, Auditores, *novum Auguſtani Vindicem, Zvvelferi Reformatorem*, qui innumeros, ac conſpicuos errores, quos Reformator, totius Europæ plauſu, & aſſenſu, è Scholis & Officinis proſcripſit, poſtliminiò revocat ac libertate donat, *multorum criminum Mecænatem, Tackenium.* Sed, heus, *Impoſtor*! Num & hoc *de magno cumulo tuarum Obſervationum & Experimentorum eſt*, illicò nimirum, in ipſo limine, mentiri; textûs meos adulterare: prout quaternis vicibus te practicaſſe, palàm, ex hoc uno textu, & pagina mihi 273. & ſequentibus, demonſtrabo? Cur ſine commate, & puncto, Elementariorum, & Puerorum more, textûs meos debito nitore defraudas? Cur ſupprimis abſurditates Veterum, in hoc ſale Theriacali commiſſas; quas Reformator clarè, & graphicè, *in Animadverſionibus ſuis*, ex hoc textu, notat & eventilat? Quæ tales erant: 1. Ratione ſalium addendor, tùm communis, tùm Armoniaci, ejusque liberali nimis quantitate, librarum nimirum xxxx. reſpectu paucarum Viperarum, & quatuor tantummodò. 2. Ratione calcinationis deſtructivæ Viperarum; quòd planè nihil ſalis fixi, poſt ſuam calcinationem, ſeu combuſtionem, relinquant, præter oſſa arida, nigerrima, (tanquam in vaſe clauſo) effœta, nullius frugis, omni ſale volatili privata. 3. De Trochiſcis, ex adjectis ſpeciebus priùs conficiendis, quòd poſt earum trochiſcationem eas demum calcinationi deſtinarint; quaſi verò priùs comburi, & quidem meliùs, non potuerint, niſi priùs ex ipſis ſimplicibus contuſis, cum melle, Trochiſci efformentur. 4. De Scillis recentibus addendis. Et, 5. De calcinatione demum, mirum in modum ineptè, & perperam peractâ; vi cujus non in cineres, neque ſalem, ſed tantùm in carbones majuſculos convertuntur. Hæc tu, *Neo-Auguſtanæ Pharmacopœiæ Vindex, Tackeni*, tueri, & in his Reformatorem, ſine fallacia, & impoſtura, convincere debebas, ac demonſtrare, quòd ſint ineptè caſtigata; neutiquam autem ſubdolè præterire, ac, pro libidine, quidvis addere, & demere. Vides, quòd, qui nimium properat, tardiùs abſolvit? Lentè, paulatim, fideliter, omnia ex Reformatoris textu allegare decebat. Sed nimium properaſti, *Hippocrates novelle*: metuo profectò, ne & malè abſolvas. Deflectit noſter *Scholiaſtes* ad ſalem Armoniacum veterum, ad Plinium, *cæcus Erro*, Græcamque fidem, quò ſæpè mercatus confugit; licet in citatione aberrârit, pro xxi. libro, primum adducendo. Verùm facit hoc irrito conatu, multisque erroribus imbutus. Legere potiùs conveniebat, pro Plinio, nec Chymico, nec Medico, Doctiſſimum Olaum Wormium, *in ſuo Muſæo, pag. 20.* vel Cæſium, Matthiolum, & complures Claſſicos, qui fuſiùs hanc ſalis hiſtoriam tractarunt, in hoc uno omnes conſentientes; quòd ille ſal Armoniacus ad nos transmitti deſierit dudum: Nunc & antiquitus artificialem quendam ſubſtitui, qui fit ex quinque partibus urinæ inſpiſſ. humanæ, parte

una

unâ salis communis, & parte dimidiâ fuliginis lignorum, simul coctis ad consumptionem humiditatis superfluæ, reliquoq; sublimato, iterum soluto & coagulato. Similia fere reperies in Libavio, *syntag. arcan. Chymic. cap. 38.* de Sale: quem consule. Cùm igitur sal ille Armoniacus Plinii pridem desierit, nec vel unquá reperiatur, vel, ab Antiquis ad salem Theriacalem fuisse adhibitum, ratione & authoritate comprobari possit: (nisi forte confugeremus ad magnum cumulum Observationum & Experimentorum, vel ad illa admiranda & jucunda, absconsa, & occulta à sensibus & cognitione, *Tackenii*) ruunt novi Hippocratis, & Philosophastri, rationes, cum Plinio & tota Græciâ. Quid igitur frustra nugaris? Cur te inaniter torques? *Reformator* his nugis non vincitur. Posito enim, accepissent Veteres hunc salem Armoniacum fixum Plinii, pro sale suo Theriacali conficiendo: quid, quæso, laudabilius effecissent, quàm si salem communem, vel salem gemmæ, adhibuissent, æquè fixum? Perinde enim esset: & ob id non fugis, vel declinas absurditates. Nam & illum errorem, de sale simplici tanquam etiam fixo, & sali Armoniaco Plinii, hac in parte, simili, clarè & dilucidè etiá discussit *Reformator*, in dictis suis *Animadversionibus*: quas paulò post denuò adducam. Repete igitur, & revolve tecum, mi *Reformator Zwelferi*, doctissimum marginale tuum, & aptum scholion, *fol. 7.* tibi notatum, nimirum: *Difficiles aditus omnis impetus habet.* Si sic substiteris, profectò Augustanum non vindicabis. Item revoca alterum marginale tuum, *fol. 8.* *Nolite præcipiti judicio, & causa non satis excussa insontes damnare.* Nimium properasti; tardiùs rem absolves. Nam cogitare debebas, quòd *Reformator Augustani* non sine prægnantibus causis, & validis rationibus, Animadversiones suas adinvenerit; quòd solidiora fundamenta jecerit, quàm ut uno viperino sibilo tuo subsidant, ac evertantur. Impetuosus igitur fuisti, præcipitis judicii; & causa non satis excussa. Nimium properasti, *Hippocrates.* Igitur serò, & tardiùs, absolves. Et hoc responsi genus vocant Philosophi *Retorsionem argumenti*, seu *Argumentum ad hominem*; prout tibi jam respondi, *Tackeni.* Et tales Philosophi plerumque ducuntur ad saccum: & ejusmodi Chymici in manica Hippocratis plerumque suffocantur.

Subjungit novum Aphorismum, & theorema Chymicum, Hippocrates noster. *Dico itaq;, & confirmo, non solum quòd animalia duntaxat, sal volatile possideant, sed præter opinionem reformatoris, quod & vegetabilia omnia, non habeant à natura neq; granum salis fixi, nisi arte illud acquirant.* Egregiè, profectò, Doctoraliter, aphoristicè, & audacter, mi *Tackeni.* Verba caro non constant, sed ad probam, & demonstrationem. Dic, *Neo-Hippocrates*, si animalia, ut ais, duntaxat salem volatilem possident; quid igitur tibi, vel Antiquitati, residuum fuit, in calcinatione violenta viperarum, cum sale tuo fixo Armeniaco Plinii? An non coincidis in doctrinam *Reformatoris?* An non tibi spiritus contradictionis est? Dic, secundò, quare, *præter opinionem meam*, ais; animalia duntaxat salem volatilem possidere? Cur iterum mentiris, & claros textûs adulteras? Cur falsarius es? Legistine Animadversionű mearum textum, *pag. 273.* in quo dilucidè, ac optimâ methodo, tibi, *Agyrta*, ad invidiam, minimè æmulationem, qui minùs es habens, animalium analysin, & ad ultima resolutionem trado; tam quoad eorum salem volatilem, quàm reliqua contenta? Ut autem rem discas, veni iterum, *aurite & mysteriose vir*, lege, quæ, *ex nostris Animadv. pag. 273. col. 2. lin. 49.* editionis Noricæ, subjungo; quæ talia: Et licet in primo errore, quem in combustione viperarum committunt, connivendum esset; cùm forsitan eo tempore artificiosiores destillationes (quibus perfecta rerű analysis in-

ſtitui poteſt) illis nondum innotuerint, conſequenter etiam nec ſcire potuerint, quòd animalia ſale duntaxat gaudeant volatili, & fere nil, præter ſolam terram mortuam, omni virtute Medica exutam, in violenta calcinatione poſt ſe relinquant; ex qua terra mortua licet exilis portio ſalis fixi (forſitan ex mille Viperis vix uncia una) elici poſſet: id tamen tanti precii non eſt, quin potius vires alterius cujusdam ſalis fixi æmuletur, atq; ita tota animalium virtus, & efficacia, in meris volatilibus, ſale, ſpiritu, & oleo, quæ ignis violentiâ, & levi ſaltem calcinatione, totaliter in auras pelluntur, conſiſtat, remanente terrâ mortuâ, vel oſſibus, ſalinis partibus ſpoliatis. Hinc & teſtæ Probatoriæ, ſive Capellæ, ſuper quas metalla fixiora purificantur, ex oſſibus calcinatis, utpote quòd ſalſedinem nullam contineant, quæ huic operi refragari aut impedimento eſſe poſſit, & ex cineribus, crebris lotionibus itidem à ſalſedine ſua omnimodè liberatis, conſtruuntur. Reliqua autem plurima abſurda ſilentii ſipario nullatenus involvenda, minimeq; conticenda ſunt. Poſito enim, quòd Viperæ, poſt calcinationem violentam, ſalem præberent fixum; quid autem hæ quatuor Viperæ inter tam multa, ſalis nimirum vulgaris quadraginta libras, & tot ſimplicium, juxta præſcriptum modum calcinatorum, cineres, vel potius carbones, præſertim ſi adhuc reliqua ſimplicia contuſa ſupperaddantur, efficere aut præſtare valerent? Porrò tradunt, quod aliquando etiam ſalem Armoniacum, loco ſalis communis, in pari quantitate Viperis ſuperaddiderint; re, profectò, ut video, ne tantillum intellectâ. Etenim, ubi ſalem communem addiderunt, totus ille à calcinatione remanſit: quia ſal communis fixus eſt. Si verò huic ſalem Armoniacũ ſubſtituêre, totus is in auras pulſus eſt: & ſic nec de Viperis, nec de ſuo addito ſale Armoniaco, quicquam illis remanſit, niſi oſſa mortua, & cineres, vel potiùs carbones, ex adjectis herbis. Præterea omnium maximè mirari ſubit, quòd etiam Trochiſcos ex adjectis ſpeciebus nonnullis confecerint, priusquàm illas combuſtioni, vel calcinationi, deſtinarunt; haud ſecus, ac ſi ſimplicia, his trochiſcis deſtinata, comburi non potuerint, niſi priùs ex ipſis contuſis, cum melle, Trochiſci efformati fuerint. His, pariter nulla ratione ſuffulti, quinq; Scillas prægrandes recentes, in minuta fruſta diſſectas, junxêre; cùm tota Scilla ex aquoſa, & volatiliori ſubſtantia conſtet; unde exiguam terreſtreitatem poſt ſui calcinationem relinquit; prout quoque jam antè, in Animadverſionibus Trochiſcorum de Scilla, innuimus, & experientiâ demonſtravimus.

Hâc

Hâc calcinatione demum mirum in modum, & perquam ineptè, peractâ, non cineres, postquam ollam aperuerunt, sed integros carbones, ex adjectis herbis, & trochiscis, ac ossa ex Viperis nigerrima adepti sunt. Verùm Carbones, sali permixtos, exhibuisse ægris, id equidem insulsum planè, & absonum est. Quippe illi ipsi ferculum fecêre nimis ingratum, quodq; vel solo intuitu stomachum movere potuit. Si saltem cineres ex herbis facti essent, potuissent forsan, propinati, aliquid, sudorem nimirum commovendo, effecisse. Quòd autem revera carbones, non verò cineres ex adjectis herbis & trochiscis, ac ossa nigerrima ex viperis acquisiverint; quotidiana experientiâ comprobari, imò à Carbonariis, qui calcinatione clausâ suos efficiunt Carbones, exemplum evidens desumi potest. Namq; nulla herba, vel planta, aut lignum, in clauso vase, calcinatione etiam violentissimâ, & diuturnâ, in cineres redigitur, ut ex ipsis sal elici queat; sed remanet carbo semper nigerrimus, nullo modo pro sale extrahendo aptus.

Ex his *Reformatoris* fundamentis, & genuina Philosophiâ claroque textu, edisscito, *Neo-Hippocrates*, veritatem & mendacia devitare, simul & palinodiam canere, *quòd, præter opinionem meam, animalia duntaxat sale volatili constent.* Non enim umbras ego amo, non Laconismos, & aphoristicas doctrinas, quales tu affectas; adeò, ut opus tuum sit confusum Chaos, omnia docens, nihil demonstrans; ex omni aliquid, ex toto nihil; ridiculum denique Quodlibeticon. Ulterius: *Vegetabilia*, doces, *non habent à natura neque granum salis fixi, nisi arte illud acquiratur.* Hic textus tuus bifariam intelligi potest; & quòd habeant salem fixum; quia duæ negationes constituunt affirmativam. Dicis enim, *quòd non habeant à naturâ neq; granum salis fixi:* vel quòd non habeant, absolutè. Quàm partem quòd tu defendas, negativam scilicet, arguit illa particula: Nisi. Quæ conclusio, præterquam quòd toti Philosophiæ, ac omnibus doctis Viris, adversetur; est puerilis; & tanto Hippocrate indigna. Falsitatem hujus doctrinæ eruo ex consveto, tibique etiam trito principio Philosoph. Nimirum, ut ais: *in quo quid resolvi potest ex illo necessariò debet constare.* Subsumo: atqui vegetabilia, pro parte sua, resolvuntur in sales fixos; animalia in volatiles. Ergò ex his constant: ergò hi illis insunt; ergò de potentia in eos resolvi possunt. Et habent etiam vegetabilia omnia actu salem aliquem nitrosum terræ, qui in forti calcinatione conflagrat; qui &, suo modo, fixus dici potest: prout tu, in sequenti incineratione, & ustione, Absinthii affirmare videris. Mirum proinde est, post tot magnifica promissa, tam gregaria, quin imò tàm absurda, te docere. Ut proindè garrulitati tuæ aliud aptare non possim, quàm illud Excellentissimi Medic. *Dieterici: Philosophus, & Chymicus forsan, mansisses, si tacuisses*, *Tackeni:* quòd tacere, sapientis tantùm sit; &, ut Democritus philosophatus est, Stultus nunquam possit tacere. Nam loquendi Magistros habemus homines; tacendi, Deos immortales.

Reliqua, quæ ſcenicus noſter Hippocrates Chymicus, de ſale Armoniaco, affert, *pag.* nimirum *10. lin. 4. quòd illud quod ad nos adfertur, arte componatur, quodq́ id doceat ejus reſolutio :* Item, *pag. eadem, linea 13. Omnia ſalſa in duas dividi ſubſtantias in alcali nimirum & acidum :* & plura alia; *de urina Camelorum, quòd, ut reliqua animalia, ſal non comedant :* Item, *pag. 11. lin. 9. fieri ſal Armoniacum artificiale, eodem modo, ſicut ſapo; & naturam operari in omni re ſimile &c.* Hæc omnia ac ſingula ludicra ſunt, indigna viro, & ſapiente, ut his operam deludat. Quare non immoror talibus: ſolùm hortor Amicum Lectorem, ut admiranda hæc contempletur, ad quæ noſter Hippocrates, velut claſſico, totum orbem ſpectatum provocavit. Nos de his abſurditatibus plura in ſequentibus afferemus.

Accingit ſe ad tractanda alcalia, & ſalem Kali, noſter Hippocrates, *capite tertio*; ſed nunquam magis inſulſus, quàm ubi in ſalinis occupatur. Tranſcripſit hanc alcalicum materiam ex magno *Helmontio, tractatu de Blas Humano : titulo, de Poteſt medicam.* item, *titul. Complexion. atq; Miſtion. Elemental. figmentum ;* & reliquis locis : hoc uno tamen Helmontio diſpar, quòd ejus ſanam doctrinam corruperit, & ineptias multas adjunxerit; ut vel ſic furta celaret. Quid enim ridiculum magis, quàm quòd, *lin. 5. pag. 13.* ſuis alcalibus *trinos genitores & incunabula aſſignat, velut totidem ſpuriis : Naturam ſcilicet, Ignem, & Philoſophum ;* quòd iterum docet, *non reperiri ſal Kali in natura, nec in omnibus tribus regnis, niſi ab artifice ignis ope producatur ;* quòd, *pag. 13. in margin. Vacuum & inane, ſtatuat, eſſe alcali.* De quo inferiùs pluribus diſſeram ; ubi vacui implicantiam pluribus oſtendam huic Philoſophaſtro : *quòd ſal Kali ſit compoſiti pars, ut reliqua ſalia, virtutibus tamen ſeminalibus orbatum.* Quæ hujus majoris eſt ratio? *Habere virtutem abſterſivam, ſaponariam.* quòd *hujus inanitionis gratia, quaſi in formis, abſorbeat omnis generis acida, hinc omnia ſalia quæ acida mortificant, vnico & generali nomine Alcalia appellentur : reperiri non ſolùm in vegetabili, ſed inſuper in animali & minerali, familia.*

Rem miram, profectò, aſſumpſiſti, dum Caput, de Alcalibus, inſcripſiſti, *Tackeni ;* de quibus Tyrones noſtri Pharmacevtici, ubi vix La lare cœperunt, aptè diſcurrere novêre ; quorum myſteria imbelle vetularum genus per lixivia penetrat; de quibus tota natura clamitat. Sed venite, ſpectate mirabilia, Hippocrates novus explicat alcali de herba Kali: cujus hiſtoriam, modum operandi, & differentias, fusè Bulcaſis deſcripſit. Hic magnam ſtatuit differentiam inter alcali de Kali Arabicum, Sarracenicum, & Syrium ; quem conſule. Hiſtoricam Alcalium Chymicorum fusè tractârunt Ægidius Everartus, Leon. Suavius, Bodenſteinius, Tholdenius Haſſus, Agricola, Dioſcorid. Mattheſius, Libavius : & quis non, Scriptorum ? Et tamen hæc *admiranda ſunt, nova, abſconſa & occulta à ſenſibus,* apud noſtrum Hippocratem. Vides, *nequiſſima Vulpecula*, quòd veſtigia tua, & latibula, inveſtigemus, furta pateant, ſuperbia alieno fuco eluceſcat ? Et verò, ſi ex Authoribus nudè rem furatus fuiſſes ; adhuc forſan induſtriam dixiſſem : ſed quòd ſanam doctrinam ſtultitiæ tuæ fermento, & vertiginoſis additamentis, peſſumdas ; grande eſt nefas. Et talia ſunt : 1. quòd *alcalia undiq; aberrent in natura, & tamen nihil ſint, nec reperiantur :* 2. *quòd alcali inane & vacuum ſit :* 3. quòd *informe tres numeret Patres :* 4. quòd ſalium lixivialium, omnibus tritam ac notiſſimam præparationem, & hiſtoriam, vel ipſis lotricibus notam, pſevdologia ſua adhuc cupiat obfuſcare. Et plura, quorum indignitas me conticeſcere & ad alia transire facit.

Jam,

Jam, poſtquam egregiè noſter *Hippocrates novus* ſalia lixivialia & alcalia, cum mineralium, & animalium, ſalibus confudit, dum omnia ſalia, animalium, & mineralium, vult, appellari alcalia, unico, & generali, nomine (quæ tamen repugnant; uti ſequentibus demonſtrabo) malè diſtingvens, per conſequens peſſimè docens; declinat ad hiſtoriam, & calcinationem, ſilicum, & ipſam calcem: quâ connexione, quo ingenio, quibus arcanis, Lectori patebit. Si exactam lapidum, ac ſilicum, geneſim, per ſalinos ſpiritus ſua derivantium primordia; ſi differentias, & rationem coaguli talium corporum, & lapidum; cur quidam vegetabiles; quânam ratione ſumant ſua incrementa; aut his affinia, tractaſſet *Neo-Hippocrates*: licet à multis actum egiſſet; nonnihil encomii tamen hic noviſſimus ſcriba retuliſſet. Sed quòd, ſpretâ omni *αὐτοψία*, & legitima theoria, axiomata ſua à Mechanicis deducit, ac docet, quòd Murano Venetorum, à Vitriariis, habeat, ſilicem unius Centenarii, etiã extra matricem, ſingulis annis decem libris augeri, *quia* (quod in marginali annotat) *in aëre eſt occultus vitæ cibus*, & *Jovis omnia plena*; hoc certè ridendum potiùs, quàm refutandum. Quæ enim ſilicum, & lapidum, portenta ubique orbis nobis proponeret, ſi tam hyperbolica doctrina, & ſilicum augmentatio, in natura probaretur. Caſtiganda ulteriùs eſt noſtri *Tackenii* altera ſtoliditas, quòd lapides, & ſilices, velit calcinare. An fors hunc locum Helmontii conſulere neglexit, Titulo: *Tartarus non in potu:* ubi, in terminis, docet, ſilices & lapides non calcinari. An ignorat, calcem, & cineres, toto ente diſtare, neque, calcinationem ſilicum in calcem, eſſe incinerationem? Ex cineribus enim ſal purè ſalſus elicitur, reſolutivus, & abſterſivus, acidis planè contrarius: ex calce verò neuter horum producitur, neque ſalſus, neque acidus ſal. Calx mortificat & peſſundat omnia, præſertim animalia, quæcunque attingit, occulto quodam igne, urente, & cauſtica qualitate: cineres, contrariâ indole, omnia ab interitu & corruptione vindicant. Calx ſales volatiles animalium, tum etiam fuliginis lignorum, mortificat, ac in terram exſuccam, ſterilem, ac emortuam convertit: ſal verò ex cineribus ſales volatiles amplectitur, cum illis unitur; nullâ contrarietate diffident: quoniam ambo naturæ homogeneæ, ejusdem, quoad puram ſalſedinem, indolis. Calx petrificat, vitrificat, exſiccat: ſalia verò ex cineribus contrarias dotes habent; reſolvunt enim, abſtergunt, & humectant. Vides, *nove Hippocrates*, harmoniam tuæ inauditæ doctrinæ? *Paginâ*, præterea, *15. lin. 4.* non Hippocratis Coi, ſed veterem, ſcioli cujusdam, falſam diſtinctionem affert: *duo nimirum ſalia reperiri in calce, ſibi invicem contraria, acidum, & ſalſum, in igne tamen ambo conſtantiſſima;* quod falſiſſimum eſt. Neque enim unquam ſeu ſalſus, ſeu acidus, ſal in calce reperitur. Si enim hoc verum eſſet, tunc, juxta *Tackenii* axioma: *in quo quid reſolvi poteſt, ex illo neceſſariò debet conſtare*, calx in acidum & ſalſum ſalem converti, ac reſolvi deberet. Sed in neutrum hoc ſolvi poteſt, nec quidvis horum ex illa extrahi: ergò his non conſtat ſalibus. Non poſſe autem ex calce hæc ſalia extrahi, me, & per Ignem Philoſophos longa experientia docuit. Ineſt igitur calci, ſalium loco, ſpiritus quidam igneus, urens, mortificans, & lapidificus; prout tibi ratione & experientiâ remonſtravi, ubi de ſalibus volatilibus animalium fixandis egi, *pag. 276. Animadverſionum:* non, quòd docuerim, ſalia dicta volatilia cum calce viva fixari; uti nequitioſè mihi affingis, *pag. 15. lin. 22.* ſed quòd calx viva animalia, & eorundem ſalia volatilia, totaliter mortificet & deſtruat, ac complura incommoda in Medicina ab

intro afferat. Vides igitur, *Chymiaſter*, quòd miranda dicas, ſed non æmulanda, mendacia ſcilicet, textuum adulterationes, & probra noſtræ Artis. Plura tibi, de calcibus & alcalibus, afferrem, ſi alicujus frugis eſſes, & vacuum caput tuum in tantum non tinniret. Plura reperies, de Alcalibus, ex ſupra citatis Authoribus, & maximè tuo Pædagogo, Helmontio; ex quibus alcalia tua ſuffuratus es. Benignus tamen Lector, ut tantò æquius judicium formare poſſit, ea recolat, quæ, *in Animadverſionibus, loco citato, pag. 275. & ſequentibus*, de Calce, & ſalibus volatilibus animalium, clarè, & fundamentaliter, ſcripſi: quæ ſi noſter impoſtor, *Tackenius*, non ſucciſivis horis, ſed ſeriò, & accuratè, conſideraſſet; tam ludicra, & meritò omnibus doctis viris oſtentui habenda, voce lamentabili non eructaſſet, neque de Calce, neque ſalibus lixivialibus, (quos ille nunc, tanquam ἀυτὸς ἔφα, alcalia baptizat) tam gregaria, obvia, omni tyroni trita, ex *cumulo experientiarum ſuarum* protuliſſet; memor ampliſſimæ promiſſionis: ſe nihil, niſi rara, inaudita, admiranda, & jucunda; quæ abſconſa & occulta à ſenſibus & cognitione hactenus ſtetére, ex naturæ, & myſticæ Chymiæ, gazophylacio velle depromere. Sed, quid mirum? Semper enim, ut divinus Paræmiaſtes loquitur: Sapientior ſibi videtur Stultus ſeptem viris loquentibus ſapientiam: *Proverb. 26.* Igitur, ut totus ejuſdem textus, hujus Capituli, conſtet, & quilibet ex illo haurire poſſit *admiranda & jucunda*, quæ, *pag. 7. lin. 11.* faſtuosè promittit, & *veritatis amatores* ad ea invitat; *hùc adeſte*, & auſculate.

CAPUT III.

Alcali Sal, quid ſit.

Senſus ductores vitæ et omnium actionum voco.

INſtituti mei non eſt, hic, ut dicitur, rem ab ovo, aut ab elementis arceſſere, ſed de rebus naturalibus, phyſicis, materialibus, & ſenſu notis, demonſtrationem aggredi.

Fit itaque ſal Kali ex herba Kali, magna copia in Ægypto proveniente, quæ ibidem viridis exuritur, & ad nos transfertur, à quibusdam vocatur etiam ſoda, alumen catinum, & vero nomine ſal Kali appellatur; non reperitur tamen ſal Kali in natura, nec in omnibus tribus regnis, niſi ab artifice ignis ope producatur, hinc tres habere patres hanc virginem antiqui ſcripſerunt; Naturam ſcil. ignem & philoſophum.

Alcali, eſt inane & vacuum.

Eſt etiam ſal Kali, compoſiti pars, ut reliqua ſalia, virtutibus tamen ſeminalibus orbatum, habet ſaltem virtutem abſterſivam, ſaponariam, & reſolutivam proprietatem, hujus inanitionis gratia, quaſi informis, abſorbet combibitq; omnis generis acida (impregnationem dixerunt Patres) hinc omnia ſalia, quæ acida mortificant, unico & generali nomine Alcalia appellantur, quæ reperiuntur, non ſolum in vegetabili, ſed inſuper in animali & minerali, familia, ſunt etiam in his tribus multiplicia, fixa nimirum, volatilia, manifeſta, occulta, mediæ naturæ, ex animalium partibus deſumpta quæ ad oculum ſunt demonſtranda; & primo à notiori incipiam,

Silex.

quod reperitur in ſilice, qui quatenus ſilex, conſideratur ab imperito quaſi unico freno

regeretur

regeretur vitrarii autem periti Muranenses, observarunt, quod, licet ab utero aut natali loco exemptus, centum libras annuatim decem (a) plus minusne acquirere, inde discit Hippocraticus Jovis omnia plena, & etiam in ambiente nutrimentum accipere sed quamprimum ignis externus & artificialis accedit; tunc illum peritus, mox in vitrum liquat, mox in calcem vertit.

a. in aëre est occultus vita cibus docet Cosmopolita.

In silice itaq; comprehendit Hipp. Philosophus & Chimicus duas differentes facultates, à magistro & Doctore IGNIS & AQUA (b) sic propter suas rationes appellatas quæ silicem constituerunt, quas, per ignem debitum alterat chimicus, quæ alteratio vocatur incineratio, in pulverem enim sponte abit. Vnde communi nomine calx appellatur.

b. libr. 1. de diata.

Hoc in cinere vel calcinato, rursus comprehendit, supra nominatas faculeates, quæ nunc semel pro semper pro majori intelligentia ACIDUM & ALCALI ubiq; nominabimus ab effectu.

Acidum & Alcali naturæ instrumenta. Ignē vero acidū, & aquam alcali esse, suis locus ostendam.

Calx itaq; habet in se duo salia, Hip. duas facultates acidum nimirum & alcali, ambo in igne constantissima, & unum alteri contrarium, cumq; irrigatur calx, tunc salia solvuntur aguntq; in invicem: Alcali absorbet & agit in acidum, & hoc vicissim assumit alcali: non quidem pro destructione (a) sed pro nova generatione, & quicquid in illa actione apprehendunt, non procul recedens ab eorum natura, indurescit cum illis; in lapideam duritiem sic contrarium congulatur à contrario.

a. Homines ex manifestis, obscura considerare non noverunt. Hipp. lib 1. de diata.

Hanc notitiam, de Calce si ex Hippocrate didicisset reformator, non instituisset miser alcali viperini cum calce fixationem, ut lamentabili voce, in discursu de Sale (b) Theriacali declarat.

b. pharmac. fol. 485.

Postquam Hippocraticus juxta leges naturæ, contrariis facultatibus notavit calcem petrificari, rememorat Magistri & Doctoris documentum, quod nimirum similia similibus debeant dissolvi, & id, non solum in artificialibus, sed etiam in naturalibus, præsertim in Medicina & corporibus humanis, ut paulatim apparebit: artes nimirum naturam humanam imitantur verba Hippoc: & concors concordi adhærere docet idem. (b)

Contraria contrariis coagulantur.

b. Hip. l. 1. de diata.

Hujus capitis absurdissima principia partim superius attigi, partim sequentibus destino; ubi tuum vacuum & inane alcali, pro viribus, replebo. Duo interim singulariter hoc capite me solata sunt, *Tackeni*: aptissima nimirum textûs Hippocratis Coi citatio, ex *lib. 1. de diata.* Abstemius, profectò, & jejunus Philosophus es, ac multum vacui, & parum judicii, habes: Secundò, *quòd sensus ductores vitæ, & omnium actionum*, vocas. Aptiùs vitam tuam, ac fidem, definire non poteras: qui omnia sensibus, & sensualitate, appretias, fidus *Epicuri assecla.* Forsan ex doctrina hac, & marginali, Clarissimus Vir, Theodoc: *Lünckerus*, Marpurg. Professor, occasionem hausit, ut te hominem, ex malitia & atheismo constantem, in testimonio, Anno 1653. impresso definiret; seu hominem, cui DEUS venter, & *vita ductores, sensus.* His missis, accedo ad

CAPI-

Capitulum IV.

cujus inſcriptio:

Alcali & Oleum fit ſapo. pag. 16. lin. 12.

INter reliqua, in hoc Capitulo, ſtupenda & admiranda ſecreta, & experientias, Magni Hippocratis novi, eſt etiam Saponis mechanica, & conficiendi opificium; quo, ut ait, *Alcali & Oleum fit Sapo.* Confirmat hoc ex Hippocrate Coo, & *lib. 1. de diæta:* item, *per Nauſiccam, Alcinoi filiam, lotricem, quæ lavabat lintea ex fonte in maris littore.* O te rancidum Saponarium! quâ ſpongiâ, quo ſmegmate, has abſurditates tibi abluam, quo te fricabo pumice, *noviſſime Hippocrates?* Profectò, inter viros doctos, Morionem & Sycophantam agis. Cur non etiam in foro, Venetiis, & divi Marci atrio, ſaponem, & ſmegma, pro pediculis, lentibus, & maculis vendis? Cur non ſuper abacum Stentorem agis? Poteſtne cadere in virum ſenſatum, ut qui paulò antè, per præconem, populum collegit, & *admiranda & jucunda, quæ hactenus abſconſa, & occulta à ſenſibus, & cognitione ſtetere, ex magno experimentorum & obſervationum ſuarum cumlo,* ſecreta promiſit; ſaponem tandem edoceat, ac concredat nobis remedium ad callos pedum; *in margine, pag. 17. ex calce & melle, fit mixtura, quæ callos pedum mortificat?* Saltem dixiſſes, fit mixtura (ſalva reverentia!) ad callos pedum; &, ſi non Chymicus, ſic ſalten Aulicus, fuiſſes. Profectò, *Tackeni,* es mente captus. Adducamus tamen, pro noſtra recreatione, joco, & genio, hoc, de Sapone, Capitulum; quod tale eſt: *Calx, ut dixi, habet duas diverſas facultates acidum & alcali: alcali habere ſaltem ſaponariam & abſterſivam virtutē ſupra dixi, quam extrahere & ſeparare docuerunt Hippocratici ſuo ſimili* (c) *ſaponarii itaq; addunt calci, Alcali factitium, ex vegetabilibus exuſtum, in tripla proportione, eò quod acidam partem in calce mortificat, & alteram ſuo ſimili liquat. Humectant itaq; cineres alcalizatas pauxillum, quibus cum cooperiunt calcem inextinctam, ſic relinquunt, donec calx dehiſcat, pro ſigno mutuæ actionis, tunc commiſcent, affunduntq; aquam, ut maſſa humidior fiat, juxta regulam; ſalia non agunt niſi diſſoluta: tunc ſufficienti aquæ quantitate, extrahunt alcali lixiviale igneum (igneum dico, conſumpſit enim in momento, bulliens hoc lixivium ebrium hominem, cum laneis veſtibus, ut nil repertum fuerit, præter lineum induſium, & duriora oſſa, ut accepi à fide digno, hujus artis profeſſore) quod lixivium igneum, Magiſtram vocant; quæ tanto alcali ſaturata, ut ovum in illa non ſubmergatur. Ex eadem mixtura, fit & aliud lixivium, minus ſaturatum, quod ovum non ſuſtinet, cum ultimo hoc, oleum vel pinguedinem (alcali contrarium, acidum enim occultum continet, ut apparebit paulatim) primo commiſcent (propter ſuas cauſas) coquendo ſaponem, coquunt inquam lento igne, donec albeſcunt, tunc adjiciunt magiſtram in tripla (a) olei vel pinguedinis proportione coagulat autem bulliendo oleum alcali, donec in unum corpus coëant, ut contraria & permixta, nunquam enim ſimul in eodem conſiſtunt, ſed ſemper alterantur (a) neceſſarium eſt etiam, quæ ab ipſis ſecernuntur, ac producuntur diſſimilia fieri, ex alcali nimirum manifeſto, & acido occulto in oleo, fit aliquid neutri, ſalſi ſaporis: lingua quandoq; explorant, ſi ſapor dulcis addunt magiſtram, ſi mordax coqui debet, donec oleum abſorpſerit, ſin verò mordacior, ſenſim addunt oleum, ad diſcretionem, ut docet Hippoc: ſpiritus alter inquit:* (b) *trahit alter protrudit, idem autem uterq; facit, & in utramq; partem tendunt, & ſic hominis naturam imitantur.*

c Similia ſimilibus ſolvuntur.

ex calce & melle, fit mixtura quæ callos pedum mortificat.

a. & augeſcit majus à minore Hip. lib. 1. de diæta.

a. Hipp. citato libro.

b. lib. 1. de dieta.

Sal

Sal maris, quia non est corpus vacuum, ut alcalia, cum pinguedine in saponem non coagulatur, habet enim ambas facultates difficulter separabiles, ut postea ostendam, ea de causa Nausicca, Alcinoi filia lavabat lintea ex fonte in maris littore, ut habet Homerus 6. Odyss.

Plura non addo, nec castigo, ex hoc Capitulo; in quo pænè oblitus fuit *Reformatoris.* Ipsa rei dignitas perorabit. Vos interim, *veritatis amatores*, ridete, quòd hoc nostro sæculo, omnium anteactorum ingeniosissimo, crepundia sint secreta, sint stupenda, inaudita, & novi Hippocratis mysteria, ex *magno experimentorum & observationum cumulo* extracta.

Capitulum V.

inscribitur:

Vitrum componit & dissolvit, pag. 19.

AD demonstranda, novissimi salis viperini, antiquissima fundamenta, tota etiam ars vitrificandi debet adduci. Puto, quòd paulò pòst ad Sutoriam confugiturus, & Cerdonem acturus sit. Sed nihil magis artificiosum, quàm quòd ubique citat Hippocratem Coum, &, sine hæsitatione, mentitur *Fabulator*, dum tantum virum passim nugarum suarum cupit esse arbitrum, & Mecænatem. Tritam igitur, vulgarem, & omnibus obviam mechanicam, & vitrariam, hoc capite recenset admirandus hic Artifex; quasi verò Lippis & Tonsoribus nota non satis esset: cùm tamen (*admirandorum & inauditorum* promissiones) longè alia, & Chymico digna, ex suo Præceptore, *Helmontio*, de vitro agitare potuisset. Quâ nimirum ratione solidissimum vitrum aliàs, igne & aëre invictum, labentibus tamen annis, terræ defossum, diffluo ejus sale, fracedinem admittat, ac fatiscat, solâ superstite arenâ: quâ ratione Magnes opacitatem ei tollat, ac è viridi pellucidum reddat; cùm tamen ipse Magnes, vitreæ massæ adjunctus, rubeo colore saturatus sit, ac diverso quasi feratur Magnetismo: dum non ferrum, sed opacam aëris portionem, è vitro trahit, intra fornacum incendia. An vitrum in concreto cinis & arena sit; an corpus, per ignem, neutrum, & nova creatura. An vitrum, substantiæ solidæ, poros tamen non admittat; quod nobis svadere videtur constans ejus, sub aquis, splendor & fulgor; dum ignitum vitrum undis immergitur; carbo interim, in instanti, sub aquis restingvitur. An, per additionem, tractabile vitrum reddi possit & flexibile: &, admissâ ejus possibilitate, an id per homogenea, an verò heterogenea, accidere possit. Et innummera talia, de vitrificatione, Philosopho digna, sub Problemate, enodare potuisset mirabilis Chymicus, *Tackenius* noster. Sed abundè satisfecisse sibi visus est, modò vitrum ex eodem silice, regulâ à contrario; non autem via humida, ut sapo componi, dixerit. Interim tamen, postquam ea, quæ, Murani, à Mechanicis edidicerat, palàm fecisset, ad Reformatorem, & vitri ustionem, deflectit, & ait: *Tunc cæperunt veteres vitrum in silicum pulverem* (*a*) *reducere per extinctionem, in acidum salem, cum felici successu. Hanc reductionem & præparationem planè Hippocraticam & ingeniosissimam, vocat Reformator: (b) more suo Levidensem, inutilem ineptam* (ustionem nimirum vitri Augustanorum) *& omni jure explodendam. Videant inquit: quàm turpiter se dent tales philosophi putatitii, & sermocinales, qui vera philosophia destituuntur, & in quantos ruant errores, ut non solum illis, qui penitus naturam ejusque penetralia scrutantur, sed & rusticis ipsis, imo lippis & tonsoribus, nec*

a. vitri ustio.

b. fol 732. pharmac.

Monstruosus sermo, monstruosi ingenii est index ait noster Galenus.

Tantumne eſt ab re tua otii tibi, aliena ut cures? Terent.

nec non vetulis & anis, ſe deridendos propinent. Vitrum hoc modo præparatum (pergit Reformator aculeis pungi) ſine periculo, aut detrimento, ægroto, licet illud protinus non ſenſerit, exhiberi minimè poteſt.

Ego verò probabo, contra Reformatoris frivola fundamenta eum, qui docuit vitri uſtionem recte, illumq; ſenſiſſe à calumniis, quibus illum aſperſit vindicabo, & præcipuè contra illud; Quod vitrum hoc modo præparatum, & ſine periculo, aut detrimento ægrotis exhiberi non poſſit.

a. Vitrum unde habet ſuum componi, in id per idem ſuum habet reſolvi.

b. In appendice pharmac. Reg. fol. 136.

Accipe ergò vitrum clarum, pellucidum, illudq; pluri, & vitro (a) ſimile, alcali liquato, poſtea aëre humido expone, & reperies mox totum vitrum reſolvi in aquam, huic affunde ſufficiens acidum, id eſt Alcali contrarium, & cadit ſilicum pulvis. Hic pulvis, amplius vitrum non eſt, ſed ſilicum pulvis, quem reformator abhorret, & ſine detrimento ægrotis non exhiberi aſſerit: immemor, quod ſilicum pulverem Reginis (b) commendat ad generandum Lac.

Curioſulus reformator qui in antiquorum pectore, oculū geſtans; ſuas interim errores non videt.

Veteres ſeparandi artem, mortalibus divinitus conceſſam non habebant, per diſcurſum tamen hanc cognoſcebant, extingere itaq; cœperunt vitri pollinem, in cineribus ſtipitum fabarum, quorum ſal eſt ex acido ſalſus, ut mox oſtendam, extinctionem repetebant, ſemper novo cum cinere, pulveremq; vitri aqua abluebant, ita ut, quælibet extinctio fuerit Vitri vel Alcali deſtructio, illudq; abluebant, & rurſus extinguebant, donec fabarum cinis, omni alcali deſtruxerat, & impalpabilem pulverem relinquebat. Hic pulvis eſt ſilicum, ſicut ille, qui ſupra cum alcali liquatus, & cum acido præcipitatus, quem reformator plebeis per os exhiberi tuto non poſſe putat, & ut dixi in Reginis lac generare promittit.

a. Simpliciū vera præparatio & cognitio totius hominis vitam propemodum ſibi requirit.

Hâc in præparatione (a) quam Reformator ex ignavia & inſcitia Levidenſem appellitat, latet profunda naturalium rerum notitia, ut paulatim apparebit, & nullo modo ejus aſſumptio eſt timenda, ut falsè docet reformator. Sed plurimum ignorantes, timere plurima neceſſe eſt.

Sed quis non ingemiſcat, tam abſurdis & frivolis, tot ementitis, refutandis ac explodendis *Tackenii* ſententiis, tempus elabi & eripi? Cogor iterum, nō ſine verecundiâ, fraudes & impoſturas, textûs adulterationes, abſurdiſſima dogmata, hujus Chymiaſtri revelare; non abſimili modo, ac de ſale Theriacali factitatum. Viam igitur Regiam noſter *Neo-Hippocrates*, quò liberiùs mendaciorum plauſtris, ac calumniis, in me vehi poſſit, ſibi apparat; dum textum meum, *Animadverſ. edition. Noricæ, pag. 418. col. 2* turpiter mutilat & detruncat. Quærit, ſecundò, latibula, & tenebras, *Nequiculus*, dum in ſulſo, vitioſo, & caliginoſo ſtylo ſuo Vitri inverſionem docet, & meritò ab ejus lectione viros Sapientes arcet; prout etiam *epiſtolâ ſuâ de famoſo liquore Alkaheſt*, practicaverat. Quis enim penetrabit, quid ſibi velit hoc: *Accipe vitrum clarum, pellucidum, illudq; pluri, & vitro ſimile, alcali liquato.* An hæ ſunt tuæ allegoriæ, & metaphoræ, de quibus ſuperiùs gloriabaris? Ego quidem ſenſum (quem *Tackenii* Mercenarius aſſequi non potuit, ac ideò etiam commata neglexit) penetro; interim tamen aliud non eruo, niſi mille ab[...]rditates. Primò enim recolat *Myſterioſus Hippocrates* tritum illud ſuum, & quod ſæpe ſibi accinebat, nimirum: *Vitrificantia cum vitrificantibus vitrificantur.* Et illud Magiſtri optimi, *Helmontii* ſui: quòd vitrum ſit rerum ultimum, & ipſa mors rerum. Hoc tu nihilominus, *Tackeni*, diſcipulus ſupra Magiſtrum, reſuſcitare tentas, & poſtliminiò reproducere illibata ejus principia? ſed concedamus tibi hoc miraculum, quid reſuſcitabis: & quid compendii, & lucri nanciſceris? Salem alcali à ſilicibus ſeparas, (quod impoſſibile, & falſiſſimum) juxta expreſſiſſima verba tua, *pag. 21. lin. 5.* & *pag. 22. lin. 17.* Et ſilex, lapis, ſeparatus à ſuo alcali, quid eſt? Tuo ſuffragio, & formalibus: prior ſilex eſt; ſed non priſtinus ſilex eſt; ſed eſt reverà ſilex calcinatus: quod unicuique manifeſtum eſt. Verùm quid eſt, aut quid connotat, ſilex calcinatus? Calcem, & nihil, niſi

nisi calcem. Ergo vitrum in prima sua principia constitutiva, & realia, postlimiò nullâ arte revocari, aut resuscitari potest: quoniam extremam ignis torturam, & activitatem iteratò perpessum, in aliud ens, cum suis constitutivis, commigravit; unde regressus dari nequit. Quid igitur ingenii, & artis, in hac metamorphosi seu anastasi, & vitri in prima principia reductione, sit, facilè cuilibet patet. Cogor proinde non tam Hippocraticam, quàm fanaticam, stultam, seu *Tackenianam*, industriam hanc, omnium penè Chymicorum & doctorum virorum assensu, nuncupare. Sed indulgeamus insaniæ tuæ, *Tackeni*, ac dato, non concesso: vitrum in primogenea sua constitutiva posse reduci, in silicem nimirum: demus etiam, in alcali. Quid inde mysterii? Quid portenti? Quam Panaceam hinc erues? Quid proficies, silices primùm, in vitrum, addito sale alcali, liquando, purificando, ablatâ spumâ, vel felle vitri, seu tuâ axungiâ vitri, & sale Anatron Crolliano, (quod longè præstantius est omni vitro calcinato) & denuo vitrum paratum, ac perfectum, *addito pluri alcali, vitro simili*, (dic iterum, *Oedipe, mysteria portans*: quid sit *alcali illud vitro simile*; ut & vitri ustulatores tua mysteria assequantur. *Alcali enim vitro simile* esse non potest; aliàs non esset alcali. Nam est implicantia in adjecto) liquando, aëri humidiori exponendo, ut vitrum totum solvatur (dicere debebas, ut jam totum hoc compositum; non tantùm, aut solùm, vitrum) affundendo porrò toti huic composito, aut liquori, sufficiens acidum, id est, alcali contrarium; ut denuò ex hoc liquore, & vitro, uti putas, resoluto præcipitetur, & cadat, silicum pulvis? Post tot igitur molimina, & irritos conatûs, quid emolumenti, quid commodi effecisti? Si nihil aliud accepisti, nisi silicum pulverem præcipitatum simplicem; uti ipse affirmas, & reverà, à parte rei, nihil, nisi silex calcinatus, ac emortua calx, est, per præcipitationem rerum destructivam enata: quid igitur his tuis nugis proprium Caput destinatum fuit? Quid stultè in Reformatorem involas, & nequitias illi tuas affricare gestis, *Curiosule*, (stylo tui marginalis utor) *Nequicule, Tackeni*, qui in Reformatoris pectore oculum gestas, tuos interim absurdos errores non vides? Edissere, *Philosophe*, an non satius foret, ipsos silices, qui præstans sunt remedium simpliciter tritos (lege artis tamen præparatos) in calculo, & pluribus hisce, morbis, exhibere, quàm post vitrificationem, & ultimam partium constitutivarum mortem, & recessum (uti, cum *Helmontio*, firmiter teneo) multis dispendiis, & tantis laboribus, in calcem redactos, cùm sic nihil nisi calx sint, naturæ & vitæ humanæ inimicissima & ex toto hostilis: uti sæpe jam comprobavi. Quare his maturè & Philosophicè consideratis, falsum est, & absolutè nego, quòd tuus, *Tackeni*, è vitro calcinatus, & præcipitatus pulvis, sit silex, & substantia silicis indestructa ac inviolata, è qua virtus & efficacia vitri & silicum resplendeat; sed, quòd sit calx, vitæ inimica, gleba inutilis, terra effœta & mortua, ex contrarietate solventium & præcipitantium liquorum, lixivialium & acidorum, exorta & resultans; consimili planè inutili artificio, & lege, ac Corallia, Perlæ, Oculi Cancr. aut ipsi etiam Silices, spiritu aliquo acido, vel aceto, solvuntur, roduntur, & contrario quodam liquore præcipitantur, ac, totali sui corruptione, in calces mortuas abeunt, neutiquam ampliùs resolubiles, ac ad pristinum Esse reducibiles; nihil minùs, quàm pristinam virtutem & efficaciam referentes. Hac eadem lege præcipitatus pulvisculus tuus, ex vitro, nihil minùs est, quàm silex indestructus; neque prioris naturæ & efficaciæ, sed calx emortua, pulvis effœtus, nullius energiæ aut virtutis, indissolubilis, nec revocabilis unquam in vitrum diaphanum, quod prius erat, medicamentum noxium, pondere saltem suo ventriculum & vitalia aggravans, si intra corpus assumere contingat, omnem sanitatis medelam denique eludens. Hic, pace tua, *Impostor*, furtivo tergo tuo cretâ appingam, quòd nequiter, in sequentibus, mihi adscripsisti:

Ibo ad Medicum, & me toxico morti dabo.

Ibo ad *Asinum, Tackenium* & Musicam addiscam. Ibo ad *Impostorem*, & veritatem experiar. Ibo ad *Ignorantem*, toti Europæ promulgatum hominem, ut ibi scientiæ, literaturæ, Chymiæ, & artium prærogativam & famam apprehendam. Disce priùs, quàm doceas; informa te, antequàm Reformatorem refutes; & meliùs stude meis Animadversionibus, quæ tuos errores & absurditates refellunt, & innumera utilia, de Præcipitatis Pulveribus, traduntadvertenda.

Porrò scribis, *Neo-Hippocrates, pag. 22. lin. 25. Veteres separandi artem, mortalibus divinitus concessam non habebant, per discursum tamen hanc cognoscebant, extingere itaq; cæperunt vitri pollinem, in cineribus stipitum fabarum, quorum sal est ex acido salsus, ut mox ostendam, extinctionem repetebant, semper novo cum cinere, pulveremq; vitri aquâ abluebant, ita ut, qualibet extinctio fuerit vitri vel Alcali destructio &c.* Pauca quidem, sed argutè, *Tackeni*, attulisti: dubito tamen, impudentiùs ne, an stolidiùs, hæc dixeris. Quis enim non demiretur abortivam Philosophiam tuam, & anile commentum, quo nobis modum calcinandi vitri tradis? Profectò D.D. Augustanorum vitri ustio, seu combustionis & præparationis modus, multis parasangis, & rationibus his (quos narras) abusibus tuis præferendus; quibus silices præcipitas: quod facilè demonstro. Nam Veteres, te multò sagaciores, extinxêre vitrum in pollinem redactum, & candefactum in acervo: hoc est, in lixivio, facto ex cinere stipitum fabarum, & quidem toties, quousque non resplendebat, &, intra digitos attritum, asperum non esset, neque, intra os repositum, strepitum, vel sonitum, dentibus ederet, nulla prævia destructiva præcipitatione, aut separatione à lixivio, seu ablutione prorsus ridiculâ; prout tu stupidè præcipis, in tua divinitus, profectò, revelata Praxi ac Methodo. Probè novêre Veteres, in acervo, seu lixivio, facto ex cinere stipitum fabarum, quod cùm vitro remaneret in extinctione, vitrumque veluti solveret, potiores vires residere; hoc, inquam, separare totaliter à vitro extincto, calcinatum & extinctum vitrum toties abluere, omni alcali, seu sale stipitum fabarum privare, ingentis esse stoliditatis: quod tu tamen palàm, & ex cathedra, *novus Hippocrates*, profiteri non erubescis. Deinde ubi gentium, in quo codice, legisti: *quòd Veteres vitri pollinem extingvere cœperint in cineribus fabarum?* Quâ ratione, & quomodo, potest vitrum candescens in cineribus restingvi? Insanis? aut quo Enthusiasmo, aut ecstasi, hæc scribis? In acervo, in lixivio, ex cineribus stipitum fabarum parato, extingvitur, non in cineribus. Ulteriùs: unde probas etiam, quòd pulverem vitri extincti abluerint toties, quoties extinxerint? Est iterum novum hoc paradoxon, seu figmentum tuum. Pœnâ igitur Talionis dignus es, qui hæc probra in Veteres, ac D. D. Augustanos, conjicis, tuæque eos insaniæ participes reddis; quasi & ipsi huic stupidæ, & destructivæ vitri exustioni subscripsissent: cùm interim aliud longè eruamus ex textu D.D. Augustanorum; quem tu in totum corrumpis & adulteras. Vides igitur, verissimum esse, quod Græcus ait: Καλὸς Θεόκριτος ὁ μόνος ἀνθρώπων ὁρᾷ. Hoc est: Bonus Theocritus haud solus hominum videt. Ita argutus *Neo Hippocrates* haud solus Chymicorum sapit, ac videt, in hâc temporum caligine; prout inanes pagellæ ipsius magno gloriolæ pruritu, ac ridendo conatu, demonstrare nituntur. Priùs igitur te à mendaciis, & mille absurditatibus, immunem reddito, & Augiæ stabulum tuum expurgato, antequam D. D. Augustanos vindices, & Reformatorem refutes. Longa enim tibi diffluit à tergo mantica; quòd tam sint perspicuæ, & manifestæ, absurditates tuæ, ut non egeant curiosulo (prout, *pag. 23. in margine*, scribis) qui in pectore oculum gerat. Agminatim, & ultrò, occurrunt, palpantur, & oberrant ubique. Scurriliter igitur egisti, quòd imbelli calamo, & phana-

tico

tico stylo, chaos tuum, seu furtivas collatiunculas, & Authorum repotia, seu *novissimi Salis Viperini antiquissima fundamenta*, sine sale, *Vipera*, edideris contra Reformatorem; cujus vigilias, & Animadversiones, tota hactenus Europa, sibi proficuas fuisse, testata est. Ne igitur mirere, quòd tuas ingentes calumnias, & injurias, ad quas te nunquam stimulavi, duriùs excipiam, ac vertiginoso capiti tuo acrius, ex veratro, lixivium apparem. Tales enim talia decent labra lactucæ, & talia caput talia serta. Interim quæ, *p.22.l.19.* & *pag.23. lin.14.* scribis: *quòd lapides, ac silices, lac generare Reginis promiserim, in meis Animadversionibus;* hoc falsum est & probrosum mendacium. Cita locum, signa paginam, *Nequissime*, in qua simpliciter Reginis promiserim silicibus lac generare, & indiscriminatim quidem omnibus silicibus. An ignoras, *caliginose Chymice*, quòd non omnes silices tutò usibus internis destinentur; sed illi solùm, qui molles, friabiles, qui cultro atteri, & facilè conteri possunt, è quibus, chalybe alliso, scintillæ non eliciuntur, securè exhibeantur ad lac generandum, ac reliquos affectûs, tàm divitibus, quàm pauperibus; ipsis non tantùm Reginis, sed DEabus etiam, (aut si Venetæ tuæ Veneres id expeterent, *Tackeni*) magno emolumento, & successu? Denique: argumenta tua vox sunt, prætereàque nihil: ac

Stultitiæ est index lingvaq; mensque tuæ.

In *fine hujus capitis, pag.23. lin 20.& seqq.* iterum obgannit mihi *Tackenius: quòd ex ignaviâ, & inscitiâ, præparationem hanc* (sive vitri ustionem) *Reformator Levidensem dicat: & quòd profunda hîc lateat rerum naturalium notitia, ideoq; ejus assumptio non timenda:* & plura irrita. Ad quæ aliud responsi non occurrit, quàm, ut amicam veritatem fatear, pro quâ hactenus vindicandâ pluribus, in supra dictis, certavi, &, uti confido, luculento omnium Sapientum suffragio, contra iniqvum *Tackenium* evici: fateor, inquam, hanc *præparationem Levidensem* me vocare; imò & stolidam, ac tanto Æsculapio dignam: prout fusiùs supra demonstravi. Propero itaq; ad *nostri Hippocratis*

CAPUT VI.

quod inscribitur:

RUMOR SINE CAPITE.

APpositè, & proprio etymo; uno hoc desiderato, ut non solùm caput hoc, sed totum opusculum, brevi; sed nervoso hoc lemmate condecoraret, ac titulum præfigeret scriptor: *Ottonis Tackenii Hippocrates Chymicus*, seu RUMOR SINE CAPITE. Ne proinde L.B. lateat, quid sibi velit hic *rumor sine capite*, potiùs integrum textum hujus capituli annectere placuit. Ait autem, *pag. 24. cap.6. Circumfertur & modus eliciendi ex silice calcinato vim diureticam per alcali destructionem, id est per regulam alcali contrariam, cum spiritibus acidis, hac via. In spiritum salis, frustulatim injiciunt calcem vivam, qui statim ab alcali calcis absorbetur magno impetu, & vehementi ebullitione, phlegma insipidum evocant, & calcem acido sale saturatam, in crucibulo levi igne fundunt, & in mortarium frigidum percolant, frigefactam tundunt (igneas scintillas tum spargit) in pulverē, ex quo, aqua calida, salsedinem eliciunt, hanc purificant, & coagulant, & rursus sponte in liquorem salsum defluere sinunt, non inutilem. Reperiuntur autē sophistæ & impostores, qui promittunt, hunc liquorem distillari per alembicum; miscent nimirum dictum liquorem calcinatis silicibus & pulverizatis, in quadrupla proportione, & distillant aperto igne, in spiritum acidum, quem spiritum calcis Basilii perverso nomine appellant.*

Videamus nunc, cujus sit filius, dictus distillatus spiritus. Primo absorptus fuit, spiritus salis, ab alcali vitrificante, & in igne constantissimo.

Deinde acida pars silicis, per aquam fuit separata, & rejecta, sub fæcum larva.

Tertio Alcali fixum silicis vel calcis, combibit acidum salis spiritum, fitque sal ex volatili acido, & fixissimo alcali.

Quarto, commiscent hoc sal cum silicibus calcinatis, id est cum calce viva, quæ ditior est alcali quam acido, ut ostendi in vitro & sapone.

Et licet hæc mixtura urgeretur igne validissimo, quid aliud extillare posset quam acidum volatile? id est, idem spiritus salis, quem alcali absorpserat.

Hunc spiritum, viri celebres, & docti commendarunt in podagra & lithiasi, tanquam quid singulare, eventu tamen plane euanido. Sed Basilius sinistre intellectus non scripsit impostoribus, ea propter ab his iniquè, pro falsario proclamatus. Rectè itaq; monet comicus si sapis, quod scis nescis.

Addo huic examini.

Natura nil quicquam habet occulti, in hoc sublunari globo, quod medicinam spectat, ut Hippocratico, hac methodo, non manifestum fiet.

Quod hac methodo, quilibet processus, tam chimicusus quam Medicus potest ingenio & discursu probare, & verum à falso discernere, sine expensis ullis, & temporis perditione, postquam imbutus fueris hac Hippocratica doctrina, quam brevi compendiolo hic trado, nec amplius ab impostoribus, sophistis & deceptoribus circumveniri; imo hac methodo, poteris, operando, & libros scribendo per omnia tria regna, animale scil. minerale & vegetabile, in hac naturali Hippocratica vera & antiquissima philosophia, recto tamite progredi sine errore ullo in infinitum, nec seduci! ut in progressu fateberis.

Quanquam, in hoc capitulo, genericè, ac neminem determinando, calumnias suas prosequatur *Tackenius*, suppresso Reformatoris nomine, forsan scopum quærens, in quem sua tela jaciat & convitia, in concavo lunæ; nihilominus tamen eâdem operâ hunc subibo laborem, ac ad ineptias quasdam, quas in hoc capitulo affert, respondebo. Non suscipiam quidem causam *Sophistarum & Impostorum*, de quibus loquitur, *pag. 24. lin. antepenult: qui promittunt*, uti dicit, *liquorem ex calce viva cum spiritu salis distillare per alembicum.* An autem tales dentur, aut qui nominentur, qui hæc attentant, ignoro. Patet tamen hujus hominis pessima affectio, & paronychia, quæ homines rabidos, canes efferos reddit; ut, semper irrequieti, obvia quæque arripiant & discerpant. Sic *Tackenius*, dum *Reformatori* nonnihil indulget; erga alios interim linguam exasperat: ne quid desit malitiæ. Hæc autem, de spiritu diuretico, dissertatio (an sit Basilii, vel alterius, non decido) *quam sophistas parare, aut adulterare*, dicis, meliorem requirunt discursum, doctiorem Chymicum, & Philosophum, ac tu es, *Tackeni*, si pro rei dignitate argumentum tractari debeat. Ego hoc labore supersedeo; cùm extra forum nostrum sit: ne in immensum occuper. Non possum tamen præterire superciliosum & arrogans hujus Sophistæ marginale, in quo audacter ait: *Natura nil quicquam habet occulti, in hoc sublunari globo, quod medicinam spectat, ut Hippocratico, hac methodo, non manifestum fiet, pag. 26.* Ecce! plus quàm Salomon hic, qui ab Hyssopo ad Cedrum, quæ est in Libano, cognovit omnia, nihil hæsitans. Ecce proto-parentem! cui infusa scientia. Ecce Luciferum! cujus indumentum Sapientia, quam quidem superbia, neutiquam doctrina, æmulatur. Profectò tibi, *Tackeni*, ævi nostri Æsculapio, aram erigere convenit, laudabili Veterum exemplo. Sed, cum quisquiliis tuis, harâ interim contentus esto. Non enim sapientum, & Hippocratis, more nos doces, sed adversus viros doctos grunnis. Profectò, Divinus noster Senex, (cui antonomasticè, ac per eminentiam, Medicorum principatus attribuitur) tam temerarium non est ausus edere aphorismum, ac hic *Sophista* ac *Nugator* attulit, quasi omnia sibi paterent: quin potiùs, humanę memor imbecillitatis, magno artis fastigio, magnis inscriberet literis; EXPERIMENTUM DIFFICILE,

ARS LONGA. Verùm prudens Lector adeat libellum ejus, ac, velut ex signo rem, ex linea hunc Apellem cognoscat: legat, inquam, consectaneum ejus, *fol. 26.* quod ipse inscribit: *Addo huic examini.* Ex quo manifesta ejus deliria resplendent, nugæ, vanitates, ac rumor sine capite, non sine risu legenda. Accedo ad

CAPUT VII.

quod inscribitur:

Qui benè distinguit benè docet.

IN hoc capite vel maximè prosequitur institutum suum, ac promissis satisfacit; illudque *mirandum, jucundum, absconsum, & occultum à sensibus hactenus,* tandem revelat; diversa alcalia, scilicet lixivialia Salia, edocendo. Hoc unum argumentum sufficeret, ad demonstrandum, quòd Impostor sit, & rumores venetur. Quid enim notum magis Pharmacopœis? Quid Tyrones, pro prima lectione, ediscunt priùs, quàm, quòd unum vegetabile ab altero distet plus minusque; acriorem, ac mordaciorem, ac quasi igneum, magis salem foveat, & obtineat, &, ut exemplo illustremus, quòd, v. g. Herba Kali Ægyptiorum, aut Soda Hispanorum, stipites fabarum, quòd ramenta vitis, Tartarus, & ille magis, vel minùs, calcinatus, acrem magis, & mordacem, obtineant salem; helleborus verò lignum Sanctum, China, sarsaparilla &c. è contra in minori quantitate, tum etiam minùs mordacem præbeant salem; ad unum tamen omnes acidis contrarium, quia purè salsum? Adjungit postmodum maginalia quædam, quæ *nihil ad Rhombum* sunt: &, dum legi illa, occurrit mihi illud tritum Germanorum adagium: Pueri & Stulti ubique parietes collutulant; seu, ut Latini jocantur, festivo illo: Stultorum manûs depingunt latera domûs. Nam per totum Opusculum illa marginalia sunt merè incisa, levitates, & atomi, ex vacuo cerebro evolantes, indigna gravi, ac seriis intento viro. Ex horum censu est & illud: *Segniùs irritant animos, demissa per aures; quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus. pag. 27.* Ergò: *qui benè distingvit, benè docet;* quod erat demonstrandum, juxta Capitis titulum. Eruat, qui vult, hanc consequentiam: meam Dialecticam hoc artificium exsuperat. Pergit deinde ad demonstrandum, ac ostendit per mechanicam, uti dicit, quàm mira sit illorum salium lixivialium differentia, nimirum: *Dissolve unciam semis mercurii sublimati, (qui ex acido & alcali in salsum est mutatus (a) permixtione) in aquæ communis destillatæ, unciis quinquaginta; in particulam hujus claræ solutionis, guttatim, sed celeri lapsu, stilla, alcali-tartari fixum, (est liquor tartari sponte resolutus) qui in momento dividit compositum, absorbet acidum, & Mercurius illicò petit fundum obscurè rubens.* Secretum, profectò, nulli revelatum, à constitutione mundi: dignum, quòd obsignet magni Coi authoritas. Quare & Hippocratem, Avum suum, allegat iterum, ex libro primo de diæta, *in marg. pag. 27.* Videtur mihi primò, quod & nihil ex Hippocrate legerit *Tackenius*, quàm solum, de Diæta, librum primum: Secundò, & quòd hæc citatio apogrypha sit. Nam sedulò Hippocratem volvi & revolvi, sed nihil horum reperi, cujus mechanicam Senex noster foveat. Quinimò huic *Proto-Chymico* irascitur, quòd tam confidenter se suum Hippocratem vocet, ac ad Saponariam Coadjutorem velit, indignum tanto viro opificium. Mihi interim testimonium dabunt Pharmacopœi, quòd artificiosa hæc Mercurii solutio, uti & illa præcipitatio Mercurii, sit verissi-

a. *Hipp lib. 1. de diæt.*

veriſſima, ſibique ac ſuis Tyronibus, ac pueris nota & tritiſſima; nec *abſconſa à ſenſibus hactenus, & cognitione.*

Attamen ulteriùs audiamus, & ſcrutemur, quid myſterii ſub tot involucris & figuris lateat. Metuo, ne nux caſſa ſit, ſine nucleo. Primò, ſi conſulamus Tyrocinia Chymica, inveniemus, hunc ſecretiſſimum proceſſum, ab *Hippocrate Chymico* delineatum, ubique ſub titulo Mercurii præcipitati in momento, vel Turbith mineralis rubri, deſcriptum eſſe. Et nihil tritum magis, & vile, cùm Pharmacopœis, tum diſcipulis, quàm ſublimatum citò, vel quaſi in momento, præcipitare, oleo tartari per deliquium facto affuſo; quod oleum tartari *Hippocrates Chymicus* (ne forſan Impoſtores audiant, vel intelligant, impoſturam) *Alcali Tartari fixum* appellat. Ut autem notum per ignotum explicet, aut notum planè ignotum reddat; ait, in parentheſi: *Eſt liquor tartari ſponte reſolutus, pag. 28. lin 5.* Oportebat enim novum Hippocratem recentibus quoque, & novatis aphoriſmis inſtructum, luci donari. Igitur, dum adhuc Pharmacopœum agebat, & trivialem Medicum, Scapham baptizabat Scapham, & liquorem hunc, appropriato etymo, Oleum Tartari per deliquium indigitabat: factus autem Hippocrates (*Impoſtor*) hoc, per deliquium, Oleum Tartari *alcali Tartari fixum* nuncupat, ac demum, facto nequitiæ progreſſu, *Liquorem Tartari ſponte reſolutum* deſignat. Sed quis non videt, quàm ſit impropria hæc locutio? Nam primò: Oleum Tartari ſpontè reſolutum non eſt adhuc alcali Tartari fixum. Debet enim priùs ab humiditate ſua elementari, per evaporationem, liberari, donec reducatur in alcali fixum, hoc eſt, in ſiccum ſalem Tartari. Nam elementaris humiditas, quæ à ſale tartari evaporat, & potior pars hujus liquoris eſt, non eſt fixa, ſed ſal, ſeu alcali, illi inhærens. Secundò: Tartarus non poteſt ſponte ſua in liquorem reſolvi, niſi priùs calcinetur: eſt ergò hic liquor Tartari calcinati ſpontè reſolutus. Hæc, quæ attuli, levia ſunt, magni tamen ponderis faſtum ac ſuperbiam arguunt, nec non invidiam, quâ poſteritati injurius, obvia quæque celavit, Deo, proximo, ac ſibi infidus *Tackenius.*

Alterum magis conſideratione dignum, in hâc ſimpliciſſima Mercurii ſublimati ſolutione. *Diſſolve*, inquit, *unciam ſemis Mercurii ſublimati* (*qui permixtione ex acido & alcali in ſalſum eſt mutatus*) *in aqua communis &c. pag. 27. paragr. ult.* Ex contextu hoc ſi parentheſin tollas, talia addiſcimus, quæ Tyronum vulgus paſſim crepat, Lippis nota & Tonſoribus. Eſt enim Mercurius ſublimatus vulgi, & ejus ſolutio in aqua, communis, omnibus obvia & trita; Parenthſis autem popularia hæc limitat, & à genere ad individua trahit; hoc eſt, nota & notiſſima, velut inducto peplo, obſcurantur, & verborum amphibologiâ omnibus notiſſimus Mercurius ſublimatus redditur ignotus ac extraneus; adeò, ut etiam exercitata & ſapientiſſima ingenia ambigant, quid novata hæc ſibi velit Philoſophia. Falſiſſimum enim eſt, quòd *Mercurius ſublimatus ex alcali & acido in ſalſum ſit mutatus, à permixtione.* Et, quod amplius eſt; ineptam hanc ac impropriam locutionem magni *Hippocratis* authoritate fulcire nititur, *ex libro 1. de diæta*, jejunus Philoſophaſter. Quis enim ignorat, quòd Mercurius ſublimatus ex toto corroſivus ſit, beneficio mineralium & ſalium acido-ſalſorum, in corroſivum tale, & ſummum quidem, converſus, ſublimatione & ſolutione: ad quod opus alcali nullum accedit, tanquam omnibus acidis contrarium, & eorum deſtructivum; prout ipſe *Hippocrates novus, pag. 27. lin. 21.* diſertiſſimè aſſerit, & ſequentes, prorſus lamentabiles, probationes ejus, ex hoc fundamento contrarietatis, acidi nimirum Mercurii, & ſalium purè ſalſorum, ſeu lixivialium, procedunt? Reincidunt igitur querelæ noſtræ, ad raucedinem & faſtidium Lectoris prolatæ: quòd *Tackenius ambitioſus* ac *lividus nugator*, nec non *nequitioſus Idiota* ſit,

quem

quem salium differentiæ, & rerum analyses latent: quo errore prævento ipsi perinde est; sal acido-salsus sit, seu purè salsus, seu sal volatilis, seu fixus, lixivialis, seu sal Alcali; communis, an nitrosus, vegetabilis, an animalis, seu denique mineralis: omnia, uno novato etymo, alcalia illi sunt, & alcalia perseverant; stat pro ratione indoctâ voluntas, & authoritas novi Hippocratis. Cùm interim tanta sit inter prædicta salia differentia, quanta inter nigrum & album, quanta inter privativa & positiva. Quâ igitur ratione subsistet hujus Capituli præfixa inscriptio: *Qui benè distingvit benè docet*: cùm ipse legislator sit fœdifragus; ac portentosus Hippocrates errores, & mille artis hæreses, è suggestu edoceat? Si novus Dictator noster, & è Stoâ Cous, rem mihi communicasset, priusquam abortivum hanc suum embryonem, & Chymicum Thersiten, enixus prælo fuisset, tria illi verba in aurem dixissem, ac author fuissem, ut reformasset multis erroribus imbutum cerebrum, revolvendo, quid Zwelferus, de Salibus, *pag. 67. usque ad pag. 74. Append. ad Animadversiones*, dictasset; profectò tale monstrum nunquam peperisset. Sed surdo nunc cano fabulam; illi, cui semper illud Apollinis in ore:

> Inventum Medicina meum est, mihi creditur illa:

quanquam, re jam conclamatâ, sera in fundo sit parsimonia, juxta illud: Posteriores cogitationes sapientiores; aut, uti meliùs Persius, *Satyr. 3.*

> Helleborum frustra, cùm jam cutis ægra tumebit,
> Pascentes videas: venienti occurrite morbo.

Actum est; te, velut deploratum, sustinemus, & insanum lugemus. Hæc per modum parergi, & marginalis, in aurem tibi, *Tackeni*.

Tandem si & reliquas alcalium probationes, & differentias, cum soluto Mercurio sublimato, *pag. 28.* exactè consideremus; experiemur, etiam illam differentiam colorum, in præcipitando Mercurio, non tam à proprietate seminali, ut ita loquar, vel proprietate substantiæ cujuscunque vegetabilis, emanare; sed potiùs ab intensa, vel remissa, calcinatione cinerum vegetabilium, tum eorundem extractorum salium lixivialium aut alcalium: uti videre est in sale Tartari. Et hoc ipsum innuit Author, *pag. 29. lin. ult.*

Porrò, *pag. 29. lin. 5. & seq.* iterum Paradoxum affert *Hippocr. Chymicus*, sic scribens: *Cùm verò idem Mercurius præcipitatur, alcalibus ex herbis cephalicis, ut rorismarini lavendulæ &c. hæc, quidem sunt alcalia sed non cinerum ut priora, at multò volatiliora, hæc inquam dejiciunt quidem Mercurium rubidum lucentem.* Quid igitur audio denuò *inauditum & absconsum hactenus, alcalia ex herbis esse quidem alcalia, sed non cinerum, ut priora, at multò volatiliora; & tamen præcipitant, seu* (ut author, altiori stylo, loquitur) *dejiciunt Mercurium rubidum lucentem?* Hoc paradoxon mihi videri, fateor, nec non implicare: Esse simul alcali, & non esse, nec ex cineribus esse. Nullum enim dari potest alcali verum, nisi ex cineribus, seu calcinatis vegetabilibus, extrahatur. Et ipse auth: *Hippocrates Chymicus*, alcali ex Roremarino, *pag. 27. lin. 20.* inter alcalia fixa reliqua, ex cineribus parata, expresè numerat: nec alcali volatile esse potest, quia cineres, è quibus elicitur, magnam ignis torturam passi sunt. Ergò iterum implicat, quia ex cineribus sal, seu alcali volatile, extrahi nequit.

Progreditur author, *pag. 29. lin. 14. Sic chelidonia habet alcali mirabile (ut non sine mysterio laudetur à Paracelso & Lullio, ejus quinta essentia (quam tamen cœli donum existimo) id est hujus salis spiritualis alcalisatus liquor &c.)* Quale ingenium; talis genius: qualis sermo; talis Magister: obscurus loquitur obscurissima. Oedipo profectò opus haberem, qui mysteria panderet, ac tot parentheses parentheseων arceret. Neque enim intelligo, quâ ratione huic obscurissimo sermoni de salibus lixivialibus vel alcalibus, unicuique Pharmacopœo notis, imò Tyronibus jam attritis, competat illud marginale, quod aliàs de Lapide Philosophorum loquitur, ac sic sonat: *Qui non gustaverit salium sapores, nunquam perveniet ad optatum fermentum fermenti, inquit Rosat: Author.* Proh! quantum fortè in alcalibus *Hyppocr. Chymici* latet fermentum fermenti Rosarii; imò ipse Philosophorum Lapis, cum omnibus, quæ multis suspiriis, & indefessis precibus, multi inquisivêre! Profectò miranda & inaudita, sed Tyronibus & discipulis nota, edidisti, *nove Hippocrates*, talia nimirum, quibus si obscuritatis larvam, & mendaciorum temeritatem, demas & substrahas, puerilia sunt reliqua, ac cachinnis digna: ea tamen eximo à mea censurâ, quæ ferè paribus verbis ex magno Helmontio, nonnunquam etiam Libavio, depeculatus es; quæ cùm tuis absurditatibus disparia sint, velut ex ignobili massa, & quisquiliis tuis, proprio nitore emicant, & consurgunt. Sed quid immoror, cur tam levibus negotiis tempus fallo?

Si enim totam machinam, & miraculum hoc Chymicum, ad calculum revocemus; aliud non deprehendimus, post tot arroganter à *Tackenio, 7. hoc capite*, allata promissa, quàm, ut Mercurius corrosivus, simpliciter solutus in aqua simplici, per salem aliquem purè salsum ac lixivialem, quem *novus Hippocrates* alcali appellat, denuò ex solutione præcipitetur in pulverem magis vel minùs rubentem; quem pulverem sæpius edulcoratum Tyrocinia, & Pharmacopœi, Turbith minerale rubrum, vel Mercurium præcipitatum rubrum dulcem, flavum, vel croceum, à colore, indigitant; qui color autem accedit à salibus illis alcalibus, lixivialibus, quatenus magis vel minùs calcinati sunt, vel propiùs ad naturam salis Tartari, aut salis alcali veri, accedunt. Efficitur autem illa præcipitatio propter contrarietatem liquorum acidorum & purè salsorum salium; quia in vulgari Chymia omnibus Tyronibus notum, quòd, quando acidi & salsi (subaudiendi purè salsi) liquores junguntur, unum destruit aliud. Ita etiam hîc accidit: ut sal, sive Tartari, sive alterius vegetabilis cujusdam sal lixivialis sit, acidos spiritûs, Mercurio sublimato junctos, in solutione ejus, & sublimatione, destruat, inque aliud quoddam esse convertat ac immutet; quibus acidis spiritibus destructis, Mercurius à vinculis, quibus ligatus, solutus, vel liberatus, fundum petit, &, ut author loquitur, *dejicitur*, in forma pulveris rubicundi, vel etiam albi. Acidi enim spiritûs, licet corpus aliquod minerale, vel aliud quoddam, cum impetu solvant & arrodant; majorem tamen gerunt hostilitatem in salia purè salsa, utpotè Tartari, & lixivialia omnia alcalia, volatilia etiam animalium. Et illa salia, è contra, in spiritûs acidos cum impetu feruntur, & agunt; adeò, ut, ubicunque se mutuò attingunt, acidi spiritûs priùs solutum corpus deserant, & salia alcalia, seu lixivialia, manifestâ hostilitate aggrediantur; ubi eâdem ferociâ dicta salia in spiritûs acidos, reciprocando, agunt; ut ex mutua illa actione & reactione, ex duobus illis, acidis nimirum spiritibus, & salibus lixivialibus purè salsis, neutrum quid, & mitius, resultet, neque purè acidum, neque purè salsum, sed veluti acido-salsum, impotens tamen, ut prius solutum corpus in gremio suo contineat, sed

totum

totum in fundum delabi sinat, in forma pulveris. Et hæc sunt præcipitationis illius fundamenta, cui *Hippocrates Chymicus* tam speciosam destinabat panegyrim, *verbosus Encomiastes*, ac laudis amore tumens: quasi verò in his tam arcanis & inauditis totius Chymiæ verteretur cardo; cùm interim trita & obvia nostræ artis sint principia, & quilibet Pharmacopœus non solùm has simplices Mercurii, sed & reliquorum Metallorum, tum etiam rerum ustibilium ac destructibilium, (utpote Perlar. Corall. &c. de quibus, in sequentibus, pluribus agemus) solutiones & præcipitationes optimè nôrit, & nihil notius sit in Officinis, quàm, ut si quando acidi & salsi liquores, intellige, purè salsi, confunduntur; ex contrarietate horum, & actione ac reactione, seu passione, (quodnam autem horum in aliud magis agat, vel repatiatur; sub judice lis est) neutrum quid fiat, & ambo in novum velut ens, & novam creaturam demigrent, quod ens neque purè salsum, neque acidum est, sed quasi nitrosi saporis; uti apparet in præcipitatione, seu præparatione, Tartari Vitriolati, & aliquali fixatione salium volatilium, sive fuliginis, urinæ, sive viperarum sit; sive ex sale Armoniaco, aut ex ossibus, carnibus, aut sanguine sint parata. Adeoque nihil novi, nihil mysterii hîc latitat, de quo noster Hippocrates tamen, tam ampla & magnifica præfatus, tanta miracula promittit, nullam interim methodum, ac artis leges, aut limites, observans, sed omnia confundens, salia nimirum volatilia, salia communia, salia lixivialia, ad unum omnia alcalia nuncupans, quæ cuncta non tantùm magnam in artẽ accersunt caliginem, nec non Chymiam prostituunt, sed etiam ex natura rei implicant: ratio est; quia alcalia salia ex fundamento, & rei naturâ, solis cineribus ex herba Kali (cujus magna penus Venetiis prostat, ex Ægypto translata, ad saponem & vitra apparanda) competunt, postmodum verò, per quandam analogiam, ad lixivialia salia extenduntur; quatenus etiam ex herbis & vegetabilibus incineratis & combustis extrahuntur, ideoque alcalia nuncupantur: quod, uti dixi, non proprio etymo fit, sed analogicè; idque à paucis practicatur. Præsupponunt autem omnia alcalia, aut lixivialia salia, combustionem aut incinerationem rerum, è quibus extrahuntur; & differunt insigniter à reliquis aliis quamplurimis salibus, utpote à sale communi, vel Gemmæ, aut Maris, quæ salia terræ, acido salsa & fixa sunt: à sale Armoniaco, qui etiam acido salsus, sed volatilis; à salibus porrò volatilibus animalium purè salsis; à salibus item nitrosis, peculiari studio è determinato solo decoctis, qui etiam acido salsi; & tandem à salibus etiam aëreis, quasi nitrosis, qui ex aëre, à rebus summè calcinatis, utpote è capite mortuo Vitrioli, ad extremam calcinato, alliciuntur, sibiq; corpus assumunt. Quæ enumerata salia omnia nullam præsupponunt incinerationem, aut extractionem sui è cineribus; propereaquę nullo modo sunt alcalia, & ab his quàm longè dissident, cùm essentiâ, tum actione, ac modo operandi. Horum autem salium differentias theoricè, ac ex fundamento, tractavi, *in Appendice ad Animadv. loco supracitato*, ex quo Philosophi, sapientiæ ac veritatis amantes, omnem capient satisfactionem. Talia enim inserui, quæ cùm Chymico, tum Medico, & Pharmacopœis, dignissima. Ex quo satis mirari non possum hebes tardumque ingenium *Tackenii*, quòd hic cavillator salsa salia (uti desumo ex ejus doctrina) è censu salium proscribere vult, ad decipiendum saltem, quasi salia non essent. Sic enim, *pag. 30. lin. 19.* loquitur: *Salsa autem, cujuscunq; sunt generis Mercurium non præcipitant ex dicto soluto, & quo salsis viciniora minùs acidis nocent.* Quæ verba Authoris paradoxa nonnullis videri possunt, in reipsa tamen falsissima sunt; & præcipitant etiam Mercurium sales communissimi ex sua dicta solutione, licet minùs potenter, ac remissiùs: largiori proinde quantitate solutioni Mecurii

infuſa, illum in albicantem pulverem præcipitant, qui *Mercurius præcipitatus albus* dicitur, vel *Turbith minerale album*, priùs tamen edulcoratum, ab omni ſalſedine ac acrimoniâ liberatum. Igitur termini Authoris, prout ſimpliciter ſonant, accepti, involvunt contradictionem & implicantiam; ſcilicet: *ſalſa quo ſalſis viciniora minùs acidis nocent.* Hoc in terminis repugnat, & ex naturâ rei, arguitque decumanam ignorantiam artis & naturæ, quia ex eſſentia ſua, & natura, ſalſa acidis contrariantur: intellige purè ſalſa; quibus purè ſalſis ſalibus nomen ſalis rectiùs competit, quàm ſalibus acido-ſalſis: quod omnibus notum, nec eget alio aphoriſmo *novi Hippocratis Chymici*, qui per parabolas nobis loquatur, & evangelizet, ac ſalia (utor uſitato Artis, non Grammatices, termino) ſalia inquam, alcalia, ſeu lixivialia non ſalia, & mox iterum ſalia appellet & indigitet; nec non ea, quæ multis ſeculis clara & indubitata extitêre, umbris ſuis, æquivocationibus, & captioſis terminis, obſcuret, *Sophiſta.* Neque etiam opus habebat dictus *Hippocrates Mimus*, Mercurii ſublimati unciam ſemis, in quinquaginta unciis aquæ communis deſtillatæ (tanquam pro Panacea ſua, & Anti Venereo medicamine ſecreto & hæc in aures!) diſſolvere, & tandem tot diverſis ſalibus alcalibus levidenſes ſuas probas, ſalibus alcalibus ſolutioni Mercurii infuſis, inſtituere. Compendioſiùs multò, & arti conformiùs, ea omnia experiri licuiſſet, quænam ſalia lixivialia ignipotentiora, (ſic ipſe loquitur) vel magis ac minùs ad naturam veri alcali accedunt, aut etiam in igne diutiùs retenta fuêre; ſi Mercurio ſublimato, in pulverem ſaltem redacto, ſalia dicta lixivialia, in liquorem ſaltem reſoluta, affudiſſet, & illicò effectum extemporaneum ſpectaſſet.

Subintro nunc Augiæ ſtabulum, dum *novi Hippocratis* ignobiles doctrinas, exempla, contradictiones, quas, *pag. 31. 32. 33. 34. 35.* affert, neſcio, an indignabundus, an in riſum effuſus, perſcrutor. Fateor n. tam obſcura ſunt, & tam clarè falſa, ut refutatione partim non egeant, partim non digna ſint: & volumen totum expeterent. Jam enim *ſalia ex herbis diureticis omnibus, ſtipitum fabarum, geniſtæ, hypericon: &c. acido-ſalſa* proclamat; quod falſiſſimum: *alcalizari acri flamma*, etiam falſum eſt; quia non demum alcaliſantur, ſed acriora fiunt, *ignipotentiora, Hippocratis novi* etymo; unde differentia colorum ex parte, in ejus Mercurii præcipitationibus, accidit ac ortum habet. Paulò antè verò omnia hæc ſalia non ſalia, ſed alcalia voluit. Jam verò iterum: *Salia cinerum, ex claſſe vulnerariarum, ut betonicæ &c. fundere planè ſalſum ſalem*, dicit, *ob id vitrificatione inepta, & Mercurium non præcipitant, qui* (ſcilicet Mercurius) *ejusdem eſt ſaporis.* Proh! quantu mendacia! quàm abſurda! *Omnia autem dicta ſalia per fuſionis ignem mutant naturam, fiuntq́; alcalia, vitrificantur, & Mercurium præcipitant rutilum.* Et, ut honeſtus hic vir benè ſubſiſtat, teſte eguit, quem reperit. En! adeſt. *Hinc Zoar, ſuper Exodum notat quòd ex quovis cinere vitrum paratur.* Sed hæc eſt contradictio priorum, quòd ſalia lixivialia per fuſionis ignem mutent naturam. Addit autem perversè *Hipp. novus: id eſt, quando in alcali reducuntur.* Quaſi verò Zoar ignoraſſet cineres, & ſalem alcali. Sed venite, & ſpectate, Senatus Populeque Academice, typum, ideam, ac ſimulachrum homuncionis, Philoſophaſtri, ac hominis craſſæ ignorantiæ: audite, quem ſpectaſtis, nunc loquentem Idiotam, *Tackenium, pag. 34. lin. 8.* ubi ait: *Quod veterum ille doctiſſimus, qui vitrum ignitum in cineribus ſtipitum fabarũ extingvere juſſit, & non in ſale ejus, rectè vitri uſtionem inſtuit, ne nimirum ab imperito reformatore, ſal imprudenter alcali naturam indueret.* O ſapientiam! (parcite: & ſit venia verbo) O ſtultitiam! dicere volebam; ô incuriam! ô deliria, & mendaciſſima dogmata! Quis eſt ille doctiſſimus Veterum? Deſigna illum morionem, qui tui imaginem & ſtul-

cifero

titiam & præſefert? Quis tibi par doctrinâ & talentis, *Tackeni:* qui cum Lucifero jam pridem exaltaſti ſolium tuum, aſcendiſti ad latera Aquilonis, ut eſſes ſimilis Altiſſimo? Omnis decor indumentum tuum, & lapis precioſus operimentum tuum; vicaria ſapientia, experientia, *inaudita, nova, admiranda, ſtupenda, & inviſa* doctrina tua, in folio, & ex *pag. 7. cap. 1.* : Quis unquam auſus ſe Hippocratem promulgare: quis Divini Senis diademati inſidiari? Procul dubio ſapientiſſimus Europæ, Urbis, Orbis, *Tackenius.* Ergo ille Doctiſſimus Veterum noviſſimi ſalis Viperini author eſt: tu es ille probroſus vir, jocus puerorum in Gymnaſiis, ludus & fabula tyronum Pharmacevtices: tu es, *Tackeni*, qui vitrum in cineribus ſtipitum fabarum extingvere juſſiſti; & tu ſolus hoc doces ac defendis, *Veterator.* Ubi unquam legendo aut practicando hoc præceptum aſſecutus es, quo cavetur, ut vitrum in pollinem redactum, & candefactum, extingvatur in cineribus ſiccis? Meretúrne hæc operatio extinctionis nomen, ſi vitrum ignitum ſuper cineres conjicitur? Cur Veterem illum Doctiſſimum (ex concavo Lunæ ortum) cur etiam D. D. Auguſtanos, tot monſtroſis figmentis & hyberboliſmis, viros innocuos, laceſſis? Hujus enim dogmatis veritas, eſt D. D. Auguſtanorum, quos defendis, impunitas. Quis mente aſſequi poteſt, quâ ratione vitrum, ſubtiliſſimè tritum ac ignitum, cineribus injectum, illiſque commixtum, denuò è cineribus erui ac ſeparari, & ex atomis atomi colligi poſſint; maximè pro ſecundâ, tertiâ, & repetitâ vitri ejusdem uſtione, & extinctione. Profectò ſtupida ſunt hæc phaſmata, & inaudita, *nove Hippocrates.* Præceperunt D. D. Auguſtani, *pag. 417. m. Animad.* ut vitrum ſubtiliter pulveriſatum ac cribratum, ac in olla ferrea ignitum ſuper prunas, extingvatur in acervo, facto ex cineribus ſtipitum fabarũ: & hoc toties repetatur, donec optimè in cinerẽ ſit redactam. In acervo? In acervo: in acervo (Domine *Hippocrates* auſculta, aphoriſmum loquor) facto ex cinere ſtipitum fabarum, hoc eſt, in lixivio, facto ex cinere ſtipitum fabarum, D. D. Auguſtani, & ſi quis dixiſſet Veterum Doctiſſimus, vitrum extinguere præceperunt, non in cineribus. Imponis D. D. Auguſtanis, malus cauſidicus es, turpior *Hippocrates, Tackeni,* Rudis enim ſolummodo notâ Arcadiæ linguâ; minimè Apohoriſmos nos doces, ut in lemmate tuo promiſiſti, ſic Philoſophando. Et quid ſonat hic rugitus, & hæc tua eruditio? *Non in ſale ejus, rectè vitri uſtionem inſtituit: ne nimirum ab imperito reformatore ſal imprudenter alcali naturam indueret.* Riſum teneamus, Amici. *Veterum illi doctiſſimus non in ſale ſtipitum fabarum vitri uſtionem rectè inſtituit:* & cur? *ne ſal ſtipitum fabarum imprudenter alcali naturam indueret ab imperito reformatore.* Certè ſi ſal hic alcali naturam demum indueret, id ſanè non ab imperito, ſed à peritiſſimo, Reformatore accideret, qui vires, naturam & cauſalitatem ignis exerceret. Juxta te enim, mendaciorum immemor *Tackeni*, in igne, & per ignem, ſalia alcaliſantur; ergò non per Reformatorem. O imperite Philoſophe! Jam demum incuſas ſalis ſtipitum fabarum imprudentiam. Vides, quas nœnias & nugas, quas fabellas, ad colum à vetulis recenſeri ſolitas, publicis typis evulgaris, ridiculus magis, quàm Æſopi commentator, aut, cum aureo Aſino, Apulejus? Profectò: *Inimici hominis, domeſtici ejus.* Nam ſi vel ab hoſte conſilium ſollicitaſſes, deterius famæ tuæ conſulere non potuiſſet, quàm ſvadendo, ut hæc noviſſimi Salis Viperini ſtultiſſima fundamenta prælo (teſte ære perenniore) ſubjiceres, ſicque toti Europæ ludibrio te exponeres. I: perge, & innocuo Viro, D. Hellwig Dieterico ſuccenſe, quod famoſum liquorem tuum Alcaheſt typis mandavit: nunc tibi ipſæ, *nove Hippocrates*, inſultat. Nam: perditio tua ex te; nec recedet malum à domo tuâ.

Prosequeris institutum tuum, *pag. 35. lin. 15. Sal ex viperis, Mercurium non præcipitat.* Etiam hôc veritati imponis. Nam verus sal volatilis viperarum præcipitat Mercurium, æquè benè, ac alia salia volatilia animalium, Urinæ, Ossium, &c. uti ipse asseris. Crediderim tamen ego perfacilè in favorem, quòd neque Sal Tartari, aceto saturatus, Hippocratis Chymici magnum secretum, hoc præstet.

Salem Absinthii esse ex acido salsum, pag. 35. l. 19. Hoc iterum falsum est; falsum quoque, quòd *Mercurium non præcipitet*: uti etiam falsissimum, quòd *spiritum Vitrioli non absorbeat, nisi priùs alcalisetur.* Quia à prima sua origine è cineribus est extractus, ergò alcalisatus, & sal lixivialis est, ut reliqua salia lixivialia omnia; neque requirit ex natura suâ, ut denuò alcalisetur. Denique tot spuria dogmata, mi *Tackeni*, enixus es in hoc novo Hippocrate tuo, semper Compatrem tuorum monstrorum; & abortivi fœtûs, innocuum Divinum Senem, ex libro 1. de diæta, exorando, ut me & tædeat, & pudeat, plura ulteriùs producere, ridenda nostris, dedecorosa tuis. Audiamus tamen adhuc elegantem textum ac paragraphum, *pag. 35. lin. 29. Hinc discitur: fortiori igne, quam rei natura fert, fixari, & in neutrum verti. Fiunt itaq; quamplurima solo ignis regimine, non quidem ut ex Orco in lucem auctum generentur, ut credit vulgus, hujus Hippocraticæ doctrinæ ignarus, sed saltem simplici alteratione subjecti, ut docet meus Hippocrates, lib. 1. de diæta, illi quæ sciunt, qui internum cum externo harmonicè conjungere norunt.* Digna profectò, aureis quæ scribantur characteribus; digna, quæ ad Apollinis aram, Anathematis loco, suspendantur; atro (ut dicitur) dignissima calculo. Venite, properate, *hùc adeste, veritatis amatores, vos admiranda aspicietis, vos abscon sa manibus vestris tractabitis; vos occulta audietis: cap. 1. pag. 7.* Annon videtis, quòd vos Lumen, & Ignis fatuus, præcedat, *Tackenius*? Quòd Phaëthon hodiè Solis moderetur quadrigam? An vos latere potest candela supra modium, supra candelabrum, posita? Ut ut tamen se res habeat, ego, pro meo talento, ad hunc Solem, ad hunc ignem, ad hanc candelam denique, caligo; mihi tenebræ videntur & confusum chaos. Qui potest capere, capiat hanc doctrinam: ego me non fatigârim.

Iterum, *pag. 35. lin. 19.* ait: *Sal absinthii, est ex acido salsus, propterea Mercurium non præcipitat, ut neq; spiritum Vitrioli absorbet, ut docet reformator, sub titulo spiritus Vitrioli coagulatus; cùm verò alcalizatur; Mercurium præcipitat flavum, & tunc etiam acidum spiritum Vitrioli absorbet & vitrificat, &c.* Brevis iste est paragraphus, sed in compendio multa junguntur mendacia, superiùs notata. Contra reformatorem non habet de jure, quod latret; quia fundamentaliter de spiritu Vitrioli coagulato, *pag. 454. Animadv. edition. Noricæ*, scripsit. Nam sal Absinthii est de natura, & prosapia sua, sal lixivialis, è cineribus extractus: juxta Hippocratem novum autem, plurimis in locis, salia cinerum sunt alcalia omnia; &, juxta ejus opinionem, non vera salia: quia solus sal communis propriè ipsi sal dicitur. Nam alcalia dicit esse vacua. Sic enim paulò superiùs docet: *pag. 35. lin. 4. Sal commune, Mercurium ex dicta solutione non præcipitat, & licèt per longum tempus & celeri flamma concremaretur, nunquam fieret alcali, ut neq; sub digestione mutat naturam, est ergò ex omnibus perfectissimus, & non sine singulari prærogativa ab Helmontio, salium summus, vocatus.* Nunc, *Philosophe Hippocratice*, si sal communis, qui est acido-salsus, nunquam mutat naturā, ac, etiamsi celeri flamma cremaretur, neutiquam fieret alcali; qua ratione igitur sal absinthii, qui, juxta dogma tuum (falsissimum) *eadem hâc pagina, lin. 19.* etiam est ex acido salsus; & propterea, ut asseris, Mercurium non præcipitat; uti nec spiritum Vitrioli absorbet; quomodò, inquam, ille tam citò alcalizari potest, ut spiritum Vitrioli absorbeat, & Mercurium præ-

cipitet;

cipitet; cùm sal communis, qui etiam est ex acido salsus, alcalizari nequeat, neque naturam suam alteret, etiamsi celeri flammâ cremaretur? Spectate iterum, Audit: novi Hippocratis nova absurda, de sale Absinthii, quòd sit acido-salsus, & tamen sal lixivialis; quod *implicat* in terminis. Quàm verum est illud Philosophi! Commisso uno absurdo, sequuntur infinita; ita etiam hîc sequitur alterum, quòd *sal communis non præcipitet Mercurium:* uti suprà dictum, sed experientiæ refragatur. Falsum est ideò, quòd *sal Absinthii sit ex acido salsus.* Hoc enim experientiæ & rationi contrariatur, ex natura rei, ac parandi modo, quòd ex cineribus sal merus acido-salsus extrahatur. Falsum est, quòd *sal Absinthii Mercurium non præcipitet, nisi priùs alcalisetur, ut neque spiritum Vitrioli absorbeat.* Implicat, & involvit contradictionem, unum salem-acido salsum posse alcalizari, & alium, ejusdem rationis & conditionis, tam salsedine quàm aciditate æqualem, nullo modo posse in alcali converti: & plura hujus prurientis Philosophi ridenda commenta. Revolvat B. L. *meas Animadversiones, loco suprà citato*, & reperiet, magno fundamento me, de spiritu Vitrioli coagulato, tractatum absolvisse; & tamen, etiam post omnem industriam, ab hoc iniquo homine tumultuosè lacessitum esse; quùm nihil tam sacrum sit, quò sacrilegus non adrepat: ut ait Seneca. Pergit, *fol. 36. lin. 19.* Lazari Riverii Febrifugum, & secretum, quisquiliis suis admiscere; quasi & illud ex fundamento alcalium erui posset, & ipse hujus Panaceæ foret arbiter & Secretarius; quia, uti dicit, *pag. 26. in margine, natura nil quicquam habet occulti, in hoc sublunari globo, quod Medicinam spectat, ut Hippocratico, hac methodo, non manifestum fiet.* Sed novimus hoc genus hominum audax, & ambitiosum; fucos quærit. Non credimus tibi, *Tackeni, fœnum habes in Cornu*, ut ait Satyricus, & *alienis plumis te ostentas*, Pavo. Jam pridem magnificus Vir, Riverius, cavit, ne tam sagaces Thrasones, & comilitones Tui, *recentissime Hippocrates*, talium secretorum arbitri forent: tumulavit hoc secretum ferreo sarcophago, ac deforis cellæ insculpsit eandem epigraphen, quam, ad lucem perpetuam repertâ Patavii, asserit Petrus Apianus, Mathemat. Ingolstad. libr. antiq. Inscription: quæ ex illo sic sonabat: Abite hinc pessimi fures! Vos quid vultis, cum oculis vestris emissitiis? Abite hinc vestro cum Mercurio petasato, caduceatoque. Donum hoc Plutoni sacrum fuit: Riverii arcanum Deo & probis consecratum.

Plurima præterea, in capite hoc, absurda profert, quæ iteratò Divinus Cous, ex libro 1. de diæta, cohonestare deberet: sed frustrà medemur diætâ, ubi malum serpit ex inanitione, & cerebri vacuitate. Ideò & ego imposterum ab his nugis me abstemium geram, breviori calamo & verbis reliquas nugas pertransiturus, eaque ferè saltem succinctè retorsurus, quibus Reformatorem nequitiosè arietavit. Caput itaque hoc septimum, & totus textus, ut pateant; totum hûc adscribo.

Pro majore lumine, & intelligentia, operæ pretium erit alcalium differentiam, & quid sit contrarietas, vel acidorum absorptio & imbibitio, priusquam progrediar, ad oculum demonstrare.

Sunt autem, ut dixi, varii gradus & species salis alcali fixi, ut tartari singularis privilegii, tiliæ, coryli, omnium quercuum genera, & quæ in Noruergia, Lituania & Muscouia in desertis ex viridibus lignis in cineres alcalizatas exuruntur: item omnes herbæ calidæ & oleosæ, ut rosmarinum lavendula ruta &c. omnia unico verbo acidis sunt contraria, illorumq; destructiva, quorum differentiam ostendit sequens mechanica.

Segniùs irritant animos, demissa per aures: quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Dissolve unciam semis mercurii sublimati (qui ex acido & alcali in salsum est mutatus à (a) permixtione) in aqua communis distillatæ, unciis quinquaginta; in particulam hujus claræ solutionis, guttatim, sed celeri lapsu stilla, alcali tartari fixum

a. Hip. libr. 1. de diæta.

xum (est liquor tartari sponte resolutus) qui in momento dividit compositum, absorbet acidum, & Mercurius illicò petit fundum obscurè rubens.

Alcalium fixarum mira differentia.

Ex aceti fecibus calcinatis, elicitur cum aqua, alcali tartari, & licèt ex eadem viti cum vino productus, Mercurium tamen præcipitat rutilantem & splendentem.

Cùm verò idem alcali, arte ad rubedinem calcinatum fuerit tunc cadit idem Mercurius, ut cinabaris contritus.

Tartaro exusto si calcem superaddis, & alcali extrahes, aqua simplici, tunc Mercurius cadens, rutilat.

Ex herba Cali extractus, Mercurium præcipitat multo obscuriorem priori.

Lixivium, quod saponarii magistram vocant, quod constat ex calce & alcali quercuum, dat Mercurium obscurè flaventem.

Ex Hispania adfertur alcali, incertum, utrum simplex an compositum, Mercurium tamen præcipitat fulvi coloris.

Cùm verò idem Mercurius præcipitatur, alcalibus ex herbis cephalicis, ut rorismarini lavendulæ &c. hæc, quidem sunt alcalia, sed non cinerum ut priora, at multo volatiliora, hæc inquam dejiciunt Mercurium rubidum lucentem.

Qui non gustaverit salium sapores, numquam perveniet ad optatum fermentum fermenti, inquit Rosat: Auhor.

Sic chelidonia habet alcali mirabile (ut non sine mysterio laudetur à Paracelso & Lullio, ejus quinta essentia (quam tamen cœli donum existimo) id est hujus salis spiritualis alcalisatus liquor &c.) & dejicit Mercurium rubicundissimum. Vasculum hoc ex incuria neglexi, neq; lavare jussi, post, menssem circiter, in liquoris summitate, effloruit color aureus chelidonei flore non absimilis (striarum more coaluit ut nitrum) non sine spectantium admiratione.

a. Arsenicũ (à Paracelso vocatur fuligo metalorum) fixatũ cum nitro, & resalutũ nõ excipitur.

Exempla hæc docent, alcali, quo ignipotentius, tanto obscurionem cadere Mercurium, eò, quod in ipso absorptionis puncto, igneum alcali, ferit ejus sulfur, fulguris instar; quò autem longius, ab igni potentia recedunt, tantò lucidior cadit, adeò, ut volatilia alcalia, fuliginis (a) nimirum & omnium animalium, Mercurium candidi & nivei coloris, ex dicto soluto præcipitent, quæ omnia in progressu clariora evadunt.

Balsamus Samech.

Si Mercurius à Balsamo samech præcipitatus, cadit nivei coloris, parùm in flavedinem vergens cùm verò affuderis plus, quàm ejus naturæ confert, tunc rutilat.

Salsa autem, cujuscunque sunt generis Mercurium non præcipitant ex dicto soluto, & quò salsis viciniora minùs acidis nocent.

En Exempla.

Alcali salis petræ, licet ejus prima origo ex alcali urinæ; cum sulphure autem, in alcali fixatum (sapitq; ideo quodammodo salsum) Mercurium sic solutum, turbat quidem, non autem præcipitat. Cùm verò huic mixturæ pulverizatæ, & priusquam deflagrat additur alcali quoddam fixum, & exsiccatum (tartari) supraq; blando igne teneatur, tunc sulphur primò liquat, & pingue acidum sulphuris, ad fugam se præparans, ab alcali quoque pingue avidè combibitur, ut in lactis sulphuris præparatione (humida via) contingit: perdurante interim calore; liquatur etiam nitrum, cujus sulphurea & inflammabilis pars, associatur suo simili; sulphuris nimirum pinguedine; imò avidè ab alcali excipitur (cujus media pars, respectu specierum sufficit, ut (a) nitri; partes tres Alcali tartari; partes duas. Sulphuris pars unica) fitque salsum. In salsa hæc massa, bullit uterq; sulphur, igneq; perseverante & aucto; flammam concipiunt, quæ tunc in accensione angustum locum in sale, non perfert, adeoq;, cum fulmineo fragore, in auras erumpunt. Hæc sic se habere docet relictum aliquando alcali, præsertim quando non in concavo; sed in plano, & longa mora accenditur, quod, ab acidis spiritibus, in salsum mutatus, & Mercurium ampliùs non præcipitat. Obiter hîc. Quod

a. Sal fulminans.

Ex hoc fundamento, etiam CERAVNOCRYSON *strepitum edit.*

Spiritum

Spiritum enim nitri, in alcali, tartari nitrum fieri, alibi ostendi. Aurum est fere totum sulphur (suo modo) ut suo loco mechanice quoque demonstravi, ob id non corroditur ab acidis. Auro itaq; soluto, in aqua salsa, ex nitro, alumine & sale-armoniaco vel communi si paulatim (non confertim) alcali quoddam instillaveris, acidus spiritus nitri (spiritus aluminis vel vitrioli in aquæ fortis destillatione non ascendit) in alcali vacuo sibi corpus assumit, & fit naturale nitrum. Nitrum autem sulphureum (a) Auro sulphureo ex similitudine, in humida via facile ad hæret, & commiscentur, adeò ut nulla ablutionis arte separentur, id est, cum acidum nitri ab alcali combibitur; coagulatur in nitrum naturale, quod reperit sulphur in auro soluto; cum illo, eiosdem scil: mores habens, ut utar verbis Hippoc: coagulum sucipit, ut in calce ostendi. Cum vero plus de alcali affuderis, ut nitri gradum sufperet tunc etiam nitrum in Alcali deflectit, & aurum fulminans amplius dici non potest; quod in progressu clarius. Nunc unde digressus redeo.

Aurum fulminans.

a hæc est causa quod Aurum in spiritu salis solutum & idem alcali præcitatum non fit fulminans, reddit enim in sal quod flamma resistit.

Sic etiam fel vicri (b) eundem contraxit saporem, ex aciditate silicis, fit salsum, Mercurium enim planè non præcipitat.

b Anatron crollio in lapide medicamentoso. Suin de verre Gallice.

Talci Liquor (non oleum, ut vult ignara vulgi turba, flammam enim non concipit) Mercurium ex sua sede non movet: ut neque.

Salia ex herbis diureticis omnibus, stipitum fabarum, genistæ, Hypericonis, Herniariæ, urticæ &c. omnes inquam sunt acido-salsi, & Mercurium ex dicta solutione non præcipitant, cum vero Alcalizantur acri flamma aut fusione, tunc cadit rubidus.

Hinc liquet, quod veterum ille doctissimus, qui vitrum ignitum in cineribus stipitum fabarum extinguere jussit, & non in sale ejus, recte vitri ustionem instituit: ne nimirum ab imperito reformatore, sal imprudenter alcali naturam induceret, de quo supra dixi Cap. 5.

Salia cinerum, ex classe vulnerariarum, ut betonicæ Agrimoniæ, pyrola, veronica, stellaria, Achimilla &c. omnes fundunt planè salsum salem, ob id vitrificatione inepta, & Mercurium non præcipitant, qui ejusdem est saporis, ut dicetur suo loco. Omnia autem dicta salia per fusionis ignem, mutant naturam, fiuntq; alcalia vitrificantur, & Mercurium præcipitant rutilum. Hinc Zoar, super Exodum notat, quod ex quovis cinere vitrum paratur: id est, quando in alcali reducuntur.

Sal commune, Mercurium ex dicta solutione non præcipitat, & licet per longum tempus, & celeri flamma concremaretur, nunquam fieret alcali, ut neq; sub digestione mutat naturam, est ergò ex omnibus perfectissimus, & non sine singulari prærogativa ab Helmontio, salium summus, vocatus.

Salis constantia De illo dici potest: probasti me per ignem &c.

Sic sal ex viperis, Mercurium non præcipitat, nisi rursus acidum & alcali ab invicem separentur, de quo infra.

Sal absinthii, est xe acido salsus, propterea Mercurium non præcipitat, ut neq; spiritum vitrioli absorbet, ut docet reformator (a) sub titulo Spiritus Vitrioli coagulatus; *cum verò alcalizatur; Mercurium præcipitat flavum, & tunc etiam acidum spiritum vitrioli absorbet & vitrificat.*

a. fol. 788. pharmac.

Hinc discitur: fortiori igne, quam rei natura fert fixari, & in neutrum verti. Fiunt itaq; quam plurima solo ignis regimine, non quidem ut ex orco in lucem auctum generentur, ut credit vulgus, hujus Hippocraticæ doctrinæ ignarus, sed saltem simplici alteratione subjecti, ut docet meus Hippocrates (a) illi que sciunt, qui internum cum externo harmonicè conjungere norunt.

a. lib. 1. de diæta.

Sic quoq; citra ignem, mutantur salia in diversam à nativitate naturam, ut: confunde pro exemplo liquorem salis absintii non alcalizati, cum rosmarino, solutio fit lactea, & ambo in netrum coagulantur.

Riverii Febrifugum.

Hoc ex fundamento, procedit Lazari Riverii Febrifugum, hactenus paucis cognitum, nobis tamen licet illud nonnihil, manifestius, declarare. Fit inquam ex unico subjecto, alcali representante, & binis acidis, omnibus ignem nondum expertis; sed per exaltationem toties repetitam, donec ex nigredine iterum in candidissimum volatile salsum artificiale, gustui non ingratum, conversum videas, cui postia additur quartus atletha (id est diagridium) ut constat in processu.

Sed quis potest metamorphosin enarrare, quæ ex salium permixtione exoritur? accedentibus illis huc, his vero illuc, & inter se permixtis, ut Hippoc. docet (a).

a. lib. 1. de diæta.

Alcali Fuliginis fit sal.

Notandum, quod Sal Fuliginis, ex vegetabilium prosapia oriundus, Mercurium ex dicta solutione candidum spongiosum & leuem præcipitat, sicut omnium animalium alcalia volatilia, ut dicetur: sin vero in salia convertuntur, tunc non cadit amplius.

Hinc concludere licet, quod ferè herbæ omnes oleosæ & quæ calidæ appellantur, & sunt pingues, levi & simplici incineratione sal alcali edunt: cui si Hippocraticus propriam reddit pinguedinem, convertuntur arcana coctione, in salsum admirabile; quod tunc Elixir parvum vocatur à nostris (b) magnarum virium, in medicina, de quo suo loco. Reliquarum herbarum salia vel in imperfectè salsa vel in acida deflectunt; & acri flamma, aut fusionis igne in alcali vitrificans reducuntur.

b. vide Ripleum Baconem &c.

Ad Octavum Capitulum transitum facio, quod inscribitur: *Fusoria ars porrò, alcalia, acida absorbi docet.* In hoc capitulo perpauca notanda veniunt, nisi quòd, dum metallorum fusionem & præcipitationem tractat, falcem suam in alienam messem ingerit; cùm hæc non ad Hippocraticos, sed ad Metallurgos, pertineant. Exempla, quæ adducit, trita sunt Tyronibus, nimirum: alcalia acida absorberi; hanc denuò igitur crambem toties repetit. Quæ de Regulo Antimonii affert, utplurimum manca sunt, parum, vel nihil, emolumenti Tyronibus allatura. Transit iterum tamen postliminiò ad consvetas cavillationes & calumnias, ac, ritu ignobilium ferarum, dum Reformatorem aggredi non licet, ex insidiis obvios lacessit, ac in Medicos passim sequentia jacit, *pag. 41. lin. 6.* dum eos *Ignavos Patres* appellat, additque, *lin. 12. Hi à vulgo, idiotis & mulierculis simplicibus, canonici vocari amant*: quâ ironiâ, & sarcasmo, per decursum opusculi sui, traducit Medicos Dogmaticos ac Rationales, eosque ideò hoc epitheto designat, quòd, ut ait, quidam ex illis quæsiverit ex Pharmacopola, *utrum Sal prunellæ ex prunis sylvestribus, vel domesticis paretur.* Ædepol! quanta in hunc virum perfectio commigravit! vix mihi non ultrò illud excidit, quod D. D. Knöfelio Tackenius festivè objicit, in sua Echo ad Vindicias: *Tu, Tackeni, qui in templo spuere nefas ducis, mingis in altare?* Quantum est in Tyrone Medico, verbi æquivocatione in sinistrum sensum abripi, ut, pro sale Nitri, ac Prunellæ, Prunellam à Prunis derivari, autumet? Hæc sunt Juventuti & Tyronibus blando vultu condonanda. Sed heus, Aristarche! an non oportebat te misereri conservi tui? An non condonare aliquid delictis juventutis? An forsan immemor es verborum tuorum, quorum, in Epistolâ, ad D. Rotgerum Timplerum à Te datâ, & ab Excell. D. Helwigo Dieterico, bonæ memoriæ, publicè impressâ, inter cætera, formalia hæc erant: *Non possum non denuò precari, ut misero mihi atq; indigno, qui corrigias solvat, admissum scelus & crimen benignè condonare, nec nunquam ejus rei erga ullum mortalium mentionem facere velit. Hoc ut iterum deprecarer, assiduis malæ conscientiæ stimulis nocte dieq; & sine remissione agitatus & coactus sum.* Et inferius: *Væ tantæ miseriæ! væ væ commissi flagitii, peccati & criminis! &c.* Quid, inquam, ad hæc, D. Dieterico objiciente, ac te ultrò confitente, respondisti? Audi verba tua, in Echo ad Vindicias: *pænitens*

nitens facti, ad ipsum Timplerum literas misi deprecatorias, quas citas, ex quibus apparet non malitia, sed mera ignorantia, & pueritia errasse, nam pueri puerilia tractant. Hæc, inquam, suntne nova? His formalibus te purgabas. Et quid post tot væ & væ! post tot stimulos, nocte & die, sine remissione; agitatus (difficulter, profectò, ob pyra assa) excusationis attulisti, in tua Epist. ad D. Timplerum? Audi mox sic te scribentem: *Eheu juvenem me miserum! qui tum temporis, quod nunc experior, mente meâ omnino privatus, fallaciter & dolosè seduci me* (an Adamus ab Evâ?) *passus sum.* Vides, mi *Tackeni*, delicta juventutis affers, & veniam speras, & nulli revelari, precaris: & benè egisti; forsan meritus veniam. Sic & tu juvenum Medicorum errata, qui docibiles Dei sunt & bonæ mentis, arguere non debebas publicis Typis, de Prunis cavillando; cùm tu ad meridianum cespitaveris. Ecquid & tu, *Hippocrates nove*, haud ita pridem edoctus es; cur Nitrum, in crucibulo, super igne, sulphure frustulatim injecto fusum, per metaphoram, salis Prunellæ nomine circumferatur? Nimirum Chirurgi, qui Nitrum, præcipuè in crucibulo fusum, & sulphure purgatum, ac in tabulas redactum, vel maximè in Anginæ speciebus, quas vulgò die Breun cognominant; seu, quòd, velut Prunæ accensæ, anginosos exurendo, prodesse, experientiâ edocti sunt, ideò Tevtonica translatione, salem prunellæ, quasi ad Prunum, & Prunellam, specificum denominârunt; attestantibus pluribus viris doctis. Et hic tibi Canon, *Tackeni*, de Medicis Canonicis, sufficiat. Plura eventilanda hoc capite affers, nimirum, *pag. 41. ad marginem: Nitrum falsum fieri cum sulphure* combustum. Quod falsissimum. Item, *pag. 41. lin. 4. quod nitrum per alcali separatum vocari cæperit sal prunellæ.* Hæc levia sunt; licet falsa cuncta: ideò & leni manu tango. Addo tamen integrum capitulum, ut Lector ex fundamento miranda & inaudita Hippocratis novi addiscat; & est tale:

Caput VIII.

Fusoria ars porro, alcalia, acida absorbi, docet.

Mnia mineralia, cujuscunque sint generis, quæ metallia corpora absconsa gerunt, associata sunt aciais (sulphure nimirum vario) quæ impediunt, quo minus metallum, ab impuritate fodinarum, segregari possit. In hac angusta, necesse est confugere ad alcalia, quæ celerem prestent opem.

In pulverem itaque reducunt minerale, idque alcali commiscent, ac in crucibulo fundunt, fusionem nitro accelerant, quod cum sulphure accenditur, ut pro parte deflagrat, pars vero, cum tartaro in alcali vertitur, istud alcali, absorbet omne acidum, quo cum alias metallum aufugeret sed hac via fatile petit fundum, id quæ artistæ Regulum, id est purum metallum sulfuribus privum appellant: quod rursùs sub cupella probatoria cum plumbo ulterius ad puritatem deducunt, de quo vide docimasticos: mei saltem est de salium fundamentis loqui. *metalli præcipitatio per alcali.*

Dixi, metalla ab acidis mineralibus in fumum verti, quod in argento, fuso cum plumbo in testa, facti ex cinere lauata manifestum fiet: in hanc, frustulatim injice sulphur, cujus aciditas cum fugit, etiam metallum in fugam vertit, quod recolligere licet, madido linteo in camino ex parso. *Argentum fugit cum acido minerali.*

Aliud experimentum, quo probatur, metalla ab acido minerali in fugam verti: est cementum illud quod Regale vocant, fitque ex sale communi & laterum pulvere,

Aurum fugit cum acido minerali.

quo cum stratificant aureas monetas cupro ligatas, hoc in cemento, aurum, sine fusione, dimittit cuprum, simulq́; cum acido salis spiritu, in fumum abit; qui tamen etiam de auro non nihil secum aufert: sed cum spiritus acidus, puro grauatus tentans copercula testacea transire, præcipitatur aurum, & coperculis adhæret, dum spiritus hæc rodit, quæ post ea conteruntur, cum argento vivo & aqua, quod aurum recolligit, & hero suo reddit, quando per corium ab illo separatur.

Regulus Antimonii.

Quem ad modum mineralia metalla ferentia, in regulum eadem via ex Antimonio regulus præcipitatur, cum Tartaro nimirum & nitro, eo quod Alcali tartari, acidum sulfur ab Antimonio combibit purumq́; regulum segregat.

Funditur quidem etiam antimonium, cum sale commune, sed hujus aciditas rodit antimonium in ignis tortura, elevatur in bullas minusq́; cadit reguli. Hæc exempla de præcipitatione in via sicca satis sunt.

Nitrum cum sulphure cõbustum, in angina magis nocet quam prodest. Salsum enim euadit.

Sic alcali quoddam, in aqua solutum (viam humidam appellant) ut semper acida absorbet, mundificat etiam salem petræ ab omni acido, quem ideò emunctiores medici in angina pro summo refrigerante elegerunt, ob id sal prunellæ vocari cœpit (quidam ex ignavis patribus, cum fortè laudari à nostris audivisset, sal prunellæ, accessit noctu ad pharmacopolam peritissimum: Sal prunellæ inquit: paraturne ex prunis silvestribus, vel domesticis? Hi à vulgo, idiotis & mulierculis simplicibus, canonici vocari amant) coquunt inquam nitrum in lixivio alcalizato, donec gutta in frigido ferro, vt seuum constat, tunc in frigidum locum seponunt, sine effusione in aliud vas, & per noctem, in strias concrescere permittunt nitidissimas & purissimas, quas sequente mane abluunt. Alcali enim, omne acidum nocivum & impurum ab illo absorpsit, sicut in humano corpore etiam contingit, ut docet Hippocrates. Primo de diæta. Accedo ad

Caput IX.

cujus inscriptio:

Salis Tartari prærogativa.

Privilegiatum Alcali Tartari.

Textus hîc sequitur:

a. Aurum est ferè totùm sulfur minimum dat Mercurii, omni:

Dixi, quod inter fixiora alcalia, sal tartari gaudeat singulari privilegio, & licet sit corpus grave, terrestre, impùrùm, & sordibus inquinatum, digestus tamen, cum quocumque metallo, (a) per debitum tempus id convertit in Mercurium currentem, quod expertus, incredulis pro veritate affirmo, si qui verò credere id nolint, parum solicitum me reddit.

Amicus quidam, cum tartarum ex vino generoso, maturo, & claro, quærebat, eliciebat spiritum, & exhalare permittebat phlegma, crassum remanens ut syrupus, in frigido concrescere permittebat, in tartarum pellucidum, quem exussit, & aqua communi, ut moris est, alcali extraxit, quod in liquorem sponte decurrere permittebat. Obtulit se occasio, ut hic in opinatè Romam pergere deberet, cum magno nominis viro, ut interim non periret pratiosus liquor, jussit famulo liquorem asseruare, in tali vase, quod indicabat. Famulus per errorem, hunc fundit in aliud vas vicinum, simile priori, in quo erat argentum, in aqua forti solutum, cui superadditum fuit, salarmoniacum sublimatum, & in aceto destillato solutum, pro alio opere inceptum, rediit amicus post novem menses, quærens liquorem tartari, sed cucurbita famulo assignata erat vacua; tunc Famulus, quod in vicinam infunderat; non autem ibidem liquorem, sed aridam terram (per novem menses exsiccatam) invenit, quam bacillo tetigit. & magna pars Mercurii currentis sese manifestavit, tunc temporis, non credidit ex perfectis metallis Mercurium currentem fieri, sic persuasus, juxta axioma, quod facilius sit, metalla perfecta construere quam destruere, & ex perimentum neglexit,

Mercurius ex argento.

glexit, sibiq; persuasit, casu quodam Mercurium in vas incidisse. Tandem ex Basilio Valentino didicit, quod tartari sal, præ omnibus reliquis hanc haberet prærogativam.

Hoc experimentum confirmabat ingeniosus Helmont (a) his verbis. Sensi inquit: cruditatem saturni pinguedine fixorum salium solubilem, sic que dividi partes compositi, ut crudum argentum currere permittit. a. Tracta: potestas.medicaminum. §. 40.

Tunc memoriæ subvenit, lixivium forte, quo cum vetulæ coquunt litargyrium, ad capillos denigrandos (quod habet etiam Porta in magia naturali) cui instillavi spiritum vitrioli, & statim alcali permittit metallum, in album pulverem cadere, quem reduxi in plumbum, certò itàquæ cognovi, quod alcalia, metalla calcinata, in horum ventre invisibiliter abscondunt.

Habito hoc experimento, pergit Helmont; Calcinata acerrima inquit: cum sale armeniaco resoluto, & tartaro putrefacto, dulcorantur: id est, vertuntur in Mercurium currentem, qui non est amplius acris vel mordax ut calcinata, sed linguæ insipidus.

Nunc redeo ad sal tartari, quod liquoris forma in cucurbitam fuit fusam, in qua erat argentum aqua forti corrosum cum sale armoniaco. Hæc omnia naturam mutarunt in salia neutra & diversa à priore statu; sic argentum non referebat amplius faciem argenti de quo Basilius (a) de tartaro: a. libro de magno mundi miraculo.

Durch meinen geist, das sie sich rechen
und alle metalle ganz zerbrechen.

Sicut enim omnia sublunaria, experientia teste, ex duobus, ACIDO nimirum & ALCALI constare (ut in hoc scripto mechanicè) ostendam: id etiam de argento intelligendum volo: huic argento, alcali tartari, per debitam digestionem & coctionem, tantum acidi Sulphuris absorpsit, quantum mercurio in argenti statu (ab eo nunc segregatus) pro sui constantia satis erat; in mercurii locum successit alcali (adulterium vocant philosophi) quod ab argento amplectitur, perdit ideo formam & pulchritudinem & mutat ejus naturam; ita ut liquetur, levissimo igne, sicut plumbum, vel sal armoniacum mistum cum calce silicum; vocatur que à Crollio (a) luna cornea, eò quod cornuum instar, Cultro scissilis est. Hæc cornea luna, licet centies aqua calida ablueretur (b); liquareturq; celeri fluxu ex tartaro & nitro, separare tamen ab invicem possibile non esset, nisi in saturni balneo: in quo, quicquid argenti super est, redit in purum; Salia autem, cum plumbo, in scoriam & litargyrium; quod etiam rursus simplici fusione in plumbum reducitur: scoria verò quæ salia erant in elementa rapiuntur, simul cum argenti sulphure, quod absorpserant. Diana nuda. a. Luna cornea. b. vt de auro fulminãte alibi dixi.

Hederâ non egent Magnalia hujus Viri & Chymici. Ipsemet prudens Lector ea depromet ex citato contextu. Nonnulla tamen superaddam. Asserit *novus* noster *Hippocrates*, Mercurium ex omnibus metallis, per solum salem Tartari, fieri posse: quod tamen olim palam & constanter negabat; & impossibile statuit, posse Mercurium aliquo ex metallo arte elici. Nunc verò per exemplum, & historicâ inductione, Affirmativam tuetur (historiis & narratiunculis, non per ignem, Philosophus) quod secretum ex abdita penu, & experientiarum cumulo, nobis communicare studet. Verùm nos missa facimus hæc arcana: primus ipse periculum faciat; nos cauti insequemur. Alia, profectò, arcana requirit metallorum in currentem Mercurium metamorphosis, quàm unum & nudum salem Tartari. Apage, *Hippocrates nove, fœnum* denuò *in cornu gestas*. Post prolixam fabulationem, *fol. 45. lin. 4.* ait: *Nunc redeo ad sal Tartari, quod liquoris forma in cucurbitam fuit fusam, in quâ erat argentum aquâ forti corrosum cum sale armoniaco. Hæc omnia naturam mutabant in salia neutra & diversa à priore statu &c.* Et ulterius, *eadem pag. lin. 19. Sicut enim omnia sub lunaria, experientia teste, ex duobus, Acido nimirum*

rum & Alcali constare (ut in hoc scripto mechanice) ostendam: id etiam de argento intelligendum volo: &c. Proh! quàm obscura à novo Præceptore prodeunt theoremata! Quis unquam vir sensatus his falsis & umbris plenis dogmatibus subscribat! Quam ridendam totius naturæ fabricam & harmoniam, ex novis hisce principiis, architectatur! Quam denique absurda, nec retorsione digna, edocet! Declinat phanaticus ad Lunam corneam Crollii, quam (me augure) non intellexit. Alcalia iterum, quæ à salibus iteratò divisit, binis vicibus simpliciter salia, citra discrimen, appellitat; cùm tamen in præcedentibus, ac etiam sequentibus, salem communem duntaxat, tanquam salium summum, antonomasticè salis nomine dignatus sit, (ob id Reformatorem vel centies insulsè carpit; ut infra patebit) reliqua verò salia, cùm volatilia animalium, tùm fixa vegetabilium & mineralium, omnia sint ipsi alcalia. His nugis si quis appositè immorari vellet, tomos macularet. Itaque procedo & alia.

Caput X.

inscribitur:

Vacua esse Alcalium corpora

Exemplis ostendit:

& statim confirmat, in margine:

Vacuum in natura demonstratur per artem.

HAnc sententiam (quam tamen nullibi probat ostentator, *Tackenius*) de Vacuo, quam vix ullus docet, suffuratus est ex Helmontio, titulo: *Vacuum naturæ: fol. 50.* Marginale verò, *ex eodem fol. 50. thes. 7.* mutuatus, ubi ait: Mechanica demonstratio per ignem, pro vacuo. Ego cum magno Helmontio luctari nolo, ejusque assertum refellere: licet aliud paradigma, & mechanicam, pro carentia & impossibilitate vacui ostenderem; pro quo tota natura mecum conclamat, non dari vacuum: unde tot funestas irruptiones molitur, & fragores; uti videre est in vasis ad prunam expositis, in quibus, per condensationem aëris, metu vacui, omnia dissiliunt; licet etiam concesserim Helmontio, tam esse impossibile vacuum, quàm naturalem penetrationem corporum: dari tamen vacuum, non demonstratur. Et instantiam, de violento ascensu aquæ in cucurbita vitrea, pro meo instituto assumerem, vel ex hoc ipso implicare vacuum; ad quod evitandum ipsa aqua motu violento sursum regurgitat: ut in millenis aliis videre pronum est. Sed hæc, per transennam actis, ex Helmontio: unde Tu probas, dari, quod asseris, vacuum, *nove Hippocrates?* An idem juxta te est, affirmare, & probare? Annon vacuum est locus corpore non repletus, aptus tamen repleri? Et quomodo, ex superius à te dictis, sunt omnia Jovis plena? Cur, motu violento, extracto à nobis, ex siphone, aëre, omnis liquor ascendit, nisi periculo vacui? Cur ex mechanica vides, folles, clauso orificio, desuper aperiri non posse; nisi quia rarefactio ex immissione corpusculorum naturaliter accidit, ad quam corpora tument, & in molem assurgunt: quæ hîc præsupponeretur ex impossibili hypothesi, clauso orificio? Annon demonstramus, quidquid pro vacuo afferant mille argutiæ & paradigmata, per vasa, vel aquâ, vel Mercurio repleta, & hermeticè clausa, ne aëri sit aditus: in quibus vident humorem, aut Mercurium, subsidere, ac ibi vacuum clamitant; cùm aëri spatium & introitus non sit: dum ostendimus, undique aërem ambire, quoniam in omni vase, utut repleas, si tintinabulum quoddam per medium suspendas, sonum percepturus es, qui in alio recepi non potest, nisi

in aëre? Præterquam quòd, contra hos, teneam, nullum dari in natura corpus, quod poros non admittat: conſequenter, nullum corpus adeò arctè claudi ac ſignari poſſe, quin aëreis atomis ſit commeatus & aditus. Cur autem in tantum natura vacuum horreat; eſt virtus intrinſeca individuorum omnium, ſui conſervationem naturaliter appetens. Cùm enim omnia ſublunaria in eſſe & conſervari dependeant à corporibus cœleſtibus; illa autem in diſtans agere neqveant, ſed per medium, actione continuativa, influant; dato autem vacuo, agere in ſublunaria non poſſent, nec illa conſervare, niſi in diſtans: (ſupponitur enim neceſſaria eadem virtus ad conſervandum, quæ ad producendum) igitur ex innato appetitu, (tu determinationem voca) motu violento ad ſuperna feruntur, ne defraudentur influxu ſuperûm lationum: ac totam potiùs ſphæram terream loco motum, quàm vacuum repertum iri, cenſeo. Hæc dum obiter adduco, infero hanc conſequentiam: ergò falſum eſt, *alcalium corpora eſſe vacua;* quia exemplis oſtendo, nullum poſſe dari vacuum: quod probare, mihi incumbebat. His dictis, audiamus pro vacuo certantem *Hippocratem noſtrum.*

Sal Tartari, ait, *itaq; eſt medium, in quo reviviſcunt, non ſolùm metalla, ſed etiam mineralia, licet per artem & ignem validum, videantur, planè deſtructa.*

Guttatim affunde ſali tartari reſoluto, ſpiritum vitrioli, donec ceſſat ſtrepitus, liquorem reduc in criſtallos, vel totum exſicca, & reperies ſal, vitrioli naturam habens; vomitus movet, & quando ſuperbibitur, perſeceſſus purgat, ut album vitriolum ſolet: ſi commiſcetur cum nitro & argento vivo ſublimatur in rubrum, cui adde ſal commune, fit ſublimatum corroſivum: diſtillatur per ſe ut vitriolum. Albicans mucilago in fundo ſubſidens, eſt eadem fex, quæ in ſoluto crudo vitriolo, affuſione ſalis tartari decidit nigra, Conſtans in igne, ſicut colcotar vel caput mortuum vitrioli, & fuſioni reſiſtit: quod tamen ſine ſpiritus vitrioli affuſione, facilimè fluebat. Iſtud ſal fixum & vitriolum regeneratum, à tyrocynii ſcriptoribus, Tartarus vitriolatus, & univerſale digeſtivum appellatur. Vitrioli regeneratio.

Multò præſtantior, & perfectior fit ex vitriolo crudo, in aqua ſoluto, & liquore tartari affuſo, donec non amplius turbatur, quod puntum ſaturationis cum tædio reperitur unica nimirum guttula ſuperantis, vertit miſturam aut in vitriolum, aut in alcali: de quo meus Hippocrates (a): *Nunquam ſimul in eodem conſiſtant. Clarum liquorem coagula in criſtallos ſplendentes: hic nobilior eſt priori, eò quod diſtillando vitriolum, violentus ignis, cupri liquamen elevat, ſpirituiq; commiſcetur, ac ſtomacho moleſtum eſt. In hac autem ſimplici via, alcali abſumit ſaltem ſimpliciſſimum illud acidum naturale, quod embrionatum metallum, perfluendo, erodit. Hoc eſt illud acidum ſimplex, naturæ noſtræ amicum, in acidis fontibus, refocillans naturam bibentis, ventriculo gratiſſimum, licet in magna copia hauſtum, de hoc breviſſime diſſerere decrevi. Paracelſus tamen narrat (a) quod in pagulo veltin, Helvetiæ, ſit fons, ſimilem totius mundi ambitum, non continere.* a. lib. I. de diæta. a. de morbis tartareis.

Spectate iterum, Auditores, deficiente diſcurſu & argumentis, probat vacuum arte; & quidem ſimpliciſſima Tartari vitriolati præparatione, Tyronibus cognitâ. Hæc arcana ſunt, & myſtica dona, à Patre luminum, in vacuo hocce cerebello. Et verò condonarem aliquid gloriolæ & pruritui, quo parodoxa docere affectat, & inter Scriptores eminere; ſi ſibi conſtaret, ac non illicò ad impoſturas ſuas recidivus delaberetur: *pag. 47. lin. 14.* ubi dictum Tartarum vitriolatum *pro ſale, vitrioli naturam habente,* proclamat; quod *vomitûs ciere, &, hauſtu ſuperingeſto, per ſeceſſum purgare, ut album vitriolum, ſoleat.* Et quòd (ſcilicet Tartarus Vitriolatus) *ſit Vitrioli regeneratio.* Quæ uti falſa ſunt; ita omnibus Artem profeſſis notiſſimû, Tartarum vitriolatû à natura vi-

trioli planè alienum esse, non movere alvum, nisi indiscretâ quantitate exhibitum: tunc paulisper laxare, minimè autem violenter purgare, aut per emesin, ac violentas vomitiones, ut Vitriolum album, commovere, sed diureticum, digestivum, resolvens ac destruens esse medicamentum: adeoque neutiquam esse *Vitriolum regeneratum*; quemadmodum etiam nullo modo acidus spiritus, uti ex Vitriolo, destillando fortissimo igne ex illo (scil. Tartaro Vitriolato) elici potest. Hoc ipsum enim Hippocrates Chymicus per discursum fatetur, nimirum spiritum, destillando ex tartaro vitriolato, se accepisse, qui neque salsus, neque purè acidus. Sunt etenim ambo, & sal Tartari, & spiritus Vitrioli, in aliud ens commutata naturali sua contrarietate, & à pristino esse in aliam naturam descivêre; à quâ non datur regressus. Plura hîc addere possem absurda: de ratione nimirum *regenerationis Vitrioli*, quæ inconcinna est & falsa: de *mucilagine subsidente in fundo*, in præparatione Tartari Vitriolati; quam minimè penetrat noster *Tackenius*, sed, uti dixi: Codices requirerent tot figmenta, si quis ad ungvem singula refellere vellet. Ideo ad alia, & Tartari Vitriolati præparationem, hujus Hippocratis, declino.

Scribit, *pag.48. lin. 9. Multò præstantior, & perfectior fit*, (scilicet Tartarus Vitriolatus) *ex Vitriolo crudo, in aqua soluto: &c. prout supra.* Nunc, profectò, mihi incumbit Præconis munus, ut totis faucibus clamem & intonem illud *Tackenii fol. 7. lin. 12. Adeste, adeste, veritatis amatores, vos admiranda & jucunda oculis vestris aspicietis!* Quis hunc, parandi Tartari Vitriolati, modum Stentor & Circumforaneus unquam ausus in foro mentiri; taceo, Canonicus (ut ais) Rationalis ac Methodicus Doctorum aut Pharmacopœorum? Si quis vestigiis tuis, seductor, insisteret, is, me herclè, pro amico, & naturæ benigno Pharmaco, pro deobstruente & mitiùs aperiente medicamento, hostila neturæ, & visceribus inimicum, vomitu crudele, & purgante vi infame, in parvâ etiam dosi sumptum, efficeret. Et si noverca sors probum aliquem Virum & Medicum induceret, ut tale remedium suis propinaret; an non hoc Tartaro Vitriolato innocuos Patientes inter Indigetes accenseret? Tibi nunc inscribo, Talionisque eo pœnam in Te promulgo, per illud famosum, quo, in sequentibus, nequitiosè Reformatorem taxas; nimirum

Ibo ad Medicum, & me toxico morti dabo.

Ibo ad *Tackenium*, apud quem mors in olla ebullit, & certa ægrorum pernicies. Certè, mi *Hippocrates*, tuus hic Tartarus Vitriolatus evidentius periculum sumpturis accersit, quàm olim innocui Dieterici Galbanetum, quo eum, per festivum sarcasmum, in tua Echo, Cavillator, exagitasti. Disce nunc, (tria tibi in aurem verba!) Disce, disce cautiùs mercari, meliora medicamenta parare, Impostorem non agere, imposturâ non afficere, homines non occidere, quin salvare potiùs. *Ecce*, Tackeni, *rem! cum hac in scenam prodit* tecum *Reformator*; *qui jam in omni re similem agnoscit Naturam*: licet hisce sarcasmis, *fol. 238.* eum titillare præsumpseris. Perfectè novit Reformator, quomodo acidum informet alcali; penetravit hoc triverbio perpetratam imposturam; alio non eguit Vate & Aruspice, vel Tackenio Hippocrate, & Chymico Pædagogo; qui mundo, & scholis, tartareo hoc, & maligno Vitriolato Tartaro suo imponeret, (maximè si ex cuperoso Vitriolo dispensatum foret) ac hocce arcano inferias faceret, lessumque multis Patientibus occineret; quos præficus ad tumulum direxerit. Ridiculum quid iterum allego, dum hæc tristia commemoro; quòd nimirum, *lin. 18.* suum Hippocratem Coum ubique Patronum adducat, &, ut dicitur, comâ attrahat, ex *lib. 1. de diæta*, his formalibus; *Nunquam simul in eodem consistant.* Ecce; quàm appositè! Sed, ne in herum culpa possit conjici, si hic Tartarus Vitriolatus sinistrè (quia pessi-

pessimè) Patientibus cedat, sagax impostor anteambulones præmittit his verbis: *Quod punctum saturationis cum tædio reperitur unica nimirum guttula superantis, vertit mistkram, aut in vitriolum, aut in alcali: pag. 48. lin. 13. de quo Hippocrates*, uti supra: *nunquam simul in eodem consistunt: lib. 1. de diæta.* Quàm apposite Delphinum sylvis, & Aprum undis appingis, *Tackeni?* Quàm bellè hûc quadrat illud Hippocratis Coi? Cur non etiam, pro tuo hoc Tartaro Vitriolato, locum ex Jobo citasti, *cap. 14. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis: qui, quasi flos, egreditur & conteritur, & nunquam in eodem statu permanet?* Tam enim, de hoc Tartaro Vitriolato, somniavit hic textus Hippocratis, quàm patientiæ simulacrum, Jobus: licet uterque dixerit: *nunquam in eodem statu consistunt.* Sed, missis his næniis, propero ad *pag. 50. lin. 2.* ubi novum secretum communicat Reformatori, & tria forsan iterum verba in aurem dicta cupit: *Acidum informat alcali*; dum ait: *Idem sal tartari, si combiberit acetum, ex vino distillatum, fit tartarus vini vulgaris, omnes ejus proprietates habens, excepto quod in humido faciliùs liquescit. &c.* In margine verò hujus textûs: *Tartarus regeneratus vocatur inepte à quibusdam Terra foliata philosophorum. &c.* His Author revelat secretum secretorum, sed paucis verbis: *acidum informat alcali*; quod tamen millies in Chymia contingit, & omnibus Pharmacopæis res trita est. Sed, *Dom. Hippocrates Chymice*, non sufficit neque doctis viris, neque Tironibus, detruncata hujus secreti descriptio, planè imperfecta, sed necessum est, ut nuda tua Diana, & *molliculus caseus*, in apricum & scenam producatur: quod hoc modo fit: Abstrahatur acetũ destillatum à sale Tartari, (ex cremore, vel purissimo Tartaro calcinato, facto) toties semper recenti aceto destillato affuso, quousq; acetum eâ aciditate transeat, prout affusum est. Sal in fundo alembici relictus, & sufficienter saturatus, aucto paulisper igne in arena, liquetur: (quia ad instar ceræ liquescit; & hâc liquatione fit, ut sal Tartari impraegnatus omnẽ deponat impuritatem & immunditiem contractam) quo facto, omnia sensim refrigerari permittito, igne detracto: materiam refrigeratam exime, & reperies massam argento veluti fuso similem, intus foliatam, ad instar Talci, seu terræ foliatæ, in aëre protinus iterum liquabilem in liquorem unctuosum, omnem per se deponentem impuritatem. Si verò per solutionem, affusâ aquâ, vel etiam vini spiritu, (à quo promptè etiam solvitur, præter naturam aliás salium) purificare volueris, citiùs ac exactiùs opus absolveris. Huic sali, ita mundificato, jungito salem Viperarum volatilem, pondere proportionato; sive etiam salem Microcosmi volatilem; aut etiam ex Armoniaco sale paratum, aceto tamen destillato priùs solutum; & aliquoties ab eo abstrahe, donec veluti juncta maneant, aqueâ humiditate prolectâ; & reperies salem preciosum, à me Essentialem appellatum, suo proprio nimirum nomine, non Viperarum, ne Impostor videar: quo sale tamen haud pauca præstiti. Hic est sal, seu terra foliata, de qua olim *novus Hippocrates* Reformatori in aures dicebat, cùm ipsi monstrabatur: *Si scis; benè tacebis:* uti supra commemoratum est. Hic, inquam, est Sal, qui sali Viperarum *Hippocratis Chymici* per omnia assimilis; sive substantiam & essentiam, sive accidentia, odorem, colorem, saporem, sive effectûs, virtutem & operationes contemplemur; &, uti vulgatũ habet adagium: similis est, velut ovum ovo; si tamẽ de una specie sermo procedat. Hunc salem arcanũ juris publici fecit *Tackenii* insolentia, & ultrò extorsit Reformatori *Hippocratis novi* petulantia tumultuosè omnẽ, in Chymicis, primatum ac prærogativam affectantis: extorsit, inquam, non edocuit. Quis enim ab infido, & humanæ naturæ novercali Medico, aliquid arcanius præstoletur? Ostendere tamen, & vel digito innuere volui, quid huic homini agendũ deinceps; quàm non oporteat dona ac divina charismata malâ æmulatione illius nequam Evangelici servi,

qui talentum ſuum, quo cum negotiari eum oportebat, in terrâ defodit, mundo ac luci ſubtrahere; ſed illis, ad normam & ideam Divini Senis, & ſequacis Galeni, Illuſtriumque in Medicinâ Scriptorū ſine numero, non nobis, ſed Poſteritati, concordibus ſtudiis famulari. Hæc perpendens, neque hunc ſalem inter pectoris anguſtias celare volui, quin eum publico emolumento revelarem, ad correctionem hujus Negotiatoris, qui merces ſuas, talenta, & quid-quid *molliculorum caſeolorum* habet, umbris & ſilentio, nulla arte & hortamentis hinc eruenda abdit & obvelat: prout totum ipſius Opuſculum conſideranti patebit; in quo, poſt umbras, ſeqvuntur tenebræ & informe Chaos, ſecretorum & myſteriorum nomina, omina nunquam, & facta: & vel maximè, ſi quis Oedipum adhibuerit noſtrâ hanc Apologiam, quæ, profectò, omnia, brevi ſermone & Laconiſmo hîc à me comprehenſa, dilucidè explanat; licet permulta ſurdâ aure tranſierim, aut tædio, aut rei indignitate, per motus, quæ B. L. amico ſtudio ſupplebit. Sed ut uberiùs inveſtigemus, quàm ſit umbrarum amans hæc *Doctorum Noctua*, afferamus textum, quo nobile hoc medicamentum obſcurare attentat: *pag. 50. lin. 2. Sal Tartari, ſi combiberit acetum ex vino diſtillatum, fit tartarus vini vulgaris, omnes ejus proprietates habens excepto quod in humido facilè liqueſcit. &c.* Miremini iterum, Artis genuini Filii, & exercitatiſſimi Pharmacopœi! miremini nota & trita vobis! admiremini falſa & paradoxa! Hæc ut oſtenderem vobis fuſiùs, aperui fraudes & adulteria nobilis hujus medicamenti, quibus obſcurare illud nitebatur, genuinam ejus diſpenſationem perplexè dictando & revelando; ut ſupra monſtravi. Quòd autem hic ſal à nonnullis *Terra foliata Philoſophorum* appelletur, uti ait, *pag. 50. in margine*; ultrò conceſſerim, Reformator tamen eum nunquam ſic delineavit: licet Doctiſſimus *Rolfinckius*, pro *Zuvelferi* Terra foliata, eum inter reliqua magni nominis remedia ſcripſerit & habuerit. Meo tamen, interim, judicio, aptius longè ſub Terræ foliatæ ideâ (ſi accidentia & ſenſûs arbitros velis) quàm improprii etymi, *Tartari regenerati*, metaphorâ circumferretur, magna oſtentatione, nec non impoſtura. Falſum enim eſt, eum, ſalem nimirum, poſſe Tartaro crudo ullo modo comparari, ſi ſenſûs & accidentia, ſi eſſentiam, & modum operandi, in judicium æquius adhibeas. Ex quo conſectaneum deduco: quàm frivolè, quàm iniquè, hic ſal olim pro Talco reſolubili fuerit promulgatus, donec Patavii fraudi ſilentium fuit impoſitum, his verbis: *Si ſcis; benè tacebis:* tunc, quale Talcum hoc ſit, & cujus proſapiæ nimirum, Reformatore innuente.

Quod ſpectat ulteriores hujus ſalis deſtillationes, & experimenta, ab Hippocrate novo, *ibidem, pag 50.* allata, illa partim nota ſunt & notiſſima; partim falſa. nonnulla verò Philoſophicas magis, ac veriores expoſcunt rationes. Et non ſolùm *acida, pag. 51. lin. 1. ducunt alcalia ad ſuum velle, eisq; prædominantur ad lubitum:* ſed etiam alcalia, è contra, omnia acida ad ſuum nutum trahunt; fitq;, dum mutuò ſeſe attingunt, actio & reactio utrorumq;, ubi unum, quod agit, agendo repatitur, & ex ambobus tandē reſultat neutrum quid in eſſe & operari; novum veluti ens, è quo revocabile nunquam, quod antea erat.

Quid porrò ſibi dictum velit marginale illud, *pag. 50.* ubi ait, magnificè loquendo: *Quid jucundius quam ea noſcere, & ſub amico ſilentio oculis cernere, manuq; tractare quæ ſenſus communis planè, non comprehendit, & à natura procul poſita ſunt? &c.* Hoc faſtuoſum ſcribillandi genus longiori examine dignum foret; cùm neque textus, neque contenta in toto hoc capitulo, ut neque in toto libello, hoc mereantur marginale. Nec differentia Vini & Tartari, nec alia plura, quæ profert hîc, communiſſima, digna ſunt amico ſilentio. Senſus enim communis illa facilè comprehendit, & quilibet Pharmacopœus, ejusq; Diſcipulus, non ignorat; adeoq; nequaquam à natura procul

poſita

posita sunt: uti nihil planè à natura procul positum est, nisi fortè *Hippocrates Chymicus* ab omni naturali veritate. Deliramenta & fastuosa somnia sunt, ad obscurandum salem ejus secretum, &, sub titulo Tartari regenerati, illum ex mente discentium elidendum; ne fortè magis palam fiat, sed ut animos discendi cupidos in suspenso semper detineat: quippe quod egregiè in toto opusculo hoc præstat. Ab uno enim capitulo, ad aliud, clariora magis ac magnifica promittit; seqvuntur tamen semper obscuriora, simplicia, & falsissima. Quod porrò, *pag. 51. & 52.* de Oleis destillatis, cum sale Tartari, in aquas vertendis; item de salis Tartari conversione in elementa simplicia, scribit, illa altioris sunt indaginis, quàm ut paucis comprehendi possint. Si verò *novus Hippocrates* magis dextrè salem hunc tractare novisset, penetrasset certè, quorsum migrârit illa vis ignea, &, uti loquitur, *potestas tota salis Tartari*; nec *mirum esset dictu.* Nobis enim hæc non sunt miracula Hippocratica, sed nota ac notissima.

Pag. 53. lin. 12. concludit cum Hippocrate Coo, & libro, uti dicit, *1. de diæta: omnia similia sunt, dissimilia existentia:* &, *in margine, ibidem: Memento quod ventus est vita mea.* O quàm veraciter hæc dicis ex magno Coo! Addere tamen debuisses, quòd omnia veritati similia, dissimilia reddas veritati, *Tackeni*, & falsa; quod clara sint per te obscura; quòd trita & obvia, sint inaudita; quòd denique culices & minima, per te fiant maxima & Gigantæa. Marginale etiam tuum verissimum censeo; *quòd ventus sit vita tua.* Quid enim levius professione tuâ, quam commentando exerces? Quid inanius verbis tuis? Quid vento magis affine dixero, quàm fastum & superbiam tuam, quâ tumes & insultas nobis? Quid aliud spiras & exsufflas, quàm inanes verborum auras, mendaciorum, seu arcanorum, sibilos? Adeò, ut, si loquacitatem tuam contemplor, cum Gellio dicere cogar; *Linguam non in pectore, sed ore, tibi enasci:* cùm, uti & Seneca, *Epist. 38.* ait; *non multis verbis opus sit, sed efficacibus, quæ seminis modo spargenda.* Sed relegemus hunc ventum ad ultimam Thulen.

Procedo ad *pag. 53. lin. 15.* ubi iterum Reformatorem exercet, ac ad risum sollicitat, dicens: *Reformator, si Alcalium fixorum, notitiam habuisset! podagricis, oleum saponis veneti non promisisset: nam quicquid Olei à sapone stillat, est laterino simile, & nihil de Alcali continet. Sic etiam, qui saponis corpus dissolvunt, ajuntq; Podagricis conferre, in maximo sunt errore, fructum enim quem percipere sperant: docet sapor, qui planè salsus deprehenditur; Mercurium enim ex supra dicta solutione non præcipitat.* Ad quod respondeo; quòd extra controversiam sit, Reformatorem habuisse notitiam alcalium: luculentis testibus lucubrationibus ipsius quas edidit. Eò frivolum Pædagogum ablego, cùm quia præcoci ingenio suo immaturiùs ea docet, quæ nunquam didicit, tùm quia hoc non egemus Didascalo, melioribus instructi. Oleum verò Saponis conferre Podagricis, ac magnæ notæ Viris fuisse adhibitum, ratione & authoritate, firmâ experientiâ suffragante, demonstrare potest Reformator. Sapo enim ex sevo animalium utplurimum, & alcalibus, seu salibus purè salsis paratur; prout *novus Hippocrates*, tanquam egregius Saponarius, ipsemet edocuit. Ille si destilletur, quid aliud, quàm oleum, spiritu & sale volatili purè salso imbutum, præbere potest? Quemadmodum & sevum animalium, per se destillatum, salem & salsum spiritum, ac oleum, eructat. Alcalium ipsorum, quibus cum Sapo conficitur, tanquam altero constitutivo; illud nihil acidi continet; hoc, licet fixum, volatilisatur nihilominus aliqua ejus portio, & transmutatur à sevo, in ipsa confectione saponis, & succedente ejus destillatione. Hæc igitur duo constituentia saponem non sunt sibi in natura rerum contraria, ambo purè salsa,

& purè ſalem ſalſum continentia. Si igitur deſtillentur in Oleum, eritné partus, ex utroque ſalſo ſexu enatus, generis ſalſi, aut generis acidi? Non acidi, reverà, quia ex purè ſalſis nihil acidi elicitur deſtillando, aut quovis alio modo: ſi autem purè ſalſum Oleum; ergò acidis contrarium. Podagricorum autem materia eſt acida, uti *novus Hippocrates* ipſe aſſerit, edoctus à ſuo Præceptore, Helmontio; & alcalia, aut purè ſalſi ſales, omnem podagricá aciditatem immutant & deſtruunt; ſicut iterum, in progreſſu, ipſe *Hipp. novus* affirmat. Quid ergo obſtat, *Tackeni*, quò minùs Oleum ſaponis Podagricis conferre poſſit? cùm experientia ipſa hæc confirmet. Apage igitur cum tuo Lateritio oleo, cum tuo Vitriolo tartariſato: noſtra penus remediorum uberioribus & ſalubrioribus inſtructa eſt arcanis; tuis non egemus myſteriis, & ventoſis cavillationibus. Iterum dico: vita tua vento ſimilis: es vox, ſonus ac ſibilus, *Tackeni*, prætereaque nihil. Et falſum eſt, quòd *Oleum ex ſapone deſtillatum ſit Lateritio ſimile, nihilq; de alcali contineat.* Suſtineo ego cum magno Helmontio, quem tu, *iniquiſſime proborum Virorum maſtix & corruptela*, velut teredo cedrum, arrodis, pro inveteratâ tuâ malitiâ; quâ contra omnes militas; ſuſtineo, inquam, & infallibiliter teneo, cum Helmontio, Titul. *à ſede animæ ad morbos*: quòd podagræ primordia ſint ab aciditate hoſtili, ad corporis ambitum delata, & artûs moleſtante; in quibus podagræ character Archeum, digeſtionum præſidem, malè affectat. Et titulo: *Volupe viventium morbus: parag. 14.* quòd in Podagra ſpiritus vitalis corruptivo huic characteri obtemperans, induat aciditatem fermentalem, prorſus ſibi hoſtilem, atque nobis exoticam; prout & aciditas omnis, tam in cruore, quàm carne. Et Tit. *Pleura furens: parag. 14.* Etenim ut acor in ſtomacho eſt gratus & ordinarius ſapor: ſic extra ſtomachum, omnis aciditas eſt præter naturam, & hoſtilis: ſic tormina ab acido inteſtinorum, in artubus Podagra, &c. Oriri igitur, credo, podagram ab acido naturæ inimico, quod dolorem exceſſivum, & ſynoviam quandam, ut vult Paracelſus, inter ligamentorum capſulas, & oſſium contactûs, ſuſcitat, plenam terrâ volatili, ex alimento ſuperfluo & corrupto. Cur igitur, ſi hoc verum, uti veriſſimum eſt, non utique conducant purè & verè ſalſa, ſive alcalia, ſive volatilia ſalia, purè ſalſa ſint, in Podagrâ, præſertim de foris admota: curationem à contrariis contraria curantibus auſpicando, ac ſimilibus conſervando ſimilia? Etenim purè ſalſa, naturæ noſtræ amiciſſima, præſertim ſi volatilia, facilè admittuntur, penetrant aciditatem in ſynovia peccantem, contrarietate, quâ acida & purè ſalſa ſe invicem deſtruunt, adoriuntur, alterant, inque liquorem, veluti dulciter inſipidum, facilè tranſpirabilem & permeabilem, convertunt, ut, nullâ poſt ſe reſiduâ terrâ volatili, tophos aliàs in articulis generaturâ, exhalare poſſit, doloribus evaneſcentibus. Et hæc eſt, duce Philoſophiâ, verâ ratione demonſtrata cura Helmontiana: licet non profitear, hoc Oleo me Podagram radicaliter expugnare poſſe, ſed ſvadeam & conſilium hoc dem Podagricis, tanquam remediú, dolores acerbos mitigans, tophos aut reſolvens, aut prohibens materiam in motu, ac lapſam ad artûs; aceſcentem diluens, articulos denique, nervos, & membra, corroborans. Quæ omnia ſicut firma ratio; ita infallibilis experientia, confirmat. Sed quid ultrò argumenta ingero contra eum, qui, ſalium & alcalium indiſcretus cenſor, nullam eorum novit diſtinctionem; plus uno ſibilo negans, quàm centum Sapientiores valeant uno affirmare ore, & concordibus votis?

Pag. præterea *53. lin. penult.* pergit ulteriùs Philoſophari, dicens: *Alcali Tartari itaq;, videtur quodammodo typum repræſentare philoſophorum Chaos, in quo ajunt, reviviſcere eorum Mercurium.* Credere fas eſt, repræſentare tuum alcali avitum Philoſophorum Chaos, & indigeſtam molem, in quâ nullus ordo & har-

& harmonia, ſed ſempiternus inhabitat horror ; in qua myriades rebellium & contumaciſſimorum ingeniorum, velut in Stygia palude & Mephyti demerſa, debitas arrogantiæ pænas dedêre, & adhuc luunt. Cohoneſtat tamen hoc ſuum Chaos, *pag. 54. lin. 4.* magnâ Paracelſi authoritate, libro de natura rerum : *Regeneratio, inquit: & renovatio metallorum, fit ita : quemadmodum homo redit in terram, ex qua primo fuit deſumptus, & ita, rurſus in die noviſſimo, regenerabitur ; ſic & metalla iterum poſſunt in Mercurium (ex quo primo nata ſunt) abire, & cum illo ſolui, & Mercurius fieri, & iterum per ignem (qui etiam judicabit mundum) renaſci & clarificari. Hac via inquit, generantur lapides, & tincturæ ſpeciales (b) argenti vel auri. Hactenus Paracelſus. Interea, ego nemini autor ero, ut ſibi perſuadeat, ſal tartari, quocunq; modo præparatus ſit, chaos catholicon philoſophorum eſſe! licet metalla in illo, in Mercurium currentem redeant, id paucis admonuiſſe ſat eſt.*

b. de quibus Rogerius Bacho, Ripleus, Iſaac Hollandus cum judicio tamen legendi ſunt.

Sapiat, (uti in margine ais, *Tackeni*) *qui hoc intelligit*, qui vult, qui poteſt. Ventus totus es, *nove Hippocrates*, umbras item, nubes iterum & caliginem affers, mendacia exſufflas. Nihil enim de ſale Tartari nec Rogerius Bacho, Ripleus, nec Iſaac Hollandus, habent, dedignantur graves hi Authores hæc Tironum Elementa: majora, ſibi paria, & altioris (uti legi) indaginis (non ſalem Tartari ſimplicem, aceto ſaturatum, tractant) luculentis ſuis editionibus evulgarunt; nihil ab horum authoritate hiſce tuis figmentis ſubſidii ſperato. Sed quid, obſecro, eruis, *Catholiciſſime Chymice, Tackeni*, ex erudito hoc loco Paracelſi? Vides, quòd, juxta literam, cum plebe ſapis, &, quæ myſtica ſunt, ſenſu literali tibi explicandum autumas? *Regeneratio metallorum fit, ſicut regeneratio hominum, in die noviſſimo?* Et unde hanc habes noviſſimam tubam, qua, velut lituo, metalla reſuſcites? *Mercurius fit, renaſcitur, & clarificatur per ignem, qui judicabit mundum?* Quis tibi ventus hunc ignem ſuſcitabit? Noli ſcrutari Majeſtatem, ne gloria te opprimat. Humilia ſapito, & plano incedito: ſapis, neque intelligis. Plura tibi Doctiſſimus Helmontius, recentior R. P. Athanaſius Kircherus, *lib. de artis metallicæ requiſit. & ſeqq.* dictabunt; eò te confer, ad cautiùs Philoſophandum de ſale tuo hoc Tartari, & humilius ſapiendum.

Interea pergit, *pag. 54. lin. 19 : nemini author ero, ut ſibi perſvadeat, ſal tartari, quocunq; modo præparatus ſit, Chaos Catholicon philoſophorum eſſe! licet metalla in illo, in Mercurium currentem redeant, id paucis admonuiſſe ſat eſt.* Satius, profectò, tacuiſſe eſſet, quàm tot manifeſtis figmentis nos commonuiſſe. Grandia iterum de venatione ſomnias, in quâ nulla tibi obtigit fera. Profectò, diuturna fraudatio, tædiorum eſt nutrix, ſuſpicionum fomes, impatientiæ fax. Dedignor tandem tot impoſturas tuas; &, ſi, quod ſentio, ediſſerendum, non credo (ut ut peieres) te vel granum unicum, à quo vitam ſpiras, Mercurii ex aliquo metallo elicuiſſe, aut tartareo ſale tuo ſolo elici unquam poſſe.

Quid eſt illud *Chaos Philoſophorum ? Chaos Catholicon ?* Aſylum ignorantiæ, confuſio & Babylon nova, & infinitum quoddam, è quo innumera mendacia emergunt; verbo denique: Omnium Impoſtorum, Thraſonum, *novorum Hippocratum*, ſeu Hypocritarum ſacra anchora, aut ſtagnum, è quo fraudes natæ. Veraciùs nobiſcum negotiator, & fidelia ſcribito, *Tackeni*, propriâ manu nimirum acta, non narrata; uti de Mercurii anaſtaſi, ac nova geneſi, factitaſti: & fidem mereberis. Sed plura, de ſale Tartari fixo, novum Hippocratem loqui vetat Harpocrates, qui digito labia premere juſſit; abſterret Actæonis laniena, ne, ſi Dianæ nos arbitros faceret, canibus præda caderet. Audite vulpeculam, latibula quærentem, & aſyla ignorantiæ; nunc faſtu, nunc ſimulatione, ancillantibus. Legite, quæ, *pag 54 lin. 27.* affert nugamenta. *Nunc Harpocrates, de tartari ſale fixo, me ſilire jubet, ne in* *Exemplum*

KK 3 *doctorum*

Actæonis absteret:

Spiritus Academicus Mysterium hoc non capit.

doctorum Virorum curiosas in vestigationes sim injurius, qui multum laboris sumpserunt, ad hujus plenariam cognitionem, quod profecto medium est viuificativum multarum rerum; id notarunt Basilius, Paracelsus & alii, qui illud vestibus spoliarunt, & pro solvente elegerunt; quandoquidem objecta sua illuminat, & viuificat; eodem fere modo, ut alcali herbarum fixum, extrahit è calcinato silice, aliud & simile alcali, quod quidem nullo alio sapore elicere sit possibile, quam suo simili; illud multo potentius efficit, & verè in igneam naturam Convertit: sic à notis ad ignota fieri debet progressus, ut Aristoteles recte docuit.

a. de febribus cap. 15. §. 25.
b. Tract: de verbis herbis & lapidibus.
a. Appendix ad animadversiones f. 72.

Hoc est quod vociferatur Joh. Baptista van Helmont (a) discite inquit: dissolvens aliquod quod sit semper idem, & nactus eris intimas rerum essentias quod probat exemplo, dum quærit (b) lapis ossifragus, fixus non calcinabilis, curat os fractum, assumptum per os, & quare non Itiasin & podagram? Respondeo viro incomparabili, quod reformatoris ridiculus ALCAHESI, & secretū solvens, nil aliud est, quam ACETUM DISTILLATUM (a) ex ærugine, & licet rodat osteocollam lapidem, rodendo acquirit lapis proprietates aceti, unde non pergit ad urinæ loca, sed in stomacho illico præcipitatur, ut paulo post ad oculum demonstrabitur.

multa nescientes, multa timuere, necesse est.

Sal tartari itaq; hactenus vilibus vestibus suam scenam lusit, cum vero philosophi manu spoliatur; ut compareat, in forma nuda, lucida & resplendenti, tunc res, quæ illi committuntur, reducit in eandem & similem sui materiam, (memor oculos cancrorum sic solutos, in longa quotidiana febri, mulieri, quæ abhorrebat pocula medica, me proposuisse; timidus me interpellabat medicus, canonicus præsens, esse minerale, & periculo plenum) & quoniam informis, ut omne alcali, accipit formam ejus quo cum unitur (est nimirum sal tartari, medium quoddam, inter minerale & vegetabile, ob id facilè amborum naturam amplectitur) & sic pergit &c. Hæc de differentia alcalium fixorum indigitasse sufficiunt.

O te iniqvum hominem, qui posthumos Majorum & Sapientum labores ignobili premis silentio, memoriâ Prosteritatis defraudas, & æternis immeritos tumulas umbris! An non, talia per traducem propagari, conveniat, judicet, qui æqvus arbiter audit, ne tot Sapientum monumenta temporum vicissitudine fluctuent, & demergantur, æternis digna ceris. Sed habuerint Paracelsus, & Basilius, quæ mireris, non tamen assequeris, arcana. (sit his Viris gloria!) Te, interim, ex figmentis tuis, Idiotam esse, meritò censeam, qui ea, quæ corrasisti, neque penetrasti; publici juris fecisti, Spoliarunt hi Viri, quos allegas, Basilius & Paracelsus, naturam, seu Dianam, per ignem Philosophi; quos dum æmulari voluisti, visâ tantùm à longinquo Dianâ, cornua, cum Actæone erexisti, &, dignâ hoc homine metamorphosi, belluam induisti. Quid ergò mirum, si adversus Athenæa & Lycéa Europæ latraveris, aut rudas etiamnum, seu reboes audacissimè? Capit, profectò, *Cacademice Hippocrates,* capit spiritus Academicus (uti *in marginali* loqueris, *pag. 55 spiritus Academicus mysterium hoc non capit)* mysteria Salis hujus Tartari communissimi quidem; capit alcali herbarum fixum*, ac, quâ ratione è calcinato silice non extrahat aliud & simile alcali:* nota hæc sunt Academiæ nostræ Tironibus, à qua meritò te segregas, repulsam passurus, si virorum doctorum subsellia ambires. Nam Rabulas non enutriunt Academiæ & Universitates. Dum *noster Hippocrates*, Parasitarum more, doctorum virorûm repotia, & reliquias, in Dispensatoriis & culinis conquirit, deflectit ad magnum Helmontium, & quæ, in ejus quadrâ, indigesta, devoraverat, turpis hospes revomit, *pag. 55. Hoc est*, ait, *quod vociferatur Joh. Baptista van Helmont, de febribus cap. 15. §. 25. discite inquit: dissolvens aliquod, quod sit semper idem, &c.* uti supra. Nunc, *mendaciorum architecte, Tackeni*, ostendam, in spiritu Eliæ, tibi Prophetias, aut, si mavis, spiritu Academico Philosophus, quibus technis & imposturis de arcanis hactenus differeris; quæ nec possedisti, nec unquam consecuturus es.

Vera

Vera ſunt, quæ citas ex Helmontio, *ſignato capite & paragrapho.* Sed heus! Vir, qui tanta ſecreta crepas: quos hortatur Helmontius, ut hoc diſſolvens addiſcant? Cur non adjunxiſti, invide, & charitatis expers? Ego ſupplebo veſaniam tuam. *Quicunque ergo*, ait Helmont: cap. 15. de febr. §. 25. *medendo charitatem proximi cordi habetis*, (Apage! quæſtus tibi eſt Medicina, *nove Hippocrates:* omnis in te refrixit charitas, & livor exæſtuat) *diſcite diſſolvens aliquod, quod ſit homogenum, immutabile, &c.* An hic eſt ſal, quem promulgas, Tartari? Hoc homogeneum, immutabile, in primam agens materiam, diſſolvens, fors *caſeus tuus molliculus eſt*, & ſpurium, ex Tartaro, Talcum? Nunc convincam te, orbique publicè Impoſtorem promulgabo. Audi, quæ van Helmont, eodem cap. §. 26. ſubjungit: *Quod ſi autem ad iſtud ignis arcanum non pertingatis, diſcite ſalem Tartari reddere volatilem, ut hujus medio veſtras diſſolutiones perficiatis.* Cur hunc textum neglexiſti, *nove Hippocrates?* Vides, quòd ſecreta tua ſecretorum, ſalem Tartari, eumque volatilem (quem ipſum dari, & parari poſſe, in ſequentibus negas; contra tuum Præceptorem, Helmont.) communiſſimo tuo alcali non æquiparandum, iis ſaltem apparandum committat, qui ad arcana naturæ & artis penetrare diffidunt & ambigunt. Vides, *Blatero*, quòd unicâ hac authoritate innumera, quæ hactenus declamaſti, irrita, falſa & impoſtoria eſſe, demonſtraverim? Ad Cæſarem appellaſti, ad Cæſarem ductus es: plura non addo. Alienis te hactenus plumis & palliolo inveſtiiſti, arcanis deſtitutus es, *molliculo caſeolo* dives. Loquitur autem hoc loco Helmontius, dum de homogeneo & immutabili diſſolvente, ſeu ignis arcano, tractat, de ſuo Liquore Alcaheſt; quem tu, in Epiſtola tua de famoſo liquore Alcaheſt, infami ſtylo cavillando, non ens, & Chimæram appellaſti; & tamen ad illum nunc, profugus, poſtliminiò declinas, ac aſylum quæris ab eo, à quo veniam non mereris. Eſt igitur ille liquor famoſus Alcaheſt, quem tu in Authore proculcaſti, huncque infidum, invidum, ſomnia ſcribentem, ſibi ubique contradicentem, proclamaſti, arcanum illud Helmontii, ad quod inquirendum ſollicitè & amicè hortatur; non autem ſal Tartari *Tackenii*, & communis quidem. Si enim Sal volatilis Tartari illi liquori, ſolventi ſcil. æquiparari non poteſt, ad quem ſaltem inquirendum, reliquis non proficientibus, nos hortatur? Quî in comparationem veniat ſal Tartari communiſſimus hic *novi Hippocratis*, quem Tirones adepti ſunt? Recede igitur ad Chaos tuum, ſpiritum Academicum non habes, &, minus habere, à nobis iterum deprehenſus es.

Porrò textus ex Helmontio, titul: *de verbis herbis & lapidibus;* ſcilicet: *lapis Oſſifragus, fixus non calcinabilis, curat os fractum, aſſumptum per os, & quare non Lithiaſin & Podagram?* trino ſcatet errore. 1. Adulterat *Tackenius* ſenſum Authoris, qui talis eſt, dicto titulo, ſub fin. *Oſſifragus lapis fixus, ut non calcinabilis, curat os fractum, aſſumptus per os: & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiaſin, Podagram? &c.* Hic genuinus eſt textus Helmontii. An non hæc eſt propoſitio indefinita, quam tu, *Impoſtor*, abſolutam & deciſivam facis? An non interrogativa? Cur mentiris abſolutè, quod curet; cùm van Helmont nihil decidat, ſed quærat, an curet? Alter error eſt, qui ferulam expectat. Audi, *Tackeni*, quæ eſt hæc propoſitio: *Lapis aſſumptum per os?* Sine dubio per apoſtrophen: aut per metonymiam. Saltem Latinæ lingvæ ne adeò turpiter imponas deinceps. Tertius error judicii & cerebri eſt. Quærit van Helmont: lapis oſſifragus curat os fractum, aſſumptus per os? Et tu, *Idiota*, facis ab hoc tranſitionem & connexionem ad liquorem Alcaheſt Reformatoris, quem mentiris eſſe acetum ex ærugine deſtillatum. Nunc video, quòd liberis quadrigis tua vehatur nequitia, *novator Hippocrates.* Signa denuò librum, textum, & paragraphum, è quo hoc

tuum

tuum sesquipedale mendacium probes & demonstres. Quando, & ubi, laudabilem hunc spiritum, ex ære viridi oriundum, pro liquore Alcahest promulgavi? Convincunt te, centies jam convictum, iterum meæ Animadversiones, & maximè Appendix in Animadvers. fol. 52. edit. Noricæ, quæ te iterum diffamant. Audi textum: Hic laudatissimus Spiritus in Medicina non solùm magnarum virium est, cùm Epilepticis, Apoplecticis, Hystericis, Hypochondriacis, summè opituletur, legitimè & debitè exhibitus: verùm etiam, tanquam acetum esurinum, & liquor Alkahest (de quo tanta ubivis terrarum miracula deprædicantur) se habet; solvit Perlas, integrè sibi injectas, blandè, Corallia item, oculos Cancrorum, & plura alia, non, ut reliqui spiritûs acidi & corrosivi, qui solvendo, & agendo, reactione solvendorum patiuntur, & vel totaliter destruuntur, inq; aliud ens convertuntur, ac indissolubili nexu, cum solutis Perlis, sive Coralliis, sese uniunt inseparabiliter; sed amicè, tanquam eorum familiaris, non autem destructor, adhibetur, utpote à quibus, destillando, eâdem virtute & acrimoniâ ferè, qua affusus, abstrahi, adq; consimiles usûs adaptari potest. Nolim tamen ego asseverare, quòd penitus impermutabilis, aut indestructibilis sit hic spiritus. Solet enim, crebrioribus solutionibus adaptatus, nonnihil debilitari, viresq; suas quodammodò amittere. Præterea in extractionibus quorundam mineralium, pro tincturis, is idem spiritus, præ reliquis omnibus menstruis, magnam prærogativam habet; uti suo loco sequetur, quando de Tincturis quibusdam mentionem facturus sum. Et, ut summatim dicam, tanquam expertus in multis affectibus; qui Herculea etiam remedia rident & contemnunt, ad hunc spiritum, tanquam asylum, si quis accurrerit, medicamentum reperiet quovis pretio redimendum.

Ad normam conspicui & clari hujus textûs, formet mecum æqvum judicium B. L. &, an non sit falsarius hic *noster Hippocrates*, dijudicet. Ulteriùs: dic mihi, *Impostor*, an nulla sit, inter acetum destillatum, & laudabilem hunc spiritum Veneris, comparatio & æqualitas; quòd hæc probroso mendacio confundas? An non spiritus Veneris hic solvit Perlas, oculos Cancrorum, Corallia, &c. blandè, & amicabiliter? An non à solutis his integrè, purus, nullâ residuâ acrimoniâ & aciditate, plenissimè abstrahi potest? Extrahit tincturas perfectè, cùm ex Antimonio, tùm nonnullis aliis mineralibus; eoque abstracto; illæ in spiritum Vini promptè abeunt. An hæc etiam præstat acetum tuum destillatum? Gaudet denique amabilis hic spiritus aliis prærogativis, attrahendis nimirum, & mox evacuandis, catarrhosis humoribus, per venas lymphaticas, è toto corpore, præsertim è capite & gingivis; leniendo magnoperè dolores dentium, sublata causâ, & methodicè. Num præstat hæc & acetum tuum destillatum? Respondeo: Neutiquam. Neque hoc, neque illud. Fraudes igitur tuas, quibus famam meam incidere tentasti, *mendax homo*, iterum revelavi, & in mendacia, quæ tantorum virorum autoritate fulcire cupiebas, ultrò inquisivi; ut vel sic innotesce-

tescceres. Sed quid mirum? Mos hic est & dæmonis, ut, dum nocere cupit, in Angelum lucis se transfiguret. Uti neque venena dantur, nisi melle circumlita; neque vitia decipiunt, nisi sub specie & umbra virtutum: sic & tu, sapientum Virorum testimoniis abutens, ex flore sugis toxica, *Cavillator*, unde mel industriosæ apes, & Viri Christianæ probitatis. Hæc de scabioso, seu gloriâ pruriente, ac spiritu Cacodemico turgente, *novo Hippocrate: quia totus ventus est vita ejus*. Plura, de spiritu Veneris, sequentia, in progressu, revelabunt.

Reliqua ex hoc textu, ridenda potiùs, quàm legenda, *pag. 56 lin. 11.* ubi ait: *Sal Tartari itaq; hactenus vilibus vestibus suam scenam lusit*, &c. uti supra, in textu, intacta relinquo, quia spuria, quia nugatoria. Legat B.L. textum paulò superiùs, obscura crepundia tractantem; totoque rideat splene; licet ilia crepent Momo nostro. Oportet enim, ut *multa timeat, qui nescit multa.*

Caput XI.

sic inscribitur:

Nunc de Alcali Animalium volatili.

Spolia iterum tibi adduco, (furta dicere volebam) ex Helmontio, *Tit. Potest. Medicamin. parag. 19.* ubi de mumiali fermento cruoris: & reliquis. Titul. iterum: *de Magnet. Vulnerum curat.* & denique, ex supra jam citatis locis; è quibus alcalium nomina & omina, seu theoriam, mutuatus est; quam tamen pessimo suo fermento mox corrupit, *novus Hippocrates.* Sed in ipso limine inscitiam suam revelat, sui immemor, quòd superiùs docuerit, Alcali nomen etymologiam trahere ab herba Kali Ægyptiorum, dum herba dicta crematur in cineres, igne aperto: qui cineres alcali appellentur, seu sal alcali, res fixissima. Juxta hos cineres, & sal alcali, nostri Antecessores aliorum vegetabilium cineres, & sales ex iisdem extractos, Lixiviales sales, rarò, & rarissimè, Alcalia salia, appellarunt. Adeoque alcali quodcunque, ex sui natura, modo fiendi, & proprietate, præsupponit semper pristin: sui corporis inhæsionis combustionem & reductionem in veros cineres, & salium eorundem extrahendorum fixitatem, salium nimirum purè salsorum & fixorum differentiam, à reliquis salibus acido-salsis, salibus volatilibus animalium, & plurimorum aliorum. Sic sales volatiles ex animalibus, uti toto cœlo differunt à salibus lixivialibus & alcalibus, cùm ex sui natura, modo planè contrario fiendi, & omnibus proprietatibus suis; tum etiam ratione Regni: ita nullo modo illis competere potest nomen Alcali; quia implicat: & nullus unquam aliàs inventus, qui sales volatiles alcalia appellaverit; cùm illa præsupponant corporis sui pristini combustioné in cineres, è quibus demum sal fixus extrahendus. Sales verò volatiles neque ex cineribus sui pristini corporis eliciuntur, quemadmodum animalia in veros cineres redigi nequeunt, nisi fortè in perpaucos, cineribus tamen veris planè dissimiles: in quibus tamen cineribus, vel potius ossibus calcinatis, nihil salis fixi inhæret; quiq; nullas abstergendi, abradendi, & liquandi, virtutes, uti veri cineres ex vegetabilibus, possident, sed alterius planè naturæ & proprietatis sunt. Errat igitur *novus Hippocrates* crassissimè, sales volatiles alcalia esse: sibi contradicit inadvertenter: omnia confundit: immemor inscriptionis præteriti capituli, scilicet: *Qui benè distingvit, benè docet:* omnia intricatè disponit, ventosque inanes unâ efflat.

Longum nimis foret, cùm tam infantilem textum, qui indignus lectu, totum scribere, tum omnia contenta ejus puerilia & absurda limæ subjicere. Proinde ea vel maximè attingam, quæ Reformatorem spectant, & crassam *Hippocratis novi* ingnorantiam paulam faciunt. Itaq;, *pag. 57. lin. 8.* Capitulum

LL hoc

hoc obſcurum ſolitâ obſcurâ garrulitate incipit, uti ſequitur: *Quemadmodum alcalia fixa, acida omnia abſorbent, & juxta acidi naturam in ſalſum mutant, ut ſupra oſtendi, ſic etiam alcalia volatilia, omnium animalium, ex quorumcunq; partibus elicita, etiam in ſalſum vertuntur, acidi proprietatem imitantia. Et quemadmodũ urina, continet alcali volatile, per fermentum (a) putredinis ſic ſudor, ſangvis, caro, oſſa, & carnes omnium animalium diverſo fermento, quodlibet juxta virtutem loco innatam, Et ſicut de alcalibus fixis, differentiam intrinſecam, cum Mercurio ſublimato ſoluto, & in ſale tartari ſingularem prærogativam; ſic & in his volatilibus, ſuam rempublicam in progreſſu oſtendam.*

a. quid ſit fermentum paulo poſt oſtendam.

Omnium quidem animalium alcali, vrinæ ſangvinis ſudoris (etiam calculorum omnium animalium) ſerpentum ranarum &c. Mercurium ex ſupra dicta ſolutione præcipitant coloris candidi, ita ut nullam differentiam, hac mechanica cernere licuerit; adeoq;, hoc alcali, non eſt ſaporis ſalſi ut reformator ſola opinione docet: ſalſa enim ut demonſtravi, Mercurium ex dicta ſolutione non præcipitant, recipit autem formam, juxta acidi proprietatem, ut clarius in progreſſu patebit.

Alcalia omnium animaliũ ſunt ſimilia, & vacua corpora.

In hoc textu non pauca, nec levia, continentur abſurda, falſa, & contradictoria; ut hæream, cui primò ſit occurrendum. Primò ait: *alcalia fixa, acida omnia abſorbere, & juxta acidi naturam in ſalſum mutare:* quod & falſum eſt, & contradictorium. Nam alcalia ſunt per ſe, ex natura ſuâ, ſalſa: non igitur per acida demum in ſalſum mutantur. Alcalia autem eſſe ſales & ſalia, non ſolùm ipsâ veritate patet, & ex natura rei conſtat; ſed cum ſibi contradicente *Hippocrate novello* ipſo probatur, qui non ſemel atque iterum, ſed multoties, veritate convictus, ſua alcalia ſalia appellat; ſicut ſalem Abſinthii, ſalem Tartari, expreſſiſſimè, & per antonomaſiam, nulla additâ diſtinctione, ſalia dicit, *pag.* nimirum *13. lin. 19. pag. 42. lin. 4. pag. 27. lin. 12. pag. 33. lin. antepenult. pag. 34. lin. 18. pag. 35. pag. 42. lin. 1. pag. 45. lin. 4. pag. 47. lin. 4. & 10. pag. 51. 53. 54. lin. 19. 20. 21.* & *in fine pag. 56. lin. 11.* & in quamplurimis aliis locis. Si igitur Alcalia, & præcipuè alcali Tartari, quod ſummum & præcipuum eſt *Hippocratis novelli*, & Abſinthii, ſunt ſalia: erunt ergo ſalſa. Nam ſalia eſſe, & non ſalſa eſſe, implicat; ergò omnia alcalia ſunt verè, & ex ſua natura, realiter ſalia, & quidem purè ſalſa. Non igitur opus habent, ut per acida in ſalſum demum mutentur; ſed convertuntur per acida in acido-ſalſum, ſcilicet in acido-ſalſos ſales.

Verùm animadvertat L. B. quòd hic incipiat fraus & dolus, quo utitur Impoſtor in progreſſu, quando vel centies in Reformatorem impunè invehitur, falſiſſimâ hypotheſi: nimirum, quòd ſalem communem tantùm ſalis nomine, tanquam unus & ſolus ſal eſſet, pro libitu & imperio ſuo vult dignari; unicè, ad decipiendum incautos, & ad calumniandum Reformatorem: reliqua verò ſalia omnia alcalia vult, &, licet toties ſibi contradicendo, ſalis nomine privat. Hæc autem ejus impoſtura à Reformatore diluitur ſtatim expreſsè, & clarè, doctrinâ de differentiis ſalium, in *Appendice ad Animadverſ. pag. 67. & ſeq.* quæ denuò paucis repeto. Et in progreſſu ſæpius dilucidè explicabitur, quòd maxima ſit ſalium differentia, &, quemadmodum quodcunque genus ſuas habet ſpecies; ita ſub hoc uno & generico ſalis etymo comprehendantur ſalia diverſæ ſpeciei: quorum quædam ſunt acido-ſalſa ſalia, id eſt, ſal communis, gemmæ, maris, & ſal nitri, tanquam naturaliter talia; arte autem talia ſunt, ſcilicet, acido ſalſa ſalia, ſal Armoniacus, Tartarum Vitriolatum, ſal Viperarum Reformatoris, & ipſe ſal Viperarum *Hippocratis novi.* Nunc porrò ſunt ſalia purè ſalſa; quibus propriè, & præ cæteris, nomen ſalis competit: quia à ſalſedine ſal dicitur ſal, & ſunt talia omnia ſalia lixivialia, ſal Tartari, ſal Abſinthii, omniumque aliorum vegetabilium, ex cineribus illorum extracta. Hæc ſalia,

salia, *ex sui natura* & origine, *novissimus* hic *Hippocrates* aliter baptizat, &, contra semetipsum, non salia vult, sed generali etymo, uti ait, *pag. 13. lin. 19. & seq.* pro suo libitu & imperio, Alcalia appellat: mox iterum tamen salia, sibi immemor, per se, sine distinctione aut differentia, tanquam per antonomasiam, nominare dignatur; sicut supra paulò, ex plurimis citatis locis, patet. Adeoq; omnia confundit, suo instituto contrarius, malè distingvit, & malè docet; ita, ut, nisi quis cautus sit, hæc lectitans, is imposturam hanc Hippocraticam facilè non advertat. Et verò, cùm *Hippocratis Chymici* Alcalia sint verè & propriè salia, sub generico salis nomine principaliter comprehensa, & ille ipse toties illa salia propriè appellet & fateatur, ipsis autem salibus, ex propria saltem phantasia, nomen Alcali genericè imposuerit, *pag. 13.* nequaquam igitur per acida demum in salia, vel salsum, mutantur, sed transmutantur per acidos spiritûs in salia acido salsa. Hoc est tandem proprium illorum nomen; hæc illorum differentia & species, quâ ab aliis salibus distingvuntur. Atq; sic *Hippocratis novi* novi impostura detegitur, & assertum falsum controvertimus. Nunc de salibus volatilibus animalium loquendo, sive Urinæ, sive Ossium, Cornuum, aut aliarum partium, Sangvinis & Carnis, sint, illa insigniter differunt à salibus lixivialibus, seu alcalibus, non solùm volatilitate, sed aliis etiã accidentibus & virtutibus suis, ut & præparatione, seu modo fiendi, ac ratione Regni, & subjectorum, è quibus eliciuntur: ut antea dictum, & in progressu magis palam fiet. His, inquam, salibus volatilibus nomen & etymon Alcali minimè competere potest; etiamsi, quoad salsedinem purè salsam, salibus lixivialibus ex parte sint æqualia, acida omnia immutando, non tamen totaliter destruendo: quemadmodum à salibus volatilibus acida, seu acidi spiritûs, arte denuo segregari, & ambo in pristinum esse suum, acidum nimirum spiritum, & volatile salsum, restitui possunt; quod neutiquam contingit in salibus lixivialibus, seu alcalibus, quæ acida, & acidos spiritûs omnes totaliter destruunt, & ambo in aliud ens degenerant, à quo arte revocabilia nunquam. Illa, inquam, salia volatilia purè salsa, accessione acidorum spirituum, in salsum demum verti, uti hic *novus Hippocraticus Philosophus* stupidè asserit, *pag. 57. lin. 15.* quodque acidi proprietatem solùm deinde imitentur; hoc iterum dupliciter implicat, nimirum, purè salsum antea, & per se, naturâ suâ, in salsum demum verti, accessione acidorum: & hoc salsum dein solum acidi proprietatem imitari. Videsne, *obscure Philosophe*, quantoperè impingas Hippocraticis tuis commentis? Vertuntur autem illa volatilia salia animalium, accessione acidorum spirituum, non in purè-salsum, sed in acido-salsum, seu salia acido-salsa; quæ tamen adhuc volatilia manent, instar salis Armoniaci, ad differentiam salium acido-salsorum lixivialium fixorum, arte nimirum talium, & salium porrò acido-salsorum communium, naturâ suâ talium, non arte. Et hæc est vera ac realis, de salibus lixivialibus fixis, & volatilibus animalium informatio. Plura, de aliis salium speciebus, in *Appendice n. loco supra citato*, cum fundamento præmissa sunt. Patet igitur ex his, quàm præposterè doceat *novellus Hippocrates*, quàm malè distingvat, & pessimè omnia, ad fallendum incautos, proponat.

Pag. 57. lin. 17. porrò ait: *Et quemadmodum urina, continet alcali volatile, per fermentum putredinis, sic sudor, sangvis, &c. uti supra.* Hîc iterum reperitur falsum; ut & reliqua subsequentia, sine principio, sine fine, fumus sunt & ventus. Nam urina, sine ulla fermentatione, recenter micta, sine fermento putredinis, sale volatili prægnans est; ac ex illa unius diei, imò paucularum horarum, spatio, per coctionem, aut inspissationem, & subsequentem destillationem, volatilis sal elici potest; cujus diversos & legitimos parandi modos edocui *in præfata Appendice ad Animadvers. pag. 71. & 72.* Sal itaque urinæ volatilis

LL 2 nequa-

nequaquam per fermentum putredinis demum fit, nec per illud elicitur; ſed præexiſtit in urina, ſine hoc fermento putredinis.

Præterea, *pag. 58. lin.11.* iterum garrit, dicendo: *adeoq́, hoc alcali* (ſcil. ſal volatilis animalium) *non eſt ſaporis ſalſi ut reformator ſolâ opinione docet: ſalſa enim ut demonſtravi, Mercurium ex dicta ſolutione non præcipitant*, &c. Verùm ex præmiſſis patet, Reformatorem ſolidè & fundamentaliter de ſalibus volatilibus animalium, aliiſque ſalium ſpeciebus, & eorum geneſi, diſſeruiſſe & docuiſſe, ſine fuco, ſine impoſtura. *Hippocrates* verò *novellus* ignoranter neque geneſin, neque differentiam, aut ſpecies, ſalium cognoſcit, ex imperitia omnia confundit, centiès ſibi contradicit, & mundo imponit. Hoc quòd verùm ſit, ex ſequentibus iterùm patebit. Namque ait; *ſola ſalia lixivialia* (quæ nunc *Hipp. novo* non ampliùs ſunt ſalſa, ſed alcalia, generali nomine hoc demum, pro ſuo arbitrio, *pag. 13.* ab ipſo impoſito; cùm tamen illa, uti ſupra oſtenſum, multoties ſalia ſimpliciter, & per antonomaſiam, appellet) *& ſalia volatilia animalium* (quæ etiam ex craſſa ignorantia alcalia volatilia dicit) *Mercurium præcipitare; ſalſa verò Mercurium non præcipitare.* Hæc ſunt abſurda & contradictoria. Etenim cùm alcalia tam fixa, quàm volatilia, ab Hippocrate novo ita baptizata, ſint verè, & realiter, ſalia: quod per illum ipſum toties convincitur, uti, ſuperiùs, pagina & lineæ adductæ demonſtrant; illa verò alcalia ſalia Mercurium præcipitent: ergo ſalſa Mercurium præcipitant. Nam ſalia eſſe, & non eſſe ſalſa, iterum implicat. Adeoque Reformator verè dixit, & ingenuè ſcripſit, ac nunc denuè affirmat, nullum ſalſum ſine ſale eſſe, neque ſalſedinem ſine ſale exiſtere poſſe. Ergo alcalia cùm volatilia, tum fixa, Hippocrati novello ſic dicta, verè & realiter, ex ſui natura, eſſe, & operari, ſalia ſunt; utque etiam ſaporis ſalſi ſint, ſequitur infallibiliter ex natura. Secùs enim non eſſent ſalia, neque alcalia. Nugatur itaque turpiter *novus Hippocrates*, ſibi non conſcius, quæ antè, quæ nunc, ſcribiſſet, omnia confusè, contradictoriè & inordinatè tractando; quibus multi incauti decipiuntur. Conſiſtit autem hæc ejus impoſtura in craſſa ignorantia aut fallacia, quæ mox palam fiet, ſi differentiam, ſi genera & ſpecies, ſalium denominemus; prout Reformator illa ingenuè, & fideliter, citato loco, deſcripſit. Et dicamus denuò & nunc: ſalia volatilia animalium, ut & fixa vegetabilium, eſſe per ſe, ſine additione, ſalia purè ſalſa; additione autem acidorum ſpirituum, illa converti in ſalia acido-ſalſa, & quidem arte talia facta, ad differentiam ſalium communium, quæ natura ſuâ acido-ſalſa ſunt. Sic ſalia volatilia animalium, & ſalia lixivialia fixa (cuncta Hippoc. Chymico alcalia dicta) per ſe Mercurium, nec non alias res, ex ſua ſolutione potenter præcipitant; reddita verò acido-ſalſa, per ſpiritûs acidos, Mercurium non ampliùs, vel ſaltem non ita potenter, ſicut etiam ſal communis, præcipitant: ſunt nihilominus cuncta ſalia, & neutrum è ſaliũ genere & etymo proſcribendum.

Ex his itaque diſcat Calumniator, alter Æolus, fumo deinceps, & ventis, ſeu faſtui meliùs imperare, eaque ſcribere & docere, quæ bis ad limam priùs, quàm ſemel ad lingvam & calamum, deſtinavit. Non enim hæc plebi, & illiterato populo, non circumforaneis ſcripſit, aut declamavit, Stentor, ſed Europæ Medicis dictavit, doctis, Idiota; exercitatis Chymicis, torpidus hallucinator. Et quia uno ſemper (luſcus) oculo Reformatorem reſpicit, an deſpicit, non demiretur, ſi, toties memoratus in hac miraculorum Chymicorum epitome, Reformator ſemel pro ſemper aptè reſponderit, injurias & figmenta retorſerit, furta denique, & arcana, ex Helmontio, ſpolia foro & populo ſpectanda produxerit. Atque hæc invitus egi, quia laceſſitus graviter, homo cæterùm, pacis & tranquillitatis cultor. Verùm neque oportet ejuſmodi Tarquinios ubique ſuſtinere; coërcenda eſt camo & fræno

ſuper-

ſuperbia; exautoranda potentia, quam publicâ rapinâ alieni nominis pallio (Helmontii) oſtentant, cujus tamen virtutem non gerunt; denique caſtiganda ignorantia, ne in obſequium trahat ad omnia pronam literatorum indolem: quam quidem Spartam nemo feliciùs, ipſo Tackenio, obivit hactenus, qui ubique ignorantiam ſuam palliatam huc usque revelavit, dum non tacuit; propalavit, dum libros ſcriptitavit; publicâvit denique veluti tubâ & lituo, dum omnia confusè edidit, abſurda abſurdis cumulavit, contradictionibus omnia involvit, veritatem mendaciis contaminavit. Quid enim aliud egit, dum ſalia cupit & appellat ſalia, & poſt paululum ſcribit: ſalia non ſunt ſalia? Salia præcipitant Mercurium, uti ſal Tartari; & iterum, ſalia, ſive ſalſa, non præcipitant. Verbo, ſalia vult talia, quando ipſi pro ſaliva ſunt; &, velut non talia, repudiat, ubi Reformatorem cavillare prurit. Denique

—— mens refractaria ſemper
Indoctorum hominum. ——

Procedit Author ad ſalem Armoniacum, quædam vera, plura tamen falſa tractans. *Pag.* igitur *58. lin. 23.* ait: *Obſervarunt inquam* (veteres) *quod alcali volatile, combibit tantum de ſale cireniaco, quantum pro ſui conſtantia & ſaturitate ſufficeret, pro ſale armoniaco artificiale, adeo ut alcali urinæ, cum acida parte ſalis dicti, tam ſtrictè ſunt ſe invicem amplexa, ut per ſe divortium non patiantur: Sal enim urinæ, cum in ignis tortura fugam tentat, rapit ſecum acidam partem, quam ſorpſit, & ſimul, ſublimantur, in ſal armoniacum artificiale. &c.* Parari ſalem Armoniacum ex ſale (non alcali) urinæ, & ſale Cireniaco, falſum eſt. Nam ſal Cireniacus per ſe, & ſua naturâ, dicebatur olim Armoniacus, & non fiebat arte. Hic autem jam dudum eſſe deſiit, & ad nos non ampliùs transfertur; de quo videatur Cæſius, Matthiolus, & Muſæum Wormianum, cap.7. Nec etiam Sal Armoniacus artificialis noſter ex ſale urinæ jam confecto paratur, ſed ſublimatur ex larga quantitate urinæ crudæ humanæ coctæ, ſale communi, (nequaquam Cireniaco) & fuligine. Hæc tria in maſſam priùs rediguntur coctione, & tandem in Armoniacum ſalem ſublimantur; in qua ſublimatione ſales volatiles urinæ & fuliginis tantum aciditatis de ſale communi, acido-ſalſo nimirum, rapiunt, quantum pro aliquali eorum conſtantia ſufficit: prout Author ſuperiùs ipſe quidem ſcribit; fuliginem tamen, tanquam neceſſarium ſalis Armoniaci conſtitutivum, omittit, &, pro urina hominis cruda, ſalem volatilem urinæ, perperàm, ſubſtituit: mox ignoranter etiam de urina Camelorum garrit; quin & auditu rudem hujus ſalis Armoniaci notitiam, de quo tantos eructat ventos, mutuatus eſt.

Quòd Sal commune, vel noſtrum, vel amoniacum veterum, habeat acidam partem, extra ignem communicabilem, pag. 59. lin. 7. hoc eſt extra controverſiam, nec eget mechanicâ, aut artificiali demonſtratione.

Porrò, *pag. 59. lin. 18.* pergit: *Sic citra diſtillationis artem, veteres viperinum alcali ſale armoniaco naturali aſſociare tentarunt.*

Veteres itaq;, poſtquam occultam, alcalium (ex animalibus) volatilium differentiam, & ſalis communis & cireniaci aciditatem ex Hippocrate (a) ſub facultatum nomine animadverterunt, cæperunt ſtratificare viperas, cum ſale armoniaco vel cireniaco naturali, ut ait Plinius, ſupra citato loco; ſicut viderunt de urina & ſale, eò fine, ut viperarum alcali combiberet tantum, de acido ſale, quantum ſufficeret, ne ſponte in fugam abiret. Hanc compoſitionem tunc non ſine levi conjectura vocarunt ſal Theriacale, eò quod didicerant, viperarum carnem, multa venena ſuperare (imo ingenioſo viperino decocto, non ſemel Gallicam luem in delicatulis extinxi) conſequenter, ratione mumialis fermenti eandem facultatem, alcali viperinum continere debere.

a. lib. 1. de diæta.

a. fol: 481. *Hæc veterum contemplatio, non tam infantilis, & obſurda videtur, ut reformator (a) in textu ſcribillat, ipſus ſanè abſurdior multo, quòd auorum memorandas excogitationes non intellexit. Quod verò illis injicit non habuiſſe purificandi artem, verum quidem eſt ſed propterea non ſunt calumniandi, neque honor illis deſtrahendus, multò minus cachinno exponendi, ſic enim jubet Doctor meus: poſt multa ſecula fortaſſe deridebitur & reformator, quod tam abſurda, ſuo tempore ſcripſerit, nunquam enim deerit occaſio, poſt mille millia annorum, noua & meliora inveniendi & addiſcendi, eò quod rerum natura (a) ſacra ſua, non ſimul tradat: illius arcana non promiſcuè, nec omnibus patent, reducta, & in interiore ſacrario clauſa: ex quibus aliud hæc ætas, aliud quæ poſt nos ſubibit accipiet. Audi & Hippocratem meum, multo modeſtius, de hac re loquentem (b) Immerito ullus ipſorum reprehendatur inquit: propterea quod invenire non poterat; imò laudandi potius omnes, quod inveſtigare conati ſunt.*

a. Seneca li. 7. quæſt. natural. cap. 31.

b. lib. 1. de diæta.

Jam verò, *Hippocrates nuper enate*, meum eſt, ut tuam craſſam ignorantiam, & abſurditatem, tibi ad oculum demonſtrem; cùm abſurdiſſima quæq; contra Reformatorem defendere, illumq; iniquè cavillare, unicè allabores. Primò: quòd Veteres viperinum alcali ſali (non, ſale; eſt vitium Syntax.) Armoniaco aſſociare tentârint, falſum & ſeſquipedale mendacium eſt: ob idque injurioſus es in Venerandam Antiquitatem, quòd abſurditatem hanc illi appingis. Nec enim ſal viperinum, aut viperinum alcali, tuo etymo, citra deſtillationis artem unquam parari poteſt: & Veteres, uti tu ipſe fateris, rerum veram analyſin nondum noverunt, neque ſalem viperinum pararunt unquam, ut neque ſciverunt: &, ſi noviſſent, aut ſalium volatilium, ex animalibus, cognitionem habuiſſent; revera abſurdam illam ſalis Theriacalis confectionem minimè ſuſcepiſſent aut diſpenſaſſent: quam tu, *magne Hippocrates*, defendendam in te ſuſcipis. Sed audi, quæſo! quæ abſurda, abſurdiſſimus ipſe, defendas. Poſito enim, quòd Veteres ſalem viperinum etiam in ſubſtantia habuerint, & ſali Armoniaco, vel Cirenaico, aſſociarint, quod clarè, *pag. 59. lin. 19.* affirmas, ac ſi ipſa eſſet veritas, (licet falſiſſimum ſit, ac tu ipſe, tibi ſtatim contrarius, *pag. 60. lin. 26.* aſſeras, quòd Veteres artem purificandi, aut ſeparandi potiùs, non habuerint) quantum, igitur, putas, ſalis dicti viperini volatilis, ex quatuor tantùm viperis, elicere potuiſſent? Tu expertus es in deſtillatione ſalis dicti viperini volatilis; ediſſere, quæſo! quantum quatuor viperæ tantùm ſalis dicti præbent? Revera, juxta meam experientiam, vix ac ne vix quidem dimidiam unciam. Et, poſito iterum, habuiſſe dimidiam unciam ſalis ſæpe dicti viperini, illamque aſſociaſſe quadraginta libris ſalis Cirenaici fixi, cremaſſe tandem utraque, unà cum aliis ſpeciebus quamplurimis, utpote trochiſcis, ſcillis, &c. in ollâ ſpiraculis pervia, ad lucidam usque flammam exeuntem: remanſiſſetné illa dimidia uncia ſalis viperini, cum adjectis quadraginta libris ſalis Cirenaici, vel communis, in reſiduo? Tuo ipſo, *magne Hippocrates*, judicio, non: neq; etiam meo. Nam, ſicut ipſe aſſeris, & in ſublimatione ac præparatione ſalis Armoniaci verificatur, ſalia volatilia, de aciditate ſalis communis, tantum ſaltem imbibunt, vel recipiunt, quantum, pro ſui ſaturatione, & ſublimatione in formam ſalis Armoniaci ſolidam, ſufficit; non verò, ut perfectè fixentur, aut tam ſtrictè ſe invicem amplexentur, ut in reſiduo, cum ſale communi, aut Cirenaico, verè & inſeparabiliter, in igne conſtanter unita & fixa maneant, ſed ut eleventur in altum, & ſublimentur. Si ita eſt, uti veriſſimum, experientiâ quotidianâ teſte, & tuâ ipſius doctrinâ confirmatur, dic, amabo, ediſſere ſine fuco, quid remanſiſſet de ſale viperino, cum ſale dicto Cirenaico, poſt violentam calcinationem, &, uti loquuntur Veteres, donec clara ac lucida flamma per ollæ ſpiracula prodierit? Nihil, *nove Hippocrates*, nihil,

&nec

& ne granum quidem: quia calcinatio illa violenta violentior est omni sublimatione. Si autem, in sublimatione, salia volatilia cum sale communi, aut Cirenaico, non ita strictè se invicem amplectuntur, ut unita & fixa in residuo maneant, sed saturata saltem ab aciditate salis communis, aut Cirenaici, nihilominus sublimentur, & sublime petant, adhuc volatilia: ergò nec, in tanta ignis tortura, lucidæ ac claræ flammæ resistere possunt, quin ad montes Olympi, nullo quidem suo vestigio relicto, protinus ferantur: quæ omnia in sublimatione salis Armoniaci palam fiunt. Vides igitur ipse, quàm infantilis & absurda sit tua contemplatio, & quòd absurdius multò, quàm Veteres, scribillaveris.

Secundò: Latæ tuæ sententiæ, & priori assertioni, *pag. 59.* iterum contrarius, & divinum Coum porrò, ex lib. 1. de diæta, frivolè invocas: *Veteres, ais, cæperunt stratificare viperas, cum sale armeniaco vel cireniaco naturali, &c. pag. 59. lin. 28.* Veteres stratificasse Viperas cum dicto sale Cirenaico, tibi facilè concedere possem; licet genuinus textus de stratificatione nihil habeat, ideoque falsè iterum Antiquos accuses: *sed accipiebant* tantùm, juxta genuinum textum, in Pharmacopœia Augustana fideliter promulgatum, *quatuor viperas recens captas, nec ultra biduum detentas; has ollæ mundæ, ex optima terra effictæ, imponebant; super has salis Armoniaci* (nihil loqvuntur de tuo non ente, sale Cirenaico, qui esse desiit, testibus plurimis, Cæsio, Matthiolo, Wormio &c.) *aut vulgaris albissimi, libras viginti injiciebant; deinde verò addebant his Trochiscos ex Gentiana, Aristolochia rotunda, Centaurio minore, Cardamomo, Marrubio, Scordio, Apio, Chamædry, ac semine Rutæ domesticæ, cum melle, paratos; his insuper jungebant quinque prægrandes scillas recentes, in minuta frustra dissectas, salis prædicti vulgaris, vel Armoniaci, rursus viginti libras adjicientes. Quo facto, ollam operculo, spiraculis, seu foraminibus, pervio tegebant; commissuras vasis luto quàm optimè obfirmantes, &, succenso igne, materiam omnem, primò sensim, tum potentiùs, exurentes. Primus enim fumus, per operculi spiracula exiens, ignem jam viperas invasisse, denotabat; à cujus halitu ne interficerentur, studiosè cavebant: perfectam verò ustionem clara ac lucida flamma, per spiracula prodiens, indicabat. Hoc peracto, igneq; paulatim extincto, vas id testaceum, viperas, unà cum reliquis jam dictis, continens, viginti quatuor horarum spatio, refrigerari permittebant; tum verò materiam, in eo contentam, tenuissimè tritam, cribro transmittebant, addendo ei denuò semen Rutæ, grana Juniperi, semen Fœniculi, Coriandrum, Mentham, & Piper longum, ac alia simplicia, quæ alioquin ad Theriacæ compositionem requiruntur. Is erat Sal Theriacalis Antiquorum, prout videre est apud Galenum, lib. de Theriaca ad Pisonem, & Aëtium, tetrab. 4. serm 1. cap. 97. nec non Dioscoridem, loco supra citato: licet inter Veteres alii alii, ejusmodi sales parandi, modi ex usu fuerint.* Huc usque ex Pharm. August. pag. mihi 271.

Nunc, *Hippocratice Philosophe*, posito, stratificârint (nam de stratificatione, quam frivolè asseris, nobis sermo est) sive infernè posuerint, juxta genuinum textum, quatuor Viperas, (Mihi quidem perinde est. Nam *de lana caprina* tecum *rixari* nolo) & tantâ violentiâ ignis, cum quadraginta libris salis Armoniaci, seu tui Cirenaici, aut vulgaris, aliisque multis vegetabilibus, cremârint, quoad lucida ac clara flamma, per spiracula ollæ, aut operculi, prodierit: potuitné, in illa ignis violenti tortura, parum illud salis Viperini volatilis, quod quatuor tantùm Viperæ continent, unà cum prædictis quadraginta libris salis Cirenaici, aut vulgaris, & tot simplicium vegetabilium, ac scillarum, carbonibus (quia in clauso vaso cineres nunquam efficiuntur) inviolatè remansisse, quin æquè, ac si ipse sal Viperinus volatilis sali vulg. aut Cirenaico, & speciebus aliis, additus fuisset, aciditate à sale Cirenaico; aut communi

muni (uti dicis extra ignem communicabili) sufficienter arreptâ, ad auras, & cacumina Olympi, instar salis Armoniaci, avolarit, nullo sui vestigio quidem relicto; uti contingit in ipsa salis dicti Armoniaci vulgaris, & artificialis, præparatione? Etenim sales volatiles animalium nunquam perfectè fixantur, ut constantes in igne maneant, neque à sale ipso, neque spiritibus ejus acidis; quin protinus, aucto paulisper igne, haud secus, ac sal Armoniacus vulgaris, auras petant, vel si in vase clauso, capitello suo munito, sursum sublimentur. Vides proindè iterum, *Hippocratice Philosophe*, quantum in tam jactabundè excogitatâ hâc stratificatione tuâ sit inane.

Tertio: Neque rationi consonum, imò absonum, mihi videtur, quòd integras Viperas, &, uti ex contextu liquet, vivas, tantâ copia salis & vegetabilium obruerunt, adunitis capitibus, caudis, spoliis, & spurcitiis, turgentibus interaneis, felle insuper, & vesiculis sub dentibus falcatis, flavo liquore oppletis; in quibus jam recensitis partibus quin particula veneni lateat, nemo est, qui ambigat. (Plura id edocuêre tragica spectacula, etiam me non nunquam arbitro, & periculo defuncto, dum capita, quondam, & caudas Viperarum, in vase clauso siccare, curiositas compulerat, &, proximiùs accedendo, pænas luere coëgit; non obstante, quòd, cum Helmontio, asseram; potiores Viperarum, aut aliorum venenatorum animalium, deleterias vires in imagine iræ delitescere.) Quòd si hoc verum, uti indubitatum est, quis nunc ambigat, venenatam illam qualitatem, quæ in interaneis etiam hospitatur, sali Cirenaico, & vegetabilibus, communicari, ac fortiùs imprimi his, quàm eorum sal volatilis, paucus, & vix annumerandus. Sed replicabis; hanc deleteriam qualitatem violentiori igne avolare, neque sali vulgari, aut Cirenaico, communicari; quod ultrò tibi concesserim. Verùm, à pari argumentando, dico, quòd, sicut hæc qualitas ab igne disparet; sic à fortiori Viperarum sal volatilis, ignis dominio, evanescat, & auras petat.

Quartò. Et, licet, quæcunque hactenus acta, ultrò admiserim, tibi in favorem, *Tackeni*; salem nimirum Viperarum volatilem, ejusque virtutes, à concrematis viperis in residuo depositari, cum sale vulgari, aut Cirenaico; quod tamen falsissimum; etiam si tuam ipsius explores conscientiam, (si quam habes) sententiam, & verba: quid tandem, post hosce conatûs, emolumenti habituri sumus? An non, cum Discipulis, in monte, demiremur miraculum, tot hominum millia saturatum iri paucissimis fragmentis: ecquid tam parum inter tam multos, vociferantes? Profectò, majora sunt hæc tua prodigia, dum quatuor Viperæ (etiam odoretenus, ut olim ajebas) quadraginta libras salis tui Cirenaici, vel vulgaris, debent informare, quin imò imprægnare validis virtutibus, accedentibus tot carbonum libris, residuis à vegetabilibus exustis, cum sale perdurantibus. Profectò, multa millia granorum salis vulgaris, aut Cirenaici, & residuorum carbonum, ne dimidio grano salis Viperini saturarentur, aut gauderent. At quas hoc augmentum vires ægris tributurum sit, L.B. secum ipse perpendat, ac cum *Tackenio* exultet, talia se arcana crevisse.

His feliciter jactis fundamentis, judicent Viri sapientiam professi; judicent Chymici & exercitati Pharmaciæ Magistri, an non tota vita *Tackenij* ventus sit: an non doctrina *novi Hippocratis*, fumus: an non actiones, fastus & superbia. Nulli ampliùs, ex dictis, obscurum erit, desumere; quòd Veterum, de sale Theriacali, contemplatio non modò perfectior fuerit, verùm &, in comparatione hujus, quam repudiamus, *Tackenii*, frivolæ, insolentis, & Tironibus probrosæ, sententiæ, sit absolutissima. Et tamen prodit in scenam Nugator: jam Morionem, jam Magistrum, & *novum Hippocratem*, agit, Reformatorem increpat & lacessit, qui sanam doctrinam sine fuco dictavit,

Medicinæ

Medicinæ consuluit, ac neque Majoribus, & sacræ Antiquitati, neque Posteris, injurius, ea divulgavit, quæ sibi à Deo, pro talento, & ingenio, fuêre concredita. Verùm molliculus hic noster, & Melitæus catulus, *Tackenius*, pulpamenta quærit, & molles delitias: adulari nunc vult Antiquitati, immundo corde; palliare errores; vitia vitiis cumulare; ire denique, quò itum, non, quò ratio, eundum esse, svadet. Hinc illæ lacrymæ, *fol. 60 lin. 27.* quas, pro veneranda Antiquitate, Crocodilo livor & superbia expressit. *Propterea* (Veteres) *non sunt calumniandi, neque honor illis detrahendus, multò minus cachinno exponendi.* Sed priusquam respondeam, (recole tecum, mi *Hippocrates*, quæ, & quanta, debeas Universitatibus, Collegiis Medicorum Inclytis, Regibus, Principibus, *Dieterico*, summis & imis. Multa sanè & solutu impossibilia debes, *famæ latro*, qui tot intulisti his Viris incommoda, probra, & maledicta) edissere: an calumniari sic licet; errores autem, ratione & experientia suffragante, non moderari? Ego venerandam Antiquitatem derisi nunquam, minùs calumniatus, sed, nostris prospiciens sæculis, probos Majorum conatus fulcire studui, ac ea restituere, quæ, labentibus annis, aut degenerârunt, aut, instar inutilium stolonum, in Arte luxuriabant. Novi benè, *Tackeni* (& vel alto te premente silentio) quòd non omnibus sit obvium, adire Corinthum; & multos esse Thyrsigeros, nec tamen omnes Bacchos. Novi, quòd sapientiæ sacrarium binis obseretur repagulis, nec aliis pateat clavibus, nisi industriæ & pietatis. Novi, quòd sapientia tota simul participabilis in hâc vita non sit, sed, cum Jano, bifrons, præsens & futurum recipiat; &, ut ais, ex *tuo Hippocrate, lib. 1. de diæta, ideò neminem esse reprehendendum, quòd omnia invenire non poterat.* Vera hæc sunt, & verissima. Sed interim, ut incultus ager Medicus squaleat, infame lolium serpat, zizaniæ adolescant, errores tueamur, talenta sepeliamus, te, denique, *nove Hippocrates*, æmulemur, tantùm fastuosis, vanis, & fictis pollicitationibus, caliginoso stylo, verbis amphibologiâ plenis, proborum calumniis, & peregrinis nos ostentantes spoliis: hoc à Reformatore alienum hactenus fuit, qui, veritatem recolens, maluit sincerus, & proximorum saluti intentus, audire, quàm tecum in *novum Hippocratem* molli hederâ inaugurari. Miror, profectò, zelum & spiritum phantasticum, qui te incessit, *Tackeni*, quòd Majorum, & vitâ functorum sapientum causam in tantum suscipias, (qui vivis non parcis) cùm tamen & ipsi, è tumulo redivivi, meis non succenserent conatibus, quòd inventis eorum complura adjunxi, ac eorum imbecillitati, meliora substituendo, amicè consului. Nam & sic de Platone statuisse, constat, Aristotelem: sic Senecam, de Philosophis, ac Stoicis: sic, olim, Athenæa & Lycéa: sic nunc agunt Universitates: sic factitavit Orbis, in ævum & sæcula prosequenda. Quid enim aliud egit Antesignanus noster Galenus, qui dexteriorem Salis Theriacalis apparandi normam ævo suo introducere voluit? Quid Oswaldius Crollius, nobis vicinior? Quid Quercetanus? Quid Begvinus? Quid, post innumeros, D. D. Augustani ipsi, quorum authoritas fatuum splendorem tuum, & ignem, facilè tumulat? Quid aliud docet, *pag. 271. Pharmacop. August. cum Animadvers.* quàm quòd *moderna tempora, quorum labore, vel industriâ, Veterum adinventa nonnihil perpolita subsistunt, colubrinos hos, seu viperinos, sales aliter, & magis dextrè, conficere didicerint, qua in re summum suum culmen attigisse, meritò sunt existimanda.* E quibus omnibus facilè elucescit, quô merito, & gloriâ, quô encomio & suffragio, literati sæculi nostri, quin imò & retroagendæ Posteritatis, tu, *Tackeni*, dictos conspicuos errores, quos & ipsi D. D. Augustani jam dudum proscripsêre, multorum indignatione, nonnullorum verò risu, pro plausu postliminiò revocaveris, ac te vindicem, severumque judicem Pharmacopœiæ Augustanæ feceris, multorum ipse criminum Pater. Salve igitur, fidissime Augustanæ Pharmacopœiæ Tutor, & Zwelferi Reformator;

mator: hanc tibi non invideo clientelam, quam, omnium ludibrio, (tot ſpurios adoptando errores) in te ſumpſiſti, nec non ingloriè hactenus geſſiſti; turpiter abſoluturus, *Tackeni.*

Scrutemur ulteriùs acta *Hippocratis novi, pag. 61. lin. 21.* ubi ſalem Viperinum Reformatoris, ejusque doctrinam ſugillat his ſequentibus: *His intellectis, videamus nunc, qualem prærogativam & præcellentiam habeat ſal viperinum Reformatoris præ veterum inventis; quod illi præparare tentarunt facili operatione; hic magno ſumptu, operoſo labore, p mpoſo & ſolenni oſtentatione ac triumpho.*

a. pharm. fol. 486. *Diſtillatum viperinum alcali (ſub titulo (a) proprio) ex retorta, combibit ſpiritum ſalis communis acidum, quem oſtendi, citra diſtillationis artem, cum addita alcali, ſeparabilem eſſe: ex illa copula, acidi nimirum ſalis, & alcali viperini fit ſal commune (b) iſtud ſal commune cum igne arenæ ſi preſſeris, elevatur in ſal armoniacum artificiale, omnes ejus proprietates habens, quod probatur hac mechanica.*

b. ſal viperinum reformatoris eſt ſal commune.

Alcali viperinum purum.

Commiſce pulverem ſalis tartari (id eſt alcali tartari fixum cum æquale parte ſalis viperini reformatoris, hanc mixturam, diſtilla per retortam, in arena poſitam, & videbis ſtatim alcali ex viperis per collum adſcendere, eò quod fixum alcali tartari, apprehendit ſalem acidum, tunc alcali viperinum acidum ſocium lubens derelinquit, dum cogitur à calore in fugam abire. Fac idem cum ſale armoniaco vulgari, & differentiam nullam deprehendes: adeoq́, quod veteres, cum ſalis corpore, reformator cum ſalis ſpiritu, majore cum labore & ſumptu perficit: & ſi veterum ſal viperinum erat inutile ut ait, reformatoris eandem habebit proprietatem.

Sed pace Virorum, & Medicorum Coronâ, procedit in publicum iterum noſter *Tackenius*, multorum mendaciorum & fraudum bajulus; è quibus ſtatim binas impoſturas foro ſiſtam. Nam, primò: hæc eadem, de ſale Viperino, theoria & parandi methodus, quam in me ſugillare & taxare nititur *Auguſtan. vindex*, eſt illa, verbo & re, præparatio, quam olim, in Patavinis Collegiis, Auditoribus, Doctiſſimis viris, dictavi & conſignavi: hanc deinde, furto mihi ereptam, Celſiſſimo Principi, Friderico, Holſatiæ & Sleſviciæ Duci, pro magno ſecreto, & vero ſale Viperino, communicavit; à quo etiam ſe aureâ Catenâ, pro præmio, donatum gloriatus eſt. Et eadem hæc deſcriptio, dicto Celſiſſimo Principi communicata ad nos denuò Patavium, ab amicâ manu delata eſt. Subriſi autem, & in villico iniquitatis aſtutiam, & ingenium, demiratus ſum, & obſtupui. Nunc quæro, *Tackeni*: illa, quam tanto Principi conſignaſti, apparandi ſalis Viperini norma, genuináne fuit, an impoſtoria? Si adulterina, dignus, profectò, es pœnâ, *Tackeni.*

An neſcis, longas Regibus eſſe manûs?

Si verò genuina: ergò & illa, quam in Reformatore redarguis. Palinodiam ergo canito.

Secundò: Salis Theriacalis Antiquorum ſufficienter ventilatam præparationem, quæ, uti ad oculum demonſtratum, abſurdiſſima, à *Tackenio* verò nihilominus omnibus viribus fulcitur, &, contra Reformatorem, mendaciis, probris multis, contradictionibus manifeſtis, per fas & nefas, vindicari vult; dum è contra Salem Viperinum Reformatoris, qui dexterrimè, cum ſpiritu Salis, paratur, ex eo ipſo fundamento, quo ſalem Theriacalem Antiquorum illîc ignoranter defendere nititur, hic inſcienter, ſibi planè immemor, & contradictoriè, vituperat: prout ex textu, & meis deſuper factis Animadverſionibus, palam fiet. Ait autem, *pag 59. lin 22. Veteres itaq́, poſtquam occultam, alcalium (ex animalibus) volatilium differentiam, & ſalis communis & cireniaci aciditatem ex Hippocrate lib. 1. de diæta, ſub facultatũ nomine animadverterunt, cæperunt ſtratificare Viperas, cum ſale armoniaco vel cireniaco naturali, ut ait Plinius, ſupracitato loco; ſicut viderunt de urina & ſale, eo fine, ut Viperarum alcali combiberet tantum, de acido ſale, quantum ſufficeret, ne ſponte in fugam abiret.*

Vides

Videsné, *Tackeni*, quòd in hoc textu expressè admittas, & laudes, salem Theriacalem, seu, uti dicis, Viperinum alcali, quod tantum de acido salis, hoc est, de spiritu salis vel vulgaris, vel Cireniaci, combiberit, quantum suffecerit, pro sui saturatione, ne spontè in fugam abiret: & illud alcali Viperinum, ratione mumialis fermenti, uti iterum dicis, continere eandem, à Viperis, facultatem? Cur igitur apertè, & turpiter, tibi contradicis, quando salem Viperarum Reformatoris, qui dextrè & legitimè, cum spiritu salis, vel, uti dicis, cum acido salis copulatus est, vituperas, spernis, & illum pro sale communi, omnes ejus proprietates habentem, mendaciter proclamas? Confirmas præterea tuas manifestas contradictiones, *pag. 62. lin. antepenultima*, ubi ais: *adeoq; quod veteres, cum salis corpore, Reformator cum salis spiritu, majore cum labore & sumptu perficit: & si veterum sal viperinum erat inutile, reformatoris eandem habebit proprietatem.* Nunc, à pari, ego infero: Si Veterum sal Viperinus (Theriacalis) erat utilis, & magnarum virium, quòd, uti dicis, cum acido salis fuit copulatus: Ergò & Reformatoris, qui dexteriori modo, uti, in præcedentibus, clarè demonstratum, cum acido salis pariter copulatus est, non erit sal vulgaris & inutilis, sed magnarum virium. Et sic manifestè es convictus, ac iterum apertè mentiris, quando, *pag. 62. lin. 6. in eodem Paragr.* sesquipedali contra dictione, iterum ais: *Ex illa* (scilicet Reformatoris) *copula, acidi nimirum salis, & alcali viperini fit sal commune istud sal commune, cum igne arenæ si presseris, elevatur in sal armoniacum artificiale, omnes ejus proprietates habens:* & his, *eadem pag. in subsequenti statim paragrapho, lin. 141.* iterum crassissime contradicis, taliter: *Commisce pulverem salis tartari id est alcali Tartari fixum cum æquale parte salis viperini reformatoris, hanc mixturam, distilla per retortam, in arena positam, & videbis statim alcali ex viperis* (notet L.B. benè iterum alcali, ex Viperis) *per collum ascendere, eò quod fixum alcali tartari, apprehendit salem acidum* (vult dicere, spiritum salis acidum) *tunc alcali viperinum* (observa iterum, alcali Viperinum) *acidum socium lubens derelinquit, dum cogitur a calore in fugam abire.* Cernis, ni fallor, *Tackeni*, ex his iterum stupidissimum tuum ingenium, aut iniquam indolem. Non enim vereris, aut te pudet, in uno atque altero paragrapho, paucisque lineolis, ter quatervé tibi contradicere & mentiri. Quomodo enim comparantur sequentia: Nimirum: *ex copula acidi salis, & alcali Viperini Reformatoris, fit sal commune?* Et superiùs laudasti salem Viperarum Antiquorum, qui itidem *cum copula acidi salis* paratus est, *& tibi, ratione mumialis fermenti, cum viperis eandem habet facultatem.* Porrò: *ex copula salis tartari, & salis Viperini Reformatoris, sublimatur & separatur iterum sal Viperarum volatilis; quatenus acidum socium,* scilicet spiritum salis, *derelinquit, & per collum retortæ ascendit.* Iterum: *Hoc sal* (scilicet Reformatoris) *si prematur igne arenæ, elevari in sal armoniacum artificiale, omnes ejus proprietates habens.* Quot verba, tot ferè contradictiones. Audi itaque: Si sal Viperarum Reformatoris, quando igne arenæ premitur, in salem Armoniacum vulgarem elevaretur, omnes ejus proprietates habentem; quomodo posset, addito sale Tartari, sal Viperarum volatilis ex illo denuò separari? Quod tamen superiùs asseris expressè, *pag. 62. lin. 14. & seq.* quia ex sale Armoniaco vulgari, addito etiam sale Tartari, sal volatilis Urinæ sublimatur; quod expressè in aliis locis iterum confirmas: ergò non sal Viperarum. Porrò: Si sal Viperarum Reformatoris, quando igne arenæ premitur, in salem Armoniacum elevatur, omnes ejus proprietates habentem, uti dicis, *pag. 62. lin. 10.* ergò non est sal communis; & falsum est, quòd *eadem pag. 62. lin. 6.* garris: *ex ista copula, acidi nimirum salis & alcali Viperini fit sal commune.* Et mentiris iterum crassissimè *in margine, ejusdem pag.* ubi ais: *Sal Viperinum Reformatoris est sal commune.* Impossibile enim est, ut ex sale communi sal Armoniacus sublimetur, omnes ejus proprietates habens. Impossibile

eſt, ut ex ſale communi, addito ſale Tartari, ſal Viperarum volatilis eliciatur. Quis unquam tot abſurda protulit, cogitavit, ſcripſit, audivit? Et his apertis mendaciis, manifeſtis contradictionibus, audet *Hippocrates novellus* in ſcenam prodire, & mundo imponere. Placet iniquo homini impoſtura, ut ex quatuor tantùm Viperis quadraginta, & plures, libras ſalis Viperini, magno quæſtu, præparet; cùm, juxta Reformatorem, ex centum Viperis pauculæ tantùm unciæ, ſed veri & realis ſalis Viperini, ſine fraude, ſine impoſturâ, eliciantur. Adeoque vera illa Reformatoris Viperini ſalis confectio, non eſſet *Tackenio molliculus caſeus;* quia multum æris & laboris pro eo parando impendendum. Si quis proindè rationis capax, & ſanæ mentis eſt, de facili impoſturam & iniquitatem hujus hominis cernere poterit, & vel manibus palpare, quòd nimirum laudet & commendet Antiquorum ſalem Viperarum, ſeu potius Theriacalem, paratum ex quadraginta libris ſalis vulgaris, aut Cireniaci, & multis aliis vegetabilium carbonibus, quatuor tantùm Viperis adjectis; ſalem verò Viperarum, qui verus & legitimus Reformatoris, cum ſpiritu ſalis dextrè copulatus & præparatus, ſalem eſſe, aſſerat, communem, in ſalem tamen Armoniacum ſublimari, omnes ejus proprietates habentem; & iterum, ex hoc ſale vulgari Armoniaco alcali Viperarum extrahi poſſe. Clariùs dicam: Sal Viperarum Reformatoris, ſcilicet Zwelferi, *pag. 275. Animadv.* dextrè & legitimè deſcriptus, ſincerè, ſine impoſtura, ex puris Viperis, abjectis capitibus, caudis, ſpoliis, & interaneis ſpurciſſimis omnibus, purè etiam, ſine ulla additione, per deſtillationem extractus, ab oleo, & ſpiritu fœtido, ſtudioſè & debitè ſeparatus, & tandem dexterrimè cum acido ſalis, ſeu ſpiritu ſalis, copulatus ſeu ſaturatus, (in qua ſaturatione, uti videtur, de virtutibus mumialibus nihil deperdit, quia iterum in ſuum priſtinum eſſe, & volatilem ſalem, qui anteà erat, reduci poteſt,) non deſtruitur, ut neque in pondere augetur, ſed ſolùm à nimia volatilitate, per ſpiritum ſalis, nonnihil fixatur, ut fiat ſal acido-ſalſus, impermutabilis, totum corpus penetrans, boni ſaporis & odoris, ac multarum virtutum. Hic ſal, inquam, Viperarum, legitimè elaboratus, impoſtoriè, pro ſale communi proclamatur, à *novo Hippocrate*; qui tamen, rei veritate convictus, affirmat, poſſe in ſalem Armoniacum ſublimari, ac ex illo ſale Armoniaco alcali Viperarum denuò elici: iterum, & è contra, Salem Antiquorum, ſeu Veterum, Theriacalem, uti dicit, Viperinum, confectum ex quadraginta libris ſalis communis, vel Cireniaci (quod benè obſervetur: xxxx. libris) & multis inſuper carbonibus diverſorum vegetabilium, qui huic copiæ ſalis etiam conjuncti remanent, omnibusque his quatuor tantùm Viperis integris, cum capitibus, caudis, ſpoliis, & interaneis omnibus ſpurciſſimis venenatis adjectis, quarum Viperarum ſal volatilis, quem nimirum continent (vix autem ac ne vix quidem uncia dimidialius erit) copuletur, in calcinatione, cum aciditate etiam, vel acido ſalis, & tamen non deſtruatur, ac in calcinatione violenta non avolet: non fieri, nec mutari, in ſalem communem, neque in ſalem Armoniacum; ſed totam hanc maſſam, quadraginta ſcilicet, & ultra, nimirum librarum, nigerrimam, carbonibus multis permixtam, ipſo aſpectu abominabilem, eſſe ſalem Theriacalem, ſeu Viperinum Antiquorum præſtantiſſimum, memorabile inventum, & continere, ratione mumialis fermenti, virtutes Viperarum integras, quas Veteres ſic dextrè ſali Armoniaco ſociaverint; adeoque longè præferendum ſali Viperarum Reformatoris. Siccine mundo imponis? Sic, mentiri craſſiſſimè, non erubeſcis? Lingvâ ne exprimi poteſt hyperbole impudica, cùm lingvæ, tum calami? Nonne hæc ſuperiùs delineata tua mens eſt? Nonne iniquæ aſſertiones tuæ, craſſæ & perſpicuæ contradictiones? Eſtne ſal volatilis Viperarum, copulatus cum acido, vel ſpiritu,

ſalis,

falis, fal communis? Habetné eundem faporem, eandem formam, easdem, & non alias, virtutes ac efficaciam, eandem denique fixitatem? Sal communis est fal fixus, non fublimatur, in igne conftans, &, inftar metalli, liquabilis, præbet in deftillatione fpiritum faltem acidum, nullo fale volatili prægnantem: fal verò Viperinus Reformatoris, cum fpiritu falis nonnihil fixatus, eft adhuc volatilis, &, fi igne paulò fortiori prematur, fertur furfum, & fublimatur: hic, addito fale Tartari, feparatur iterum in fui primigenium effe, in falem Viperinum volatilem, juxta ipfiusmet delirantis & rabiofi *Hippocratis novi* affertionem, & clara verba, *pag. 62. lin. 20.* Porrò: eftné fal Viperarum Reformatoris nonnifi fal Armoniacus, uti iterum dicis, quomodo poteft effe fal communis, & fal Armoniacus, fimul? Sal vulgaris, feu communis, uti dictum, eft totus fixus, conftans in igne, & liquabilis, ad inftar metalli; fal verò Armoniacus eft totus quantus volatilis. Sal Armoniacus vulgaris, fi jungitur fali Tartari, reddit denuò falem urinofum à copula acidi falis liberatum. Sic etiam fal Viperarum Reformatoris, fi pariter fali Tartari jungatur, præbet, vel reddit, denuò fuum falem volatilem Viperarum indeftructum. Et hæc ex tuis ipfiffimis affertionibus (dico contradictionibus) & verbis: *pag. 62. lin. 19. 20.* item *pag. 63. lin. 8. & feq.* Ex tuis proindè verbis te judico; & eruo, quòd habeas fpiritum contradictionis, nullam verecundiam, in mendaciis, nec non centenis abfurditatibus, proferendis; modò mundo, & reipublicæ Medicæ imponere poffis, & Reformatorem pro libidine & rabie liberè calumniari. Nam: In mundo es. Sed retorquentur iniquè evibrata tua in Reformatorem tela; & authorem petunt. Difce impofterum cautiùs mentiri, aut mercari.

Quæ, *pag. 63. lin. 27.* de fpiritu falis Armoniaci acido & falfo cavillanter garris, quòd Reformator Pharmacopœos rufticè de faporibus informet; non merentur refponfum, aut longam refutationem. Mihi tecum de guftibus non eft difputatio, qui infulfus es; utpote cui jam pridem lingva occalluit. Quod verò fpiritum falis Armoniaci acidum & falfum fpectat: fcias, Reformatorem (vel te iterum altum filente) noviffe, quòd fpiritus falis Armoniaci acidus, cum frumento deftillatus, aliquid, fed parum, participet de aciditate frumenti: interim tamen non ignorat etiam, quòd, hoc non obftante, potior & maxima pars hujus fpiritûs falis Armoniaci, fit fpiritus falis, & quidem Armoniaci falis, fpiritui falis vulgari non tantùm coæqualis aciditate, & homogeneus; verùm & virtutibus & efficaciâ, citra controverfiam, fuperior. Et licet in *Tackenium* omnes confpiraverint Mufæ, quin ipfe Æfculapius, & quidquid unquam Medicinæ Numinum fuit, inauditâ metempfychofi in hunc virum commigrârint; nihilominus tam inftructus non eft, ut ex folo frumento talem fpritum falis deftillet & apparet: de quo tamen grandia Philofophatus eft. Reformator interim hoc fpiritu acido falis Armoniaci, cum frumento, minimè contentus, ad majora fe extendens, operâ & induftriâ Celeberrimorum Virorum & Pharmacopœorum Viennenfium, alium fpiritum falis Armoniaci acidum apparuit, fine frumento; at cum chalybe puro. Hunc dicti liberalis animi Viri, & charitate præfulgidi, juris publici fieri defiderabant, ac bonis æquè ac malis communicari. Quis autem, & qualis, hic fpiritus fit, quoad virtutes & efficaciam, optimè Reformator novit, & dextrè delineavit, in Mantiffa nova, & recens impreſsâ. Confimilem ferè fpiritum habet magnæ experientiæ Vir, Dom. Polemannus, in novo fuo Lumine Medicinæ. Verùm fi & prædictus fpiritus forfan ad falivam & faporem non eft *magni Hippocratis*, cujus animæ hactenus dotes omnes è lingva refplenduêre, dum folus & unus in commendandis propriis detinetur;

meliora ſubſtituat arcana, quæ, profectò, hactenus totus Hippocrates, etſi novus ſit, Tackenii non exhibuit. Nobis de virtutibus conſtat, & magno hoc auxilio: quid mirum, quòd *ignoti nulla cupido?*

Novit ulteriùs Reformator, antequam novum hoc Medicinæ lumen nos obumbraret, ac tenebras nobis offunderet, quòd ſal Armoniacus, ſali tartari copulatus, ſalem volatilem urinoſum præbeat. Cùm autem, potiori ex parte, in forma liquoris quandoque tranſeat, dum deſtillatur, & ſpiritui urinæ liquido aſſimiletur, qui ſpiritus urinæ, pro maxima ſui parte, ſal Urinæ volatilis etiam eſt, phlegmate vel liquore adhærente ſolutus; igitur ex inſtituto, ſciens ac volens, hunc ſalem volatilem Urinæ ſpiritum ſalſum urinoſum nuncupavit: licet metaphora hæc viſa ſit *Tackenio*, ſublimia tantùm, & magna, ſpeculanti ſemper. Quòd autem hic ſpiritus acidus, & ſalſus Armoniaci ne guttam quidem de ſale Armoniaco contineant, prout mirabilis hic Chymicus, *pag. 63. lin. 19.* audacter decidit; ſeſquipedale, profectò, mendacium eſt, & Græca metaphora. Et miror, eum hoc mentientium primum theorema jugi memoria continere non poſſe: quòd mendacem oporteat eſſe memorem ſui: cùm, inquam multoties aſſeruerit hoc libello; ſalem Armoniacum ex alcali, vel ſale volatili, urinæ, & acido ſalis ſpiritu, eſſe confectum, prout veritas etiam docet, & inſtruere deberet hunc Idiotam, toties ſuum repetitum theorema, nimirum: Ex his res componuntur, in quæ reſolvuntur. Sed ſal Armoniacus conſtat ex acido & ſalſo: ergò, in acidum & ſalſum reſolvi poſſe, infallibile principium eſt & axioma. Profectò, *Tackeni*, anguſta tibi ſit Hippocratis manica, cujus togam induiſti: metuo, ne non in ſacco & cinere pænitentia tibi ſit agenda, quòd tanti Viri, & divini Coi, glorioſa inſignia ſuperindueris. Saccus enim in Philoſophia eorum nota eſt, quos ſæpius convictos, ne dicam, mentitos, vi formæ, demonſtrant, & ad veritatis agnitionem compellunt. Sed ignoſce, precor, *Tackeni*, quòd tam ſeria, mira, & non audita tua myſteria, quæ nova doctrina in tuo Hippocrate revelat, tam facetè tractamus. Nam hunc finem habent ludicra, & nanciſcuntur inſomnia, riſumque movent nepotibus.

Porrò: *pag. 63. lin. penultima* & *ultima*, Aquam Acoviſticam, ſive ad auditum, Mindereri defendit (utinam tibi proficeret, qui hactenus tam malè audiiſti) ac ſic ait: *Hac enim aqua pro fundamento habet urinam & acetum hanc mixtionem, non ſolum reprobat reformator, quatenus credit, ſine ulteriore inquiſitione, ſalſum & acidum, inter ſe plane deſtrui: ignorans quod deſtructio unius, ſit generatio alterius, ſic opiniones ſuas, ut ſimia catulos ſuos amplectitur: ſed inſuper, convitiis, opprobriis & calumniis aſpergit virum optimum, qui experientiam, candidè & ſine fuco, publico bono communicavit. His non obſtantibus, reformator more ſuo in Appendice (a) ſic ſcribillat: præter plurima abſurda, video acetum & urinam affundi, quæ invicem plane contraria ſunt: nam urina animalis diſtillata præbet ſpiritum ſalinum acrem, acetoſorum ſpirituum omnium deſtructorem.*

Aqua ad auditum Mindereri.

a. ad animadv. fol. 336.

Fingit iterum, velut araneus. Dic mihi, *novelle Hippocrates*, quo in loco calumniis dictum Medicum, Mindererum, proſcindam, & opprobriis aſpergam, ut iniquiſſimè teſtaris? Legiſtiné, aut pervolviſti tantùm, quæ Reformatoris Animadverſiones, *pag. 280. col. 1.* & *2.* quid Appendix, *pag. 28.* & *29. ſuper Animadv.* de hac Aqua edoceant ex fundamento? Annon, ſi rigidus, vel potiùs Juſtus, eſſe, ac pro meritis hujus Autoris Compoſitiones & inventa tractare voluiſſem; centum errores & mendas potuiſſem, aut debuiſſem, emendare; cùm tamen vix decem revelaverim, prout B. L. & arbitro experto innoteſcet? Hos autem errores conſpicuos callidus hic Veterator ſubticuit; ſolùm, quæ ſibi ad Rhombum ſunt, nequiter commemorans: cùm tamen ubertim, in *Appendice ad Animadverſ.* de his, *pag. 28.* egerim; ubi

etiam

etiam de Urina capræ, & aceto squillitico, perperam huic Compositioni additis, & de imprudenti connubio disparium liquorum, uberiùs tractavi. Ad quæ pisce & ranâ Seriphiâ taciturnior, hactenus obmutuit. Falsum igitur est, quòd multos, absque prægnanti causâ, taxaverim errores in hac Compositione: sed, plures me modesto silentio præteriisse, hoc verissimum est. Transit veterator magno silentio Urinam capræ, & ait, *pag. 64. lin. ult. Ex comixtione igitur alcali volatilis vrinæ, & aceti destillati, quæ ambo nunquam concrescunt, fit destillabilis, salsus & penetrantissimus liquor, & dubito, utrum in natura sit aliquid subtilius &c.* Putas, seu dubitas, mi *Tackeni*: sed putare, & dubitare, errare est. Dicis, te dubitare: Ego te, dico, mentiri, & palam quidem. Nam etsi tibi concedam, quòd alcali, sive sale volatili, urinæ, & aceto destillato, (de quibus nec Mindererus, nec Reformator, verbulum habent) fiat destillabilis liquor, salsus & penetrans: (secundum magis & minus tamen; quod Reformatori notissimum) dicito tamen; num hoc contra Reformatorem militat? An non denuò es hyperbolicus? Præcepitné Mindererus, in hac Aquæ Acovisticæ Compositione, salem, aut alcali volatile, assumi, an potiùs urinam? Resera oculos, & aures, lege, revolve. Secundò: Rationiné consonum, dum Mindererus jubet, ut illa urina capræ, cum aceto squillitico & rutaceo, adjectis etiam plurimis ingredientibus, & sulphureis vegetabilibus, (quorum potior virtus in tenuitate partium facilè exhalabilium, maximè, si prolixè decoquantur, consistit) ad medias decoquendo, exhalet, priusquam destillationi committantur? Defende, si potes, *Tackeni*, cum pertinacia errorē hunc: quanquam vix defuturum te credo, qui absurdiora hactenus tuitus es. Tertiò: ad probã descendamus. Accipe urinæ capræ uncias octo, Aceti rutacei, & scillitici, ana uncias duas; coq; illa junctim ad dimidias, & residuũ demum destillationi committe: &, peracto labore, de labore triumpha. Quid nactus es? An nescis, quòd pars subtilior & exhalabilis urinæ, in qua penetrabilitatis ratio & vires consistunt, sive coquatur, sive destilletur, illicò exhalet, residuo nigro crassamento, ex succo, effœto, & ad hos effectûs inutili; quod in urina capræ pariter accidit. Hocque postea crassamentum neutiquam in Balneo, sed igne Arenæ, salem volatilem reddit ac largitur. Profectò, *Tackeni*, vera dicis, *in margine: quod non capis, carpis*: nec tantùm, ut *Simia catulos*, sic tu malesana dogmata, verùm ut *ursus embriones*, tuos abortivos fætûs lingis & refingis, errores erroribus accumulans. Profectò, insignem nactus est encomiasten Mindererus! Præclarum, ut ajunt, custodem ovium, Lupum! utpotè, qui, per te, incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim. Judica teipsum, *Tackeni*, & tuam absurdam defensionem ipse ride, gratulari ne sibi debeat Mindererus de tua defensione, an indignari. Ipse vide, quia omnia pejora reddis: adeoque pro Reformatore optimè facit, quod, *pag. 65. lin. 28.* efflas: *Judicent igitur nunc periti, non ne indignè perstringatur ab impostore* Hippocrate Chymico Reformator, Vir probus, qui Hippocratem Coum probè intellexit; &, quàm dissimilis illi sit nuper natus *Hippocrates Chymicus, ratione non utens*, quòd non solùm Reformatorem, sed & *alios doctos viros* omnes, *invidiosè calumnietur, & sic animi sui impotentiam prodat*, optimè novit.

Pag. 66. sequentia habet: *lin. 7. Videamus nunc sal tartari, quod acidum combibendo, ab alcali viperino separaverat, & in retorta remansit, illud vocant (sed indignè) caput mortuum, præsertim illud à sale armoniaco vulgari, è quo spiritus vrinæ prolectus est: istud caput mortuum, ex acido & alcali est compositum, & erit sine dubio salsi saporis, sicut sal viperinum reformatoris, ut & salarmoniacum vulgare, ut sæpius dictum & ostensum fuit, repeto hic aliud mechanicum, pro confirmatione.* Umbras iterum, & Babylonicam confusionem, affers, *Tackeni.* Et, si veritati indulgeam, arbitror, te ignorare, quid doctrinæ amplexêris. Jam enim

enim alcali Viperinum tractas; jam ad alcali Urinæ devias, inscius ipse, quid sit residuum à destillatione salis Tartari, & salis Armoniaci, qui est sal acido-salsus; quatenus nimirum sal Tartari acidam partem salis Armoniaci absorpsit; quoniam salia lixivialia, & Tartari, purè salsa, majorem gerunt inimicitiam & activitatem in acidos spiritus, quàm salia volatilia animalium; licet etiam purè salsa, alterius tamen ordinis ac indolis: uti supra demonstratum. Reliqua etiam, perfunctoriè scribillando, minimè pro dignitate argumenti, & amplissimarum sponsionum, absolvisti. Nam Reformatoris sal Viperinus Volatilis est per se purè salsus: spiritui verò salis legitimè sociatus, versus est in salem acido-salsum. Sicut etiam *sal Viperarum Tackenij*, si quis est, etiam acido-salsus est, & Mercurium, ex suâ solutione anti Venerea Mercuriali, non præcipitat; si verò purum salem volatilem Viperarum infuderit; hunc utiq; præcipitabit. Desine igitur insulsus esse, dum salia tractas, ac benè distingvere disce, qui Doctoris nomen affectas.

Quæ à *pag. 66. ad pag. 70.* continentur, vel ludicra sunt, vel popularia, & omnibus obvia. Quid enim notius, quàm urinæ & sudoris materiam definire? Quid sordidius, quàm indusiorum & interularum fœditates, sordes, ac immunditias tractare, & his lixivium destinare? Hæc ampliori non egent exegesi, utpote quæ argumenti & rei indignitas ultrò demonstrant. Habuisses quidem, mi *Tackeni*, destinatam arenam, in qua te pro viribus exercere licuisset, ac ingenii tui aciem ostentare; si promissis stetisses, ac generationem alcali volatilis in animalibus demonstrasses verè. Sed multa tibi restant verba, & inanes pollicitationes. Nam tibi etiamnum vacuum, in alcalibus demonstrandum, incumbit; quod si feceris, magnus nobis eris Apollo.

Nondum unam exsolvit obligationem, &, en! alterius fit debitor, promissis dives noster *Tackenius*, dum, *cap. 12.* pollicetur, se velle ostendere, *quomodo alcali volatile in animali, & eorum partibus* (verba formalia) *generetur*, *pag. 68.* interim nihil minùs promissis reddit, cum Nausiccâ, Alcinoi filiâ, lavandis indusiis, sordibus, sudoribus, lixivio apparando intentus; quasi his totius Medicinæ cardo absolveretur. Novit enim quisque, vel leviter instructus Philosophiâ, quòd animalia perfecta omnia volatilibus utplurimum constent, præter ossa & modicam terram, morticiniis residuam. Unde sudor non erit alterius prosapiæ, quàm salsi saporis; (miror, *Tackenium* non dixisse, alcali saporis. illo enim etymo salia volatilia non dignatur, nec salsa vult, ut latibula quærat; quo ipso tamen sibi contradicit) cùm sudor & urina à Medicis plerumque ejusdem conditionis, seorsum nimirum excrementum dicantur; seu, quòd sit effluvium sensibile vaporosæ substantiæ, ex humidis quibusque corporis partibus, ac humoribus, elevatæ, vique naturalis caloris, locali motu, aut frigore, densatæ effluens per cutis porositates; & ita de Heredia definiat.

Sed ubi est, *Tackeni*, toties repromissa demonstratio, quâ nimirum ratione alcali volatile in animalibus generetur? Hîc Rhodus; hîc salta. An cum vacuo, in alcalibus superiùs remonstrando, & spatiis imaginariis evanuit? Vox es; prætereaque nihil, quoniam & vita ventus, & inanis sibilus.

Ultimus Capituli hujus paragraphus mihi risum & admirationem movit, *pag. 70. lin. 10.* Proinde eum hîc annecto: *Quomodo autem omnium animalium sudor, & quicquid insensibiliter exhalat & expirat, imò ex quo animal constat, salsedinem acquirat; nonnihil dilucidius explanabo, solius salis viperini gratia, hujus aciditas ut est occulta, sic etiam salse tanto subtilior gratiorq;. Hujus inventorem, me esse profiteor, utut crepent ista momo: quod sequens Epistola testatur. Et licet propter parum lucellum, in hoc theatro, multi homines imperiti, homines naturæ instrumentorum & Hippocraticæ hujus doctrinæ rudes ignaviq; consederint, qui*

Salis viperini inventio.

non

non sine nominis mei detrimento, nescio quid, improvidis & inexpertis obtruderint: sciant tamen lectores quod hactenus, clariore sermone, nullo mortalium exposui, quàm publico hoc scripto.

Excusatio non petita suspectos facit reos. Credimus, mi *Tackeni*, omnium mirandorum, & tamen non auditorum hactenus, & quidquid Thaumaturgus *Hippocrates novus* tuus continet, te primum esse mobile, autorem & scribillatorem; quòd noveris, quâ ratione fiat sudor in animalibus, & quidquid per insensibilia spiracula natura exhalat. Portenta hæc sunt, quòd salis tui Viperini faber & conditor sis: interim literas Uriæ tecum affers, dum Epistolam D. Aurelii Severini citas, in qua D. Severinus loquitur de sale Viperino, communicato sibi per D. Doctorem Wepferum; & petit ejusdem etiam parandi modum à te *novo Hippocrate*; uti & prædicti censuram. Sal autem prædictus Viperinus, à D. Doct. Wepfero communicatus prædicto Dno. Severino, meæ est descriptionis; nec non proprio meo assensu ipsi communicata fuit; prout, *in Animadv. nostris, pag. 275. col. 1.* clarè patebit. Et, quod amplius est, Tu ipse hanc parandi salis Viperini normam commendasti, in Epistolio quodam ad prædictum D. Severinum; imò eandem, planè de verbo ad verbum, descripsisti Serenissimo Principi, Friderico Holsatiæ: ac triumphasti, *Cornicula*, peregrino plumarum ac alarum remigio. Præstolatur igitur adhuc hodie, ut video, D. Severinus salis tui Viperini historiam ac parandi modum; sicut ego olim à te, Patavii, responsum, & promissorum fidem. Et cur igitur nunc Reformatoris sal Viperinus displicet, quem toties collaudasti? Cur nunc ad salivam tibi non est? Cur vituperas, multiplicatis mendaciis, ac jam *salem communem, jam Armoniacum, omnes ejus proprietates habentem*, fingis, ac me tibi impostorem adjungis? Mox iterum inquis: *ex illo sale Viperino*, scil. Reformatoris, *alcali Viperarum*, hoc est, sal volatilis Viperarum, *addito sale Tartari, perfectè elici potest; & ex sale Armoniaco communi, sal urinæ volatilis.* Ubi sumus, *Tackeni?* In mundo. Combina tuas quisquilias & contradictiones. Per me licet sal Viperinus tuus sit, vel non sit, in natura: mihi ab his curis sunt feriæ hactenus semper, quando salem Tartari, vel Vini, essentialem, superiùs clarè communicatum, propriâ industria & inventione elaboravi: quem, sali Viperino tuo tam esse homogeneum scio, quàm ovũ, ut ajunt, ovo; ut ut tibi crepent ilia, *Mome*, quòd hoc secretulum tuum, *caseolum molliculum*, Talcum resolubile, publicari voluerim, & imposturæ larvam subtrahere. De lucello interim, & quæstu, quem hactenus hoc tuo sale Viperino instituisti, nec quæro, nec invideo. Tu videris, num liceat hoc pretium mittere in Corbonam. Ego interim hoc palam assero: me in tantum à te deceptum fuisse, qui tamen & ipse non novissimus Chymicorum sum, ut firmiter teneam & doceam; falsum & impossibile esse, salem Viperinum volatilem per se, ac sine addito, à fugâ coërceri, ac in salem fixum & durabilem reducere: quod tamen olim utraque buccâ gloriabaris, ac stipulatâ manu mihi promittebas: sed fidem fefellisti. Unde te arguo repetundarum.

Quæ, *pag. 73. lin. 1.* magnificè scribis, nimirum: *Sed, ad quid Doctorum virorum testimonia hic adducam? scriptum præsens satis denotat, quod ante me, Reformatori, hic sal cum omnibus requisitis ejus, ne quidem per somnium in mentem venerit, quod propriis ejus literis ad me datis ostenderem, nisi honori ejus parcerem; & nisi alia quam hactenus naturæ & artis fundamenta produxerit, ad hujus salis cognitionem nunquam perveniet. Et non solum Reformator, sed ne quidem grandioris ordinis aut societatis: quicquid insolenter, ambitiosè, glorioso & vano sermone jactitent.*

Ridicula sunt terriculamenta. Cur non produxisti Epistolam hanc, de qua nugaris? Honori meo pepercisti? Mentiris: nam in progressu fictam

hanc Epiſtolam producis, *pag.156*. Vide, quàm verax ſis: inſinuaſti te, velut tinea, & teredo, ut famam meam arroderes, *Cavillator*: ac ex laboribus & floribus meis, velut araneus, toxica traxiſti, è quibus innumeri mel & ſanæ doctrinæ dulcedinem ſuxêre. Non deerant tibi venena, quibus læderes, ſed torpebant, quia, quod ſcribillares, non habebas. Intaminata enim hactenus, per Europam, fama noſtra fuit, & inculpata vita; cùm contrà tot extent Epiſtolæ, typis & teſtimoniis confirmatæ, nequitiarum & facinorum tuorum teſtimonia, ut Lectorem arceat veritas, & actorum indignitas, dum à tantis viris hæc legit firmata & prolata. Doctorum interim Virorum teſtimonia quòd non adducis, rem de conſilio agis. Cui enim revelaſti unquam hoc myſterium tuum? Severinum allegas, & hunc etiam morâ fefelliſti: ſpe inani lactaſti, usque dum fatis ceſſit. Et repeto tibi ejus Epiſtolam:

Naturæ & artis Hermeticæ
ſtudioſiſſimo
Ottoni Tachenio Marcus Aurelius Severinus
rem bene agere.

Epiſtola.

QUam benevolentiæ tuæ, antehac habui fiduciam, eam mihi præſentem re ipſa comperi. Quapropter & ſalis tui viperini deſiderio meo vix ſignificato, continuo ſatisfeciſti: de quo, quamplurimas, humanitati tuæ gratias ago. O utinam, ſi liberet forte fortuna vadoſam Hadriam cum florentiſſima Parthenope comutare, non equidem ab re, & ab emolumento tuo putarim. Accedit quod lectiſſima matrona, quam caligantem Neapoli viſitaſti, ab ea e die ſemper auit, ab inſtituta tua peregrinatione præreptum. Quoniam vero vipereum mihi donum tradidiſti & vipereum ipſe reddam: volumen inquam, de viperæ natura, veneno, medicina Patavinis à me formis editum, quod à magnifico Typorum magiſtro Paulo, Frambotto, meis his oſtenſis literis quæſibis meo nomine. Impertiet autem liberius, ſi quidem obſeruationes multæ frugis, quam ex uſu viperino feceris diu, communicaturus, te receperis, correctori clariſſimo Joanni Rhodio amico meo ſpectatiſſimo, qui ſi res ferat, addere valebit operis calci. Utinam autem & aliquam præparationem ſalis viperei deſcriptionem coagmentare de tuo poſſis. Salis ego volatilis apparatum, ex Iohanne Vepſero poſui; quam quantum ipſe probes indicato, & me cæterum vehementius deinceps amato, qui te non obſcure colo, ac Neapoli, ſi quid aliud exopto, ſed quam, aut quando ejus mihi fælicitatis ſpem exhibes? neq; enim hæc tua foret infructuoſa ſeges. Optime vale: Neapoli idibus Maij Anno 1650.

Multi inimici propter veritatem, plurimi bonoris, apud intelligentibus: antiquaum proverbium.

Salvere te jubet illuſtriſſima Matrona, Capicii Regentis uxor, cui viperinum ad iumentum obtuliſti.

Ediſcat Lector B. ex hac Epiſtola hoc, ſi poteſt, arcanum; aut inde eruat teſtimonium, *Tackenium* nimirum eſſe inventorem unicum ſalis Viperini, & quòd, ante illum, ne quidem per ſomnium in mentem venerit Reformatori. Ediſſere autem, *Tackeni*, ubi, & quando inſtruxiſti Reformatorem, aut copiam ei feciſti tui ſalis Viperini; cùm nulli mortalium adhuc quicquã communicaveris, ut ipſe aſſeris? Tu à Reformatore habes, quâ ratione dictus ſal Viperinus volatilis à fuga quodammodo coërceatur per ſpiritum ſalis. Quomodo verò ſine additione hoc fiat, quod Reformatori promiſeras; hoc & Te, & Reformatorem, latet; nec aliud ſcriptum præſens denotat. Nam ſicut Reformatorem in ſuſpenſo detinuiſti, & vanis promiſſionibus luſiſti; ita & alios; ſic etiam D. Severinum. Chimæram nobis vendis, dum talia recenſes, & riſum portas, *Tackeni*. Vade igitur, ac tolle tibi hunc, quem conſuiſti, centonem, & Viperini ſalis ridicula fundamenta; nos tuis non delectamur panniculis, ſaniora amplectentes dogmata. Quòd autem Viros doctos alios allatras, *pag.73. lin.14.* dum ais: *Et non ſolum Reformator, ſed ne quidem grandioris ordinis aut*

ſocieta-

societatis, quicquid etiam insolenter, ambitiose glorioso & vano sermone jactitent; Miror, profectò, propriam tuam ambitionem, & fastuosum sermonem ac jactantiam. In momento evolvam totum Viperini salis Panegyricum magni *Tackenij*; quem melioris notæ Medici, vel *grandioris ordinis* & scientiæ Viri lusère. Altum siletur de hoc mysterio; & tristi Melodia ne dicam Threnodiâ, *novo Hippocrati* solennia peraguntur. Quid enim aliud in hoc compendiolo resonat, in quod omnes artes & mechanicam citavit (& vitrariam, ac saponariam, & lixivia ac lotrices, & quid non?) quàm attritum hoc verbum & thema: alcali & de alcalibus: quibus tamen & ipse, ex Helmontio, supràcitatis locis, derivatis, pessimè abusus, nobis ad nauseam hanc crambem recoquit; adeò, ut non ineptè jam pridem in *Tackenium* luserit magnus Helwig Dietericus, Electoralis Brandeb. Archiater, facetis hisce Rhythmis:

Alcali te genuit. Nudum te d' alcali vestit.
Te salsum Medicum vipera salsa facit.
Alcali te servat. Totum te d' alcali nutrit.
Dum fert alcaleas vipera cocta dapes.
Alcali te sanat. Te te alcali ditat egenum:
Alcali principium; vipera finis erit.

Profectò, non sine, sale jocus. Ego, dum hæc legerem, ac *Tackenij*, in opusculo, & *novo Hippocrate*, arrogantiam contemplarer, quâ Chymiæ universam & immensam theoriam & notiones, nec non omnes artes, & mechanicam etiam, tractat, de omnibus disputans, de nullo concludens: incidit mihi in mentem curiosulus ille Cerdo apud Martialem, qui, quidquid per sutores profecerat & lucratus erat, hoc omne inter gladiatores, infelix pugil, dissipavit. Unde festivo, in illum, *libr. 3. epigram. 16.* Poëta lusit Epigrammate hoc:

Das gladiatores, sutorum regule, Cerdo,
Quodque tibi tribuit subula, sica rapit.

Non ultra crepidam, *Tackeni*, ne, quod tibi tribuit Viperæ sal, rapiat alcali: quòd splendoris attulit Chymia, lotrix & lixivia eluant.

Cogor hanc, ultrò mihi injunctam, & extorsam, Apologiam contrahere, B. L. sic me negotia, sic temporis dispendia hortantur. Quare, quæ noster Reformator, & Augustani Vindex, à *cap. 13. usq; ad 18.* tractat, Reformatoris, seu Zwelferi, pænè oblitus, sicco pede pertransibo, pauculis saltem adversis. Promiscua enim tractat; quædam utilia, quæ laudo; alia trita & communia omnibus Pharmacopœis; quædam, extra limites progressus, dum calumniis insistit, obscura pleraque, & contradictionibus horrida. Sic enim Caput 13. auspicatur: *Acidum occultum, fit manifestum pag. 75.* & in *marginali* annexo: *Quæ nullus explorare tentavit, ex qualia sint demonstrabo.* Viden' arrogantiam tuam, & vento ac inani sibilo plenam doctrinam, mi *Tackeni?* Cur iterum alienis luxurias plumulis, Cornicula? Taceo Philosophorum & Medicorum industrium populum; an non ante te horum memoriam, uti dicitur, deposuit, vel, quæ doces, eorum oblitus pridem fuerat Helmontius? An non plurima, obscurioribus tamen, & non aptis, nec loco, nec verbis, ex hoc dicto Helmontio surripuisti? Da gloriam Deo; da pia vota piis Helmontii manibus! Veni iterum mecum ad ejus posthuma scripta: Titulo: *Imago fermenti impragnat massam semine: pag. 72. paragr. 24. 26. & sequentibus*; uti ferè toto titulo. Iterum vide: Titulo: *Calor efficienter non digerit.* Iterum Titulo: *Pylorus Rector*: ubi de alcali materiam febrilem imbibent: & aliis in locis, an non exindè depeculatus multa & omnia ferè sis. Redde alienas plumulas, hæc sunt *mira, inaudita, occulta, quæ nullus explanare tentavit*: sed quæ, ante me, fors nemo tibi revelavit, *nove Hippocrates.*

Quâ fronte ulteriùs ais, *pag. 77. lin. 4. putrefactionem & chylificationem aliquos, idem esse, sibi persvadere.* Cur eos non adducis? Quàm iterum nova sunt theoremata tua, *pag. 80. lin. 2.* de Lactis coagulo; & Italorum conaglio; & reliquis, de lacte, & ejus acido alcali, villis & compitis, pastoribus & mulierculis in praxi notissimis? Sed singularem gratiam, ne dicam, audaciam, in citando suo *Hippocrate*, ostendit *Tackenius*, quem, incantamenti instar, ubique adducit, ac, sibi adesse, cogit, ὕϛερον πρότερον! Et vel maximè, *pag. 81. lin. 5.* ubi ait: *Hoc est, quod exclamat meus chimiæ peritissimus Hippocrates &c.* cùm tamen avitæ Majorum traditiones, & monumenta, nos edoceant, Hippocratis Coi tempora, uti & sequacis solertissimi Galeni, ne quidem artem, per destillationem Aquas medicatas saltem eliciendi, calluisse; sed potissimùm simplicium medicamentorum debito usu (qui & ipse tum, injuriâ temporum, & lividorum malesano œstro, & astu, nobis ereptus) homines in vitam & sanitatem erexisse, & vel ipsa Medicinæ incunabula & primordia nos docentes: magnam latere vim in herbis, verbis, & lapidibus. Quàm igitur frivolé, *Tackeni*, divino seni Chymiam arrogas & affingis; ac quasi manticam à tergo assuis! Cùm tamen, si omnia magni hujus Coi posthuma monumenta, & divinas traditiones, volvamus & revolvamus, ne vel linea, vel jota, extet, quo, se Chymicum fuisse, attestetur. Profugis ad aliena castra, *novelle Hippocrates*, & de Mammonâ iniquitatis tibi amicos facis, ut, cùm te omnia ferè proscripserunt literata tribunalia, Virique sapientiam professi, per Germaniam, abjecerunt, ut pro meritis exules; te recipiant in tabernacula. An non alienus Mammona est, quòd Hippocratem, quòd Galenum, invocas, quòd asylum apud eos imploras: quos tamen, paucis elapsis annis, velut Plagiarios, & Criticos ac severos Didascalos, cum tota Galeni schola (quam Canonicam jam, & novam sectam, hic Nugator scurriliter vocat) aspernatus es & cavillasti; solum & unum literatum tibi recolens numen, Helmontium? Verùm ut olim Dii Homerici, ut Æsopi Ranunculorum Numina suis; sic non diu placuit tibi Helmontius. Hunc Jovem tuum in terram, è cœlo, deturbasti, & mille opprobriis proscidisti: (*& , qui olim non ausus es spuere in templo; minxisti ad altare*) prout, de famoso Liquore Alcahest, elegans illa testatur Epistola. Nunc iterum Hippocrates amicus; nunc fidus sodalis Galenus. Sed apage! Foras, Cares, non amplius Anthisteria: jam obduxit repagula Janitor, fatuis non reseranda. Sede, quâ sedes, sede, inter ignobiles & amusos. Non fert Hippocratis & Galeni Lycéum mali commatis homines & impostores: probos Canones docent Canonici.

Pag. 81. Calculum resoluit & componit. Acidum iterum informat alcali, acidum & alcali constituunt calculum &c. Addam totius

CAPUTULI XIV.

Mirabilem textum, qui talis:

calculi analysis. *Dixi præcedenti capitulo, perceptibile, vel manifestè acidum extra stomachum esse morbosum, hancque assertionem calculi compositio docet, quem pro majore lumine mechanice resolvam & iterum componam. Accipe calculum de vesica excisum, vel sponte de renibus elapsum, dragma una vel altera sufficit: hunc inde vitreæ retortæ, novæ ac mundæ (calculus non sit in pulverem contritus, sed ea magnitudine, ut in collo retortæ non adhæreat) retortam pone in arenam, cui appone receptaculum mundum, ac novum, urge moderato igne, & primo extillabit alcali, similis urinæ, nullius tamen odoris, in receptaculum, & paulo pòst fixior pars ejusdem alcali sublimari in retortæ collo videbis, ambo spiritus, liquidum & solidum misce, ac diligenter vasculo vitreo cera obturato serva, alias aperto, in auras abiret, de quo Hippocrates (a) seorsim, neq; sibi, neq; ulli alteri sufficiens est.*

a. lib. 1. de diæta.

In fri-

In frigefacta retorta reperies calculi frustula, eadem forma, qua posita fuerint, adeò tamen leuia & friabilia ut si digito leniter saltem tanges in pulverem concidant sicut cadauera, in subterranea Roma: quibus frustulis integris, si rursus affuderis, alcali ex calculo reservatum, vel aliud urinæ, statim indurescit ut erat, pro signo, quod alcali, in dicto cadavere, reperiat occultum accidum, quod illud absorbeat: nisi enim acidum invenit, solus in aperto aëre non persistit, sed juxta ejus naturam in auras abiret, quia scorsim, neq; sibi, neq; alli alteri sufficit ut docet Hippoc.

Hinc discitur, quod nimirum calculus, non congelatur, neq; in vesica, neq; in renibus, nisi ab urinæ alcali, aut alcali loci: & acido, indebite, impertinenter aut per errorem ex stomacho delabente, & ibidem degenerato: acidum & alcali ibidem conjuncta, necessario (a) in massam coire debent, ut ubiq; ostendam; & quicquid non procul recedens ab earum natura, apprehendunt; illudq; cùm illis duabus coagulum suscipit, ut in calce dixi & quotidiana experientia docet: hinc calculi ruffi congelati sunt pauculo sanguine, qui ibidem, ab acido, ex vena erosa, defluit; sunt ideo friabiliores alii candidiores, qui mucilaginem associatam habent, ideoq; duriores. Hoc est, quod exclamat meus chimiæ peritissimus Hippocrates (a) hæc ita fiunt per divinam necessitatem, nesciunt tamẽ quid faciunt: unum quodq; fatum destinatum explet, id sonat: ambo hi spiritus aut facultates conjuncti in quocunq; loco, necessario concrescere & congelare debent; at sejuncti! in natura nihil efficiunt, neq; persistere possunt, neq; sibi, neq; aliis sufficiens est, inquit Doctor meus: adeoq; acidum manifestum extra stomachum, in quocunq; loco extiterit, est morbosum & natura odiosum.

a. SCIO, inquit Rosarii Author: quia de necessitate, opus ad talem perveniet naturam.

a. lib. 1. de diæta.

Hæc doctrina senis est verissima, quotidie enim in praxi observatur, calculos, in omnibus corporis vacuitatibus concrescere, ubicumq; acidum per errorem cum alcali concurrerit, ut in pulmonibus, in jecore, vena porta, ureteribus intestino colo, in bilis quoq; vesicula contra acutissimum Galenum, qui docet (a): lapidem in uesica, & renibus duntaxat à calore nasci. Calculus itaque omnium animalium (de quo hic est sermo) non habet in sua compositione nisi acidum & alcali, ambo volatilia, ut & sanguinem, aut mucilaginem, cum vero in vesica fellea coagulatur, apprehendit amarum istud, quod ibidem concurrit. Accedentibus illis huc, (b) his verò illuc, & inter se permixtis &c.

a. lib. 1. de locis affectis.

b. Hipp lib. 1. de diata.

Hinc discitur quantum valere possit in morbis periculosis, aqua lapide porcino affusa, in felle histricis invento? quem tamen summis laudibus extollant, qui medicinæ instrumenta ignorant: mirum autem, quod hunc lapidem, ut igneum non timent, cum a felle amaricet; quod hactenus non animadverterunt. hujus lapidis ablutio, si quicquam prodesset, profecto unica fellis guttula vilissimi cujuscunq; pisciculis multo præstantior esset, quam viginti lapilli ablutiones.

porcinus lapis.

Ex coagulatione itaq; calculi, nunc elucet, quid lithontribon, cantharides, sanguis leporis, vulpis & similia, in lithiasi profecerint hactenus?

Paracelsus itaq; rectè sentit calculus (& nodosa podagra) instar tartari coagulari, binis facultatibus, juxta Hippoc. doctrinam, acido nimirum & alcali, secumq; coagulat feces quasdam, ibidem casu repertas: Et Galenus (a) contra se suosq; testatur, cognita causa facilè esse remedium invenire: adeoq; quicquid lapidum cancrorum judaicum silicum, ciprinorum, percarum, & similium pulveretenus vel aceto solutorum, ad calculum per os sumitur, combibit quidem coaguli antecedentem causam, id est acidum quod ostendi, coagulatum autem calculum, non minuit.

a. lib. 7. methodo.

Sic etiam salsa pro acida parte impediunt quidem calculi concretionem quatenus alcali urinæ absumunt & absorbent, ita ut errans acidum in corpore, non inveniat alcali quo cum sibi constringere & coagulare possit; ipsum autem concretum calculum salsa non dissoluunt.

Quod autem sal commune, urinæ alcalia, & reliqua alcalia animalium in se combibat & absorbeat, supra in salis armoniaci præparatione ostendi, & nunc alia mechanica demonstrabo.

Notum eſt, quod carnes cujuscunq; ſint animalis, conſervantur ſale communi, qui paucis in diebus, in liquorem ſalſum ſanguineum defluit, hunc liquorem coque, & deſpuma, hujus libram circiter, inde retortæ vitræ, & blando igne omne humidum evoca, ultimò retortam obrue arena, & ignem auge, tunc elevabitur in retortæ collum, alcali carnis, urinæ alcali ſimile; quod ſal commune, ex carne abſorpſit & abſumpſit; ſola maceratione paucarum dierum; eodem modo, ſal, quem commedimus, quotidie abſumere, & combibere ſuperfluum alcali in cavitatibus ſeu ventriculis (ut ait Hip.) hinc indè collectis, ac tranſpiratione ineptum neceſſe eſt, & ratio dictitat; imo & experientia teſtatur: ex urina enim facili methodo ſublimatur alcali, & ſal maris ſicut commeſtus manet in fundo; eadem via, ut jam de ſalſo carnis liquore oſtendi. Hinc colligere licet, quod ſal mortalibus datum ſit, tanq. neceſſarium ſanitatis & vitæ ſuſtentaculum.

Salis communis dignitas.

Nihil eſſe naturalius docent ſapiẽtes, quam ſolvi rem aliquam, per id, à quò ſuum habet componi.

Ex dictis & oſtenſis nunc liquet, mechanica neceſſitate, quod calculus non diſſolvitur, niſi medio ſapore, inter acidum & alcali, is mutatur in urinam integris viribus, intimis gratus, ut dictum eſt, debetq; eſſe ſubtilis, adeò ut libere cuncta pervadat. Hanc ſolvendi methodum, voca à contrario, vel à ſimili, non errabis; alcali enim ſi ſolvit, fit à ſimili: acidum ſi deſtruit, fit à contrario: Ecquis alius quam Hippocrates (cujusvis ſectæ) hunc nodum nobis diſſolveret? Hippocratem itaq; in medicina directorem, & in reliquo vitæ curſu, egregium præceptorem non ſine cauſa commendat nobis Galenus (a) Eſt & ſpecificum remedium paucis notum, quod junioribus calculum veſicæ planè tollit, ſine recidiva, adulti verò nullum ſentiunt incommodum, qui illud per os ſumunt, & niſi timerem impoſtorum reformationem, lubens iſtud communicarem: ſed caſus, hic, plus valet quam ratio. Eodem remedio ſanatur etiam aſtma perfecte, ſic & epilepſia ex inferis.

a. ad Glauconem.

calculi remedium ut & Epilepſiæ & Aſtmatis.

Demiror, profectò, hominem, quòd *novus Hippocrates* tam abſurdas auſus ſit proferre ſententias; cùm tot Viros maximè Theoriæ & Praxeos habuerit Theſeos, qui ad meliora, nec non ſaniora, amplexanda dogmata eum meritò pertrahere debuiſſent. Et, ut miſſos faciam quamplurimos, ſolus & unus Helmontius, à quo deflexit in hoc puncto, januam ei pandere debebat, docto & eleganti tractatu, de Lithiaſi. Sed quid faſtus non aſpernatur? *Nova, inaudita, occulta, abſcondita hactenus à ſenſibus & cognitione quæ ſtetêre*, meditatur, omnia ſpecifica calculi remedia proſcribit, eaque Canonica, turpi ſacraſmo, ſcribillat: Scholas, & Dogmaticos, (ſed quis Hiſtrionibus ſuccenſet?) cum mercenario ſcribâ, ridet. At, vix hæc finierat, ecce! Roma Quirites invocat, palinodiam canit, &, Protheo verſutior, redit ad communia & trita, antiquiſſima Calculi remedia; & de aliena penu: quanquam etiam non defuerit, aliquid de propriæ ſcientiæ abyſſo cribro haurire, & mundò & ægris donare. Audite, *pag. 89. cap. 14. in margine*, hæc habet: *calculi remedium ut & Epilepſiæ & Aſtmatis*. Accurri ego gaudens & ſubſultans, remediũ hoc exploratum. Quæ enim rara, ea & chara. Legi illicò paragraph. qui ſic ſonat, *pag. 89. Eſt & ſpecificum remedium paucis notum, quod junioribus calculum veſicæ planè tollit, ſine recidiva, adulti verò nullum ſentiunt incommodum, qui illud per os ſumunt.* (O te, *Tackenium*, ægrorum aſylum, vitæ & ſanitatis anchoram, etiam Minervæ ſuffragio, quoniam nec Diagoras melius!) Nunc ad remedium venio, quod tale eſt: *lubens iſtud communicarem, niſi timerem impoſtorum reformationem, ſed caſus, hic, plus valet quam ratio.* Cupis, avide Lector, aliud ſpecificum, ad aſtma & epilepſiam? En, affero, *ibidem: Eodem remedio ſanatur etiam aſtma perfectè ſic & epilepſia ex inferis.* Et ſic finis eſt Capituli.

Nunc, Amice Lector, non ampliùs deinceps meo, ſed proprio hujus iniqui nugatoris, ſuffragio calculum de *Tackenio* ſubtrahito. Vides, ut Lectorem

ctorem divexet? An non hoc est, Lectorem allicere, & simul traducere? An non Moriones id agunt, classico populum colligunt, præconis voce alliciunt, &, dum nobilem Auditorum coronam nacti sunt, scurrilia tria proferunt verba, &, unius palmi, ex ore, pendulâ lingvâ, inter cachinnos & ludicras gesticulationes, populum, magna præstolantem, ultrò dimittunt? Profectò, nisi te Anticyræ restituant, deploratus es, nec tibi Panaceæ salutem dabunt, *novelle Hippocrates*. Hoc est, quod semper hactenus confirmavi: Titulos, non Vitulos, producis; paleas & stipulam germinas; verba sine remediis; colores in iride ostentas; *ventus est* denique *vita tua*, & doctrina, inanis sonus. Cætera, de hoc calculi remedio, speculanda amico Lectori concredo. Pergit ulteriùs nugari, dum calculum extra corpus solvit, ac iterum componit, pro specifico. Magnum, profectò, secretum, calculum exscisum, aut excretum, dissolvere! Hoc, si vir est, præstet, calculo adhuc in corpore existente. Tales nobis non arrident nugæ. Fermentum in ventriculo acidum, à liene inspiratum, miratur, velut novam portam, ac, omnium Classicorum nostrorum subsannatione, irridet. Statuit iterum de fermentis novam doctrinam (pridem Helmontio, Titul. *Imago Fermenti*, *fol. 70.* iterum Titulo: *Causæ, & initia naturalium*, *pag. 20.* iterato Titul. *Blas Humanum*, *pag. 115.* Titulo etiam: *Calor efficienter non digerit*, *pag. 129.* denuò Titul. *Pharmacopolium Modernor. pag. 294.* & denique, præter complura loca, dum inquit, *pag. 319.* Fermentum ab Hippocrate Coo fuisse vocatum Divinum, notissimam & decantatam) ac sibi arrogat magno supercilio hanc, de fermentis, novam doctrinam, quam ex Helmontio clanculum subtraxit, ignarus, quanta, & quæ, de Fermentatione, & Fermentis, pridem ediderit Willis, de Fermentatione; quæ nobis attrita, & plus quàm notissima.

Declinat ad Lapidem Porcinum (ne dicam, grunnit, ac rostro cuncta explorat) quem audacter aut nihil virium medicarum, aut non alias, *quàm unica guttula fellis cujuscunq; vilissimi pisciculi* possidere, ait, non advertens, quo, & quanto pretio Magnates, ac Principum Aulæ, eum accersant, explorent in morbis, felici successu, & me ipso, non rarò, arbitro, & felicis successûs spectatore. Profectò, jejunus Philosophaster es, *Tackeni*, qui naturæ gremium nondum lustrasti: unde ignoras etiam, (quod Pædagogo tuo, Helmontio, notissimum) agentia omnia agere juxta ordinem, ad quem jussa sunt, nec non ad lumina, quæ in iis resplendent. Tot autem diversa emicant, in creaturis, lumina; quot dantur individua & agentia, dum quodvis operatur juxta speciem & finem, ad quæ à Patre luminum jussa & destinata sunt. Hinc illa effectuum differentia; hinc remissè & intensè; hinc uniformiter, difformiter, & quidquid diversitatis in effectu resplendet, causæ agunt. Et quâ fronte scribis, quòd *Porcinus Lapis* non plus effectûs tribuat, *quàm guttula unica fellis vilissimi cujuscunq; pisciculi:* quasi cum felle piscium in unũ conspiret effectum? Quodnam piscis genus erat, è quo, ad arcendam cœcitatem, Tobiæ seniori Raphael Angelus exsectum fel adhibuit, eumque feliciter restituit? Quasi lucii fel, à felle carpionis, quod erysipelati opitulatur; à felle angvillæ, quod partum facilitat, re, naturâ & effectu, non distaret? Et sic de innumeris. Adversus Solem hic homo loquitur. Operam ludimus, dum pluribus hæc demonstrare satagimus. Sed:

Venite, spectate admiranda & jucunda vestris oculis: quæ absconsa hactenus & occulta à sensibus & cognitione stetêre, percipite ex promptuario, vel potius gazophylacio *novi Hippocratis:* ediscite, *pag. 111.* cryptographiæ fundamentum. Ibi docet, quâ ratione, citra atramentum, ac sepiam, quis invisibilem, mox visibilem, scripturam, beneficio gallarum, possit conficere. Nunc quæro ex te, Europa, & te, fidissima Austria, an non videris, an non audie-

ris,

ris, in oppidis & castellis, in urbibus tuis, hoc *Tackenij* secretum, à Circumforaneo quodam, millies ac millies, in foro publico, demonstrari ac edoceri? Erat autem is, de quo commemoro, facetissimus quidam senex, quem passim, Tevtonico Idiomate, **Kugelmann** cognominârunt, ob festivos jocos ac facetias, ad dapes, Principibus & Aulis familiarior. Hujus igitur sectator *Tackenius* est: hoc secretum oculatus testis à dicto Circumforaneo, & aliàs sæpius, spectavi. At capiat Lector, quàm rara, *ex magno experimentorum suorum cumulo*, hîc noster *Hippocrates* excerpat & tractet.

Paginis sequentibus, de Metallis aliqua adducit; de quibus, in iisdem terminis, jam ante annos aliquot magnus ille Societatis Scriptor, P. Kircherus, multa edidit; è quo hæc L. B. colligat, tanquam è fonte salubri, his *Tackenij* spretis cloacis.

Pag. porrò *119.* vacuum alcalium probat, juxta promissa superiùs: vel potiùs sibi contradicit. Nam ait; *magisterium granorum Kermes esse alcali aluminis, quod, metu vacui, ex granis acidum occultum sorpsit.* Ergo falsum est, dari alcalia vacua; cùm, metu vacui, ubique peregrinos alliciant sapores: quod tamen superiùs fastuosè docuit. Ulteriùs, *hac eadem 119. paginâ*, sequentibus injuriosè & calumniosè me lacessit, & prægrande mendacium scribillat: *Huc pertinet impostura, quam reformator pro Magisterio seminum Kermes venditat quod tamen nihil aliud est, nisi alcali aluminis, quod, ex ipsis granis, metu vacui, acidum occultum sorpsit, quatenus proprium acidum, in alcali tartari perdidit. &c.* Nondum finis tuarum petulantiarum? An non meministi Tartari Vitriolati tui, quem superiùs malignum ostendi? Quæ de præcipitatione & extractione lapidum ac silicum, ex vitro usto: tincturâ Coralliorum calcinea: sale Viperarum, & sale Theriacali veterum, absurdissima tibi demonstravi, *novelle Hippocrates?* Plura, ut video, & ampliora exigis, ac ut probem turpissima? Cur benignam hanc præcipitationem, & naturæ amicam, imposturam dicis; tuis nequitiis & fraudibus, rerum denique destructionibus, formali & apto epitheto? Imposturæ mihi peregrinum sunt etymon; tibi familiare: adeò quidem, ut (sicut ad nos non inanis fama retulit) nunquam ferè domo egrediâre, quin, ab obviis sollicitatus, quò tua Excellentia gressu properet, respondeas: *Vado defraudatum aliquem unâ doppiâ, aut Ziggino, vel Coronato:* quasi Medicorum professio fraudum, & mille astutiarum, foret seminarium! Sed ad rem: demonstra, *ignare Hippocrates*, hoc vacuum aluminis; quo argumento præstabis? Demonstra illud acidum occultum in granis Kermes, nondum destructis, nec combustis, neque in sua principia, per fortem destillationem, resolutis. Demonstres, inquam, tantum acidi pauxillis granis, in quibus potiùs sal volatilis purè salsus hospitatur: Alumen non est alcali, non est salsum, sed acidum; ergò non vacuum; ergò non, metu vacui, acidum occultum sorpsit. Magis ignoranter, & rusticè, præcipitationis opus explicare non potuisses. Arripere igitur sub ferulam & scholas te cogor, *Tackeni*, ac edocere, quâ ratione ac viâ communes præcipitationes peragantur. Nimirum, Corallia, Perlæ, oculi Cancrorum, mater Perlarum, Lapides pretiosi, & quæ de genere & specie horum sunt, (non loquor hîc de metallis fixioribus) in aceto, vel spiritu alio corrosivo, solvuntur: cui solutioni si instilletur spiritus, vel liquor, solventi acido menstruo contrarius, utpotè salinus purè salsus, vel ex tartaro, vel alio lixiviali liquore, fit, ut, contrarietate illorum liquorum, amborum fiat destructio. Menstruo autem priori acido destructo, vel ab adveniente salino liquore saturato; hoc solutum suum ampliùs retinere non potest: verùm necessum est, ut fundum petat, & separetur: ac, uti Chymici loqvuntur, quod stomachus struthionis devoraverat, revomere denuò cogitur; ast maximâ solutæ & præcipitatæ rei altera-

tion

tionibus magisteriorum cornu Cervi, ungulæ Alcis, Margarit. item Corall. &c. ad oculum patet; de quibus luculenter, *in Animadversion. n. sub proprio titulo Magister.* actum est. Aliter longè se res habet in solutione vegetabilium, seu potiùs extractione eorundem essentiæ ac tincturæ. Illa descripto à Reformatore modo amicabiliter magis peragitur, solâ aquâ simplici, pauculis guttulis olei Tartari, per deliquium facti, acuatâ: eorumque præcipitatio, solâ iterum aquâ aluminis (scil. aquâ simpl. in quâ nonnihil aluminis dissolutum sit) peragitur: adeoque nullum hîc accedit menstruum corrosivum comburens, & nulla fit violenta præcipitatio. Nam quò magis corrosiva sunt solventia menstrua, & acriores præcipitantes liquores: quò duriores etiam & solidiores sunt res solvendæ; eò major earum fit combustio, destructio, & propriarum virtutum annihilatio. Cùm verò vegetabilia, ad mentem Reformatoris, solâ aquâ simplici, pauculis guttulis olei Tartari acuatâ (quod communiter, ac frequenter, à peritis Medicis, pro exactiori extractione rerum catharticarum decoquendarum adjicitur) per lenem coctionem extrahantur, ac tandem, inspersâ solutione aluminis, præcipitentur: quæ igitur fieri potest vegetabilium destructio, aut virium earum dispersio? *Esse autem Magisterium seminis Chermes* (quod ita appello ex avita consvetudine, non quòd tantum artificium aut magisterium subsit) *nil aliud, nisi alcali aluminis, quod ex ipsis granis, metu vacui, acidum occultum sorpsit*, quatenus proprium alcali in oleo Tartari perdidit; est absurda dictio & contradictio; quin absurdissima assertio, ex qua nemo, intimiùs si consideretur, veritatem ullam perspiciet: uti nec ipse se Autor extricare posset, si, magis Philosophicè disputare, animus esset. Si dixisset, esse Magisterium hoc, pro parte sui, terram, seu calcem mortuam, aluminis, à contrario liquore, scilicet oleo Tartari, per præcipitationem obortam; tunc sanè fidem cùm apud Reformatorem, tum alios viros doctos & Chymicos meruisset. Verùm obscura & falsissima ejus dictio indigna est tanto Philosopho Hippocratico. Alumen enim non est alcali; est corpus minerale acidum. Alcalia autem se mutuò non destruunt. Quomodo acidum, ex ipsis granis, metu vacui, occultum illorum acidum, suo proprio alcali adhuc dives, & nondum separatum, sorpserit? Et quid est propriè illud acidum granorum occultum? Quomodo fit manifestum, in simplici hoc labore, ut ab acido manifesto, & existente, sed jam destructo ab alcali tartari, attrahatur? Demonstret hæc priùs in vacuo, sibi contradictorius. Fortè hoc acidum granorum occultum erit *Hippocratis novi* vacuum, aut imaginarium spatium, ad quod exspatiatur, dum calumnias & nugas meditatur. Esse autem alumen corpus acidum, non alcalium, neque salsum salem; hoc demonstrat ejus contrarium alcali, seu sal, aut oleum, tartari, quorum commixtione, addito tertio, (v. g. granis Chermes) nonnihil calcis mortuæ, analogicè tantùm loquendo, seu terræ inutilis, nullius virtutis, præcipitatur. Hujus mortuæ terræ, fateor, nonnihil, sed exiguum admodum, præfato magisterio est & manet permixtum; in nullius verò detrimentum: cùm, uti dictum, nullius efficaciæ sit. Ampliùs dicam: Si Magisterium granorum Chermes nil aliud est, *nisi alcali aluminis, quod ex ipsis granis, metu vacui, acidum occultum sorpsit*: unde, quæso, pulcherrima & substantialis illa rubedo Granorum, in ipso Magisterio? Unde ipsa Granorum substantia, quæ tota ferè, & corporaliter, se sistit in Magisterio? In nihilum fortè abierunt Grana, & tota eorum substantia, remanentibus tantùm accidentibus, aut in vacuum *Hippocratis novi* migrarunt, & tamen corporaliter iterum se sistunt in Magisterio, cum omnibus suis accidentibus? Si, inquâ, Magisterium granorum Chermes *nil aliud est, nisi alcali aluminis*; cur alcali aluminis, vel, rectiùs, alumen ipsum, separato magisterio, totum iterum, unâ cum

alcali, ſeu ſale Tartari, abſtractâ humiditate aquosâ, vel menſtruo ſolvente, & præcipitante liquore, in reſiduo manet, & integrè ſe ſiſtit; nullâ acrimoniâ, nullâ aciditate, neque de alumine, neque de ſale Tartari, in Magiſterio apparente, aut reſidua? Si porrò Magiſterium granorum Kermes *nil aliud eſt, niſi alcali aluminis*, cur non eſt ſolubile in quovis liquore; quod tamen proprium eſt in quarto modo omnium alcalium & aluminis? Vah! quàm abſurdus & garrulus Philoſophaſter eſt noſter *Tackenius*, qui lingvæ ſuæ temperare & imperare non poteſt. Sed ne diutius immorer his calumniis aluminoſis refutandis, ad

Capitulum XVIII. progredior, in quo nonnihil genio indulgens, à Fodinis, in Amænum hortum, & vegetabilium occultiora alcalia volatilia ſe confert, à Cedro ad Hyſſopum Philoſophaturus. Sed priusquam ad inaudita deſcendamus, recolat B. L. quæ ſupra, ex Helmontio, de Fermentis, paſſim attulimus, proprios citando locos, ut tantò manifeſtiùs, è pomeriis & hortis recentia pateant furta *Tackenij*, nec tam liberè, *in margine, pag. 120. fermenti myſterium olim ſtudio occultatum fuiſſe*, tradat. Ducto itaque ſemel filo à ſuo Helmontio, procedit ad *Tackenianum* labyrinthum *novus Hippocrates*, ibique ſemel devius, de malo in pejus aberrare perſeverat, nihil niſi: *Acidum informat alcali:* pro ſemita tenens. Hinc omnia confundit, novo etymo omnia compellat; nihil de materia, formis, unione & privationibus; nihil de Archeo & ſpiritu inſito, aut impetum in nobis faciente; nihil de calore aut calido innato, aut humido primogenio, ſubaudire vult; quæ tamen Philoſophis trita & ſuſcepta: ſed in *Alcali* & *Acido*, velut alpha & omega, tota ejus abſolvitur Philoſophia; ab his dualitates & mutuæ activitates reſultant. *Alcalia*, & *acida corpora*, emortua ſunt comparativè, ac jam quaſi virtute ſeminali exuta: ſeminibus verò divinæ particula auræ ineſt; inexplicabile quid, ſoli DEO & Naturæ cognitum; à quorum cognitione (præter *divinum noviſſimumq́; Hippocratem*) nos arcemur. Nullum datur alcali per ſe in natura: eſt res præter naturam, facta artificis manu, & præſupponit ſui corporis combuſtionem; quod ipſe *Hippocrates novus* ſæpius aſſeruit, *pag. 9. lin. 12. pag. 13. lin. 19.* &c. Verùm alcalia tam firmiter ipſius Cerebro, tanquam ipſi vacuo, impreſſa ſunt, ut vix unquam eradicari poſſint. Sed, ne diutius in hac alcalina Philoſophia nos faſtigemus, plura ejusmodi faceta commenta, quæ adducit, prætereo, donec, *pag. 121.* ſub finem, contra Reformatorem denuo debacchando, novum & ſecretiſſimum ſpiritum Tartari ſimplicem tradit, qui talis eſt. *Hunc*, (ſcilicet Tartarum) *ex retorta, ſi deſtillaveris, acidum excitatur à calore, & rurſus incipit agere in alcali, illud viciſſim in acidum, fitq́; nova fermentatio, ob id lentiſſimo igne agendum eſt, & licet recipiens vas, ut ut magnum, fermentationis tamen incondenſiblis odor (Gas, vocat Helmont) percipitur longè, vincit tandem alcali acidum, illudq́; plane abſorbet, & ambo pro majore parte fixantur. Liquor & oleum in receptaculo, ſaturati ſunt alcali volatili, quod egregii uſus per ſe, à paucis tamen cognitus. Diſtillatum liquorem & oleum, ſi rurſus capiti mortuo reaffuderis, tunc alcali volatile quod liquor continebat, abſorbetur ab acido in capite mortuo, & fixatur, quod autem rurſus tunc ſtillat, erit aquæ elemento vicinius & minoris efficaciæ. Reformator verò, ut ubiq́;, ſic etiam hic graviter impingit, ait enim (a): vulgaris ſpiritus tartari, qui à ſuo relicto capite mortuo non rectificatus, nulla ratione, pro puro ſpiritu tartari haberi debet. Ex hoc ſuo rectificato ſpiritu tartari (& proprio inſipido cerebro) componit medicamentum, profectò lachrymabile, quod vocat (a): mixtura de tribus, ex mineralium ſpiritibus. Primo; alcali volatile in tartaro ſaturatur, cum acido*

Spiritus Tartari.

a. Mantiſſa Hermetica. fol. 745.

a. mantiſſa fol. 750.

acido sulphuris antimonii, idq; vocat: spiritus Antimonii Tartarisatus, si forte fortuna, aliquid alcali volatilis adhuc superesset! en, quid agit? illud deinde mortificat cum aceto ex ærugine, & acido vitrioli: Unde hæc dispendiosa, sed artificiosa & inutilis compositio, constat ex aqua elementali, & aceto; hanc mixturam antiqui poscam nominarunt, huic reformator nil, nisi fœtorem tartari addit.

Antiquam nobis recoquit cramben, & insulsam offam, *ex magno experimentorum suorum cumulo*, obtrudit; quam in superioribus toties nauseavimus. Hæc enim Tyrones Pharmacevtici ad tripodem & sartagines decantant. Quòd autem destillatus liquor Tartari sit alcali volatili plenus; est iterum contradictio, & falsum in terminis: quoniam alcali volatile non datur in natura, nisi priùs summâ arte, ac longâ morâ, volatilisetur: implicat igitur.

Porrò: destillatum liquorem, ejusque alcali volatile, absorberi ab acido, in capite mortuo, & fixari; iterum *nova Hippocratica*, & sesquipedalis ignorantia est, & contradictio. Ab initio enim ferè mundi illud caput mortuum Tartari (impropriè ita appellatum) salsum fuit, & quidem purè salsum ac alcali; & manebit ejus sal Tartari purè salsus, omni aciditate expers, omnium acidorum infensissimis hostis, ad finem mundi. Et hæc affirmat ipse noster *Hippocrates novus* plus centies. Implicat ergò denuò, alcali aliquod acidum esse. Omnis enim aciditas volatilis est, secundum magis & minus; nunquam tamen acidum in igne violento, aut reverberii, constans, in tota rerum natura; alcalia autem omnia fixa sunt & constantia, per ignem facta, ignea, & ipsa comburentia. Si itaque residuum, à destillatione spiritûs Tartari, caput mortuum, totum & purè salsum, omni aciditate expers, uti ad oculum, & sensibus ipsis patet, & ipsius *novi Hippocr.* doctrinâ confirmatur; quomodo alcali volatile in spiritu Tartari, quod ab *Hippocrate* ipso *novo* ignorantissimè salsum, & quidem purè salsum, æstimatur (quia purè salsa saltem acidis sunt contraria) ab eo destrui potest, ut non, nisi aqua elementaris, in rectificatione proliciatur? Volatilia enim salia (intellige purè salsa, non acido-salsa) ab alcalibus salibus, prout Tartari sal, nullam vim patiuntur, tanquam homogenea, quoad salsedinem purè salsam: quin præstantiora illa ab his efficiuntur, & si fors ab acido aliquo liquore, sive spiritu, volatilia salia purè salsa, acido-salsa fuerint facta, illa alcalia salia ab aciditate denuò liberant, acidum in se recipiunt, & funibus veluti, ac catenis, quibus dicta salia volatilia ligata fuerant, penitus liberant ac libertati restituunt; prout in sale Armoniaco, tanquam acido-salso volatili, & sale Tartari purè salso, & fixo, si conjungantur, evidentissimè patet. Esse autem salsum alcali in spiritu Tartari, (licet experientiæ & rationi refragetur) confirmat noster *Hippocrates novus*, dum ait, quòd aciditas in capite mortuo Tartari alcali illud in spiritu destruat. Item, *pag. 123. lin. 25.* hoc iterum confirmat, dum dicit; spiritum Tartari non esse acidum, eò, quòd spiritu Vitrioli illi infuso incalescat. Sit igitur, juxta ejus opinionem (falsam licet) alcali purè salsum in spiritu Tartari: quomodo igitur illud purè salsum alcali, à capite mortuo Tartari, quod & ipsum etiam purè salsum, destruetur; quoniam acida, & purè salsa in se invicem tantùm agunt, se mutuò destruunt & immutant: nequaquam verò acida, sui generis & speciei, iterum acida? Quòd autem caput mortuum Tartari sit purè salsum, omni aciditate expers; hoc ipsum alibi noster *Hippocrates novus*, in plurimis locis, affirmat; quòd nimirum sal Tartari sit acidorum omnium infensissimus hostis; quod & ipsa quotidiana & infallibilis experientia confirmat. Nam adeò hostiliter sal Tartari acida omnia aggreditur, ut, licet illa, scilicet acida, à sale aliquo volatili jam dum saturata ac immutata fuerint; nihilominus, superveniente sale Tartari, tanquam

potentiore acidorum hoste, illa violenter denuo invadat, ac verè destruat; (quæ antea, sub larva saltem, cum volatili sale constabant) à quo non ampliùs eo vigore, eaque acidite, quâ antea erant, separari possunt. Quippe quod apparet in destillatione Tartari Vitriolati, vel istius salis, qui à destillatione salis Armoniaci, & salis Tartari, in residuo mansit. Ex his neque purè salsus, neque etiam acidus, spiritus destillando prolicitur, sed acido-salsus, medii saporis: qui tamen spiritûs acido-salsi, sicut & sales acido-salsi, magnarum sunt virium, penetrantes, deobstruentes, contrariorum nescii. De quibus tamen *Hippocrates novus* iniquè sæpe loquitur, quòd vel illorum cognitionem non habeat, vel perversè vituperet, solùm ad proscribendum salem Viperinum Reformatoris, qui acido-salsus: immemor tamen sui; quòd & ipsius sal Viperarum sit acido-salsus, proptereaque Mercurium, uti loquitur, non præcipitet. Mirabilia, profectò, phasmata *novellus* noster *Hippocrates* fovet, qui & Mercurium sublimatum ipsum corrosivum acidum non vult, &, lac non præcipitare, perhibet. Videt tamen, ac ipso percipit sensu, quàm promptè alcalia, seu lixivialia salia omnia, præcipuè sal Tartari, Mercurium sublimatum præcipitent, & ab aciditate, tanquam vinculo ac hoste suo, liberent. Videt, inquam, & percipit, quòd Mercurius, beneficio acidorum spirituum, ac corrosivorum mineralium, in sublimatum corrosivum, & solidam compagem, convertatur: ac nihilominus tanta absurda, tot contradictiones, afferre *Tackenium* non pudet. In promptu causa est: dudum pudicitiam omnem proscripsit.

Et, ne existimes, Amice Lector, speciosiùs hæc, quàm veraciter, à me prolata fuisse; ad probam descendo, atque palam demonstro, quàm sine fronte & verecundia falsarium agat *Tackenius*, textûsque meos adulteret. Textus *Animadv. m. editionis Noricæ, pag 425.* sic habet.

De spiritu Tartari hoc, quod moneam, habeo, ut, pro ejus destillatione, Tartarus unicâ solutione (quæ commodè spatio unius diei in vesica cuprea exiguo cum labore & dispendio, fieri poterit) & crystallisatione purificetur. Ita enim defæcatus, & ab inhærentibus stipitibus liberatus Tartarus destillationi commissus, non graveolentem, uti aliàs, sed fragrantem & insigniter penetrantem præbet spiritum. Etenim Tartarus crudus, quàm purus etiam esse videatur, plurimis tamen rebus heterogeneis permixtus deprehenditur; à quibus demum insignis ille fœtor oritur. Propterea vulgaris spiritus Tartari, ut in Officinis prostat, quiq; à suo abundante phlegmate liberatus fuerit; nulla ratione pro puro puto Tartari spiritu, sed mixto & inquinato, haberi debet: ut in posterum non sit, quod miremur, ab eodem spiritu Tartari fœtido sæpe contrarias operationes, & pessimos quandoque suboriri effectûs.

Advertamus nunc astum hujusu Vulpeculæ, quâ ratione ea alleget, quæ ad salivam & institutum; iis omissis, quæ adversari videntur, cribro pertusior. Ut vel sic facilè credulos inducat, ut suis adhæreant næniis, parte alterâ nedum audita. Scopus & intentio Reformatoris est, hoc loco studiosè commonere, ne spiritus Tartari è crudo & impuro Tartaro (præsertim Germaniæ oris, ubi vix tertiæ in Tartaro puræ sunt, reliquis duabus partibus multis hetero-

heterogeneis recrementis, uvarum & doliorum ramentis, uti & limo, seu terra, inquinatis destilletur, sed à Tartaro semel tantùm soluto, & ab adhærente impuritate liberato. Unde dixi: etenim Tartarus, quàm purus etiam videatur; multis tamen heterogeneis fœdatur, à quibus notabilis ille fœtor redundat. Propterea (adnimadvertat Lector, unde hæc particula copulativa; *propterea:* derivetur, quam omittit) vulgaris spiritus Tartari, ut in Officinis prostat (quæ quatuor verba: *ut in Officinis prostat;* scilicet ex crudo, non purgato, Tartaro destillatus, iterum de medio textu detruncat) quique à suo relicto capite mortuo non rectificatus, nec à suo abundante phlegmate liberatus fuerit, (quam periodum: *nec à suo abundante phlegmate liberatus fuerit:* iterum detruncat) nullâ ratione pro puro puto (*puto,* denuo expungit) haberi debet. Vides, Amice Lector, quàm profundas radices egerit, apud hunc hominem, fraus & imposturæ, quàm frons effrons ei sit mentiendi; dum textûs meos pro libidine adulterat, novas traditiones docet, quædam omittit, in quibus emphasis ac rerum essentia proponitur, ac, velut cultiorem hortum susque deque, aper, ac porcus, pervertit. Sed mentita est iniquitas illi, in cujus verticem hæc mendacia retorquemus. Ego interim hoc textu pro viribus conatus sum, docere, quomodo ex puro puto, scilicet semel soluto, & colato Tartaro spiritus ejus destillari debeat; rectificationem obiter saltem addidi: cùm & D. D. Augustani ipsi spiritum hunc Tartari, in suo præscripto parandi modo, rectificare præceperint: quamvis ego similium spirituum rectificationes aliàs parvi faciam. Nec tamen destructoria est illa rectificatio: quin potiùs, si sæpius à sale Tartari sæpe dictus spiritus rectificetur; igneus, penetrans, abstergens, & efficax magis reddatur. Sed Philosophemur & magis Chymicè, Dn. *Hippocratice Philosophe;* cùm tantus videri & haberi Chymicus gestias. Tartarus Vini non præbet, juxta tuam stupdiam & insipidam assertionem, spiritum alcalinum seu salinum, salsum purè; sed potiùs acidulum & vinosum: quod est extra omnem controversiam, ac sensibus, odore & sapore, patet. Si igitur statuisses, quòd acidulus & vinosus ille liquor, seu spiritus Tartari, ab alcali Tartari residuo, annihiletur, destruatur, vel in aliud esse convertatur, contrarietate nimirum, quâ acida & purè salsa se invicem destruunt, immutant, aut amplectuntur: si, inquam, hoc, pro fallaciâ tua assequenda, asseruisses; Reformator ipse aliqualem tibi fidem adhibuisset: quoniam ratio magis fuisset speciosa, ac verisimilior: quantumvis nec vel hæc ratio vera esset; quia acida, & purè salsa alcalia, ex duobus diversis corporibus, & subjectis naturalibus, extracta, verè & realiter se mutuò destruunt, & immutant. Utpote sal quidam alcali, seu lixivialis, ex vegetabilibus, & spiritus aliquis acidus corrosivus, ex sale, aut mineralibus, nec non acetum, tanquam artificialis spiritus, sibi invicem realiter contrariantur. In uno verò corpore, aut subjecto naturali (non artificiali) tanta principiorum contrarietas neutiquam perceptibilis est: adeò, ut, etiamsi spiritus Tartari suo reddatur residuo Tartaro calcinato, aut ejus sali; ab illo tamen revera, tanquam antiquo receptaculo, & corpore non heterogeneo, sed homogeneo, nequaquam destruatur; quin potiùs, si repetita illa rectificatio, aut cohobatio, super suo sale Tartari fieret, proprius certè spiritus non parum de proprio suo corpore fixo in altum secum ducturus esset, ac per alembicum evecturus, virtutibus abstersivis exaltatus ac nobilitatus. Quis neget, quòd etiam spiritus Vini, à sale Tartari rectificatus, haud parum de hoc in destillatione secum evehat per alembicum, isque virtutibus magnoperè imprægnetur? Cur ergò proprius spiritus idem præstare non posset, & quidem efficaciùs illo? Spiritus Vitrioli, si is suo capiti mortuo, vel colcothar, reaffundatur, & aliquamdiu in aëre relinquantur; totus revera non destruitur, sed denuò

nuo destillatum hoc Vitriolum reddit suum spiritum acidum, verùm magis dulcem, & quodammodò diminutè. Ratio est, quoniam in residuo corpore, vel capite mortuo, non solùm metallum latet occultum & calcinatum, sive sit cuprum, ferrum &c. sed & alia heterogenea mineralia admixta sunt; in quæ spiritus Vitrioli, rodendo, agit, reactione autem nonnihil repatitur & hebetatur: secumque nihilominus vehit particulam soluti metalli, latentis in capite mortuo. Hinc illa spiritûs Vitrioli, à capite mortuo rectificati, dulcedo provenit; præsertim si ex Martiali Vitriolo fuerit destillatus. Igitur neque hîc tanta obvia contrarietas, ut se mutuò totaliter destructura sint; multò minùs in Tartaro & ejusdem spiritu percipietur, quanta est in purè salsis alcalibus, & acidis spiritibus. Porrò: sal Armoniacus corpus quidem artificiale, & sal acido-salsus volatilis est. Hic præbet spiritum acidum salinum, in sui præparatione & sublimatione à sale communi acquisitum: præbet item spiritum salinum, seu salem volatilem purè salsum, urinosum. Hi duo spiritûs (non miretur *Hippocraticus novus Philosophus*, quòd salem volatilem, si in liquorem solutus, spiritum appellem; quoniam communiter sic loqvuntur, & tam absurdum non est, ut, ob id cavillando, Reformatorem in tantum arguat) fateor, sibi invicem contrariantur. Sed quid aliud hac contrarietate iterum efficiunt, nisi pristinum ferè salem Armoniacum, qui iterùm in hos spiritûs dividi, resolvi, atque denuo in salem componi potest? Discat saltem *novellus Hippocrates* ex his, quòd sales volatiles non sint alcalia. Sunt quidem sales purè salsi, sicut alcalia salia purè salsa sunt; sed non sunt fixi, non abstersivi, pro saponariâ & vitrariâ arte inepti, (licet magnus *Tackenius*, planè phantasticè, superiùs, saponem ex volatili sale Viperino, & oleo Tartari destillato fœtido, construere voluerit; quo se mundet, donec nitidior mente evadat) non ex cineribus concrematorum vegetabilium extracti; sed beneficio destillationis facti, ex alio regno: quæ operationes planè contrariæ sunt, subjecta diversa, genere & specie. Propterea implicat in re ipsa, & terminis, sales volatiles, sive urinosi, sive ex partibus animalium, sive occulti etiam vegetabilium sint, alcalino etymo producere; quippe quod haud exiguam affert obscuritatem & confusionem, ut vel pauci penetrent, quid sibi *novellus* hic *Philosophaster* quandoque velit, omnia confundendo. Sed quid mirum: quoniam horum ipse nescius, & differentias salium nondum agnovit? Nam alcali ipsi est omne, & in illo omnia; ipseque totus alcalinus. Discat præterea ex his, quòd sales volatiles acido-salsi non sint reprobandi, sicut ipse rejicit salem Viperarum Reformatoris, spiritu salis saturatum. Hi enim nobilioris indolis sunt, quàm sales purè salsi volatiles, aut fixa alcalia, quoniam penetrantes magis, contrariorum nescii, integris viribus permeant totum corpus, neque protinus in ventriculo, ab acido lienis fermento, neque in mesenterio, aut aliis digestionum culinis, à salsedine purè salsa immutantur: obstructiones reserant, crassos humores incidunt, viscosos attenuant, urinas promovent, ac arenulas expellunt; nec tamen destituti sunt illi virtute seminali; eò, quod separabiles denuo sint à suo vinculo, acidis nimirum spiritibus, per salem Tartari: nimirum sal volatilis Urinæ, à sale Armoniaco; à sale Viperarum Reformatoris, spiritu salis saturato, volatilis denuo sal Viperinus: signum infallibile, virtutes seminales, seu naturales, horum salium, à proprietate substantiæ suæ, ab acido salis spiritu nequaquam fuisse destructas, nec verè & realiter, sed externâ ac peregrinâ tantùm formâ, & accidentibus, aliud ens simulare; & redire ambo in sua pristina entia, artificiosâ separatione. Proindè, si sal Viperarum, acido spiritu salis saturatus, in salinam sublimaretur compagem solidam, non propterea sal esset communis, ut neque sal Armoniacus; sicut falsissimè proclamat *novus Hippocrates*: quemadmodum

modum volatilis ille Viperinus ſal à ſuo acido ſpiritu denuo ſeparari, & in priſtinum eſſe, viribus integris non mutatis, converti poteſt; ipſo *novello Hippocrate* atteſtante, ſibi licet contradicente. Quidni & ſal Viperarum *Tackenij* etiam acido-ſalſus eſt, ſubſtantiâ, formâ, virtutibus, ac omnibus accidentibus, aſſimilis ſali eſſentiali Tartari, ſeu Vini, ſuperiùs ad ungvem deſcripti? Ex his fundamentis & argumentis judicet Lector, quâ probitate iniqvus ille *Hippocrates* vituperet ſales acido-ſalſos, & præcipuè ſalem Viperarum Reformatoris, legitimè, *in Animadverſ.* deſcriptum, ut nimirum mundo proprium ſalem, ita nuncupatum, Viperarum, ulteriùs obtrudat, & loculos adimpleat: cui tamen minimè invideo. Nam ego quidem ſalem Viperarum pro quæſtu non apparo nec decoquo. Anguſta, profectò, mihi res domi futura, ſi tot perneceſſariis ſumptibus, irrequietis laboribus, ſumptuoſo tempore, huic miniſterio præeſſe me oporteret, ut fideliter, citra impoſturas, hunc Vipereum ſalem diſpenſarem. Sed hæc *Tackenio* canos non accerſunt; liberalis eſt genii; utpote qui ex quatuor tantùm Viperis, quadraginta, & plures, ſalis libras elicere novit, novus Thavmaturgus, dono multiplicationis deſuper beatus. Verùm talia hoc genus hominum affectat, quæ compendioſo labore, magno tamen precio diſtrahenda veniunt: è quorum etiam cenſu *molliculus caſeus* eſt *Tackenij*, (nos Caſeolum Xenocratis dicamus) quem, profectò, exiguo labore conficit; uti videre eſt, quòd annuè multas libras hujus per Europam magno ære divendat; cùm tamen, ut in quâdam Epiſtola, ſeu in Echo Vindic. confitetur, decumanos labores hic molliculus caſeus accerſat, ac integro anno vix paucas uncias conficiat. Rem magnam feceris, *Tackeni*, ſi æqvus ſis. Hoc tamen ex Senecæ proverbiis diſcito; quòd faciliùs repelli ſe, homines, quàm decipi, ferunt.

Verùm ad inſtitutum revertar, & ignorantiam *novi Hippocratis* ulteriùs deſcribam, qui ut ſpiritum Tartari ſale volatili ſaturatum eſſe, demonſtraret, ait, *pag. 123. lin. 26. Cui* (ſcilicet ſpiritui Tartari) *ſi affuderis ſpiritum Vitrioli, incaleſcit, ut lagena vix manibus, teneri poſſit, evidenti argumento, quòd acidum vitrioli alcali tartari abſorbeat, ſicut calci aqua affuſa contingit, &c.* Rem acu denuo tetigiſti, *Domine Philoſophe Hippocratice.* Hoc enim eſt, quo te ipſum falſi convincis. Nam ſi alcali volatile in ſpiritu Tartari verè exiſtit, quod ſpiritui Vitrioli, uti dicis, contrarium, & unde ejus incaleſcentia; illud neceſſariò debet eſſe purè ſalſum. Sales autem volatiles purè ſalſi, à ſalibus fixis alcalibus, ſeu lixivialibus, uti eſt ſal tartari, nequaquam deſtruuntur, verùm juncti in virtutibus ſuis adaugentur, ſi ſæpius ab iis ſublimatione pellantur. Ergo neque ſpiritus tartari, ſale volatili, uti dicis, prægnans, à ſuo capite mortuo ſic dicto, ſeu ſale Tartari, quicquam patietur, multò minùs deſtruetur; quin potiùs efficax magis, in virtutibus multum auctus deſtillatione & rectificatione, ab eâ prolicietur. Caput mortuum autem Tartari ſic dictum, ſeu ſalem tartari, purè ſalſum eſſe, nequaquam acidum; hoc ſæpius eſt demonſtratum; hoc ipſum multoties fateris; hoc lippis ac tonſoribus, diſcipulis, & Tyronibus, notiſſimum, qui *magnum Hippocratem Chymicum* mechanicâ demonſtratione illicò convincent, & meliùs inſtruent. Sed audi porrò, *magne Philoſophe*, tam es rudis Chymiæ, ut neſcias, quòd etiam ſpiritûs acidi corroſivi minerales hoc ſibi commune habeant, ut, ſi ex diverſis rebus deſtillati priùs, confeſtim tandem uniantur, ingens ſuboriatur incaleſcentia; quâ tamen ſedatâ, ſpiritûs illi corroſivi & acidi non ſolùm in ſuo vigore indeſtructi maneant, ſed corroſivi magis reddantur, & intendantur, ut neque etiam præcipitentur. Idem & hîc contingit, quando ſpiritus Vitrioli jungitur ſpiritui Tartari. Ab his licet aliqua ſuboriatur incaleſcentia, non tamen propterea ſe mutuò deſtruunt, non ſe mutuò præcipitant, nec

ſpiritus Vitrioli ab aciditate ſua immutatur, neque etiam odor graveolens, vel empyrevma, ſpiritûs tartari diſſipatur; quæ cuncta ex lege naturæ fieri deberent, ſi tale alcali in ſpiritu tartari exiſteret, juxta falſiſſimam *novelli Hippocratis* aſſertionem. Videmus autem, prædicta omnia firmiter conſtare in horum ſpirituum commixtione, tùm aciditatem ſpiritûs Vitrioli, tùm etiam empyrevma, & odorem graveolentem, ſpiritûs Tartari: ergò nullus ſal verus volatilis, & purè ſalſus, in ſpiritu tartari continetur. Ut neque in Calce viva tales ficti ſunt ſales, ſibi invicem contrarii, quos ſibi antiquata cantilena ſaltem finxit. Verùm ineſt calci vivæ ignea particula incorporea, veluti comburens, & indurans, ſpiritus lapidificus, omnia animalia deſtruens, ſalium volatilium in fenſiſſimus hoſtis, eaque mortificans. Hæc ignea vis, & particula, in calce, vel ab aëre humido, vel aliâ humiditate actuata, inſurgit, omnia ſecum ſuo igneo lapidifico ſpiritu indurat, mortificat, & à putredine arcet. Hæc veræ Philoſophiæ conſentanea ſunt; locum tamen in vacuo *Hippocratis novelli* cerebro non inveniunt, quia calumniis & ſarcaſmis repletum, quos nondum omnes in Reformatorem effudit, ut etiam in *D.D. Auguſtanos*, qui & ipſi ſpiritum Diatrion, *pag. 426. col. 2.* ſuæ Pharmacopœiæ haud ineptè inſeruêre: nec illis lachrymabile eſt medicamentum, ſed eximiis virtutibus præditum, antiquis & modernis doctiſſimis Medicis familiariſſimum. Maneat è contra iniquo huic Calumniatori ridicula alcaliſata Philoſophia, quam in vacuo & ſpatiis ſuis imaginariis meditatus eſt. Neque porrò Mixtura illa de Tribus, quam, *pag. 429. col. 2.* Animadverſ. inſerui, hoc lachrymabile meretur encomium: quia idem ſpiritus Tartari, (licet cum antimonio deſtillatus, & efficax magis redditus) ſi cum ſpiritu Veneris ſociatur; nulla virtutum earum fit deſtructio, nulla ſalis volatilis immutatio: ſed ambo ſpiritûs in virtutibus ſuis potiùs exaltantur, junctiſque viribus efficaciores redduntur.

Alcali porrò *volatile in tartaro, ſaturari ab acido ſulphuris antimonii:* Proh dolor, quàm iniqua, quàm inſulſa Lectori inſtillas! An poteſt ſulphur, etiam crudum, potentius multò ſulphure antimonii, ſalem quendam volatilem figere & fixare, aut ſaturare acido ſuo ſpiritu, ſi non accendatur, vel in actum deducatur accenſum, ut actu ſpiritus ſuos eructet: qualis ſpiritus tandem ſalia volatilia purè ſalſa ſaturando demum, nequaquam deſtruendo, aptus natus eſt? Ad hanc normam ſpiritus Tartari deſtillatus cum antimonio, à ſulphure ejus, ſcil. Antimonii, aurato, non inflammabili, ſibi aſſociat aliquid virtutis, & propriâ volatilitate ſecum per alembicum rapit. Philoſophus iterum manſiſſes, ſi tacuiſſes, mi *Tackeni.*

Stultitiæ eſt index lingvaque mensque Tuæ.

Hippocratem fruſtra imploras Numen, libro iterum de diæta, jejunus Philoſophus: ſed profanis non adeſt, ne dicam, falſariis. Iteratò falſum etiam eſt, quòd, *pag. 125. in margine*, ſcriptitaſti, nimirum: *absq; arte non reperiri in natura acidum purum ſine alcali mixtum, & vice verſa.* Hoc falſiſſimum eſt & jam demonſtratum; quidquid eitam ex divino Sene, de diæta, lib. 1. muſſites.

Reliqua, quæ hoc ipſo *capite 18.* continentur, utpote, *pag. 124. lin. 12. paragr. qui incipit: Aciditas vero, per liquorem ſparſa &c.* item, *pag. 125. lin. 4. paragr. qui incipit: Huic alcali, ſuperadde acidum &c.* præ reliquis inquirenda Amico Lectori ſvaſerim. Talia enim ſunt, quæ vel Oedipum terreant, vel Philoſophum arceant; amuſa & obſcuriſſima. Ego ſanè, niſi me labores Chymici, & Pharmacevtici à teneris inſtituiſſent; præ doctrinæ hujus caligine minimè aſſequerer, quæ ſecreta, & aureos montes, publico donaret *Tackenius.* Verùm cùm experientiâ noverim, quid ſit ſubſidentia vel reſidentia,

aut

aut potiùs remanentia, aceti; vini item naturam, ac historiam, per omnia investigârim: hanc Chimosophiam, lamentabilem & mancam doctrinam, risi, ac plausûs dedi. Ne autem Ben. L. hoc mysterio defraudem; en! totum adscribo contextum, qui talis est:

CAPUT XVIII.

cujus inscriptio:

Ex fodinis nunc in Amenum hortum ad vegetabilium occultiora alcalia volatilia me confero.

Egetabilia omnia, non minus quam animalia habent instrumenta uitalia, quibus utuntur, ad horum incrementum & propagationem. In semine igitur tanquam ouo, uel stomacho, dormit praualens acidum, cum pusillo alcali, pro sui sustentatione, cum specifico rectore (de quo alibi.) cum vero in terram, projicitur, humido soluitur; & calido excitatur; acidum ut igneum incipit agere in alcali, cui humidum accedit, illud rector, caloris beneficio informat; sic inuisibiliter acidum assumit alcali, & alcali vicissim sorbet acidum, in utramq; partem tendunt fermentorum more, imò non cessant, donec cursum præfixum absoluerint ad suos fines: spiritus alter trahit alter protrudit, &c. ait Hip. citato loco. *Vegetabilia mechanica instrumenta Hippoc. duæ facultates, lib. 1. de diæta.*

Humidum itaq; cujuscunq; uegetabilis, continet acidum & alcali, in aliis prædominatur alcali in aliis, acidum, acidum est notissimum, alcali verò hactenus paucis cognitum: quod in expresso vuarum dulci succo, ut notissimo ad oculum nunc ostendam; in quo primis diebus rector dormit, qui paulo post, admovet mechanica instrumenta, acidum incipit rodere alcali, illud, absorbet acidum, fitq; actio & pugna vehemens, quam à feruendo fermentationem appellamus, & id donec acidum ut supremum vicerit alcali, in illa pugna, ambe facultates (sapores, instrumenta, mechanica vel architectonica, voca ut lubet, vel etiam archeus, calidum innatum &c.) patiuntur ingentem cladem, fitq; internecio vigorosa, acidi ab alcali absorpti & pessundati ac fatiscentis, ambo cadunt mutuo amplexu in cadauer (vini respectu) quod Tartarus appellatur. *Fermenti mysterium olim studio occultatum fuit.* *Fermentum quod feruendo crescit.*

Hunc, ex retorta, si distillaveris, acidum excitatur à calore, & rursus incipit agere in alcali, illud vicissim in acidum, fitque nova fermentatio, ob id lentissimo igne agendum est, & licet recipiens vas, vt vt magnum, fermentationis tamen incondensiblis odor (Gas vocat Helmont) percipitur longè, vincit tandem alcali acidum, illudq; plane absorbet, & ambo pro majore parte fixantur. Liquor & oleum in receptaculo, saturati sunt alcali volatili, quod egregii vsus per se, à paucis tamen cognitus. Distillatum liquorem & oleum, si rursus capiti mortuo reaffuderis, tunc alcali volatile quod liquor continebat, absorbetur ab acido in capite mortuo, & fixatur, quod autem rursus tunc stillat, erit aquæ elemento vicinius & minoris efficaciæ. Reformator verò, ut ubiq;, sic etiam hic graviter impingit, ait enim (a): vulgaris spiritus tartari, qui à suo relicto capite mortuo non rectificatus, nulla ratione, pro puro spiritu tartari haberi debet. Ex hoc suo rectificato spiritu tartari (& proprio insipido cerebro) componit medicamentum, profectò lacrymabile, quod vocat (a): mixtura de tribus, ex mineralium spiritibus. Primo; alcali volatile in tartaro saturatur, cum acido sulphuris antimonii, idque vocat: spiritus Antimonii Tartarisatus, si forte fortuna, aliquid alcali volatilis adhuc superesset! en, quid agit? illiud deinde mortificat cum aceto ex ærugine, & acido vitrioli: unde hæc dispendiosa, sed artificiosa & inutilis compositio, constat ex aqua elementali, & aceto; hanc mixturam antiqui poscam nominarunt, huic reformator nil, nisi fœtorem tartari addit. *Spiritus Tartari.* *a. Mantissa Hermetica fol. 745.* *a mantissa fol. 750.*

Spiritus autem tartari prudentia ab Hippocratico distillatus, non est acidus, sed subamarus, & alcali volatili saturatus, cui si spiritum vitrioli affuderis, incalescit, ut lagena vix manibus, teneri possit, euidenti argumento, quòd acidum vitrioli, alcali tartari absorbeat, sicut calci aqua affusa contingit, & quemadmodum in calcis calefactione, salia moriuntur, & in neutrum degenerant; sic de spiritu tartari, cum acido quocunq; misto, intelligendum est. Sic docet (a) *Hippocrates Doctor meus. Redeo nunc unde digressus, ad chimicam nimirum vini fermentationem, cujus causa tartarus cecidit in fundum, ut cadaver.*

a. per mixta alterantur li. 1. de diata.

Aciditas verò, per liquorem sparsa illi dominatur defenditque, & uocatur vinum, hujus aciditas fit palato grata, respectu alcali, quo cum amicitiam iniuit, acidumq; temperat, donec tandem aciditas, alcali pertæsa, aut calore iterum excitata, superare contendit alcali, fitq; noua, at insensibilis pugna, vinumque magis acescit, vocaturque communi nomine acetum. Cui si per alembicum separatur aciditas, & fundus per ignem concrematur, tunc reperitur ex tartareo illo fundo alcali, quod tamen multis impossibile videbitur in tanto acido, alcali reperire, & tamen verum est (b) *id voluit philosophus* (a) *inquiens: inpossibile esse materiam, cui non sub sit aliqua forma.*

b. absq; arte non reperitur in natura acidam purum, sine alcali mixtum, & vice versa Hip. lib 1. de diata.

a. Aristot. primo physicorum.

Huic alcali, superadde acidum distillatum, & euoca phlegma aquosum, odorem aquæ ardentis habens, tunc ex acido & alcali, habebis tartarum regeneratum, qui ex retorta dat oleum pingue, & aquam amaram, alcali volatili saturatam. Ex phlegmate, per phiolam longi colli, euoca pingue ardens aquosum, quod aquam vitæ appellamus; reliqua pars est aqua elementalis. Pingue, reassumit alcali, de quo rursus euoca aquam elementalem, repete hanc operationem, & tota vini substantia in aquam & terram elementalem omni sapore & odore priuam transit. Hinc patet, quod vuarum succus, alcali & acidum (*in quo rector habitat*) *conseruauit, per varios casus, per tot discrimina, usq; ad ultimam sui annihilationem.* Accedo ad

Sic rector paulatim, à sensibus nostri externis, in nihilum recedit: adeò ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus Eccl. c. 3. v. 11.

CAPUT XIX.

inscriptum:

Dersertam & incultam viam explanat.

IN hoc non minùs, quàm in aliis, haud pauca occurrunt absurda. Quælibet enim periodus correctione indiget. *Paragraphus hujus capituli tertius, pag. 128. lin. 17.* hæc habet. *Quemadmodum enim, alcali fixum; Mercurium; & alcali fixo vicinior; vitriolum præcipitant, ut supra ostendi; sic etiam hic, mitius alcali; requirit & mitius examen.* Hæc est, juxta hujus capituli inscriptionem, desertæ & inexcultæ viæ explanatio: *Hûc igitur adeste,* qui viam excultam ambulare cupitis; *& jucunda vestris oculis aspicietis.* Verùm necessum est, accedat Oedipus non Davus. *Pag. 130. lin. 5.* novum dogma novum proponit secretum, dicens: *Aciditatem* (a) *esse, caloris & doloris causam observarunt cum Chirurgis, quamplurimi emunctiores Medici, ut etiam, quod Cornu Cervi ustum; acetum & reliqua acida, omnis generis, in se absumit, unde illud, in maxima dosi, ab uncia semis, ad unciam, in aqua refrigerante, alcali volatile continente, felici successu febricitantibus propinarunt. Nam sicut cornu cervi ustum, ex aceto absorbet & combibit, acidum volatilem salem, sic aciditatem in quibusdam febribus obortam, tollere & absumere, non sine magno animi gaudio animadverterunt.* Cornu Cervi usto tantam inesse vim, in acido sale volatili absorbendo & combibendo, quis, ante *Hippocratem novellum*, credidisset? Cornu Cervi, vel quæcunque alia ossa Animalium, Hominum, Equorum &c. si adusta, indifferenter se habent, ac nulla inter illa est disparitas; suntque corpora ac terra mortua damna-

(a) De specifico acido hic sermonem institui, compendii brevitas non permittit vide tamen, cap. 21.

damnata, omni sale, omni virtute, vacua. Proinde, quòd libera sint & mortua corpora, nil planè illis inest de sale sive fixo, sive volatili, ad testas, seu capellas probatorias, metallis perfectioribus purificandis & finandis, uti loquuntur. Pari ratione etiam cineres simplices lignorum elixiviati, omni sale ac virtute spoliati, usurpantur: quod ipse Author alio loco confirmat. Hæc, inquam, ossa mortua indifferenter se habent ad recipiendum quemcunque liquorem, sive acidum, sive salsum, aut insipidum etiam, & dulcem, tantum nimirum, quantum, pro eorum humectatione, saltem sufficit; prout alia quæcunque terra mortua, calcinatione omni humiditate spoliata: non verò, quòd ex liquore aliquo, sive acido, sive salso, aciditatem & salsedinem tantummodo, absque eorum liquore, elicere apta sint. Clariùs dicam: uncia una ossium quorumcunque adustorum, seu calcinatorum, de liquore quodam, sive acido, sive salso, unciam dimidiam circiter, vel minus, pro sui humectatione, in se absorbet, relicto reliquo liquore, superabundanter affuso, in suâ salsedine, suâ aciditate, nec quicquam vel hebetiore facto, aut permutato. Sic neque ex acido liquore salem aliquem inhærentem, neque ex acido etiam salso liquore acidum solum, peculiariter hoc, vel illud, separatim attrahere, apta nata sunt, sed indifferenter, ut denuò repetam, ad quodcunque recipiendum, non verò separandum, non hoc, vel illud, peculiariter eliciendum, se habent. Ergo nequaquam ex aceto absorbet & combibit separatim, & solum acidum volatilem salem (quia & acidus sal purus in rerum natura non reperitur; & implicat) aut ejus aciditatem; sed de toto aceto, quantum pro sui humectatione requiritur, relicto reliquo aceto impermutato, & suâ aciditate plenè adhuc gaudente. Ergo nequaquam ossa calcinata, sive *Cornu Cervi ustum, aciditatem in quibusdam febribus obortam, tollere, non sine magno animi gaudio animadverterunt*: sed est fiducia inanis, frivola assertio, nec naturæ nec rationi consona. Etenim si quis acidam aliquam humiditatem, ventriculo ingestam, aut primis viis inhærentem, calcinato cornu Cervi tollere & absumere vellet, necessum omnino esset, ut, ea in quantitate, siccum cornu Cervi ustum, nullo liquore priùs imbutum, nullo modo humectatum, nec etiam in ore salivâ tantùm madefactum, ventriculo intruderet, quâ quantitate & pondere nimirum (plus duplo) sufficiens foret, liquorem acidum inhærentem totum, non ejus acidum solum, in se recipere, & absorbere; sed, quod studiosè advertendum, adhibito motore, vel transvectore, qui hoc, ab acido febrili imprægnatum tandem cornu Cervi ustum, per intestina innocuè veheret, & tandem per guttur inferius exturbaret. Hoc est præcellens medicamentum antifebrile, *ex magno experimentorum cumulo* Hippocratis novi excerptum; hæ sunt virtutes prægrandes, quibus pollet cornu Cervi ustum. Et hæc ex fideli ac secretâ communicatione magni Chymici, *Tackenij*, habete, quæ *non sine magno animi gaudio* amplectemini.

Plura hîc loci essent dicenda, præsertim de iis, quæ Author, *in sequentibus paragr. pag. 130. 131.* adducit, de herbis vulnerariis & refrigerantibus; item de earundem aquis destillatis; & quâ ratione differant ab aquâ spermatis ranarum, quæ verè abundat sale volatili, tanquam ex animalculis, aut eorum saltem spermate, destillatâ. Verùm quia paucis complecti nequeo, idcircò brevitati studens, ulteriùs progredior.

Devenio autem, *pag.* statim *sequenti 132. lin. 5.* ad consvetas *Tackenij* calumnias, contra Methodicos Medicos, quos denuo, in despectum, *Canonicos* appellat, eosque *vesaniæ, stultitiæ, & ignorantiæ*, accusat, malè, contra doctrinam *Hippocratis*, medentes. Et paulò pòst, *lin. 13.* superbissimo supercilio se ipsum nunc Hippocratem sistit & proclamat. Addam

igitur hujus paragraphi integrum textum, qui incipit *pag. 131. lin. 5. Sic & aqua destillata, ex ranarum spermate (totum sperma cum patientia ex balneo elevatur in puram aquam relictis granulis nigris, & aridis, quæ non sunt rejicienda) abundat occultò uolatili alcali, & plumbum ex dicta solutione ilico præcipitat, promptius, & copiosius, quam ulla alia aqua refrigerans; hæc aqua magni est æstimanda, in plurimis affectibus, ex peculiari acido: desperatam enim hæmorrhagiam, ex utero, feliciter sanatam novi, quatenus sanguinis aciditatem, primò absorbet, postea inhibet & arcet. Hæc etiam aqua, dolenti parti podagræ applicata, statim dolorem mitigat, quatenus acorem mortificat & alterat. Cum vero dolor est vehementior, tunc aciditas est in majori copia & uigore, alcali uolatile causam absumens, manifestior tunc esse debet; tollit vero dolorem indubitate; hinc discitur, hujus causam ex acido prouenire, si alias à juuantibus & nocentibus, sumenda est principalis indicatio, ut Auicenna docet, Vesaniæ itaq; similis est, quorundam Canonicorum medicorum stulta opinio, quod contra Hippocratis doctrinam, contrariis mederi, & hujusmodi simplicibus catarrhum vt ajunt repellere, majusq; malum causare ex ignorantia timent, & idiotis persuadent. Alcali enim volatile Hippocrates indicat, inane & vacuum, quod omnem dolorem prodagricum (non loquor de nodosa & coagulata) artriticum, nephriticum, sciaticum, & similia, paucissimo spatio, externe saltem adhibitum tollit, quatenus acidum, doloris causam, confestim (impatiens inaninatis) combibit & absumit.* Item *pag. 133. in margine*, ait: *Notent canonici medici, quod Alcali aquæ communis non ascendit per alembicum, ideo distillata non refrigerat sicut spermatis supra dista.*

Aqua refriger. occultã habent alcali.

Alcal. volat. podagræ dolores absumunt.

Podag nodosa coagulat. vt calculus, diverso saltem acido.

Profectò, *Tackeni*, impudens es, & malignantis naturæ Rabula, meritò censendus, qui non unum Reformatorem, sed Scholas, & Medicorum doctissimos cœtûs, petulanti lingva tuâ faucias. Ego neque tibi neque ex Acherontis Echo, neque ex Baldo & Bartolo cito, quòd pœnâ dignus sis; sed proprio ore in te fibra tam allego sententiam, quoniam, ex tua Vindiciarum Echo,

Bestia caudâ brevi malè tegit posteriora
Stulta lingva & levis malè tegit interiora.

Nam: in ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientum os illorum. Quid gloriaris in malitia? An capis, quæ doces? An percipis, quæ in Canonicis & Medicis Dogmaticis reprehendis? Profectò periculosæ plenum opus aleæ est, & ancipitis eventûs, Podagricis, & quibus ad articulos malum decubuit, repellentia admovere: & vesaniam meritò, & nequitiam simul arbitror, nec non stultum *Tackenii* dogma: hujusmodi simplicibus catarrhum, vt ajunt, repellere. Vade, piger, ad formicam: consule Viros inculpatæ vitæ; sanæ doctrinæ Methodicos, *Canonicos* & Classicos: audi, quid loquatur in te Spiritus sapientiæ: disce cautiùs de humano corio deinceps mercari. Si enim temerarium te hominem, & Medicastrum, sectabimur; dubium non est, quin & podagras arceamus: sed, ut dicitur. Morbus curatus est, homo autem periit. Reliquas vindicent Scholæ calumnias.

Hac ipsâ *pag. 132. lin. 27.* miranda & nova docet, dum statuit, *aquam putealem, vel fluminis, alcali occultum continere, cujus ratione nutriat animalia & plantas omnes. Ferrum ignitum, ac in aqua extinctum, acquirere robur, docere, dicit, Hippocr. citato libro.* Præterquam quòd doctrinam hanc, duce Philosophiâ, & propria ratione, futilem, nugatoriam, ac inanem esse, cognoverim; si vera ea esset, tanta, proh dolor! præsidia, urbium & castellorum fortissima munimenta, bello & fame diruta etiamnum non squallerent, dum eorum præsidiarii multum quidem salubrioris lymphæ, sed parum, aut nihil, habentes alimenti, fame tandem ac inædiâ decessêre. Consului tamen innumeros & doctissimos viros, qui hoc argumentum tractarunt fusiùs; & ex eorum censu magnum Stagiritam, *lib. Meteoror.* & *4. Physic.* Albert. Magnum, *lib. 2. Metoror.*

toror. Hippoc. *lib. d. capit. Vulner.* Galen. Plinium, *lib 33. cap. 1. 2* & *3.* Vitruv. *lib. 8.* Jovium Pontanum, *Metor. c 34.* Solinum Polyhistorem, *cap 10.* & *32.* recentioresq; quamplurimos, & maximè Helmontium: Tit. *Aqua:* doctissimum Kircherum, *lib. 5. de Virtut. aquarum;* item, *in itinere Hetrusco:* & alios (tantum negotii facessit vel unicum delirantis phasma) & ne unum reperi, qui virtutem alimentalem & nutritivam Aquæ accenseat. Sed plus unius Morionis negandi pertinacia prævalere attentat; quàm centum sapientum demonstrationes. Te igitur hic nutriat latex cum alcali tuo, nec melioribus dignus es: nos interim nostra tueamur. Sed forsan à pari argumentari volebas, quòd nimirum aër plus contineat hujus volatilis salis, de quo loqueris, quàm aqua putealis, fluminum, & destillatæ ex herbis refrigerantibus; adeoque forsan plus enutriat. Sed alia hìc ratio militat pro aëris constitutione, qui, (sic mecum quamplurimi viri docti sentiunt) suo modo, porositates suas habet, in quibus hic sal volatilis detinetur; quem elicere, operosum non est; prout ex *m. Animadvers.* pluribus patet. Non sic ex aquis, quæcunque illæ sunt, hic sal elicitur: ex quibus sequitur, alcalibus tuis (quæ vacua stupidè asseris) plenum esse aërem; plus nutrice aërem, quàm aquam; plus refrigerare, quàm aquas destillatas, quæcunque illæ sint; quoniam plus sale abundat. Sic aëre vivimus, nutrimur, & sanamur. Hæc citra calumnias, & textuum adulterationes, pro inani commento tuo, objicere placuit.

Plura se offerunt emendanda in hoc Capitulo, utpote de præcipitatione, & solutione, sacchari Saturni; de indurando ac corroborando ferro, quod per mechanicam tritum; & quamplurima. Sed dedignor pluribus immorari. Legat interim B. L. authoritatem quam, *pag. 134. lin. 12.* affert, ac quâ ratione ad rhombum sit, combinet. *Hinc Lactantius,* ait; *lib. 1. cap. 5. à quâ sunt omnia,* sed quid illa, & illud? *Quod ante Hippocratem, Thales Milesius, fortassis hac arte, etiam cognovit: teste Laertio in Talete. Sic Hermes antiquissimus. Aqua inquit: est susceptibilis nutrimenti in hominibus & aliis: Et sine aqua non operatur natura &c.* quæ omnia ultrò concesserim: ergò aqua nutrit: negatur falsissima consequentia: cruda authoritas est, ac alio sensu accipienda.

Quæ porrò, *paragr. sequenti,* de Aqua Rosarum, & aliis aquis, scribit, *pag. 134.* in cupreis instrumentis destillatis; hæc laudo, & probo consilium: ex quo fundamento & iteratò, in Animadvers. m. & secundariò, in Novo Dispensatorio, Pharmacopœos hortor, ut non solùm in destillationibus aquarum, sed & decoctionibus quarumcunque rerum vel liquorum, tantillum saltem acidorum, vel quasi vinosorum, à cupreis, æneis, aut aurichalceis, instrumentis abstineant, &, eorum loco, terrea, vitrea, aut etiam ferrea, vasa, ac instrumenta, sibi procurent: ac, si tamen in cupreis vesicis, uti vocant, stanno probè obductis, suas perficere velint aquarum destillationes; capitellum saltem vitreum agglutinent, nec non cannas etiam ex cupro, per vas refrigeratorium, mutent: quoniam hæ particulæ, quas aquæ, ex cupreis instrumentis destillatæ, de metallis secum vehunt, non ex infimo continente vase, sed ex superno receptaculo, seu capitello, & canna cuprea, per quâ fluunt, abraduntur, vel abluuntur, aut solvuntur, ac unâ cum aqua eliciuntur. Nam metallum quodcunq;, & vel cuprũ, non ejus est volatilitatis, ut, unà cum vapore aquoso exhalante simplici, in altum elevetur, & per alembicum transeat. Sufficiat igitur, vitreum capitellum cupreo etiam vasi destillatorio, rejectâ nec non cupreâ cannâ, apposuisse & agglutinasse. Tale vas destillatorium, ad omnes simplices & compositas Aquas legitimè & dextrè destillandas inveni, & æri incidi curavi, *in Classe decima quinta Aquarum destillandarum, Dispensatorii n. Novi:* ubi majorem Lector hauriet eâ de re informationem.

Pag. 136. magnificis iterum verbis Lectorem pascit, ac, velut Tantalo, quos jamjam prompsit fructûs, malitiosè eripit. Ita enim, *in margine*, ponit: *Specifica remedia;* & ne unum apponit, quod non vetulis & agyrtis notum. Amplas quæstiones, & Philosophiæ abdita theoremata, proponit; tumultûs excitat: sed nihil horum solvit. Quærit, cur succus millefolii conducat Hæmorrhoidibus specificè: cur ictero Fumaria? Sed iteratò quærit: nihil decidit. Hoc proprium est Idiotarum: multa dubitare; nihil resolvere. Item, *in sequentibus*, statim: *ut & in quo consistat purgantium facultas?* Sed audite responsum: Optat ephippia bos piger: optat arare caballus. *Ea nunc hic enarrare, nimis operosum esset: Lampada tradidisse, sat est.* Caliginem nobis induxisti, non lampada tradidisti, tenebrio: quamquam, cum fatuis Virginibus, tibi lampada, sed oleo non instructam, esse, indulgeam. Hîc Rhodus: hîc saltus, *Tackeni.* Hîc inaudita, nova, rara, occulta tractare licuisset: hîc te Philosophum, & *novum Hippocratem*, non verbis, sed rebus, inaugurare. Non enim erat quæstio de vitriariâ, saponariâ, indusiorum loturâ, lixiviorum apparatu; sed de facultate purgantium, arduâ, in universâ Medicinâ, quæstione; de qua, cum Theoreticis, præclara quæque quærere & dissertare potuisses; an solâ facultate irritante, quâ vasa laxantur, distenduntur, & ipsa natura ad exitum stimulatur, purgantia agant: ut voluit Aristot. *lib. 1. probl. 42.* an verò vis purgatrix è qualitatibus primis, notis aut manifestis, resultet, ut calore pharmaci: an verò à toto temperamento: an potiùs occultâ vi & qualitate, seu actione totius substantiæ: an Magnetismo; ut fit in Agarico calido, frigidam pituitam deturbante; à Myrobalanis citrinis, frigidis in primo; & à Tamarindis, frigidis in secundo: quæ utraque calidam bilem subvertunt. De quibus vide Mesuen, *lib. simpl. c. 2.* & *c. 7:* an vis cathartica assignanda similitudini potiùs, relationi, symbolo, & modo substantiæ; prout Rhabarbarum demonstrat, solam ferè bilem evacuans; aut à potestate occulta: prout meus etiam Hippocrates docet, *lib. de natura humana*, & *libr. de medicamentis purgantibus;* & Galenus, *lib. contra Julianum, c 13.* item, *de natura humana tex. 17.* & passim: an pharmaca, ut selectivè purgent, debeant deduci ad venas, contactu suppositi; ut Bravo loquitur: an solâ irradiatione; ut aliorum est opinio: an purgantia solos naturales humores, non verò purgent corruptos, putridos, ac malignos; ut Zacutus acutè voluit, eò, quòd hoc opus naturæ sit, crisi talia, vel acrisiâ, sequestrare: & innumera denique talia, homine ac Philosopho digna, agitare licebat, ac mox ex destillato cerebello tuo, post tot ventos, & promissa, novi aliquid & inauditi, juxta amplissima promissa, nobis afferre. *Sed est operosum.* Mentiris, sed ignoras, *Tackeni.* Ex Helmontio nihil depeculari, harpagare, furari, transcribere, tibi in promptu fuit, *Furcifer;* igitur lampas tibi extincta est; Helmontius oleum non suppetiit: uti non dubito, quin ab eo suppetias mendicâris; sed ubi ab illo audiisti, Titulo: *Respondet Author:* (ad tua forsan postulata) *pag. 336. paragr. 6. Reus sim coram Deo, si non prorsus svadeam, omnino à laxativis abstinendum:* &, *paragr. 3. fides nulla danda solutivis.* Iterum, quòd purgantia perfecta solis ægris, non sanis, competant; neque per secessum, neque sudorem, sed insensibilem transpirationem, operentur; quòd nullum, ex tribus humoribus, purgent; sed purgata, & excrementa per pharmaca educta, sint virus pharmaci, mactatus cruor & cadaverosus; & plura his affinia, quæ vide, *pag. 306. paragr. 14.* quando animadvertisti, quòd Paracelsum comptè pexuerit, eò quòd ridiculè affirmaret, laxativa operari non, nisi calcinatione, superveniente liquido; ac laxativum cum humoribus resolvi in calcem: &c. hæc à longè subodoratus, aures subduxisti, lixivium veritus es, alcalibus miseris tuis prospexisti, *& operosum tibi visum fuit.* Satis erat, lampada extinxisse,

ſe, & tenebras quæſiiſſe & latibula coluiſſe. Vah pudor! *Tackeni!* quòd hîc herbam porrexeris; quòd ex caſtris fugeris, & haſtam abjeceris. Hîc Dogmaticos & Canonicos exturbare poteras, quorum mentem ſupra retuli; aut Galenicos vindicare adverſus Helmontium: & te Herculem dixiſſemus. Tuam mox novam, inauditam, doctrinam ſancire poteras: & plus quàm *novum Hippocratem* Orbis te coluiſſet. Sed: ibas, quò quibas; quò non quibas, ibi ſtabas. *Oneroſum erat.* Fricabas avriculas, &, quod peſſimum, nihil incidit. Profectò, *Tackeni:* res alia eſt ſceptrum; alia plectrum: aliud: *Novi Hippocratis*, in fronte & capite libri, inſcriptio; aliud, in arena, ex cathedra diſceptare, & ad Rhombum loqui. Bonus es Rabula, ubi *operoſum non eſt*; ſed malus athleta in Medica palæſtra; ubi, profectò, operoſum. Sed hæc per parentheſin longam, tibi in aurem, & tuis in auriculas, *Tackeni.*

Ais, *ſequenti* ſtatim *paragrapho: Suſurrones hic audio.* Haud crediderim, *novelle Hippocrates:* forſan adhuc aures tibi tinniunt ab hâc, quam ſupra invictus ſuſtinuiſti, exegeſi? *Suſurrones hic audio, quod cum plumbo ſoluto, vegetabilium alcalia volatilia, demonſtrare contendo, pag. 136. lin. antepenultim.* Falleris, *Tackeni*, non ſuſurrones, ſed toto ſplene ridentem, & totam in cachinnos effuſam Scholam audis Medicorum. Cur? primò, quòd, ut ipſe ais, cum plumbo ſoluto, per alcalia, in alcalibus, & ex alcalibus, purgantium vires, univerſam Chymiam, & ipſam naturam, deinceps alcali ex alcalibus dicendam, tractare, ac mentiri, ridiculè attentes. Quid hæc ad ſcopum & connexionem? Secundò, rident pulchram & aptam ſolutionem objectionis hujus, quam attuli, *pag. 137.* quæ talis, *in margine: ſolutio: ais:* in paragrapho illo ſequitur tandem: *Quantum luminis Hippocratica hac doctrina addit medico* (plus quàm ſol Heracliti!) *tam in componendis medicamentis, ne unum alteri obſit (imò ſimplicium virtus miro modo hac ſcientiâ exaltari poteſt) quam etiam in morbis ſanandis.* Quid tempore, Baccho ſacro, feſtivius afferri poſſet? Quis ordo? quæ connexio, ad propoſitam objectionem? Quantum tenebrarum, quantum dedecoris & macularum, tua doctrina, nihil minùs, quàm Hippocratica, attulit? Ridemus ulteriùs, quòd de urtica, canitiem retardante, tam ambigua & falſa affers. Ridemus, quòd Salomonem tua alcalia tractaſſe ſomnias & inſanis, dum *pag. 138.* ſcribis: *Hujuſmodi, exiſtimo, fuere abſconſa virtutes radicum, de quibus Salomon, &c.* & infra: *non enim credibile eſt, quod verba funderet, de primis qualitatibus, & gradibus elementalibus, quas lingva metiri promittunt noſtri Botanici.* Sed, ſine dubio, de alcalibus *Tackenÿ.* Ecce! plus homo hic, quàm Salomon, in omni gloria ſua. Ridemus, *Tackeni*, quòd, *pag. 139.* cum Arnoldo, hoc dogma amplexèris, dum, *ubi in promptu habentur ſimplicia, inquit: dolum eſſe, ſi quis compoſitis utatur:* cùm tamen ſvadeat hoc totum opuſculum tuum; illud maximè *capitulum 14. pag. 81. Calculum reſolvit & componit pro majore lumine:* ſc. antiqua & apta diruere, diſſolvere, nova arcana, inaudita, componere, cudere, & ineptiſſima ſubſtituere. Fateor; dolus eſt, ſi cui ſint ad manum ſimplicia, uti compoſitis, & impoſturis *novi Hippocratis.* Ridemus, *quòd compoſitum pulverem inveneris, qui chinellæ vires, ſi non ſuperat, ſaltem ei æquivalet in quartana, pag. 139. lin. 24.* Quis eſt ille Pulvis? Quid? Ventus, ſonus, mendacium: nec verbulum de hoc allegas ampliùs. Sic etiam Ego, ut tu, *Tackeni,* habeo Lapidem Philoſophorum; ſic univerſalem Panaceam poſſideo; ſic Orbem inſtruere posſem; ſic fraude quiſque poteſt *novus* inaugurari *Philoſophus* & *Hippocrates,* pollicitis dives. Sanè, frater, de fera comediſti, ut Plutarch. ait. Et putabas: in magnis & voluiſſe, ſat eſſe. Rideremus denique & ſine fine, niſi hoc Capitutulum ad terminum & finem jam perveniſſet, tot ſcatens nugis & facetiis. Nunc ordine ſequitur

CAPUT

CAPUT XX.

quod inscribitur

Spiritualis plantarum repræsentatio.

X dictis & ostensis emergit fundamentum, (magnum & decumanum mendacium) *quo procedere debeat plantarum spiritualis regeneratio, de qua Quercetanus (a) in libello contra Anonymum, quam se vidisse ait, apud medicum quendam Cracouiensem, qui adeò eleganter cineres, cujusuis plantæ, apparare norat, earumq; spiritus, omnium facultatum autores exactissime conseruare, quarum supra triginta, vasculis diversis vitreis hermetico sigillo obsignatis habebat, ut: si quis rogaret, sibi rosam, aut calendulam demonstrari: tunc cinerem illius cum vasculo, cujus speciem esset editurus, vasculo rosæ titulo insignito, vasis fundum, lucernæ admouit, vt aliquantulum intepesceret, tunc tenuissimus, ac impalpabilis ille cinis, ex se, apertam rosæ speciem emittebat, quam sensim crescere, vegetari, ac formam penitus totius rosæ floridæ, vmbram ac figuram exprimere videbat. Hæc autem umbratilis figura, vase ab igne remoto, rursus in suos cineres relabebatur: Hoc arcanum summo studio perquisiui nunquam tamen assequi potui. Hæc ille.*

(a) Cap. 23.

vulgus cremat per ignē Hippocraticus per aquam.

Hippocratico philosopho, hæc plantarum spiritualis resuscitatio non usq; adeò difficilis videtur, præsertim quando non violento, sed molli igne procedit, naturam imitando, ut docet Magister. Modum excogitaui quem tamen hactenus experientia, nondum confirmare, propter hujus loci, pro hoc studio, incommoditatem potui, hunc curiosis hic apponam.

Ostendi ex Hippocrate ad oculum ACIDUM & ALCALI *architectonica naturæ instrumenta, omnibus sublunaribus inesse: hæc cum artifici non subjacent, sed solius naturæ regimini, tunc istud subjectum crescit & vegetat, ut testatur abjectissimus silex, de quo suo loco dixi. Si itaq; crescit & vegetat necesse est, vt acidum & alcali habeat quoddam (b) quod operationes, ad suos fines dirigat,* RECTOREM *voco alibi, hunc, voca tu vt lubet, modo rem percipiamus, propter verba enim nemini litem movebo. Hos tres, Hermes antiquissimus philosophus vocauit corpus, spiritum & animam, adeoq; tria hæc latent in terreno illo domicilio, quod figuram seminis nobis repræsentat.*

b. Spiritum esse vinculū conjungens, animam cum corpore alib. ostendi. Naturam in omni rei similem douerūt, Hermes, pitagorus & postea Hippocr.

Hujus seminis, ex: gr: papaueris, flore pleno, colligatur libra semis, Cœlo sereno, quod temperato loco, conseruari debet in futurum ver: tunc vesperi observanda, Cœli claritas, quæ promittit, serenam noctem, in qua, semen exponendum est larga vitrea, elato ore tabula, ne decidere possit, & locanda in pratum, aut fortum, variarum florum & herbarum feracem (nisi enim terra fuerit fertilis, sterilem colliges rorem) manè antè solis ortum, rore madidum semen, curiosè de tabula vitrea, demere, & in phiolam, huic rei aptam (a) osculo cera bene obsignato, servare debes, ne ros expiret (qui adeo leris est à spiritibus (quos occultè acidos & volatiles, sequenti capite, imo occultum vitæ cibum (a) ostendam) quibus in aëre impregnatus, vt cum inclusus in oui testa fuerit, & appositus hasta (b) oblique posita, tunc ouum, a solis calore, eleuatur, ad summitatem hastæ, ut docet Hildebrandus (c) sed à semine absorbeatur. Deinde rursus, serena nocte, tabulam cum seminibus, sereno exponere debes, in dictum pratum vt rorem hauriat, quem iterum ante solis ortum, in phiolam dictam, obsignabis ne fugiat, sic semina, paulatim, à rore hausto turgere incipient, acidum & alcali à rore & superum influxu, vires acquirunt, quæ Rector dirigere incipiet, sic expositio, & repositio, tam diu repetantur, donec germinationis & vitalitatis signa edant.

a. Vascula fuerunt inquit Quercet.
a. Cum Cosmopolita.
b. Quæ vt opinor non rotunda esse debet.
c. in Magia naturali.

Interim

Interim dum hæc fiunt, oportet in eodem prato, cum mundis linteis, ligneis baculis ex pansis, rorem colligere, hunc in vase vitreo, optimè clauso custodire, qui dum quiescit, deponit suas feces (a puluisculo per aëra volitante) hujus puri roris, tantum superfunde seminibus vt digitum transuersum, plus minus ferè supereemineat, & sic colloca in balneum vaporosum (Raimundus enim docet (a) illud quod facit natura, Solis & stellarum calore, hoc idem facit, per calorem ignis, dum taliter temperetur, vt non superet virtutem motiuam & informatiuam, quæ est in materia influxa desuper) clauso phiolæ osculo, cum liquato sulphure: acidum & alcali, in humido & calido, tunc in inuicem agere incipiunt, liberabunturq; à terreo seminis corpore, quo inclusi, & dierum curriculo, hæc naturalis compositio, in summitate viridescet, sicut aquæ stagnantes, per æstatis calorem ambientem, & in umbra latentes, contingit; sub viridi ista pelle perficitur tunc facultatum unio, quas volatiles, unà cum rectore ab acido inseparabilis (per se mori nesciens b) ostendi, quam vnionem, confermentationem appellare licet.

a. In Testamento c. 24.

b. Vt docet Hipp. lib. 1. de diata.

Domicilium vel seminis corpus mortua substantia erit, quæ viriditatem, id est fermentationis bullas, cum liquore superfluo, in se dierum cursu absorbet, ut vidimus in stagnis, viride efflorescentibus, vertiturq; paulatim, in puluerem subtilissimum cineri similem, quando maturitatem acquisiuit.

Hoc vasculum, cum intepuerit, vt vidit Quercetanus sinè dubio roris leuitas, confermentata cum rectore & facultatibus seminum, eleuabit papaueris iconem.

Vasis osculum, si vitrò colliquatum fuerit, nunquam periturum existimo: vt et quod practica, de verbo ad verbum, speculationem non sequatur, ob id requiro solertem & ingeniosum experimentatorem. Hactenus vt dixi, mihi periculum faciendi locus commodus Venetiis non est, neq; erit, propter defectum fœcundi & puri roris, qui turbatur ab hali nitro (a) indesinenter hic spirante, vt muri omnium ædium testantur, cui & ipsi rores, quatenus etiam subtilis exhalatio, vt Aristoteles docet (a) & propria experientia confirmat, commiscentur, mixtique recadunt.

Hali nitrum fit ab exhalatione putrida vrina, & variis commixtis, sibi amplexis.

a. lib. 1. meteororum.

Hujusmodi vmbratilis rerum regeneratio à Paracelso, in naturali Hippocratica doctrina illuminato, sub Homunculi generatione occulta fuit, quem quidam medicinæ satrapæ, hujus doctrinæ ignari secundum literam intellexerunt (b) atq; virum vt impium in exilium proscripserunt.

b. Sennertus de consensu & dissens. c. 4.

Addo: quod in vniversi philosophantium schola etiàm cum magno labore, nihil reperiatur, quod mysterium resurrectionis, clarius nobis ad oculum demonstrare posset, quam hæc naturæ propria instrumenta, ab Hippocratico, a quisquiliis mundata, rursusq; reconjuncta, reunita & regenerata. Si mysterium hujusmodi esset per naturalia demonstrabile.

Scimus, mi *Tackeni*, innumera posse arté, ad naturæ æmulationem, motu quodam plastico, naturæ consimili, reproducere: posse artem in simulachris, ac rerum Idéis, ludere. Nam & ars, naturæ simia: quanquam & hoc nequeat, quin naturam habeat assistricem: Scimus, mi *Tackeni*, etiam obmutescente tuâ Svadâ, in cinere salem, in sale, tanquam in gremio cujuscunque entis, aut vegetabilis, semina, quin & plasticam virtutem, latitare; & arte eandem plasticam vim, in sale, posse suscitari, ut, ex pergefacta, appetitu, & motu, quo fertur, & jussa est à Patre luminum, illam producat Idæam, & simulachrum, ad quam semen naturaliter destinatum est; sive flos sit; sive germen; seu tertium quid. Et hæc velut nova, *occulta, inaudita*, nobis obtrudis? Quomodo dicebat Erasmus? Asinus mysteria portat. Dixit; nisi me fallit memoria. Legistiné Joh. Baptist. Portam, *lib. de magiâ Natural.* Agricolam, Kentmannum, Gesnerum, Bockium, Bauhinum &c. & nihil inde mutuatus es? Legistiné hoc novum miraculum tuum, quod, anno 1608. accidit, uti narrat Jeremias Cornarius, Archiater Brandeburgicus, Culmbacii, quomodo nimirum, cùm ipse tum, mense Junio, aquam quandam destillari curasset, eamq; in

in vitro, quali solent aquæ destillatæ, asservasset: mense Novembri in vitri ejus fundo, plantula ejusdem aquæ viridis & efflorescens excreverit, omnium hilari & amœnissimo conspectu: quæ diu asservabatur. Lege Libavium, *Syntag. Arcan. Chymic. lib. 1. cap. 22. pag. 48. titulo: Appendix.* Hæc ille fusiùs narrabit. Quam nova ergo iterum doces? Legistiné magnum P. Kircherum, Societatis Scriptorem, qui, anno 1664. Mundum subterraneum imprimi curavit, ubi, *lib. 12. sect. 4.* de arte destillatoriâ, ostendit, quòd super lixiviorum, in hyeme glaciatorum, planum, & superficiem glaciei, sint ipsarum plantarum Ideæ & characteres? hoc est, quòd oriantur ab alcalibus tuis? Item, quòd anno 1657. Romæ plantam rarissimam, ex cineribus suscitatam, in phiala Hermeticè clausa, jam decennio asservatam, Reginæ Sveciæ Serenissimæ, Christinæ, spectandam dederit? Et tamen: Venite, videte, *hûc adeste veritatis amatores: vos admiranda & jucunda vestris oculis aspicietis, & manibus tractabitis quæ abscon&s;a & occulta à sensibus & cognitione hactenus steterε: pag. 7.* Adeste igitur, Auditores veritatem amantes, & palpate manibus furtiva spolia *Tackenii!* An negare potes, quòd tu Schema illud, & paradigma, de resuscitatione papaveris, flore pleno, *pag. 142.* cujus initium: *Hujus seminis, ex: gr: papaveris, flore pleno, colligatur libra semis, cælo sereno, quod temperato loco, conservari debet in futurum ver: &c.* (sicut superiùs totus textus conspicitur) quòd, inquam, hoc exemplum, & theoriam, suffuratus sis, ferè de verbo ad verbum (nisi quòd quædam verba clara omiseris, & obscuriùs dederis) ex dicto R. P. Athanasio Kirchero, *Tom. 2. lib. 12. sect. 4. de arte destillatoria, pag 414. in fol.* Clarè id apparet ex textu, quem hîc etiam, de verbo ad verbum, fideliter adscribo:

παλιγγενεσία:

Seu regeneratio Plantarum ex cujuscunq; Plantæ semine

PROCESSUS.

Accipe seminis plantæ cujusvis maturrimi, tempore & cælo serenis lib. 4. quæ in motario contusa phialæ mundæ, quam optimè clausæ, impones, & ne vel minimum expiret, caveto, asservata quoq; phiala in loco munito. Hoc peracto observabis tempus vespertinum cæli serenissimi, ut sequenti nocte rorem decidentem colligas.

Phialam reservatam aperi, semen contusum comminutumq; exime & super tabulam vitream extende; hanc verò tabulam cum semine in horto aliquo aut prato sub dio libero expositam relinque, & ne aliquid roris abundantioris è tabula defluendo pereat, tabulam unà cum semine in patina latiuscula collocabis, sic fiet ut ros copiose supra semen decidens, ipsi commodius naturam suam nocturnis hisce macerationibus conferat.

Eodem tempore ad rorem commodius excipiendum quatuor palis affixum linteamen subtile & purissimum extendatur, quod madore nocturno imbutum, deinde in vitrum mundissimum ad octo circiter mensuras exprimatur.

Porro semen imbutum rore nocturno iterum phialæ suæ inclusum, ne quid inde expiret, aut calore Solis extrahatur ante Solis ortum pristino loco reponatur. Ros ex linteamine expressus sæpissimè percoletur, colatus aliquoties distilletur, donec omnibus fæcibus & terrestri immunditie immunis evadat: fæces verò relictas calcinabis, & salem dabunt pulchrum visu, qui mox in rore distillato dissolvatur.

Ros hoc sale imbutus semini in phiala asservato altitudinis trium digitorum affundatur, deinde phiala hermeticè cum vitro contuso & borace signata in loco calido & humido asservetur, aut etiam sub fimo equino, menstruo spatio condatur; deinde exemptam phialam considera, & semen ad instar gelatinæ transmutatum, spiritũ cuticulæ instar

instar videbis variis coloribus variegatæ supernatantem, & intra cuticulam & terram limosam, rorem de natura seminis existentem instar seminis viridis.

Phialam hanc ita sigillatam per totam æstatem suspende in loco, Solis interdiu, noctu Lunæ, reliquorumq; siderum radiis pervio, cœlo vero turbato aut pluvioso, in loco sicco & calido reserva, donec pulsis nubibus serenitas demum affulserit, cui demum eam expones.

Accidit nonnunquam, ut opus hoc, mensibus fere duobus, aut citius, aliquando post annum, juxta temporum constitutionem absolvatur.

Cæterum signa perfectionis operis hæc sunt: limosa materia in fundo in altum contumescit, spiritus & cuticula indies decrescunt, totaq; materia demum inspissatur, in vitro vero à reflexione Solis subtiles nascuntur exhalationes, & veluti nebulæ plantæ excrescentis veluti prima quadam rudimenta, sed debilis adhuc & sine calore, & ad formam solum telæ aranearum ascendentis nunc, modo descendentis pro radii solaris phialam ferientis efficacia.

Tandem ex tota illa in fundo subsistente materia spirituosa cinis fit, albo cæruleus, & tum successu temporis caulis, herba, & flores producuntur in forma & specie seminis, quæ species præsente calore comparet, eodem absente evanescens in chaos suum revertitur; sed quoties ignem applicaveris, toties calore suscitante materiam plantæ formam exhibebit, durabitq; hac ratione, si vas benè obturatum fuerit perpetuò.

Vides, *Taekeni*, quòd vera dixerim in prægressis? Cuculus es; peregrina excludis ova: Vespa, quæ alieno pasceris melle: Cicada strepera, industriores apes, & formicas (ad quos te Sapiens ablegat) exsibilans. Sic tu Methodicos, & Classicos Authores, Viros in Arte exercitatos, Pædagogos tuos, turpi sarcasmo *Canonicos* vocas; Botanicos cavillas, in prægressis & sequentibus schedulis tuis: & non vides iterum manticæ quod à tergo tibi in longum prominet? Non vides, quòd tota tua doctrina sit molimen, conatus, & opus instar telæ araneorum, quam *Nausicca* etiam, *ad flumen lotrix*, sibilo & scopis dissolvere potest? Vides, quòd opusculum tuum (præter logismos, sophismata, amphibologias, sarcasmos, scommata, & vitia Grammatico-Syntactica, quæ soli & uni tuæ debentur industriæ) sint pura & mera furta ex Authoribus hactenus citatis? Iterum tibi, *nòve Hippocrates*, non Bartolum & Baldum cito: *an æquâ sis Pænâ dignus*, post tot furta & rhapsodias. Vide *Echo ad Vindicias*.

Postquam igitur ostendimus, quàm *non sit difficilis Hippocratico Philosopho hæc plantarum resuscitatio, pag 141. lin. 8.* quàm non arduum, prostratâ arbore, ligna colligere, & alienâ bursâ creditores placare, nec non alienis inventis niti: transeo ad

CAPUT XXI.

quod inscribitur:

Dicta in summam contrahit.

Orsan aptiùs dixisset: Summam calumniarum. Textus, *pag. 147. lin. 3.* talis est. *Alcali, & acidum volatile, in vegetabilium familia, concremantur per ignem, in sal fixum, vel in plane alcalizatum. Modum quidem verbis magnificis, promittit Reformator in mantissa Hermetica (a) nullibi tamen reperibilme, interim vituperat salia, quorum cineres cum sulphure combusti, reprehenditq; Hartmannum (b) ut pessimum scriptorem, nil que ineptius doceri, inquit: quam salia alcalia acidis miscere (quasi ipsus non docuisset Alcali viperinum, cum acido spiritu salis miscere; ut etiam spiritum vitrioli, cum sale absinthii alcalizato, sub titulo spiritus Vitrioli coagulatus, (c) & rursus in appendice fol. 100, summis laudibus rursus extollit hujusmodi mixta salia) & paulo post* a. fol. 788. b. in append. fol. 101. c. mantissa fol. 788.

iterum admittit cineres cum sulphure calcinari, sub incertitudine domina, quid eligendum.

Sciendum est, nullum uegetabile habere fixum sal, cujuscunq; sit generis, nisi comburatur actuali igne, ità, ut acidum, vstulando; in alcali, & vicissim alcali in acidum agere, & apprehendere queat, vt in vini succo & ejus tartaro ostendi. Testis mihi erit lignum putridum, licet hoc summo studio, in cineres redegeris, quocunq; igne, sal exinde non elicies, acidum enim & alcali, ambo volatilia, ab aëre sunt absumpta & nil nisi cadauer inutile reliquere: sin verò comburantur, antè putrefactionem, tunc habebis intentum.

Aër volatizat.

Principale studium & labor, itaq; erit, in hoc opere; vt herbæ sint recentes & minimè flaccidæ, tunc nimirum concremando; innata humiditas, cum bullit solvit acidum, & alcali, quæ soluta agunt in inuicem, vnum apprehendit aliud, & ambo fixantur juxta concreti proprietatem: pars autem quæ aufugit cum flamma, & ab acido non arrepta fuit, in fuliginem abit; ex quà; alcali volatile facili methodo elicies, nunquam autem sal fixum, ingenio tamen, ad constantiam reducitur.

Fermentatio hæc actio vocari meretur, transmutantur nimirum naturæ instrumenta.

Fermentatio, hæc actio vocari meretur, transmutantur nimirum, ambo instrumenta naturæ, in vnum artificiale; quod sicut in saponaria, & vitraria arte cum acido, suo contrario, in neutrum vertitur; sic etiam in humano corpore contingit; cum à prudenti ac Hippocratico medico adhibetur, vel administratur, suo contrario, eadem enim est operatio, vt docuit (a) Magister.

a. lib. 1. de diata.

Exemplum sit Absinthium, viride, istud viride, sub camino, vel loco aperto accenditur, flamma impediēda summo studio, satis erit, in cineres esse conuersum, qui post concremationē, in larga olla terrea, & humili vel super ferrea elatæ oræ tabula vel lamina, accensis subtus carbonibus, fornaculo venti, vt portella, claudi & aperiri, pro necessitate queat, spatula ferrea semper mouendo cineres donec optimè albescunt, quos sacco linneo acuminato, vel si pauxillū; carta acuminata impone, & aquam communē perfunde, quæ cum transcurrit sale prægnans, lixiuium vocatur; hoc percolatum lixiviū, in sartagine ferrea (non vncta in culina) celeri ebullitione coagula & constringe in massam, & quando instar mellis spissescit, assiduè spatula moueto, & siccabitur in puluerē gryseum, quem statim ollæ non vitreatæ, fornaculo venti clauso ostiolo, impone, ac obrue carbonibus minutis, pulvere mixtis, sensim calefacito, vix ad prunitatem, non autem vt fundat; refrigetato; projice sal, in vitreum vas, vt sufficienti aqua dissolvatur (a) move cum baculo ligneo aliquoties; tunc solutum quiescere permitte, duas vel tres dies, clarum à fæcibus, sine magna agitatione effunde, & in plumbeo vel vitreo vase, in arenam posito, aquam exhalare, sinè bullis permittes, donec salina cuticula supercrescat, tunc remoueto vasculum, & sequenti mane collige splendentia grana salis, quæ aqua limpida celeri motu abluenda, & exsiccanda sunt. Remanens lixiuium iterum arenæ impone, vt aqua exhalet, vt pridem, ad cuticulam. Ambo hæc salia, conjunctim, in vno vasculo sunt asseruanda, quæ hoc modo parata, referunt sui concreti crasin.

a. satis untia aquæ libra sic optimè deponit.

Reliquum lixiuium, vrinacei saporis, & fætulenti odoris pro vitris abluendis relinquendum. Hæc est facilis & naturalis ratio, parandi vegetabilium salia, quæ nunquam liquescunt per se, neq; ingrati sunt saporis. Libra hujus cineris, fundet ferè vncias quatuor salis purissimi, sed aridarum herbarum cineres lib: 4: vix dabunt salis vnciam.

Alcalia fiunt ex vegetabilibus eodem modo, quorum tamen quædam facile in liquorem vertuntur vacua enim sunt, ob id ex aëre quærunt exsatiari: vt supra in occulto aëris acido indigitaui, quod sufficit.

quæ herbæ dant alcalia? salsa vel acida, supra satis ostendi.

Reformator, cineres coquendos, & lixiuium inspissari ad siccitatem, & postea fusionis igni, sine discretione, committendum docet (a). Sic loco salis vegetabilis, semper inane & causticum alcali euadit: sal enim absinthij, fundamentali suo puncto est ex acido salsus, & non planè fixus, vt ostendi, sin verò fusionem patitur, tunc agunt in inuicem, ambo sapores, & in alcali fixantur, sicut omnibus acidis arte paratis salibus contingit.

a mantissa 789.

tingit. Igitur ex solo ignis (b) regimine alterantur res, mutant nomen, virtutem & efficaciam. Hæc est causa quod vires salium nunquam sunt æquales ab ignaro præparati, quando nimirum alcalizantur, laudantur ab imperito (ex: gratia sal absinthii) in colica profuisse (quæ tunc ex acido erat; quod combiberat) cum verò ex acido salsus, & adhuc volatilis à perito præparatur. stomacho & in antiqua oppilatione prod:st: & tunc est basis, in cachectico puluere (a) Quercetani. Causam humoribus noxius adscribunt.

b. ignis professor publicus.

a pulvis cacheticus.

Sic multa fiunt fixa, si debito calore, & juxta subjecti perpessionem, & suis requisitis tractentur, quæ alias erant volatilia, alium nimirum calorem, & instrumenta requirit sanguinis fixatio, aliud ingenium quando nitrum & arsenicum fixantur, aliud quando totum nitrum solo adore in terram vertitur, aliud vas & ignem quando Mercurius per se quodammodo fixitatem induit, alia requisita, quando antimonium & sulphur fixantur, sic etiam alia operatio est salium, quæ omnia sunt volatilia, vt in ligno putrido ostendi

omnia ipsis fiunt per Divinam necessitatem Hip: lib. 1. de diæta.

Hæc est ratio, quare ligna, ex quibus componunt naues bellicas Veneti, sapientissimi, & prudentissimi patres, aquis submergere, in ornatissimo, ac instructissimo Armamento jubeant recentia, per multos annos, ne scilicet aër illa penetret, fiuntq; sub aquis tam fixa, vt saxa æmulentur.

Veneti ingeniosi.

Sin verò in aëre flaccescere incipiant, priusquam submergantur, debent modestè adurari, ut acidum & alcali in inuicem liquentur, & quasi incrustentur, sic per secula non corrumpuntur, neque putrescunt. Sic incrustantur pali, qui in terram defiguntur, profundamentis, magnorum ædificiorum, ne marcescant.

Hortulani in hisce insulis, in cineres reducunt herbas in aëre arefactas, & vendunt cineres pharmacopœis sub bona fide, hi, cum parum, aut nihil salis exinde eliciunt, & ob id, horticultores reprehendunt nullius valoris fuisse: respondent quod transportando cineres, aqua marina sal abstulerit: facilè id credunt plurimi, aliam causam ignorantes.

Cum verò in cineres reducuntur vegetabilia recentia, vt fit in Lituania, Scandia, & Muscouia pro cineribus clauellatis; tunc in ignea ebullitione acidum & alcali se inuicem apprehendunt (a) colliquantur & fixantur. Cum verò vrgeantur, igne liquefactiuo, vt docet reformator, tunc naturam mutant, & in alcali vitrificans vertuntur, vt Zoar notauit (b) quod tamen priusquam per ignem transierunt, concretis nec infuit, vt neq; fixum: quod rursus per inversionem, non solum induit volatilitatem, sed etiam in elementa reducitur, vt de alcali tartari ostendi.

a. in hunc sensum ait Basilius de sale armoniaco Wann mier die flugel brechen ab und werden bereit zum Wasser bad

Sin vero alcalia cum propriis oleis distillatis, justa proportione debito requisito tempore, artificiosa occulta que circulatione, idoneo vase, coquantur, dant ens mirabile. Sic oleum Cinnamomi, absortum proprio alcali (vestibus sit spoliatum) efficit in paralisi similibusq; morbis quantum de illo speratur. Oleum tartari, volatile & pingue, cum proprio alcali justa proportione, fit sapo.

a Super exodum.

Oleum fit sal

Hoc exemplum de Tartaro cum olim monoculus quidam, oretenus per modum informationis, à me audiuisset, statim coxit alcali viperinum, cum oleo tartari, diuersæ naturæ, rustico more, imo minore cum obseruatione, quod coctione in phiola, longi cocti cum alcali saponis consistentiam acquisiuit: hic tamen, amicam informationem, mihi vitio vertit, in admodum longa epistola, scribens: Oleum tartari quod affundere jussisti, piceam omnino naturam induit, ea que est spissitudine, dum refrixit vt scindi possit, ita animaduerto, me penitus deceptum esse: verum quidem est, me sæpius ex ore domini (a) vestræ audiuisse, quod hujus salis præparatio ingens lumen in chymia præbeat, &c. Magnus hic physicunculus tantum in ignauo cerebello, non habuit salis, licet de eo scribillans, vt hujus inspissationis, necessariam causam perquisiuisset, sed statim illud quod ignorat, fucum, & imposturam esse scribit (b) Quemadmodum autem animadvertit, hujus inspissationis causam, vulgo & saponem conficientibus notissimum, sic etiam animadvertit quæ reformat.

à dome ingrati non recedit malum.

a. qui amant etsi rustici sunt. mirum in modum venusti euadunt.

b. fol. 487.

 Summa-

Summarium edidit, & epithomen calumniarum, *Tackenius*, dum, juxta promiſſa Tituli præfixi, in ſummam contrahit mendacia, conſpicuus literato orbi *Phyſicuncus*, & *Doctorum virorum Simia*. Ait primo ; quòd Reformator pollicitus ſit modum apparandi ſalia alcalia, de quo tamen nihil ſcriptum reperiatur. Verùm quàm præmeditatum hoc ſit figmentum, is diluet & reperiet, cui noſtræ innotuêre Animadv. in Pharm. Auguſtan. *pag. 451. edit. Norica*, & *788. edit. Belg.* Item Append. ad Animadverſ. *pag. 73. edit. Noric.* & *101. edit. Belg.* quibus in textibus manifeſti mendacii hic Rabula convincitur, dum ſalium lixivialium (quorum præparatio communis eſt) & alcalium apparatum tam terſè & graphicè deſcripſi, annexis inſuper requiſitis prænotionibus, ut ad Solem cœcutiat, vel Tiro ſit, cui hæc tam perſpicua doctrina dubium aut caliginem non ademerit. Quòd ſi autem differentiam ſpectemus, quâ jam dicta Reformatoris methodus, à ſpecioſâ & fucatâ, parandi ſalia lixivialia, doctrinâ *novati Hippocratis* diſcrepat ; alia non eſt, quàm hæc, quam ſuggeram. Præcipit *Tackenius* (ineptè ſanè!) recentes herbas lentè incinerare, ac ſalem alcali è cineribus in fornacula venti ad albedinem calcinatis (dicamus, peſſundatis) elixiviatum, ac in maſſam, ritu omnibus decantato, decoquendo coagulatum, in crucibulo non planè fundere, ſed iterum in fornacula venti ad prunum & obſcuriorem colorem candefacere. His verbis myſticam Philoſophiam, & arcana arcanorum *Tackenij*, tibi, A.L. communicavi. Quàm autem ridiculus hic ſit diſcurrendi, quin Sophiſticandi potiùs, mos hujus *Phyſicunci*, ſequentes te erudient Annotationes:

Advertendum primò : Herbarum & Vegetabilium maximam eſſe differentiam in craſi & diſpoſitione, ob quam multùm à ſe diſſident, ac à natura diſparata ſunt. Quædam enim herbæ aridiores & ſiccæ ; aliæ, è contrario, multùm humidæ & ſuccoſæ. Aridiores naturâ herbas, recentes tamen, per ſe, & immediatè, incinerare velle, niſi ſuccenſo priùs, è lignis, aut aliis conflagrationi aptis rebus, igne ; irritum & nugax tentamen eſt. Nam pro combuſtibilibus ſiccitas prævia requiritur, tanquam diſpoſitio, ac conditio ſine quâ non : adeò quidem, ut, ſi vegetabilia in umbrâ, conſveto modo, arefacta non ſunt ; ignis ea in alimentum ſuum, ac poſtliminiò cineres, & favillam, non redigat, quin violenter priùs exſiccet, ac ſic diſponat, ut conflagrent. Nam ſiccitas ignis & caloris lima ; juxta Philoſophum. Nunc, ad caſum *Tackenij*, quid magis obeſt: lenis & moderata, quin omnibus uſitata vegetabilium, in umbrâ, deſiccatio Reformatoris ; an violenta, ignis & flammarum potentiâ *Tackenij?* Novum quid Scholis noſtris *novus* attulit *Hippocrates*, dum phaſma ſuum hoc novum, & recens ſomniatam herbarum incineratione, oſtentationis pruritu aperuit; quaſi verò vel Tironibus ac Diſcipulis hæc pridem cognita non fuiſſent! Sed procedamus ad Vegetabilia ſucco turgida : ſit pro exemplo Fumaria quæpiam, aut Endivia, Acetoſa, Sempervivum, &c. Quæro, *Tackeni*, quâ ratione exuſturus es ejusmodi Vegetabilia, niſi priùs lentè in umbra, vel in igne violenter, per deſiccationem diſpoſueris, ut deinde conflagrent : niſi forſan, *novus Doctor*, defendas, ipſam Aquam, & humiditatem elementarem, exuri poſſe & incinerari? Sed indulgeamus aliquid nugacibus ſomniis tuis : dato ; non conceſſo : ſuccedat dicta herbarum recentium exuſtio : quid inde emolumenti obtinebimus? *Majorem copiam alcali ſeu ſalis lixivialis*, uti aſſeris. Sed quare? *Quoniam*, ut ais, *ſal ſeu alcali earum in exſiccatione leni exſpirat ; prout videtur in ligno putrido, quod nihil præbet ſalis:* Ita Philoſopharis, *magne Tackeni?* Miramur tuam ſapientiam. Si verò in leni exſiccatione plantarum alcali earum exhalat; ſervabiturne illud in violentâ exuſtione, quando recentes igni aperto & violento ſtatim committuntur? Annon in reſolutione vegetabilium violentâ, putà combuſtione, in qua primigenius eorum humor violenter expellitur, mox alcali eorum, unà cum ſuo connato humore, tanquam vehiculo apto, promptiùs exſpirat, & à

dicto

dicto humido secum in auras rapitur, quàm in leni illorum exsiccatione: quâ salis seu alcali copia inhærens augeri potiùs, quàm diminui posset? Dispar longè ratio est, de putridis lignis; & herbis leniter siccandis. In putrefactione naturaliter totum resolvitur compositum, in eaq; fixa cum volatilibus volatilisantur, & in suum chaos transeunt (nisi arte conserventur Philosophicâ) naturali quadam necessitate & providentiâ, antequam arte violenta facta fuerit separatio partis volatilioris à fixiori. Indicet proinde æqvus Artista Chymicus aut Philosophus, qui ignem, ejusq; gradûs, novit, rerumq; naturalium, ac laborum Chymicorum, cognitionem habet; annon consultius sit, plantas, seu vegetabilia, leniter priùs in umbra exsiccare, antequã actuali igni, & lucidiori flammæ, committantur, pro incineratione; quàm illa recẽter mox exurere? Et quocunq; demũ modo comburantur, in cineres veros nihilominùs redigi debent, & quidem in aprico: neq; enim in clauso vase, ut neq; in ollâ operta, vegetabilia in cineres vertuntur, fortissimâ licet, & diuturnâ calcinatione. Dicat præterea, & ferat judiciũ, æqvus Artista: si in prima herbarũ, aut plantarũ, conflagratione lentâ, in cineres tamen veros, quidquam volatile aut acidum (uti ignoranter asserit: nam nullum acidum in igne violento constans est) remansisset; an non illud ipsum volatile, aut acidum, sequenti denuò calcinatione violentâ, *in fornacula venti, donec cineres optimè albescant* (uti ridiculè iterũ præcipit: quasi verò magna Artis prærogativa, aut totius Chymiæ honos, hoc uno volveretur cardine: cineres nimirum in fornacula venti studiosè calcinare) totum exhalaret, & auras peteret? An non violentâ illâ, & prolixiori calcinatione cinerũ, sal seu alcali inhærens magis fixaretur, exureretur, & alcalizaretur; uti loquitur: ac omnis acidus spiritus, si quis cineribus inesset, fugaretur, quàm si inspissatus sal in crucibulo paulisper liquetur? Quæ quidem fusio saliũ neutiquam Reformatoris commentum & inventio, sed Viris artem professis jam pridem decantata & usualis, quotiescunq; salia conficere animus est. Ignorat *Hippocraticus Physicaster* (parce verbo: tuis te compello terminis) quòd è salibus quibuscunq; fixis, facili operâ, & efficaciùs, expellantur insiti spiritûs eorum, sive acidi, sive salsi, sive demum acido-salsi, succedentibus omnibus virtutibus eorum & energiâ, juxta crasin & constitutionem salium; si eis terra quæpiam, bolus, aut consimile quid, quod liquationẽ eorum in igne morari & præpedire potis est, admisceatur. Talia verò liquata in igne per se, ac sine additione, diu in igne integris viribus perdurant, ac nonnihil ignipotentiora, & acria magis evadunt: soluta demũ aquâ aliquâ simplici, in pristinũ esse remigrant, & benigniora redduntur, deposita notabili & superfluâ acrimoniâ: quæ metamorphosis quotidie in Nitro demonstrari potest. Quid aliud contingit in speciosâ Hippocraticâ hâc calcinatione cinerum, violentâ quidem & diuturnâ, in fornacula venti, donec cineres, ut ait, albescant: ubi terra illa mortua, ex quâ cineres, pro maximâ sui parte (plus quadrupla, vel sextupla) respectu salis alcali vel lixivialis, qui cineribus inest, constant, se habet per modum admixtæ cujusdam terræ, boli, aut alterius rei, quâ salium fusio impediatur; quàm quòd alcalia, seu sales, suo acido, si quod haberent, imò omni suâ virtute & efficaciâ, penitùs priventur, aut multò magis etiam alcalizentur, quàm si decies in crucibulo per se, igne aperto, liquentur? Sunt itaq; nugæ Hippocraticæ, phasmata *Tackeniana*, hæ noviter excogitatæ (Reformatoris causa) salium lixivialium præparationes; quas Pharmacopœi rident, & quibus ipse Autor Hippocraticam suam ignorantiam, caninam invidiam, & animum calumniandi ac contradicendi avidum, palam denuo facit. Quotiescunq; enim in Reformatorem invehitur, propriam semper ignorantiam prodit: quod vel hîc maximè patet. Ait porrò, in hoc textu, noster *Physicaster*, *p. 147. lin. 11. Reformatorem vituperare salia, quorum cineres cum sulphure combusti sint, & reprehendere Hartmannum ut pessimum scriptorem, &c.* Prius verum est, quòd Reformator rejecerit alcalia, seu sales lixiviales, quorũ cineres cum largâ, & quidem duplâ, quantitate

(adver-

(advertat *Physicuncus*, largâ, & duplâ, quantitate sulphuris; neque toties falsarius sit, precor, falsificando textûs) sulphuris admixti, combusti sint. Et hanc sulphuris copiam cineribus admiscendam adhuc vitupero, reprobo, maximè nocuam & destructoriam proclamo; nec abs re; ut neque iniqvè cavillando Authores. Rationes verò sufficientes allatæ sunt *in Animadv. m. pag. 451. & Append. pag. 73.* quas callidus Autor & *Physicaster* subticet; quoniam ipsum convincunt, & iniquitatem ejus palam faciunt. Nimis longum foret, prædictos textûs ex Animadv. & Append. hîc adscribere; quos L. B. ibidem reperiet, & ipsam veritatem deprehendet.

Secundò: *Reformatorem reprehendisse Hartmannum, ut pessimum Scriptorem,* sesquidale denuo mendacium est; cùm Hartmanni ne semel quidem, in meis textibus, fiat mentio. Sit tamen; præceperit Hartmannus, & quidem, ut Reformator scripsit, perperàm (perperàm inquam: intelligisné *Physicunce*, tua verba? Hocné Adverbium tanta calumnia est?) prodigam planè & destructoriam calcinationem, sicut & tua, *Tackeni*, calcinatio cinerum, in fornacula venti, destructoria est: illa ne foret, in solius Hartmanni gratiam, detrimentum verò humani generis, & Posteritatis risum, contirenda & approbanda? Si legitima minusque est destructoria hæc dicta Hartmanni calcinatio: cur tu, *Tackeni*, illam in tantum non approbas, ut tuo adderes, pessimo etiam, modo, calcinationi nimirum cinerum in fornaculâ venti, ad illorum albedinem? Sat tibi videtur Reformatori contrariari, & ut habeas, quod calumnieris & cavilles. Sed crede mihi, *Tackeni*, haud facilè Reformatorem ementitâ & perfrictâ doctrinâ tuâ convinces; quin propriam inscitiam magis magisque prodas.

Scribillas præterea; *quòd Reformator ipse docuerit alcali viperinum cum acido spiritu salis miscere; ut etiam spiritum Vitrioli cum sale absinthii alcalizato, sub titulo spiritûs Vitrioli coagulati.*

Prius dictum; nimirum, salem volatilem Viperinum cum spiritu salis acido uniisse Reformatorem, verum est. Sed cur? Tibi ad amussim explicavi sæpius, & ulteriùs dicam. Alterum verò attributum falsum est, solitum Tibi commentum; quod patet evidentissimè ex textibus D.D. Augustan. *pag. 451. col. 2.* & Reform. *pag. 454. Animadv.* qui planè contrarium evincunt: nimirum D. D. Augustanos coagulationem spiritûs Vitrioli cum sale Absinthii præcepisse; refragante autem reformatore. Ecce! quàm non pudeat te evidenter mentiri, litera scripta te convincit, quâ ultrò tibi injuriam accersis. Docui autem salem Viperarum volatilem (non alcali Viperinum; quia non inest viperis alcali) cum spiritu salis acido legitimè & dextrè unire, & nonnihil à suâ volatilitate nimiâ coërcere; sicut superiùs pluribus ostensum est, & insuper probatum tuo ipso calculo, quòd sine deperditione virium, aut destructione salis Viperini, hoc fiat: Tu verò salem Tartari cum vulgari aceto destillato misces & imprægnas, pro tanto secreto; ut superiùs demonstratum. Uter igitur nostrûm artificiosè magis, aut digniùs operatus est? Reformatorné, aut Physicaster *Hippocrates novus?* Estné idem, *Tackeni*; salem volatilem quendam graveolentis odoris, usui Medico nonnihil inhabilem, à volatilitate nimiâ coërcere, odorem ejus ingratum supprimere, à primitiva tamen virtute non immutare nec destruere, sed acido salsum tantùm, magis penetrabilem, & salubriorem efficere: & salem alcali, seu lixivialem, è contra, usui Medico per se aptissimum, à naturâ & virtute immutare, destruere, tantâ copiâ sulphuris perperàm obruere, viribus suis, quibus per diaphoresin operari debet, ita privare, ut longè alias & peregrinas sortiatur virtutes, & alterius efficaciæ sit? Estné, inquam, idem; salem volatilem Viperinum acido salis spiritui salubri

&

& medicamentoſo dextrè unite, illum acido-ſalſum, penetrantem & amabilem reddere, ſervatâ primævâ ſalis naturâ & volatilitate, in quam iterum reſtitui poteſt; vel juxta tuam ipſius ſententiam: & è contra alcali quoddam ex vegetabilaquæ forti inſalubri (juxta Hartm. etiam; quem defendis) ſummè venenatæ & corroſivæ, noſtræ naturæ inimiciſſimæ, commiſcere, à naturali ſua indole, in quam reſtitui nequit, penitus immutare, & peſſumdare? Quis non cernit inter viros doctos Medicos, & peritos Pharmacopœos, quòd prior, ſcilicet Reformatoris, artificioſa unio ſalis volatilis Viperini, cum ſpiritu ſalis, ſit legitima, non deſtructoria; & efficiatur exinde medicamentum naturæ noſtræ amicum & ſalutare: è contra verò ambæ duæ ſuperiores ſalium alcalium illegitimæ correctiones, cum largiſſima copia ſulphutis, & aquâ forti corroſiva, ſint deſtructoriæ, inſalubres, perperam inſtitutæ, nobis & Poſteritati nocuæ & probroſæ? Eſto: Clariſſimus Hartmannus hæc inter alia docuerit, &, meâ quidem ſententiâ perperam; nequaquam tamen injurius fui in venerandum Senem; at cui *à Tackenio* requies ne quidem in tumulo ſupereſt, quin hâc ipſâ ridiculâ ſuâ defenſione eum ludibrio exponat. Sed audi porrò, *Tackeni*, cur iterum falſè loqueris, & mentiris, quòd ſummis laudibus ejusmodi mixta ſalia alcalia, ſeu lixivialia, cum tantâ copiâ ſulphuris reverberata, vel cum aquâ forti ſaturata, extollam *in Appendice, pag. 73. edit. Noricæ*, & *pag. 100. Belgicæ?* Ibi enim locutus ſum de Tartaro Vitriolato, tanquam ſale fixo acido-ſalſo, quem omnes doctiſſimi Medici approbant, ac pro ſalutari habent remedio; addidi nec non expreſſis verbis, quòd inter ſalia fixa acido ſalſa, arte talia elaborata, unicus Tartarus Vitriolatus ſeſe offerat, qui in uſu ſit, ac in Officinis parari conſueverit. Item; quòd, quamvis omnia ſalia lixivialia ſimili modo vitriolari, & à naturali ſua indole immutari poſſent, ſi eximiæ in iisdem taliter immutatis virtutes eluceſcerent; ea tamen in uſu non ſint, nec alicujus momenti. Non intelligis igitur, *Tackeni*, particulam: ſi, ſi: cujus vigore illa reprobo, ac firmiter aſſevero, quòd à naturali ſua indole taliter vitriolata alcalia penitus immutentur. Et poſito: approbarem alcalia ſalia purè ſalſa, cum ſpiritu vitrioli nimirum enutrita, & acido-ſalſa facta, ad normam Tartari Vitriolati: non proindè admitterem, nec laudarem, ea, quæ à corroſiva aqua forti inſalubri fuiſſent ſaturata & deſtructa; ut neque illa, quæ ex cineribus, cum tanta ſulphuris copiâ calcinatis, ſunt extracta. Turpiter igitur te traducis, *Tackeni*, dum toties falſarium agis; & textûs clari te convincunt. Non ſufficiunt tamen hæc falſa attributa, uno hoc paragrapho in Reformatorem immeritò effuſa; ſed addis falſum falſis, quando ais, *pag. 147. lin. antepenultimâ: Et paulò poſt iterum admittit cineres cum ſulphure calcinati*, (putarem, calcinatos) *ſub incertitudine domina, quid eligendum.* Hoc quod aſtutiſſimum & falſum, *ex Animadverſionibus m.* luculenter iterum patet; & convinceris. Nam ubi, *pag. 452. edit. Noricæ, m. Animadv.* reprobavi deſtructoriam illam cinerum calcinationem cum tantâ Sulphuris copiâ, duplâ nimirum ejus quantitate, aut pondere, reſpectu cinerum; nec non ſummè nocuam aquæ fortis affuſionem jam confectis ſalibus planè rejeci; addidi tandem, *lin. 16. & ſeq.* hæc formalia:

Sciendum igitur (ut mediâ procedamus viâ) quòd plurima ſalia, utpote Abſinthii, Centaurii, &c. ſi bene parata ſunt, ex cineribus ritè calcinatis, non tam facilè in frigore liqueſcant, nec difficulter in cryſtallos redigantur, etiamſi cineribus eorundem nullum ſulphur addatur, ut adeò nec ſulphure, nec aquâ forti, hîc

ſemper opus ſit. Quòd ſi verò nonnullis cineribus, ex quibus aliàs ſales facilè liquabiles eliciuntur, ſulphur admiſcere volupe fuerit, non opus eſt æquali, multò minùs duplâ ejus portione, reſpectu cinerum, ſed aliquali ſaltem particulâ, nimirum unciâ ſemis, vel, ad ſummum, drachmis ſex ſulphuris, ad libram unam cinerum.

Hucusq; Animadverſ. Ignoras adhuc, *Tackeni*, vel ſub incertitudine domina hæres, quid eligendum? Nondum agnoſcis mendacia tua, inique? Ignoras, inquam, ponderum rationes, quantum differat uncia ſemis, à libris duabus? Neſcis, quòd quadrageſies octies, ſecundum pondus Medicinale; ſecundum pondus civile verò, ultra ſexagies? An Latio, & Latinitate, excidiſti? Quòd denuò illìc reprobârim tantopere repetitam hanc calcinationem Cinerum, tantâ copia ſulphuris; additis rationibus, cur id actum? Et quòd pauxillum adeò ſulphuris, nimirum unciam ſemis tantùm, pro integrâ librâ cinerum, & hoc quidem conditionaliter, admiſerim, ad tollendam nempe quorundam alcalium liquabilitatem ſpontaneam in frigore: quæ particula autem ſulphuris reſpectu integræ libræ cinerum necquicquã obeſſe, aut ab indole ſuâ alcalia immutare poteſt? Revolvat L. B. citatas *Animadv.* de ſalibus; & majorem, de his omnibus, tum etiam de differentiis ſalium, eorumq; virtutibus, capiet informationem; & manifeſtè inſuper ex illis perſpiciet, quàm iniquè *Novellus* hic *Hippocrates* cum Reformatore egerit. *Pag. 148. lin. 2.* porrò ait: *Sciendum eſt, nullum uegetabile habere fixum ſal, cujuscunq; ſit generis, niſi comburatur actuali igne, ità, ut acidum, vſtulando; in alcali, & viciſſim alcali in acidum agere, & apprehendere qveat, vt in vini ſucco & ejus tartaro oſtendi, &c.* Magnum, aſt antiquiſſimum, Tironum ſecretum pandit *Magnus noſter Hippocrates*, & uti cum eodem aptè, ceu exiſtimat, præmiſſa mendacia, in Reformatorem diffuſa, ſic etiam ſalium alcalium, ſeu lixivialium, diverſam præparationem, vult palliare. Quaſi verò ludicra hæc, & communiſſima, ſcilicet non dari ſalia fixa lixivialia vegetabilium, niſi illa priùs comburantur, antea nota non fuiſſent; vel ipsâ naturâ dictante. Quomodo verò *acidum, uſtulando; in alcali, & viciſſim alcali in acidum agere, & apprehendere queat, ut in vini ſucco & ejus tartaro ſe oſtendiſſe*, dicit: eſt locutio ſine fundamento, de ſale ſine ſale, ſine mente ac intellectu, in vacuo cerebro præmeditata, quæ longâ indigeret ventilatione, antequam abſurda omnia hinc emanantia palam fierent. Quæ porrò, de actione & reactione Vini ſucci & tartaro, adducit, ludicra ſunt; tanto Hippocrate & Philoſophaſtro indigna. Propterea hæc, & ſequentia plurima, nugacia & obſcura, utpote *paragr. qui incipit pag. 149. lin. 7. Fermentatio, hæc actio vocari meretur, transmutantur nimirum, ambo inſtrumenta naturæ, in vnum artificiale; qvod ſicut in ſaponaria, & vitraria arte cum acido, ſuo contrario, in neutrum vertitur: ſic etiam in humano corpore contingit; cum à prudenti ac Hippocratico medico adhibetur, vel adminiſtratur, ſuo contrario, eadem enim eſt operatio, ut docuit (a) Magiſter:* hæc inquam, brevitatis cauſâ ſicco pede tranſeo. Lector Am. enim ipſe, ex nugis hiſce, abſurditates jejuni *Phyſicaſtri* deprehendet, quas iterum, cum divino Coo, & quidem ex libro ejus primo de diæta, ridiculè demonſtrare nititur.

a lib. 1. de diæta.

Tandem, *eadem pag. citata 149. lin. 20.* ſolitâ pompâ ſalium lixivialium ſimplicem præparationem docet; qui labor Tironum eſt, illisq; notiſſimus; noſtro verò Hippocr. Chym. prægrande ſecretum: cùm tamen illa in nullo alio differat à conſvetâ & recepta præparatione, quàm quòd plantas, ſeu

vegeta-

vegetabilia viridia, non ſiccata priùs, lento igne, & non lucidâ flammâ concremare jubet, ne alcali illorum ab acido in auras feratur. Et nihilominus, ſibi contrarius, mox cineres in fornacula venti tamdiu uſtulare jubet, donec albeſcant (quæ calcinatio, ſeu reverberatio, planè deſtructoria eſt; uti ſuperiùs clarè oſtenſum.) Tandem ſalem alcali elixiviatum, & in maſſam coquendo redactum, igne non penitus in crucibulo fundere, ſed tantùm ad brunitatem, in fornaculâ venti, oſtiolo clauſo, calcinare præcipit; ac ſi magnum in hac calcinatione latitaret ſecretum, ridendâ potiùs, quàm imitandâ; ſaltem ut contrarius ſit, & novi quid, præter communem parandi modum, excogitaſſe videatur, novâ Hippocraticâ Philoſophiâ. Quanta verò abſurda ex eâ deduci poſſint, ſuperiùs clarè & perſpicuè oculis legentium expoſui. Addit tandem in hoc eodem Philoſophico proceſſu, *pag. 151. lin. 21.* quòd *libra una horum cinerum*, dicto ſuo modo calcinatorum, *fundet ferè uncias quatuor ſalis puriſsimi, ſed aridarum herbarum cineres libræ 4: vix dabunt ſalis unciam.* Hoc quàm falſum, & ſeſquipedale mendacium ſit, Pharmacopœi, & eorum Diſcipuli, ipſâ experientiâ demonſtrabunt. Si pergamus ulteriùs, mox iterum, *lin. 26.* deprehendimus obſcuriſſimum *paragr.* ex quo quid colligendum, vacuum nimirum, ipſe fortè ignorat. Ait autem ibi: *Alcalia fiunt ex vegetabilibus eodem modo, quorum tamen quædam facilè in liquorem vertuntur vacua enim ſunt, ob id ex aëre quærunt exſatiari: ut ſupra in occulto aëris acido indigitavi, quod ſufficit.* Quot verba; tot, profectò, abſurda: indigna, ut cuncta penitius examinentur. In priori proceſſu deſcripſit ſalem abſinthii, & illum pro exemplo propoſuit, qualiter alcalia ex Vegetabilibus, ſeu lixiviales ſales ſint parandi: hîc verò, & nunc, diſtinguit ſales, & ſalem abſinthii non ampliùs alcali vult, ſed inquit *eſſe ſalem Abſinthii fundamentali ſuo puncto ex acido ſalſum, & non planè fixum, lin. 9. pag. 152.* & tamen (ut ſuprà) dicit; *alcalia fieri ex vegetabilibus eodem modo, & vacua eſſe, propterea ex aëre quærere exſatiari, & facilè in liquorem verti: &c.* Vah! quàm docta vacui demonſtratio; & quàm lamentabiles contradictiones! Quia ſal Abſinthii facilè in liquorem vertitur, ſi in humido fuerit loco: ergo etiam vacuum alcali eſt, uti reliqui ſales vegetabilium omnes. Implicat enim, ſalem lixivialem ſeu alcali, eſſe ex acido ſalſum. Non dantur in rerum natura ſales, lixiviales acido ſalſi per ſe, niſi arte tales efficiantur; nulla aciditas, eo modo, quô lixiviales ſales parantur, in igne conſtans eſt: lixiviales verò ſales ſunt conſtantes, & acidum ſpiritum nunquam eructant, violentiſſimo etiam igne preſſi. Igne enim parantur; igne & calore conſervantur. Ignis autem eſt aciditatis infenſiſſimus hoſtis. Nulla aciditas aut acidum igni reſiſtere poteſt, quin fugâ ſibi conſulat, & in chaos ſuum ſive vacuum (fortè *Hippocratis novi*) tranſeat. Hinc etiam liquet, quòd *marginale, pag. 151:* utpotè: *quæ herbæ dant alcalia? ſalſa vel acida, ſupra ſatis oſtendi:* ſit falſiſſimum. Neque enim oſtendit, nec oſtendere poteſt, dari alcalia ſalia acida; quoniam implicat, & repugnat omni experientiæ & rationi. In natura non datur, nec reperitur, ſal purè acidus; multò minus alcali purè acidum; niſi fortè in vacuo cerebro *Hippocratis novi* inveniatur. Ex his ſufficienter exploſis abſurditatibus, fallaciis, & mendaciis, quàm breviter fieri potuit, eluceſcent etiam ſequentes contradictiones & abſurdæ aſſertiones, quas ulteriùs, *pag. 152. lin. 2.* contra Reformatorem iniquè effudit, ubi ait: *Reformator, cineres coquendos, & lixivium inſpiſſari ad ſiccitatem, & poſtea fuſionis igni, ſine diſcretione committendum docet, &c.* uti ſuprà. Ex hoc textu ſtatim patet ſeſquipedalis hujus Phyſicaſtri contradictio. Nam ſuperiùs paulò, *pag. 147. lin. 7.* expreſſè aſſeruit, quòd *Reformator quidem promit-*

 tat

tat modum parandi alcalia salia magnificis verbis, nullibi autem reperibilem. Hîc etiamnum affirmat, & ipsemet recenset modum, quem Reformator docuit. Igitur invenit jam modum parandi, quem nullibi reperibilem, *loco citato*, dixit. Ergo superiùs, *pag. 147. lin. 7.* falsum commisit, & mentitus est: hîc verò, *pag. 152. lin. 2.* sibi turpiter contradicit; solùm ut ansam habeat cavillandi & calumniandi; sive mendaciis, sive contradictionibus, id fiat, perindè est, quia citra pudorem vivit. Perspiciamus tamen intimè; quidnam *Novus Hippocrates* doceat præcellentius Reformatore, in hâc & Pueris & Tironibus Pharmacevtices tritâ arte. Reformator cineres coquere, & lixivium ad siccitatem inspissare, ac salinam postea massam igne liquare, consueto & recepto modo, docet. *Hippocrates novellus*, profectò, pejorem affert & tuetur sententiam. Nam cineres priùs in fornaculâ venti diu reverberare jubet, ad albedinem usq; (uti loquitur; *donec albescant*) quâ diuturnâ reverberatione & calcinatione verò nil aliud efficit, quàm quòd salem alcali, in cineribus adhuc occultum, spirituali virtute privat, & magis fixum ac causticum reddit. Et si verum esset, quod, *pag. 152. lin. 9.* scribillat; *salem absinthii fundamentali suo puncto esse ex acido salsum & non planè fixum*: (quod tamen falsissimum & ridiculum) illum, reverà, hac diuturnâ reverberatione suâ aciditate spoliaret, & planè fixum ac urentem redderet. Ut ita hæc cinerum violenta & diuturna calcinatio multò deterior sit, quàm salis elixiviati fusio: in quâ fusione nimirum nil quicquam deperdunt sales lixiviales, nec suis privantur spiritibus & virtutibus; etiamsi decies igne liquentur: ut superiùs clarè demonstratum. Adeoq; nec ultima tandem ejus *calcinatio salinæ massæ*, quam, *pag. 150. lin. 20.* tam studiosè præcipit, *saltem ad brunitatem*, potiores virtutes sali alcali nec addere, nec conservare potest: de cætero lixivium ex cineribus eodem modo, quo Reformator, coquendo exhalare finit, & ad spissitudinem salinæ massæ reducit. Rident profectò Pharmacopœi, eorumq; Tirones, Hippocraticum Philosophium, ejusq; singularem, de salibus lixivialibus, omni sale carentem doctrinam; ac meritò ludibrio habent tot singulares calcinationes, imperitè edoctas: antiquo ac consueto modo, minusq; destructorio, cum Reformatore contenti, & apprimè gnari, sales lixiviales esse ex naturâ suâ, & modo fiendi, alcalizatos; non opus igitur, ut ulteriùs alcalizentur. Plura, quæ in hoc, & sequentibus paragraphis, *pag. 153.* affert, castigationem partim, ac risum sibi vendicant. Risum primò; quòd Patronum & Mecænatem crepundiorum suorum iteratò, in margine, citet Hippocratem, semper de diæta, jejunus Physicaster; doctrinam interim furetur ex magno Helmontio. Veni mecum iterum, *Tackeni*, redde Autori, quod surripuisti, tibiq́ue supposuisti. Novi, quòd hoc frustulum, de Fixationibus, quod centoni tuo assuisti, sit ex Helmontio. Quid dicit Van Helmont. Titul. Blas humanum, *fol. 118. paragr. 37.* audi, & audi: *Multa*, inquit, *fiunt fixa, si calore urgeantur, alias erant in se volatilia.* Quid tu aïs, *Tackeni, pag. 153. lin. 3? Sic multa fiant fixa, si debito calore tractentur, quæ alias erant volatilia.* Quid dicit Van Helmont, *paragr. 39.* de sanguinis, seu cruoris, fixatione? Quid tu, *lin. 7. pag. 153.* de calore sanguinem fixante? Quid tractat Van Helmont de vegetabilium, arborum, &c. alcalibus fixis, & fixandis volatilibus, &c. per *paragr. totum 39. 40. & sequentibus?* Quid tu, *recentissime Hippocrates*; in tota tua summa *Cap. 21?* Nisi quòd meliora dimittas quandoq;, ac tuam saponariam nobis obtrudas; risumq; moveas stolidissimis marginalibus. Non dissvadeo Lectori, quin hoc, de fixandis alcalibus; item de fixorum & volatilium alcalium differentiâ, Capitulum ex *Tackenio* legat. Bona enim in quibusdam doctrina est,

est, quousq; ex Helmontio descripsit. Svadeo interim etiam Lectori, ut ipsum adeat Helmontium, purissimum delibaturus fontem, *loco suprà citato*; ubi statim comperiet fragmenta, quæ, dilacerato Helmontio, suo assuit centoni. Quæ in margine dicit: *Venetos Sapientissimos & Prudentissimos, esse ingeniosos*; hoc verum est; hoc tota eis tribuit Europa elogium. Verùm non tantùm ingeniosi sunt; sed admirandæ patientiæ, & inauditæ longanimitatis: quòd te, hominem iniquum, toti Europæ invisum, plus centies convictum, & undiq; proscriptum, tolerent, nec te ad triremes, in quibus architectandis eorum commendas ingenium, *pag.153. lin.24.* pridem ablegarunt, robustiori calamo te novum Scriptorem inaugurantes. At verò quis non omnibus votis exoptaret, à Magno *Tackenio* intelligere, pondus & æquilibrium, aut gradum caloris, quo sanguis fixandus? Quis non ambiret, ediscere modum, quo novus Hippocrates Sulphur, seu Cinnabarim, Antimonii artificiosissimè figit: prout illam fixationem, Viennæ, Excellentiss. D. Doctori Teuber fixandam pollicitus est; sed, præter æris dispendium, aliud huic Viro non præstitit, quàm quòd vacuum & inane naturaliter dari illi, demonstrârit, Cinnabrio ad Chaos properante. Neque etiam illud contemnendum dogma est; *indiscriminanter* nimirum *omnia salia esse volatilia*; maximè cùm falsissima sit illa demonstratio novi Hippocratis, de ligno putrido, *pag.148. lin.10.* quoniam, secundum novi Hippocratis doctrinam, *vegetabilibus omnibus*, uti dicit, *nec granum salis inest, nisi arte fiat*: adeoq; neq; lignis putridis inhærebit actu sal: non potest ergo dici volatilis. Rationem autem veram do ignaro *Hippocrati novo*; cur lignis putridis non insit sal: sicut superiùs etiam veram adduxi rationem; quoniam ligna putrida sine combustione violentâ, in aëre sunt resoluta per putrefactionem internam, antequam violenta resolutio per ignem fuerit instituta, per separationem principiorum: sicq;, antequam sal, qui potentiâ inest vegetabilibus, in actum fuerit redactus, aliis principiis sulphureis & spirituosis congenitis adhuc junctus, unà etiam cum iis putrescit; adeoq; etiam unà cum aliis dictis principiis, naturali lege & necessitate volatilizatus, in suum chaos transire debet; non verò, quòd per se alcalia salia, jam dum perfecta, volatilia sint; & vel omnia sint talia indifferenter: quæ stupidissima assertio est, & omnino veritati contrariatur.

Ignaram præterea & absurdam statuit noster Hippocrates rationem, cur ligna in aqua diu detenta duriora fiant, saxa tandem æmulantia. Vera causa, *mi Tackeni*, est sal marinus, & spiritus ei connatus, qui ligna diuturnitate temporis petrificant. Sic etiam aquæ dulces, sale terræ nitroso prægnantes, vim pariter indurandi ligna habent, diuq; à putredine conservandi, verùm longè minori efficaciâ, quàm aqua maris. Levis porro ustulatio lignorum superficietenus tantùm, induit illis crustam, quò minùs aqua & aër penetrare, & putredinem ab extra inducere possint; consumit nec non superfluam lignorum humiditatem, putredinis causam: non verò *quatenus acidum & alcali in invicem liquentur*: *pag.154. lin.3.* sed *Physicastro* nostro sine alcali & acido in naturâ fit nihil. Omnia in vacuo ridiculè concepta, & ipse meditatus.

Salia porrò alcalia seu lixivialia, dum igne liquefactivo urgentur, nequaquam suam mutant naturam; uti mentitur *novellus Hippocrates, pag.154. lin. ultima*, etiamsi decies igne liquentur. Etenim & Sal communis, sive etiam Sal Tartari, licet aliquoties igne liquefactivo urgeantur, nunquam tamen suam amittunt naturam, neque in alcali vitrificans unquam convertuntur, quin integram servent indolem & crasin: rebus verò peregrinis & siccis, utpote bolo, terrâ figulinâ, &c. permixti, pro eorum fusione impedienda,

dienda, si igne premantur, tum demum emittunt spiritûs suos, privantur eorum virtute & efficaciâ, inefficaces & disgregati in residuo remanentes. Hoc, profectò, contingit in Hippocratica nova & inaudita, ac verè destructoria, reverberatione cinerum usq; ad albedinem, ante extractionem seu elixiviationem alcali seu salis, ubi terra mortua, in cineribus salibus copiosè adjuncta, se habet per modum boli aut terræ figulinæ, quibus salium eliquatio in igne prohibetur, ut eorum promptiùs exhalent spiritûs, relictis alcalibus seu salibus effœtis, spiritibus omnino privatis. Habent sales lixiviales, seu alcalia, naturam veluti metallicam, quæ igne liquefactivo haud quidquam deperdunt; calcinata verò in scorias vertuntur; auro excepto: quatenus eorum Mercurius & Sulphur diuturnâ reverberatione exhalant; igne verò liquefactivo tantùm unita & constantia manent. Vis enim unita fortior est dispersâ. Et sic, *novissime Hippocrates*, Philosophatur Reformator, fundamentis realibus, non alcalinis nugis, acidis, in vacuo fabricatis.

Sed audite gloriosum arrogantem, quid, & qualia, *pag. 154. & 155.* de Basilio Valentino sibi encomii arripiat, & quàm appositè adducat marginale illud; **Wann mir die Flügel brechen ab / und werden bereit zum Wasserbad:** *super Exod. Zoar.* Risum teneatis, Amici! Ex trypode, profectò, non sine fœnore, tua alcalia, quæ sales lixiviales sunt, apparasti; quæ nunc pro universali Philosophorum materiâ, seu ipso lapide Philosophorum jam jam emergente, venditas. Sed an non vides, *Mysorum ultime,* quòd hæc sit gloriosa insania, ex miseris tuis alcalibus velle elicere primam Philosophorum materiam, & gemmam Philosophorum? sed vel nuda verba de Auro, velut modulamen dulce, aures tibi demulcent, *nove Hippocrates,* dum tibi refricas, quòd olim Aurifabrum (quam artem ex professo te didicisse affirmasti) egisti. Nondum, profectò, alcalia tua alis his sunt instructa, ut ipsis juxta Valentinum demi possint. Te potiùs lymphatum interim destinatis mergamus Thermis.

Cæterùm alcalia salia, seu lixivialia, dare, cum propriis suis oleis destillatis, salutaria medicamenta; minimè diffiteor: quin & ipse hujusmodi Pharmaca, in nostra recens edita Pharmacopœia, sincerè ac clarè descripsi. Oleum verò Tartari destillatum, cum proprio sale mixtum, in saponem desciscere; hyperbole manifesta est. Nam ad saponem non desiderantur olea destillata, sed pinguedines animalium, & olea unctuosa expressa; quæ longè alterius prosapiæ sunt, quàm destillata: potiùs enim in nigrum crassamentum ac picem degenerarent, quàm saponem. At in his tractandis *noster Tackenius* non tantùm monoculus (uti Reformatori inanes & famosæ pagellæ ipsius obijciunt) & Polyphemus fuit; sed vel talpâ cæcior: quòd nec saponariam, tam humile opificium, pro debito tractâtit; tot spuriis subscribendo assertis.

Nunc procedo ad reliqua Saponarii dogmata, *pag. 155. lin. 25.* ubi ait: *Hoc exemplum de Tartaro cum olim monoculus quidam, oretenus per modum informationis, à me audivisset, statim coxit alcali viperinum, cum oleo tartari, diversæ naturæ, rustico more, imo minore cum observatione, quod coctione in phiola, longi colli cum alcali saponis consistentiam acquisiuit: hic tamen, amicam informationem, mihi vitio vertit, in admodum longa epistola, scribens: Oleum tartari quod affundere jussisti, piceam omnino naturam induit, ea que est spissitudine dum refrixit ut scindi possit, ita animadverto, me penitus deceptum esse: verum quidem est, me sæpius ex ore domin: (a) vestræ audivisse, quod hujus salis præparatio ingens lumen in chimia præbeat, &c. Magnus hic physicunculus tantum in ignavo Cerebello, non habuit salis, licet de eo scribillans, ut hujus inspissationis, necessariam causam perquisiisset, sed statim illud quod ignorat, fuccum, & imposturam esse*

à domo ingrati non recedit malum.

(a) qui amant etsi rustici sunt, mirum in modum venusti evadunt.

scribit

ſcribit (b) Quemadmodum autem animadvertit, hujus inſpiſſationis cauſam, vulgo & ſaponem conficientibus notiſsimum, ſic etiam animadvertit quæ reformat. b. fol. 487.
Hem tibi, quàm niger es, dicebat Graculus Ollæ! Quàm balat, ne dicam, rudit oculatus noſter Argus! Verè ingratus cuculus: in alienâ imbecillitate luſtrandâ centoculus; in propriâ lippus. Proh! quàm ſtrabo & luſcus inter cœcos triumphat! *Hoc exemplum de tartaro monoculus quidam à te per modum informationis audivit?* Quid ad auditum monoculus, ſeu oculus, proficit? Cur non dixiſti: monoculus vidit tuam impoſturam? Niſi quia Patavii Idiota eras, & Impoſtor; quem etiamnum ludis; nihil eorum poſſidens, quæ oculos Studioſorum oblectare poſſent. Quid enim unquam, arbitro honeſto viro, in Chymicis ibidem confeciſti? *Per modum informationis audivit.* Dic, *glorioſe Thraſo*, quis Informator ibi fuit? Tu ne; an Reformator? Quis collegia Chymica & Galenico-Pharmacevtica publicâ Auditorum Nobiliſſ. frequentiâ obivit: vel ipſo Doctiſſimo Veslingio, incomparabili viro, accurrente: an *Tackenius*; an Reformator? Sed quid talia te delectabant! Mollia quæris; & potiùs: Audis tædiferum pueros Hymenæa canentes. Unde etiam ad Lucinæ delicioſum Lyceum hoc tuum axioma, *in margine, pag. 156.* deſumpſiſti: *Qui amant etſi ruſtici ſunt, mirum in modum venuſti euadunt.* Quis te non credat robuſtiſſimum, & venuſtiſſimum villanum ac ruſticum, ex jacto hoc tuo fundamento, qui ſtrenuè amoribus indulſiſti: prout in Echo Vindicarum ultrò declaras? Sed heus, Luſce! Cur me Monoculi ſarcaſticâ metaphorâ deludis, *pag. 156.* cùm tamen omni beneficiorum genere te pridem demeruerim? An non ex ore tuo hîc affirmem: à domo ingrati non recedat malum: quoniam dulcedo acerrimæ ultionis te fefellit, ut contingit ei qui ſcabit carnem prurientem ultra debitum & metas, ad ſaniem & inſaniam? An non te *Phyſicuncum* (ridendo, & digno tam ſtupido Nomenclatore, etymo, ac *Tackenius* eſt) altâ voce compellem? Cur iterum mentiris, ac de vacuo tuo, alcalium univerſo, & ſpatiis imaginariis, literas producis; de quibus ne vel per ſomnium egeram? Novi te, *verſute Coluber*, vel ex ſerpentinâ caudâ tua. Vox quidem Vox Jacob; Manûs autem ſunt Eſau. Novi hiſpitum Stylum, & inculta verba, & aculeis armatas ſarcaſticas periodos tuas; è quibus hanc Epiſtolam conflabas, Fumiger, & hîc impreſſiſti. Mentiris: audacter dico; quòd hanc Epiſtolam ad te dederim. Conſidera Stylum; an non æmuletur tuam *Epiſtolam de famoſo liquore alcaheſt*; quam laſcivè edidiſti: Fateor: coram Patavii fraudes tuas tibi propoſui, quibus me in communicando ſecreto tuo ſecretorum deluſiſti; ut etiam Celſiſsimum Principem Holſatiæ Slesvicenſem: ſed literas, quas fingis, tibi non inſcripſi. Et verò quid emolumenti ex impreſſa hâc Epiſtola tua in te redundavit, *Tackeni?* Aliud nihil; (tibi enim, non mihi, dedecori eſt) niſi quòd plura figmenta tibi in caput detorquere cogor, ac iteratò te convincere. Falſum enim eſt, quòd Oleum Tartari, ex clarâ ac ſæpius repetitâ ruſticâ informatione tuâ, ſali Viperino affuſum, piceam omnino naturam induerit: ſed pauliſper tantùm ſpatio ſex ſeptemvé menſium in calore ſicco detentum, à tenuitate ſuâ qualicunq; deſcivit, & paulò craſsius effectum eſt, ut adhuc ex phiala longi & ſtrictioris colli frigidè potuerit effundi. Sed quis non ſuccumberet dolo & machinis tam callidi amici? Quis periculum à falſo fratre declinet: quando lupus ovinam induit pellem, & inimici hominis domeſtici ejus? Proh! quàm incruſtata & mellifiua verbâ; quàm blanda mendacia; quàm ſpecioſas impoſturas adinvenit noſter Hippocrates, quando, per modum informationis, ut ait, *pag. 155. lin. 27.* hoc ſecretum oretenus communicavit! Et quidquid objectionum

Refor-

Reformator afferebat, ſemper tamen affirmabat; Oleum Tartari continere aliquam aciditatem, & impedire ſuâ levitate, quâ ſupernatat, ne ſal volatilis Viperarum altum & ſublime petat, nec non neceſſitari, ut in fundo perſiſtat & fixetur. Neq;, hoc ſemel affirmaſſe, ſat erat; iteratò repetiit, etiam dum, poſt menſes tres, fruſtraneâ operâ fixationi ac circulationi indulgerem & inſudarem: quo tempore ſæpius *Tackenium* commoneſeci, ne fraudibus me circumveniret; ne alieno periculo, ſeu meo damno, cautus fieri, & anceps illa per me experiri velit, quæ hactenus ignoraret. Sed eadem ſemper peierabat, ſeu affirmabat: donec, cùm tandem, patientiâ meâ in indignationem versâ, altiori tono & rigore ei rem exaggerarem ac demonſtrarem, quòd, veluti ſimia, alienis pedibus pro harpagone ad prunas abuti, ſeu alienâ experientiâ & ſumptibus inſtrui voluerit, ac me, pro magnis beneficiis ei exhibitis, ingratus, deluſerit; in riſum ſolutus; cur me decipi paſſus ſim; repoſuit. Sed cur prædictus Celſiſſimus Princeps Holſatiæ à te eodem modo ſe decipi paſſus eſt? Sed audite, quàm laneis pedibus incedat; quàm repat vulpecula, gloriolâ turgida, & laudes aucupans; quàm commendari velit in effictâ ſua Epiſtolâ! *Verum quidem eſt*, inquit, *me ſæpius ex ore dominationis veſtræ audiviſſe, quòd hujus ſalis præparatio ingens lumen præbeat in chimia, &c.*

> Dixerat: at genitor circùm caput omne micantes
> Depoſuit radios, propiusq; accedere juſſit.

Quis enim lumen & ſplendorem; quis ferientes radios ſuſtineat tuos, glorioſe Ardelio, & Chymiæ Lucifer, *Tackeni?* Quis ad meridianum ambigat, quòd ingens lumen nobis producas; quin tenebras plus quàm Cimmerias aut Ægyptiacas? Quid fumos iterum vendis, quid ſplendoris tibi arrogas? Quomodo lucere potes, *homo obſcuriſſimæ famæ, confuſæ doctrinæ, umbrarum & latebrarum amans;* ad quas cum totâ tuâ doctrinâ fugis & te abdis? Quid enim clarius dici poteſt, ad tradendam ſalis Viperini tui inſpiſſationem, quàm hoc ænigmate illud nobis dictare: Acidum informat alcali? Annon, qui legit hæc, ultrò tua verba in te detorquere cogitur? Profectò, qui hoc ſcripſit, obſcurum eum *Phyſicunctum* eſſe oportet; licet novus etiam ſit Hippocrates, vel centies inauguratus. Quis citra Oedipum, & haruſpices, hæc indaget? Sed, pace tuâ, addam non nihil luminis hiſce tenebris tuis: ac huic triverbio tria ſubjungam verba, tibi, ac tuis, in aurem: *Acidum*: id eſt, Acetum deſtillatum: *Informat*: hoc eſt, ſaturat, aut imprægnat: *Alcali*, id eſt, Salem Tartari. Ecce myſteria, & nodum Gordium, quem reſolvi! Hæc ſunt *noviſſimi ſalis Viperini antiquiſſima fundamenta.* (ne dicam, ſtultiſſima) Prædicate ſuper tecta: reſonent in compitis; ad tubam & lituum promulgate; quoniam his verbis panditur myſteriorum abyſſus. Vide igitur, *Tackeni, arrige aures* (tuæ ſunt ſequentes elegantiæ, & congenitæ phraſes) *an magnus Phyſicunculus tantum in ignavo cerebello non habuerit ſalis, ut hujus inſpiſſationis neceſſariam cauſam perquiſiverit?* Vide, quàm magna, quàm inacceſſa, habeat arcanorum tuorum epitome! Quam ludicra & ſcurrilia tractet, digna *Phyſicunco.* Riſiſti aliquando magnum Virum, Helwig Dietericum, Archiatrum, ſeria commentantem: ac Apologetico ſarcaſmo multa in eum jeciſti ſcommata: quæ ſi afferre velim, tuam planè, *Phyſicunce*, phraſin, quam hîc adfers de *Phyſicunco*, æmulantur. Quærebas enim, in Echo Vindiciarum: *an viſi tergia debeant eſſe linea vel cartacea, vel an dæmonum excrementa ſint. Alexiteria hominibus in octavo gradu, an hiatus ventris ſit ſpiraculum animæ, an ſi mus in mare mingat timendum naufragium, &c.* Addamus nos alterum corollarium: An *Phyſi-*

Physicunculus possit in *novum Hippocratem* inaugurari? Talia sunt novissimi salis Viperini novissima etiam commenta. Videat amicus Lector, inter quos enutritus ille sit: annon in haris & mappalibus: annon ad aleas & fritillum. Fæx hominum, & infimi scurræ, talia peierent, qualia olim Dieterico, nunc novissimè mihi, scommata impingit, propriam affricando insaniam. Nunc colligat amicus Lector, quàm nigra sit hæc avis; quàm cloacis amica, quæ tam fæda modulatur.

Sed silentium mihi imponere voluit in superioribus benignus ac misericors *Tackenius*, dum ait, *pag. 73. lin. 4. ante me Reformatori, hic sal cum omnibus requisitis ejus, ne quidem per somnium in mentem venit, quod propriis ejus literis ad me datis ostenderem, nisi honori ejus parcerem.* Et eas jam produxisti, mendax, in tuum despectum. Et ego proferrem literas, nisi me tæderet oneris. Habeo, *Tackeni*, in Tevtonico quandam à te Epistolam, proh mirum! tibi honorificam: habeo à D. Bruno, Medic. Holsatiæ in Kiel: habeo à Jacobo Sheps, Chirurgo Gedani; & quadam Netrice ibidem: habeo Fischusio, in Borussia, à Viro Ecclesiastico probo, & Chymico: Regiomonte, à D. Clemente Bolz; & magistra quadam parvæ pilæ. Prostant aliæ Cracoviâ, & Vilniâ Lithvaniæ, Varsaviâ; hinc ex Austriâ, Viennâ, &c. (*Tackeni*, sapienti pauca: tria verba in aurem tibi; tria alia tuis) quas si producerem; nec tot Noctuæ Athenis ullulant, quot avidos congregarem Auditores, qui absorpti stuperent, quomodo tam vastus & amplus Panegyricus uni & soli homini *Tackenio* possit dicari. Tace, noli movere Camarinam. Hæc mihi credito, vel è machina Numini. Ego taceo, & altum quidem. Tu mihi obviasti, inculto & nodoso stipite armatus, cui innituntur, qui porcos minant, verbis petulantiam olentibus: ego Physicis rationibus, & propriis quandoque, te convinco. Vide sis, quod hoc sit pugnæ genus. Ne hâc chordâ oberrato. Sed resipisce, quæso.

Arrige iterum aures, *Tackeni*, & judica contradictiones tuas, *pag. 157.* & seq. nunquam tot, quin plures. Quoties tibi contradicis de alcali & acido? Mox acidum tam volatile proclamas, ut solâ coctione, vel destillatione ex oleo avolet: mox fixum tibi est, & alcalibus inhæret, ut etiam igne reverberii expelli nequeat. Quàm pulchras Physicas insuper addis rationes, de Oleo cocto, de Oleo Lampadum! Essent reverà disquisitione digna, si tempus suppeteret. Verùm quia paucis absolvi nequeunt; illa, cum plurimis sequentibus; utpote, judicio de sulphure, & lacte sulphuris stupido, *pag. 160.* de aceti residuo; & tartaro regenerato: omnia tibi in omnibus: de Camphora, quòd tibi sit alcali volatile (nimirum!): de sale communi ex fixo alcali, & acido salis spiritu efficiendo: item, de fixo alcali cum acido Vitrioli fieri Vitriolum, *pag. 171.* cuncta, quàm absurda etiam sint, ut vix lingvâ exprimi possint: nunc tamen sicco pede transeo.

Interim non abs re quæro ex Philosopho nostro *Hippocratico novo*: quod nomen ipsi per antonomasiam imponat: utrum ex illo, arte tantùm confecto, sale communi (quod implicat statim) nimirum ex alcali seu sale lixiviali quodam, aut tartari, & acido salis spiritu, talis, aut idem acidus salis spiritus, qui ex communi & naturali sale destillando elicitur, ex hoc suo, arte confecto, sale, uti dicit, communi, pariter etiam destillari possit? Utrum hic ejus artificialis sal communis veri salis communis saporem, energiam, & virtutem in condiendis cibis, & aliis, æmuletur? Num ad aquam Regiam conficiendam aptus & efficax sit? Nullum horum in illo, profectò, reperiet. Nam alcali, seu sal purè salsus lixivialis fixus, & spiritus aliquis acidus, sive salis, vitrioli, vel sulphuris, naturali contrarietate ita se, reciprocante activitate, destruunt, immutant; ut ambo, tum sal alcali, tum spi-

ſpiritus, in aliud planè ens degenerent, & neutrum horum ampliùs ab alio ſeparabile ſit. Quo jure igitur ſal artificialis, ex alcali & acido conflatus, communis ſal dici mereatur? Longè enim differunt in eſſe, fieri, & operari. Aliter planè ſe habent ſales volatiles animalium purè ſalſi etiam: qui, etiamſi cum acido aliquo ſpiritu, Salis, Vitrioli, vel Sulphuris, ſaturentur; tamen ab invicem denuò ſeparari poſſunt: & ſal volatilis facillimè ab acidis ſpiritibus ſeparatur per ſalem Tartari, vel alium ſalem lixivialem, qui ſpiritibus acidis recipiendis magis pronus eſt, quam volatilis ſal. Hinc cogitur ſpiritus ille acidus à ſale alcali fixo, ut ſalem volatilem totum & indeſtructum, ſuâ primævâ virtute integrum, relinquat, & libertati reſtituat. Spiritus verò acidus ipſe etiam per chalybem artificiosè ſeparabilis eſt: prout alibi clarè demonſtravi.

Porrò ait noviter inauguratus Hippocrates: *Sal alcali fixus, cum acido vel ſpiritu vitrioli ſaturatus, fit vitriolum,* Quod ipſum etiam ſeſquipedale mendacium eſt. Poteſtné, *Tackeni*, ex Tartaro Vitriolato, qui ex fixo alcali, ſeu ſale Tartari, & ſpiritu Vitrioli, conflatus eſt, Vitrioli denuò ſpiritus deſtillando elici, aut violentiſſimo igne expelli; uti ex ipſo Vitriolo? Nequaquam. Ipſe antecedenter recenſebas, quòd tartarus Vitriolatus mirabilem præbeat deſtillando ſpiritum, ex acido ſalſum, ſi fortiter igne urgeatur: & quod verum. Sed ſi alius planè ſpiritus, odore, ſapore, virtute & naturâ ſuâ, ex tartaro Vitriolato eliciatur; neutiquam verò ſpiritus Vitrioli ex illo deſtillari poſſit: quo fundamento igitur dixeris Tartarum vitriolatum Vitriolum? Vitriolum, debitè per retortam deſtillatum, in reſiduo largam deponit capitis mortui (ita dicti) copiam, Colcothar nuncupatum. Hoc in aëre aliquandiu detentum, quo imprægnetur, ac denuò deſtillatum, ſpiritum præbet Vitrioli: vel elixiviatum, ſalem ſuppeditat nitroſum aëreum; prout, *in Animadverſ.* edocui. Contingitné hoc etiam in Tartaro Vitriolato? Nihil horum. Ex capite dicto mortuo, aut colcothar vitrioli, arte fuſoriâ metallum quoddam elici poteſt. An hoc etiam ex Tartaro vitriolato, relicto ab ejus deſtillatione? An non abſurdum, hæc affirmare? Vitriolum atramentum efficit, adjunctis gallis, roſis: pluresque alios producit colores, juxta rerum admiſcendarum naturam. Virtutes habet vitriolum rodendi, qualitates malignas, æruginem ſapit, emeticum eſt violentum, in largiori paulò doſi aſſumptum: horum tamen nullum in tartaro Vitriolato perſpicuum; quin potiùs, quòd ſit medicamentum benignum, ab omnibus doctis Medicis (tibi Canonicis) approbatum & laudatum. Et tamen *novi Hippocrati* Tartarus vitriolatus eſt Vitriolum! Quis unquam hæc, & ſimilia, ante novam hanc apocalypſin & Hippocraticam revelationem, crediddiſſet? Fuerunt nobis occulta, quia in vacuo nuper nati Hippocratis demum fabricata. Idem tenendum eſt de acido, ſeu ſpiritu, vitrioli, ſulphuris, qui, uti ſtupidè & ignoranter ait; *ſtroſerit arenam, vel aliud naturale corpus; ex eo iterum naturale ſulphur ſublimari poſſit*: quod experientiæ repugnat, & quamplurimas involvit abſurditates. Sic nec Nitrum, juxta *novelli Hippocratis* compoſitionem, unquam fuit generatum; ut neque ex alcali tartari, cum acido vini Tartarus denuò producitur: quod tamen plus decies jam aſſeruit; citra omnem experientiam aut veritatem. *Et, hoc modo*, inquit, *pag. 172. docet meus Hippocrates procedit etiam naturam.* Quaſi verò divinus Senex ita ita nugatus & tam craſsè ſæpius mentitus ſit. Multum, profectò, ſuſtinet Cous à *Tackenio*, dum omnes abſurditates & figmenta, ſine principio & fine, cum Divino Sene palliare nititur: nobiſque omninò per-

perſvadere conatur, ac ſi totum univerſum ex alcali vacuo & acido conflatum, totaque Philoſophia ab alcali & acido prima mutuaretur principia. Imò: *Si omnes cartacei libri, cum eorum ſcriptoribus interirent, ex ingenti Naturæ* (alcaliſato fortè) *libro, omnes artes rurſus hac methodo* (obſerventur hæc acida alcalina!) *addiſcerentur; pag.173. lin. antepenultima*, ſtupidiſſimè garrit.

Pag. 175. parag. 1. multa iterum effutit, & falſiſſima experimenta, de alcalibus volatilibus, & ſpiritu nitri: Iterum: *alcali cum aceto, fieri tartarum, qui totus in liquorem deſtilletur ſalſum.* Quæ ipſa experientia falſiſſima dictat. Miror proinde, quòd non erubeſcat, tot tantaque proferre mendacia; quaſi de plebe, & villa diſcipulos haberet Auditores, Evangeliſta novus.

Porrò, *pag.175. lin.13.* obſcurè diſcurrit, dicens: *nam ſicut alcalia fixa, ſunt vacua & inania corpora, ſic etiam volatilia, omnium animalium; quorum præparationem docet quidem reformator qui cum alcalibus tamen omnibus, admodum vacuus eſt, Hinc, motus Hippocrates meus, ſereno vultu, in dulcem riſum, inquiens (iterum lib 1. de diata.) Neſciunt quid faciunt, ſed deſtinatum fatum explent.* Eja! quis non moveretur in dulcem riſum, *Tackeni*, ubi marginale tuum obſervat, *pag. 162. ſi loquor absq; veritate erubeſcam?* Cur mentiris iterum ſine rubore, & adverſus Solem loqueris? Quàm argutè argumentaris in forma! Nimirum: *Reformatorem quidem docere volatilium alcalium omnium animalium præparationem.* Sed, *alcalia fixa & volatilia omnium animalium ſunt vacua & inania corpora:* Ergo & Reformator, *cum alcalibus tamen omnibus, admodum vacuus eſt.* Neſcis, vacuum non dari; quoniam ſtultorum plena ſunt omnia? An non eorum ipſe impleas bonam partem? Profectò, niſi te nitro defricuero, aut elleborum tibi propinem, Aceſias medicabitur, *Tackeni:* aut denique, niſi *ſaponem ſapientum* affricem, de quo tu in margine, *pag.* 172. deploratus es, nec vel Panacea tibi auxiliabitur. Ubi Reformator vacuum unquam alcalium ſomniavit: deliria, & ſuperſtitiones, Scholis & Orbi tecum propudiosè perſvaſit? Ediſſere, *novelle Hippocrates*, & attrite Phyſicaſter. Nego dari vacuum, vel arte, vel naturâ; prout ſuperiùs deduxi; & tam firmiter defendo, ut in cerebro quoque tuo etiamnum dari vacuum negem; quod undique dementiâ, & caninâ rabie tumet, vertigine rotatur, & inflatis ſtultitiæ punctis non diviſibilibus (cum Anaxagora Philoſophor) ſeu nunquam tot, quin pluribus, ad inſaniam diſtenditur. *Neſcis quid facis* (ex lib. 1. de diæta, hæc tibi Hippocr. quem citas) *ſed deſtinatum fatum exples:* de malo in pejus proficis. Neſcio, *Tackeni*, amplius, quid moriæ tuæ reſpondeam, ne limites excedam, quibus me honeſtatis ardor circumſcripſit; & aptè doces, *pag.* 175. quòd *Reformator admodum vacuus eſt;* cui pridem prolixa tua fabellandi ſcurrilitas, pſevdologia, & nova ſalis Viperini connubia adulterina, evacuare omnem & exprimere debuerant patientiam. Plura hîc non addo. Memento iterum: quòd mendacem oportet eſſe memorem ſui. Juxta te enim ſuperiùs, Jovis omnia plena erant: ergo falſum eſt, quòd, *ſicut alcalia fixa; ita volatilia omnium animalium ſunt vacua & inania corpora.* Eris, profectò, mihi magnus Apollo, *Tackeni*, ſi vacuum Scholis probaveris. Alii requiruntur Canones contra Canonicos, quàm aniles tuæ fabellæ.

Ulteriùs pergit *noviſſimus Hippocrates*, &, *pag.175. lin. 25.* inquit: *Alcali itaq; Viperinum vacuum & inane corpus ſaturatur à Reformatore etiam vacuo, magno labore & ſumptu acido ſalis ſpiritu, quid aliud quam ſalis communis proles, exinde generari poteſt? En fucus & impoſtura, quam reformator, cum tanto labore (a) tandem inuenit: de quo ante victoriam triumphans ſcribillat; Nec velim tibi quisquis es perſuadeas, aliam eſſe viam fixandi. Hoc dicto pauitans*

a. pharm. fol. 486.

palinodiam recanit: inquiens (submissâ voce) si tamen quisquis esset, qui majorem in hisce laboribus haberet experientiam, ipsi ansam præbeo, ut boni publici causa, illa quæ in hac re expertus est, secum commori non patiatur. Meum corculum! meus molliculus caseus! quidni? Eja age; optemremus fratres, hujus cupiditati: benè ædepol narrat; ah, quantum non meretur, de republica medica! quod pharmacopœis (b) acidum & salsum tam politulè discrevit.

b. Appen. in Animadv. fol. 75.

Scimus jam dudum, *Tackeni*, quòd magni labores & sumptûs tibi non arrideant, & in iis nimis sis parcus. Scimus, quòd *molliculus caseus* tibi sint delitiæ, ac magis placeat, quando ex quatuor tantùm Viperis (quæ vix ac ne vix quidem unciam dimidiam salis Viperini suppeditant) quadraginta, & aliquot, libræ nihilominus salis Viperini conficiuntur. Propterea optimè in te cadit illud Satyropægnion, quod, *in principio Vindiciarum Excell. D. Dieterici, adversus Tackenium, statim post Epistolam D. D. Knöfelij, Archiat. Reg. Polon.* cecinit Philalethes Bonæfidius, de sale Viperarum: cujus sex ultimi versûs, cum subscriptione, sequentia habent:

Hîc sal Vipereum, hîc nova se medicamina tollunt,
Et caput Anticyris tribus insanabile curant.
Vos verò Asclepi soboles, genus acre medentum,
Si qua fides foliis, si quid mihi cantat Apollo,
Frigidus hoc vivusq; latet sale, credite, serpens,
Et fugite, ô fugite hinc, grano micat anguis in isto.

Dabantur ad salinas Echidnéas, Mense & Anno eodem, cùm varios passim insignis hic & improbissimus Planus, Pseudo-sale suo Viperino deciperet, Viperam verò longo tempore non vidisset.

En igitur fucus, & impostura, *novelli Hippocratis*! cui labores & sumptûs tantopere displicent. Et hoc est, quòd sal Viperarum Reformatoris minimè ipsi arridet: imposturam, & *molliculum caseum*, libentiùs amplexatur. Cæterùm quid aliud *Tackenius*, quàm de vacuo in pleno, & alcali, quod non est alcali, scribillare potest? Superiùs non semel, sed iterum atque iterum, statuit, & expressis verbis vociferatus est; quòd Reformatoris sal Viperarum, acido spiritu salis saturatus, sit sal Armoniacus: posse iterum, admixto aliquo alcali, scilicet sale tartari, ab acido spiritu salis separari, & in suum esse pristinum volatile transire. Nunc verò turpiter iterum sibi contradicit; uti etiam in superioribus, rabiosus totus in hoc paragrapho; ac si conjurasset in necem salis Viperini Reformatoris (quem tamen, pro magno secreto, ipsi Celsissimo Principi Holsatiæ communicavit, tanquam genuinus & proprius esset partus) dicens: *quod nil aliud, quàm salis communis proles sit.* Verùm quantum differat sal communis, à sale Armoniaco, & à sale Viperarum vero Reformatoris, superiùs sufficienter declaratum est, & vel per se mendacium elucescit; & patet, *Physicuncum* hunc (tua repeto) vel planè salium differentiam ignorare; vel ex mera invidia, & canina rabie scribillare; ut denuò optimè, & jure merito, in illum detorquem Philalethis Bonæfidii Satyropægnion, in principo talia habens:

Vipereos dentes, squamasq; & sibilia lingvæ,
Et virus dirum, & petulantis verbera caudæ,
Volventesq; sinus, tergumq; immane colubri,
Scintillasq; oculosq; & hiantem in pravia rictum
Hactenus ætatum seris dedit usus ab annis,
Et Tityrus vidit viridi prostatus in ulvâ.

Sal

Sal communis est sal fixus, in igne constans, igne fusorio liquabilis, ad instar metalli: sal verò Viperarum Reformatoris est sal volatilis: ergò non est sal communis; & toto cœlo differt, tanquam volatile à fixo. Est igitur (ut denuò ignaro *Hippocrati novello* differentiam salium inculcem) verus sal Viperarum Reformatoris, sal acido-salsus volatilis: sal verò communis, est sal acido-salsus fixus. Quanta autem sit differentia inter utrumque, existentiâ nimirum, esse, operari, sapore, & virtute; quilibet peritus Medicus & Chymicus, citra nostram informationem, noverit. Impostura autem fascinat nostrum *Hippocratem novum*, ne veritatem agnoscat. Quis autem non cernit, inter Viros doctos, & peritos Pharmacopœos, quòd turpiter sibi denuò contradicat, & decumanum mendacium heîc proferat? Non placet *Tackenio* sal Viperarum Reformatoris. Quid mirum? Quia genuinus, sine impostura, & magno labore, & sumptu haud exiguo, comparatur; nec notabile lucrum exinde sperandum. At verò *novi Hippocratis* sal Viperarum, ita dictus, corculum ejus, & *molliculus caseus* est, *pag. 176. lin. 15.* Eja! quàm dulcis impostura, dulce etiam lucrum procreat sine magno labore, sine sumptu. *Acidum informat alcali!* Ah! quantum non meretur de Republica Medica *Hippocrates* hic *novellus*, quòd tantum secretum; quomodo nimirum acetum vini informet salem Tartari, sub metaphorâ tamen hac nobis communicârit, *ac acidum & salsum tam politulè discreverit! pag. eâd. lin. 22.* Eja! Accedite, literati, qui hujus cupiditate flagratis: vobis hîc offertur ferculum Hippocraticum, ex magno & ingenti secretorum & observationum ejus cumulo decerptum. Sed priusquam Reformator palinodiam canat, aut *Tackenius* ante victoriam Triumphum; examinandum suscipiam.

CAPUT XXII.

cujus inscriptio:

Puerilem sententiam declarat.

Hûc ferulam: hûc, *Tackeni*, qui puerilia tractant, hîc castigandi sunt. Hoc est, quod semper vociferatus sum: puerilia declarasti; crepundia tractasti; *novellus Hippocrates* es; fascicolas adhuc tenes, & artis incunabula. *Obiter*, inquit, *nunc percurram acida, quæ reformator docet salsis contraria* (c) *quam tamen doctrinam, cum reliquis pluribus falsissimam, & ignorantiæ plenam invenio, ut per ignem (qui hic professor publicus & justus judex vocatur: dialectica hanc discretionem non habet, ea saltem scientia repertas, & veras, in quovis scibili methodicè, rectè, & clarè, magna utilitate proponere & tractare novit.) servatis vocibus, usu receptis, demonstrabitur. Salium autem sapores quantum visum fuit, pro intelligentia, præsentis compendioli, supra distinxi.*

c. in Append. fol. 52.

Ignis tam internus quàm externus, ordinarius Creatoris professor, Naturæ librum explicat.

Ex nitro, & sale communi ana unciis quatuor, & aluminis unciis duabus fiat pulvis, cui super adde aquam simplicem quantum satis, pro salium solutione (quæ non agunt nisi soluta) & habebis liquorem salsum, cui adde auri foliati duas saltem dragmas, misce aurum cum salibus, & coque in ollula vitrea ad siccitatem sub finem auge ignem, donec odorem aquæ fortis instar spiret: sic mixturæ salsedo erodit aurum. Albam massam in ollula, dissolve aqua communi, solutum quiescat vitreo vase, donec fæces salium subsideant, clarum per inclinationem effunde: huic claræ solutioni guttatim instilla, alcali quoddam fixum resolutum, ex: gr: liquorem Tartari, qui statim absorbet, subtiliores acidos spiritus & ilico aurum cadit coloris purpurei. Hac in operatione, sal non obfuit acidis spiritibus, ut docet reformator; sed alcali tartari absorbens acida, compositum destruxit.

Auri Calcinatio in via sicca.

Auri calcinatio in via humida.

Eadem via sed majori impetu, distillata aqua ex nitro & alumine, in qua sit solutum sal commune, aurum dissoluit; nisi enim sal in aqua dissolutum esset; aurum non corroderet. Non itaq; destruit sal; acidam aquam fortem, neq; in sicca, neq; in humida uia; sed ei vigorem addit, sale ammeniaco similem. Hinc Basilius.

Was im adler wird gefunden klaar
Das steckt in mir auch ganz und gar.

Hinc liquet, quod aurum non dissolvitur nisi à salsis: quare autem acidus salis spiritus hoc soluit? dixi & ostendi suo loco; quod nimirum spiritus rodendo, redit in id quod erat à natiuitate, id est in sal.

Obiter, ais in principio hujus capituli, *nunc percurram acida quæ reformator docet salsis contraria.* Hoc est, quod incauta pueritia assolet, obiter nimirum, perfunctoriè, oscitanter, omnia percurrere. Non obiter, sed maturo judicio, & Hippocraticâ severitate, hæc tractare debebas. Audiamus igitur *puerilem sententiam: Acida sunt salis contraria.* Tu dicis, & dixisti, hæc, *Tackeni.* Quis enim frequentiùs, & ad ravim usque, vociferatus est, quàm tu, *novelle Hippocrates*, cui uni & soli librum dedicasti, de alcali, alcalibus, & ex alcalibus, de lixivialibus salibus, aut sale tartari & acido; quâ ratione in se mutuò agant, & mox acidum, salem alcali; mox sal alcali acidum superet ac demoliatur, hinc omnia excrescant & vegetentur? Sed, ut ais, *pag 13. lin. 19. omnia salia, quæ acida mortificant, sunt alcalia:* & promittis, *velle salia generali nomine alcalia impoſterum appellare:* iterum, *pag. 27. lin. 23. salia alcalia ad unum omnia acidis sunt contraria, illorumq; destructiva:* & alibi passim. A quo igitur puerilis sententia prolata est, *Tackeni?* Ex ore tuo, serve fidelis. Tuus hic aphorismus est, *nove Hypocrita.* Magnis itaque elementis tibi inscribamus hoc Apophtegma, *Tackeni:* Pueri puerilia tractant. Ignosce, precor, quòd talia reddam: in capite libri tui hæc scripta sunt: hæc tibi Talionis pœnâ adjudicantur. Vides igitur, quis puerilia declaraverit, quis asseruerit, *salia esse acidis contraria?* Si hæc sententia ignorantiæ plena est, Tu, mi *Otto*; tu, mi *disertissime Tackeni*, dixisti; tu multus hactenus fuisti in tractandis sine sale salibus: tu alcalium pater: tu cum igne *ordinarius Creatoris professor:* tu *naturæ* hos *libros explicabas, in marg. pag.* 177: tu denique novam condidisti Babylonem Spagyricam, clarè, sed perperam, edocens; salia communia, naturalia, & salia acido-salsa artificialia, nunc sola esse salia; reliqua verò omnia lixivialia & alcalia salia vegetabilium, ut & volatilia animalium, pro tuo imperio non esse amplius salia, sed genericè alcalia: juxta propositum tuum, & fraudulentum scopum, *pag.* 13. *lin* 19. Et hæc ideò factitasti, quia multum ignarus eras Philosophiæ, rudis *Physicuncus* (parce: tua repeto) & uti aliàs, ubi desinit Physicus; ibi incipit Medicus: sic tu ibi desiisti, ubi Physicus incipit: sic præcox tua ferebat indoles; ignorasti naturam, crasin & differentias salium; quòd salibus alcalibus lixivialibus, quin & salibus volatilibus animalium, verè, realiter, ac propriissimè, salis nomen competat, re & etymo, quòd sint salia purè salsa. Hinc illæ lachrymæ! *Tackeni*, quòd solidè doctus non es; quod levis armaturæ miles & Chymicus: hinc dissolutas scopas in forum attulisti, centonem impressisti, plumas alienas malè divisisti, ac ex omnibus aliquid, ex toto nihil, vel aliquid, idque ineptissimum, edidisti. Hinc iterum de dialectica, *pag.* 177. sine connexione, cum risu Lectoris, discurris, ac ubique chartas reples logismis & ineptiis.

Eâdem pag. 177. *& seq.* ais: *aurum solvitur cum salibus, sed aurum non solvitur, nisi acidis spiritibus. Ergo sal non obfuit acidis spiritibus.* A dialectica ad sophisticam rotaris. An non fallacia est, quòd cum salibus, ut salia sunt, solvatur aurum? Sed solvitur ope & virtute acidorum spirituum, quos salia

illa, quibus aurum ſolvi tentatur, continent; utpote ſal communis, ſal nitri, & aluminis. Aurum proinde ſive ſolvatur cum ſalibus acido-ſalſis, qui non, niſi acidum ſpiritum continent; ut deſtillatione ex illis facilè elicitur; ſive cum eorundem ſalium ſpiritibus acidis; perinde & idem eſt: niſi quòd illa, cum ſalibus, benigna magis; hæc verò, cum deſtillatis ſpiritibus, magis violenta eſt; ex uno tamen eodemque fundamento procedunt. Hæc autem ſalia acido-ſalſa, quæ Aurum ſolvunt, quibusque Reformator ipſe, *in ſuis Animadverſ. pag. 465.* Aurum ſolvere, &, eodem modo, in Crocum convertere, docet, (unde, profectò, *novellus Hippocrates* hunc ſuum proceſſum mutuatus eſt) quæque ſalia ſcilicet *novus Hippocrates* pro fundamento ſuæ fallaciæ ponit & conſtituit, ac illa unicè & ſola vult eſſe ſalia: hæc, inquam, ſalia Reformator nunquam acidis contraria ſtatuit; nullibi dixit; nec unquam per ſomnium ipſi in mentem venit: prout *Tackenius* mendaciter ipſi appingit: quin potiùs expreſſis verbis, ſanâ doctrinâ, illa acidis non eſſe contraria, ſtatuit, & firmiter affirmavit, quòd natura his ſalibus acido-ſalſis jam dum de aciditate tantum, in viſceribus terræ, tribuerit & implantârit, quantum pro eorum eſſe & operari ſat erat, & differentiam ſalium purè ſalſorum, ſcilicet lixivialium, tartari, & volatilium omnium animalium, quæ verè acidis contraria ſunt, in eſſe & operari: uti in doctrina vera, de differentiis ſalium, *pag. 73. Append. edit. Noricæ*, clarè patet, & ad ravim usque demonſtratum eſt. Hæc L. B. haud gravatè revolvat. Ex illis enim ocyùs hujus callidi & iniqui hominis fallaciam, ad fallendum incautos, ac in Chymicis minùs expertos; & quàm mendaciter Reformatorem accuſet, deprehendet. Patet tamen ſtatim ex hoc proceſſu & fundamento, quàm ſibi contradicat, totus opinioni ſuæ contrarius; ſicque Reformatoris ſententiam firmiter comprobet. Nam, *pag. 178 lin. 5.* jubet, *huic claræ ſolutioni* (ſcilicet Auri cum ſalibus peractæ) *guttatim inſtillare alcali quoddam fixum reſolutum, ex. gr. liquorem Tartari, qui ſtatim abſorbeat, ſubtiliores acidos ſpiritus, & illico aurum cadere coloris purpurei.* Sed quidnam, *Tackeni*, hoc aliter ſonat, quàm quòd acidi ſpiritûs aurum ſolvant, & qnòd ſalſa etiam acidis ſint contraria? Quoniam liquor, ſeu ſal tartari, reſolutus in liquorem, qui propriè ſal purus ſalſus eſt, & ab *Hippocrate novo*, pag. 42. lin. 1. & 4. pag. 45. lin. 4. pag. 47. lin. 4 & 12. pag, 51. pag. 54 lin. 21. & in fine, &c. ſal tartari ſimpliciter appellatur, non, niſi contrarietate, quâ acida & purè ſalſa in ſe invicem agunt, acidum illud ſalium, reſolventium aurum, utpote ſalis communis, nitri, & aluminis, abſorbet, deſtruit, inque aliud ens convertit, ut deſtructo acido, à ſuo contrario ſale tartari, Aurum neceſſariò fundum denuò petat, vinculis ſcilicet acidorum ſpirituum liberatum, in forma pulveris, ſeu croci. Quid clarius Reformatoris ſententiæ demonſtrandæ & verificandæ ipſe *novellus Hippocrates* potuiſſet afferre, turpiter ſibi contradicendo? Et tamen adeò hebes eſt ſuo hoc ebrio cerebello, ut denuo, *pag. 178. lin. 11.* contradictionem ſuam repetat, dum inquit: *Hac in operatione, ſal non obfuit acidis ſpiritibus, ut docet Reformator; ſed alcali tartari* (cur non dicis ſal tartari?) *abſorbens acida, compoſitum deſtruxit.* O ſtupidum & iniquam dogma! Dic, quinam ſal non obfuit acidis ſpiritibus? Et tunc tua impoſtura palam fiet, quòd Reformator ipſe docuerit, illa ſalia acido-ſalſa ſpiritûs habere acidos, ſolvere aurum, & acidis non eſſe contria; & hoc expreſſis verbis, verè, & realiter; uti virum probum decet.

Tu

Tu verò sub fallacia termini hujus (ALCALI) impudicè mentiris, quando ais: *quòd sal non obfuerit acidis spiritibus.* Quid enim alcali tartari aliud, quàm verus sal tartari? Sed est purè salsus, omnibus acidis spiritibus contrarius, acida absorbens & destruens; hoc est, quod Reformator docuit: Quid est hoc Compositum aliud, quàm solutio Auri, acidis spiritibus horum salium acido-salsorum peracta? Quis destruxit hos acidos salium horum spiritus, nisi sal tartari? Omnia hæc ex tuo ore confirmo. Tuâ hâc fallaciâ & imposturâ, nimirum; salia alcalia, seu lixivialia, & salem Tartari, non esse salia, sed saltem alcalia, vis imperitos, & in Chymia tantopere non expertos, in contrariam opinionem, & falsissimam sententiam, trahere, oculis eorum caliginem obducere; ut etiam meridianâ luce tecum cæcutiant: ac unà etiam Reformatoris vera ac fundata scripta, de differentiis & speciebus diversis salium, obliterentur. Monstra, si à mendaciis tuis immunis es, ubi Reformator unquam statuerit, quòd acidi spiritûs sint acido-salsis salibus contrarii; aut acido-salsa salia, acidis spiritibus? Nonne ipse Reformator Aquam Regiam exactè descripsit, & expressis verbis docuit; salia acido-salsa acidis non esse contraria; *loco citato Appendicis, pag. 73. editionis Noricæ, à lin. 30. ad lin. 49.* item, *lin. 24.* hæc clara verba extant: utpote, Longè enim alias operationes Salia acido-salsa; alias verò purè salsa lixivialia & Alcalia salia virtutes sortiuntur: Item, in præparatione spiritûs Vitrioli coagulati, *pag. 454. Animadversionum*, lucidissimis verbis hæc omnia expressa sunt: nimirum, Totum autem hoc coagulationis opus in eo consistit, ut spiritui Vitrioli corpus aliquod, quod ipsi non contrariatur, adjungatur: tale autem est sal proprium, & sal Nitri, tanquam salia acidiora: salia autem lixivialia, utpote Absinthii, Tartari, & similia, spiritibus acidis contraria sunt, &c. Hucusque textus Animadversionum. Quis tibi nunc, vacuo Physicunco (tua verba reddo) magis clara & perspicua fundamenta appingere potest, ad fallacias tuas & imposturas convincendas, quibus incautis imponere, & unà Reformatorem exosum reddere voluisti? Sed redit in te hoc scelus & absurdum; quo ipse tuam ignorantiam & imposturam meliùs delineare non potuisses. Verùm sine verecundia vivis, citra pudorem, & perinde tibi est, vincere, an convinci; tibi, an aliis, contradicere; docere, an mentiri; calumniari, an commentari. Hæc croci Solis, seu Auri, præparatio unde, quæso, tibi accrevit, nisi ex *Animadv. m. pag. 465*, vivo adhuc Authore: mutato nonnihil pondere salium, ut vel sic fraus lateret? Sed an nosti, cur hæc ibidem scripta sint? Ideo: ut vel minimi signi, & literæ, rationes exactas reddere tibi possem; vel à longè hos impostores prospiciés, quorum tu Antesignanus; qui sanam doctrinam ubique adulteras, ac eam pervertis. Annon dilucidè, *citatis Animadv. m. & Append. locis*, doceo; quòd salia acido-salsa acidis non sint contraria; sed tantùm salia lixivialia purè salsa acida destruant, illis contraria sint, in se agant & reagant, ac tandem his alteritatibus in aliud ens, ac velut novam creaturam, commigrent? Sed hæc subticuisti tu, & impostorio modo testatus es, quasi salia communia propriè & acido-salsa acidis spiritibus contraria sensissem: cùm tamen te supracitata scripta mea luculenter convincant. Interim, ut errorem cum pertinacia defenderes, omnia salia lixivialia, & volatilia animalium, itidem purè salsa, proprio salis nomine defraudasti, & genericè alcalia inscripsisti; quasi verò alcalia, salia non forent; cùm tamen illa, supra citatis locis tuis, salia toties ipse appellitaris. Si non ignorares, quid ex fundamento rei, & propriè, alcali sit;

verum

verum fateri cogereris, quòd nomen alcali uni saltem sali competat, scilicet herbæ Kaly dictæ, in Ægypto & Syria germinanti, è cujus cineribus extrahitur, & nulli alteri: reliqua verò omnia, quæ ex herbis & vegetabilibus combustis, ac eorum cineribus, eliciuntur, vel elixiviantur, sint propriè, & verè sic dicta salia lixivialia purè salsa, quæ nil quicquam de acido participant, uti salia communia, quę acido salsa sunt, proptereaq; à lixivialibus longè differunt. Salia porrò volatilia animalium quorumcunq;, quæ etiam verè & propriè salia sunt purè salsa, quàm stupidè & ignoranter à te, *Tackeni*, alcalia nuncupentur, quilibet Chymiæ & Philosophiæ Tiro, omnesq; Pharmacopœi agnoscunt & rident: quia implicat re & terminis. Alcali enim, sive sal quidam lixivialis, ex naturâ suâ non nisi fixus esse potest; quia ex vegetabilibus combustis, inq; cineres redactis elixiviatur & extrahitur; præsupponit adeoq; ignis tolerantiam, ejusq; examinis constantiam: secus enim in combustione ac ignis torturâ avolasset. Sales verò volatiles animalium, contrario modo, levi statim ignis tentamine avolant, & vel levissimum ignis examẽ ferre nequeunt; quin sponte in aprico per se avolent. Præterea non sunt abstergentes, ad lixivium & loturam inepti, adeoq; ad saponem *Hippocratis novi*, & Saponariam ejus, quam malè adhuc didicit, inutiles, à calce vivâ totaliter dissipabiles & destructibiles. Nec fuit inventus Medicus, Philosophus, Chymicus, aut Pharmacopœus, qui sales volatiles animalium improprio planè & barbaro etymo, alcalia, & quidem vacua, dixisset & statuisset. Solus in orbe nunc *Hippocrates novus*, nova dat dogmata, novas præscribit leges, novam docet Medicinam Hippocraticam alcalizatam, nullibi in Coo obviam; dum omnia pervertere, & vacuum in pleno statuere conatur.

Quæ porrò, *pag.178.* ad obtinendam & propugnandam fallaciam, salsa acidis non esse contraria, iterum scribillat, eandem calliditatem, ad fallendum incautos, præ se ferunt, quam superiora; verùm iisdem fundamentis veris & immobilibus discutiuntur, ac sophismata ejusdem deprehenduntur. Relegamus ignorantem, aut iniqvum Hippocratem ad fundamentalem Reformatoris doctrinam de salibus, & eorũ differentiis: ubi sanè expressis verbis docetur; quòd sales acido-salsi, utpote sal communis, nitri, gemmę &c. neutiquà acidis & spiritibus acidis sint contrarii; quin potiùs eos, scil. acidos spiritûs, in aciditate ejus adaugeant: sales verò lixiviales omnes, sal tartari, sales volatiles animaliũ, tanquam sales purè salsi omnes, acida destruant, immutent, & proprietate substantiæ suæ sibi invicem contrarientur. Sic lis dirimitur, *Hippocrates novellus*, mendacii convictus, imposturâ, ad fallendum incautos, detectâ, doctorum virorum ludibrio, velut nudata cornicula, expositus squalet.

Consideret nec non L. B. duo marginalia hujus capituli; quorum prius, *pag.177. lin.17. Auri calcinatio in uia sicca:* aliud, *pag.178. lin.16. Auri calcinatio in via humida:* quàm pulchrè iterum Philosophetur, & sibi contradicat: cùm in textu contiguo loquatur de solutione; in margine verò de calcinatione. An autem hæc operatio, seu confectio Croci Auri, calcinatio aptiùs, quàm solutio, dicenda sit; ad longum ventilari posset. Sapit fastuosam saltem, & inanem grandiloquentiam hæc dictio, de calcinatione & solutione in via humida, & via siccâ. Quemadmodum enim *novellus Hippocrates* Antiqui Coi textûs & authoritates mirabiliter, imò ridiculè, suis adaptat nugis; ita etiam, uti simia malè instructa, Antiquorum Philosophorũ viam siccam, & viam humidam, in parando lapide Philosophorũ, aquâ eorum non madefaciente manûs, quã viam siccam: & iterũ, præcedenti solutione communiore, quã viam humidã appellarunt, garrulitate & grandiloquentiâ suâ, in hac simplicissimâ auri solutione hîc vult æmulari; quasi verò ambæ hæ auri solutiones non humidæ essent, sed calcinationes siccæ, cùm tamẽ in mero humido aquoso perficiantur. Laterre, docte

docte Philoſophe, Aqua Philoſophorum ſicca, non madefaciens manûs; neſcis adhuc, quid ſiccum, & quid humidum. Sic lubens explorarem, & mecum quilibet artis peritus ſciſcitari poſſet; cui fini etiam Germanicum hoc diſtichon Philoſophi cujusdam, utpote:

Was im Adler wird gefunden klar/
das ſteckt in mir auch ganz und gar:

huic ſimpliciſſimæ ſolutioni auri adſcripſerit, & quomodo ei applicari poſſit. Tam appoſitè nimirum, ut infinitæ etiam citationes & allegationes textuum ex libro 1. de diæta Hippocr. Coi.

Tandem, *paragr. ultimo hujus capituli, pag. 179. lin. 1. & ſeq.* tria mirabilia iterum profert axiomata; ſibi tamen craſſiſſimè contradicens. Primum eſt: *aurum non diſſolvitur niſi à ſalſis*: quod falſum eſt. Nam, *pag. antecedente 178. lin. 9.* contrarium ſtatuit, nimirum: *acidos ſpiritûs, qui aurum ſolverunt, abſorbere ſalem tartari, ſeu alcali quoddam fixum*: Item, cùm vix ore excidiſſent ipſi paucula hæc verba, ſcilicet: *aurum non diſſolvitur niſi à ſalſis*: palinodiam canit contradictione, dicens: *quare autem acidus ſalis ſpiritus hoc ſolvit? dixi & oſtendi ſuo loco, quod nimirum ſpiritus rodendo, redit in id quod erat à nativitate, id eſt in ſal.* O ſtupidas rationes! O grandem hyperbolen, & contradictiones! Quando redit ſpiritus acidus ſalis, aut alii ſpiritûs acidi, in ſalem communem, poſt ſolutionem Auri? Phaſmata ſunt *Tackeniana*. Hic priùs addere debuiſſes pro hoc tuo aphoriſmo, utpote: *Aurum non diſſolvitur niſi à ſalſis*: quibus ſalſis, vel quibus ſalibus? fortè ſale Abſinthii; qui etiam ſal eſt, & ipſe ſalem ſimpliciter appellaſti, *pag. 35*? Vel ſalibus diureticis, *pag. 33*? aut ex herbis vulnerariis, *pag. 34. lin. 18*? aut ſale tartari, quem toties ſalem ſimpliciter, & per antonomaſiam, dixiſti; ſicut ſuperiùs locis plurimis citatis patet? Quod tamen abſurdum eſſet, dicere vel aſſerere. Agnoſce igitur ipſe, quàm ludicra ſcribilles, quantisque te involvas, impoſturis tuis, abſurditatibus. Quoniam ad ravim usque demonſtratum eſt, ſenſibusque patet, diverſas eſſe ſalium ſpecies: ſales lixiviales purè ſalſos; ut etiam animalium volatilium tales. Inter ſales vegetabilium præcipuum eſt ſal tartari: ſic etiam reliqui ſales lixiviales, aut alcalia, ſunt verè ſales, ſed purè ſalſi, ab omnibus doctis viris, Philoſophis & Chymicis, ſales dicti & habiti. Hi verò Aurum non diſſolvunt; ſed ſolutum potiùs præcipitant, & ſpiritûs acidos, quibus aurum ſolutum eſt, deſtruunt, ac contrarietate naturali immutant. Hos, inquam, ſales (quod bene notandum) à ſalium numero, naturâ, & etymo, *Tackenius* nunc proſcribit, excludit, ſegregat; immemor ſui, &, ad fallendum incautos, ſales hos omnes alcalia proclamat, & ſolos ſales communes, & ſales acido-ſalſos, ſalem nitri, &c. ſales vult. Quibus contra ſemetipſum, contra Solem loquitur: de reliquis omnibus ſalibus taciturnior Piſandro. Tibi igitur, *Tackeni*, & univerſæ Reipublicæ literariæ injurius es, quòd baſin & fundamentum doctrinæ, & demonſtrationis, ſophiſmata & fraudes delegeris; quibus incautos circumvenire, Reformatorem verò impudentiùs liceret criminari. Citra umbras, & mendaces æquivocationes, & verborum Syrtes, hæc ſequacibus dictare oportebat; prout Reformatorem egiſſe deprehendes, in Animadv. & Appendice, citatis locis: nimirum; quòd ſales acido-ſalſi ſpiritibus acidis non contrarientur, ſed ex illis ipſis ſalibus acidi ſpiritûs, pro ſolutione Auri, elici poſſint & deſtillari: ſales verò purè ſalſos lixiviales, & alcalia ſic dicta, utpote ſal Tartari, Abſinthii &c. ſales etiam volatiles animalium, eſſe acidis, & acidis ſpiritibus, naturâ ſua contrarios in eſſe & operari; acidos ſpiritûs deſtruere, & alterius reddere indolis. Verùm ſi ſic, & veraciter, proceſſiſſes, *Tackeni*, quid inauditi, quid occulti, quid novo Hippocrate dignum impreſſiſſes?

Nihil.

Nihil. Omnis quæstio soluta mansisset. Denique: quò ingenium se non extendit; fraus adrepit: quanquam, meo calculo, *Philosophus etiam mansisses; si tacuisses: nunc Physicuncus es.* Offerunt se in hoc diminuto paragrapho plura, quæ sapone sapientum *Tackenij* defricarem, utpote *pag. 178. lin. 5.* ubi dicitur: *huic claræ solutioni guttatim instilla, alcali quoddam fixum resolutum, ex: gr: liquorem Tartari.* Subsumo ego: sed liquor tartari est sal tartari resolutus in aëre & humido, naturâ suâ acidis contrarius; ac ideò subtiliores acidos spiritus absorbet. Si igitur acidos subtiliores spiritus, quibus aurum dissolvitur, sal tartari absorbet: ergo aurum non dissolvitur à non, nisi salsis, sed dissolvitur à salium acido salsorum naturalium spiritibus acidis. Sed quid muscam in Apulio contero; cùm earum myriades prodeant? Quid vitia *Tackenio* remonstro, quorum nec initium nec finis? Transeo ad

Caput XXIII.

cujus inquit titulus:

Obscura clarescunt.

Audete sapientes, jam tenebræ decantantur, & noctuæ Athenis Philosophantur. Textus capituli incipit:

Aliud, oculis perjucundum experimentum obji:iam quo ostendam salsa, acidis non esse contraria.

Ex vitrioli exsiccati libris tribus, nitri libris duabus, communis sulphuris floribus unciis sex, & salis communis libris quinq; semis, & laterum pulvere, quantum satis, ne salia cum sulphure fundantur, sint hujus pulveris libræ sex, misce exacte pulveres minutos, & destilla aquam ex arena saltem in hanc aquam, sine premissa rectifisatione, immitte nummos aureos, & intra paucas horas, in tepido loco, videbis aquam aureo colore tinctam (occasione hujus tincturæ, memoriæ subuenit, quod non sine herculeo labore, ignis ope, magnaq; diligentia, ascendit alcali volatile (cujus alibi mentionem feci) grati odoris, adeò rarum leueq; vt vix à tangenti digito sentiatur, aliquando grisei, aliquando nivei coloris, salini saporis, linguam ferientis & penetrantis, ita subtile, vt citra ignis irritamentum, in aperto vase, sponte in auras abripiatur, cum per se ipse in igne constans persistat; per hujus alcali proprietatem inquam, fiunt Aurum, Argentum, Mercurius, Christallus &c. verè potabilia, ita vt non solum in corpora redire sit impossibile: sed insuper, sic à vinculis coagulationum liberantur, vt libere nobiscum colludere queant &c. sed cum hac & similia, non sint hujus loci, lubens ea nunc prætereo) quam effunde, & aliam superadde, & iterum destilla in loco calido, donec aqua satis sit tincta: Aquas tinctas confunde in aliam phiolam, atq; in illam aquam pone laminas argenti, prius cupellati, tunc aureo colore tincta aqua, statim nigrescit, paucisq; momentis totum argentum invisibiliter dissoluitur, caditq; totum in calcem nigram, quam periti in arte, sine contradictione aurum dicunt. Notandum: quod aqua, ab auro non tincta, argentum non soluit, imo ne tangit quidem: hinc Basilius de argento (a) — Auri Tinctura. — a. de proprietatibus planetarum.

Mein Seel mein Geist, und meinen leib
Hab ich meim König zu geeigt. &c.

Aureos nummos ablue, hos reperies aliquantulum pallidiores, sed parum aut nihil de pondere amisisse: hoc experimentum est consideratione dignum. Cum verò supra dictæ species, igne nudo, & aperto distillaueris; addito plus de farina laterum; tunc sane non extrahit tincturam, sed totum aurum plane dissoluit. Hoc inquam experimentum (licet inutile uideatur, jucundum tamen est, & magni momenti) sine sale non succedit, adeoque sal, acidis his spiritibus non nocuit.

In hoc capitulo & textu iisdem certat fallaciis & imposturis, quibus demonstrare denuò nititur, salsa acidis non esse contraria. Ultra hæc, ne quid desit Majestati hujus opusculi, salem tractat, Aurique tincturam, processus denique Alcumisticos, qui pridem à nobis explosi, à Veteribus verò ad nauseam descripti reperiuntur. Antequam de hoc perjucundo experimento, nobis objecto, pluribus agam; dirigo ad Andream Libavium Benevolum Lectorem; è quo, citandis locis, reperiet, cùm quæ furto mutuatus est, tum quæ perperam docet, refellenda. Consulatur igitur Libavius, *Syntagmat. arcan. Chymic. cap. de artificiis coloratorum, maximè per project: pag. 112. lib.* item *8. cap. 16. de arcano Tinctur. pag. 399.* ubi de fallaciis hujus tincturæ, *lib 8. cap 22 de oleo Antim. Alchymiæ denuò pharmac. pag. 132.* in folio: è quibus B. L. ediscet, quid judicii de hoc perjucundo experimento ferre oporteat. Quod concernit ejus demonstrationem, quâ hîc triumphat, salsa nimirum acidis contraria non esse; petitio principii est, & vetus musica seu aphonia; quâ eâdem impostura & falsissimâ hypothesi suum nititur obtinere intentum, &, ad fallendum incautos, egregiè denuò sese exercet. Docet proinde, ex vitriolo, nitro, floribus sulphuris, & sale communi, aquam destillare, quæ cuncta mineralia & salia non nisi acidos præbere destillando spiritûs, Tironibus, lippis & tonsoribus notissimum est; adeoque nemo unquam dixerit, multò minus Reformator, his spiritibus acidis, ex prædictis rebus prolectis, salia communia acido-salso esse contraria. Non igitur tibi, *Sophistico Philosopho,* laudi est, ita stupidè argumentari: utpote, si salsa acidis essent contraria, spiritûs acidi ex salibus non elicerentur: sed eliciuntur ex salibus acidi spiritûs. Ergo salsa acidis non sunt contraria. Prima propositio, *obscure Philosophe,* est statim falsa, & innititur sophismati deceptorio. Differentiam igitur salium si addideris solùm, quam Reformator tuus, locis citatis, clarè docuit; tunc ruit tuum argumentum per se, & falsum est totum. Nimirum si diceres: si salia quęcunq; acidis spiritibus essent contraria; ex salibus quibuscunq; non elicerentur acidi spiritûs: sed eliciuntur ex salibus quibuscunq; acidi spiritûs. Ergo salia quæcunq; acidis non sunt contraria. Hoc argumentũ, Philosophe, est etiam tuum si simpliciter vis defendere, acida salsis non esse contraria. Sed totũ est falsum, sicut reliqua sophismata tua; quia non ex salibus quibuscunque eliciuntur acidi spiritûs, non ex sale Tartari, non ex sale absinthii, non ex salibus herbarum, non ex salibus volatilibus animalium, quæ omnia tu salia dixisti & proclamasti, uti etiam verè sunt, nec salia quæcunque augent acidos spiritûs in virtutibus suis, sed salia tantummodo acido-salsa naturalia, nec arte talia facta, & ex iisdem acidi spiritûs eliciuntur; juxta veram & genuinam Reformatoris tui doctrinam. Tuo fallaci & sophistico argumento oppono ego contrarium, ex tuâ hypothesi, & propriis assertionibus. Nimirum: si salia acidis spiritibus non essent contraria; illa hos, scilicet acidos spiritûs, non destruerent, aut immutarent: sed hoc præstant salia. Ergo, &c. Major propositio est quidem falsa; sed juxta tuam assertionem est vera; quia sal tartari & lixivialia salia, item salia volatilia animalium, destruunt acida, & illa planè immutant; suntque illorum destructiva: prout ipse asseris, *pag. 13. lin. 19. pag. 27. lin 21. pag. 131.* & in plurimis locis aliis: & illa tamen sunt verè & realiter salia; & tu ipse toties illa salia, sine distinctione, dixisti. Minor propositio est etiam tua, &, juxta prolatam tuam sententiam, *citatis locis*, æquè, ac prima, vera. Sequitur igitur conclusio talis. Ex his disce, *Hippocratice philosophe*, quòd & hujus argumenti prima propositio, simpliciter sumpta, nullo stabili nitatur fundamento, ut neque secunda, minùs etiam conclusio; neglectâ differentiâ salium: tuis tamen verbis & assertionibus verificantur, quoniam salem tartari, absinthii, & reliquos sales lixiviales, qui tibi jam sunt alcalia tantùm, sales sine distin-

distinctione ipse dixisti, & nunc etiam sales communes acido-salsos, sine ulla pariter distinctione, pro tuâ imposturâ obtinendâ, sales dicis, & nullos alios admittis sales: adeoque turpiter contra te ipsum, & tua expressa verba, loqueris. Liquet proinde, tuas hypotheses esse falsissimas, ac per claros Reformatoris citatos textûs penitus annihilari: adducta verò argumenta tuis ipsis assertionibus, & claris verbis, verificari; quæ commonstrant, te esse Sophistam, qui incautis, ac in Chymia non admodum expertis, unicè imponere cupis. Verùm hæc tua phasmata ac sophismata, jam toties in præcedentibus refutata, adeò squalent, ut tædeat, cramben hanc insulsam toties recoquere: quemadmodum tua hæc impostura in hoc uno fundatur, quòd differentiam salium calidè & iniquè subtices, aut ignoras, Reformatorem mendaciis impudicè criminando.

Quod Processum ipsum concernit Tincturæ Auri, illum bis in meis antiquis collectaneis Chymicis reperio. Qui processus si veritatem saperet, & vera esset tinctura Auri; quis crediderit, infidum *Hippocratem novellum*, qui vix ad callos pedum remedium nobis propalat, ipsum publici fecisse juris, aut proximo fideliter donasse; cum adeò sit infidus, ut non, nisi saponariam, & vitrariam, de cætero ferè nihil veri, aut realis, præter Mercurium summè corrosivum sublimatum, acidas crebrasque calumnias, & injurias, adhuc attulerit? Mox enim dixisset ad omnes *Canonicos Medicos*; hoc est, Methodicos doctos: *Meum Corculum! Meus molliculus caseus! Quidni? Eja, agite! Optemus Fratres hujus cupiditati: benè ædepol narrat! Ah quantum igitur non meretur* Hippocrates ille novellus de re Medica, quòd hocce multoties scripto processu nobis imponere attentet? Præito, *Tackeni*, sequemur te, si Diis placet. Videbis autem, hanc Auri tincturam esse fallacem, & provenire à menstruis, non ab Auro. Si tantus esses Chymicus, deberes revera hoc probè nosse. Pauxillum illud sublimati (quod alcali volatile dicis, quia omne tibi alcali est; & sine alcali loqui nescis) est de floribus sulphuris, & sulphure vitrioli, qui sulphuris flores de salibus & vitriolo adjunctis, animam quandam, seu penetrantem essentiam, secum evexerunt sursum. Posse autem illud sublimatum Aurum, Argentum, Mercurium &c. metalla putabilia, dico, potabilia reddere, & in sua corpora illa reducere; impossibile. Quæqne plura & mira addis, sunt fanaticæ & novæ Hippocraticæ cogitationes, absque experientia & veritate. Nam hoc apparet illico ex tuis verbis. In duplicata enim illa parenthesi, quam, occasione hujus magni secreti, struxisti; *pag. 180. lin. 11. & seq.* dicis, quòd illud sublimatum *ita subtile & penetrans sit, ut citra ignis irritamentum, in aperto vase, sponte in auras abripiatur, cum per se ipse, in igne constans persistat.* Et quomodo, quæso, per se in igne constans persistet, si citra ignis irritamentum in aperto vase sponte in auras abripitur? Quæ absuda & contraria? In unâ periodo, tribus vel quatuor lineolis, à contradictionibus abstinere nequis. Secundò: ante parenthesim illam longam & duplicatam ais, *pag. 179. lin. 29. & intra paucas horas, in tepido loco, videbis aquam aureo colore tinctam, quam effunde, & aliam super adde, & iterum destilla in loco calido, donec aqua satis sit tincta &c.* Priùs enim digestio saltem fuit in tepido loco, & nulla destillatio: quomodo igitur congruè dici potest in alia, vel secunda, affusione menstrui, *& iterum destilla, donec aqua satis sit tincta:* cùm non præcesserit ulla destillatio? Tertiò: *laminas argenti dissolvi*, & *totum argentum in calcem nigram præcipitari, quam periti in arte, sine contradictione aurum dicunt, pag. 181.* Citra contradictionem hæc imperitus Alchumista fingit. Quis non & agrum, & domos, galeram, & tunicam venderet, argentum mercaturus, illico amplissimo fœnore aurum recepturus? Juxta illud Teutonicum:

Mein Seel/ mein geist/ und meinen leib
hab ich mein König zugeeigt. &c.

Quod distichon Basilius Valentinus maximæ arti, & operosæ Chrysopeiæ attribuit; *novus* verò *Hippocrates* vetustis quisquiliis suis, & reculis Tironibus decantatis, hîc assuit; quanquam & ipse palinodiam postliminiò canat, *pag. 181. lin. antepenult.* dicens:. *Hoc inquam experimentum (licet inutile videatur, jucundum tamen est & magni momenti) sine sale non succedit, adeoq; sal, acidis his spiritibus non nocuit.* In hoc brevissimo paragrapho, qui veluti conclusio est hujus processûs Alchumistici, quæ paulò antea *novus Hippocrates* firmiter asseruit, nunc retractat, & palinodiam canit: nimirum, quòd *totum argentum invisibiliter dissolutum in prædicta sua aquâ, cadat totum in calcem nigram, quam periti in arte, sine contradictione aurum dicunt:* nunc verò timidulè hoc *experimentum inutile* proclamat *jucundum tamen esse & magni momenti.* Quomodo hæc concordant? Si prius & superius verum esset, quòd totum argentum, aquæ dictæ injectum, solvatur, & in calcem nigram per se cadat, quæ calx sine contradictione aurum sit: aurum etiam priùs in aqua illa dicta detentum, à quo tinctura parum, aut nihil, de pondere & colore amittat: labor, profectò, deberet esse utilissimus; & à nemine prudente & experto inutilis diceretur. Sed ambiguus *Hippocrates Chymicus*, rei veritate incertus, timidulè hoc asserere absolutè non audet; quoniam propriis manibus hunc nunquam elaboravit processum, nec periculum fecit; saltem ex processibus Alcumisticis descripsit, & suo centoni assuit. Præterea nullam sapiunt veritatem, si solutionem totius argenti injecti, & etiam totius argenti præcipitationem consideremus & examinemus. Naturæ enim, & laboribus similibus contrariantur: quia nullum metallum simul solvitur, & totum per se præcipitatur, aut fundum iterum petit, seu, uti dicit, cadit. Nugæ ergò sunt Hippocraticæ novæ, imposturæ, & solitæ contradictiones, indignæ, quæ ulteriùs ventilentur.

Quod conclusionem concernit; nimirum, *Hoc experimentum sine sale non succedit, adeoq; sal, acidis spiritibus non nocuit*: illa idem demonstrat, ac si aliquis diceret: Hoc experimentum sine impostura non succedit: adeoque impostura *Tackenio* non nocuit. Baculus in angulo; ideoque cras pluet. Hippocrates Chymicus totus ventus est; ideoque nihil salis in ipsius cerebri. Si *Hippocrates novus* realiter dixisset, uti decet virum probum: hoc experimentum sine sale communi, aut sine sale acido-salso naturali, non succedit: verum esset, & sine fallacia hæc foret conclusio. Sed quia differentiam salis non addit; igitur falsa est, absurda, & fallax ad decipiendum incautos. Sic autem mea conclusio verior esset, si dicerem: Hoc experimentum cum sale non succedit, adeoque sal acidis spiritibus his nocuit. Hanc meam conclusionem ad tuam Hippocraticam formam efformatam, veram esse, tuis verbis probo: quia sal tartari, & sal absinthii, & plures, sine distinctione sales appellasti & dixisti. Sales verò isti sunt acidis spiritibus contrarii, eosque absorbent, (tua verba:) ergo sales sunt acidis spiritibus contrarii. In his verò liquet, quantæ fallaciæ lateant, imposturæ & sophismata, de salibus disputando; si salium differentiæ, genus, & species non addantur, sed callidè subticeantur. Nam sicut ego absolutè, & sine distinctione, dicere nequeo; salia in genere acidis spiritibus esse contraria, eosque destruere, absorbere: nec unquam dixi, nec somniavi quidem, sed semper, ac ubique, aut genus, aut speciem, denominavi, vel singularem quendam salem proprio nomine descripsi & monstravi verè ac realiter, qui sales contrarii sint acidis spiritibus, & qui non, *in Animadv.* & *Append. n. locis citatis:* ita & tu *Hippocratice Sophista*, debuisses realiter processisse, sine mendaciis, sine sophismate. Cùm autem contrarium feceris: conclusionem igitur tuam pessimè formasti; & illud verè

& realiter dicere nequis, quòd *hoc experimentum sine sale non succedat, & sal acidis spiritibus non noceat:* quia, si adderes salem tartari, vel alium salem lixivialem cujusdam vegetabilis, quos tu sales dixisti; omnino hoc tuum experimentum non succederet, & in totum destrueretur. Disce igitur, mi *Tackeni*, cautiùs mercari deinceps, veraciùs loqui, & conformiùs argumentari; nec nos tam prodigiosis mendaciis aspergas ampliùs, quæsumus. Duram, profectò, suscepisti provinciam, *nove Hippocrates*, si rete tuum jacias ante oculos pennatorum; si Autorum arcana furta producas nobis, qui hæc ad nauseam evolvimus; si fucum addas iis, quæ nobis plus quàm cognita. Redi igitur, Æole, ventorum genitor & vita, in obscuram specum, è quâ erupisti. Non es, quem te hactenus dictitasti: *ventus est vita tua*, sonus, sibilus, vox; prætereaque nihil. Redde Authoribus processûs, & alia, quæ abalienasti, Reformatori famam, quam, velut cuniculos agendo, subruere tentasti, & discat orbis: *quoniam ab inimicis salus.*

Ulteriùs affert *Hippocrates novus* processûs Chymicos; utpote, sulphuris antimonii præparationem, *pag.182.* quæ multoties in Tirociniis scriptis & impressis obvia invenitur: attamen, ut parcâ sit manu, nevè nimium fortè revelet, ait, *pag.183. lin.1. Ex hoc sulphure, additis duobus simplicibus, oleum compones, quo cum dorsi spinam, carpos manuum, plantasq́ pedum, unica hora ante paroxysmum inunxeris, febres intermittentes tertianas omnes tolles.*

Hoc sulphur est basis artificiosæ undæ, in qua si dissolvitur argentum, præcipitat magnam ejus partem in calcem nigram, quam aqua fortis deinceps non tangit.

Nunc, *Tackeni*, quærunt ex te Medici Canonici (non Reformator. Nam dedignatur tua oracula) dico, Dogmatici, quæ sint illa duo simplicia secreta pro oleo febrifugo? Quid respondebis illis? *Meum corculum, meus molliculus caseus! Quidni? Eja agite! Opteremus fratres hujus cupiditati, bene ædepol narrat! Ah quantum non meretur de Republica Medica* novellus Hippocrates, quòd saltem dixerit duo simplicia anonyma sulphuri antimonii pro oleo febrifugo esse admiscenda! Quærunt præterea Medici Canonici ex te, ut illis in aures dicas, ne fortè Reformator tuus audiat, quæ sit *illa artificiosa unda, cujus basis hoc sulphur sit, in qua si dissolvitur argentum, præcipitat magnam ejus partem in calcem nigram &c.* Hoc, fateor, iterum secretum est auriferæ artis Alcumisticæ: respondebis verò illis sine dubio iterum: *meum Corculum! meus molliculus caseus! Quidni? Eja agite! Opteremus fratres hujus cupiditati, benè ædepol narrat: Ah quantum tamen non meretur Tackenius*, quòd processum, qualiter sulphur antimonii parandum, ex aliquo libro non solùm descripsit, sed illum denuò typis, pro implendo suo centone mandavit; etiamsi, cujus usui, vel quæ illa *artificiosa unda* sit (ridete, vel teneatis risum, Amici) in quo argentum solvitur; & quomodo unâ solvatur, & magna ejus copia in calcem nigram præcipitetur, planè subticuerit. Sufficit illi, tam candidè nobis communicasse, quòd crystallus cum eo si cementetur, rubini colorem acquirat. Sufficit, remedium contra hydropem siccam monstrasse. Sufficit, inquam, inscienter, sed constanter, affirmasse, Rulandi Balsamum Sulphuris ex hoc sulphure factum fuisse; cujus manuscripta verò aliter testantur. Pro hac igitur liberalitate tuâ, *Tackeni*, si non alii Canonici Medici, Reformator utique tuus tibi gratias aget. Cæterùm Helmontii textum, de Mercurio Antimonii non vulgari: Præparationem item Cinnabaris Antimonii: & quæ ulteriùs filiis suis in aurem dicit; pro nunc non attingam: quia fortè extra captum; quamvis aliàs notissima sint.

Transeo igitur ad Capitulum XXIV. cujus Titulus: *Quæ nocent docent.* Suspicor, ne nobis *novellus Hippocrates* imponat, Amice Lector: eamus illi obviam. Metuo, ne, quæ docet, noceant. Fingit enim ut araneus, *Tackenius*,

nius, faber mendaciorum, simul & aurifex. Quis scopus; quod argumentum: quæ intentio, in hoc Capitulo? Malesano iterum percitus œstro, & stultitiæ fermento, iteratò in Reformatorem rabiosus involat. Carpit, dilacerat; corrodit huic ardelioni cerebrum Mercurius sublimatus medicinalis Reformatoris; quem paucissimis verbis perstringit: aptam ejus præparationem edocendo. Sed cur, *Tackeni*, rabidos dentes tuos, cur ungves exacuis adversus Reformatorem; cùm potiùs insaniæ tuæ, & furoris, objectũ D.D. Augustanos statuere poteras; cùm eorũ Mercurii sublimati præparatio, quam ego debito nitori restitui, multũ devietà scopo & parandi modo tuo, & quidẽ multo magis, quàm Reformatoris? Verùm hos monoculus transiens, ac callidè dissimulans, aciem in Zwelferum defigit. Cur? ne PROTECTORIS Augustani nomen & insignia aut perderet, aut commacularet, & dicto Venerabili Augustanorum Collegio tanto mitiùs adularetur palpo; quos tamẽ in sinũ suum deridens, testivo sarcasmo Canonicos appellitat: prout & reliquorum Medicorum Collegia inclyta non semel delusit. Sed quid iterum canis ad myrtum? Indoctum caput! an novi aliquid, an quid exotici, tradidi? An non paria nobis dictârunt Quercetanus, Beguinus, Agricola, Schröderus, & passim Chymicorum Collegia? Tu quid novi Scholis apportas, Caduceator? Cur immundissimam oris tui spurcissimi colluviem in Reformatorem, & omnes illos revomis, qui tuum dogma non sectantur, ac unica tantùm sublimatione, nullâ præviâ lotione Mercurii, corrosivum summè Mercurium non apparant, sed plus laboris insumunt; sincerè tamen & fidelissimè præparant? An ignoras, plures semitas nos ducere Thebas? Tu solus Mysta & Medicinæ Numen, cujus oracula populus Medicus adoret, & vestigia exosculetur? Resorbeto vomitum tuum, *rabiosissime Cavillator*, quo me, quo innocuos viros, & Medicos, aspersisti: ac redeat ad Dominum scelus. Sed sacrilegus es, &, ut video, sacras legisti paginas. *Hoc est*, inquis, *pag. 187. quod ait Sapiens in proverbiis: Abominabile apud Deum pondus & pondus, mensura & mensura.* Mi *Tackeni*, tractant fabrilia fabri: sola scripturarum est ars, quam sibi passim omnes vendicant; ita Hieronymus, in prologo. At quid hæc ex corroso tuo cerebello, pro Mercurio summè corrosivo stabiliendo, adducis? Vides, quòd sacer nugator sis, & mulus Divina portans? Ego tamen explanabo tibi illud Scripturæ, *ac pondus & pondus, mensuram & mensuram*, DEO abominabilia, quæ non capis hactenus. Non enim, uti putas, in verbis scripturarum est Evangelium; sed in sensu: non in sermonum foliis; sed in radice rationis. Ita Hieronymus, sup. *Epistol. ad Ephes. primam.* Quid igitur est illud *pondus & pondus?* Esaias *primo* tibi explanat. Væ, inquit, genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis! Dereliquerunt Dominum; blasphemaverunt sanctum Israël; abalienati sunt retrorsum. &c. Hæc sunt ponderosa verba Esaiæ, de *pondere & pondere*. Applica Ephod. Hanc amplectere scripturam, *Tackeni*, & nugari de sacris imposterum cave. Nunc ad profana redeo. Sed quid in tantum spiras, Æole? Cur fremis, Caure? Quid novi attulisti in præparatione tui Mercurii summè corrosivi? Vidén, ut te denuo convincam? Adducam textùs meos genuinos, quos iterum, *falsarius*, corrupisti. Nimirum ubi Mercurium sublimatum, à D.D. Augustanis adductum, eventilandum suscepi; ita, *in Animadv. meis pag. 457. edit. Noricæ* scriptum. ℞. Mercurii purificati, Vitrioli calcinati, Salis præparati, ana libram unam. Subigantur cum pauxillo Aquæ fortis, aut modico Aceto: exsiccata terantur & misceantur simul in mortario lapideo tam diu, donec Mercurius, unà cum prædictis speciebus,

ciebus in pulverem abeat. Tritam materiam inde cucurbitæ cum alembico, dando in arena ignẽ per gradûs, ad octo vel decem horas. Videram autem, quòd insufficienter hæc Mercurii sublimatio esset descripta; cùm quoad pondus valde exiguum addendorum salium, & Vitrioli calcinationem; tum etiam quoad sublimandi modum &c. Non ergò potui, quin pauca adhuc adderem, ad complendum defectum, & quæ experientiâ comprobassem, haud illegitimâ & verâ sublimatione Mercurii, ad Medicinam adaptandi. Sunt autem, quæ addidi, denuò ex *Animadv. pag. 460.* pro majori intelligentia excerpta, sequentia. Nimirum: Mercurius sublimatus rectè quidem cum Sale & Vitriolo paratur, sed necessum est, ut Vitriolum, quod ipsi additur, ita calcinetur, ne suo corrosivo aut spiritu acido privetur. Quantitas item præscripta Vitrioli & Salis non sufficit, præsertim si corrosivus (uti ex sequenti dulci subl. apparet) reddi debeat Mercurius. Necessum igitur est, ut non solùm pondus eorum dupletur, sed & sublimatio Mercurii, additis semper recentibus speciebus, Sale scilicet & Vitriolo, bis tervé reiteretur, donec in crystallinam compagem elevetur. Commodius autem igne aperto, quàm in arena sublimatur, servatis ignis gradibus, in cucurbitâ lutatâ, aut in alio accommodato instrumento. Ex his duobus parandi modis sublimationis Mercurii, D. D. Augustanorum, & Reformatoris, seu Zwelferi, judicet totus mundus, omnesque in arte Pharmacevtica & Chymia periti, an non posterior præparatio præstet priori: an non vera sint, quæ priori præparationi D. D. Augustan. modestè, sine ulla calumnia, addita & animadversa sunt: quoniam secundum priorem, D. D. Augustanorum, modum, cùm quoad pondus addendorum salium & Vitrioli, tum etiam in modo parandi, sublimatio nullo modo succedit, ac Mercurius in massam solidam, uti decet, nequaquam ita sublimari potest; vanusque foret omnis labor ita susceptus. E contra verò Reformatoris præparatio, sive sublimatio præscripta, defectum nullum habet, neque ullum subolet errorem aut absurditatem: quin potiùs omnem sapiat perfectionem; præsertim si ad Medicinam sublimatus hic sit adaptandus. Etenim in prioribus duabus sublimationibus Mercurius vivus à sua impuritate & nigredine, prægressâ etiam lotione, perquam bene & legitime purificatur, ut in tertia sublimatione purus & crystallinus adscendat, nec tantopere corrosivus, uti vulgaris sublimatus. Propterea æmulatus est Reformator D.D. Augustanos, & plures alios Doctissimos Medicos & Chymicos, superiùs denominatos, qui studio, & scienter, absque additione rerum magis corrosivarum, scilicet Nitri, Mercurii, sublimationem ritè peragere voluerunt, ut is, si ad medicinam, præsertim Sublimatum dulcem, Oleum Antimonii, & alia complura medicamenta, ex eo conficienda, foret adaptandis; tam superfluo & nocuo corrosivo, ex Nitro, non scateret, adeoque magis benignus hic simplex Mercurius sublimatus, cùm per se, externè, ulceribus sordidis, Venereis, aliisque affectibus applicatus de foris; tum etiam ad interna medicamenta, priùs dulcificatus, ad usum tractus, sine nocumento ageret, minorique periculo usui Medico esse posset, quàm simplex & maximoperè corrosivus sublimatus, Venetiis, aut ab aliis locis, transportatus. Et hæ sunt rationes legitimæ ac Medicæ Doctiss. Virorum, D.D. Augustan. Schröderi, Quercetani, plurimorumque aliorum, tum præcipuè etiam Reformatoris

V V tui,

tui, Zwelferi, quare Mercurium ſublimatum, in Officinis Pharmacevticis, non pro communi vulgo, ſed ad medicamenta ſalutaria exinde paranda ulteriora, hoc noſtro legitimo modo ſublimatum, legitimum & magis benignum voluêre: uno verbo, ut ad Medicinam ſecuriùs, ſine periculo & nocumento ullo, poſſet adaptari. His prælibatis & declaratis, patet ad oculum, Reformatorem in nullo peccaſſe, neque in additione ſalium & vitrioli, neque in calcinatione vitrioli neceſſariò præmonendâ, nec etiam in ſublimatione ipsâ, quod ullam mereatur reprehenſionem, aut correctionem; multò minùs tàm iniquas *Tackenij* calumnias: ſed vera ac legitima ſit Mercurii ſublimatio Zwelferi, rationibus ſuffulta ac autoritatibus, adeoque præ communi ac vulgari ſublimatione, cum Nitro, *novelli Hippocratis*, magis amplectenda. Verùm enim verò hæ iniqui calumniatoris calumniæ non ſoli debentur Reformatori, ut qui præ cæteris Autoribus dexteriorem amplexus eſt ſublimandi Mecur. modum; ſed concernunt & alios, ſeu Canonicos, vel maximè D. D. Auguſtanos (quorum ſublimandi & parandi modus Mercur. corroſiv. omnino practicabilis non eſt, modeſtiſſimè tamen in Animadverſionibus, ubi mancus, reſtitutus. Nam errores palpare, & vitia, nefas eſto. (Qui enim magis delinquit, majori etiam pœnâ dignus judicatur) Videant igitur D.D. Auguſtani, quàm præclarum nacti ſint cuſtodem (ut ajunt) quàm præclarum defenſorem Herculem, & fidelem Oreſtem, qui primus, ut Simei, convitia in Dominos jacit, eoſque deludens, Canonicos appellitat, & rhapſodes. Ego ſpartam meam hactenus tuitus ſum, & famam adverſus prædonem & famicidam hunc vindicavi. Viderint D.D. Auguſtani & Canonici, quo hunc irregularem hominem Canone iterum anathematizent, ut famæ ſplendorem recipiant. Nunc ſequitur totius Capituli textus, per partes mox eventilandus, *pag. 185.*

CAPUT XXIV.

Quæ nocent docent.

HActenus his operationibus, quæ omnes acidis & ſalſis perficiuntur, nullibi apparuit alterius deſtructio, ſed eamus ad Rapſodiam Reformatoris, quam ſuperbo titulo Mantiſſam Hermeticam (b) vocat, ut ejus propriis ſcriptis erudimini, ubi ſeſe offert. Mercurii ſublimati Corroſivi, vera præparatio. (a) Vinum vendibile [ait Pëta] Hedera non indiget; quare huic titulo addat, vera præparatio, non video! Suſpicor ne reformator, more conſueto, hac vana promiſſione nobis dolosè imponat, eamus illi obviam.

b. Quid Hermes de his nugis ſenſerit reformator ignorat.

a. Mantiſſa fol. 801.

Mercurius inquit: rectè ſublimatur, cum ſale & vitriolo [mirum quod non timeat, aciditi vitrioli deſtructionem à ſale] ſed quia ſic ab aliis ſcriptum inuenit, ſaltem addit; Vitriolum Cautè Calcinari debere, ne privetur acido ſpiritu. Sibi videtur hic aliquid magni momenti admonere. Vt etiam: quod ſublimatio bis terue reiteretur nouis ſpeciebus ſale ſcil: & vitriolo: Sed, ad quid, hac repetita ſublimatio cum nouis ſpeciebus? Mercurius enim ſemel ſaturatus, acidis ſpiritibus, ad quid reiteratur labor? præcipuè ſi verum eſt, ut eſt veriſſimum in natura, quod omnia reguntur certis numeris ponderibus & menſuris juxta illud Poëtæ.

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines,
Quos vltra citraque, nequit conſiſtere rectum.

Sic etiam mercurii natura, acidis ſpiritibus, ſemel ſaturata, abſorpſit & combibit, quantum perfert, & quantum indiget à prima ſublimatione: & licet centies deinde ſublimetur, aut per ſe, aut nouis ſpeciebus, ſemper manet idem ſublimatus mercurius: adeoq; reiterare laborē, eſt tempus, & ſpecies, inutiliter perdere. Hoc eſt quod ait Sapiens in prouerbiis: (a) Abominabile apud Deum pondus & pondus, menſura & menſura.

a. Cap. 20. verſ. 10.

Scio,

Scio, à multis expeti, modum ſublimandi mercurium, propter metum, quod is, qui venditur hinc indè, admiſtum habeat Arſenicum, quod tamen, vt periculoſa merx, mercurio in ejus ſublimatione addi nequit, propter ſubtile venenum, quod ſublimando ſpirat, ac operatores ſuffocat: venenum eſſe ſubtile, oſtendam proprio periculo.

Olim, cum Arſenicum (Johannis Agricolæ ſuaſu) toties ſublimare tentarem, vt tandem fixum in fundo vaſis permanere deberet, non enim tunc temporis, ob ſciendi deſiderium, neq; fumos, neq; vapores, aut quicquam periculi timui: poſt multas ſublimationes, cum vas aperuiſſem, inſpiraui auram, palato tam ſuauem, dulcem ac gratam, quam cum admiratione, nunquam antea ſimilem expertus fueram, ſed poſt ſemihorulam, ſtomachum dolentem, & contractum ſenſi, cum omnium membrorum conuulſione, reſpiraui difficulter, ſanguinem minxi, cum indicibili ardore, ſubitò poſt, colico dolore correptus, totusq; contractus euaſi, per ſeſquihoræ ſpatium: Lacte & oleo reſtitutus, medio criter me habui: febris tamen lenta, hecticæ ſimilis, per integram hiemem permanſit, quam extinxi vulnerariarum herbarum decoctis, & eſu cimarum braſſicæ, aqua bulliente tabefactarum, Auranciorum ſucco, oleo & modico ſale conditis. Imò natura appetebat hunc cibum, vt vix horam cenæ expectare poſſem, his que remediis perfectè conualui. Arſenicum.

Sed non obſtante periculo, ſunt, qui ſtannum purum in puluerem exurunt, quod, nulla vulgari arte, in ſtannum reduci poteſt, ſicut reliqua metalla; cum arſenico tamen fit ſcoria, cujus pars, ſingulari artificio in purum argentum tranſit. Hanc ſeparationis artem ſcivit & exercuit, Sigiſmundus Wan, Cives Wondſiedlenſis in Voitlandia, cum ingenti emolumento, ita ut Anno 1464. ibidem Hoſpitale ſplendidiſſimum ædificauerit, inſtitueritq; vt narrat Caſparus Bruſchius, quod & hodiè, cum epitaphio dicti ciuis conſpicitur. Geber de Argento c. 18. & Baſilius de propriet. 7. metall. de Joue. Stannum dat argentum.

Quod autem ex ſtanno cum arſenico fiat argentum! id confirmat Clauius in Apologia (a) contra Eraſtum, qui videatur. Et hac de arſenico, expoſuiſſe, curioſis ſat eſt. a. 2. volum. theatri Chimici fol. 39.

Nunc ad mercurium, vnde digreſſus, redeo, qui ſublimatur hac proportione.

Mercurii ſeu Argenti vivi libras 280. tantum pendet ſarcina vnica, vt in ouinis pellibus ex Hidria aduehuntur. Mercurii ſublimati lib. 20. ſalis communis, ſalis petræ an. lib. 200. capitis mortui reſeruati lib. 50, vitrioli rubificati lib. 400. omnia ſeparatim debent in puluerem reduci, ſub lapide molari, qui calcat.

Mixtio fit hoc modo.

Mercurius viuus, & ſublimatus, portioq; ſalis communis & ſalis petræ, prius debent commiſceri, & quantumvis ſalia ſint arida facta: ab hac mixtura tamen madeſcunt, ſic mercurius, miſcendo cum dictis ſpeciebus moritur, tunc adde reliquam partem ſalium, perge miſcere, ligone ferreo, donec mercurius nullibi viuus appareat. Hæc miſtura eſt humidiſſima, cui ſi addere velles vitriolum rubificatum, quod eſt valde aridum, abſumit humidum in momento, & ſimul Saxi duritiem induunt: Oportet itaq; loco dicti vitrioli, addere caput mortuum, aut reſervatum de prima ſublimatione, aut de aqua forti, perinde eſt, ſic modice ſiccatur mixtura, quam nunc debetis per cribrum agitare; Cribratum puluerem poſtea, commodè miſcere potes; vitriolo rubificato. Jam habes miſturam, qua cum impleto 16. vaſa vitrea magna (quarta pars ſit vacua) quæ locentur in capitellos, & ſublimabis mercurium ex cineribus (minime verò aperto igne, vt nugatur reformator) in 4 furnellis, quorum quilibet contineat 4. vaſa; vaſibus appone alembica, negligenter ſaltem, cum ſuis receptaculis. Ignis per 24. horas ſit lentus, in illo tempore ſalia diſſoluunt Mercurium, ſpirataq; in illa actione, odorem aquæ fortis, qui pulmoni nocet, imò in ſpirantem ferè ſuffocat, ſicut criptæ odor Puteolis, propè Neapolim, canem. Poſt 24. horas odor periit, & tunc ſublimari incipit Mercurius (aquam fortem collige, quæ fortificatur Mercurii ſublimatio vulgaris.

aliis speciebus inseruitq, præcipitationi Mercurij) cum illo calore perseuera, donec Mercurium in forma placentæ, a suo capite mortuo separatum in summo videas, quod fit plerumque quinto die, si bene operatus fueris.

Frigefactis rebus, propter graue pondus sublimati, sponte crepant vasa vitrea (fragmenta separatim collige, habent enim aliquid sublimati, quod abrade, quo cum alia vice Mercurius currens mortificari debet) caue cinerem, ne per rimas decidat, supra placentas, quas curiosè ambabus manibus prehendunt, ac seponunt, panes vocant, quorum quilibet pendebit circiter 25 libras, plus minus, juxta capacitatem vasis, quod plus vel minus de mixtura capiebat, ita vt ex 280 pondo Mercurii viui & 20 sublimati; colligas sublimati ter centum, & octoginta. Creuit itaquè in pondere Mercurius viuus 80 lib:, non quidem ex acido vitrioli rubrificati, vt existimat reformator, quod ob id caute calcinandum docet: sed solo sale communi, quod sic probo.

Error Reformatoris.

Sublimetur idem Mercurius, eadem proportione nitri & vitrioli rubificati, absq; sale communi, tunc ascendit Mercurius rubeus, nil que ponderis, neque corrosiui acquisiuit.

Mercurius sublimatus dulcis rubricoloris.

Sic quoque, si idem Mercurius præcipitatur aqua forti ex nitro & vitriolo, tunc splendens rubescit, nilq; acquirit ponderis. Causa est quod nitrum sulphureum eleuat sulphur vitrioli, quæ conjunctim agunt saltem in suum simile, id est in sulphur externum Mercurij, adeòque nil potest crescere, neque corrosiuam vim induere.

Mercurius præcipitatus communis.

Huc usque textus *Calumniatoris Tackenij*, & totum caninâ rabie & invidiâ plenum Capitulum. Ut autem omnes ejus iniquitates refellantur, & ori, quæ evomuit, rursus ingerantur; ordine progrediendum est. Primum est, quòd iniqvus falsarius denuo reiterat dolosum illud & falsissimum suppositum, quod superiùs contra fundatam & expressam nostram doctrinam, in Reformatorem tamen falsissimè retorquere voluit; dicens: *Hactenus his operationibus, quæ omnes acidis & salsis perficiuntur, nullibi apparuit alterius destructio.* In his nugacibus verbis quanta lateat fallacia & impostura, superius ad amussim demonstratum & enucleatum est: quòd nimirum callidus impostor differentiam salium subticeat, & semper salem communem pro omni sale, &, in genere, pro omnibus salibus intellectum velit; salem Tartari verò, & reliquos sales omnes lixiviales vegetabilium, ut & animalium sales volatiles, pro nunc tantum non velit sales, sed, citra omnem rationem, & salium volatilium naturam, alcalia appellet: cùm tamen in superioribus multoties salem tartari, & salem absinthii, ut & reliquos lixiviales sales herb. vulnerar. & diureticar. contra semetipsum, & propriam fallaciam, salia expresse appellarit: sicut superiùs, ex citatis textibus, videre est. Ut igitur, qui omnia bene perpendit & considerat, quæ superiùs ad oculum demonstrata sunt, clarè cernere possit, quòd adversus semetipsum aut ignoranter, aut petulanter, loquatur, sibi turpiter contradicat, & testetur; Reformatorem verò mendaciis solitis, falsisque probris, contra claram ejusdem doctrinam, conspurcare unicè nitatur.

Secundò, inquit: *Sed eamus ad Rapsodiam reformatoris, quam superbo titulo Mantissam Hermeticam vocat.* Et in margine: *Quid Hermes de his nugis senserit reformator ignorat.* Respondetur autem; Reformatorem Mantissam illam Hermeticam D. D. Augustanorum neque construxisse, neque nomen ei imposuisse. Capiant proindè sibi D. D. Augustani hoc calumniatoris convitium: agnoscant autem suum Herculem defensorem, utrum meliùs adulari; an verò egregiè, sub specie defensionis, calumniari addidicerit. Verùm non miremini. Quis enim securus ab hac hydra? Tot Clarissimi & Celeberrimi Medici, Principum, Electorum, ac Regum, Archiatri, integra Medicorum & Jurisconsultorum Collegia, tot Universitates, Principes, Electores, & Reges, majoribus injuriis & calumniis hæc hydra aspersit; uti ex ejus Apologia, & Echo, fasciculis nimirum calumniarum, adversus Doctiss. Virum, Dietericum

tericum Helwig. apparet. Consolor me; consolemini Vos, quòd honori sit, ab iniquis & improbis scriptis & calamo proscindi. Nam: invidia virtutis pedissequa. Quærite & requirite primò hunc Thrasonem; quid Hippocrates Cous Senex de spurio hoc suo fratre Hippocrate Chymico sentiat, quòd eum toties præposterè adeò, & inappositè, vel centies, ex lib. 1. de diæta, ad ineptias & calumnias demonstrandas, adduxerit, & Compatrem compellârit? Quærite secundò; quid divinus Senex de insulsâ, sed alcalizatâ hâc Hippocratica Philosophia sentiat aut senserit, quam sub divini Coi autoritate vult introducere? Requirite tertiò Hermetem; quidnam ipse de his insulsis nugis Hippocraticis senserit? Annon Hermes, si revivisceret, alcalizatas illas nænias rideret & abominaretur, tanquam vacua alcalia vacui Hippocratis? Quærite quartò Viros doctos in Chymia peritos: quærite Reformatorem; annon ampliora in vestrâ Mantissa Hermetica contineantur, quæ Reipublicæ Medicæ emolumento sunt, quàm in toto hoc alcalino opusculo? Et annon potiori jure & titulo vestræ Mantissæ competat cognomen Hermeticæ, quàm huic alcalizato opusculo inscriptio: Hippocrates Chymicus? Verùm cavete imposterum ab hac hydra, sine fide adulatur, lachrymæ illi Crocodili sunt, &, ut habet Satyric. Fœnum in cornu gestat; fugite: ubi risum excusserit, nulli parcet amico.

Pergit *Tackenius*, pag. 186. *Vinum vendibile (ait Poëta) Hedera non indiget; quare huic titulo addat, vera præparatio, non video; suspicor ne Reformator more consueto, hac vana promissione nobis dolosè imponat. eamus illi obviam &c.* Mi *Tackeni*, ignosce, quòd mihi vetus illud Roterodami occurrit: Profectò es hederâ lascivior, impudicus, audax, & temerarius. Quousque tandem (loquor cùm Tullio, in Catilinam) abutêre patientiâ nostrâ? Nondum terminus advenit, & petulantiarum tuarum complementum? Nec tot nimbus guttas fundit, quot tela, & propria quidem, in te retorsimus. Quis Hederam suspendit? An ego; an tu ipsus? Quis *inaudita, admiranda, absconsa, & occulta à sensibus & cognitione hactenus*, promisit, & crepundia mox edidit, furta Autorum impressit, Solæcismos, Barbarismos, Logismos, & mille Elenchos? An ego; an *Tackenius*? Profectò tu. Sic hactenus demonstravi. Annon hedera suspenditur, dum pro factis amplissima mendacia, & verborum crepitûs, redduntur? *Eas igitur obviam illi.* Vidèn' quòd suprà benè te fatuis virginibus compararim, quæ obviam ire iteratò sponso gestiebant, sed sine oleo, neglectis lampadibus; in tenebris: quoniam lampades extingvebantur. Ivisti obviam Reformatori, sed & ille tibi: & ridiculè exceptum te Europa exsibilat. *Suspicaris, ne Reformator, more consueto, dolosè imponat?* Respondet Seneca, *libr. de moribus:* Hoc habet omnis affectus, ut, in quod ipse insanit, in idem putet cæteros insanire. Sed vidimus suprà, quòd Scripturas nosti. Igitur & tibi, *Tackeni*, Chrysostomus respondeat, *super Matth. cap. 21.* Omnis homo ex se æstimat alterum: fornicarius neminem putat esse castum: superbus neminem putat esse humilem; humilis neminem putat esse superbum &c. Mihi, quod addam, non occurrit.

Interim judicent æquiores arbitri, num Reformator tam iniqua & malesana convitia meritus sit, qualia à malevolo experiri accidit; quòd in margine Animadversionum, *pag. 460.* scripsit; Vera Mercurii sublimati præparatio; ad modestam correctionem Mercurii sublimati D. D. Augustanorum? Utrum, inquam, hâc inscriptione, aut marginali, cuiquam dolosè imponere potuerit. Agnoscite verò exinde iniquam Calumniatoris *Tackenii* indolem. Annon potiùs ipse, toties in mendaciis & imposturis deprehensus, toti mundo dolosè imponere velit, Mercurio suo maximè corrosivo sublimato, ad medicamenta & usû Medicû summè noxio? Demonstravi superiùs rationib, firmis, & autorita-

tibus Clarissimorum Virorum, quòd Mercurius sublimatus, sine tanto corrosivo nitroso, ad usum Medicum aptior, & magis salutaris sit, quàm ille summè corrosivus, pro communi vulgò paratus: & quòd plurimi Doctiss. & Celeberrim. Medicorum & Chymicorum, imò D.D. Augustani ipsi, ad eandem ferè normam sublimationem Mercurii, benigniorem nimirum, sine tanto corrosivo ad usum Medicū meditati sint. Ergo omnes dolosè imponunt, juxta iniqui calumniatoris *Tackenij* sententiam? Verùm quàm dolosè ipse nobis, & toti mundo, suo maximè corrosivo Mercurio sublimato imponat, clariùs demonstrabo. Notum est omnibus Pharmacopœis & Chymicis, quòd spiritus Vitrioli, spiritus Salis, imò & spiritus Nitri, quilibet per se, legitimè destillatus, spiritûs sint salutares, ad usum Medicum aptissimi, debiteq; propinati, maximo sint emolumento: mixti verò efficiant Aquam fortem causticam, insalubrem ac deleteriam, vel solo odore suo cordi & capiti magnopere nocuam & adversam. Quid aliter inest huic maximè corrosivo & caustico Mercurio sublimato *Tackenij*, quàm talis mixtura corrosivorum spirituum, aqua fortis caustica, naturæ humanæ adversa, ex vitriolo, sale, & nitro? Hâc enim Mercurius in ipsa sublimatione solvitur, ac unà in solidam compagem corrosivam reducitur & elevatur. Ex hoc fundamento infallibili judicium ferat prudens & expertus Medicus & Chymicus, quàm dolosè ipse *Tackenius* nobis imponere velit, cum suo maximè corrosivo & caustico Mercurio sublimato, ut illum ad Medicum usum præferamus Mercurio sublimato salutari, probè purificato, nec tantopere caustico; prout Reformator, & alii Docti Viri, & Chymici, illum edocuêre. Verùm excuso stupidum & ignorantem hominem præcocis judicii, quoniam in tantum non penetravit, aut scrutatus est naturalia, eorumque mixturas, nec homogenea & heterogenea discernere & dijudicare novit: blaterat de die innumera, nesciens quid dicat, quæque scribillet noctu. Cæcutit proinde, & perspicillis opus habet rudis homo, & indoctæ mentis, ut cernat, quàm ob causam scripserim in Animadv. m. & quidem in margine, citato loco: Vera Mercurii sublimati præparatio. Hoc enim patet ex veteri non solùm D. D. August. præscripto modo, qui mancus est, & minimè practicabilis: sed vel maximè ex ipsius *Tackenij* summè caustico sublimato Mercurio elucet; qui ad medicamenta salutaria exinde conficienda valdè nocuus est. Et quemadmodum nunc clarum est, quòd adjecta, in Animadversionibus, Mercurii sublimati præparatio verior sit antiquâ præparatione, & vel maximè calumniatoris nostri corrosivâ sublimatione: non iniquè igitur, nec dolosè, Reformator, in marigine, apposuit: Vera præparatio. Dolosus verò impostor & falsarius, *novus Hippocrates*, non solùm suo caustico nobis imponit Mercurio; sed insuper textûs & scripta Doctorum Virorum corrumpit, mutilat, & pro lubitu suo detruncat; uti ad oculum sæpissimè demonstratum est: & hîc denuo falsum committit, dum textum Reformatoris ex Animadversionibus, loco citato, mutilatè & præposterè adducit; nimir: *Mercurius inquit; rectè sublimatur cum Sale & Vitriolo:* textus verò genuinus Reformatoris talis est: Mercurius sublimatus rectè quidem cum sale & vitriolo paratur (scilicet uti D. D. Augustani, & alii docti Viri, ipsum descripsêre.) His verò paucis verbis, falsè allegatis, addit calumniator statim solitas cavillationes, dicens: *(mirum quod non timeat, acidi Vitrioli destructionem à sale) sed quia sic ab aliis scriptum invenit, saltem addit: Vitriolum Cautè Calcinari debere, ne privetur acido spiritu.* Textus iterum genuinus Reformatoris, cum superiori continuato sensu, ita sonat: sed necessum est, ut Vitriolum, quod ipsi additur, ita calcinetur, ne suo corrosivo aut spiritu acido privetur.

Hîc

Hîc iterum abrumpit falsarius, & pergit ita cavillari: *Sibi videtur hic aliquid magni momenti admonere. Vt etiam: quod sublimatio bis terve reiteretur novis speciebus sale scil. & vitriolo.* Talis verò, cum continuo superiori sensu, textus est: Quantitas item præscripta Vitrioli & Salis non sufficit, præsertim si corrosivus (uti ex sequenti dulci subl. apparet) reddi debeat Mercurius; necessum igitur est, ut non solùm pondus eorum dupletur, sed & sublimatio Mercurii, additis semper recentibus speciebus., sale scilicet & Vitriolo, bis terve reiteretur, donec in crystallinam compagem elevetur. Huic ita & taliter detruncato ac corrupto textui, porrò addit (*mirum quod non timeat, acidi vitrioli destructionem.* Verùm intellexisti fortè, *Tackeni*, quantum Reformator reformidet garrulam lingvam tuam, & mendacia ratione salsi & acidi, quæ simpliciter, & sine distinctione, aut differentia salium, sibi invicem contraria esse, in Reformatorem iniquè & falsissimè, contra claram ejus doctrinam, retorquere niteris. Incidis ipse in Scyllam, cadisque in foveam, quam Reformatori struxisti. Porrò ais: *sed quia Reformator sic ab aliis scriptum invenit, saltem addidit; Vitriolum Cautè Calcinari debere.* Optimè addita est, & quidem necessariò, hæc admonitio à Reformatore. Imprimis enim non dissentit is ab aliis Doctissimis Medicis & Chymicis, qui hoc pariter volunt & docent. Secundò uti nullibi D.D. Augustanorum Compositiones in ingredientibus suis immutavit, nec textûs eorum adulteravit: sic neque in hâc Mercurii sublimatione, ab æquo suo instituto deviare, sed ingredientia, pro sublimatione Mercurii, ad Medicinam aptissimi, prudenter apposita, in suo vigore persistere, & nequaquam immutare voluit: defectum saltem in pondere & quantitate necessariò addendis supplendo. Vitriolum porrò cautè calcinari debere, necessaria pariter admonitio est: quoniam diversos gradûs calcinatio vitrioli habet. Mox enim calcinatur illud saltem ad fornacem, vel saltem in Sole, æstivo tempore, ad albedinem: mox in ollâ, super igne; in quo per se liquatur, & coquendo à nimia humiditate & aquositate elementari liberatur, ac ad siccitatem reducitur; fitque cineritii coloris, pro ulteriori destillatione spiritûs aptissimum. Aucto verò paulisper igne, calcinatur illud ad flavedinem, & aliqualem rubedinem. In his levioribus calcinationibus retinet vitriolum spiritûs suos acidos: si verò ulteriùs, ad perfectam rubedinem, aut totalem pruniciem, calcinetur, violento igne, profectò privatur omnibus spiritibus, capite mortuo effœto residuo. Annon igitur necessaria illa admonitio: ne suo acido spiritu in calcinatione privetur? Quoniam, si perfectè Vitriolum calcinaveris, ad totalem spirituum expulsionem, frustra illud addideris Mercurio, pro ejusdem sublimatione: adeoque ad opus sublimationis planè inutile foret, nisi quod liquefactionem saltem, & conglobationem salis adjecti impediret; at verò absorberet citiùs ipsos salis spiritûs, antequam Mecurium attingerent, sic pro majore sui parte Mercurius adscenderet vivus semper in sublimatione. Liquet proinde, quòd, præter indoctam *Tackenij* mentem, omnino necessaria sit & fuerit fidelis hæc Reformatoris admonitio, de calcinatione Vitrioli debita; & quidem, uti scribillat Calumniator, *pag. 186. lin. 20. magni momenti.*

Quærit ulteriùs indoctus Cavillator, *pag. eadem, lin 23. sed, ad quid, hæc repetita sublimatio cum novis speciebus? Mercurius enim semel saturatus, acidis spiritibus, ad quid reiteratus labor? præcipuè si verum est, ut & verissimum in natura, quod omnia reguntur certis numeris ponderibus & mensuris, juxta illud Poëtæ.*

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.

Stupidis-

Stupidissima & indocta *Tackenij* quæstio, & absurdissima desuper Hippocratica assertio tanti Viri; vix digna puero! Quis enim inter doctos Medicos, & Pharmacopœos, imò, qui vix à limine tantùm Chymiam salutarunt, Tirones, nesciat, quòd Argentum vivum simplex sit corpus maximè impurum, nigredine inquinatum, adeoque summopere egeat purificatione, præsertim si usui Medico destinatur? Quæ autem trita magis & legitima Mercurii purificatio est in Chymia, quàm ejus repetita sublimatio & revivificatio? Quâ arte, quaque operâ, redigitur Mercurius dulcis in crystallinam compagem & puritatem, quàm per repetitas sublimationes? Nonne Mercurius nigerrimam deponit materiam, fuliginis instar, in primâ; sic etiam in secunda; & quandoq; in tertia sublimatione: quæ necessario est separanda, ut tandem in puram & crystallinam vertatur compagem? Penes me asservo talem Mercurium, meâ operâ, & secundum meum præscriptum modum, dextrè sublimatum, qui crystallo similior, quàm Mercurio; per repetitas sublimationes & purificationes, separando purum ab impuro, & nigredine ablatâ, eò redactus. Quis nescit inter Chymicos veros & expertos, quòd Mercurius vivus repetitis sublimationibus & destillationibus ad tantam reducatur puritatem, ut lachrymas oculi æmuletur? Ad quid, nisi ad balneum Regis, aut, si mavis, ad Medicinam? Et noster Hippocrates Philosophus ignavus, & Chymicus nullâ experientiâ edoctus, tam levia & trita ignorat, aut studiò ignorare cupit, ad cavillandum Reformatorem; ubi meritò laudandus & deprædicandus.

Porrò quæris, *Tackeni: Mercurius semel saturatus acidis spiritibus, ad quid reiteratur labor?* Dicam, & respondebo Idiotæ: Mercurius non est vacuus, uti tua alcalia: ergò non saturatur acidis spiritibus, uti tua alcalia vacua; sed dissolvitur, corroditur tantùm, & potest per salia purè salsa iterum ab acidis spiritibus separari, &, vel simplici fermento panis, resuscitari, & in pristinum suum esse restitui. Quemadmodum salia purè salsa, utpote Tartari, & lixivialia, quæ & tibi salia, sunt acidis spiritibus contraria: (crepent tibi licet ilia) adeoque acidos spiritûs, quibuscum Mercurius solutus est, destruunt, & Mercurium denuo à vinculis acidorum spirituum liberant. Discas porrò, quòd dispar longè ratio sit, salia purè salsa, utpote Tartari, lixivialia alia, volatilia item animalium, spiritibus acidis saturari; longè verò alia res, Mercurium acidis spiritibus dissolvere. Mercurius enim non solùm spiritibus acidis solvi; verùm etiam magis vel minùs corrosivus; imò malignus & causticus, uti tuus, reddi potest. Potest, inquam, solvi spiritibus benignioribus Medicinalibus, vitrioli nimirum & salis: potest iterum solvi spiritibus maximè corrosivis & causticis, utpote aquâ forti, & spiritu nitri: potest itidem sublimari benignioribus rebus, utpote cum sale communi, & Vitriolo leviter calcinato: sicut Reformator, & alii Celeberrimi Viri, & Medici præcepêre, ut benignus sit & Medicinalis. Tuus verò summè causticus sublimatus meritò est reprobandus, & ab usu Medico arcendus. Mirare igitur ipse, *indocte Philosophe*, tuam ignorantiam in Chymicis, stultam & infantilem quæstionem, ac iniqvum desuper prolatum judicium. Est proinde, uti suprà dictum, planè alia res, Mercurium, vel metallum quoddam, acidis spiritibus solvere; alius labor, tua vacua alcalia acidis spiritibus saturare. Hæc non recipiunt magis vel minùs, pro legitima suâ saturatione: illæ verò solutiones, aut sublimationes mercuriales suscipiunt magis vel minus de corrosivis spiritibus: mox benignæ, mox corrosivæ magis, & maximè causticæ reddi possunt. Sic Mercurius sublimatus Reformatoris ab acidis spiritibus, in primâ sublimatione, non corrosivus redditur; ut neque in secunda. Quare? Quia Reformator hoc non desiderat: verùm vult per has binas sublimationes antecedentes Mercurium purificare, & à sua nigredine & heterogenei-

tate

tate liberare, ut tandem in tertia ſublimatione ad perfectam reducatur puritatem & ſolidam compagem cryſtallinam. Vult, inquam, Reformator Mercurium ad uſum Medicum, & ſalutaria exinde conficienda medicamenta, ſublimare, minùs violentis & cauſticis corroſivis. Hæc eſt, uti puto, vera Reformatoris reſponſio, ad ſtultum *Hippocratis novi* quæſitum, ac immaturum ejus perverſumque judicium. Verificatur autem hâc reſponſione, quòd inſipiens unâ horâ plus poſſit inquirere, quàm ſapiens integro luſtro reſpondere. Cognoſces tamen ipſe, mi *Tackeni*, verum eſſe, *quòd omnia regantur certis numeris ponderibus & menſuris*: ſed tu iniquis tuis affectibus regi nequis. Non eſt *numerus* tuarum calumniarum, nec *pondus* tuæ iniquitatis, nec etiam *menſura* tuæ impoſturæ. *Eſt* porrò *modus in rebus*; ſed modum nullum obſervas in ferendis injuriis: *ſunt certi deniq; fines*; ſed non eſt *finis* tuarum abſurditatum, eò,

quòd ultra citraq; nequis compeſcere labrum.

Conſultius egiſſes, *Tackeni*, meo ſuffragio, ſi, neglecto Reformatore, proprias tecum egiſſes rationes; ac in ſinum tuum dexteram priùs miſiſſes, expertum, an non eam fors lepra contaminet, qui ſcabiem in vicino reformidas. Non eſt, profectò, Philoſophus, qui, ſe neglecto, peregrinas rationes ſuſcipit, aut cœli curſum conſiderat. Nihil enim eſt, quod in humanis minus ferendum, quàm rationes vitæ ab altero repoſcere eum, qui non poteſt ſuæ reddere. His deferendi munus competit, & incuſare debent alios, qui nullo præpediuntur delicto. Veniam igitur dabis, ſi cum Phariſæis, mulierculam illam adulterii convictam inceſſanter denuntiantibus, te hodie expediam aut comparem: jacito primus lapidem in Reformatorem, *Tackeni*, ſi te nulla redarguit culpa, & conſcientiæ vermis non excruciat.

Quæ porrò ſeqvuntur, *pag. 187*, & utrum Arſenicum, tanquam periculoſa merx, Mercurio in ejus ſublimatione miſceatur, ipſe *novus Hippocrates* viderit & deciderit: me latet per experientiam, qui ejusmodi artifices non examinavi. Arſenicum interim eſſe ſummæ activitatis virus, notiſſimum eſt nobis; & integri de eo Tractatûs extant. Vide enim Paracelſum, Crollium, Dioſcoridem, Fuchſium, qui Arſenicum vocat Cadmiam argentariam venenatam; Matthiolum, Geberum, in ſumma perfectionis, ſeu perfecti Magiſterii, Libavium, Plinium, *lib. 35. c. 6.* & recentiſſimè commentantem doctiſſimum Kircherum, *in Mundo ſubterraneo, Tom. 2. lib. 9. ſect. 1. cap. 12.* de venenorum conſenſu: item *lib. 9. Tom. 2. ſect. 3. de Imperfect. metall. cap. 2. de mineralibus ex ſulphure originem ducentibus: Tom.* item *2. lib. 10. ſect. 2. cap. 2. de Morbus foſſorum*; ubi de malignitate Arſenici: *Tom.* denique *2. lib 10. ſect. 3. cap 11. de Conditionibus Fodinarum, & Arſenici fodinâ &c.* quibus citatis locis & libris talia reperies, quæ te totum pudore perfundent ac erubeſcere facient; quòd, tanquam novus in orbe Hippocrates, tales tamque leves commentatiunculas edideris; & quidem ſuſpensâ hederâ, & luxuriante pampino: dum aliud præco non vociferaretur, quàm venite; *huc adeſte veritatis amatores, vos admiranda & jucunda tractabitis, abſconſa & occulta à ſenſibus &c. pag. 7.* Et tandem parturiêre montes, natus eſt ridiculus mus, obſtetricante *Tackenio*: uti Amico Lectori palam fiet, ſi citatos Autores graviſſimos, ac de Arſenico, & reliquis, argumenti majeſtatem obſervaverit, ac, quantum diſtent lux & umbræ, deprehenderit. Quòd autem argenti ſtructura cum ſtanno & argento malè ſucceſſerit *Tackenio*, utpote ſuperinductâ paralyſi, ſuffocationis metu, & ſubſequente chronico affectu; ultrò citroque credo. Poſuit enim natura ejusmodi vel cuſtodes, vel ſatellites, ut curioſulos, & audaces nimium, Alcumiſtas arcerent, & pro meritis caſtigarent, *Tackeni*. Neque enim Sophiſtas, ſed Myſtas, & ſecretos arbitros, Deus & natura admittunt & inaugurant.

Disce proinde cautiùs de muscipula convivari. Quæ autem, *pag. 189. lin. 14.* scribis, de Hospitali splendidissimo Wonsiedlæ in Voitlandia, Anno 1465. à quodam, Sigismundo Wan, cive Wonsiedlensi fundato, qui artem hanc norit ex stanno & argento, beneficio Arsenici, Lunam conficiendi, ex *pag.* tua *162.* decidi debent, in quâ ais: *Si loquor absque veritate erubescam:* Profectò, meritò erubescere debes: quia alia mihi de hoc Hospitali informatio præ manib⁹ est; utpote qui illîc multis annis vitam egi. Est ibi Hospitale; sed splendida in eo miseria; utpote in quo pauculi miserculi doliarem agunt vitam, sive fabricam, sive victum spectes. Videas adeoque rumores iterum divendis, ac consvetæ indulges hyperboli. Sed sint vana profanis.

Devenio tandem ad sublimationem ipsam Mercurii corrosivi; quam noster *Hippocrates Tackenius* in tantum commendat. Non æmulor, neque invideo, quòd dexteriorem parandi modum, pro vulgari & communi usu, possidet. Utinam meliora quæque obtineret, ad publicum emolumentum & Reipublicæ nostræ majestatem. Sed vereor, ne, si larvam huic deponamus Secretario & Chymico, alius sit arcani hujus Autor, & primus notor, quàm *Tackenius. Loqueris absq; veritate, nove Hippocrates; erubesce, pag. 162.* Non hæ tibi debentur primitiæ; sed Pharmacopœo Germano (apprimè nosti) qui in Hidria, ditione Cæsareâ, hanc sublimandi artem Mercurii corrosivi prior Europæ manifestavit. Quâ autem ratione, invito Domino, eoque mortuo, tibi hæc fera ac venatio obtigerit, de quâ tantum nunc garris, ac si nusquam & nunquam, ante tuam revelationem, Mercuri, fuisset sublimatus; ego ignoro. Forsan bonus Vir, aut ejus hæredes, non observarunt illud Erasmi, in Adagiis, consilium: *Quæ uncis sunt ungvibus, ne nutrito;* neque viros caduceatori & Mercurio devotos. Utut sit; priusquàm hæc ad buccinam, vel ad sistrum, à te, *Tackeni,* erant promulgata, jam olim Chymici & Mechanici noverunt Mercurium corrosivum laudabiliter sublimare; & sublimabunt adhuc post fata tua, *magne Hippocrates;* licet tecum natas & desituras iterum credas Musas. Quòd interim de aliena lanâ quæstum feceris, ac sublimandi hunc arcanum modum Veneto cuidam Mercatori magno ære vendideris, utrinque indicto silentii perpetui sacramento; laudo iterum, in villico iniquitatis, consilium & astum. Rem tamen magnam feceris, si fidelis sis, Zoile, vera communicando; quia *molliculus* tuus *caseus* est, & silentii perpetui jura concernit. Viderit autem ille, qui tuis oblectatur commerciis; utrum realis; num perjurus sis. Reliqua, quæ adducis, parerga, de necessitate vitrorum capacium; de capacitate vasorum, ut quodvis eorum capiat mixturæ septuaginta duas circiter libras; de capitellis! de fornacibus; de ignis moderamine: hæc, profectò, apprimè sunt consideranda, antequam opus hoc aggrediamur; utrum nimirum veritatem sapiant: de qua tamen non levis oboriri posset dubitatio. Posse autem interim aperto igne, viâ, & modo Reformatoris exactè descripto, sublimationem dextrè institui, compendiosiore labore, paucis sumptibus, & minori temporis ac carbonum dispendio; per experientiam verissimum est, mihiq; tritum ac notissimum. Neq; nugæ sunt, ut, *pag. 14.* ais, *nugacissime Tackeni,* sed veritatis axiomata, & in Praxi tutissima Reformatoris inventa.

Nec immeritò etiam ego abs te quæro, *Tackeni:* quòd si, uti asseris, Mercurius sublimatus ex acido Vitrioli rubificati nihil ponderis assumit, *pag. 192. lin. 27.* ac salia, scil. Nitri, & commune, solum Mercurium dissolvunt, eiq; tantum ponderis incrementum addunt, *pag. 191. lin. 20.* & *pag. 192. linea penultima:* ac nihilominus, post peractâ sublimationem, caput mortuum, omnibus spiritibus privatum, in residuo manet, & reservatur: de quo capite mortuo, novis semper aut recentibus sublimationibus quinquaginta libræ sunt adjiciendæ, *pag. 190. lin. 7.* quorsum tamen migrent spiritûs Vitrioli rubificati, & quidem ex quadrin-

quadringentis ejusdem libris, ſali nimirum communi & nitro, pro tua ſublimatione Mercurii, adjectis? Quisnam horum, ſcilicet ſpirituum Vitrioli, rector, aut ſingularis ductor ſit, qui illos à ſpiritibus ſalis & nitri, in ipſa ſublimatione, ſegreget; & quorſum illos ducat, ſi nullibi, peractâ ſublimatione, reperiantur (forte ad vacuum tuum, *Tackeni*) neq; etiam in capite mortuo reſiduo ampliùs ſint, (implicat enim, caput mortuum eſſe, & plenum adhuc ac integrum ſuis ſpiritibus) neq; in aqua forti, in ſublimatione collectâ & prolectâ, *pag. 191. lin. 28.* quoniam ſi in paucula aqua forti ſpiritûs illi Vitrioli eſſent & exiſterent, unà etiam cum ſpiritibus ſalis & nitri neceſſariò ad diſſolutionem Mercurii concurriſſent? Hoc enim negato, ſpiritus Vitrioli *Tackenio* non ens eſt: nihil eſt. Ergo gratis additur Vitriolum reliquis ſalibus, pro Mercurii ſublimatione, & quidem in tanta mole, & quantitate, quâ reliqua ſalia omnia ſuperat. Ad quid igitur perditio hæc eſſet, & impoſtura? Probationes, quas ille novus Mercurialis ſublimator affert, *pag. 193.* inefficaces planè ſunt, & multas involvunt abſurditates; ſunt conceptûs inanes, nullo fundamento ſubnixi, aut demonſtrabiles; & habent abditas & occultiores cauſas, *novelli Hippocrati* adhuc incognitas. Non proinde Reformator aberrat, nec cuiquam imponit, ſi Vitriolum (non cautè, uti *Tackenius* mentitur, ſed) ita calcinare docet, ne ſuo corroſivo & acido ſpiritu privetur, *pag. 460. Animadverſ.* Si tamen erraret; tunc neceſſariò & tu, *Tackeni*, craſſiſſimè erras, ſcienter impoſturam ingentem committis, & toti mundo imponis: quoniam ipſe (conſcius nimirum impoſturæ) Vitriolo rubificato, id eſt, cautè ad rubedinem tantùm calcinato, in tantâ mole & quantitate, pro eâdem Mercurii ſublimatione uteris, & ſtrictè eum addere præcipis. Neq; etiam Reformator unquam aſſeruit, aut verbulum hac de re protulit, *quòd* nimirum *aut vitriolum, aut ſulphur cujuscunq; ſit generis, vel vim corroſivam, vel pondus Mercurio addat:* uti apertè, & turpiter iterum, prodigioſo figmento nos aſpergis, *pag. 203. lin. 6.* Syncategorematicum mendaciorum infinitum hoc eſt, nunquam tot, quin plura producens; cùm in unâ ac alterâ lineâ tribus vicibus à veritate devies: nimirum vitriolum, aut ſulphur, Mercurio pondus addere, ex mente Reformatoris; cùm tamen ne per ſomnium talia Morpheus ingeſſerit, nedum ego docuerim: cùm interim manifeſtè hunc calumniatorem convincant meæ *Animadv.* & textus, *pag. 460.* qui talis eſt: Neceſſum eſt, ut Vitriolum, quod ipſi additur, ſc. pro ſublimatione Mercurii, ita calcinetur, ne corroſivo ſuo, vel acido ſpiritu privetur. Ex hoc paragrapho qualem deducis impoſturam, *Calumniator?* An quia pro Mercurii ſublimatione Vitriolum additur? Si hoc affirmas, tunc vel centies nobis impoſuiſti, *Tackeni*, qui quadringentas libras Vitrioli, eodem modo calcinati, quo Reformatoris, uni ſubjicis ſublimationi: prout ex *pag.* tua *190. lin. 8.* luculenter apparet. Annon hoc eſt feſtucam in Reformatore videre, & ſudem proprio oculo infixum, hirſuto ingenio, calloſo cerebro, & obtusâ mentis acie, non animadvertere? In Reformatore arguis & taxas, quòd pro tribus ſublimationibus, more Veterum, & ipſorum etiam D.D. Auguſtanorum, aſſignet ſex circiter libras Vitrioli debitè calcinati; & hanc ſententiam impoſturam dicis; & tu, *Nugator noviſſime*, quadringentas libras ejuſdẽ calcinati Vitrioli pro unica tua ſublimatione aſſignas? Et hæc impoſtura non eſt? Sed quid multis immoror? Cur *Tackenio* ſuccenſeo,

ut pueris placeas, & declamatio fias?

Malevolorum jacta tela libero calcanda pede. Annon hîc iterum verificetur, quod, de *novo Hippocrate Tackenio*, D. Martinus Weiſſius, Archiat. Elect. Brand. datis Berolini, 19. Januarii 1653. his formalibus ſcripſit: *Impudentiſſimus homo (ſcil. Tackenius) qui obtrectationibus, mendaciis, dolisq; famã ſibi acquirere ſtatuit &c.*

Consulat Amicus Lector typis evulgatam Epistolam; & plura his affinia reperiet, quæ modesto silentio obvelo. Multos prætereo rumores & susurros, quos hic Blatero excitat, partim commendando illimatum ingenium, & novam suam artem Hippocraticam; partim nobis cramben recoquendo, de mystico suo Mercurio sublimato summè corrosivo; de quo canit, sine fine crocitando, ut corvus nactus cadaver; partim deniq; in Reformatorem, & alios Viros integerrimos, calumnias suas & virus dispergendo. Unicum hoc defuit, quòd ex primo, de diæta, libro, & Hippocrate Coo, nullam subscripsit autoritatem; Capitulo addens Colophonem. Relinquamus interim totum in laudes effusum Tackenium, & accedamus ad

CAPITULUM XXV.

quod inscribitur:

Minerva manum movet : pag. 193.

Et cur non tibiam? Elegans iterum connexio, & ex re nata inscriptio. Quid igitur Minervæ manus ostendit? An tactum dat, pro aphonia & dissona mendaciorum Musica tua, *Tackeni?*

Quod autem Mercurius vulgi habeat sulphur externum inquit, *& separabile de Essentia Mercurij, vltra Gebri (a) & aliorum sapientum testimonia, docet etiam Experientia, hic & vbique certissima rerum magistra, hac mechanica.*

a. 2. part: li: 2. sum: perfecto.

Immitte Mercurium mundum ac purum phiolæ plani fundi, oris angustissimi, & coque in arena, primò lento & moderato igne, postea fortiori, eo gradu; vt Mercurius ascendere nitatur, quod si contingit simplici motu fac vt recidat, hac via sine vlla alia additione præter externum ignem, fit præcipitatus rubeus splendens similis illi, qui cum aqua forti ex vitriolo & nitro præcipitatus fuit, & nil acquirit in pondere neque diminuitur, quatenus portiuncula proprij sulphuris illum mortificauit, & rubificauit, sicut in aqua forti ex nitro (sulphureo) ostendi. Sulphuris nimirum proprium est rubificare Mercurium, vt etiam in cinnabaris præparatione demonstraui, qui etiam nil in pondere acquirit, quod a nostris attente considerandum plurimum enim inter est.

Sulphur rubificat Mercurium.

Hunc præcipitatum rubrum vel per se factum, vel cujuscunq; conditionis, commisce cum sale communi, compositum hoc, vrge moderato igne, & eleuatur tunc in sublimatum corrosiuum: neque hoc loco obfuit sal acidis sulphuribus, imò sine sale ex rubro præcipitato, nunquam fieret sublimatus corrosiuus, vt neque Mercurius cresceret in pondere.

Sic præcipitatus ille, quem Crollius Turbith minerale appellat, quatenus fit cum spiritu vitrioli vel sulphuris non rubescit, quia parum de sulpure vitrioli, absque nitro eleuatur in distillatione, sed propter symbolum, quod habet, agendo in sulphur Mercurij, flauescit, nil que ponderis acquisiuit, postquam aluminosus sapor aqua calida ablutus fuerit.

Vires omnium dictorum præcipitatorum sunt æquales, vomitus mouent gingiuas corrumpunt, & repetitis vicibus assumpti execrandum ptyalismum promouent: hinc Helmont (a) quam diu mercurius vulgi reuificari potest, non est beni viri remedium: Nam sicut omnia pharmaca sunt venena, respectu nostri, & non excrementorum, nosque potius quam morbos adoriantur, sic & præcipitatus vulgaris Mercurii. Hinc etiam Hippocrates meus (a) nemo medentũ per assumpta laxatiua spondere audet sanationem.

a. de febribus cap. 15. §. 6.

a. de medicamentis purgan:

Et quamuis multi affirment, quod Mercurius, sine additione corrosiui, sed per se præcipitatus, sudores valde moueat, & ea de causa febres omnes planè, tam continuas, quam intermittentes tollat; sexies vel septies exhibitus, luem veneream penitus eradicet; verum non est; sed vt dixi propter suum sulphur, vtcunque diligenter via communi sit tractatus, semper ibidem est Mercurius.

Et licet sulphur, magno ingenio & arte, ab eo sequestratum fuerit; vt vacui impatiens; rursus paruo temporis spatio, nouo & simili reinduit se: docente id magistro (b): seorsim, neq; sibi, neq; vlli alij sufficiens est; imò, præter experientiam; confirmat id Geber,

b. li. de diæta.

ber, reliquorumq; ſapientum turba: hinc admodum eleganter Aurei ſeculi Autor (c) *Saturnus avus illius, illum ex mera ira, in id, quod fuerat, iterum commutat: Et proinde πολοποικέλος hic ſpiritus, & Mercurij nomen adeptus eſt. Hæc ita ſe habere, norunt illi, qui has tranſierunt ærumnas.* c. fol. 90.

Quòd Mercurius ſulphure gaudeat externo; ſitq; hoc ſeparabile de eſſentia & eſſe Mercurii: eſt novum dogma; novi Legiſlatoris novum commẽtum. Quis unquam Mercurio appinxit duplex ſulphur, internum, & externũ? Fortè quia duæ alæ ipſi finguntur Mercurio; ergo & duplex ſulphur? De quo nec Geber, nec ullus Philoſophorum, quidquam meminit; neq; experientiâ comprobatur. Eſt autem omnium Philoſophorum unanimis conſenſus; Mercurium corpus eſſe uniforme, ſemper ſibi idem; quòd ſit totus in igne conſtans, aut totus profugus; aqua etiã ſit, non madefaciens manûs; naturâ ſua ſimpliciſſimus; Protheus Chymicorum, in varias formas transfigurabilis; albus externè; internè verò totus igneus & rubeus. Quippe quod ſimpliciſſima ejus demonſtrat præcipitatio, absq; ullâ rerum aliarum additione facta. Quam præcipitationem tamen *novus Legislator* erroneam proclamat, pro ſuâ nimirum ſententiâ demonſtranda; quamvis ipſi è diametro appoſita ſit, & contrarium evincat; quòd illa rubedo nõ ſit externum ejus ſulphur, ſed potiùs internũ aut eſſentiale. Licet enim per reſuſcitationem, diſſolutionẽ, aut ſublimationem, illa iterum obſcuretur rubedo; non tamẽ aufertur, aut auferri poteſt, ſed remanet Mercurio inſeparabili fœderis nexu juncta, quamdiu Mercurius formâ & ſubſtantiâ ſuâ conſtat. Nam ſicut facilius eſt, uti Philoſophi loqvuntur, Aurum conſtruere, quàm deſtruere; ſic, de Mercurio loquendo, facilius erit, Mercuriũ producere, quàm ipſum ſuâ rubedine, eſſentia, ac ſulphure privare. Hoc enim ablato, non eſt ampliùs Mercurius, ſed mortuum & exanime corpus. Mortificari autem & rubificari Mercuriũ propriâ ſulphuris externi particulâ, *p.194. lin.15.* ſtupidiſſimum *novelli Hippocratis* aſſertum eſt, & falſiſſimus Aphoriſmus. Verùm dato uno abſurdo, ſeqvuntur plurima. Hoc enim dogmate vix prolato; ſtatim hac ipſa *pag.194. l.26.* totâ metâ aberrat, quando ſcribit: *Hunc præcipitatum rubrum vel per ſe factum, vel cujuscunq; conditionis, commiſce cum ſale communi, compoſitum hoc, urge moderato igne, & elevatur tunc in ſublimatum corroſivum; neq; hoc loco obfuit ſal acidis ſulphuribus, &c.* Ô ſtolidum pecus, in ignorantiæ abyſſum demerſum! Si mortificaretur Mercurius propriâ ſulphuris particulâ, quis redintegraret ipſum ſale communi? Porrò, ſi cum ſale communi talis præcipitatus rubeus, absq; additione paratus, ſublimatur: is neutiquam evadit corroſivus, ſed medicinalis, & ferè dulcis: non fit ſimilis, *Tackeni*, tuo corroſivo Mercurio. Quare? Quia absq; nitro & vitriolo ſublimatur; è quorũ commixtione vis cauſtica & maximè nocua emergit. Præterea: *Sal non obfuit* in hac ſublimatione, ſeu *hoc loco, acidis ſulphuribus.* Quibus ſulphuribꝰ acidis? Dic, *obſcure Magiſter*, amabo! Habentnè metalla, & Mercurius vivus, acidum ſulphur inflammabile & combuſtibile; cujus acidus ſpiritus obſit & contrarietur ſalibus purè ſalſis? (dico, ſalibus purè ſalſis: quod tandẽ, tuo imprimas cerebro, velim) Extraxiſtinè unquã è tuo vacuo tale ſulphur inflammabile ex metallis, quod acidum præbeat ſpiritum? Extraxiſtinè, inquã, *acidum illud venenoſum, ſulphuris Mercurij, pag.199. lin.17. quod abſorbeat ventriculorum alcali, & ejus ſocium?* Quis eſt ſocius ille bonus? Phaſmata ſunt tua, mi *Tackeni*, quæ nullam ſapiunt veritatem, ſed meritò ridentur. Sicut enim Mercurios elicuiſti corporum & metallorum ex auditu & incerta relatione: ita pariter hæc ſulphura extraxiſti, paraſti, & vidiſti nunquam; quoniam in rerum natura non ſunt; ergo neque in metallis, aut Mercurio.

Quid, quæſo, garris, *pag.196. lin.20.* & toto illo *paragr. de ſequeſtratione ſulphuris à ſuo corpore*, ſcil. Mercurio, *& quòd rurſus reinduit ſe ſimili & novo, vacui impatiens, docente id Magiſtro*, ſcil. Hippocrate Coo, *lib.1. de diæta: ſeorſim, neq; ſibi,*

sibi, neq; ulli alij sufficiens est; &c. Non pudet te, viris doctis talia scribillare, ac tam turpiter & indoctè nugari; textûs quoque Hippocratis Coi ad hæc nugamenta perperam & violenter adducere? Quis abstineat à risu, si hæc legerit?

Ex auditu porrò, & incerta relatione habes, ut ipse fassus es, & recensuisti, quòd Mercurius vivus ex Luna inopinatò semel fuerit factus. Ab illo tempore Mercurios, ex corporibus perfectis metallorum regeneratos & resuscitatos, continuò teris: quamvis nec granum eorum confeceris ipse, nec unquam videris; de iis tamen fers judicium, sicut cœcus de colore. Quod apparet, *pag. 197. paragr. 2.* ubi ais:

Metallum perfectum esse argentum vivum non ignoro. a. quantum non noxia corpora tardant? Virgi. simile non est idem.

Cum verò de argento aut alio perfecto metallo sit regeneratus ac resuscitatus, vt & quod necessarium sit mundificatus (a) & requisito suo, præcipitatus ad rubedinem, sit medicamentum non contemnendum, quod neque purgat, neque vomitus mouet, nisi indiscreta dosi. Aurora tamen Philosophorum non est, licet irides tanquam pauonis cauda, & varij & admirabiles colores, in vitri pariete, & in ipsa materia appareant, eodem fere modo, vt chalibi sulphureo contingit, sub artificis manu, pro lubitu.

Proh! immane quantum! Quis non juraret per omnes cœlos; per Stygem & Acheronta: te non solùm esse Hippocratem, & quidem Chymicum; sed ipsum Hermetem Trismegistum, cujus anima fortè ex Orco aut Limbo, redux novâ metempsychosi tibi infusa fuerit? Quis non crederet, te manducasse de Aurora illa Philosophorum; quia tam acutè de illa scribis, eleganti similitudine, sumptâ de vitriolo & chalybe? Verùm sicut in margine hujus textûs verè addis: *simile non esse idem:* (res mira ex Logicâ, relativorum terminos distingvi, à quo, & ad quem, qui similitudinis relationem, uti & dissimilitudinis, fundant, juxta quos similia sunt dissimilia, & dissimilia sibi similia) ita certissimum, tuam similitudinem non solùm magnopere claudicare; sed cuncta, quæ in hoc paragrapho effutis, à tuo intellectu & captu esse longissimè remota. Pro Aurorâ illâ Philosophorum nobis sufficere debet inanis tua grandiloquentia: pro pavonis caudâ, tua, hac in re, inscitia: pro factis deniq; verba & hyperboles.

Spernis Sendivogii Panaceam, hoc in *paragr. pag.* etiam *197. lin. 27.* quam Crollius, vir doctus, oculis inspexit propriis, & de illâ testatur, ac laudabiliter scribit; ac si tu judex & pater futuri sæculi esses; nec non præteritorum etiam arbiter, & censor Doctissimorum Virorum hujus & retro actorum sæculorum.

Quàm acutè porrò loqueris de materia prima & universali, *pag. 198. lin. 11.* dam illam nobis indigitasse ais, *præter Hippocratem Ovidium, lib. 15. metamor. Tempus edax rerum, id est materia prima, consumit in tempore, quicquid ex ea productum fuit;* (arrige aures, Pamphile) *hinc Antiqui: saturnum devorare proprios filios dixerunt, vt testatur Venerabilis Pytagoras: omne secretum inquit est in saturno. Id est, in antiquissima & prima materia, de qua nunc satis.* In Hippocrate verò Coo, præsertim in libro 1. de diæta, nihil habetur, si bene memini, de materiâ primâ (ut neque de sulphure Mercurii) Ovidio gratias habemus, quòd illam nobis per tria hæc verba: Tempus edax rerum: indicare voluit: Tibi verò, *Philosopho Hippocratico*, gratias debemus, pro fideli & docta materiæ primæ, ac trium istorum verborum Ovidii, explicatione. Quis enim magis eruditè nobis explicare potuisset? Si de materiâ primâ, quo sensu sit accipienda, disputandi libido foret, tempusque nobis suppeteret, oporteret illam, præsertim Chymicorum, ex alio deducere fundamento. Juxta Philosophorum unanimem consensum, ausim ego asserere, materiam eorum universalem esse in omnibus, & ubique, exceptis alcalibus tuis, & vacuo tuo. In alcalibus enim non potest existere; quia vacua sunt tibi: neque in vacuo tuo hospitare. Secus enim impleret vacuum, & sic vacuum non esset vacuum. Saturnum primam esse materiam (sive Philosophorum, sive vulgarem, aut

commu-

communem intellexeris Saturnum, aut plumbum) vix tibi ſimpliciter conceſſerim: eſſe autem in Saturno, tibi non negarim. Verùm ſicut in Saturno eſt; ita etiam in Auro; ita in Argento; ita & omnium maximè in Mercurio &c. in uno verò magis recluſa, quàm in alio.

Motu retrogradu attingam etiam *paragr. 2. cap. 195.* in quo aſſeris, cum tuo Magiſtro, Helmontio, inquiens, *quamdiu Mercurius vulgi reuiuificari poteſt, non eſt boni viri remedium: lin. 26.* Aſt ubi habes talem Mercurium vulgi, qui non revivificari poteſt? Eſſe Mercuriũ vulgi, & non poſſe vivificari; eſt contradictio in rebus. Nam ſi Mercurius eò redactus eſt, ut non poſſit revivificari, nõ eſt ampliùs Mercurius vulgi, nec eſt omnino ampliùs Mercurius, ſed quid aliud ex Mercurio. Et verò, ſi non boni viri remedium eſt Mercurius vulgi, quandiu revivificari poteſt; cur tu, *Tackeni*, tam frequenter illo uteris, & tam prolixè verba facis, de tuo Mercurio cauſtico, maxime deleterio, quem etiam crudè, in aquâ ſaltem ſolutum, pro tam ſecreto habes medicamenro? Ergo propriâ tuâ confeſſione, & Helmontii tui teſtimonio, non es bonus Vir; Mundo & Reipublicæ Medicæ imponis.

Quæ plura ſcribillas, *pag. 199. & 200.* de *Mercurij effectu & ſalivatione*: de *occulta & venenoſa Mercurij aciditate*; et: *ut omne ſulphur habet occultum acidum, quod ſupra per campanam te oſtendiſſe* dicis (non eſt autem ſulphuris communis acidum occultum, ſed ſatis manifeſtum, lippis ac tonſoribus notum: imò nec oſtendiſti illud) *ſic Mercurium habere occultum ſulphur venenoſum.* (hoc perquam aptè quadrat, & comparatio eſt, ut baculus & angulus, ut roſa cum anemona) *quod illum, leni, aut continuato igne, præcipitat rubiſicatq́; (ſicut ſulphur vulgare) quod non ſolum, igne, experientia ſupra demonſtraveris, ſed etiam Gebri autoritate*: quàm obſcuri ſunt hi aphoriſmi, & abſurditatibus pleni! Libro opus foret, ad illos refutandos. Audiamus tamen plura, & ſimilia, ubi ais, *pag. 200. lin. 25. Acida autem omnia, præſertim putrefactiva, offendunt dentes & gingivas (Heurnio teſte) diſſolvuntq́; nervos tunc ſanguis ibidem acceſcit, putreſcit, omni fætore olentius, tanto contagio, vt & labia ejus contactu, ulcus contrahant, & intus buccæ ulcerentur, idq́; non ſolum ab ejus externa unctione contingit, ſed etiam Mercurius vivus in pauca quantitate repetitis vicibus per os aſſumptus idem præſtat, ut teſtatur experientia, notaruntq́; Rondeletius, atq́; Platerus. Hujus cenſus, ſunt pilulæ ex Mercurio vivo Barbaroſſæ dictæ. Hic quadrat, verſus ille antiquus Mattheſii, in ſaropia*

Terram Mercurii, producta metalla veneno
Eſſe ferunt; verum eſt, nil niſi virus habet.

Hinc patet quid ſentiendum ſit de hoc ſulphure; quod hac tempeſtate, per quorundam Satraparum ora (nolite timere dentes: quia nec vanam nec vacuam quidem ejus umbram cognoſcunt) hujus Regiæ, ſubcredula firmaq́; pollicitatione Illuſtris, ſuauis atq́; vitalis auræ: triſtem, dirum, truculentum, fætidumq́; halitum ſpirat. Inde Hippoc. meus (b) Imperitia malus theſaurus &c. alta voce exclamat. b. de legē.

Item, *pag. 202. paragr. 2. Mercurium regeneratum ex metallis, per ſe præcipitari non poſſe; Magno autem ingenio in partes ſuas eſſentiales diuiſus & reconjunctus novo & perfecto ſulphure, tunc fit ſubjectum omnis mirabilitatis*: illa omnia, profectò, tantis ſcatent abſurditatibus, ut quælibet periodus, & vel quodlibet verbum, longâ egeat ventilatione. Sed ad quid perditio hæc? Cur his nugis ventilandis tempus conſecremus? Indigna ſunt, quæ legantur à viris doctis, Vulcano conſecranda & digniſſima. Quis non cernit, quòd tuam ſapientiam ultra captum extendas; quodque vanæ ſint oſtentationes?

Sed miremini, *Veritatis amatores*: nunc ipſis mendaciis debentur Penates: poſt effrenem & licentioſam garrulitatem, ad Harpocratem, Iſide & Oſyride natum, Ægypti famoſum idolum, fugit, *pag. 203. in margine: Ejus ignoſcat quæſo*

Harpo-

Harporates, quod digito de labello remoto, amoris erga proximum ſtimulo agitatus, ſilentij fere tranſilierim fines. Quàm hic Pythagoreus eſt, qui, juxta Micheæ 7. conſilium, etiam *ab eâ, quæ dormit in ſinu ſuo, cuſtodit clauſtra oris ſui.* A longinquo huic Viro reverentia: ne minuat præſentia famam huic ſcenico Philoſopho. Quid Deos & Divas invocas? Parcat tibi Deus, Hypocrita, non Harpocrates, quòd os tuum veritati occludis, mendaciis, quà data porta, ruis, calumniis indulges, veritatem obſcuras, erroribus patrocinaris, & canis mutus es ad profliganda mendacia; homo denique Buſyride natus, immimitis, charitatis oſor. Quæ furiæ ſtimularunt; quo œſtro te agitarunt, *Tackeni*, ut tot convitia & maledicta, digito de labello remoto, in Reformatorem, in Canonicos, & totam Rempublicam Medicam, evomeres: ſanam doctrinam abſorberes & obſcurares? Et nunc amore in proximum flagras: cave, ne totus hâc charitate conflagres; fove intra pectoris tui anguſtias has amoris flammas: hâc nolumus uri flamma. Audite! En! ſcintillam vobis offero ex hoc charitatis incendio, ex *pag.203.* in qua ait, *lin. 6. patet ergo, quod neque vitriolum, neq; ſulphur cujuscumq; ſit generis, vel vim corroſivam, vel pondus Mercurio addat, vt nobis imponit reformator: docendo: ob id vitriolum cautè eſſe calcinandum ne ſpiritus pereant. His enim Mercurius in ſublimatione non indiget, ſed ſaltem humido ejus ſulphure, quod elevatur vt dixi à ſpiritu nitri, amboq; juncti, agunt ſaltem in Mercurii ſulphur externum. Quod ſi urgetur fortiori igne: aſſurgit in pulverem rubrum non corroſivũ: quem Huſerus & Crollius, Paracelſi Arcanum corallinum crediderunt: hi autem ejus mentem non intellexerunt, erraruntin opinione; cum vero vitriolo & nitro additur ſal commune tunc Mercurius diſſolvitur profundius, ratione ſalſi ſaporis & ſublimatum albeſcit, fit corroſivum, creſcitq; in pondere. Nonne, & hic acquirit acidum, ſuam vim per ſalſum? tantum itaq; abeſt, ut illud deſtruat.*

Sic quoq; ex vitriolo, vel alumine, & ſale petra diſtillata cauſtica aqua, quam aquam fortem dicunt agit ſalte n circà ſulphur, & niſi acidi ſulphurei ſpiritus pro parte abluantur vel per ignem in fugam vertantur coagulantur cum mercurio, in aluminoſum adſtringens, corroſivum.

a. pharm. fol. 681. Emplaſtrum de Ranis cũ Mercurio.

Hunc Mercurium corroſivum, jubet reformator miſcere Emplaſtro de Ranis cum mercurio Vigonis (a), Abſurdum inventum eſſe ſcribit: mercurium ſaliua, mortificari: quaſi Johan de Vigo ignoraſſet corrodere mercurium, qui vulgaris præcipitatis inventor fuit, ea de cauſa, & nunc vocatur, præcipitatus Vigonis. Hic inquam: compoſuit Emplaſtrum, ad mitigandos dolores artuum, à virulenta lue obortos, ſibi perſuaſum habebat, mercurium eſſe, hujus mali, verum Alexipharmacum: Commiſcuit autem mercurium viuum cum rebus dolorem mitigantibus, quandoq; bono ſucceſſu: juſſit itaq; mercurium mortificare, ſaliua, & oleo laurino, quod fit in momento quaſi, & poſtea reliquis ingredientibus commiſcere.

vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat.

Hunc Vigonis mortificationem Cachinno excipit reformator, evertitq; textum & ſententiam viri optimi, imò ſuperaddit conuitia atq; calumnias, locoq; mercurij viui addere docet, corroſivum, ſinè ablutione ulla, vel ignis intentione pro ſpirituum fuga; ſed dum adhuc eſt liquor, jubet axungiam, & oleum ſuperaddi, quaſi corroſivum acidum in pinguedine moreretur. Ex hoc apparet, Auguſtanæ Pharmacopææ reformatorem, non habere diſtinguendi ſcintillam. Chirurgi pro carne peregrina abſumenda, commiſcent mercurium præcipitatum vigonis, qui guſtu ferè dulcis, pinguedinibus & unguentis, non vt corroſiva vis deleatur, ſed, vt non decidat.

Si itaq; Vigonis præcipitatus, dulcis, & inſipidus guſtui, unguento commixtus, abſumit carnem; certè hic reformatoris cauſticus & rodens exulcerat, & loco, quo dolores lenire debebat, nouos generabit. Hoc eſt artificium quod nos docet reformator: de quo optimè dici poteſt illud Plauti,

Ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.

Revi-

Reuiuiſcit autem mercurius ſublimatus, cum corroſiua vis ab eo tollitur; id præter alcalia, facit etiam antimonium. Hoc non diſſoluit aqua fortis ſimplex, propter admiſtum ſulphur, vt ſupra oſtendi, ſed addito ſale, ſtatim agit in illud, ſeparatq; ejus ſulphur, vt ſuper, natet picis inſtar, & hæc in via humida, Butyrum Antimonij

Sic etiam in via ſicca, commiſce antimonium cum mercurio ſublimato, quem ſalſum demonſtraui, & illico ſpiritus ſalini deſerunt mercurium, & rodunt antimonij regulum; cum vero ſpiritus ex retorta propelluntur, decurrunt ſaturati cum regulo ſoluto, in butyri forma: quod ſi aqua frigida abluitur cadit antimonij puluis rarus, lenis & candidiſſimus, inepte Mercurius vitæ appellatus. Cum vero hæc ablutio fit aqua calida, tunc parum flaueſcit, & vocatur puluis Algeretti. Mercur. vitæ. Puluis Algerotti:

Idem autem butyrum, ſi diſſoluitur in ſpiritu nitri, qui rurſus, propter ſimilitudinem ſulphuris, antimonium etiam ſulphuerum, & ſolutum rodit, & per cohobia abſtrahitur, poſteàque ignitur, tunc (modo ſuo) conſtans permanet, & vocari cœpit Bezuar minerale, magnorum ſane morborum medela. Mercurius autem a corroſiue liberatus, repreſentans alcali metallicum; ſaturatur ab acido ſulphuris antimonij, quoque metallico, & conſtituunt ambo occultum ſalſum, quod ab ignis intentione eleuatur in cinnabarim. Qui rurſus, cum alcali leuiori, incurrentem viuum Mercurium reducibilis, vt ſuo loco oſtendi. Bezaar minerale. Cinnabar: Antimon:

Aurum itaque non ſoluitur ſinè ſale in acidis, vt neque antimonium; imò neque ipſe mercurius. Ergo, ſal non deſtruit acida, vt nec vice verſa. Myſterium operoſa Minerua aperuit, quod hactenus paucis per miſſum fuit. Ecce Rhodus ecce Saltus.

Tandem ſal, ſi, cum acidis, inimicitiam, aut occultam aut apertam haberet, id ſane fieret manifeſtum, in ſolo butyro antimoniali, tanto ſenſibili, vt ſi vnica ſaltem aquæ guttula incidit in illud, ſtatim acidi ſpiritus ſeſe aquæ aſſociant, & ſolutum antimonium albicat. In dictum autem butyrum, injice ſal commune, naturale, vel artificiale, vel alia ſalſa, & in quantitate, nil ſane mouebitur, neque turbabitur quidem, tantum abeſt vt illud deſtrueretur.

Nunc ordine hunc ignem librabo, & pondus venti. Magna iterum audacter affers, & falſiſſima defendis; ut conſequenter loquaris, & ſine fine delires. Dic, obſecro; ſigna iterum paragraphum, cita locum, in quo Reformator unquam docuit, ſive in Animadverſ. ſive etiam in Appendice; quòd Vitriolum & Sulphur vim corroſivam aut pondus Mercurio addant, ac ob id cautè calcinandum ſit Vitriolum, ne ſpiritus pereant: prout me temerariè, charitatis ſtimulis agitatus, palam arguis. Reſponde hìc, *Tackeni*, niſi mendacii (tua verba repeto) perpetuum velis eſſe mancipium. Audi iterum, & patere, ut te publicè convincam. Audi, *pag. 460. m. Animadv.* annon ſic ſcripſi: ſed neceſſum eſt, ut Vitriolum, quod ipſi additur (ſcilicet pro Mercurii ſublimatione, ſicut D.D. Auguſtani, in Mercurii ſublimatione præceperunt, & ſimpliciter Vitrioli calcinati ſcripſerunt, *pag. 457.*) ita calcinetur, ne ſuo corroſivo aut acido ſpiritu privetur. Majuſculis ſcribo, pro tuo Harpocrate. Quam doctrinam tu ſic (araneus de flore virus) pro tua malevolentia, interpretaris: *pag. 203. lin. 11. Reformator ob id vitriolum cautè eſſe calcinandum docet, ut vim corroſivam & pondus Mercurio addat, & ut nobis imponat.* Judicet æqvus Lector, me labia digito ſignante, quantas in Medicinam hæreſes hic novus Hypocrita invehat. *Pagina eadem, lin. 13.* his pergit: *His enim Mercurius in ſublimatione non indiget, ſed ſaltem humido ejus ſulphure, quod eleuatur vt dixi à ſpiritu nitri, amboq; juncti, agunt ſaltem in Mercurij ſulphur externum.* Rem acu tetigiſti, Vir amorum, & teneræ charitatis. Quid garris, *Tackeni?* Quid tibi Harpocrates, digito ori admoto, & labello, vel à longè oſtendit? Ita ne? Si Mercurius in ſublimatione non indiget Vitriolo calcinato, quod ſuis acidis ſpiritibus nondum privatum ſit: cur tu ipſe in ſublimatione tua

Mercuriali, *pag. 190. lin. 8.* quadringentas libras hujus, eodem modo calcinati, Vitrioli addere jubes, & præcipis, quod suo acido spiritu nondum privatum sit? Aut enim ibi imposturam centuplo majorem commisisti, quàm Reformator; aut hîc enorme mendacium. Diverticulum statim quæris & effugiú, ad imponendum incautis ac inexpertis, & ais: *Mercurium saltem indigere humido ejus sulphure* scil. *Vitrioli.* Sed amore Dei! dic mihi, quid humidum sulphuris Vitrioli aliud est, quàm spiritus Vitrioli? Ut imponas incautis, spiritum Vitrioli verum sulphur Vitrioli humidum appellas; ex tuo mendaci ore loquor (sed displicet) quia *omne sulphur, pag. 195.* & plurimis aliis locis, *acidum* proclamas, & *nil nisi acidos spiritûs eructare:* uti quidem, si de sulphure communi, & Vitrioli, intelligendum sit, vera loqueris; tibi autem hîc turpiter contradicis. Verùm ut veritatem ulteriùs occultes, ne quilibet fortè vel primo intuitu fallaciam & imposturam tuam penetret, ais: *Sulphur hoc elevatur à spiritu nitri, amboq; juncti agunt saltem in Mercurij sulphur externum.* Bene nugaris. Sed quid hoc dictum sonat aliud, quàm quòd spiritus Vitrioli, & spiritus Nitri, junctim (quæ ambo & junctim destillata aquam fortem præbent summè causticam, uti notissimum) commoveantur in sublimatione, & agant in Mercurium, illum dissolvendo, pari modo, ac si Mercurius aquâ forti causticâ dissolveretur. Non enim antè elevantur hi ambo spiritûs in sublimatione Mercurii, quàm dissolverint Mercurium, ac tum demum unà cum Mercurio, jam dum soluto, elevantur, & unà cum illo in solidam compagem sublimantur. Non agunt etiam hi spiritus in Mercurii sulphur saltê externum (*Tackenij* Chimęram) sed agunt in totam Mercurii substantiam, totum corpus Mercurii, in Mercurium, prout Mercurius est, juxta omnes ipsius dimensiones, longum, latum & profundum. Solvunt proinde non saltem sulphur Mercurii externum, Chimęram non visibilem, non perceptibilem, nunquam à Mercurio separabilem, nec ab ullo Philosopho unquam somniatam. Et posito, non autem concesso, agerent saltem hi ambo spiritûs, Vitrioli nempe & Nitri, in sulphur Mercurii externum; agunt consequenter in partem: si in partem; ergo in Mercurium, cujus pars est; separando nimirum partem à toto. Non est autem Mercurius separabilis, vel divisibilis in partes, nisi totus pervertatur & immutetur à composito. Non pervertitur, nec immutatur, à suo esse, aut composito, in hac corrosiva sublimatione; sed idem Mercurius, qui antea fuit, manet, & revivificari potest, inq; pristinum suum esse totus quantus facilè reduci. Ergo agunt hi spiritûs junctim, scilicet Vitrioli, nitri, & salis, in totum Mercurium, non verò in partem, nec in sulphur externum solum, idealem & mentalem *Hippocratis novi* Chimæram. Dic mihi, quis Rector sit, cui negotium hoc concredas, qui in ipsa sublimatione Mercurii segreget spiritum Vitrioli à reliquis spiritibus, nitri scilicet & salis, & efficiat, ut spiritûs Nitri & Salis solùm solvant totum Mercurium, spiritus verò Vitrioli (qui, uti ipse dicis, elevatur à spiritu nitri, *pag. 203. lin. 16.*) solvat saltem Mercurii sulphur externum? Et quò commigret hoc humidum sulphuris Vitrioli, propriè spiritus Vitrioli, unà cum sulphure externo Mercurii, si illud separatim solverit? Non aliò, puto, nisi in vacuum tuum, ut illud se statim iterum sistat, & redeat ex vacuo tuo ad Dominum suum, scilicet Mercurium, si revivificari debet: secùs enim non totus revivificaretur Mercurius. Revivificatur autem totus: ergò etiam cum suo sulphure externo, si quod haberet, & non fuisset separatum. Si non separatum illud sulphur externum à Mercurio; ergo sulphur Vitrioli humidum, vel rectiùs, spiritus Vitrioli, unà etiam, in sublimatione, cum Mercurio ascendit, & in Mercurio sublimato existit actu. Disce, *Hippocratice Philosophe*, pro tuis nugis verè & realiter Philosophari. Tædet, profectò, tua mendacia seriis & tantis fundamentis refutare. Si tuus Harpocrates

pro

pro Licentiâ impetratâ non solùm digitos, sed palmam, & pugnum, petulanti ori tuo comprimendo apposuisset, longè consultiùs operatus esset, digno hoc *labello* osculo, & blanditiis, te demulcendo. Transeo ad aliud dogma, quod falsò mihi appingis, *Tackeni;* nimirum, Vitriolum, vel ejus *spiritum, neq; pondus etiam Mercurio addere: pag. 203. lin. 6.* In superioribus totum hunc textum tuum allegavi: quin te convici, quoniam ne per somnium quidem talia tractavi. Figmentum itaque hoc in sinum tuum retorsi, in quo myriades recubant mendaciorum. Attamen ut experiâre, quod nequitiis tuis superior, & domitor earum sim; etiam hoc defendam, quod mihi affingis: esto; per impossibile dixerim. Superiùs demonstravi, tuum Vitrioli Sulphur humidum, quod Vitrioli spiritus realiter est, conferre efficaciter ad Mercurii solutionem in ejus sublimatione. Nunc tibi demonstrabo, quòd spiritus Vitrioli, vel, uti dicis, sulphur Vitrioli humidum, etiam pondus Mercurio addat. *Pag. 203. lin. 13.* ais; Mercurium in sublimatione non indigere spiritibus Vitrioli, sed saltem humido ejus sulphure. Transeat hæc propositio (licet falsum sit: quoniam humidum Vitrioli sulphur non, nisi acidus spiritus Vitrioli, est: quod & plebi cognitum.) Sed quid est illud sulphur Vitrioli humidum, quod elevatur à spiritu nitri, & qui ambo junctim agunt saltem in Mercurii sulphur externum: *lin. 16?* Estné corporeum, vel incorporeum? Non incorporeum, seu spirituale, quatenus spirituale materiali & corporeo opponitur: neq; incorporeum etiam, prout entia realia & metaphysica sibi opponuntur. Ergo est sulphur corporeum: ergo reale: ergo existens. Si corporeum; reale; seu existens: ergo quantum est; ergo commensurabile. Si quantum: ergo gravidat; ergo pondus addit; & potiori jure grave dicendum, quàm leve; quia naturam sulphuris habet, &, uti ipse ais, eget vectore spiritu nitri, qui illud in sublime ferat, ad agendum in Mercurii sulphur externum. Nam absolutè levia & volatilia vehiculo non egent; sed naturâ suâ omnia transcendunt; respectu quorum omnia reliqua gravidant. Sed si simul agit hoc sulphur Vitrioli humidum, seu rectiùs, spiritus Vitrioli, in Mercurium, seu sulphur ejus externum, unà cum spiritu nitri; spiritus autem nitri, ejusdem vector, levior illo, addit ac tribuit Mercurio sublimato, unà etiam cum spiritu salis, pondus, seu gravedinem; uti tu iterum dicis, *pag. 192. lin. 25.* quòd *creverit* tuus *Mercurius sublimatus in pondere octuaginta lib.* ergo infallibiliter & Vitrioli sulphur humidum (uti tu appellas) seu potiùs spiritus Vitrioli acidus, unà cum reliquis duobus spiritibus, addit & contribuit Mercurio pondus. Quorsum enim abiisset aliàs hoc humidum sulphuris Vitrioli? In nihilum non potuit abiisse; nec à vectore spiritu nitri separari: quia unà cum ipso egit in Mercurii sulphur, uti dicis, externum. Si egit simul cum aliis spiritibus; alii verò spiritûs tribuerunt Mercurio pondus: ergo & hoc sulphur, quod, uti demonstratum, ponderosum est, in nihilum non potuit evanuisse, sed unà cum aliis spiritibus, & vectore suo, remansisse; & consequenter Mercurio æquè, ac reliqui duo spiritûs pondus addidisse. Probo iterum, ac refello falsam tuam sententiam, ab impossibili. Nam *pag. 192. lin 25.* ais: *Crevit itaq; in pondere Mercurius vivus 80 lib: non quidem ex acido Vitrioli rubificati, vt existimat reformator, quod ob id cautè calcinandum docet; sed solo sale communi.* Non potest autem à solo sale communi in tantum accrescere, aut accrevisse; neque adeo corrosivus & causticus fieri; quod impossibile: quia nec possibile etiam est, ut à ducentis libris salis communis octuaginta libræ spiritûs salis eliciantur, quæ Mercurio hoc grave & magnum pondus contribuerent. Ergo etiam bini spiritûs alii, Nitri nimirum & Vitrioli (sulphur Vitrioli humidum scilicet *Hippocraticum*) tanquam potiores tortores & coactores, suum quoque contribuerunt & contribuunt Mercurio pondus, gravedi-

dinem, viq; causticam, nec in nihilum abeunt aut evanuerunt. Impossibile autem esse, ut 80. libræ spiritus salis ex ducentis libris salis communis eliciantur*; hoc probatur experientiâ quotidianâ; cuilibet destillatori, vel Tironibus, obvia & notissima res est; nec eget demonstratione; quoniam etiam gustus confirmat, quanta sit differentia inter salem, & spiritum salis sincerum. Et certè non duæ aut tres partes salis sufficiunt, pro unâ parte eliciendâ spiritûs salis sinceri; sed, uti quotidiana testatur experientia, vix quatuor aut quinque libræ satis sunt pro unâ librâ eliciendâ sinceri spiritûs salis. Complures probationes & argumenta, ad convincendum imperitum & pertinacem *Hippocratem novum*, adducere possem: sed quia præfata tam clara, imò luce meridianâ clariora sunt; abrumpo. Nam & mihi, hæc probare, non incumbebant, sed tibi, *Tackeni*, affirmanti: quia nunquam asserui; sed falsè, & impostorio modo mihi afficta sunt.

Binæ probationes, quas imperitus *Hippocrates novellus*, pro sententiâ suâ demonstrandâ, affert, *pag. 193. paragr. 1.* & *2.* salem communem nimirum solum addere tam enorme pondus, tantamque vim corrosivam Mercurio; sunt absurdissimæ & mendacissimæ, omni experientiæ & rationi contrariæ, tanto Hippocrati & Philosopho dignæ. Proinde cum earum falsitas cuilibet experto Pharmacopœo & Chymico pateat; his nugis & mendaciis refellendis immorari nolo. Non enim est finis absurditatum, quibus revellendis singulis Volumina vix sufficerent. Et sic, mi *Tackeni, Hippocratice Doctor*, tuam ignorantiam, & imposturas, quibus incautis crebro imponis, Reformator palàm facere debuit, veris rationibus, firmisque argumentis; non, more tuo, Sophisticando; & hoc quidem coactus, ut à contagiosis mendaciis tuis se libret; quia, ut verax & probus vir, sollicitatur, qui imposturas odit, & à mendaciis abhorret. Diabolus enim, qui mendaciorum spiritus, & mentientium Pater, clientes suos, & fideles filios, justâ ac dignâ mercede remunerabitur. Transeo igitur, haud pauca tamen relinquens, quæ in hoc, & sequenti, paragrapho forent refutanda, ad *pag. 204.* Ubi *Calumniator Hippocrates novus* immeritò iterum in Reformatorem grassatur, *lin. 16.* occasionem arripiens denuo de Mercurio suo sublimato caustico, tanquam rabiosus & acerrimus hostis Reformatoris. Textus ejus iniquissimus superiùs est adscriptus: contenta autem sunt, ut brevis sim: 1. Quòd *Johan de Vigo non ignoraverit corrodere Mercurium; qui vulgaris præcipitati inventor fuerit.* 2. Quòd *is composuerit Emplastrum ad mitigandos dolores artuum, à virulentâ lue obortos.* 3. Quòd *jusserit Mercurium mortificare, salivâ, & oleo laurino, quod fiat in momento quasi, & postea reliquis ingredientibus commiscere.* 4. Quòd *Reformator hanc Vigonis mortificationem Cachinno excipiat, evertatq; textum & sententiam viri optimi, imò superaddat convitia atque calumnias.* 5. Quòd *loco Mercurij vivi addere doceat, corrosivam, sine ablutione ulla, vel ignis intentione pro spirituum fuga.* 6. Quòd, *dum adhuc est liquor, jubeat axungiam, & oleum superaddi, quasi corrosivum acidum in pingvedine moreretur.* 7. Quòd *ex hoc appareat, Augustanæ Pharmacopœæ Reformatorem non habere distinguendi scintillam.* 8. Quòd *Chirurgi pro carne peregrina absumenda, commisceant mercurium præcipitatum pingvedinibus & vngventis, non vt corrosiva vis deleatur, sed, vt non decidat.* 9. Quòd *si Vigonis præcipitatus dulcis, & insipidus gustui, vnguento commixtus, absumit carnem; certè hic reformatoris causticus & rodens exulceret, & loco, quo dolores lenire debebat, novos sit generaturus.* 10. Quòd *hoc sit artificium quòd nos doceat reformator: de quo optime dici possit illud Plauti,*

Ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.

Hucusque peroravit iterum iniquitas. Sed nostiné tritum illud tuum, in *Echo Vindic.*

Vindic. Tackeni; quòd maledictio stultorum thesaurus: his in lingva residet, ut maledicant bonis? Quin videamus & illud: *quoniam longe aliter olent catuli; aliter sues.* Scrutemur tua mendacia iterum. 1. Joannem de Vigo, communis præcipitati Autorem, non ignorasse naturam Mercurii, eumq; corrodere corrosivo. Quid hoc affers? Quis unquam negavit? Rixaris de lana caprinâ. 2. Quòd dictus de Vigo composuerit etiam Emplastrum de Ranis cum Mercurio, quod extat in Pharmacopœia Augustana, *pag.387. Animadvers.* de hoc adhuc sub judice lis est. Nam plures vixisse poterunt de Vigo; unde ipsi fors ambigui D. D. Augustani, proprium ejus nomen non expressêre: vel si etiam Joannis proprium nomen expressissent; in idem nomen plures Joañes coincidisse poterant. Nam qui Mercurii naturã, esse, & operari, exactè norit, ipsumq; dissolvere, & in præcipitatum redigere tentârit; is certò imprudentissimè salivâ hominis jejuni Mercurium extingvere jusserit: quod omnes periti in arte Pharmacopœi, & Chymici, affirmabunt, hancque extinctionem ridebunt. 3. Autorem Emplastri hujus Mercurium jussisse mortificare salivâ, & oleo laurino, hoc est falsum, & solitum *Tackenianum* commentum: quod demonstrat clarus compositionis hujus Emplastri textus, *pag.387. Animad. m.* ibique sine meâ demonstratione patet, quòd, postquam Autor Emplastri hujus potiora ingredientia, nimirum Olea cocta, Pingvedines, Oleum Laurinum, Axungiam Viperarum, cum Ranis, Lumbricis, & quibusdam vegetabilibus, Succis expressis & Vino, ad ejusdem Vini consumptionem ebullire, & colaturæ Lithargyrum, Terebinthinam, Ceram, & Styracem liquidam addere præcepit, posthàc ab igne deponere, &, ubi refrixerint, tandem, & demum (scilicet jam confecto Emplastro) argentum vivum, salivâ hominis jejuni extinctum (non verò oleo laurino; quod falsum) addere jusserit. Reformator, profectò, non est falsarius, sicut *novellus Hippocrates,* qui proborum Virorum textûs pervertat, eosq; opprobriis & multis conspergat sarcasmis; quæ *Tackenio* propria sunt in quarto modo. Nunc autem dicas mihi, *Tackeni,* si scintillam veritatis præcordia tua habent; an non meritò, & cum veritate, dici possit, quòd hæc Emplastri formula, uti descripta, absurditate non careat? Et hanc meam modestam correctioné vocas *convitia, calumnias, lin.12 pag.205?* Sed quid improvidè, & indoctè, hîc asseris, & affers absurdi? Ubi extat? Signa digito, in genuino & verò hujus Compositionis textu, quòd Autor, Joannes de Vigo, jusserit *Mercurium mortificare salivâ, & oleo laurino.* Et hoc commentum, quod absurdum est, bono Viro, & Autori, vis obtrudere; ac si ipse *mortificationem Mercurij* statuisset, *salivâ* simul *& oleo laurino* perficiendam. Et hoc absurdum *Hippocraticâ* tuâ confirmas autoritate, quod absurdius, dicendo, *quòd hoc fiat in momento quasi.* Falsè loqueris, *Tackeni,* quòd dictus Autor jusserit *Mercurium salivâ & oleo laurino* mortificare: (observa: mortificare; ais) sed saltem solâ salivâ hominis extingvere. Textus genuinus equidem te convincit. Crimen igitur falsi committis, quòd bonum virum tuæ vis conformare absurditati, eique tanta absurda obtrudere, ac si tecum deliraret. Excuso ego bonum virum (non enim personam, & Vigonem; sed absurditatem, in præscripta compositione modestè reprehendi) quòd tam stupidus non fuerit, ut *Mercurij mortificationem salivâ hominis jejuni* præceperit: quoniam Mercurius nullo modo mortificari, non destrui, aut à suâ naturâ immutari tam facilè potest: est sibi semper idem, etiamsi à fluidâ & currente, in solidam, sublimatione, convertatur substantiam; etiamsi oleo laurino extingvatur; aut potiùs, & rectiùs, ei permisceatur: redit tamen exiguâ operâ in id, quod antea erat. Et ausim asseverare; facilius esse, Mercurium construere, quàm destruere; hoc est, mortificare. Aut enim totus avolat in igne; aut totus remanet. Et hic

 doctus

doctus *Philosophaster* hoc absurdum, *Mercurium* nimirum *mortificari* posse *salivâ hominis, & oleo laurino*, bono viro præter mentem ejus non solùm falsò appingit; sed, quod absurdius est, illud confirmat, &, *quòd fiat in momento quasi*, addit *lin.5. pag.205.* Jussit sæpe dictus Autor de Vigo, quicunque demum fuerit, Mercurium jejuni hominis salivâ extingvere, & jam confecto Emplastro addere, (licet absurdum sit, quod repeto) non verò præcepit, (quod absurdius multò) Mercurium dictâ salivâ mortificare. Extingvere autem & mortificare non sunt synonyma. Extingvi quidem dicimus Mercurium, quando axungiæ cuidam, vel oleo laurino, per minima commiscetur, ne ampliùs currens conspiciatur: sed non proinde mortificatur. Verùm forsan hanc phrasin à rustica progenie & plebe mutuatus es, qui quandoq; per abusum dicunt, Germanico idiomate, præsertim Ruricolæ: getödtes Quecksilber. Sed non scripsisti, *Tackeni*, uti putas, Ruricolis, Idiotis, Mediastinis, aut Aniculis. Scripsisti, tanquam *novus in Orbe Hippocrates*, Viris sapientiam professis, rara, *occulta, abscon*sa *à sensuum cognitione:* scripsisti Viris doctis: scripsisti denique Reformatori: à quibus omnibus coli, & Hippocraticam hanc doctrinam laudari, arripiq; cupis. Sed, crede, rident omnes Hippocraticam potiùs ignorantiam; garrulam stultitiam; fastum, & grandiloquentiam. 4. Quòd *Reformator hanc Vigonis mortificationem cachinno excipiat, evertatq́, textum & sententiã viri optimi, imò superaddat convitia & calumnias:* hæc tria attributa etiã sunt aperta mendacia: &, si vis, lege attentè meas *Animadv.* sæpe citato loco, *pag.387.* tunc te & illæ tribus vicibus convincent & convincient. Mortificationem enim Reformator cachinno excipere non potuit; quia mortificationé prædictus Autor de Vigo non præcepit; adeoq; *Hippocraticum* commentum est. Textum & sententiam viri optimi Reformator necuno verbulo, aut syllabâ, pervertit. Litera enim, & scripta, adhuc extant; quæ, contrà, te falsarium & hac in parte clarè testantur. Te autem textum hujus viri optimi turpiter corrupisse; ipse tuis verbis testatum facis. Nec etiam convitia & calumnias superaddidit Reformator; nisi quod modestè scripsit, & ipsâ quidem veritate: quòd nec illa Emplastri formula suâ careat absurditate. An non pudet te, *Tackeni*, unâ eâdemque periodo tribus vicibus mentiri, & publicis scriptis, quæ omnibus obvia sunt, convinci? 5. *Quòd Reformator, loco Mercurij vivi, addere doceat corrosivum, sine ablutione ulla, vel ignis intentione pro spirituum fuga* (ridete altum stylum) iterum falsum est, ex solita tua corruptione textus; quem, profectò, non intelligis, nec hos labores unquã tentasti: aliàs tam ignoranter de illis non scriberes. Scito autem, quòd Mercurius, aquâ forti solutus, ac cum axungiis & oleis leniter coctus, in vitro, vel vase terreo capaciori, ad aquæ fortis exhalationem, in residuo maneat, unà cum axungiis & oleis, ferè dulcificatus, per minima autem illis commixtus, tanquam ab unctuosis solutus esset; largiaturq; illis soliditatem emplastricam, & tam efficax ac penetrans postea existat in suis (non corrosivis, uti, ex inscitia, asseris) operationibus naturalibus, ut Mercurii uncia una, artificiosâ hâc præparatione Emplastris, vel Unguentis, commixta, plus præstet & efficiat, quàm plures Mercurii vivi unciæ, ruditer pingvedinibus & oleis, laurino, &c. subacti; id quod aliquoties, *in Animadvers. pag. 352. & 355.* innui, ac in opere noviter excuso, sub titulo: Emplastri anti Venerei, evidenter explanatum est. Quod quidem Emplastrum felicissimè operatur, absumens, sine vi causticâ, insensibiliter crustas, condylomata, &c. quocunque etiam loco secreto hæreant. Et juxta hunc modum ex omnibus metallis, quibusdam nec non mineralibus, menstruis convenientibus solutis, tandemq; axungiis vel oleis unitis, leni admodum coctione, ad exhalationem menstrui, Emplastra & Ungventa dextrè & artificiosè parari possunt, ad varios humani corporis affectûs perutiles & præstantes. Habet artificiosa

hæc

hæc metallorum & mineralium, cum rebus unctuosis commixtio, & solutio, in Chymiâ rationes profundissimas; quæ *Hippocratem novum* latent. Quòd si tamen consideraret Emplastra Diachylon & Triapharmacon, quâ ratione, in dispensatione illorum, solvantur Litharg. Cerussa, Minium, aut simile quid ex plumbo, cum unctuosis proprie, quibus illa corpus tandem & soliditatem, seu duritiem, addunt: facilè ad majorem rerum naturalium indaginem *Philosophaster* pervenire posset. Sed ambitio eum excœcat, & plura experiri vetat. Sat illi abunde est, calumniari, & scriptitasse. Porrò: *Reformatorem Mercurium huic Emplastro sine ablutione ullâ, vel ignis intentione* (quid hoc dictum alto hoc stylo?) *pro spirituum fugâ, addere docuisse;* non abs re factum pariter scias. Hæc enim coctio Mercurii soluti cum axungiis & oleis, ad humiditatis, vel aquæ fortis, exhalationem, est artificiosa & dextra (*ignis intentione*) edulcoratio, & spirituum corrosivorum expulsio (nullâ hic opus *ablutione;* ut ignoranter garris) sine præcipitatione tamen Mercurii facta; ita, ut verè dulcis; legitimè tamen solutus ab unctuosis, vinculis autem corrosivorum spirituum non ampliùs ligatus; operationes suas naturales liberè possit exercere. Et sic nugæ tuæ, quoad hoc assertum, & quintam hyperbolen, confutatæ manent. Sextum assertum falsum iterum est, quòd scilicet, *dum adhuc esset liquor,* (scilicet solutus Mercurius) *Reformator jubeat Axungiam & Oleum* simpliciter *superaddi, quasi corrosivum acidum in axungia moreretur.* Pingvis hic iterum conceptus & unctuosum mendacium est, juxta illud: *Nunquam subtile cerebrum, venter obesus parit.* Quando hoc assertum & imposturam, *Tackenii,* Reformatori ostendes, ad Kalendas Græcas? Quo in loco, & quâ paginâ, Animadversionum, extat? Et quid sonat hæc propositio: *dum adhuc esset liquor, jubeat Axungiam & Oleum superaddi?* Quales Chymici, tales Grammatici, estis tu, & Scribilla tuus, seu jumentum. Cœcus cœcum ducit; & cespitante altero, non habetis, qui sublevet vos. Crede interim, quòd corrosivum acidum in axungiâ, si non moriatur, leni tamen coctione expellatur, ac mitescat: donec meliora tibi cerebri vacuum suggerat, nobis probabilia. Septimò; ubi dicis; *ex hoc apparere, Reformatorem non habere distingvendi scintillam:* quæ iterum nova phrasis, *Hippocrates?* En! nescis ex Grammaticâ; quòd parva sæpe scintilla magnum excitavit incendium? Profectò, arbitror, me hactenus, omnium consensu, aptè omnia distinxisse, ut imposterum difficile nemini sit, notam illam distinctionis in Tackenio observare, quâ à Viris probis, veracibus Chymicis, & Medicis sensatis, quàm longissimè dissidet; velut è signo Res; ab hederâ Bacchus, cognoscitur.

Octavò; quòd *Chirurgi, pro carne peregrinâ absumendâ commiscent Mercurium præcipitatum pingvedinibus & ungventis, non, ut corrosiva vis deleatur, sed ut non decidat:* magna scientia est, ut putas! Adde, quæso, huic scientiæ, vel inscitiæ tuæ, & hoc, quòd Reformator Mercurium solutum jungat pingvedinibus vel oleis, non ut corrosiva vis in pingvedinibus maneat, sed igne & coctione, ast sine Mercurii præcipitatione, dextrè expellatur: non, ut Mercurius in pingvedinibus corrosione agat; sicut tuus Mercurius sublimatus causticus: sed suâ virtute, à vinculis corrosivorum spirituum dextrè liberatus (non tamen præcipitatus) suas naturales, & à tota suâ substantiâ promanantes virtutes, liberè, ac sine impedimento adjectorum spirituum heterogeneorum, exserere possit: non, ut agat manifestâ corrosione dolorificâ, prout Mercurius præcipitatus; sed benigniter, & virtualiter: non, ut non decidat saltem, sed ut exactissimè in minutissimas atomos divisus, & sic Ungventis & Emplastris intimè commixtus, virtualiter,

non causticè, ratione adjectorum, operetur. Hæc, inquam, si addideris tuæ inscitiæ, magis, profectò, erudiêris, & imposterum de his, & aliis, magis doctè & eruditè scribillare poteris. Legas saltem, sed cum judicio, Animadversiones vel super Unguentum saltem Pediculorum; & eruditior fortè evades. Nonò; *quòd si Vigonis præcipitatus dulcis, & insipidus gustui, unguento commixtus, absumit carnem; & hic reformatoris causticus & rodens exulcerabit, & loco, quo dolores lenire debebat, novos generabit*: negatur tibi in utroque consequentia; quoniam & utrumque tuum suppositum falsum est; adeoque falsa hypothesis falsas infert consequentias. Non enim à Reformatore Mercurius solutus simpliciter, & rusticè, Ungventis commiscetur, uti præcipitatus, qui occultum & corrodens acidum continet; sed in coctione lentâ corrosivo suo privatur, ut magis dulcis, quàm præcipitatus ipse, Ungventis per minima commixtus, feliciores & benigniores edat effectûs in absumendis corruptelis, & excrescentiis, ex lue Venerea obortis, adeoque in plurimis affectibus externis magni momenti remedium fit. Hoc tamen noster *novissimus Hippocrates* aut ignoranter, aut invidiosè, amoris tamen erga proximum stimulo agitatus, exstirpare, miserosque infirmos hoc salutari remedio privare, unicè adlaborat. Vereor autem, ne invanum, quia iniqua ejus indoles jam innotuit undique, & ab Oriente in Occasum percrebuit fama *Tackeniana*. Decimò; prosequitur iterum calumnias armata temeritas, dum ait; *pag. 206. hoc esse artificium, de quo optimè dici possit illud Plauti,*

Ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.

Mi *Tackeni*, jam pridem mihi occalluêre aures ad nænias tuas, & impetuosas detractiones: teque mendacem arguent Urbes & Orbis; quin omnia literata tribunalia, ad quæ contaminati mores tui, & prævaricationes, nec non scelerum colluvies, famâ anteambulone percrebuêre. Etenim

Livore nemo judice fit nocens;
quem prima virtus non peraget reum.

Aliud igitur, petulanti huic sarcasmo tuo quod respondeam, non occurrit, quàm illud Menandri:

μηδ' ἐξομόρξῃ μωρίαν τὴν σὴν ἐμοί.

hoc est:

nec affricato insaniam tuam mihi.

Competere autem tibi, & jure quidem, illud in me vibratum Plauti dogma, pluribus ostendam; ne imposterum tibi pruriat ad cavillandum infamis cuticula; & aures submittas, quas tibi erexit petulantia. Revoca, precor, in memoriam, *nove Hippocrates* (hæc in aurem tibi, ac tuis) annon noveris quondam Patavii Nobilem quendam Gedanensem, Facultatis Juridicæ Syndicum (nomini modestè parco) annon ministrum etiam ejus; quos tuæ commissos curæ & torturæ habebas; qui ambo compluribus citatinis Paduanis tuam, me hercle, medendi peritiam in tantum mihi commendarunt, ut pro verbis lacrymas redderent; &, postquam miseram conditionem, virium & vivifici nectaris dispendium, ab arcanis tuis accersitum (tu toxicum Reformatoris nuncupas) multis gemitibus exposuissent, misericordiam & sanam medicinam à Reformatore deprecati sunt. *Tackeni*, parco nominì tuo, seu Lectoris præsentiam pro debito veneror; cæteroquin, Romani fidicinis Lyram, *Tackenij* medicas nequitias, palam & apertiùs deprædicarem; in particulari ea recensendo, quæ Romæ, diutius quæ Venetiis, medendo dedisti specimina, fraudibus & quæstui intentus. Sed forsan alio tempore hæc

hæc mihi tua extorquebit malitia, ut brevi compendio, & ſuccincto ſtylo publico, divulgem, niſi his ſatiabere. Metum nihilominus mihi incuſſit ſimul, & riſum, ter felix medendi *Tackenij* ars. Metum quidem Patavii incuſſit, dum duo Patavini cives domum meam ſubintrarunt, armatâ manu necem & peſſima quæque minitantes, quodque conſangvineus ſuus funeſtâ cataſtrophe à Medico indocto peſſimè eſſet tractatus, Doctorem pro meritis caſtigare, aut ſtipendium repetere tentantes. Aſt ubi comperi, quòd *Tackenium* pro votis inquirerent, pluribus, in publicum ad eos progreſſus, hanc, de *novo Hippocrate*, intellexi Tragædiam: hincque hiſce non detineri laribus *Tackenium*, pluribus eosdem (profectò in favorem *Tackenii*) informavi. Iterum riſum mihi extorſit *Tackenii* medicinæ prærogativa, dum quondam navigio, vulgo; Barca di Podoa; Venetiis Patavium concederem, &, uti ſors fert, in tantâ itinerantium frequentia, nonnulli eſſent (quorum iterum celo nomen, ad juſſa tua revelaturus) qui, ubi me Medicinam profiteri, per diſcurſum, inaudiſſent, ſtatim, poſt multa lamenta, & prolixam peſſimæ conſtitutionis hiſtoriam, dirasque in *Tackenium* imprecationes, hoc te, pro litro, & curæ præmio, condecorârunt elogio (cito formalia) quel Toteſcho maledetto. Vides, ut ſit memoria in benedictione; ſicut omnium juſtorum? Iterum deinceps, cum Plauto, ad Reformatorem ægros ablega, *ut ſe toxico morti dent*; cùm tu, *novelle Hippocrates*, pſeudoaphoriſticâ lege tuâ, arte brevi, experimento facili & temerario, judicio tumultuario, & per te fallaci, pridem humanum ſangvinem ſtipendiis elocâris. Hæc tibi ruminanda interim profundiùs obtuli, *Tackeni*, ac velut cum Demoſthene ſpeculum objeci, quo tuas intueâre actiones: Plura, *pag. 206.* & *pag. 207.* ſubjungis de Butyro Antimonii, Mercurio vitæ, Pulvere Algerotti, Bezaar Minerali, Cinabari Antimonii &c. quibus, præterquam quòd popularia ſunt, & in Officinis noſtris prima Tironum principia, ac artis præliminaria, non video, quid novi, quid occulti & inauditi, denuò attuleris, juxta promiſſa; niſi quòd obſcuris verborum involucris, & fraudulentis ambagibus, Solem nobis ad meridiem obſcurare tentaveris. Ita enim ſolent umbrarum fœtûs, & obſcuriſſimi Philoſophi.

Nunc, *pag. 208. lin. 2.* Jovis cerebrum crepat, & Pallas naſcitur *operosâ Minervâ*, dum *novus Hippocrates myſterium*, ut ait, *operosâ tamen Minerva aperuit, quod hactenus paucis permiſſum fuit.* Obſtupuit *Tackenius* novum hunc fœtum, operoſa Minerva editum:

Meum verò riſit cor.

Audite iterum operoſas nugas, & obvium ſecretum: *pag. 207.* §. *ult.* *Aurum non ſolvitur ſine ſale in acidis, vtneq; antimonium; imò neq; ipſe Mercurius. Ergo, ſal non deſtruit acida, vt nec vice verſa.* Hûc citato gradu te confer, Oedipe, &, poſtquam explanaveris; *an dæmonum excrementa ſint Alexiteria hominibus in 8. gradû, an hiatus ventris ſit ſpiraculum animæ, an ſi mus in mare mingat timendum naufragium; ex Echo Vindiciarum Tackenij;* nobis etiam hoc *novi Hippocratis* reſolve ænigma. Sed quid te accerſam, Oedipe? Tirones Chymici hoc revelent myſterium. Nimirum Aurum non diſſolvitur in aqua forti, neque etiam in ſpiritu nitri, niſi priùs Sal communis accedat (vel Armoniacus) ut fiat aquâ Regia. Sic etiam Antimonium in aqua forti, ſine adjecto ſale, non diſſolvitur. Verùm alia hîc ſequitur illatio *operosâ Minervâ: Ergò ſal non deſtruit acida:* & *pag. 207. Imò nec Mercurius:* Hîc Rhodus, ut aïs, mi *Tackeni*, hîc ſaltus: hîc veritatis tranſiliiſti limites. Nam Mercurius quibuscunque acidis corroſivis ſpiritibus ſe ſubjicit, ſine ſale: ut etiam ſine ſale communi ſublimari poteſt, ſolis acidis ſpiritibus nitri, vel aquâ forti, ſolutus, & ſublimationi poſt abſtractionem commiſſus. Repeto iterum Myſterium

operâ Minerâ erutum, *paucis aperire permissum* : scilicet : Aqua Regia sine sale non fit, nec sine sale Aurum solvit. Quis unquam obscuriùs docuit normam & modum apparandi Regias aquas, *Tackenio?* At clariùs multi, & pleraque quidem Chymicorum Tirocinia : sicut nunc & Reformator

Vix jam dicta occultare tentavit; &, ecce! *pag.208.* post densam noctem nobis hic invehit umbras, dicens: *Tandem sal, si, cum acidis, inimicitiam, aut occultam aut apertam haberet, id sane fieret manifestum, in solo butyro Antimoniali, tanto sensibili, ut si unica saltem aquæ guttula incidit in illud, statim acidi spiritus sese aquæ associant, & solutum antimonium albicat. In dictum autem butyrum, injice sal commune, naturale, vel artificiale, vel alia salsa, & in quantitate, nil sane movebitur, neque turbabitur quidem, tantum abest ut illud destrueretur.* Sed prodi ex latibulis, & ignorantiæ tuæ asylo, *Tackeni.* Dic, obsecro: si addis & affundis butyro antimoniali salem tartari, vel liquorem ejus, seu salem absinthii, aut alium quendam lixivialem salem, quæ verè & realiter salia sunt, maximè in sententiâ tuâ indistinctè tradita & promiscuè; quis effectus subsequitur? An non contrarietatis notas & signa conspicua deprehendes; uti ipse fateri cogeris, *pag. hac citata, lin. 23?* Nonne præcipitabitur totum, & violentè quidem? Quid igitur invanuum hîc garris iterum, manifestamque doctrinam Lectori reddis ambiguam? An non clara illa sunt, quæ, *pag 454. mearum Animad.* & *pag. 73. Append.* extant? Adduci igitur claram & inviolatam doctrinam nostram, ubi de differentiis salium actum, quòd salia acido-salsa, scilicet communis, gemmæ aut nitri, spiritûs acidos non destruant, sed potius intendant, potentiores ac acidos magis reddant. Verùm cum teneri cerebelli sis, memoriæ labilis, supinæ negligentiæ, &, ut superiùs dixisti, obiter tantùm libros chartaceos pervolvas; imbecillitati tuæ hisce parentabo, ac totum adducam textum meum, qui talis: Seqvuntur tandem Salia acido-salsa fixa, è quorum numero perinde naturalia talia sunt, & arte talia parata. Inter naturalia talia sunt, sal commune, sal gemmæ, & fere omnia salia terræ & maris: nitrum itidem, quod potiùs inter hæc salia fixa, quàm volatilia, rationibus minimè destitutus, colloco: hæc, inquam, salia reverà acido-salsa, non purè salsa esse, facile experientiâ & rationibus demonstrari potest. Nam cùm acida & salsa tantopere invicem contrarientur, ut, ubi ubi sese mutuò attinguut, se invicem etiam destruant, quod ex omnibus acidis & salsis liquoribus invicem commistis loculenter patet, hæc autem denominata salia spiritûs acidos non solùm non destruant illis permixta, verùm, cum iis conjunctim destillata, eos potentiores & acidiores reddant: qvid evidentius in rerum natura esse potest, quàm quod his salibus jam dum de aciditate tantum fuerit insitum, quantum illis naturaliter competit; huic plus; alteri minus; ad uniuscujusque speciem, & providæ naturæ, in terræ visceribus, ordinationem ac naturalem salium susceptionem. Porrò ex iisdem salibus acido-salsis fixis spiritûs acidi corrosivi destillatione facilè eliciuntur; ex salibus verò purè salsis nequaquam: quamvis plurimi Chymici in hac sententia huçusq; detineantur. Verùm falluntur,

luntur, ſiquidem ultra rei cujusdam inhærentias naturales, è re aliqua quicquam extrahere poſſe, repugnat Philoſophicis & naturalibus principiis; & vice verſa.

Concludunt tandem doctrinam hanc de ſalibus, ſalia fixo acido-ſalſa arte talia elaborata; è quorum ſerie Tartarus Vitriolatus, ſeu potius ſal Tartarti vitriolatum unicè ſe offert, quod in uſu, & parari ſolitum in Officinis Pharmaceuticis: quamvis omnia ſalia fixa purè ſalſa, eodem modo vitriolari (ut ita more conſveto loquar) poſſint, & à naturali ſua indole immutari, ſi eximiæ in iisdem virtutes, taliter immutatis, eluceſcerent. Tartari vitriolati dexterrimam præparationem, abſterſis erroribus, in ejusdem deſcripta Præparatione commiſſis, tradidi in Præmiſſis, ſub proprio Titulo: quas conſulat Lector Amicus.

Vides iterum, *nove Hippocrates*, quòd hæc quoque in riſum noſtrum, ac tui ludibrium, diſſerueris. Sed pro meritis hæc te circumveniunt mala, quoniam, cum Cornelio Gallo, tibi hæc accinunt:

Te ſolum doctum, te, jactas, eſſe peritum
 Hippocratem: aſt Otto! deſipis ipſe magis.
Multa licet nobis referens, eademque revolvens,
 Fallis, & alloquium conſpuis ipſe tuum.
Deficit auditor: non deficis ipſe loquendo.
 O ſolâ doctum garrulitate virum!

Hæc ubi Poëta cecinit, ſiparium clauſit, &, cum riſu, populo dimiſſo, neſcio quis Auditorum feſtivè, de turbâ, non ſine ſale, ſubjunxit ex Eraſmo: Profectò facetus hic Otto eſt; miror, *ſeptenis cùm ſit, quod nondum ediderit dentes.* Sequitur

Capitulum XXVI.

cujus inſcriptio:

Dicta cum factis componit.

Addo totum capitulum.

Acidum autem quodcunq; ſi deſtruitur, id fit non à ſalſis, vt dixi, ſed ab Alcalizatis, aut eorum naturam redolentibus, mutaturq; in aliam indolem, juxta acidi differentiam. Vt per exemplum; Reformator docet crocum martis quem aperitiuum vocat cum acidis præparare, quem probo. Docet & alium crocum in ſola flamma, quem adſtringentem appellitat; ignorans, quod & ignis flamma ſit acida, vnde & hic crocus, ſimilis erit priori; hunc voca, vel adſtringentem, vel aperientem, juxta effectum, quem poſt ſe relinquit. Aciditatem, communicat flamma, omnia inflammabilia, vt ligna frutices herbæ &c. Hanc inflammabilem aciditatem, diuenditat ipſus reformator (a), pro ſpiritu ſalis armoniaci acido, & hoc loco, illum plane ignorat.

In aqua oſtendi alcali, nunc in igne acidū, licet rudi exemplo, noſtris tamē ſufficit.

a. In Appendice fol. 73.

Multis videbitur, me hoc loco paradoxa proferre, quod ignis flammam, acidam dico. Imò repeto, ignem accedere proxime ad ſalis naturam, conſtantem ex alcali & acido (b), ea propter eſt mordicans, acris, acetoſus, incidens ſubtilis, penetrans, purus, incorruptibilis, incombuſtibilis, & eſt illud quod a corruptione præſeruat: Et ſicut in ſale acidam partem ſeparaui; eam nunc etiam in flamma ſeparabilem eſſe, hac mechanica oſtendam.

b. Natura in omni re ſimilis,

Ignis & ſalis proprietates.

Plumbum fit minium.

Plumbum exuritur aridis lignis in minium, sunt autem plumbi libræ centum, postquam illud in minium conuersum, reperiuntur centum & decem: quæritur, undè minium acquisiuit decem libras? profectò nil ei superadditum fuit, nisi sola flamma, hæc itaq, assumpsit corpus in plumbo, hoc autem corpus, quod plumbum auxit ex flamma, est acidi saporis (a) id probat sequens mechanica.

a. Alcali volatile ex fuligine distillatur, cuilibet notum est.

Distilla ex retorta vitrea aperto igne, de illo ipso ligno quo cum plumbum exussetis, & extillabit liquor acidi saporis, qui extra retortam in flammæ forma, plumbum lambit eique commiscetur, fixaturq, in alcali.

Refunde minium in plumbum, & habebis centum libras, vt prius, adeoq. decem libræ, non erant, nec minium nec plumbum, sed acidum, ligno expulsum. Hoc autem cum non sit plumbi natura, cum eo non colliquatur, & quia sibi soli sufficiens non est vt ait Hippoc: fugit in plumbi reductione in elementa, vt de sale Tartari, oleo aceto & reliquis supra ostendi.

Plumbum fit litargyrium.

Hoc alcali artificiatum ex plumbo, in minium conuersum cum igne & acido vegetabili: vel idem plumbum cum acido minerali in litargyrium: si cum oleo, vel pinguedine coxeris, tunc alcali agit in occultum acidum pinguedinis, alcalium more, & acidum vicissim in alcali, & coagulantur in neutrum.

Emplastra ex plumbo antiquissima, chimica arte parata.

Sic fit emplastrum Triaphar macum, vt & de cerussa, reliquaq, hujus census, vt in sapone ostendi: cujus inspissationis causa, reformatori hactenus ignota fuit, vt testatur in epistola ad me; quod nimirum, oleum tartari cum alcali picis instar inspissabatur (vt cap. 21.) & pharmacopœis scribit: hæc secundum artem coqui.

plumbum dat colores & vitrum.

Inter metalla autem nil reperitur quod cum acido constanti, promptius in amicitiam coit, quam plumbum; juxta acidi enim speciem, mutat formam, vt de Alcalibus dixi. Aceti vapor, illud in candidam vertit cerussam: Acidum in flamma; in rumbrum minium cum Acido sulphuris, ad dito igne; vertitur in nigrum cum acedis mineralibus, impuris, & mixtis in litargyrium duplex vertitur, cum acido argillæ flavæ; in vitrum buxei coloris, cum acido argillæ nigræ in fuscum colorem vitreum vstulatur (adi vitrarios) ea de causa, qui metallorum fusioni & purificationi flagrant, illud honorant, quod omnis generis acida absorbet, & metallum ab omni macula purum relinquat.

a de prisca medicina.

plumbum quomodo refrigerat?

Veteres notarunt, ex acido, inchoari in viuentibus omnes inflammationes (attestante id Hippoc: (a): in homine inquit: in est acidum, acerbum, acidissimum, aliaque sexcenta: quæ pro copia & viribus varias habent facultes.) Excogitarunt propterea ex plumbo varia vnguenta & Emplastra, quo acidum illud absumerent; & quo sæpius, dicta vnguenta mutantur, tanto celerius acidum consummunt, malumq, tollunt: hanc acidi assumptionem, pro vulgi captu, refrigerare vocamus, quatenus caloris causam mortificat.

Magnum quid præstaret Capituli inscriptio, *Tackeni*, si promissa amplissima actione potiùs, quàm nomine, demonstrares; si actio responderet nomini, nomen actioni; neque foret nomen inane, & imposturæ genus immane. Sed quid hîc iterum eruam arcani, & secretioris doctrinæ, præter multa absurda & falsissima? Aliud non, quàm iteratas in Reformatorem invectivas, in quatuor partes distingvendas. Prima est, dum ait; *quòd acidum quodcunq, fit destruitur, id non fiat à salsis, sed ab Alcalizatis.* An iterum curta tibi memoria est, *novelle Hippocrates*, quòd, paulò in superioribus, alcalia, & alcalizata, expresse salia dixeris, uti & re ipsa salia sunt, uti sal Tartari, Absinthii, & plura lixivialia? Ergo: acidum quodcunque si destruitur, id à salsis evenit. Unde aphorismus tuus falsus & insulsus est: neq; mihi, sed tibi, contradicis. Verùm si salia distinctâ methodo tractares, ac genus & differentias, seu specificas rationes, observares; ad hos scopulos non impegisses. Ast si sincerus, & sceleris purus esses, nec latibula tibi forent castra: quâ ratione Re-

ne Reformatorem unquam refutaſſes? Ubi *novus Hippocrates* in Lunæ concavo adoleviſſet? Quando noviſſimi ſalis Viperini ſtultiſſima fundamenta edidiſſes? Quando ſapientibus inſultaſſes,

inſolens iniquos libros effutiens?

Exitus igitur *acta probat.* Igitur & ego ſæpe trita jam iterum ingero; quoniam ſalia communia, quæ ſunt acido-ſalſa, acidis amica ſunt: ſalia verò purè-ſalſa, utpote Tartari, & lixivialia alia, acidis inimiciſſima, eaque deſtruunt; prout ipſe docuſti: adeoque quæſtionem & tractatum de rebus in quæſtionem de nomine turpiter detorques. Ut vel ſic, rei veritatem obſcurando, ludicrâ æquivocatione Lectori imponas, & rumuſculos veneris: dum ſalia communia acido-ſalſa propriè & antonomaſticè quidem ſalia appellitas; reliqua verò ſalia alcalia baptizas: non obſtante, quòd in ſuperioribus iteratò ſalem Tartari, & ſalia lixivialia (prout reipſa ſunt, & quidem purè ſalſa) ſalia cognominâris. Sed hic morionum mos eſt, ut in plano ſe ceſpitare ſimulent, vel ad meridiem lucernâ obvios inquirant; ut vel ad riſum, vel indignationem, arbitros ſollicitent.

Secundò dicit; *Reformatorem ignorare, quod & ignis flamma ſit acida, pag. 209. lin. 7. unde & Crocus martis adſtringens ſimilis ſit croco aperienti, quatenus ab igne aciditatem & vim aperiendi acquirat.* Sed quàm inſulsè & iniquè, contra omnem rationem & experientiam! Non enim Reformatorem ſolùm arguis, ſed D. D. Auguſt. & tot tantoſque doctiſſimos Viros, qui & ipſi crocum Martis adſtringentem, ſolâ reverberatione parandum, tùm etiam aperientem, cum ſpiritu ſulphuris, edocuêre, magnamque inter illos diſtinctionem obſervârunt. Te igitur ſapientiorem omnibus ſiſtis? Ignis flammam, quatenus ignis, acidam eſſe; quid abſurdius cogitari poteſt? Ferculum dignum eſſe ſpiritibus infernalibus & mendaciorum, concesſerim; de cætero neminem credo, præter *novellum Hippocratem*, ignis flammam delibaſſe. Si aliqua aciditas cum igne exhalat è lignis accenſis, & in auras abit; illa non ignis eſt, ſed ejus nutrimenti, ſcilicet ligni, aut alterius rei accenſi, in quam ignis immediatè agit, eamque in ſua elementa reſolvit. In natura non datur acidum fixum, quod conſtans in igne perſiſteret. Quomodo igitur in croco Martis adſtringente, qui tot ignis torturas ſufferre debet in ſuâ præparatione, acidum in reſiduo manebit & conſervabitur? Ignem dixit *novellus noſter Hippocrates* ſæpius ipſe ſalia lixivialia alcalizare; alcalizatio autem, juxta ejus ſententiam propriam, eſt privatio omnis aciditatis in ſalibus. Si itaque leviori ignis operâ ſalia lixivialia, ex ejuſdem mente, ſuo acido privantur; imò acidum omne, & totum, ex lignis ardentibus, unà cum flammâ, exhalat, aut potiùs expellitur: quomodo in Croco Martis adſtringente, in tam diuturna & violentâ ignis torturâ, acidum conſtans perſiſtere poteſt: aut, quod abſurdius, ipſe crocus Martis à flamma ignis acidus fieri & reſolvens? Si ignis flamma acida eſſet, aut acidum in igne conſtans perſiſtere poſſet; ſalia utique lixivialia non magis alcalizarentur, ſed acido-ſalſa potiùs efficerentur. Hoc autem è diametro oppoſitum eſt ſententiæ *novelli Hippocratis*, qui ait ſæpiſſime; ſalia ab igne magis alcalizari, perdere ſuum acidum in igne, *pag. 59.* & in plurimis locis aliis. Ergo falſus eſt hic *novus Hippocraticus* aphoriſmus, qui denuo apertè ſibi contradicit. Duo enim contraria, de uno eodemque ſubjecto loquendo, conſiſtere ſimul nequeunt; niſi in tuâ *Hippocratica noviſſimâ* Philoſophiâ aliter ſe fortè res habeat. Sed reſipiſcit *Tackenius*,

malè sibi conscius, in *eodem paragr. pag. 209. lin. 12.* dicens: *Aciditatem, communicant flammæ, omnia inflammabilia, vt ligna frutices herbæ &c.* Hoc assertum priori hypothesi contrarium iterum est, & tamen etiam falsum; quia aciditas non est communicabilis, vel permiscibilis, cum flamma; cùm nulla aciditas in igne persistere, vel igni resistere queat: & quomodo igni ei it communicabilis? Aciditas proinde, ut verè loquamur, vi ignis & flammæ ex omnibus rebus, vegetabilibus, animalibus, & mineralibus, non ut ignis, aut flamma ignis, sed ut fumus, vi ignis, potenter & totaliter expellitur, ac in auras protruditur; non in igne, non in flamma remanet, ipsi igni non commiscetur, nec cum illo uniri, aut quicquam commune cum igne habere potest. Si itaque aciditas omnis ex lignis, aliisque rebus combustibilibus & inflammabilibus, unà cum igne exhalat, vel igne expellitur: quomodo illa aciditas humida, vel acidum illud humidum, in igne simul manebit, simulque sese insinuabit in id, quod in igne, & potenti ignis flammâ, uti Crocus Martis adstringens, aut res aliæ, diu multumque detinetur, & fortiter reverberatur? Nonne hæc sunt absurda? Tertiò iterum inquit, *ibidem, lin. 15.* absurda absurdis cumulando: *Hanc inflammabilem aciditatem* (miror, *Tackeni*, quòd non dicas: hanc inflammabilem aquam; quia hic spiritus totus est aquosus & humidus) *divendit at ipsius reformator, pro spiritu salis armoniaci acido, & hoc loco, illum planè ignorat.* Optimè planè dixisti; sed malè prosequvutus es. Verùm quærit Reformator ex te; utrum jam dum gustaveris flammam, & favillas Averni? Aciditatem, vel propriè spiritum aliquem acidulum aquosum, uti ex lignis vel fructibus exhalat, inflammabilem esse, & statuere, absurdo absurdius est. Exemplo tibi sit sulphur commune, ejusq; spiritus acidissimus. Sulphur commune facilè accenditur, &, quod in illo verè combustibile est, sub campanâ conflagrat, & in suum chaos vel elementum abit; ejus autem aciditas humida, aut humidum acidum, unà cum flamma exhalans, ex parte resolvitur in liquorem acidissimum humidum; quem spiritum, vel oleum, sulphuris dicimus. Hic verò spiritus non fuit ipsa flamma; aliàs enim in flammam, in ipsum ignem, facilè iterum converteretur, & inflammabilis esset: non est autem inflammabilis, sed igni sat fortiter resistit, & haud exiguâ vi ignis opus habet, si destillari, & per retortam, vel alembicum, propelli debeat. Ergo cùm flamma invisibiliter saltem exhalat, & acidum, quàm grave & crassum etiam sit, in flamma & igne constans persistere nequit, ut neque cum eo sese unit, sed fugit, in aera dispergitur, ac in chaos universi abit: itaque insulsè & & absurdè loqueris, *quòd Reformator inflammabilem aciditatem* (aquosum spiritum acidum inflammabilem: risum teneatis, Amici) *divendit et pro spiritu salis armoniaci acido.* Quid propriè sit spiritus salis Armoniaci acidus, hoc Reformator superiùs fundamentaliter & verè te docuit. Hæc verò, quæ tu doces, phantasticus aliquis enthusiasmus, aut furia, & Megæra, quæ flammas gustavit, tibi suppeditavit, & vacuo tuo cerebro impressit; ut mundo & incautis imponas, ac novum & pseudo-Evangelium scholis & Athenæis evangelizes. Verùm enim verò: absente caupone tecum rationes iterum digessisti, *nove Hippocrates*, dum simplicibus & fatuis te sermocinari credebas; tributarios omnium assensûs tibi futuros, illico opinabaris; Harpocratem in officio & silentio Reformatorem moderaturum suspicabaris. Verùm! Spes alunt exules: opinio te fefellit; &, quos delusisse credebas, hi te in triumphum & forum lætis adducunt quadrigis. Sed quid iterum de te audio, *pag. 210. lin. 1. Acidam partem in flamma separabilem esse?* Quomodo hæc antecedentibus conformantur? Quomodo sequentibus concordant? Nam, *lin. 11.* dicis: *Plumbum dum in minium exuritur, incrementum ejus ex solâ flammâ in plumbum assumpsisse.* &c. Si verò acido pars in flamma separabilis, nullumque acidum in igne consistere

potest;

poteſt; quod mechanicâ demonſtratione, & experientiâ ipſa confirmatur: quomodo flamma acida incrementum hoc plumbo dederit? Porrò: Corpus hoc, ſcil. minium, non eſt acidum, nec acidi ſaporis; affuſo verò liquore acido, aceto deſtillato, tunc demum redditur dulciſſimum ſapore. Hinc ſaccharum Saturni, quod aceto extrahitur, vitriolum Saturni appellatur, & in aqua diſſolubile eſt, ut reliqua ex metallis vitriola, ſeu ſoluta metalla. Hæc autem ab acida tua flamma non procreantur, quin potiùs omne acidum, & ſaporem, quo Vitriola metallorum gaudent, ignis flamma expellit & fugit. Nulla ergo aciditas, nullumque incrementum minio à tua acida flamma accedit. Si tamen erudiri cupis, *Hippocratice Philoſophe*, en! ſuſcipe informationem à Reformatore, neque verecundare, te doceri à Zwelfero tuo, qui tibi & olim auxiliarem dextram extendit, ac manu te duxit, quò minùs de lubrico Doctoratûs ponte congenita cerebri imbecillitas & vertigo te præcipitem ageret. Dico autem tibi, quòd incrementum illud, in rebus quibusdam fortiter calcinatis, non fit ab acidâ tua flammâ, ſed attractum quid ex aëre, &, uti loqvuntur, ex aſtris impregnatio, vi ſiccitatis humidum appetentis. Reſidere autem in aëre ſalem ejuſmodi univerſalem & humidum, qui vi attractivâ à calcinatis, quáprimùm ab igne remota ſunt, allicitur; illud experientiâ ipsâ verè & realiter demonſtro: & quidem in hoc genere minerali & metallico. Nimirum ſi Vitriolum commune, cujuscunque generis ſit, fortiter & extremâ ignis torturâ calcinetur aut deſtilletur, illudque, poſt peractam calcinationem, aëri, aſtriſque exponatur; verè illud augetur & incrementum ſumit: ex quo tandem illud attractum aquâ ſimplici copiosè elicitur, & in ſalem mirabilem nitroſum ferè redigitur coctione. Hic verò ſal nitroſus (non tamen nitrum) ante impregnationem aut attractionem, in Vitriolo calcinato, vi ignis & flammæ omni ſapore & aciditate privato, nequaquam exiſtebat aut exiſtit; quoniam nec granum illius poſt peractam calcinationem ſtatim elicies. Similes experientias à metallurgis experière plures; qui tibi manifeſtè has accretiones & impregnationes aëreas & aſtrales demonſtrabunt. Diſcas itaque, ignem ſaltem urere & exurere, diminuere, privare, reſolvere violenter principia, deſtruere (intellige deſtructibilia) & mortificare, quidquid immediate attingit: tantum igitur abeſt, ut incrementum rebus calcinandis largiatur: aërem verò vivificare, augmentare, & conſervare ac incrementum addere, actu & potentiâ, mediatè & immediatè. Et ſicut moderni Doctiſſimi Viri & Philoſophi, Aquæ omnia ineſſe ſemina, ſtatuunt: ſic ego, illis tamen nequaquam contrarius, audeo affirmare, in aëre quoque eſſe plurima, juxta modum inhæſionis, magis tamen ſpirituoſa & vivificantia rerum; quàm in aquis: cùm etiam, quæ in aquis hæſitant, putredini priùs magiſque ſint obnoxia, quàm quæ in aëre. Quamvis & aëri corruptibilia ſæpe, & peſtifera communicentur ſemina, eique, atomorum inſtar, innatent volitantia; non tamen in aëre, ſed alibi, in terræ antris, aquis putridis ſtagnantibus, ac cadaveribus putridis, in vitam animata, ac, veluti priùs, generata: quippe quæ, ſi ulteriùs ſymbolizentur, ſeverè mox in genus humanum, mox in bruta animalia, & quidem ſpecificè in hæc vel illa, inque immenſum aucta & multiplicata, tyrannidem ſuam exercent: eoque faciliùs & potentiùs: cùm aëre non carere; ſed aëre reſpirare, illumque attrahere & aëre quaſi vivere cogamur.

Altera præterea *novelli Hippocratis* proba, *pag. 210. paragr. 2. quòd flamma acida lambendo plumbum, ei commiſceatur, fixeturq; in alcali, & hinc illius incrementum;* falſiſſima etiam eſt, & craſſa ac ruſtica, ſeu *nova Hippocratica Philoſophia.* Nam liquor acidulus, & oleum craſſum fœtidum, quæ ambo ex lignis, ſive comburantur in aprico, ſive per retortam deſtillentur, exhalant; quomodo ab

do ab igne ſimul & ſemel è ſuo corpore, ligno ſcilicet, vel aliâ re, expulſa, iterum in eodem igne violento reverberii conſtanter perſiſtere, à liquidâ, aquoſâ, & oleoſâ formâ & ſubſtantiâ, in ſolidam & fixam, ac planè aliam, ſubſtantiam, in alcali (obſerva bene) reduci, penitus transſubſtantiari, & in planè aliud eſſe, à natura priſtina alienum, transmutari poſſunt? Factus eſt transſubſtãtiator noſter *novellus Hippocrates*, imò forte omnipotens, *Tackenius*. Quis unquam audivit, liquorem aliquẽ aquoſum, & oleum quoddam craſſum, ambo fugacia in igne naturâ ſuâ, transſubſtantiari poſſe in alienum quid, naturæ priſtinæ contrarium planè, fixum alcali? Quæ ſtupiditas hæc eſt? Si absq; lignis, ſed carbonibus ſaltem, plumbi reverberatio fiat; nonne æquè bene in minium, calcinatione hâc, aut reverberatione, plumbum convertitur; carbonibus autem acidus hic ſpiritus non ampliùs ineſt, ut neque oleum fœtidum craſſum, ſed ineſt illis ſaltem ſpiritus ſuffocativus, qui in clauſo vaſe, in retortâ, igne etiam violentiſſimo, expelli nequit, niſi in aprico ſenſim comburantur? Unde igitur tunc illud minii aut plumbi augmentum, deficiente ſpiritu hoc acido & oleo, ſuam habet originem? Non equidem negare potes, *docte Chymiæ Profeſſor*, quòd ſi ligna per retortam, in clauſo ſcilicet vaſe, deſtillentur, &, expulſis eorum ſpiritibus acidulis aquoſis, ac oleo fœtido; carbones tantùm in reſiduo maneant, nec unquam cineres ex illis fiant, clauſo in vaſe, vel retorta. Cùm igitur reſiduis illis carbonibus à deſtillatione neque de ſpiritu hoc acido aquoſo, nec oleo fœtido, quicquam ampliùs inſit; ſed totum expulſum: ergo neque alii carbones hoc ſpiritu & oleo fœtido prægnantes erunt, qui in calcinatione plumbi & minii, carbonibus ſolis peragendâ, incrementum addere, ac in alcali fixari poſſent. Unde igitur, in illa carbonariâ calcinatione, aut reverberatione, plumbi incrementum acceſſerit, hoc deficiente ſpiritu & oleo; non abs re quæro. Ampliùs dicam: Si ſpiritûs acidi lignorum, & oleum fœtidum, in flammam converſa, plumbum in calcinatione lambendo, ſeſe illi unirent, incrementumque plumbo & minio adderent; conſequenter ſubſtantialiter minio poſt calcinationem inhærerent: ejusdem ſubſtantialia ergo, uti & accidentia inſeparabilia, utpote odor & ſapor, adeſſe in minio deberent, quæ ſine illorum deſtructione abeſſe nequeunt. Sed neque ſapor, nec odor horum, neque etiam alcali quoddam fixatum reſolubile, in minio reperitur (quod tamen dicis, *Tackeni*, *hæc in alcali fixari*, id eſt, in ſalem reſolubilem aquâ: nam alcali eſſe, & non reſolubile eſſe in aquâ, implicat) Vides ergò, quòd omnia vana & inania phaſmata ſint, ſeu nugamenta, quæ garris de tua acida flamma. A quâ ne empyrevma contrahas, caveto.

Porrò ais eâdem veritate, eademque *pag. lin. 25. Refunde minium in plumbum, & habebis centum libras, ut prius.* Hoc pariter falſiſſimum eſt, & experientiæ nequaquam correſpondet. Convertitur nempe haud parum de plumbo, ejusdem nimirum humiditate Mercuriali, vi ignis, privato, in ſcorias: quod clarè patet in leni liquefactione ſaltem plumbi. Semper enim aliquid ſcoriarum, quotiescunque tantùm igne leniter liquatur, decedit, & in pondere diminuitur. Annon a. in violentâ ac diuturnâ hac calcinatione & reverberatione plus ſit deceſſurum; judicet, qui mente conſtat. Vides autem, quàm audax ſis, *Tackeni*, in ſcribiltandis tot tantisque nugis falſiſſimis.

Pag. 211. lin. 6. mirabilem iterum affert paragraphum de *alcali artificiato ex plumbo*; & de *occulto acido pingvedinis*, quod *actione & reactione coagulentur in neutrum*. Quæ non minùs, quàm priora, abſurda ſunt atque ſtupida, ignaro *novello Hippocrate*, quòd totum minerale, ſeu metallum etiam ſolutum, in pingvedine ſolâ tandem ſolvatur, expulſo menſtruo corroſivo aut acido,

ac

ac corpus ſolidius, ſeu duriuſculum, ex pingvedine efficiat, ulteriore & leni coctione; non verò quòd ab acido occulto pingvedinis hoc eveniat; ſed ab ejusdem unctuoſitate, ſulphuribus metallorum & mineralium cognatâ, unicè perficiatur.

Pag. iterum *211. lin. 16.* paria ſuperioribus addit, ac ad *Emplaſtrum Triapharmacum* (pro complemento arcanorum) tractandum deſcendit. Sed arrigite aures, Tirones; videte, num Pædagogus non ceſpitet in conſignanda manipulatione; quî nimium Lithargyrii, Minii, &c. pro Emplaſtris, Triapharmaco & Diachylo, conficiendis ſolutio peragatur. Hæ enim primæ nobis ſunt & notiſſimæ inſtitutiones: cùm è contra *novellus Hippocrates* in ignorantiæ tenebris adhuc ceſpitet. Sed quâ ratione accidit, *Tackeni*, quòd vel nullum paragraphum tractas, quin à mendacio vel auſpiceris, vel in illud deſinas? Ubi hæc unquam tecum rancida & unctuoſa argumenta: quando, de ſapone conficiendo, vel verbo, vel ſcripto, tractavi? Produc adhuc ſemel illam epiſtolam fictitiam, *quâ oleum Tartari cum alcali Viperarum picis inſtar inſpiſſabatur:* adduc literas Uriæ; & palam ex illis fiet, quâ ratione fraudulenter me ſubornâris mendaciis & adulationibus; tum & Celſiſſimo Principi Holſatiæ Slesvicenſi palpaveris, novus denique Hypocrita fueris. Sed abbrevio, cùm pluribus de his te convicerim, *pag. 21.* Quin vexat te laconiſmus noſter, *Tackeni;* quòd ſuccinctis verbis (ita & D.D. Auguſtani) ſcripſerim Pharmacopœis: Coquantur ſecundum artem? Proh! quam ollam exornas! Vah! quæ bellaria nobis apponis! Tam temerarius ego non ſum, ut Doctiſſimos quosque viros inſcitiæ arguam; qui cum exercitatis Pharmacopœis ſuas præſcriptiones conſignant, illud vulgatum addendo: Fiat lege artis. Conſule Autorum myriades, ac ubique reperies hanc, quam addo, clauſulam; licet non ſemper ſufficiat, & in omnibus: de qua in noſtra Pharmacopœia pluribus diſſerui. At verò tam ſupinè negligentes, & ſuperbè arrogantes, vix ullos deprehendes, qui tecum oſcitanter illud vulgatum obganniant: *ea hic enarrare, nimis operoſum eſſet, lampada tradidiſſe ſat eſt, pag. 136. lin. 24.* prout paſſim omnes diſcurſus hactenus aut fraudulenter obſcuras, aut negligenter proſequeris, aut ſine crux, ut dicitur, finis & abſolvis; Lectorem deludendo. Reſiduos tres ſequentes paragraphos per tranſennam intueor: quòd nimirum *Emplaſtra ex plumbo antiquiſſima, chimica arte parata ſint.* Gaudete ergo Unguentarii, qui Ceratum, qui Emplaſtra, noſtis decoquere! Gratulamini vobis, Tirones, qui ſaltem Emplaſtrum Triapharmacum coquere noſtis. Vos eſtis, teſte *novo Hippocrate*, in antiquiſſimâ arte Chymicâ exercitatiſſimi, & ſufficienter inſtructi; ſicut *novellus Hippocrates* in noviſſimi ſalis Viperini antiquiſſimis ac ſtultiſſimis fundamentis. Item obſervemus; quòd *inter metalla nil reperiatur quod cum acido conſtanti*, (teneatis riſum!) *promptiùs in amicitiam coeat, quam plumbum:* ſed immemor ſui; dum Hippocratem Coum invocat, qui ait: *de priſca medicina: in homine ineſt acidum, acerbum, acidiſſimum, aliaq; ſexcenta, quæ, pro copiâ & viribus, varias habent facultates &c.* Illam propoſitionem ſtatim falſiſſimam reddit, *pag. 212.* ubi ait: *lin. 19. Veteres notarunt, ex acido, inchoari in viventibus omnes inflammationes.* Hoc probo eſſe falſum. Per tuum *Hippocratem* in homine reperitur acidum, acerbum, ponticum, aliaque ſexcenta. Ergo non tam ex acido, quàm acerbo & acerbiſſimo, in homine & viventibus ſuccenduntur inflammationes. Hinc etiam ruit, quòd per plumbum, & ex eo deducta Unguenta & Emplaſtra, omnes in viventibus inflammationes tolli debeant: prout *ſequenti paginâ* doces: cùm ſit diverſa inflammationum progenies & origo, nec omnibus hîc acida opponantur. Nam & ipſe docuiſti, quòd alcalibus purè ſalſis, non acidis, dolores & inflammationes podagricorum tolli debeant; verâ methodo &

curatione per contraria. Iterum igitur vides, *quòd aliter oleant catuli; aliter sues.* Transeant cætera sine ulteriori examine. Nam ex textu ludicra illa Hippocratica doctrina patet. Sequitur

Capitulum XXVII.

cujus inscriptio:

Acidum in flamma probare pergit.

Textus hic est:

corallorum Tinctura.

Perto igne reverbera corallos integros ex gr: vncias duodecim per 6. dies & noctes, (perito seruit ignis pro distillat: spiritus vitrioli) & reperies vncias 15. id est, tribus vnciis auctos, & in puluerem conuersos subtilissimum. Hoc augmentum nil aliud est, nisi acidum ex flamma, quod corallia dissoluit, & cum ipsis coagulatur & fixatur, acidorum more in salsum. Huic salso, cum affuderis acetum distillatum, non emittit bullas, vt alias contingit, in corallis non reuerberatis acido nimirum sunt saturati, hosque dissoluit, in pellucidum, semi acidum liquorem, qui licet pellucidus & sine colore, latentem tamen habet sanguineam rubedinem, quam spiritus vitrioli affusio, in momento manifestum reddit. Hanc rubedinem non introduxit, neq; acetum, vt neq; spiritus vitrioli: alias semper rubesceret mixtura, quando magisterium ex corallis vulgari modo præparatur. Oportet ergo, mechanica necessitate, hæc rubedo in corallis clam latitasse, & ignis ope, ad maturitatem productum fuisse: de quo nunc plura dicere lubens supersedeo: satis est quod contra reformatoris somniatam doctrinam, acidum, hoc salsum non destruxit, & corallorum tincturam, in igne constantem, me ostendisse, quam porro ingenio separabis, & se ipsa laudabit.

Tinctura hæc est Rector vel Archeus, qui cum corallorum vita pari passu ambulat magnarum virium, mori nesciens, neq; in igne, vt in vino ostendi.

Antimonium fixatur acido, ex igne.

Sic, Antimonii regulum, in flores eleuatum Ex: gr: vncias 12. mitte, in arenam, vitrariorum fornacis, in idoneo terreo vase largo, benè cooperto, ne incidant volitantes cineres, & remotè ab oculo, vbi flamma fluctuat, ne scil: liquetur, sic stet per 8. dies, post vasculum appropera oculo vicinius, quinto quoque die, parum, usq; ad quinquagesimum circiter, tunc reperies flores reguli, in puluerem rarum, leuem & candidissimum fixatos, & duabus vnciis auctos, ex acido ab igne haustum, quod terreum vas, sinè læsione, spirituum more, penetrauit. Hic regulus, pridem leni igne fundebatur, nunc (antimoniali) fusioni resistit, nisi flantibus follibus urgeatur, tunc spiritus acidi ex ignè ad elementa redeunt; & reguli inuenies uncias 12, vt etiam de plumbo ostendi.

Similiter pertracta antimonium crudum, & dimittet volatiles acidos spiritus, aliosq; fixiores ab igne induit vertiturq; in candidum puluerem, antimonio diaphoretico similem, in medicina majoris facultatis, quam illud quod cum nitro comburitur. Ratio est, quod hic, non tantum sulphuris cum nitro deflagrat, sed fixatur à proprio regulo; hic, ab igne. Quod hac mechanica docet: Coque antimonium, quod cum tribus nitri partibus commistum, ac per vices accensum & calcinatum sit, in aqua simplici: in illa ebullitione, nitrum à sulphure (antimonii in alcali combustum) dissoluit sulphur antimonii, jam fixum (quemadmodum, alcali tartari bulliens, soluit sulphur commune pro lacte, (a) vt habet Crollius) huic solutioni, calidè filtrato insperge acetum (& senties sulphuris odorem) quod statim ab alcali combibitur, & sulphur cadit, in album, rarum, leuem & spongiosum puluisculum, hunc ablue. Cujus dragma cum aceto in peste (b) exhibitus, majoris est valoris quam vncia non cocti & soluti: hinc liquet, quod sulphur antimonii quod alias cum nitro deflagrat fixatur à proprio regulo, hic ab igne, in vasculo supra nominato adeoq; perfectior erit.

a lac ex sulphure antimonii, magnarum virium

b Antimonium fixum antipestilentiale.

In ignis flamma itaq; est aciditas, quam sicut plumbum, corallia & antimonium combibere ostendi, sic etiam ipsum ferrum; quod cum hoc & reliquis acidis omnibus,

omnibus, cum igne in rubiginem vertitur; adeoq; nulla est differentia, inter crocum martis qui fit, vel cum manifestè vel occultè acidis, vel ambo sunt constrictivi, vel aperitivi. Crocus martis.

Animadvertat Benev. Lector, quàm mira, quàm inaudita, & quàm occulta à sensibus & cognitione, juxta promissa, hîc tractat. Non est Chymicus liber, qui huic materiæ paginas aliquot non consecret inaniter. Et tolerandus iterum foret gloriolæ ardor & pruritus, si propria, licet communia & obvia, tractaret: sed illa semper nobis obtrudit, quæ aliunde subtraxit; & de arrosis ossibus iterum substantiale jus elixare nititur, dum speciosis marginalibus, prout, *pag.214.* aliena cohonestat; quasi vel sic Lector hunc *Hippocratem* venerabundus sit elaturus. Dic, mi *Tackeni*, annon hanc absurdissimam *coralorum* Tincturam descripseris ex Hartmanno, *Bas. Chym. pag. 180?* Dic iterum; an illam aliquando præparaveris? Profectò, si hujus processûs periculum fecisses; nunquam inconvenientia, quæ secum affert, si verax esses, dissimulasses. Verùm perinde tibi est, sive utilia, sive erroribus inculta, nobis obtrudas: modò chartas commacules, & libros scribilles, rem tibi è votis cessisse imaginaris. Quid autem de fucatis hisce & ementitis coralliorum tincturis sentiam; ex fundamento aperui, tum *in Animadvers. pag 438.* tum etiam in *Appendice ad Animadversiones, pag.59.* quæ consulere A. L. hortor. Nunc aureum hoc vellus (*mori nesciens, neq; in igne, magnarum virium* scilicet, *Rector & Archeus, qui cum corallorum vita pari passu ambulat, pag.114. in margine*) novi *Hippocratis* examinaturus; monstrabo, in quantâ ignorantiæ caligine *Tackenius* versetur & cespitet, ubique halluciando. *Corallos aperto igne reverberare per 6. dies & noctes* jubet, *eosq; augmentari acido ex flamma* perhibet, *unciis tribus: quod acidum nimirum corallia dissolvat, & cum ipsis coaguletur & fixetur acidorum more in salsum.* Hic textus quot verba, tot etiam absurda continet: experto credendum Ruperto, uti dicitur. Ego diligenter tot annis sedulus, & indefessis laboribus, inquisivi; utrum vera coralliorum Tinctura, de qua ubivis tanta depredicantur, possit acquiri: sed laterem lavi. Incidi etiam in illam, ab Hartmanno descriptam, Tincturam, quam *novellus Hippocrates* nunc, pro suo arcano & invento, nobis venditat: hanc diligentissimè perscrutatus sum. Verùm quid inveni, in primo statim labore, post sedulam peractum corallorũ calcinationem diuturnam, vel potiùs violentam reverberationem in destillationibus spiritûs Vitrioli, multorum dierum spatio? Calcem vivam & Calcem vivam, calci vivæ communi omnibus proprietatibus similem. (cujus naturam; uti ex his, & anteeedentibus, patet, noster *Hippocrates* planè ignorat) Ex quâ calce corallorum qui Tincturam, & tam nobile medicamentum Corallinum elicuerit; &, quod dudum tantâ ignis violentiâ expulsum, destructum, & verè mortificatum, repetierit: is magnus mihi erit *Hippocrates*, ipso Apolline major. Miror itaque, & demiror hominem impudicum, qui, quod spiritus ejus phantasticus, ac Morpheus, per somnia fortè suppeditat; insigni jactantiâ, gloriolæ cupidine, *amoris tamen ergà proximum*, uti ait, *stimulo*, profert. Posito enim; aliqua rubedo in menstruo huic corallorum calci (vel etiam simplici calci) affuso, digestione factâ, fortè appareat; quod tamen minimè fiet: illa rubedo, profectò, non est à corallis destructis, & in calcem conversis, sed à menstruo, & calce viva, quæ destructivum & mortificativum nostri corporis medicamen & liquamen est. Etenim calx viva, cujus vires paucis notæ, ignotæ nostro *Hippocrati*, tam occultum potentiâ in se continet ignem, ut & actualem ignem, comburendo, mortificando, & destruendo animalia cuncta, superet. Adeoque ejus aqua, in qua nimirum sive extincta, sive cocta fuerit calx viva; vel etiam menstruum, quo cum fuerit

calx viva extracta, pro interno usu, tanquam perniciosum medicamentum, omnino vitandum. Præter enim vim exurendi & mortificandi, quâ calx viva pollet, spiritum insuper occultum habet petrificum; cujus virtute, animalibus cunctis contrariâ & deleteriâ, omnia in sui naturam cövertit, spiritûs naturales & vitales figit ac velut petrificat, & ad operandum ulteriùs inefficaces ac torpidos reddit. Hæc experientiâ constant & comprobari possunt. Spatio enim paucularum horarum corpus animale, sive vivum, sive mortuum, obrutum calce vivâ, ac veluti sepultum, illud vi suâ exurendi & mortificandi penitus destruit, ac ultimò tandem in corpus indissolubile convertit & commutat. Cùm olim calcem vivam intimius perscrutarer, ac multos cum illâ susciperem labores, experiendi causâ; num sal quidam; & qualis, ex ea foret eliciendus; quis spiritus; an oleum; liquor constans; terra medicinalis; tinctura; vel quid simile, in illâ fortè lateret; an sales cum illâ fixari; vel utrùm quovis modo ad Medicinam internam fructuosè adaptari possit: en! nihil horum labores seduli suppeditarunt. Nullus enim sal, de quo vulgares Chymici, & noster *novellus Hippocrates*, falsò gloriantur, calci inest, neque acidus, neque salsus; sed inest illi ignea vis destructiva; quæ tam diu occulta in ejusdem corpore latet, donec affusâ aquâ, vel humiditate aliâ quâvis attractâ, spiritus ille igneus & siccus contrario suo, scilicet quâvis humiditate, suscitetur. Tunc nimirum in proximum subjectum, quod immediatè attingit, potenter agit, &, pro diversitate, illud vel destruit, vel igneum magis, utpote sales vegetabilium, efficit, vel etiam in saxum, aut duram compagem indissolubilem, secum petrificat. Calci verò non inesse duos diversos, & sibi repugnantes, sales, salsum nimirum & acidum, qui in se invicem agant, juxta *Hippocratis novi* antiquam cantilenam, sed falsam: præter veram rationem (quæ duo diversa salia, naturâ suâ sibi invicem repugnantia, in uno subjecto juncta hospitari, nec tamen sibi contraria esse, donec affusâ humiditate actuentur, concipere haud potest) sequentes demonstrant labores, ac experientia, rerum magistra. Etenim neque sales acido-salsi, neque sales purè salsi & fixi, à calce destruuntur; quin ambo sales in suâ veluti naturâ acriores reddantur (ignipotentiores, ut loquitur noster *novus Hippocrates*, ab igneâ virtute calcis) quatenus nimirum calx viva in subjectum indestructibile ac fixum, suæ resistens naturæ, agit, & cui igneam suam vim & potentiam communicare potest, sine destructione aut petrificatione utriusque. Porrò; elicitur ex calce viva particula etiam spiritûs ignei, solâ aquæ simplicis affusione: qui spiritus tamen adeò subtilis est & rarefactus, ut in aquâ, tanquam suo contrario, vel brevî emoriatur, vel penitus exhalet. Nam si addideris huic aquæ calcis, sed recenti, igneâ virtute adhuc prægnanti, salem quendam volatilem animalium, vel urinosum: illum illico ignea ac destructiva vis aquæ calcis inhærens destruit, mortificat, & in fixum insipidum pulverem, à salis naturâ & proprietate alienum; verbo, in mortuum effœtumque corpus, omnibus virtutibus spoliatum, transmutat. Hoc experimentum adduxi *in Animadverſ.* ubi de sale Viperarum fixando egi: & quidem non abs re; ad demonstrandum nimirum, quòd sales volatiles animalium difficulter, imò, ausim dicere, nunquam verè fixari, aut à fuga coerceri possint, nisi penitus destruantur. Tantum autem admonitio hæc, & fidelis communicatio, apud *novellum Hippocratem* effecit, ut, tanquam falsarius, antecedenter, ubi de sale etiam Viperino egit, in Reformatorem petulanter invehatur, ac si ipse salem Viperinum cum calce vivâ fixare docuerit: cùm tamen contrarium ex ipso & claro textu *Animadverſionum, pag. 276. col 2.* evincatur, adeoque cuilibet obvium sit, quòd non, nisi mendaciis, Reformatorem

torem conſpuere & calumniari ſatagat: ipſe verò, in quo Reformatorem falsò & nequiter carpit, valdè impingat, quatenus inſalubria medicamenta, ex ipsâ calce vivâ paranda, tanquam ex magno experimentorum ſuorum cumulo, mundo obtrudere conatur. Ut igitur verè & meritò de ipſo illud Plauti dici poſſit:

Ibo ad Medicum, atq; ibi toxico me morti dabo.

Plures alios labores è calce vivâ aggreſſus ſum, quos hîc recenſere, nimis longum foret. Sufficiant hi pauci, è quibus palam fit, quòd calx viva ſit deſtructivum deleterium, nec quicquam ex illo elici poſſit, quod generi humano, pro interno uſu, ſalutare, & boni viri remedium eſſe poſſit. Caveamus igitur, & cautè medicamenta *novi Hippocratis* tractemus; quoniam mors in olla eſt: ne, pro ſperatâ morborum medelâ, mortem nobis acceleremus.

Præterea inquit *novus* noſter *Hippocrates, pag. 213. lin. 14. quòd duodecim unciis Corallorum, poſt calcinationem, tres unciæ acceſſerint in pondere: & hoc augmentum nil aliud eſſe, niſi acidum exflamma, quod Corallia diſſolvit, & cum ipſis coagulatur & fixatur, acidorum more in ſalſum.* Hæc acida & inſulſa mendacia iterum ſunt. Quàm enim exactiſſimè pondus, tum calcinandorum, tum etiam perfectè jam reverberatorum, & in calcem converſorum corallorum obſervaverim; hoc augmentum nequaquam reperire potui; quin potiùs prioris ponderis haud exiguam diminutionem. Adeoque falſiſſima hæc aſſertio, de aciditate flammæ; quòdque ex illa hoc augmentum ponderis fiat, per ſe ruit, ac ipſâ experientiâ refelli poteſt. Et quis hoc abſurdum non rideat, ſi conſideremus, quòd volatilis ille acidulus & aquoſus lignorum ſpiritus, ſemel violentiâ ignis expulſus, ſtatim in eodem igne violento reverberii continuato, vinculis & catenis quaſi ferreis ligari ſe ſinat, neque aufugiat, ac auras petat, antiquum Chaos repetendo; ſed maneat in eodem igne, ſeſeque inſinuet in corallia igni tradita: quorum propria & connata tamen humiditas, quæ & ipſa acidula, conſervari in igne nequeat, quin protinus expellatur. Sed audi, *Tackeni*, cur non ſeſe inſinuant hi lignorum ſpiritûs, in quacunque deſtillatione, in lateres, & argillam, è quibus furni conſtructi, illosq; continuò augmentant, ac grandiores, quotiescunque in illis deſtillatur, efficiunt, & vel totaliter tandem alcalizant? An non contrarium indies experimur, quòd cuncta ſimilia vi ignis leviora fiant, in pondere diminuantur, & exſucca in reſiduo maneant? Quis unquam tam ſtupidæ mentis, vel ejus audaciæ fuit, ut ſpiritum aliquem aquoſum igne expelli ſimul & fixari, inq; alcali ſolidamque compagem, imò in aliud planè eſſe, transſubſtantiari poſſe ſtatuerit? An non hæc phaſmata ſunt *Tackeniana*?

Quàm abſurdum porrò ſit, *quòd ſpiritus Vitrioli rubedinem Corallorum* (ex dicta Corallorum calce) *cum aceto extractam, tandem manifeſtum reddat, pag. 213. & 214.* id ex *Animadverſionibus, ſuper vulgaria magiſteria* patet. Tædet, profectò, has impoſturas multum terere. Indignæ enim ſunt, quibus chartæ maculentur. Et ſi attentè conſideremus marginale illud, *pag. 114.* nimirum: *Tinctura hæc eſt Rector vel Archeus, qui cum corallorum vita pari paſſu ambulat magnarum virium, mori neſciens, neq; in igne, vt in vino oſtendi*: quis, quæſo, non rideat toto ſplene? Cachinno non excipiat hoc faſtuoſum & hyperbolicum ſcribillandi genus? Quoniam nil ſalis, nil veritatis habet. Et his nugis abſurdiſſimis tamen Reformatorem triumphaſſe, ac iterum viciſſe; phanaticum nec non acidum, ſalſum non deſtruxiſſe, ſat demonſtraſſe putat. Riſum teneatis, Amici; & quisque in aurem *Tackenio* illud obmurmuret:

Sunt quidam stulti, quos gloria vexat inanis.

Quæ præterea, *pag.215.* & *216.* de calcinatione Antimonii adducit, ejusque floribus, Regulo, antimonio Diaphoretico, Præcipitato, fixatione sulphuris Antimonii cum proprio Regulo: illa pro majori parte falsissima sunt, eorumque absurditates quilibet expertus Chymicus ac Pharmacopœus deprehendet; ac unà etiam mirabitur, si contradictiones & impossibilia attentè observaverit; utpote: *Flores Antimonii ex Regulo in furnis vitriariis calcinatos aut reverberatos, auctos & fixatos, iterum in Regulum fundi posse, ejusdem quidem ponderis, quô erat antea,* scilicet Regulus, ante suam sublimationem in flores Verùm quis quæso ignorat, quòd Regulus Antimonii, quocunque modo paratus, totus sit volatilis, deponat scorias toties, quoties funditur, seu igne liquatur: & quomodo ex floribus fixis & fixatis (observemus bene!) sine jacturâ pristini sui ponderis, iterum in Regulum fundi poterit? An non absurda sunt, & contradictiones? Si ex floribus fixis, aut fixatis, fusus est regulus; necessariò & Regulus deberet esse fixus. Sed hoc non est; nec ipse hoc asserit; quoniam omnis Regulus Antimonii flante folle volatilis est, & in auras pelli potest (ut loqvuntur Germani, verblasen werden.) Ergo nec unum nec aliud est fixum, nec idem pondus Reguli ex sublimatis & fixatis floribus fundi potest: sed falsissima sunt & contradictoria.

Antimonium Diaphoreticum, cum sale Tartari præcipitatum, *pag.216. lin. 11.* calx mortua est, nullius virtutis aut efficaciæ; prout similes pulveres ferè omnes, ex contrariorum liquorum confusione præcipitati, exigui, & vel nullius momenti sunt; quod sæpius demonstratum, & ad oculum ostensum est; ubi de Magisteriis vulgari modo paratis, *in Animadvers.* egi; quin & nunc magis, *in novo Opere*, comprobatur; ubi de Lacte sulphuris agitur. Ex quibus omnibus palam fit, & vel è solo Lacte sulphuris ipsa asserti veritas emergit; quòd inutilis ferè & mortuæ calces sint, quæ ex rebus duris, ac solidis mineralibus (exceptis tamen fixioribus metallis) item corallis, margaritis, oculis cancrorum, & his similibus, acidô spiritu, vel aceto solutis, cum suo acido contrario sale Tartari præcpitantur. Et sic, ad invidiam *Hippocratis novelli*, acida salsis (intellige purè salsis, sicut sal Tartari est) adeò contraria sunt, ut, ubi se mutuò attingunt, mutuò etiam non solùm se destruant; verùm etiam, quæ de suprà recensitis rebus, corallis, perlis, sulphure, &c. ab alterutro sive salso, sive acido liquore soluta fuerunt, & iterum à contrario suo liquore præcipitata; illa vel totaliter, uti perlæ, corallia &c. vel pro maximâ sui parte, uti sulphur &c. unà veluti comburant & mortificent. Propterea experientiâ, & veris ac firmis rationibus suffultus, assero, contra *novum Hippocratem*, drachmam unam ritè & dextrè parati Antimonii sine præcipitatione, legitimè, *in n. Animadv.* descripti, plus valere, majoris virtutis alexipharm: ac, in propellendo sudore, efficaciæ fore, quàm unciam unam præcipitati Antimonii cum sale Tartari, *novelli Hippocratis.*

In fine hujus paragraphi denuò magnum quid crepat ac mollitur. Præter styli enim obscuram elegantiam, qui benè considerandus, ut nonnihil ab eodem erudiamur, *pag.216.lin.22.* ait: *sulphur antimonii, quo alias cum nitro deflagrat, fixatur à proprio regulo, hic ab igne, in vasculo supra nominato adeoq; perfectior erit.* Unum phasma, unumq; absurdum, jungitur alteri. Regulus Antimonii, qui ipse non, nisi Antimonium est purificatũ, idem sulphur combustibile continet, ut Antimonium crudum: volatilis, ut crudum Antim: ex eo Flores, Vitrum, Butyrũ, Antimon. diaphoreticũ, Ciñabaris, æquè, ac ex crudo Antimon:

parari

parari possunt, sed nonnihil puriora cuncta. Is, inquam, Regulus, naturâ suâ totus volatilis, quomodo sulphur Antimonii, quod aliàs, uti ait, in præparatione Antimonii cum nitro deflagrat, à fuga coërcere, & fixum reddere poterit: cùm unius ejusdemque naturæ sit, ac nullam, quoad fixitatem, sibi prærogativam, præ Antimonio crudo, aut ejus sulphure, vindicare possit? Tantis scatet absurditatibus *novus Hippocrates*, ut vix acidâ suâ flammâ purgari possit. Porrò: si etiam ferrum non, nisi acidâ flammâ, in crocum adstringentem, tuâ opinione & lege aphoristicâ, *Tackeni*, convertitur, qui à croco aperiente, aut à ferro ipso, quoad virtutes suas, non differat: à te sciscitor; utrum ex croco Martis adstringente, solâ reverberatione facto, Mercurium Martis elicere tibi præsumas, qui aliàs, sed saltem ex auditu, & incertâ relatione, tam felix es in Mercuriis corporum seu metallorum eliciendis; licet nunquam hoc præstiteris? Quid mihi respondebis? Si affirmativè dixeris; manifestam tibi oppono impossibilitatem: & peto abs te hujus asserti effectum; quem vitâ tuâ præstare non poteris: quoniam crocus Martis adstringens solâ reverberatione paratus, est, respectu sui pristini corporis, ferri scilicet non calcinati, veluti caput mortuum, suo Mercurio violentiâ ignis totaliter privatum. Hinc virtus adstrictiva hujus Croci, vel à solo sulphure fixo ferri provenit, adeoque, ut repetam, crocus hic adstringens, respectu ferri, simplex corpus est, maximè diversum à croco aperiente, levi calcinatione ex Vitriolo ferri, vel aliâ ejus solutione, parato; qui respectu croci Martis adstringentis perfectum corpus est, tribus suis principiis adhuc gaudens, ex quo Mercurius arte, tanquam ex ferro ipso, elici potest. Si verò pro veritate responderis, ut virum probum & veracem decet; nimirum, quòd non elici possit Mercurius ex croco adstringente; eo ipso es convictus propriâ confessione, & cadit inane tuum commentum ac doctrina, de aciditate flammæ: Doctissimorum verò Medicorum & Chymicorum, D.D. item Augustanorum, tum & Reformatoris assertio, quòd haud exigua sit differentia inter crocum Martis aperientem & adstringentem, firmo stat talo, immotaque manebit, invito *Hippocrate novello*; crepent licet ilia. Plura, quæ de utroque croco Martis, aperiente & adstringente, scitu necessaria sunt; illa & veritati & experientiæ consona magis, quàm *novelli Hippocratis* acida & ridicula flamma, reperientur *in Animadvers. n. pag. 458.* Et sic, multis in hoc 27. Capitulo relictis, quæ indigna sunt, ut moram in illis ventilandis traham, descendo ad Capitulum sequens, in quo, ut minuti canes, & degeneres, hospites allatrant; feras non tangunt: sic Cynicus hic, nec Reformatori, nec Medicæ Facultati ulli omnino parcendo, acerbissimis convitiis obgannit; prout per discursum manifestum reddam.

Capitulum XXVIII.

inscribitur:

Præcipitationis modos & necessitates indicat.

Extus hîc sequitur integer, ut plebeiam hujus hominis scurrilitatem tanto penitius Scholæ intueantur: & talis est, *pag. 217.*

Ferri proprietates & actiones, quas & quomodo eas perficit, in humano corpore, multæ sunt opiniones, apud scriptores, quorum Catalogum recenset Sennertus (a) pauci verò rem tetigerunt, propter Hippocraticæ doctrinæ inscitiam: dicam autem quomodo adstringat, vel quomodo laxet. *a. lib. 3. p. 2. sec. 2. cap. 7.*

Ferrum

Ferrum adstringit manifestè, ideoq; stomachum & vicinia quaq; roborat: Conuenit itaque in Dysenteria, lienteria, diarrea, omnibusque morbis laxis & dissolutis &c. Quibus reclamare audio: quod ferrea medicamenta mulierum menses promouent, restaurantque jecinoris & lienis defectus, adeòque hinc potius laxare, quam adstringere. Respondeo, non vt medicus ille canonicus, qui lapides cancrorum minerale, & ob id naturæ inimicum proclamabat; Sed ex naturæ operibus, quibus demonstraui ex Hippoc: (a) hæc Ex diuina necessitate sic euenire debere: in nobis nimirum, non rarò oberrare, sal quoddam resolutum, cujus generationem, supra, suo loco ostendi, ex acido & alcali, inuicem minùs concordante compositum, atque diaphæresi & transpirationi ineptum, illud propter saporum inæqualitatem, medicamentis purgantibus non auscultat, vt docet experientia, voca hoc vt voles, humorem plane excrementititium, vel in prima, vel in vltima corporis regione existentem, cujus siue vterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesentereum, vel stomachus sit generator idem nunc est. Sumpto itaque ferro, quod vt mechanice ostendi facilime acida omnia combibit, illico, sal istud nocivum liquidum, vel humor excrementitius, ad ferrum præceps ruit, eique adhæret, vt illud dissoluat, adeòque excrementum istud salinum, juxta saporis speciem, dum ferro adhæret, illudq; rodit, coagulatur (sicut vidimus cum acido vitrioli verti in vitriolum, cum acido vini in rubiginem (a). Sic quoque in cupro euenit; istud, si acetum rodit, fit ærugo; Si idem cuprum rodit spiritus vitrioli fit vitriolum veneris: hic quoque quadrat, quæ supra de alcalibus & acidis oculariter demonstraui) cum autem in alimentum non potest assumi, ideoque cum ferro soluto (b) sub nigro colore foras ejicitur; qui color oritur, cum acidus sal, ferrum rodit, ac alcali, illud in colcotar præcipitat, vt suo loco supra ostendi.

a. Lib. 1. de diata.

a. Fitq: tinctura martis reformatoris in appendice fol. 83.

b Diaphragma non ascendit.

Cum vero ferrum, in acido, stomacho tamen grato liquore dissolutum (c) potatur: absumptis, & penitus admissis iisdem liquoribus, ferrum mox, vt dixi alimoniæ ineptum, ab acido separatur (alcali virtute) à commisto: in qua segregatione, confluunt dicti sales, vel humores ad ferrum: & illi adhærent: sicut vidimus, argento euenire, in aqua forti soluto; in hanc solutionem, si cupri lamellæ injiciuntur, tum statim, aciditas aquæ fortis deserit argentum, & rodit cuprum, argentumq; cupro adhæret, vt putris compactus. Rursus in illud solutum jam a cupro viridescens, mitte lamellam ferri, & aqua confestim cuprum deponit, & rodit ferrum, cuprumq; ferro adhæret (dum aqua vitriolata Goslariæ, rodit ferrum, tunc cadit cuprum ex aqua in ferri locum, quod vitriolum, continebat immaturum; hic puluis rubeus, igne fusus in cuprum euadit, hanc præcipitationem, multi docti viri (non tamen in Hippocratica doctrina) transmutationem ferri in cuprum crediderunt). Ità in humano corpore contingere mechanica ratio, & necessitas dictitat, præsertim cum natura in omni re, similis existat: vt loquitur senex. Nisi enim excrementitius humor, cujusdam semi acidæ naturæ, & saporis esset, ferrum in corpore non dissolueretur, in viride vel nigrum liquamen, vt quotidiè oculis intuemur, vt etiam suo loco ostendi: Et nisi excrementa ità tingantur; jam ferrum inconsideratè propinatur; non enim reperit humorem idoneum, qui illud soluat, tunc sane ferrum adstringit, licet reformatoris crocus martis aperiens assumptus per os fuisset. Idem intelligendum est, de acidis spiritibus, vt vitrioli, sulphuris, vitri, & salis, hi, nisi reperiant alcali errans, in corpore humano, a vitalitate proscriptum, & ob id morbosum, quod acidos spiritus in se recipiat; tum plus nocent quam prosunt: nimietate enim tunc, proximum stomachi alimentum, sua aciditate inficiunt, & alendo ineptum reddunt. Medicus amicus Romæ Anno C.1656. pestis tempore, præseruandi gratia vsus fuit, spiritu sulphuris, in copia, hic artriticus (a) euasit, qui postmodum alcali animalium restitutus, vt de podagra alibi ostendi; Alcali enim combibit acidum errans in corpus dispersum, quod ventriculis manifestè acida non assuetis, dolorem & morbum excitabat: docente id Hippocrate (a) acidos cibos, si quis citrà delectum, ac inconsideratè exhibeat, nihil commodi perficient.

c. Vt in acidulis patet.

Non loquor illo, qui in vita nil nisi olidum stercus inspexit.

Acidorum vsus & abusus.

a. Artritis remedium in alcalibus.

a. De medic: purgantibus.

Hoc

Hoc præcipitationis fundamento, factus est clauus aureus Magni Ducis, quem Ferdinandus Primus, P. M. hoc testimonio, quod cum clauo Florentiæ spectatur, ornauit.

D. Leonardus Turneisser, clauum ferreum, me præsente ac vidente igne calefacto, ac oleo immisso, in aurum conuertit. Romæ die 20. Nouemb. post prandium. *Clauus aureus.*

Hujusmodi clauos, aliquoties ludendo, propria manu parauimus, qui vero metalla tractant vulgari modo, illis videtur impossibilis ferri & auri conglutinatio, adeòque credunt pro certò, hunc clauum verè ex ferro in aurum transmutatum esse, hujus opinionis causam confirmat, quod aurum ferro non adhæret, imò aurum liquatum, illud, in momento corrodit & in rubiginem vertit (a) Connectitur autem aurum ferro, per præcipitationis medium, vt dixi, nimirum eo fundamento, quo ferrum cuprum præcipitat. Seca igitur clauum ferreum in duas partes, extremitatem humecta, saltem cum saliua, & statim tange hanc partem cum vitriolo cupreo, & in ipso puncto, ferri extremitas rubescit, & iam acquisiuit cupri naturam, (b) cupro autem, aurum facilimè associatur: adeoq; huic cupreo ferro, adapta cuspidem, factam ex auro, cumque borrace, & aurea solidatura (quæ fit ex cuprea monetam (c) satius est parum argenti & auri ad oculum liquati) in carbonū commodo igne more solito colliquato, & habebis clauum aureum tantæ famæ. Hunc Turneiserus tinxit ferrugine, qua cum aurum abscondit ac Magno principi (sine dubio) manibus tractandum obstulit, qui ita laruatus, a peritissimo quoque, ferrum iudicabatur, quem igne calefecit, ac in oleum quoddam (vt ait testimonium) intinxit, abluitq; ferruginem, & aurum apparuit. En artificium, si artificii nomine dignum.

a Sicut sulphur commune; Sic aurū, ferrum in rubiginem cōuertit.
b Impossibile est trāsitus de extremo ad extremū sine medio Teste philos: 6. phisicorum.
b Auri gluten.

Sed redeamus ad ferrum, quod assumptum per os, liberat ab obstructionibus, a supra dicto excremento obortis, & aperit per accidens, absorpto scilicet coagulatore acido errante, & a natura proscripto, non tamen quod per se, proinde desinat esse constrictiuum: aperit ergo potestate specifica & appropriata, constringit verò qualitate secunda. *Ferrum aperit & constrictit.*

Hæ non tam mihi debentur nequitiarum primitiæ, quam Vobis, Inclyta Medicorum Collegia, quibus & Vobis suam affricat petulantiam *Tackenius*; & cùm Hippocatici & Methodici sitis, nequitioso sarcasmo Canonicos Vos appellitat, & Hippocratis ignaros. Sed quò impudentia non assurgit? Imperium sibi fingit in Legem & Regem, in Chorum & Forum; undique & latè populatur. Sed veniamus ad probam, *Tackeni. Ferrum adstringit manifestè.* Et quâ ratione demonstras? *Ideoq; stomachum & vicinia quæq; roborat: Convenit itaq; in Dysenteria lienteria &c. pag. 217.* Elenchumne conspicis, *indoctum caput*, & *insulsè Dialectice*? Estné hoc rem demonstrare, & Philosophicè probare? Nonne hæc est Petitio principii? Nam supposito, quòd ferrum adstringat; tunc verissimæ sunt sequelæ, quòd ventriculum roboret; quòd dysenteriæ & lienteriæ conducat. Sed ex malo supposito hæc infers; nondum probatâ primâ thesi. Igitur: *Ferrum adstringit manifestè*: mentiris; & manifestè quidem. Tu Hippocratem non intelligis; sed Canonici. Ubi unquam divinus Senex probavit, ferrum adstringere; *lib. 1.* de diæta, ex causali hâc, nimirum: *Ex divina necessitate sic evenire debere*; pro ut *p. 218. lin. 10.* citas? Profectò, sicut ex notitia parandi Emplastrum Triapharmacum totam Chymiam superiùs complexus es; ita hoc axiomate omnes ex Physicis proscribis difficultates, dum, omnia *necessitate divinâ sic evenire debere*, statuis: & nos defendere pro ratione possemus. O stolidum pecus, quid iterum balas? Dico itaque, ex mente doctissimorum Medicorum, & Catalogo, à Sennerto recensito: Ferrum manifestè non adstringit. Probo autoritate tui Helmontii, *Paradoxo quinto, paragr. 12. pag. 443.* Ferrum *aperit*, inquam, *potestate specificâ, & appropriatâ; constringit verò qualitate secunda.* Quod est dicere: ex essentia laxat, & per accidens, non manifestè, adstringit. Miror itaq;,

BBB quòd

quòd tam alto silentio præterieris, neque ullam mentionem in hoc capitulo feceris Helmontii; è quo iterum hanc doctrinam suffuratus es, pauculis mutatis; illud nimirum: *oberrare sal quoddam resolutum in nobis, quod, propter sapore inæqualitatem, medicamentis purgantibus non auscultat.* Hæc tamen Helmontius verbotenus dicit, *supracitato loco, paragr. 10. Epoto itaq; stomomate*, id est chalybe, vel ferro, *pulveretenus, quam primum istud sal nocuum (quod purgantium mandatis non auscultat) ad ferrum præceps accurrit, eiq; adhæret, ut dissolvat: &c.* Tu verò, *Tackeni*, infra, hæc eadem verba furatus es clariùs, *pag. 218. lin. antepenult.* ubi ais: *sumpto itaq; ferro, quod ut mechanicè ostendit facillimè acida omnia combibit, illico, sal istud nocivum liquidum, vel humor excrementitius, ad ferrum præceps ruit, eiq; adhæret, ut illud dissolvat: &c.* Consule Helmontium, Amice Lector; & totam hanc doctrinam iterum ibi reperies. Sic, mi Hypocrita,

ex furtis doctus quilibet esse potest.

Hem! quàm cornicula iterum cespitat? Quam nuda est, repetente Helmontio plumarum fucum? Et probo ulteriùs, quòd ferrum per se, primariò, ac manifestè, non adstringat. Inprimis experientiâ constat, & quotidie explorare possumus, ferrum, ut ferrum, per se, sive crudè assumptum, subtilissimè nimirum raspatum, sive in vitriolum, sive tincturam, aut crocum aperientem conversum, alvum laxare, vitriolum vomitus ciere largiter assumptum, deobstruere, menses & obstructiones hypochondriorum reserare; & hæc immediatè ac per se: per accidens verò, & mediante calcinatione, seu reverberatione, in crocum siccum adstringentem redactum; seu etiam scorias ferri, adstringere, & priori contrarias operationes edere. Ferri crudi, subtiliter saltem limati, usus in Medicinâ rarus est. Sunt tamen, qui illud intra corpus crudè assumunt, & haud exiguum exinde emolumentum, in morbis diuturnis hypochondriacis, & obstructionibus viscerum naturalium aperiendis, experiuntur. Causa est, quòd ab acido fermento, lienis ventriculo inspirato, illud solvatur, & in actum deducatur; eodem ferè modo, ac si extra corpus acido aliquo spiritu, vel liquore, solveretur, aptumque sic Medico usui redderetur. Laxare alvum ferrum, ciereque vomitus; id probatur manifestis ejusdem operationibus. Si enim ejus vitriolum in paulò largiori quantitate assumatur; tunc excedit suâ resolvente & aperiente virtute, ac corpus humanum sursum deorsumque commovere potens est. Ita etiam experimur à crudo, subtiliter saltem limato, ferro. Illud enim, intra corpus sumptum, nullo modo alvum constipat aut adstringit; quin alvum laxet, & excrementa, nigro colore tincta, per guttur inferius exturbet. Nigredo verò chalybi, aut ferro, communis est, quippe cujus, quotiescunque solvitur spiritu aliquo acido, sive Vitrioli, Nitri &c. magna pars in scorias & liquamen nigerrimum convertitur. *Stomachum* verò *& vicina quæq; roborare: Convenire in Dysenteria, lienteria, diarrea, omnibusq; morbis laxis & dissolutis:* uti asserit porro, *pag 217. lin. 22.* simpliciter, ac sine distinctione, admittendum non est. Etenim si crudum & limatum ferrum, vel etiam simpliciter præparatum, & in crocum aperientem conversum, stomacho injiciatur, in affectibus supradictis; illud reverà ventriculum aggravat, & debilitat; præsertim larga ejus copia: ita, ut necessum sit, roborantibus medicamentis ventriculo prospicere, ac talia tandem exhibere desuper, quæ illud propellant & exturbent; ne propter gravedinem, & scoriarum residuam cruditatem, ventriculi chylificationem impediat, vel majora inducat mala; deficiente præsertim fermento acido lienis; quod illud subigere, aut in actum deducere haud valeat; adeoque in ventriculo hærens, nullo modo vi adstringente, sed gravedine aut pondere suo, ut & cruditate, stomachum officit, & concoctionem

ctionem turbat, ac impedit. Si quod emolumentum in dysenteriâ, diarrhæâ, &c. à ferro crudo, aut simpliciter præparato, sperandum; illud reverà non ratione virtutis ipsius manifestè adstringentis fit, sed quatenus humor acris, acidus, & mordax intestina obsedit, eaque continuò vellicat & exulcerat. Huic verò humori absumendo, & mortificando, tale est objiciendum medicamentum, in quod ille tyrannidem suam exercere, &, tanquam lupus, illo satiari possit. In quem finem ferrum, ejusque simpliciter paratus pulvis, nec non oculi cancrorum, corallia, margaritæ, vel simplices etiam silices, ignem non concipientes, ferro attriti, aut lapis molliusculus, quem pro Ludo Helmontii nonnulli habent, corpori ingesta, per accidens medelam præstare possunt: quatenus nimirum humores acres & mordaces, intestina vellicantes & exulcerantes, in prædictos lapides se potius insinuant, potenter agunt, & agendo repatiuntur, ab acredine & mordacitate immutantur, & veluti dulcificantur: quo tum humore acri saturato, intestina consequenter ab eo liberantur, & per accidens horum morborum medela subsequitur: atque tali modo non adstringente virtute ferrum, & reliqua supradicta, agunt, sistendo diarrhæam, dysenteriam, aut alios immoderatos fluxûs; sed alio diverso modo, auferendo nimirum causam: quâ ablatâ tollitur effectus; scilicet erosio & exulceratio intestinorum. Hanc sententiam ipse tuetur *novellus Hippocrates, pag. 218.* immemor prioris sententiæ suæ, quòd ferrum manifestè, id est, per se, adstringat, ubi ait, *lin. penultima: Ferrum sumptum acida omnia combibit, illico, sal istud nocuum liquidum, vel humor excrementitius, ad ferrum præceps ruit, eiq; adhæret, vt illud dissolvat: &c.* Sic non immeritò reclamare audit, *pag. 217. lin. penult. quod ferrea medicamenta mulierum menses promovent, restaurantq; jecinoris & lienis defectus, adeoq; hinc potius laxare, quam adstringere.* Rectè & verè audivisti reclamare. Sed quid respondes, *novelle Hippocrates? Non vt medicus canonicus*, iterum inquis, *qui lapides cancrorum minerale, & ob id naturæ inimicum proclamabat; sed ex naturæ operibus, quibus demonstraui ex Hippoc: lib. 1. de diæta: hæc Ex diuina necessitate sic euenire debere.* Eja! Quid iterum lascivis? Fortè ex divina necessitate? An ab ultima Thule hoc figmentum & decumanum mendacium citasti? *Quis fuit ille Medicus Canonicus, qui lapides cancrorum minerale, & ob id naturæ inimicum proclamavit?* Profectò, si tuas nugas severiùs examinemus; paria, aut ridenda magis, divulgasti. Sed hic plura non addo: repete ex superioribus ea, quæ de juventutis delictis ex Timplero adduxi; & Pavo, arbitror, caudam demittet, & aures Midam humiliabunt. At verò cùm ex Helmontio, *supra citato loco*, hanc tuam, de sale nocuo, & ferro assumpto, descripseris doctrinam, & propriâ industria & Marte obscuraveris; videamus, quâ ratione illam defendere valeas. *Oberrat*, inquis, *sal quoddam resolutum, ex acido & alcali, invicem minus concordante compositum: &c.* Helmontium ego probè assequor: sed responde mihi, *novelle Hippocrates*: quid est illud *ex acido & alcali minus concordante compositum, quod diaphæresi & transpirationi ineptum, & quod propter saporum inæqualitatem, medicamentis purgantibus non auscultat?* Si est *humor planè excrementitius*, uti iterum ais, lin. 23. *vel in prima vel in vltima corporis regione* (cur non etiam in secunda) *existens, cujus sive vterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium, vel stomachus sit generator* (cur nō genitor?) *idem nunc est: &c.* Proh! quanta doctrina, *novissime Hippocrates!* Ad quid tot nugacia verba? Vitiatum lienis fermentum, aliosque in corpore excrementitios humores, novo & peregrino etymo obvelare? *Esse ex acido & alcali minus concordante compositum?* Gustastiné, ac pondere & mensura trutinasti *illud compositum minus concordans*: quodnam alterum ex alterutro superet, aut acidum salsum, vel salsum acidum? Cur est *ineptum diaphæresi & transpirationi hoc minus con-*

cordans compositum? Et cur *medicamentis non auscultat purgantibus propter saporum inæqualitatem?* Et quæ est illa saporum inæqualitas? Et quare humor excrementitus aliquis in tertia corporis regione oberrans *ineptus sit diaphoresi & transpirationi?* Per quam igitur viam, per quos ductûs, debet evacuari? An ferrum fortè retrahat istum homorem, vi suâ adstrictivâ, ad primam corporis regionem: & an secum retineat? Si *diaphoresi & transpirationi ineptus, pag.218. lin.18.* erit igitur maximè crassus & viscosus: si crassus & viscosus; quomodo *ad ferrum tam præceps ruet: pag. 119. lin.3.* per omnes corporis partes, per digestiones sive regiones, retro gradu motu ad primam corporis regionem: *si ferrum diaphragma non ascendit, pag. 219. in margine?* Iterum scire aveo, & mecum plures doctissimi Viri novissimâ hâc doctrinâ *Hippocraticâ* erudiri cupiunt; cur talis humor excrementitius *propter saporum inæqualitatem medicamentis purgantibus non auscultet?* Annon varii odoris fercula tibi quandoque fuerunt oblata; quæ tamen purgantibus medicamentis auscultârunt? Num & illa non habent *saporum inæqualitatem?* An solùm acida; an purè salsa sunt; vel ex utroque sapore inæqualiter mixta? Dic nobis hæc, *Tackeni*, si adeò exquisitum habes gustum, quo omnes corporis humani excrementitios humores discernere vales; an in salsedine, vel aciditate solùm excedant. Et si *propter saporum inæqualitatem ex alcali & acido minus concordans compositum purgantibus non auscultat;* quomodo igitur dignoscendum sapore, vel odore, ne frustra illud expurgare tentemus, & fortè noceamus? Quomodo illud devincendum denique; si neque *per diaphoresin, & insensibilem transpirationem,* nec etiam *per purgantia*, exturbari potest? Summa: mille absurditates; quibus accedant ejus contradictiones; quæ evidenter ex prolatis textibus conspiciuntur. Propterea ipsamet *Tackenii* authoritate asserere & concludere possum: *Ferrum* non *manifestè adstringere*, neque *stomachum roborare;* verùm habere illud vim resolvendi, deobstruendi, & laxandi, ipsumque ventriculum aggravandi. Adducam adhuc doctissimorum Virorum authoritates, & unanimem consensum: inter plures, Doctiss. Cellum, & Mylium, de Mineralibus, *lib.5. part. 2. cap.5.* dicentes: *Ferrum extenuat, & sicca resolvit.* Et si quandoque contingat, ut roboret aut adstringat; quod notârunt iidem Authores; Doctissimus item Wormius, *in suo Musæo, pag.123,* id, profectò, non ex simplici ferro est, sed illud, pro diversitate suæ præparationis, diversos & contrarios habet effectûs; uti doctissimè scribit prædictus Wormius, *loco supra citato:* nimirum: Ferrum *in Medicinâ etiam usûs suos habet. Nam candens ferrum, lacte restinctum, diarrhæam sistit; vino, aut cerevisiâ, eandem concitat. Squamma ejus exsiccat: unde calceis imposita, fœtorem eorundem abigit. Ex scoriis balnea conficiuntur, quæ vim habent adstringendi, incrassandi, menses superfluos sistendi, articulos roborandi, vomitum & diarrhæam curandi, tumores œdematusos resolvendi. Chymici, in eosdem usûs, ex eo crocum conficiunt, & oleum. Sed hîc in præparatione multum situm est. Crocus enim, solâ calcinatione præparatus* (arrige aures, *Tackeni*) *adstringit validè, & hæmorrhagias sistit; sed cum sulphure, aperit obstructiones, & vitiis lienis medetur.* Ex his mea, & omnium doctissimorum Virorum, confirmatur sententia; quòd ferrum operetur juxta diversas sui præparationes: per se verò nunquam adstringat; saltem ejus scoriæ; quæ veluti recrementa ferri sunt, suo humido radicali, id est, suo Mercurio, privatæ. Sicut etiam crocus Martis adstringens, humido suo, id est Mercurio, privatus, longè alias & diversas, à ferro, seu chalybe simplici, ejusque croco aperiente, effectûs habet; testibus doctissimis Viris & Chymicis; nullo excepto; solo refragante *novello Hippocrate*, ac *novissimo Legislatore.*

Aquam

Aquam Chalybeatam, ſeu lac chalybeatum, in quo nimirum ferrum candens ſæpius reſtinctum fuit, diarrhæam ſiſtere, & operationes ferro, ut ferro, contrarias edere, ac vim habere roborandi, juxta Doctiſſ. Worm. Cæſ. & Mylium, *locis ſupra citatis*, eâdem de cauſa, ratione nimirum diverſæ præparationis, & liquoris extinguentis, contingunt. In qualibet enim ignitione, & reſtinctione, ferri cum lacte, aut aquâ, decedunt ſubtiliſſimæ ſcoriæ; quæ liquori huic extinguenti communicantur; & ab his virtus adſtrictiva promanat; non à ferro, ut ferro, ſed à ferri ſcoriis. Propterea ſi in vino reſtinguatur ferrum candefactum, contrarios ſtatim habet effectûs; quoniam vinum ſuâ acredine, & tartaro, ferri ſubtiles ſolvit particulas: ideoq; naturales ferri vires atq; virtutes vinum hoc æmulatur, contrarias ſcoriis, & ferro calcinato, ſeu croco ejus adſtringenti.

Quàm autem ridiculas paritates ac ſimilitudines, *pag. 220.* afferat, de humorum in corpore reſtagnatione, & magnetiſmo, ſeu affluxu, ad ferrum; nemo ſanæ mentis eſt, qui non rideat, ac eas explodat. Negatur tibi paritas, *ſtolide Philoſophe.* Nam alia eſt analogia mineralis ad minerale; alia eſt humoris corrupti ad ferrum. Illa fiunt à formarum, ac totius concreti, diſpoſitione, juxta quam in ſe mutuò agunt & reagunt: hæc ex accidenti; quatenus ſcilicet ferri aut chalybis particulæ aſſumptæ, aut in liquore ſolutæ, per minima corporis noſtri admiſſæ, ea ſecum deducunt, & exitumiis parant, quæ ſibi infenſa hactenus natura ſenſit, ſtrenua cooperatrix. Et ſi ſimilitudo tua non claudicaret, requireretur in humano corpore & Auri, & Argenti, & Cupri, & Martis, & quidquid fodinæ generant, omnium deniq; mineralium apparatus. Tantum enim probant tuæ ſimilitudines. Lege plura, efficaciaq;, ex tuo Helmontio, *de Spadanus:* unde tuam inſcitiam moderaberis. Quanquam, ſi penitiùs hæc intueamur, non ad Chymicos ejusmodi præcipitationes pertinent, Tevtonicè Fellungen/ ſed ad Aurifabros, è quorum tribu jam olim fuit *Tackenius*; & ad eos illum iterum ablego. Quòd autem *in Marginali* ſcribis; *Te non loqui illo, qui in vita nil, niſi olidum ſtercus inſpexit: pag. 220.* arrogans iterum petulantia eſt, & ſpurciſſimi oris tui colluvies. An noſti, quæ illa gens ſit, quæ ad primam Medici ſalutem olidi ſtercoris reliquias & proventûs reddit? Nos in Germania modeſtiùs tractamur. Quin imò novi optimè, quòd olim tu Patavii, quòd nunc indeſinenter Venetiis, olidum ſtercus quotidie ſcruteris, ac ſpeculando totus defixus hæreas. Sic mos; ſic ibi Medentum avita fert conſvetudo. Rem ego hanc paucis declarabo. Legit ſimia noſtra, ac doctorum Virorum umbra, *Tackenius*, ex Helmontio, cui profectò, illud *Tackenio* minimè debitum elogium condignè attribuere poſſumus; quòd nova, quòd occulta, quod inaudita docuerit; legit, inquam, ex hoc Viro; quod & ipſe, *Tit. Promiſſa Authoris: Tit. Studia Authoris:* Tit. *Venatio ſcientiarum:* & alibi, Medicos ſui temporis duriùs nonnihil examinârit; &, ecce! ad normam tanti Viri, incultus, indoctus, inhumanus *Tackenius*, ſimia Hippocratis, doctorum Virorum paraſita, quorum repotia undiq; collegit, ut ij faciunt, qui ex multis centonibus forum ſcrutarium erigunt, hic homuncio vult Scholis inſultare, Medicos, ac Viros Celeberrimos Europæ citra diſcrimen ſugillare, &, quos antè ſarcaſticè Canonicos dixit, nunc, feſtivo ſcommate, *nil niſi olidum ſtercus noſſe ac ſcrutari, aſſerit.* Neſcio quâ maximè ratione fœtidam hanc temeritatem caſtigabimus. Meo conſilio vindicias has Xantippæ cuidam deferemus, quæ injurias à marito ſibi illatas ulta eſt, dum caput ejus, ad ædium fores recumbentis, matulâ perfudit; digno tam illoto Humoriſtâ lixivio. Reliqua; de eroſione ferri in Aquis & Fontibus Goſlariæ Vitriolatis, uti etiam in Hungaria, in cujus vicem ſubſtituitur cuprum, abſq; transmutatione ferri injecti, &c.

cti: &c. hæc, inquam, omnia trita sunt, & exoleta apud Viros doctos. Si quid rari, & ex fundamento deductum, hâc super re ediscere cupis; lege Agricolam, & recentissimum P. Athanasium Kircherum, in Mundo subterraneo; & videbis, quòd ne Tiro quidem sis, si cum talibus in comparationem veneris. Ulteriùs; observate hominis præsumptionem, dum, *pag. 220. lin. 23.* scribit: *Hanc præcipitationem multi docti Viri (non tamen in Hippocratica doctrina) transmutationem ferri in cuprum crediderunt.* Crediderunt naturalem metamorphosim *Tackenii* in Asinum. Apage! Censor Doctorum Virorum: quid inter doctos amusus? Quid inter Hippocraticos Hypocrita consides? *Et nisi excrementa ità tingantur; jam ferrum inconsideratè propinatur; non enim reperit humorem idoneum, qui illud solvat, tunc sanè ferrum adstringit, licet reformatoris crocus martis aperiens assumptus per os fuisset, &c. pag. 221. lin. 8.* Quàm insulsa methodus! Bene vel malè chalybeata propinari judicat à qualitate excrementorum; quorum tamen excretio non, nisi post assumptum ferrum, accidit. Ergo vides, quòd falsè superiùs docueris, *pag. 217. lin. 21. Ferrum adstringit manifestè, ideoq; stomachum & vicinia quæq; roborat.* Sed dicere debebas: ferrum adstringit tunc, quando inconsideratè propinatur; uti hîc dicis; & quando non reperit humorem, qui illud solvat; cæterùm manifestis qualitatibus aperit & laxat. Sic Dogmatici & Canonici loquuntur. Vides, quòd ad nostra castra quandoq; diffugias, urgentibus te mendaciis, & diverticula quæras. Libenter te suscipimus: ô utinam tandem saperes! Cæterùm miror, cur te tam arctè stringat Reformatoris crocus Martis adstringens & aperiens? Quid culpas? Consilium suppeto: meliora doceto, *novelle Hippocrates.* Hoc tibi promitto; quòd crocus Martis noster adstringens optimus erit, si non invenerit humorem, qui illum solvat: et crocus Martis noster aperiet, si talem humorem solventem offenderit. O stupidum dogma! Quasi croci Martis & aperientis & adstringentis una eademq; sit indoles, natura, & præparatio: cujus exhibitio & judicatio à stercorum tinctura desumenda! Nec tam inania garriunt, profectò, ad columanûs. Judicent viri docti, & meas consulant Animadversiones.

Medicus Romanus ex usu spiritûs sulphuris arthriticus factus est. Dato hîc; non concesso; quòd Arthritis (quæ à falso aliàs etiam causatur) hîc indebito acore stomacho ingesto, ac roridum alimentum, & semen crudum, assimilandis ossibus destinatum, afficiente causata fuerit: quid sequitur? *Postmodum alcali animalium restitutus.* Ergo sale Viperarum *Tackenii.* Negatur consequentia. Nam sal Vipereus tuus non est alcali: sed est sal acido-salsus; uti superiùs tibi per longum demonstravi. Ergo salia volatilia animalium sunt specifica arthritidis remedia; uti asseris *pag. 131;* uti etiam sal Tartari. Hæc consequentia vera est. Nam hæc salia sunt verè contraria acidis, priusquam acido aliquo saturentur. Ubi verò acido aliquo saturantur & turgent, pro ut sal tuus Viperarum: jam alterius sunt indolis & monarchiæ; nec acidis ultrà contrariantur: prout videre est in sale communi & naturali, nec non Tartaro Vitriolato artificiato. Interim spero, *Tackeni,* quòd post tot iteratas lectiones & repetitiones, salium perfectum discrimen didiceris, & naturam. Gratulor proinde, quòd tam prosperè curam absolveris in arthritico Medico Romano: quòd te, tanquam novum Numen, adorent Medici Romani; & ad *Tackenium*, tanquam ad Oraculum Delphicum, confugiant. An non advertis ipse, quàm argutè honorem Doctissimis Viris & Medicis clanculum detrahere, & tibi omnem scientiam arrogare nitaris? Quasi verò totus orbis, & ipsi doctissimi Medici Romani, ad hoc Oraculum confluerent Clientes; ac nullus unquam arthritide vagâ laborasset, nisi à copiosè sumpto spiritu Sulphuris inductâ; nec quisquam ab illa liberatus, nisi per sa-

per salem Viperinum *Tackenii*. Accurrite igitur, gentes, ad hoc remedium, & ejus decoctorem. Miror tamen, quòd in tui commendationem plura non attuleris experimenta Romana; cur non eminentissimam curam toti urbi notissimi Cardinalis subjunxeris: per quem Sal tuus Viperinus novum meruit diploma. Sed felix *Tackenius*, cujus successûs prosperos demulcet Phœbus; sinistros terra sepelit. Tandem advertite, quæso, methodum curæ arthritidis vagæ, & quâ authoritate eam confirmet, *pag. 222. lin. 3. Alcali enim combibit acidum errans in corpus dispersum, quod ventriculis manifestè acida non assvetis* (constructio Tackeniana: Ventriculis manifestè acida non assvetis) *dolorem & morbum excitabat: docente id Hippocrate, de Medic: purgantibus: acidos cibos, si quis citra delectum, ac inconsideratè exhibeat, nihil commodi perficient*. Miremini doctam applicationem & explicationem Hippocraticam!

Ulteriùs notanda venit apta connexio hujus curæ, cum sequente historia, de Clavo aureo, qui Florentiæ conspicitur: ubi inquit, *pag. 222. lin. 12. Hoc præcipitationis fundamento, factus est clavus aureus Magni Ducis, quem Ferdinandus Primus, P. M. hoc testimonio, quod cum clavo Florentiæ spectatur, ornavit, &c.* Verùm cui nunc, *Tackeni*, potiori jure fidem tribuam? An, piæ memoriæ, Ferdinando Magno Duci Hetruriæ, justo & veracissimo Principi; qui de vera clavi in aurum transmutatione testimonium (vel tuo suffragio etiam) edidit? An tibi, *Hippocrates*, qui hactenus innocuam veritatem tam malè tractasti? Calculum meum Magno Duci reddo, & te mentiri puto; neq; credo, tantis, tamq; expertis, Principibus, à tuæ farinæ hominibus, tam levi negotio imponi posse, quin intelligant, ac manibus palpent; quid sit auri cum ferro conglutinatio; quid sit, clavum aureum ferrugine tingere, ac mox oleo (ut ais) quodam ablutum in aurum transmutare; & quid metallorum transmutatio. Vides, quàm procax sis, temerariè judicando? Non omnes conficiunt *molliculos caseos*; illud *corculum Tackenii*, tot fraudibus, quot casei vermiculis & tineis, scatens. Interim, quidquid contra Principes & Medicos reboes & vocifereris, nobis non persvaseris; omnem metallorum transmutationem imposturam esse. Imò tibimetipsi adversaris tractatu tuo de alcalibus; in quo magnifica profers de materia prima Philosophorum, pro universali tincturâ perficienda; item sub imagine & ænigmate, ac hieroglyphicâ obscuritate Veterum, ex Hermete, Zoar, Basilio Valentino, & aliis (ex te nihil.) de hac transmutatione agis: quos Viros hanc coluisse & novisse artem, infallibilis fert traditio: his te Viris adjungis Collegam: uti solent Magnatum quadras frequentare Moriones. Ergo cùm ipse hoc artificio titillari te sentias; ac, licet mysterium non assequaris, nomen tamen inane affectes, ac velut in aliis respicias: cur igitur hic clavus de ferreo in aureum mutari non poterat: cùm tu materiam transmutationis, aut Universalem nobis assignes; quam tamen Veteres sedulò celarunt, nimirum Saturnum? Et dato; non fuisset transmutatus: quàm incultus Ethicus; quàm inurbanus Politicus es tu, quòd talia, quæ in Principum commendationem non sunt; credulos scilicet nimium esse, & ad fallendum pronos reddere, non subticuisti, vel arcaniùs descripsisti; maximè, cùm etiam nostro ævo, à modernis Ducibus, pro tali habeatur, & orbi spectandus exhibeatur. O sancta prudentia, quàm noverca es *Tackenio!* Plura, de possibilitate transmutationis metallorum, lege ex Mantissâ nostrâ, recenter divulgatâ. Cætera in hoc capitulo intacta relinquo. Unum hoc B. L. hortor, ut ultimum hujus capituli paragraphum probè observet: *pag. 224.* primò manifestam contradictionem priorum: secundò, quàm veraciter illum superiùs toties arguerim rapinæ ex Helmontio. Audite enim iterum *Tackenium & Helmontium* concordantes: *Tackenius, p. 224. lin. 8.* habet sequentia: *Sed redeamus*

ad fer-

ad ferram, quod assumptum per os, liberat ab obstructionibus, a supradicto excremento obortis, & aperit per accidens absorpto scilicet coagulatore acido errante, & a natura proscripto, non tamen quod per se proinde desinat esse constriuum : aperit ergo potestate specifica & appropriata, constringit verò qualitate secunda. Hæc est doctrina nova *Tackenii*, seu Veteris Helmontii. Nunc audiamus Helmontium, *Paradoxo 5. pag. 443. paragr. 11.* his formalibus : *Liberat itaq; ferrum sumptum ab obstructione ; & aperit per accidens, ablato scilicet secum obstruente victo ; non tamen quòd per se proinde desinat esse constrictivum. Aperit, inquam, potestate specifica & appropriata ; constringit verò qualitate secundâ.* Hucusque van Helmont. Legat Amicus Lector citatum Helmontium; & videbit, quàm inaniter hic Thraso glorietur alienis plumulis ; à quo totum suum alcalium thesaurum suffuratus est. Proh ! quàm turpè est, Autoris nomen & meritum supprimere, ac quasi sua imprimere; quin imò post obsequia sugillare ! Sed ita solent cuculi : sic Helmont ; sic Reformator experti.

Ad Caput 29. procedo, cujus titulus : *Nux cassa :* seu : Corpus sine anima ; Nux sine nucleo. Proh ! quàm benigna est homini mater natura ; quæ omnes vicissitudines voluit subalternas, dum lassis requiem, deliris lucida quandoq; intervalla, mendacibus, ut vel inviti ad veritatem quandoque declinent, tam clementer indulsit ! Quo facto, mi *Tackeni*, hæc tibi veritas excidit? Quàm luminosum habes intervallum ? Quàm svaviter à mendaciis pausas ; dum proprio & congenito etymo opusculum, alcalia tua, & præsens capitulum, *Nucem cassam* inscribis ? Vides, quid veritatis lenocinium in homine operetur ? Tributarios omnium affectûs allicit & procatur. Ita est, mi *Tackeni*, verax hîc es, & ne quidem æquivocas ; quòd *Nux cassa* sint ; seu, ut etiam superiùs jam veritatem meditari cæderas, quòd *ventus sit vita tua ;* inventa, sibilus ; doctrina, vox ; prætereaque nihil. Et ne per errorem ambiguus aliquis hærere possit, quòd veritatis strenuè hic partes defenderis, & pro *cassa nuce* acriter toto hoc opusculo, suppetias ferentibus alcalibus, dimicaveris : consulat Lector, & ruminet, quidquid hactenus à *novo Hippocrate* dictum ; quidquid præclarè, ad finem usque, dicendum adhuc restat : &, profectò, pro *Tackenio* stare debet, & albo suffragari calculo, quòd vera dixerit : quoniam omnia *Nux cassa* sunt. Dicite enim, Mechanici, an non *Nux cassa* est ; post *mira, admiranda, nova, occulta, inaudita* promissa, ad vestras officinas deflectere, & tribum ambire ; *Saponariam, Vitriariam*, ultro obire? Dicite, imbelles anûs, & tu ad *flumen, Nausicca*, & vos, ad lintrem, lotrices : an non *Cassa Nux est*, ludo muliebri sese ingerere, *indusia, pedorem* & lixivia tractare ? Quàm immites habetis Deos, quòd huic Actæoni cornua non accelerant, qui, secretiores operas & labores vestros adire, reveritus non est ? Dicite, Tirones Pharmacevtices, an non in Magistro artis, & Chymiæ Antesignano, *Hippocrate* redivivo, *Nux cassa* est ; *febrifugum* vobis *oleum* promittere, *pag. 183. Riverij arcanum febrium, seu febrifugum ;* ac palam mentiri, & verba resorbere, eò, *quòd operosum sit :* interim edocere ; quâ ratione è plumbo fiant remedia ; quomodo paretur butyrum Antimonii, Mercurius vitæ, Pulvis Algerotti, Bezoard. minerale, Cinnab. Antimonii (magna hæc sunt hactenus) quin imò, *pag. 17.* arcanum, ex *calce & melle, pro callis pedum mortificandis? Pag.* iterum *211.* Emplastra de Cerussa, Triapharmacum, reliquaque, ut ait, hujus census (proh, quam pediculos odit hic Chymicus, quòd specificum Ungventum subticuerit !) quasi noverca hactenus vobis ars & institutio fuisset. Dicite, Medicinæ lumina Europæ nostræ ; an non sit *Nux cassa*, quòd hæc tinea Sapientiæ pallio vestro sese insinuaverit : ac, cùm sitis rationales ac dogmatici; *Canonicos* tamen luserit ; insulsos in *prunellæ sale ;* sordidos in professione : qui *nihil nisi olidum stercus, in vita inspexeritis ?* Dicite, veritaris arbitri; an non

Nux

Nux cassa est, ampla promittere, verbis pascere, animos suspendere, ac postliminio mentiri? Dicite, innocui Hippocratis, & vos, piissimi Helmontii manes, annon *Nux cassa* est; Te quidem, Coe, emenso Lethe, superato Rhadamantho, ex Elysiis tabernaculis ac sedibus, ad contestanda mendacia, & confirmanda ludicra, temerariè citare: & te, empyriis respirantem gaudiis, Helmonti, post funera inquietare (sic sydera & lunam canes allatrant) &, quod mirandum est, de spoliis tuis, parto labore, & arcanis vigiliis, triumphare, iisque abuti, suppresso, ac velut spongiâ deleto nomine, ac posthuma commendatione? Tu denique (multa dissimulo) dic, Reformator, an non *Nux cassa* est, qui illam confregisti, tam iniqua, trita, ementita, literato orbi dicare, Augustanos vindicare, quos criminas, Zwelferum convincere, ac textûs adulterare, & centies convinci, pro plausu denique risum reportare? Denique omnia *Nux cassa*, nuces, & incassum. Procedo ad textum

Capituli XXIX.

qui talis:

Nux cassa.

Uprum, dixi, ab aceto verti in æruginem, hoc stillare jubet reformator. Memini inquit (a): me mentionem fecisse, cujusdam menstrui secreti; hoc menstruum quanquam iubebat malignorum, ingratissimorumque cuculorum canina inuidia, inter secretiora arcanorum scrinia detinere, nec tam citò in meridianam lucem emittere; dum tamen omnem vindictam, ingratitudinis & odij, vndeundè mihi pro beneficiis iniuriose illati Deo relinquendum, suadet rectè factorum conscientia, vt bonitati publicæ, rem præstem gratam; spiritum prænominatum publici iuris faciam, cui magna remediorum pars, tanquam columnæ non exiguæ innitetur.

a. Appendix fol. 72.

Tristis seueritas quidē inest in vultu: at verbis nulla fides. Terēt. Andr.

Quid nunc docet Regius noster Doctor? Spiritum veneris, & menstruum secretum! (Risum tenete amici) quod propter indignos detinere decreuerat. Vah impolita ruditas! sed quis vnquam in hoc viro, tantam liberalitatem totq; beneficia pro publico bono quæsiuisset! nisi ipse se manifestasset?

O curas hominum, ò quantum est in rebus inane?

Centum & plures anni sunt elapsi, cum Basilius Valentinus hanc aceti distillationem, in vulgus edidit (in libello quem vocat, Manuductio Medicinæ, idiomate Germanico, rursus impresso Francoforti, apud Lucam Iennis Anno 1625. in quarto) sub titulo: vera perlarum solutio. Reformator, hunc a Basilio mutuauit, suppresso Autoris nomine, ibique de verbo ad verbum habetur, & hunc non solum venditat pro soluente vniuersali! sed (insuper fingit ipsius inuentum, scribillatque Spiritus noster veneris) & pro Liquore Alkahest *(a), adeò vt non sine fatali prænuntiatione, Iohannes Fredericus Bauz, reformatoris nomen, dignissimo Anagrammate, pharmacopœiæ præfixit, quod ibidem videri potest Addit autem reformator, sine erubescentia. Hic laudatissimus spiritus, in medicina non solum magnarum virium est, cum Epilepticis, Apoplecticis, Histericis, Hipochondriacis, summè opitulatur, legitimè ac debitè exhibitus (b) verum etiam tanquam* Liquor alkaest *se habet & non vt reliqui spiritus acidi, qui soluendo patiuntur, & destruuntur, inque aliud ens conuertuntur &c.*

a. in aqua Epileptica, pharmacop: Regia fol. 170.

Utinam Basilius, cum distillare docebat, hoc acetum, impostores timuisset, sicut Hippocrates, Paracelsus, & reliqui, reformator, hunc, pro liquore alcaest, non venditasset; imò nec tot encomiis illum decantasset, vt nec mundo, tam fraudulenter imposuisset. Hoc acetum, quouis prætio redimendum suadet, additque hæc magnifica verba, quæ præterea, alto notabis calculo scilicet.

b. ad quid in concinnas sumptuosas laboriosas & nauseosas Regias compositiones, si acetum, omnibus gratum hæc perficit.

Hoc lector amicè fruere secreto inquit: & fauore mei, pro fideli communicatione, beneuole perseuera. Proh Iupiter: huc adeste, perscrutatores acerrimi, vobis illustratum est secretum, nusquam ab aliquo scriptis mandatum. Sed ridet natura! pro veritate nunc pudenda commenta docere! sunt, qui sine magno labore, tempore & sumptu, similem & potentiorem liquorem, ex aceti matre in magnum vas recipiens distillant, quem tamen pro Alcahest non proclamant.

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Videamus nunc subjectum ex quo Reformator mirabile soluens distillat, quod digno nomine sibi appropriat appellatque hoc nomine, spiritus noster veneris.

Illud est ærugo, vel æs viride, quod sic fit: Cuprilaminæ, cum vinaceis iam acescentibus conduntur, hæc aciditas, rodendo cuprum, cum eo coagulatur in sal, sicut omni acido, rodendo contingit, vt de plumbo & corallis ad oculum demonstraui. Istud sal viride, cum Aceto distillato mundificat reformator, inde sane, nil aliud, quam acetum extillare potest, vt Basilius candide fatetur, supra citato loco: sicut spiritui vitrioli euenit rodendo cuprum tunc fit vitriolum, quod si distillatur, nil aliud nisi idem vitrioli spiritus seu stagma quod affudisti elicies; juxta illud: nemo dat quod non habet. Remanens caput mortuum, vel fæces, funde in ingillo addito pauxillum nitri & tartari, tunc redit cuprum, quod fuit, priusquam cum aceto in viride æs mutatum esset. En secreta & arcana materia quam reformator superflua liberalitate, pro bono publico communicare voluit, & quouis prætio redimendum suadet. Hoc secreto inquiens fruere lector amice &c. Apage: his cum imposturis, quas vulgus ridet, iisq; fidem non habet, qui nouit secreta non esse detegenda, nisi in parabolis, allegoriis, metaphoris, inuolucris & similibus figuris: sic jussit fecitque Hippocrates & veneranda antiquitas in auribus insipientum, ne loquaris, inquit sapiens, quia despicient doctrinam eloquii tui. Sic Iohannes Picus, libro de dignitate hominis. Pytagoras, Plato, Boetius, Macrobius in somnio Scipionis, Cornelius Tacitus &c. omnes vnico ore committunt secreta non esse detegenda, eò, vt dignè impediantur indigni.

Arcana publicata vilescunt.

Sed age! nonnè minorè cum labore & dispendio, vti licet aceto simpliciter distillato, cum sit vna eademque res? nonnè Tirocinii scriptores, sal perlarum & corallorum præparare docent cum aceto distillato? & postea abluere? quæ tamen, inutilis reperitur, acida nimirum coagulantur cum soluto, vt supra aliquoties ostendi. Sed vt paucis in summam contraham. Acetum & Spiritus veneris reformatoris, non sunt nisi aqua impregnata sale acido volatili, & si illud quicquam rodit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem, fixatur in alcali.

Qualem prærogatiuam habet nunc magisterium corallorum & perlarum reformatoris præ aliis quæ Tyrocinia ponunt? id docet spiritus vitrioli vel sulphuris, qui præcipitat vtrumque: cujus ratio est, quod potentior aciditas apprehendit solutum, & in illo coagulum [illegible]cipit, & ob id etiam pondere crescit: exinde enim repetere non licet, nisi violento igne.

Siccine; Deo proximo & veritati satis facit reformator, vt peierat in animaduersionibus (a)? Hæc sine sunt adinuentiones ex vera ratione, & experientia (b) conscriptas, nemini tamen ad huc visas vel animaduersas! ad solatium generis humani, vt ait in præfatione Appendicis. Itanè fallendus & deludendus Hærus? cui promittit in dedicatoria, quod ignorat; genuinam scilicet componendorum medicamentorum methodum, & vsitatam ab erroribus mundare, ne populus in æris dispendium & valetudinis sæpè sæpius præcipitatur, vt hac in parte & subditi fælicius viuant: Venditare scil: acetum pro Alcahest? Hæccinè sunt illa, quæ omissis negociis necessariis in vulgus cum tanto labore (a) profecta sunt? vt loquitur epilogus.

a. Cicero pro Rabirio posth: 21. vbi semel quis peier auerit ei credere postea non oportet.

Experimentum est fallax, cujus notitia non præcesserit. Bernh. ad Thomam.

a. chi dice il vero non s'. affatica, & mi marauiglio del tuo sudare disse Dante.

b. in Appendice fol. 83.

Sed reformator, aceto suo ebrius, non cessat miranda cantare; Spiritus noster veneris inquit: (b) extrahit ex chalibis limatura adstringentem tincturam. Hem quid audio; noua res! quasi omne acetum cum ferro limato non rubesceret?

ret? Fabris ferrareis notissimum. In Mantissa Hermetica (c) paulo ante docet, quod crocus adstringens sola reverberatione, nulla alia re admista exactissimè præparare potest, nunc vt aceto fides adhibeatur, concedit vtrumque. Quid istud est aliud, quam impertinenter & ignoranter nugari? imò docere, salis & aceti contrarietates, & vtrumque non conosci.

c. fol 798. Acetū cum ferri limatura rubescit, spiritus autem vitrioli coagulatur cū ea in vitriolum.

Nunc tandem crepant ilia Momo, & tota se eviscerat invidia, quæ tantis torminibus hactenus lancinata. O verè!

Livor, iners vitium, mores non exit in altos:
Utq; latens, imâ, Vipera, serpit humo:

canit Ovidius, *lib. 3. de Pont. Eleg. 3.* &, ut probè advertit Christianus Seneca, *in Epist. Venenum, quod in alienam perniciem effundunt serpentes; sine suâ continent.* Non ita vitium invidiæ continetur: nam & invidum torquet & macerat, bona odit & extenuat, injurias verò dilatat atque auget. Evomito virus, *Tackeni*, res salva mihi est: ad fata & finem properat malitia tua. Jam enim sincera vomere paulò suprà cœpisti: quod Hippocrati tuo funestum semper fuit præsagium. At mitiora forsan expectas, dum ad finem & agonem properat infamis Viperini salis tui partus, *Tackeni?* Neutiquam

——— abruptis etiamnum flebile venis
vulgus hiat; magnæque patet via lubrica plagæ.

Contumelias enim nec fortis potest, nec ingenuus, pati. Proinde ad vindicandas nequitias tuas novis ausibus accendor; candidum innocentiæ meæ tibi scutum objiciens: prout olim Magi soliti sunt; dum contra tenebras & noctem dimicarent. Quid igitur veneni in Reformatorem exspuis? Calumnias, falsa, & dolos. *Spiritus Veneris* Reformatoris tibi displicet, & ructûs movet, *Tackeni*, quòd ex ære viridi destillatus sit? Cur oculus tuus nequam est, *Tenebrio*, quia ego bonus sum? Quid succenses mihi, quòd bono publico laudatissimum hunc spiritum dicaverim? Cur mentiris, ac illum acetum destillatum dicis? Quàm turpe pecus es, quod omnes fontes & rivos petulanter conturbat, & vel sic vivam anhelantibus aquam cloacas obtrudit? Sed detrahamus larvam Morioni, & ad rem. *Cuprum, dixi, ab aceto verti in æruginem, hoc stillare jubet Reformator.* Ut mendacium pateat calumniatoris; sciendum, quòd cuprum in illam æruginem, quâ utimur nunc, & propriè æs viride dicitur, ab aceto solo non conficiatur; sed longè alio artificio in Gallia fieri consveverit. Nimirum laminæ cupri cum uvis expressis recentibus stratificantur (interpositis telis raris, ne confusum chaos ex uvis expressis & laminis cupri fiat) & desuper affunditur una pars aceti, & tres vel quatuor partes urinæ puerorum: addunt desuper multoties nonnihil de alumine & nitro; sic sæpius hanc mixturam, si exsiccata fuerit, novâ urinâ madefacientes, donec laminæ cupri vel penitus erosæ, & in æruginem conversæ conspiciantur. Videatur Agricola, *de Natura fossil. lib. 9.* Wormius, *in suo Museo, cap. 12.* sub nomine Santerna, & plures alii; licet ferè nullus exactam ejus præparationem describat, sed obiter saltem eam depingant. Acetum, licet ex cupreo vase, ejusque laminis, aliqualem extrahat æruginem; ejusdem tamen virtutis ac indolis non est cum vero ære viridi. Etenim uvæ expressæ occultum, subtilissimum, penetrantissimumq; continent vini spiritum, qui, uvis excalescētibus excitatus, odore manifestè, ipsaq; operatione percipitur: ejus autē est subtilitatis, ut destillatione

vix ac ne vix quidem à fuga coerceri, & in liquorem permanentem converti possit, dissimilis totus spiritui vini, vulgari operâ destillato; quoniam alias longè subtiliores, & penetrantiores illo, obtinet virtutes; similis verò est illi spiritui, qui ex musto in ejusdem exspirat fermentatione, adeò potens, ut totam etiam cellam, ubi dolia nonnulla musto repleta recondita sunt, fumo & vapore exspirante impleat, hominesq; incautos, si vel per mediam horam in illâ morentur, suffocet. Necessum proinde est, sicut in Austria, vindemiarum tempore, quotannis conspicitur, ut igne haud levi, ex carbonibus accenso, subtilissimus hic spiritus illicò depellatur & expellatur. Sunt, qui doliis majoribus, musto recenti repletis, instrumenta destillatoria supernè applicant artificiosè, pro spiritu hoc penetrante excipiendo; qui tamen vix includi aut coerceri potest, alterius longè indolis ac virtutis, quàm sit vulgaris spiritus vini, ex maturo & fermentato Vino, aut ex ejusdem fæcibus, destillatione prolectus. Hinc etiam uvæ expressæ, vasi cuidam, aut dolio, immissæ, virtute proprii hujus spiritûs incalescentes, ejusdem etiam spiritûs penetrantioris specimina edunt ac referunt; non verò acescunt, aut aceti virtutes æmulantur; uti falsò garrit *Hippocrates Chymicus:* quin potiùs aceto planè contrarias virtutes ipsæ uvæ expressæ sortiuntur: quemadmodum calefaciente ac roborante suâ virtute, & spiritu hocce, membra contracta emolliunt, viscosos & impactos humores resolvunt, attenuant, membraq; ipsa moderatè calefaciunt, eaq; summoperè roborant. Hoc itaq; subtilissimo & penetrante uvarum spiritu, qui longè alias, & celebriores, quàm acetum, obtinet qualitates, unà cum adjunctâ puerorum urinâ, totâ veluti substantiâ suâ aceto oppositâ, addito tamen in minimâ quantitate aceto, laminæ cupri, ipsumq; cuprum, in æruginem, propriè in æs viride convertuntur; quod in massam, panis formâ, conglobatum, corioq; involutum conspicitur, & ad nos transfertur. Hic est verus modus apparandi æs viride, longè diversus ab illo, qui, ad imponendum incautis, à *novo Hippocrate* affertur, ac si solo aceto ærugo conficeretur. An negabis, *magne Physicunce* (tuis utor verbis) quòd longè promptiùs urinâ, ejusq; spiritu, cuprum, & etiam argentum, in æruginem convertatur, quàm ipso aceto? Urina autem, ejusq; spiritus, qui totus, & purè salsus, aceto, acidisq; spiritibus omnibus ex natura contrarius & oppositus est: ex quorum commixtione neutrum quid emergit; quod neque acidum, nec purè salsum, sed acido-salsum postea existit. Liquet verò, ipsâ attestante experientiâ, urinam, ejusq; spiritum, aptius longè esse menstruum pro extrahendo ære, & ærugine conficiendâ, quàm sit ipsum acetum. Propterea ex duobus hisce spiritibus, Uvarum nimirum, & urinæ, cuprum in æruginem mutatur, aceto parum conferente; nisi quòd volatiles Uvarum & urinæ spiritûs nonnihil coerceat, ne promptè exhalent: verùm, quodammodo permanentes, cuprum exactiùs rodant, & in dictam æruginem convertant. Hi ambo autem spiritûs, tùm Uvarum penetrantissimus, tum etiam urinæ, summè volatilis (non proinde penitus excluso aceto, propter aliqualem prædictorum spirituum constantiam) miro modo in cuprum agunt, non solâ corrosione aut simplici solutione; verùm intimè illud penetrando, tanquam homogeneum & connaturatum ejus menstruum. Adeoq; ipsa his spiritibus confecta ex ære ærugo, alterius longè virtutis, qualitatis & substantiæ est, quàm sit cuprum, solo aceto corrosum, aut spiritu vitrioli, vel sulphuris, solutum, & in vitriolum conversum. Nam ex cupro simpliciter soluto, & in vitriolum converso, acidissimus, destillationis ope, elicitur spiritus, spiritui vitrioli vulgari ferè similis: licet non simplex vitrioli spiritus sit; uti imperitus noster Physicaster scribilbat;

lat; quin eximias cupri virtutes secum traxerit. Hinc in *Epilepsia*, aliisq; capitis, cerebri, ac uteri, affectibus præstantiores multò, communi Vitrioli spiritu, obtinet virtutes. Hic tamen vitrioli Veneris spiritus longè aliter se habet, in solvendis perlis, corallis, ac extrahendis tincturis ex mineralibus, quàm spiritus noster ex ære viridi destillatus. Spiritus enim prædictus ex vitriolo cupri, aut soluto cupro, violenter corrodit, & acrimoniâ, seu corrosivo suo, veluti comburit margaritas, corallia, oculos cancrorum, & plura similia; tanquam violentum & heterogeneum menstruum: & corrodendo tam arctè cum illis unitur, ut nullâ arte, neq; destillatione, nec edulcoratione, quin totum eluatur, ab illis separari queat; sed juncta maneant, inseparabili veluti nexu sociata, mutatis saltem virtutibus & indole rerum solutarum. Idem contingit, si cum aceto destillato margaritæ, corallia, mater perlarum, aut similes res aliæ, solvuntur. Quæ ipsa solutio pariter violenta est, tanquam heterogeneo menstruo peracta; quod itidem, ut reliqui acidi spiritûs, cum rebus solutis coagulatur, inq; aliud ens transmutatur; rebus autem, scilicet perlis, corallis &c. solutis, ab indole & virtutibus naturalibus ex integro immutatis. Et hoc apparet in abstractione ejusdem à rebus solutis, quibus cum tota ejus aciditas juncta manet, solo phlegmate transeunte. Longè autem aliter se res habet, *Tackeni imperite*, cum spiritu hoc non satis laudando, ex verò ære viridi destillato: quemadmodum subjectum ejus, dictum æs viride nimirum, non est simplex cupri vitriolum; non est cuprum vulgari modo, rebus aut spiritibus corrosivis solutum, sed à dictis uvarum, urinæ, & aceti spiritibus, simul junctis, in nobilius quid conversum; quod alias etiam, & nobiliores, in Medicinâ habet virtutes, quàm simplex cupri vitriolum, aut cuprum, aceto solo corrosum. Itaq; quanta differentia inter album & nigrum; inter virum doctum & peritum; ac inter Hippocratem Chymicum imperitum, & impostorem: tanta est differentia inter destillatum commune acetum, tanquam *Hippocratis nostri Chymici* secretum, quod *informat alcali*, & inter spiritum hunc Veneris, ad invidiam *Tackenii* non satis laudandum. Is enim non agit violenter, non rodit simpliciter margaritas, corallia, &c. uti reliqui spiritûs corrosivi, & ipsum etiam vulgare acetum: verùm leniter & amicabiliter res solvendæ, præsertim margaritæ, in eo veluti liquefiunt, exuviis earum integris remanentibus, nobiliori pulpâ & substantiâ extractâ. Peractâ autem hac non vulgari, sed homogeneâ, solutione, abstrahitur hic laudabilis spiritus destillando eâdem acrimoniâ, eâdemq; virtute & efficaciâ, quâ perlis, aut aliis rebus solvendis, affusus est; relictis perlis, aut aliis rebus verè solubilibus, in residuo: quibus si affunditur aqua simplex destillata, iterumq; destillando abstrahitur, & quidem repetitis vicibus; verè etiam sic edulcorantur, quatenus in qualibet affusione & abstractione aquæ, residuus cum rebus solutis spiritus, unà cum aqua abstrahente transit, totusq; à rebus solutis separatur, remanentibus iisdem rebus solutis in suis nativis virtutibus à menstruo minimè præpeditis, nec combustis aut destructis. His omnibus diligenter consideratis, abs te jam, *Philosophe Hippocratice*, quæro; an non, si proprium est liquori Alkahest (quem quidem neq; Ego; Tu minimè possides: sicut ex docta scil. Epistola tua videre est) corpora naturalia amicabiliter solvere, eâq; præstantiâ & virtute, quâ affusus, iterum abstrahi posse; hic autem laudabilis spiritus, ad invidiam usq;, in solvendis perlis, corallis, aliisq; quamplurimis, hæc quoq; præstat, ejusdemq; naturæ est: meritò de illo dici possit, quòd tanquam Acetum esurinum, & liquor Achaest, se habeat? Sicut genuinus meus textus, *pag. 52. Append. ad Animad.* habet. Non proinde asserui, nec dictum volo; hunc spiritum Veneris

neris esse liquorem illum Alcahest (ut tu, *Tackeni*, perversè & mendaciter mihi attribuis) de quo tanta ubivis terrarum prædicantur miracula, ac speciosa nimis ei attribuuntur. Distingve igitur, & ratione, si qua præditus es, utere, *Tackeni*; an idem sit, dicere; spiritus Veneris, tanquam acetum esurinum, & liquor Alchaest, se habet, in solvendis perlis, corallis, &c. & spiritus Veneris ipsus est liquor Alcahest. Quæ, quæso, consequentiæ tuum implevere vacuum? Falsarius es, & nequiter tuum petis Reformatorem, textûs falsificando, mendacia proferendo, & pro tot meritis & beneficiis ingratissimum te præbendo Et verò, cùm clarum nunc sit, ac sufficienter demonstratum, maximam esse differentiam in substantiâ, esse, fieri ac operari, inter laudatum hunc spiritum Veneris, & simplex acetum destillatum; & quòd subjectũ, è quo dictus spiritus elicitur, nequaquam sit simplex cum aceto erosum cuprum; sed corpus verè compositum medicinale, multarum virtutum: præstat etiam, missis Tackenianis nugis, ut dicamus, quas habeat plures hic laudatus spiritus Veneris virtutes, prę simplici destillato aceto, *Tackenij* secreto. Ideoque repeto, quæ, *pag. 52. Append. ad Animad.* ipsâ veritate & experientiâ suffultus, scripsi; quòd nim: sit in Medicina magnarum virium, ac Epilepticis, Apoplecticis, Hystericis summè opituletur, legitimè & debitè exhibitus: addo præterea, & divinum appello levamen, in doloribus dentium crudelissimis & atrocissimis, à defluxione ex capite, aliisque corporis partibus obortis; removendo extrahendoq; causam doloris, materiam cerebri viscosam, totoq; in corpore latentẽ, educẽdo, colicos dolores sistendo, ac demulcẽdo, & lumbricos externè inuncto eo, enecando. Hæc quâ ratione, quaq; vi & modo fiant; mecum plurimi docti Hippocratici & Dogmatici Medici nórunt, Tibi verò, spurio Hippocrati, ignota sunt. Suspicari itaq; desine, neque ignorantiæ tuæ labem & maculas viris doctis appingito, quos hactenus tecum, Idiota cùm sis, virtutes & prærogativas nunquam satis laudandi hujus spiritûs ignorare credebas. Interim vide, & orbi demonstra (si tibi conscientia, fides & ara) num simplex acetum destillatum, pro quo mordicus hactenus multiplicatis figmentis certasti, eadem præstet, quæ sæpedictus Veneris spiritus, luculento experiẽtiæ testimonio præstare videtur. Rationes igitur tecũ inito, *Tackeni*, quamq; multum à veritate devius aberraveris recolito, dum sine fronte & rubore palam asserebas, quòd nimirum præstantissimus *hic Veneris spiritus non nisi acetum destillatum sit; quòd una eademq; res, pag. 229. lin. 24.* Mendacia itaque tua, & calumniæ, in tę redundant, scelerisque auctorem petunt; dum omnibus planum fit, quòd impostor sis, qui sana & fidissima remedia orbi eripere & occultare satagis & collaboras; absurda tua substituendo. Et verò quis ulteriùs ignorat, quòd sæpedictus hic spiritus sit arcanum menstruum pro Tinctura, seu Essentia, Antimonii eliciendâ; ad parandam Tincturam itidem, vel Essentiam ferri adstrictivam: quanquam etiam hoc assertum Calumniator plenis ignorantiæ buccis controvertat, *pag. 231. & in fine 232, quòd impertinens sit, crocum martis adstringentem solâ reverberatione apparare, & Tincturam adstringentem cum hoc spiritu extrahere.* Sed quæ implicantia aut difficultas, idem re & numero medicamentum, vel in liquida, vel in siccâ, forma dispensare: pro ratione morbi & effectûs, nec non ægrotantium cupidine? Aliud igitur est, hæc, & similia, captum tuum excedere; aliud, per experientiam & praxim implicare. Tracta comprimis hæc, Chymiam exerce, spiritum hunc ad intima usque rimare, priusquam temerarium adeò effutias axioma. Manum tabulæ, seu Chymiæ, applica, per experientiam ediscito; num & tu Tincturam Martis simplici aceto tuo destillato, lege artis, elicere valeas; prout illam spiritu Veneris parare jubeo, *in Append. ad Animadvers. pag. 60*: & magnus eris Apollo. Hîc, profectò, Rhodus; hic saltus: hic arena; tu certa. Ut igitur uno Laconismo

rem

rem absolvam, & vela contraham, assero, & dico; probrosum hoc esse mendacium, & immane *Tackenij* figmentum: spiritum nimirum Veneris, & acetum destillatum, homogeneos effectûs producere, nec non easdem vires & naturam sortiri: cùm toto cœlo & ente à se dissideant, & distingvantur; nisi quis temerario ausu veritati & luci velit derogare.

Haeccine igitur sunt adinuentiones ex verâ ratione, & experientia conscripta, prout, *pag 130.* me arguis? *Siccine DEO, proximo, & veritati satisfacis?* Heus! impostor: hæc sunt complementa decreti tui, quo orbi te obligasti; *rara, occulta, abscondita à sensuum cognitione* revelare, *pag. 7?* Hi sunt *amoris tui stimuli, quibus agitatus*, ut ais, *pag. 203. erga proximum, silentii fines transilis, & Harpocratem tuum*, Hypocrita, concitas? Ut pro Veneris spiritu laudabili, acetum destillatum simplex obtrudas, meliora subtrahas, cassam nucem substituas, ægris denique, cum ære, & vitam eripias? Redimus ad lachrymas, quas nunquam absterfimus. Hoc est, de quo toties profundis gemitibus querebar: quòd in te, & hujus farinæ ardelionibus, pietas & charitas extincta squalleat, & conscientia callum obduxerit. Hoc est, quod ejusmodi hominum pestes quærunt, & ægros aut fallunt, aut negligunt, &, si quem syncerè humano generi famulantem conspiciunt, igne & ferro exterminant; ut crumenas farciant, & se denique, mancipia olim dæmonis, saginent. Hinc velut ex Orco reboant maledicto simillima verba; prout vides, A.L. apud *Tackenium*, pag. 229. *Arcana publicata vilescunt: Vulgus novit, secreta non esse detegenda, nisi in parabolis, allegoriis, metaphoris, involucris & similibus figuris:* & statim: *sic jussit fecitq; Hippocrates & veneranda antiquitas, in auribus insipientum, ne loquaris, inquit, sapiens.* & mox: *Sic Johannes Picus, l. de dign. hom. Pytagoras, Plato, Boetius, Macrobius in somnio Scipionis, Cornelius Tacitus &c. omnes vnico ore committunt secreta non esse detegenda, eò, vt dignè impediantur indigni.* Hæc Tackenius. Sic interim humanum genus lanienæ, & macellis, destinatur victima. Mentiris, humani generis infensissime hostis, *Tackeni*; mortuos inquietas, quos turpiter pollutos mendaciis in cinere, & pulvere conturbas. An Picus; an Pythagoras, an Plato, Boëtius, Macrobius, & Germanus Cicero, Tacitus, Chymica tractarunt, Impostor? Pythagoras silentium suis imposuit, ipse verbosus & communicativus: quoniam anima tacendo sapiens fit, & levat se supra se. Sic divinus Plato; sic Boëtius; sic innumeri silentium, modesti & benè morati animi tesseram, commendârunt: cui lasciva loquacitas (in *Tackenio*) opponitur. Quid, stolide centonum corrasor & compilator, hic Germanum scriptorem, disertissimum Tacitum, citas (pugnum ad oculum tibi) qui Agricolam Cæsarem laudat, quòd, cùm sapiens fuerit, procax non fuit, & sui ostentatur, *retinuitq;*, inquit in vit. Agricol: *quod difficillimum est, ex sapientia modum:* & de Domit. scribit, *l. 4. histor: simul simplicitatis ac modestiæ imagine in altitudinem conditus, studiumq; literarum & amorem carminum simulans, quo celaret animum.* *Hæc Tacitus.* Et, ut Tacitum explicat Didacus Savedra Eques, *in Symbol. symb. 43. scripsit hæc Tacitus, ut ostenderet, periculosum regimen esse, semper veritatem palam omnibus facere. Nam pars magna regendi est, secretorum Taciturnitas;* uti & huic symbolo præfixit Lemmna: *ut possit regnare.* Atqui tu, *Histrio*, detorques sensum Taciti à Politicis ad Chymica: ad ea, quorum ignorantia, silentium, & occultatio, grande nefas est, DEO & charitati adversatur, humanum genus pessumdat, dum arcana remedia nobis eripiuntur, fatali silentio. Mentiris, quòd Hippocrates artem suam celarit. Si quæ interiêre; temporum vicissitudine id obtigit; non astu; non consensu tanti viri. *Vah!* igitur, *Tackeni, impolita ruditas*, quòd hos viros; quòd Politica ad Pharmaceutica allicis, &

cum

cum illis hæc confundis. Non es Regius Doctor, ut video: quia sordidè avarus es: celas omnia: Regios decet munifica liberalitas. O igitur!

O stultas curas! ô quantum in rebus inane est.

Rideat nunc natura! quòd pro veritate commenta doceat, pag. 227. Rideant Auditores *magnum experimentorum cumulum Tackenii:* stupescant *inaudita, occulta, abscensa*, has nugas & fabulas: neque arceat illos, licet *tristis seueritas in vultu* Tackenio insit: sic histriones solent; risum & fulmina uno ore jactant: interim, *pag. 225. in margine. verbis nulla fides, inquit Terentius.*

Sed inquis: *Centum & plures anni sunt elapsi, cum Basilius Valentinus hanc aceti distillationem, in vulgus edidit: sub titulo: vera perlarum solutio: pag. 225. l. 24. & seqq.* Respondeo primò indirectè: Pauci anni sunt, paucissimi, quòd van Helmont inaudita ac nova sua edidit medicinalia; & tamen integrum tractatulum ex eo affabrè furatus es: locos citavi hactenus. Pauciores anni, quòd R. P. Kircherus scripsit; harpyias tamen expertus est, & longas *Tackenii* manûs. Respondeo secundò; falsum esse, me unquam hunc spiritum in Valentino legisse, aut hujus copiam extitisse: deinde; spiritum hunc Veneris, seu æris viridis, pro vera solutione perlarum à Valentino destinatum esse. Falsum autem est, uti fusè deduxi, posse aceto perlas legitimè solvi, quin illæ penitus destruantur & pessum eant, unà cum aceto. Propterea Basilius Valentinus pro vero & legitimo menstruo hunc spiritum æris viridis habuit, &, ut dicis, pro vera solutione perlarum. Ergo non pro aceto simplici venditavit: ergo non est acetum simplex: ergo tu mentitus es, qui hunc spiritum Veneris simplex acetum dicis, & contra teipsum testaris & loqueris. Nam, uti sæpius probavi, hic spiritus Veneris separari à perlis penitus potest, sine suâ corruptione, aut perlarum destructione: acetum verò simplex, seu aciditas ejus, nullâ arte à perlis separabilis est, quin eas ab indole nativa immutet, & vel penitus destruat. Deinde: Esto: docuerit ante sæculum Basilius Valentinus, spiritum pro vera, ut dicis, perlarum solutione; si ego, temporum vicissitudine obliteratum illum, aut dolo & nequitiâ talium usurariorum medicinalium suppressum, luci restituissem: an non hoc literato orbi, & Medicæ arti, proficuum, ac mihi commendationi foret? An non eadem virtus est, conservandi, & producendi? An non conservatio est iterata reproductio? Quid rumoris & sonitûs non dedisti, Hypocrita, *Tackeni*, quòd nobis Riverii Febrifugum saltem ostenderis? Et tamen nedum anni centum sunt, à quo Riverius decessit. Nondum effluxit sæculum, quòd van Helmont, & Libavius obierunt: imo vivit adhuc R. P. Kircherus; & tamen ex asse jam successisti hæres, non nominatus, & eorum substantias publicè vendidisti. Sed mi *Tackeni!* ne te feriat hic noster spiritus Veneris, & innocuum menstruum, quod nihil rodit, nisi *molliculos* forsan *caseos* tuos: & credito interim, Basilium Valentinum, si verum est, quod dicis, non gratis pro vera perlarum solutione hunc spiritum laudabilem destinasse; de tuo verò aceto simplici ne quidem somniasse. Adeoque te luculenter mentitum esse, constat.

Sed observate decumanam iterum contradictionem, *pag. 228.* Nam, *pag. 224. lin. 22.* apertè docet; *cuprum ab aceto verti in æruginem: addens: hoc stillare jubet Reformator.* Hîc verò totum dicit contrarium, nimirum: *Illud est ærugo, vel as viride, quod sic fit: Cupri laminæ, cum vinaceis jam acescentibus conduntur* (sed mentiris tamen iterum, Cain, quoniam non solùm cum vinaceis conduntur laminæ cupri) *hæc aciditas, rodendo cuprum, cum eo coagulatur in sal, sicut omni acido, rodendo contingit, vt de plumbo & corallis ad oculum demonstraui. Istud sal viride cum Aceto distillato mundificat reformator, inde sane, nil*

aliud;

aliud, quam acetum exstillare potest, ut Basilius candide fatetur. Siccine argumentaris, imperite & indocte Philosophe, *Tackeni*, contradictionibus, absurditatibus & mendaciis? Estné idem, dicere; *Cuprum ab aceto verti in æruginem; & æs viride fieri cum vinaceis jam acescentibus; quæ aciditas coaguletur in sal?* Duo hi parandi modi æs viride, quos affers, ambo sunt falsi. Neq; enim cum solo aceto; neq; cum solis vinaceis acescentibus, æs viride fieri consvevit, aut parari potest: uti supra clarè demonstravi. Neq; etiam vinacei ita acescunt, ut acetum præbeant; sed spiritum habent ab aceto longè diversum, subtilem & penetrantem, aereum, qui, adjuvante urinâ puerorum, & pauculo aceto, æs, seu cuprum, in æruginem transmutat. Verùm hæc satis & abunde superiùs declarata & discussa sunt; atq; imperitia hujus Calumniatoris detecta est. Advertite nunc majus absurdum; ubi dicit, *lin. 6. Hæc aciditas, rodendo cuprum, cum eo coagulatur in sal, &c.* Si igitur hæc aciditas coagulatur in salem, *sicuti cum corallis & plumbo contingit;* uti ipse ibidem dicis: à plumbo autem soluto cum aceto, & à corallis etiam aceto solutis, acetum nunquam in æternum, nec ullâ arte abstrahi potest: nam à plumbo, soluto cum aceto, transit priùs phlegma insipidum, ad instar aquæ elementaris; tandem subsequitur spiritus ardens, longè alienus ab aceti naturâ, esse, & operari: sic etiam à solutis aceto corallis transit, prolectâ priùs humiditate elementari, ardens aliquis spiritus, & nulla aciditas, quæ aceto vel in minimis æquiparari possit. Si igitur hic fiendi modus æris viridis, uti asseris firmiter, pari ratione contingit, & acetum in sal coagulatur, rodendo cuprum; à simili autem sale coagulato acetum indestructum aut immutatum in æternum abstrahi nequit; sicuti in plumbo soluto, & corallis manifestè videre est, ipsâ experientiâ teste; quod ipsum & tu, *inconstantissime Philosophe*, in prioribus affirmasti: Ergo neq; à viridi ære, etiamsi, uti falsè tamen ais, cum aceto solo illud esset paratum, idem acetum, uti antè erat, eâ aciditate, in esse & operari aceto simile, destillando elici potest. Ergo in toto hoc capitulo falsè loqueris, nequiter calumniaris, & mendaciter Reformatorem tantis injuriis afficis. Falsè porrò loqueris de Basilio Valentino; & in eum mentiris iterum, ubi, *pag. 228.* ais, *lin. 15.* quòd *Basilius candide fateatur, non nisi acetum ex ære viridi exstillare.* Quoniam si hoc verum esset; *sub titulo: vera Perlarum solutio:* spiritum hunc non descripsisset, aut pro vera perlarum solutione non adoptasset; quod clarum est; &, falsum te loqui, ipse te prodis. Ad quid enim hunc spiritum destillasset, pro vera perlarum solutione; si acetum destillatum simplex idem fuisset & præstitisset? Reverà musto plenus est, aut *ebrius* Tackenius *aceto suo;* quoniam lingua manifestat Virum. Considerate enim marginale, *pag. 231.* in quo temulentus, latinitatis immemor, Italico idiomate scripsit: *Chi dice il vero non s'affatica, & mi maravigli del tuo sudare!* disce Danto. Ne tamen hic Linguista & Rabbi se Chaldaica aut Arabica protulisse arbitretur, quæ nemo interpretari possit; opus est eâdem phrasi huic Viro respondere. Sign. *Tackenio*: Chi è nato pazzo, non guarisse mai, ne sputando, ne sudando. Hæc tibi Reformator. Cæterùm jam pridem eadem tibi afferre volui, ac admirari, cur in tantum te mendaciis tuis hactenus fatigaveris, & de tuis alcalibus miserandis tam mira machinatus sis, mi maraviglio che del tuo sale disse tanto: tamen ipse conspicis, *Tackeni*, quòd nugæ sint; quòd Tironum scita; quòd pleraque furta; si unicum *caseum molliculum* excipias; quem forsan gregario cuidam Pharmacopœo opponere posses; forsan cum antiquo & rancido sale Viperarum: pro secreto sanè ferculo, & bellariis, minimè. Non dubito, mi *Otto* (pacificè loquimur) non, inquam, dubito, quòd, nisi hæc falsa & stulta Viperina fundamenta jam typo jecisses; hanc

DDD machi-

machinam non ampliùs erigeres, ſuper arenam & ventum ſtabilitam: pæniteret te laboris & vigiliarum, quas, non dubito, immenſas (lubens commiſereor) & continuas impendiſti. Sed ſaniora ubi plura edes (dies enim diem edocet, & vexatio plerumq; dat intellectum) parce, *Vir optime*, familiariùs & ſimpliciſſimè tecum ſermocinanti. Ut autem, mi *Tackeni* (neſcio quis ſubitò amor me tibi copulet!) diſcurſum hunc abſolvamus, de revelandis aut occultandis ſecretis; modeſtè tibi ſuggeram, quod ſentio. Magna eſt inter ſecretum & arcanum differentia: quæ ſi quis benè diſtinguat; facilè docebit, quæ revelare cogamur; quæ ſubticere. Secreta illa de communi ſunt, quæ revelare non licet; quoniam ſine tertii præjudicio fieri nequeunt: & hæc occultanda de neceſſitate. Secreta alia ſunt inventa, vel revelata, à quibus vel ſuſtentatio, vel fortunarum moderamen, dependet. Tale foret; ſi lapidem Philoſophorum reperiſſes; cupri in aurum transmutationem aut argentum: & talia ſecreta *Idiotis*, &c, ut ais, *indignis*, de neceſſitate revelanda non eſſent. Arcana autem, de quibus hîc loquimur, quæ ad prolongandam vitam, arcendam nonnihil mortis neceſſitatem, & ſanitatem conducunt; hæc revelare juſto DEI mandato cogimur; & nemo, niſi impius, in quo charitas penitus extincta eſt, abſcondit & tumulat. Agitur enim de Vita, de Orphanis, Viduis, ac pupillis, Regum ac Regnorum momentis, quæ ab uno quandoq; conſimili arcano dependent. Quæ an levis momenti ſint; tu conſidera. Quod igitur in manu divitis ſunt divitiæ; hoc in manu Medici arcana. Stipem non erogare pauperi, crudelitatis eſt, & obex paradiſi; &, ut ait *Beda*, de Epulone: non reprehenditur dives, quòd terram coluerit, vel fructûs in horrea congregârit; ſed quòd pauperibus non erogârit, à quibus reciperetur in æterna tabernacula. Et Auguſt. *in verb. Domin*: Ideo rogans dives non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non exaudivit in terris. Divitiæ, talentum, Mnas, ſunt arcana noſtra Medica. Viderit ſervus iniquus, quid negotianti Domino olim reſponſurus ſit, talentis ſuis petulanter defoſſis. Interim non tibi prohibetur, quin Tartarum Vitriolatum tuum ex Vitriolo crudo, & Oleo, ſeu liquore, Tartari paratum; tuam Tincturam Corallorum Calcis & ex Calce; tuum corroſivum Mercurium ſublimatum, & complura nugacia & noxia abſcondas; quæ charitas proximi celare potiùs, quàm promere jubet; donec meliora largiantur Superi.

Nunc tibi etiam reſpondeo ad quæſitum, *pag. 226. in margine: ad quid inconcinnas ſumptuoſas laborioſas & nauſeoſas Regias compoſitiones, ſi acetum, omnibus gratum hæc perficit?* Reperio in Scriptura jam ſimilem propoſitionem olim fuiſſe propoſitam & ſolutam. Ad quid, *ajebat Judas*, perditio hæc? Potuit enim Unguentum iſtud venundari, & dari pauperibus. Sed audi ſolutionem: *fur erat, & loculum habebat.* Quæſtus, avaritia, ex Juda loquebatur: hinc ita quæſtionem inſtituit, *Tackeni*: *ad quid inconcinnæ ſumptuoſæ laborioſæ compoſitiones?* Ad quid tanti *molliculum caſeolum* divendis? Quid quæſtum facis? Cur homines defraudas? Nunc tibi reſpondeo: ſunt Regiæ, ab effectu: ſunt Regiæ, à parandi norma & conſtitutivis: ſunt Regiæ, quia à vulgaribus remotæ, nec omni aniculæ & agyrtæ paratu obviæ: ſunt deniq; Regiæ, quia Magnatibus dicatæ; qui vitam & ſanitatem precio redimere quandoq; poſſunt. Quòd autem tales ſint, Europa teſtatur: quidquid in contrarium unicus ſorex ſibilet, aut impudicus in cœlum exſpuat. *Nauſeoſas* autem *eſſe;* mentiris iterum. Fors crapulam ex aceto nondum digeſſiſti: hinc tibi amaricat lingua, & te guſtus fallit. Si acetum, omnibus gratum, hæc perficit: cur *molliculus caſeus* non omnibus

bus ad stuporem medetur? Cur *Pilulæ tuæ præservativæ* tot tantosq; in detrimentum æris, vitæ, & sanitatis, ac æternæ salutis, conjecêre? Quod tibi responderis, *Tackeni*, hoc à me dictum ac responsum excipe. Verùm ut quid hæc tracto fusiùs? Non enim hæc, de Regiis medicamentis, in Reformatorem calumniatus es, ut meliora substituas, concinniora excogites, artem instaures, ægris prospicias: neutiquam: sed ut convitiis indulgeres. Talia & D.D. Augustanis, Hippocraticis & Galenicis: hæc passim scholis præstitisti. Cito infamem paragraphum tuum, *pag. 234. lin. 9.* qui testimonium reddet. *Receptarum combinatores, tanquam sortilegos, Consulo fugiendos & propellendos, qui de suis prodigiosis compositionibus de malis nostris negotiantur, & super vitam nostram mittunt sortes.* Vindicent Viri docti, sapientiam professi. Ego, quod addam, non habeo, quàm ut hunc scorpium proprio & inflicto vulneri atteram; vel sic mihi medicaturus. *Simile hominum genus perdidit Socratem*, inquit de se *Tackenius*, & *Aristotelem*, *quod certè veneficiis ac latronibus longè perniciosius est, quoniam speciosis veritatis titulis opprimunt.* Negotiatus est prodigiosis compositionibus, sed necem multis *novellus Hippocrates*, ut supra demonstravi, pessimus Receptarum combinator, sortilegus, agyrta, intulit.

Pag. 229. lin. 26. facetè quærit: *Non nè Tyrocinii scriptores, sal perlarum & corallorum præparare docent cum aceto destillato? & postea abluere? quæ tamen, inutilis reperitur, acida nimirum coagulantur cum soluto.* Imperitè, profectò, garris. Sed heus! *Tackeni*; nonne etiam Tirocinii scriptores, qui salem perlarum & corallorum cum aceto destillato præparare docent, toto cœlo errant: perlas & corallia destruunt; quod jam dudum, in *m. Animadvers.* & superiùs paulò, iterum monstravi? Non ne tu ipse tibi contrarius, errorem agnoscis & prodis, quòd nimirum solutæ perlæ & corallia cum aceto ablui non possint, quoniam acida coagulentur cum soluto? Sed si aciditas aceti coagulatur cum solutis perlis & corallis, & ab iis ablui & separari nequit; uti expressè ais: nonne sunt destructa, ab indole naturali & virtute immutata? Quid faris? Cur tibi contradicis? Cur Reformatoris sententiam ipse defendis? Si Reformator voluisset ulteriùs perlas & corallia destruere cum aceto simplici destillato; prout Tyrocinia Chymica minùs rectè docent: profectò, nobilem hunc spiritum, pro eorum solutione verâ, ut & Basilius Valentinus, non excogitasset. Si Reformator voluisset, ut aciditas solventis menstrui coagularetur cum soluto, scilicet perlis, corallis &c. sicut tu, *imperite Chymice* qui meliora nescis: hunc spiritum sanè laudabilem tuo aceto simplici destillato non anteposuisset. Si, inquam, Reformator minùs etiam artificiosè & dextrè sua soluta abluere, & acrimoniâ privare, annisus esset: profectò, Idiota, sicut *Tackenius*, mansisset in eodem, & spiritum hunc laudabilem non edocuisset. Si ipse Benedictus Basilius veram solutionem perlarum cum aceto simplici destillato potuisset obtinere; tunc spiritum pro vera solutione perlarum, sicut tu ipse testaris, non publicasset. Pudeat tam ignorantem te esse naturalium & Chymiæ Professorem. Tantò

Turpe est Doctori, cùm culpa redarguit ipsum.

Si enim acida coagulantur cum soluto, uti apertè ais; in aliud etiam ens ambo transmutantur, in aliud esse, neutrum suis virtutibus constans. Hinc etiam sequitur, quòd, etiamsi æs viride cum aceto, vel cum solis vinaceis acescentibus, loco aceti, conficeretur; en! secundum tuam opinionem, vel potiùs contradictionem, aciditas, seu acetum, coagularetur cum soluto cupro &, converteretur in aliud ens & aliud esse, à quo non est revo-

cabile id, quod antè erat; sed quid aliud diversum ab utroque; & non simplex acetum iterum eliceretur. Ipse proinde agnosce, *Tackeni*, quàm *fallax sit experimentum* tuum, *cujus notitia non præcesserit*, *Bernard. ad Thomam: pag. 231. in margine.* Cur ipse priùs non instituisti probam, & hunc spiritum Veneris destillasti & apparasti, tibi ad invidiam laudabilem? Cur non tentasti cum eodem solutiones Perlarum & Corallorum; sicut Reformator te docuit fideliter & sincerè. Vidisses equidem, & expertus esses, aliam esse solutionem perlarum, &c. tuo aceto simplici destillato; longè aliam cum hoc laudabili spiritu. Vidisses, inquam, acetum totum, scilicet ejus acidum, manere unà cum perlis, corallis, &c. inseparabiliter sociatum: spiritum verò Veneris ex ære viridi abstrahi posse totum, sine deperditione ejus ac virium; & neutiquam coagulari cum soluto. Ecce! hæc tibi imperito Chymico sunt paradoxa. Viden' quàm fallax sit scribillatio earum quidem rerum, quarum non habes notitiam? Intelliges, nî fallor, nunc. Nam ignoranter quæris, *pag. 230. lin. 11.* qualem prærogativam habeat magisterium perlarum & corallorum Reformatoris præ aliis, quæ Tirocinia pessimè apparare docent. Pro me respondes ipse, *Tackeni*, inscienter quidem & incogitanter; quòd *doceat id spiritus vitrioli qui præcipitat utrumq;*. Et hoc est, quod volo, ut ipse diceres, *Tackeni.* Tantus igitur, & tam rudis es *Chymicus*, & quidem *Hippocrates*, ut nescias adhuc Tirocinia hâc in parte, nisi pessimè, consulere præparationem & præcipitationem magisteriorum cum spiritu vitrioli aut sulphuris: quâ nimirum præcipitatione res solutæ, perlæ, corallia, & his similia conchiliorum, genera, & lapides preciosi, penitus destruuntur, comburuntur, & omnibus viribus privantur. Propterea fundum petunt & præcipitantur; ad omnem imposterum solutionem inhabiles & mortuæ calces sunt, viribus propriis omniq; efficaciâ destitutæ. Clarum tibi sit, *Tackeni*, exemplum, magisterium cornu Cervi, aliorumq;, ossium, quæ, ad eandem normam parata, ossa & calces mortuæ sunt, ad instar aliorum ossium calcinatorum; è quibus nil quidquam destillatione, violentissimo etiam igne, elicies, nec spiritum, oleum, neque salem volatilem; ut neque acidissimo, aut corrosivo etiam, spiritu illa denuo dissolveris; quin mortuæ sint calces, mortua terra, suo humido radicali, omniq; virtute destituta. Propterea Reformator, te longè oculatior (absit arrogantia dictis) causam nullitatis, destructionis, & annihilationis virtutum, rationabiliter & concinnè, ipsâ experientiâ edoctus, edocuit; quòd nimirum ossa, perlæ, nec non corallia, aliaq; conchilia, vi exurente corrosivorum spirituum comburantur, aut confusione contrariorum liquorum in præcipitationibus destruantur, & virtutes eorum penitus annihilentur: non verò, uti iterum stupidè asseris, *Tackeni, quòd potentior aciditas apprehendat solutum, & in illo coagulum suscipiat.* Pejus enim discurrere non poteras: quemadmodum si potentior aciditas apprehendit solutum, & in illo coagulum suscipit; nil aliud hoc est dicere, quàm quòd hi spiritûs cum soluto coagulentur, ambo destruantur, & morte veluti afficiantur; adeoq; mortuæ calces exinde fiant & sint: ipsâ quotidianâ experientiâ teste; quæ tibi ad oculum demonstrat, quòd prædicta magisteria præcipitata sint corpora mortua, mortuæ calces, ampliùs indissolubiles, incombustibiles, nullius virtutis aut efficaciæ. Ita, *Domine Tackeni*! Sic Hippocraticè, verè, & realiter oportet Philosophari. Præterea autem scias, *Proto-Chymice*, quòd longè alia res sit, quoddam metallum, præsertim perfectum, Mercurium etiam, aut minerale quoddam fixum, solvere corrosivis aquis, ac denuò illud præcipitare: alia ve-

rò, &

rò, & diversa res, corpus quoddam combustibile & solvere & præcipitare. Illud prius retinebit, propter congenitam suam fixitatem, quâ igni resistit, suum esse, & in suum pristinum esse vi ignis reduci potest: hoc posterius verò comburitur vi corrosivi menstrui in solutione, & destruitur penitus penitusque in præcipitatione, virtutibus omnibus annihilatis. Hoc est, *Tackeni*, quod Reformator ex libro Naturæ, uti tu impudenter gloriaris, legit, & propterea res combustibiles corrosivis menstruis neque solvere, ut neque, & multò minùs, præcipitare voluit; sed magis sana docuit. Hoc autem tu, *Proto-Chymice*, cum omnibus tuis Tirociniis, ignoras. Propterea de re ignota perversum fers judicium: & temperare deberes linguæ, ne tam ludicra, tam nocua toti humano generi, effutiret: quibus efficis, ut multi tum sanitatis, tum vitæ & æris, detrimentum patiantur. Nunc te scire spero, hanc si tibi impresseris informationem, qualem prærogativam habeant magisteria Reformatoris, virtutibus suis nativis prædita, præ aliis, quæ tu, & tua Tirocinia, edocuêre, inutilibus & effœtis calcibus. Scias proinde, Reformatorem non ex Tyrociniis scripsisse, non descripta furta, sicut *Tackenius*, non nugas Hippocraticas novas, non mendacia, non contradictiones & hyperboles, non fallaces sales; sed vera & realia, ex libro Naturæ; quem Reformator exactiùs pervolvit, quàm *Hippocrates Chymicus*.

Adhuc semel in hoc tuo calumnioso capitulo mihi tecum res est, *Tackeni*. *Pag.* enim *230. lin. 4.* consveto iterum Philosophari more, dum ais: *Acetum & spiritus veneris reformatoris, non sunt nisi aqua impregnata sale acido volatili, & si illud quidquam rodit, congulatur confestim, quod postea per combustionem, fixatur in alcali.* Optimè dixisti: præmium habebis, & sertum stramineum. Primò: quis vidit unquam salem acidum volatilem? (dico acidum salem; quod implicat) Sed transeant hæc, si analogicè, vel potiùs de potentiali, non actuali, aut existente, sed saltem de intellectuali, & conceptibili sale, in corrosivis aquis per intellectum saltem concepto, loqueris. Secundò: Si acetum simplex, & spiritus Veneris Reformatoris, ex ære viridi, non sunt, nisi aqua imprægnata sale acido volatili; ille autem sal, si quicquem rodit, confestim coagulatur cum soluto, qui postea per combustionem fixatur in alcali: quî fit autem, quòd spiritus Veneris Reformatoris, si solvit (non rodit) perlas, corallia, &c. non confestim, & nullo modo, coagulatur cum soluto, neq; per combustionem fixatur in alcali; sed abstrahitur indeperditis viribus à soluto, sine eo, quod coagulatur cum soluto? Acetum verò destillatum simplex, *Tackenii* grande secretum, coagulatur confestim cum soluto, ita, ut ejus acidum (scil. aciditas aceti, seu, ut *Tackenius* vult, sal acidum aceti) nequaquam à soluto iterum abstrahi aut separari possit, sed inseparabili nexu illi junctum maneat. Sequitur proinde infallibiliter, quòd toto ente differant spiritus Veneris, ex ære viridi, ab aceto simplici destillato, Tackeniano secreto. Reducam in formam argumenti: Si spiritus Veneris, ex ære viridi, & acetum simplex destillatum, idem, ejusdemq; virtutis & efficaciæ essent; & ambo non nisi aqua sale acido imprægnata; sequeretur, quòd ambo etiam cum soluto confestim coagularentur. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Consequentiam falsam esse, in aperto est, & quotidianâ experientiâ comprobatur; quòd spiritus nimirum Veneris ex ære viridi à solutis perlis, corallis, oculis cancrorum, &c. eâdem aciditate & virtute abstrahatur, quâ affusus est: acetum verò, è contra, cum soluto coaguletur, ac inseparabili nexu illi socieeur. Ergo. Tertiò: Si sal ille acidus, qui spiritui

Veneris, & aceto simplici inesse debet, juxta *Tackenium*, cum soluto confestim coagularetur, & postea per combustionem fixarentur in alcali: *lin.10. ibid.* quomodo potest acidus spiritus, vel acetum, denuò ab illo alcali cogulato & fixato destillatione elici? Edissere, imperite *Tackeni*. Omne enim alcali fixum est de natura sua purè salsum, & nihil acidi continet; quin potiùs acidis contrarium sit totâ suâ substantiâ: juxta tuam ipsissimam assertionem, *pag. 27. lin.21. pag.* item *13. lin. 19.* Omnia igitur falsa sunt, contradictiones, & implicant. Quia omne alcali verum naturâ suâ fixum est; &, uti ipse hîc ais, quòd spiritus acidus aceti coaguletur & fixetur in alcali. Non potest igitur tuo jussu & imperio, quod semel coagulatum & fixatum est, spiritum illico acidum, & quidem volatilem, seu acetum, quod antea erat, ante sui coagulationem & fixationem, destillatione denuo præbere, jamdudum etiam propulsa humiditate aceti elementari in ejus coagulatione & fixatione salis acidi nimirum aceti; quæ humiditas expulsa necessariò ex tuo chaos catholico properanter occurrere & revocari deberet, in ipso puncto destillationis aceti, ex coagulato & fixato alcali. Aliàs enim non esset idem acetum, si humiditate suâ elementari foret destitutum; sed saltem sal acidus aceti, à coagulatione & fixatione solutus, & pristinæ illico volatilitati restitutus. Quæ omnia implicant, & prioribus tuis assertionibus multoties contradicunt. Disce igitur, *Hippocratice Philosophe, Tackeni*, meliùs fari, nugari, & disputare; ne in unâ periodo tot te involvas contradictionibus. Siccine DEO, proximo, & veritati satisfacis his nugis alcalinis? At sanè, si secundum Ciceronem, ad Rabirium: *Ubi quis semel perjuraverit; credere ei postea non oportet*: quis tibi, qui toties in fallaciis & contradictionibus deprehensus, & nullibi verax es, quis tibi fidem habeat?

Pag. præterea *226. lin. 12.* quùm plura tibi non suppeterent, quibus Reformatorem calumniari, & rabiei tuæ sputo defœdare posses, hoc grande illi objicis; quòd Joannes Fredericus Bauz, Med. D. Reformatoris nomen digno Anagrammate Pharmacopœiæ præfixerit. Vah! quid audio? Quid miraculi? Proh quantum! An non quilibet iniquissimus ea, quæ bonâ ac sincerâ mente candidè scripta sunt, in pessimam interpretari potest partem? Audi è contra, mi *Tackeni*, quæ Carmina, quæ Anagrammata, in nominis tui, ac eruditionis gloriam, condigna facta sint à Doctissimis Viris; utpote in vindiis Helvici Dieterici adversus *Ottonem Tackenium*. Talia lege *pag. 279. 280.* & *281.*

Ad Vespertiliones & Noctuas Taquenianas, Araneis & Alopecoroide se pascentes.

DUm tot Vipereus Tacquin *convitia falsa*
Evomit, & Magnum carpit in arte Virum:
Miror, quòd fuerint, qui stent pro parte maligni,
Miror, pro stupidi stes quoque parte viri
Nam si sal credis, dederit quod vipera fixum,
Non tibi, non illi, est candida mica salis.
Limpida Saturni sed si crystalla recusas,
DIETERICO, vereor, Plumbeus ipse sies.
Hunc maneant Crystalla: picem tu sumito nigram
In labrum, quoties verba maligna vomis.

Cunrad. Theodor. Lüncker, D.
Medicinæ & Eloq. Professor publ.
Marpurgi.

Aliud

Aliud Anonymi.

Vipereas fraudes, & plenos peste colubros,
Quæq; flagrant Lybico dira venena solo,
Omnia collegit Vir improbus. *Hic tibi prester,*
Hic seps, hic fuerit dente furente Draco.
Ille sacros fontes, & pocula pura venenat,
Non monstrum infelix Africa majus habet. &c.

Epigramma in Excoctorem salis Viperini falsissimum.

Vipera Te genuit. Nudum Te vipera vestit:
Te falsum Medicum vipera salsa facit.
Vipera Te servat. Totum Te vipera nutrit,
Dum fert vipereas vipera cocta dapes.
Vipera te sanat. Te vipera ditat egenum.
Vipera Principium, Vipera Finis erit.

Hîc tua prostant Elogia & Carmina, à Calliope tibi decantata, *Tackeni.* Ipse judica; utrum hæc meliùs in te: an D. D. Bauz anagramma, inculpatâ fide factum, in Reformatorem quadret. Speculum certò Vindiciæ tibi præbent Excellentissimi *Dieterici;* in quo faciem verè maculatam tuam videre poteris. Ablue, & abluere non desinas, illam, donec mundus mundo videâre. Tibi applica Joan. Caselii Græcum Poëma, & Francisci Balduini Commentar. de famosis libellis: περὶ τῆς διαβολῆς: pro lege & norma sint paucula ista. Tuam præterea, *Tackeni*, lege, perlege, & relege sæpius Vitam, à Clarissimis & Excellentissimis Viris descriptam. Memoriæ tuæ commenda D. D. Helwig *Dieterici* Epistolam ad Serenissimum Venetiarum Ducem, Franciscum Molinum, & Celsissimum Reipublicæ Senatum: ibi, quæ te convincent, invenies. Disce proinde cautiùs agere; meliùs de Viris optimè meritis judicare & scribere. Nolo repetere omnia: tu revolve. Longum nimis fore existimo, Lectori tædiosum, Tibi verò abominabile, tot commissa monstrare facinora. Parco itaque honori tuo: & pedem ad alia moveo.

Cæterum quòd, *lin. 9 ibidem*, ais; me scripsisse: *spiritus noster veneris:* quid inde? Mea inventio est: licet etiam Basilii Valentini: à quo tamen ego non habeo. Quòd verò pro liquore Alchaest venditârim, *mentiris ut Alchymista:* ut *Chymicus Hippocrates;* cujus professio, mentiri.

Ultimò hoc toto injurioso capitulo, & *postremo* ejus *paragrapho*, *pag. 231.* turpiter iterum inveheris in Reformatorem multis sarcasmis, occasione, vel ratione Tincturæ Martis adstringentis: ad quæ superiùs obiter respondi. Pro Colophone pauca addam; nimirum ut non solùm audiat, sed potiùs vacuo suo cerebro inculcet, imperitissimus hic Chymicus, quem Tirones satius instruere possent; quòd non omne acetum cum ferro limato rubescat, neque, si aliqualem saltem rubedinem acetum contrahat, illa proinde sit vera ex ferro tinctura; cùm ille color aut rubedo nec constans, nec permanens sit in abstractione aceti, sed evanescat. Secundò: etiamsi acetum simplex destillatum veram aliquam & permanentem ex ferro eliceret rubedinem & tincturam; illa tamen non esset adstringens, sed potiùs aperiens & resolvens; adeoque contraria planè in virtute, à Tinctura Reformatoris. Sic imperitè nugaris, *Tackeni*, ebrius tuo aceto secreto. Deinde; estné illud, uti ais, *impertinenter & ignoranter nugari?* Edocere Tinctu-

Tincturam Martis adſtringentem, uti revera eſt (quam tamen, *Tackeni*, vitâ tuâ non paraſti, non vidiſti, neque guſtaſti: ſed, uti Tirones & diſcipuli loqvuntur; ita tu de tuo aceto) & pariter crocum Martis adſtringentem ſolâ reverberatione parare? Quæ *fides* ob id tuo *aceto adhibenda?* Porrò inquis: *Concedit utrumque.* Quidnî? Non ſolùm concedo, ſed firmiter aſſero, & experientiâ tibi comprobabo, fieri poſſe Tincturam Martis adſtingentem, cum ſpiritu legitimo Veneris ex ære viridi; & fieri quoq; poſſe crocum Martis adſtringentem ſolâ reverberatione. Quid implicat? Quid inde abſurdi, *abſurde Philoſophe*, colligis? Eſtné hoc *impertinenter & ignoranter nugari?* An non tu potiùs ita procedis & mentiris? Hîc enim nulla eſt contradictio aut implicantia: non conceduntur duo contraria de uno eodemque ſubjecto; ſed vera experientiâ comprobantur. Dic, quæſo, iterum, *obſcure Philoſophe*, quid ſibi velit ſequens periodus: *docere ſalis & áceti contrarietates, & vtrumq; non conoſci?* Quis non miretur altum & profundum tuum ſtylum, & Ciceronianam Latinitatem? Me autem cognoſcere & ſalem & acetum, & plura ſalia, ac tua alcalia omnia, ex his, nî fallor, experieris. Ad Cæſarem, ut dicitur, appellaſti; & ductus es: cuticula pruriebat, & defricuimus.

Pag. item *232. in margine* ais: *Acetum cum ferri limatura rubeſcit, ſpiritus autem Vitrioli coagulatur cum ea in vitriolum.* Vah! quantum tibi denuò ſecretum erumpit! Forſitan novus eſt Aphoriſmus Hippocraticus: an Chymicus? Quem Tirones & diſcipuli ſibi imprimere debent; niſi antea noverint. Quem, quæſo, conſenſum hoc marginale habet cum textu? Aut quid *occulti vel abſconſi à ſenſibus & cognitione* affert? Demiror, mi *Hippocrates Chymice*, quî verecundiam in tantum proſtitueris, nec erubeſcas quidem, quòd tam abſona, ſordida & abjecta ſcribilles, quin imò glorieris in rebus peſſimis. Verùm ſtomachum mihi movet vel ulterior horum memoria, vel prolixior refutatio, ad quam nolentem, invitum, & reluctantem, mille illiciis & nequitiis me ſollicitaſti.

Caput ultimum attingo, quod maluiſſem ſilentio præterire; niſi hîc omnes calumniæ & convitia, ſicut in unam ſentinam & Mephitim communes ſordes & immundities, confluxiſſent. Inſcribitur: *Exitus acta probat.* Ita eſt; vel meo calculo: mendaciis cœpit, mendaciis finit. Calumniator & ſcurrilis nugator in Exordio: calumniator & nugator in Peroratione: Falſarius cœpit; Impoſtor deſinit. Hoc eſt, quod ſemper cecini: qui ſemel ſcurra, nunquam pater familiâs, ut ait Cicero, pro Publio. Textus talis eſt:

Caput XXX.

cujus titulus:

Exitus acta probat.

Ciendi deſiderio Pharmacopæam Regiam à reformatore ingenti gloriolæ prurita conſcriptam, multisq; abſurditatibus repletam, euolui. Promittit Regibus, ſulphur vitrioli narcoticum ſub titulo laudani (a) *ſed de hoc verè dici poteſt: Red euaſit fatiope, & non vitrioli ſulphure narsotico, qui nullibi in toto receptariorum libro reperitur.*

a fol. 849.

Sic etiam Reginis, promittit ludum præparatum, ad generandum lac, quem nunquam vidit aut agnouit; hinc vulgo in prouerbium ceſſit: Mentiris vt Medicus. Hoc eius ſulphur, illiusque ludus præparatus patriam non mutant, neque transmare currunt: Dulce illis natale ſolum, vbi nata ſunt, in cerebro ſcilicet reformatoris, ibi perpetuo hærent.

Sic in ſumptuoſiſſima Appendice Regiæ pharmacopœiæ, cum ſplendido apparatu ſc: non lego Rege digna, niſi in omnibus ferè compoſitionibus, Magiſterium noſtrum

ſolubile:

ſolubile : quæ vani oſtentatio, ipſa Heraclito riſum mouere deberet, quod tamen nil aliud, niſi perlæ, & coralli cum aceto corroſi, vt cuilibet pharmaceutices Tyroni ſatis notum eſt. Ipſus autem deridet, & cachinno excipit, Scriptorum longa recepta (a)! Sed quis unquam vidit aut legit longiora, quam in appendice ad pharmacopœiam Regiam? quis inconcinniora? exemplum ſit compoſitum illud, quod ſpecioſo titulo, Pilulæ Regiæ vocat (b) vbi ſane opium, omnes effectus quos promittit, ſolum edit, ad quid ergo aurum corroſum? cujus ſimplicis nulla eſt cognatio cum opio, columna pilularum, de his canit Homerus:

a. In Appendice ad Animadverſiones fol 53.

Fol. 123.

Pharmaca mixta, ſalubria multa & noxia multa.

Profectò congreſſiones ſimplicium, ad ignari lubitum factæ, Reges infatuant & exanimant, occaſioq; medendi (a) in momento labilis, incertis conjecturis, præterire facit. Vnicum hoc addo: Receptarum combinatores, tanquam ſortilegos, Conſulo fugiendos & propellendos, qui de ſuis prodigioſis compoſitionibus de malis noſtris negotiantur, & ſuper vitam noſtram mittunt ſortes: Impoſſibile eſt inquam, vel ad minus difficile, vt de ſola vrtica oſtendi, aliquid certi ſtatuere poſſe, niſi ſola opinione & conjectura. Quotieſcunque autem ſingulæ res, intentum non habent, tunc nimirum compoſitione indigent, vt de potionibus vulnerariis, de tincturis & atramentis luculenter demonſtraui; & adhuc vnico exemplo oſtendam. Sit ſaluiæ ſucci p ij. vitrioli martis p. j; hi ambo commiſti, ſubito nigricant: Alcali enim occultum ſaluiæ, vitrioli acidum abſorbet. Poſt horam, acidum quatenus minerale, ſuperat debile alcali vegetabilis, & compoſitum virideſcit: cui adde adhuc tres partes vitrioli, tunc non induit nigrum colorem (vt ratio ſuadet) ſed alcali, abſumit tunc, ſubtile ſaltem acidum & vitriolum in ocram vertit, ſicut ei contingit, quandò ſpiritus paulatim deficiunt: verum, quò digredior? quam ſciam ferendum eſſe, quod mutari nequit.

a. Hipp. 1. Aph. 1.

Vnica materia non poteſt ſimul duas ſpecies habere, quod à noſtris attentè notandum.

Reformator tamen aſſiduè (a) hujusmodi compoſita cum ſuauitate commendat: fælices ſanè eſſent Medici & ægroti inquit; ſi ſimilia medicamenta illis ſuppeterent, quæ verè REGIA ſunt, & tam exiguo prætio, vt etiam in pauperum vſus diſpenſari, &c.

a. In Appen fol. 38.

Ad vos nunc me conuerto, ingenui Pharmacopœi, calculum ſaltem faciatis & judicetis, non quidem plurimorum inutilium laborum & compoſitionum, quæ ſi omnes, in promptu eſſe deberent, vix tota Auguſtanorum Ciuitas eis capiendis ſuffiecret! ſed ſaltem, pro hujus aceti diſtillatione ex ærugine, corallia erodenda; vt ſi vaſa, inſtrumenta artisq; requiſita, cum tempore ſupputetis! vbinam reperitur pauper (vt ait) hujusmodi ſumptus faciens? Sin verò exiguo prætio, hæc & ſimilia artificiata diſpenſabitis!

Tunc labor eſt in damno creſcitq; mortalis egeſtas.

Sed ſi craſſis vaniſq; opinionibus a reformatore hinc indè commiſſis, diutius immorari vellem, numerus dicendorum nimis creſceret, quod ex primo ſyrupo (a) manifeſtum fiet, hic, vt & reliqui, fuere ab antiquitate inuenti, vt cuique indiuiduo propinari poſſent, & etiam ad promtitudinem, & compendium officinæ: ſed, cum perquam plurimi, odores præſertim ſpicæ, ægrè concoquant, & ſine ſtomachi ſubuerſione & eructatione non perferant, imò digeſtioni reluctantur, vt apparet in cibis aromate conditis, qui ſtomachi fermentum peſſundant hinc ſimplicem cibum, ſaluberrimum laudarunt veteres (b). Hanc ob cauſam, etiam pro hoc ſyrupo, Abſinthium ponticum, vt minus odorum, elegerunt, atquè ſimul cum ſpica, in vino veteri coxerunt, vt vnà cum vini ſpiritu, cui odor facilimè aſſociatur, penitus abſcederet, quod probat ſucci cydoniorum additio; niſi enim hæc veterum intentio fuiſſet, hujus ſyrupi loco, in vſum vocaſſent cydoniten & abſynthiten, vt videre eſt in Dioſcoride (a) remanens, cum ſaccharo à cano ſitu defendebant, & in ſyrupum inſpiſſabant.

a Syr. de Abſinthio phar. fol. 17.

b Homini cibus vtiliſſimus ſimplex: acervatio ſaporũ peſtifera Plin. lib. 11. c 53. 5.

a lib 5. cap. 49.

Sic quoque diuerſa vina, ſimul mixta, & potata vt in conuiuiis fieri ſolet, non ſolum Rectori [illegible]mano (quem ſupra capit. 15 in ore ventriculi ſedentem ex Hipp: (b) oſtendi) magnum laborem & moleſtiam adferunt, pro eorum vnione, ſed inſuper inebriant

b De humoribus.

c. Id etiam obseruauit Giou. Boccatius 7. Nouell. 2. fabula.

inebriant facilime (c), & vt furiosa, nonnunquam in delicatulis per vomitum rejiciuntur: cum vero earundem vuarum succi, multiformes & varij per fermentationem, counіuntur, tunc ex diuersis rectoribus, fit vnicus salubris & stomachum non lædens potus: quemadmodum ex diuersis simplicibus, per fermentationem counitis fit Theriaca, cui unicus rector prædominatur: hinc ab Auicenna magnæ uirtutis prædicatur, ut in præfatione notaui.

Absit quod nesciam rem ignotam in vsus proximi demonstratam carere calumnia.

Cum autem instituti mei non sit hic ut dici solet, lapillum in littore maris ostendere, ubi numerum infinitum esse constat: precipuè cum hoc scribendi genus, naturæ & genio repugnet, me tædet, nugis diutius immorari, qua propter calamum jam repono.

Ecce rem; cum hac in scenam prodiit reformator, priusquam Naturam in omni re similem agnouit.

In acido habitat specificus Rector, qui informat alcali.

Nunc nostris, pro corollario, tria uerba in aurem; acidum informat alcali. His: uetustissimæ medicinæ, & nouissimi salis uiperini antiquissima fundamenta, si me intellexistis; absoluta concordantia, similitudine perpetua, & immutabili, ex naturæ decreto & Hippocrate meo, armonica & mechanica ratione, summa necessitate, inter se conuenire debere ostendi.

Hunc naturæ, & artis consensum, cum olim fictus noster amicus, ab exemplis capere, neque percipere potuisset, insurgit, & instar canis rabiosi inuadit, mordet, calumniatur seseque aliis longe ante ponit, vt per totum ejus scriptum apparet: sic quælibet auis, juxta modulamen rostri sui cantat, secundum illud Terentij (a) Homini imperito, nunquam quicquam iniustius, qui nisi quod ipse facit, nil rectum putat.

a. In adelf. act. 1. sc. 2.

Infidelis hic homo quàm cœpit, prosequitur semitam, & viris bonis, ut olim Rhodii Herculi solebant, maledictis sacrificat. Legisti Pharmacopœiam Regiam, *rustica progenies*; sed non sapiunt pharmaca & receptarum combinationes Reformatoris. Compatior labello, quòd dignam non offeram offam, aut labris lactucas. Quid mihi succenses, quòd canis ossa, quòd asinus carduos appetas, & ego incautus regia tibi bellaria obtulerim, contra Erasmi monitum, ne præberem: paleas cani, & asino ossa? Sed erravi, *Tackeni* (ignosce labili verbo) dum te asino comparo: textum tuum ad literam non observâram. *Sciendi desiderio Pharmacopœam Regiam euolui, &c.* Quid novi audio, *mysteriose vir?* Scire desideras, cùm Hippocrates sis? Scientiæ desiderio & ardore flagras, post *occulta, admiranda, & absconsa hactenus à sensibus & cognitione*, nunquam hactenus visa orbi revelata? Rem meliùs examina: iterum gratiose mentiris, arbitror. Calumniandi desiderio Pharmacopœiam Regiam evolvisti; quod confirmant sequentia tua scommata: *à reformatore ingenti gloriolæ pruritu conscriptam, multisque absurditatibus repletam euolui.* Hoc erat sciendi desiderium tuum, ut fascino plenos oculos tuos meæ Pharmacopœiæ Regiæ immitteres; ac innocuum traduceres. Cui pruriunt ad gloriolam artûs? an mihi; an tibi, *Ardelio?* Regia Pharmaca dedi; quia & pretio & effectu talia sunt: tu *admiranda, jucunda & absconsa hactenus à sensibus & cognitione* promisisti, interim stulta & nugatoria reddidisti, ac furta. Me sequitur condignus laborum honos, & umbra virtutis, gloria: te sequitur avita stultorum merces, quos gloria vexat inanis; risus, & puerorum jocus. Quis non vidit hactenus, quòd ingenti gloriolæ pruritu tenearis, qui te cum tuis mirum in modum *sapientum sapone* defricuisti, dum mulus mulum scabit? Quod verò multis absurditatibus repleta sit Pharmacopœia, nunc in præsentiarum diluemus; mox sententiam laturi. Sed metuo, ne redeat in authorem scelus.

Dicis,

Dicis, me promittere Regibus sulphur Vitrioli narcoticum, in Laudano Opiato, Pharmacopœiæ Regiæ, *pag. mihi 35. edit.* verò *Belg. pag. 849.* Ecce! quàm verum, quod Petrus Blesensis ait: *quidam in suis mendaciis gratiosi sunt: quidam laborant esse veridici, & mendacissimi reputantur.* En! quàm facilè hic noster *Tackenius* respirat, post bina, eaq; gratiosa, mendacia, uno spiritu & anhelitu prolata. Falleris, *Tackeni.* Ubi unquam, in meis lucubrationibus, & Regia Pharmacopœia, reperies, quòd *Regibus sulphur Vitrioli narcoticum promiserim?* Cita iterum locum. Scripsi, inter reliqua pauca ingredientia Laudani opiati, sulphuris Vitrioli rubicundi narcotici drachmas tres: Regibus nihil promisi. Mentiris, secundò, quòd *sulphur Vitrioli narcoticum nullibi in toto re eptariorum libro reperitur.* Taceo enim Quercetanum, Keslerum, Agricolam, Schröderum. Lege Apocalypsi. Hermet. Libavii, p. 1. c. 14. de vitriolo. Item Alchym. Pharm. cap. 32. de Essent. Comp. Item de igne naturæ, c. 32. de Stibio ex Suchthenio: lege Begvin. Tyroc. Chym. l. 2. cap. 20. pag. 431. tit. Tinct. aut sulphur narcoticum Vitriol. lege Practicam Chymiatr. Hartmanni, titul. de Lepra, pag. 194. & 195. ubi de suo Viridello, & sulphure Vitrioli narcot. quod Tincturam Antimonii adæquat. Et quid tuus Helmontius, tit. Duumviratus, paragr. 7. ubi dicit: sulphur Vitrioli summè soporiferum, sed non fixum. Ecce! hi omnes te circumstant, & te iterum palmo labellum ferire jubent: quod est dicere, palàm mentiris, *Tackeni.* Apud hos omnes, & nos, docetur & reperitur sulphur vitrioli narcoticum. *Rex* novus Hippocrates *evasit fatiope* proprio cerebro & dementia, *non vitrioli sulphure narcoti*; sed Tartaro Vitriolato summè emetico, Mercurio sublimato corrosivo, Caseo Molliculo, sale alcali ex non alcali, seu sale lixiviali, Tinctura Corallorum deniq; ex Calce.

Eadem pag. lin. 21. ais: *Sic etiam Reginis, promittit ludum præparatum, ad generandum lac, quem nunquam vidit aut agnovit; hinc vulgo in proverbium cessit: Mentiris ut Medicus.* Non bene legisti, *Tackeni. Mentiris ut Alchymista*; fert proverbium; non, ut Medicus. Sed & hoc deinceps abrogabimus, & scias, velim, quòd imposterum in Austria, & quò nostra hæc Apologia perveniet, utemur hoc triverbio: Mentiris ut Tackenius. Quæ autem de ludo præparato dicis, quòd Reginis promittam, ad generandum lac, *in Append. ad Pharmacop. Regiam, pag. 16.* ubi præscripsi Pulverem ad generandum lac; cui pulveri, inter reliqua ingredientia, apposui Lapidis lactei præparati (est lapis mollissimus, instar saponis ad tactum) vel, hujus loco, accipiatur

Ludi Lapid. Helmontii præpar.
vel etiam
Silicum Molliorum, qui, ferro attriti, ignem non concipiunt, cujuscunq; horum, unciam unam semis:

ex hac Compositione fraudis occasionem accepit noster *Hippocrates*, quasi solum hunc lapidem, ad generandum lac, & solis Reginis, promisissem. Mentiris ut *Tackenius.* Pauperibus æquè ac divitibus, Regi & gregi, Reginis & plebeis; nec solum hunc lapidem, sed in concreto, unà cum reliquis ingredientibus & toto composito, promisi ad lac generandum. Utatur etiam hoc lapide, si quam lacte cupis turgere Nympham: nulli negatur. Solis enim Reginis non destinavi: liberalis sum: nihil celo: nec sum, ut tu, Euclio; cui omnia *illico sunt operosa, & secreta* quæ *molliculum* generant *caseum.* Quod spectat ludum lapidem Helmontii; ejus mihi facta copia fuit à Clarissimo quodam viro, ipsi quondam Helmontio familiarissimo: qui particulam mihi præsentavit, dum in nostris partibus sacris initiaretur.

 Curio-

Curiosior ego exinde factus, sedulò inquisivi; num etiam in nostris partibus ejusmodi Lapides extarent. Quæsivi, & inveni, etiam in hoc loco, ad ripam Danubii (nam & Helmontii Lapis prope flumen eruitur) ad quam ingens copia & penus dictorum lapidum reperitur, variegatis punctis, aut potius venulis, qui flavo utplurimùm & aureo colore distincti, glabri & teretes, ad æmulationem marmoris, molliusculi tamen, ut etiam cultro facillimè raspari se sinant, aut solo affrictu in pulverem subtilissimum atteri possint. Hos lapides, inquam, Medicinales reperi facilè resolubiles: prout etiam silices, lapides molliusculos, qui ignem non concipiunt, multum de sulphure non inflammabili, adeoq; ambo non modicum de spiritu, seu semine, auri continentes, salubres, & multorum affectuum antipharmaca; quoniam absumunt acidum infensum & morbosum ventriculi & intestinorum; facilè in ventriculo resolvuntur, ac quasi in chylum & lacteam substantiam commigrant; deniq; medela sunt plurimorum morborum tum secundariò, tum primariò, & per se. Novi ego virum magnæ Experientiæ, uti & Theoriæ, qui innumeros pauperes hoc lapide misericordissimè sublevavit & erexit; quod gratis accepit, gratuito egenis redditurus. Quid denuo mirum, si ignoti Idiotæ nulla cupido, & hujus lapidis desiderium, quem nunquam tractavit: de quo tamen iterum *Hippocrates novus*, ut *Tackenius*, insigniter mentitur, dum ait: quòd & *sulphur narcoticum Vitrioli*, & lapis hic (non *ludus præparatus* Helmontii; ne denuo hyperbolizes) *patriam non mutent, neq; trans mare currant: Dulce illis natale solum, ubi nata sunt, in cerebro scilicet* Magni Ottonis Stoi, *ibi perpetuo hærent.*

Sed quas iterum tibi cogor abstergere lacrymas, *Tackeni*, Virorum afflictissime! quàm justè quereris & lamentaris, *pag. 233. lin. 5! Sic in sumptuosissima Appendice Regiæ pharmacopœiæ, cum splendido apparatu sc: non lego Rege digna, nisi in omnibus ferè compositionibus, Magisterium nostrum solubile: quæ vana ostentatio ipsi Heraclito risum movere deberet, &c.* Luctum tibi, mi *Otto*, facetiis adimam. Audi, quæ ab exemplo tibi affero. Notissima est Aula, & plus quàm cognita Persona, quæ cùm, Principi suo ad epulas ministrando, clientelam suam & obsequium deponere solita erat, & frequentiùs quidem; incidit in quendam Aulicum, cui lances & orbem removere voluit selectioribus dapibus refertam. Huic illico Aulicus: Apage! *non decent ejusmodi Morionum & Parasitarum labra turdus & acipenser.* Cui ex abrupto festivè afflictus Minister regessit: *Mi Domine, quoniam videram vel à longè, quòd hi boli, sapientes, & non moriones, deceant; ideò abs te ad me transferre volui, ut debitum sibi reperirent palatum.* Finis dialogi risus fuit, & ministro honos. Ita, mi *Tackeni*, licet tu nihil legas in Pharmacopœia mea *Rege dignum*; ex instituto & re notâ hoc accidit. Non enim Morionibus, non Fumivendulis, neq; Thrasonibus, scripsi, qui in mirabilibus supra se ambulant, cœlum considerant, & in luto discurrunt. Minimè: sed Regibus destinavi: hoc est: Viris in doctrina & officio præcellentibus: uti & ipsi Regiæ Majestati. Neq; parodoxum existimes, Viros doctrinâ & consilio conspicuos Reges appellare, commune hoc fuit Sacræ antiquitati. Lege Florum, l. 1. c. 18. Liv. lib. 9. Lips. admirab. l. 4. c. 2. ubi reperies, quid Cyneas, Pyrrhi Legatus, Regi suo responderit, Româ redux: *Visa est*, inquit, *mihi Urbs templum: Senatus verò Consessus Regum.* Sic primò Regibus destinavi, & Nobilitati. Sic Regibus destinavi, Viris, studio, scientiâ, & experientiâ eminentibus. Hi pridem dixêre, & publicis monumentis sancivêre, quòd Pharmacopœia nostra Regia sit, & medicamenta dignissima. Rideat nunc potiùs severior Heraclitus quisquilias tuas, lixivia tua, ad callos pedum panaceam, corallorum tincturam, saponem Venetum, calcem epulo-

puloticam, & Tartarum vitriolatum emeticum & deleterium; quæ tua ſunt revelata ſecreta; & abunde ſatisfiet riſui, ſplene tumente. Forſan Regiæ noſtræ Pharmacopœiæ majeſtas (invitus hæc commemoro) Heraclitum ad priſtinam ſeveritatem componet. Quòd autem ſcripſi: *Magiſterium noſtrum ſolubile*: de condicto id egi; quia de proprio protuli. Meus hic partus eſt: mea induſtria: noſtrum eſt magiſterium, Reformatoris, Zwelferi. Non ſunt plumæ alienæ, Helmontio aut Libavio (uti Viperini fundamenta ſalis) ereptæ; non aliena ſpolia. Quare non glorìolæ pruritu, ſed veritatis inſtinctu, hæc ſcripſi. Sed prodit iterum decumanum figmentum, quòd magiſteria noſtra ſolubilia nil aliud ſint, niſi *perlæ, & corallicum aceto corroſi, vt cuilibet Tyroni ſatis notum ſit.* Magna eſt differentia, *Tackeni:* qualis nimirum inter vivos & cadavera deprehenditur. Communia magiſteria calces ſunt inutiles, morticinia, effœti cineres, vulgari aceto corroſi, & præcipitante ſpiritu ſulphuris uſti & cremati, umbræ deniq; perlarum & corallorum: ſolubilia verò noſtra magiſteria integris perdurant viribus, nullis corroſivis peſſumdata, naturæ noſtræ amica, morbis ſtrenuè reluctantia. Vix hæc expedio, & recens mihi obtrudis mendacium, *Tackeni, pag. 233. lin. 17. Ipſus autem deridet*, inquis, *& cachinno excipit, Scriptorum longa recepta, &c.* Iterum plusquàm *Tackenius* mentiris: &, ut ſtatim te convincam; vade iterum mecum ad Appendic. ad Animadverſiones meas, *pag. 38. edit. Noric. edit.* verò *Belg. pag. 53.* & audi, quàm ſit conveniens teſtimonium tuum. Textus noſt. talis eſt:

Quapropter cùm arduum ſit, cognoſcere, & nemini adhuc ſatis perſpectum, quomodo res naturales intra etiam limites unius ejusdemq; regni in ſe invicem agant; conſilio magno nobis ſit, prout ſæpius mentionem feci, ut, ſimplicitate in re Medica contenti, in congeſtione tot tantarumq; rerum diverſarum, labore inutili ſuperſedeamus, & parciores nos præbeamus, atq; vel uno ſimplici ſimpliciter, ad quod à DEO conditum eſt, vel ſaltem paucioribus, inter ſe tùm manifeſtè, tùm occultè, non contrariantibus, Medicinam faciamus: &c.

Vide nunc, *ridicule Thraſo*, quales ſint hi cachinni, quibus me ridere longa Recepta aſſeris: an modeſtiùs rem innuere: an mitiùs corrigere fas erat? Sed adducamus hiſpida verba tua, & nodoſa ſcommata, quibus, *pag. 234. l. 8. Vnicum*, ais, *hoc addo: Receptarum combinatores, tanquam ſortilegos, Conſulo fugiendos & propellendos, qui de ſuis prodigioſis compoſitionibus, de malis noſtris negotiantur, & ſuper vitam noſtram mittunt ſortes.* Vide, Hypocrita, quàm inculta verba Authoribus & Viris ſapientiam profeſſis obtrudas: quàm ſarcaſticè in Medentes animadvertas: ac, ut in Teutonico vulgari dicimus: Wie hefftig du mit der Säuglocken leuteſt: Apage iterum, *teneræ conſcientiæ homuncio!* qui *vetas in templo ſpuere, & mingis in altare:* ut olim cecinit quidam, nomine *Tackenius, in ſuâ Echo.* Adduco iterum, poſt hæc, mendacia plura, figmenta tua. *Pag.* enim *priori, 233, lin. 19.* ita faris: *Quis vnquam vidit aut legit longiora* (ſcil. recepta) *quam in appendice ad pharmacop. Regiam? quis inconcinniora?* Redi iterum ad textum meum ſupra citatum; & contrarium leges, & os tibi obturabitur, *mendaciſſime Tackeni*, dum legeris, quòd omni arte

& ſtudio ſvaſerim, ut pro viribus remediorum compoſitiones homogeneæ, ſuccinctæ, & in unum effectum directæ, inſtituantur. Videamus etiam, quàm inconcinna remedia divulgaverim: *exemplum ſit*, ais, *compoſitum illud, quod ſpecioſo titulo, Pilulæ Regiæ vocat, ubi ſane opium, omnes effectus quos promittit, ſolum edit, ad quid ergo aurum corroſum? cujus ſimplicis nulla eſt cognatio cum opio, columna pilularum. &c.* Verùm ſcrutentur hanc noſtram Compoſitionem æqui arbitri, ac analytico ordine pertranſeant. Et primò, ſi inſpiciamus, quàm longa ſit hæc Regia Compoſitio, aut quot ingredientia contineat; reperientur numero ſolùm novem: et 1. Aurum eſſentificatum cum Tinctura Antimonii, tanquam celeberrimum Cordiale, Alexipharmacum & Sudoriferum: 2. Ambra gryſea: 3. Ol. Cinamomi: 4. Ol. Citri: 5. Ol. Roſarum verum deſtill. 6. Ol. Nuciſtæ expreſſum: 7. Extract. Opii: 8. Extr. Croci: 9. Saccharum, ſaltem pro imprægnatione & legitima unione, & ſubſequenti diſſolutione Ambræ & Oleorum deſtillatorum, adjectum. Si, ſecundò, conſideremus concinnitatem pauculorum horum ingredientium; quis, quæſo, non viderit concinnitatem? An unquam laudanum concinnius hoc fuerit diſpenſatum? Omnia enim ingredientia, præter opium, conſpirant in unum effectum, Cordis, Cerebri, facultatumque Animalium & Vitalium reſtaurationem, adeóque in totius conſervationem, & malignitatis expulſionem. Opium verò legitimè correctum, narcoſi ſuâ privatum, & optimè n. m. præparatum, quid addit his, niſi virtutem anodynam, dolorum compeſcentiam, ſine ſpirituum forti ligatione? Nec omnem præripit opium reliquorum præſtantiſſimorum ingredientium operandi calculum: quia in tam minuta doſi adjectum eſt, ut totum Compoſitum viribus non excedat; ſed in competenti doſi propinari poſſit: quâ ingredientia omnia, præſertim tam nobile, pretioſum, & eſſentificatum Aurum, ſuas vires & virtutes exſerere queant. Propterea ſaccharum duplici de cauſa (quæ autem ignorans *Hippocrates noviter inauguratus* non penetrat) in maxima omnium doſi & quantitate adjectum eſt. Inſtituamus igitur computationem unius doſeos hujus Regiæ medicinæ, & ponamus drachmam unam pro doſi. Illa drachma, exactè computata, continet circiter opii correcti & extracti gr. vß. Ambræ gryſeæ gr. vijß, Croci Auri eſſentificati gr. vijß. Extr. Croci gr. iiij. Ol. Cinamomi gr. iij. Ol. Citri gr. ij. Ol. Roſarum gr. j. Ol. Nuc. Moſch. expreſſi gr. iiij. Reliqvum eſt Saccharum, pro exactiore miſtione & diſſolutione Ambræ & Oleorum deſtillat. aſſociatum. Tanta doſis igitur, ſine nocumento, urgente neceſſitate, propinari poteſt, non obſtante opio: ſit autem, ſi opium timeamus, drachma ſemis. Jam judicet Vir doctus, & expertus Medicus ac Chymicus, utrum opium omnes effectûs, quos promittit hæc Medicina, edat, & reliquis omnibus palmam operandi præripiat; prout Chymiſta hic, vel, ut rectiùs loquar, Archi-Alchymiſta mentitur: utrum Regium tale medicamen paucioribus ingredientibus diſpenſari potuerit: utrum concinnius. Præterea addidi, *eadem pag. 9. Append. in Pharmac.* hanc Notam: Quòd ſi fortè quiſpiam Opii extractum, propter frequentem & ſæpius repetitam neceſſariam exhibitionem Regii hujus medicaminis, abhorreret; aut illud ipſum, in ſoporoſis affectibus, ægrotis, quibus opium, ob morbi naturam, nocuum, propinare nollet; is poſſet

posset aliam hujus medicaminis Compositionem, dempto, vel omisso, opio instituere: tali pacto, sicuti ibidem descripta est. Sed quis offam depravato huic palato pro gustu afferat? Ne quidem coquorum Princeps. Paulò superius impetuose Reformatorem arguit, ratione Aquæ Acovisticæ, seu ad Auditum, Mindereri: cujus compositio triginta constat ingredientibus, sine ordine & sensu sibi adunitis; utpote heterogeneis & repugnantibus. Accedit etiam inconcinna & amethoda compositio & præparatio, ut vix calamus sufficiat, quo errores annectam: prout videre est *Animadv. pag. 280. edit. Noric.* & ex annexa eidem Aq. præparat. *pag. Append. ad Animadv. 28.* Hanc tamen Aquæ compositionem absurdissimam in cœlum usq; extulit, ut Reformatorem cavillaret; D.D. Augustanis verò adulatus est, ne parasitarum amitteret stipendium. Sed combinet Vir aliquis industrius Aquam Acovisticam, erroribus horridam, quam tamen *Tackenius* collaudat; & nostram hanc Regiam Compositionem: atque sententiam ferat; quænam tam quoad ingredientia, quàm parandi modum, præstet: & lubens æqui arbitri judicio subjacebo. Apparebit etiam turpis livor iniqui *Hippocratis novi* contra Reformatorem, quo Regiam Compositionem selectorum ingredientium, numero novem tantùm, repudiavit: cùm interim farragines xxx, quinimò centum, dicam trecentorum octuaginta octo, ingredientium (talis est Antidotus Matthioli, quæ sedecim diversas Compositiones requirit) cum cæteris plurimis spuriis dogmatibus & erroribus, adoptaverit. *Exitus* igitur *acta probat*; quòd ubique & constanter maledicus sis, & insignis hyperbolista, nec ulli parcas: uti recenter iterum patet, dum Medicos, & D. D. Augustanos, *Receptarum combinatores* cavillando dicis; quin imò citra velle, & juxta legem in te repugnantem, ipsos D. D. Augustanos, quos defendere satagis, arietasti. Sed de his suprà ad ravim disserui. Verùm ad quid iterum parietes, & marginalia conspurcas, *pag. 234* ubi ais, *in margine: Unica materia non potest simul duas species habere quod à nostris attentè notandum.* Quid tui notare debent? An forsan, quòd rudis, & idiota sis, ex hoc textu colligere debent? Vel enim intelligis, quòd una causa non possit producere distinctos specie effectûs; vel quòd una materia non possit recipere formas speciè distinctas; vel quod sub eodem genere plures species realiter & adæquate distinctæ contineri & prædicari nequeant. Quidquid horum dicas, falsum est, & contra te, pro caligis Aristotelis, & pallio Medico, tuebimur oppositum. Dantur enim ejusmodi causæ æquivocæ tam in genere causæ materialis, & formalis, quàm efficientis. Sed quid hæc tibi rudi? Neque enim oportet margaritas projicere: &c.

Quòd autem, ut inquis, *pag 234. lin. 15. impossibile sit, vel minus difficile, ut de sola urtica ostenderis, aliquid certi statuere* (hoc est, in Pharmacevticis & Chymicis) *nisi solâ opinione & conjectura:* hoc tibi ultrò credo, mi *Tackeni*, & demiror, quâ ratione denuò hæc tibi veritas eruperit. Hîc videmus (ex ore tuo) *antiquissimi salis viperini novissima*, aut nugacissima, *fundamenta: nihil certi sunt; opinio, &* fallax *conjectura.* Videmus, quid sint illa *admiranda, jucunda & absconsa à sensibus & cognitione, pag. 7. Opinio, conjecturæ*, phantasiæ. Si nec urticam fatuam & mortuam comprehendis; quid ergo lusisti *de materia Philosophorum, de Corculo tuo, de molliculo caseo*, & ingentibus secretis, in hoc opusculo? Grata vel ex ore adversarii veritas. Habent, profectò, quòd rideant Murani Vitriarii, Saponarii, ad flumen Nausicca lotrix; quod toto splene rideant, dum retractationes tuas inaudiunt; quòd de fastigio scientiæ in tantum defeceris, ut nec urticam perfectè cognoscas, quæ in humili, & ad sepes, enascitur. Sed limitat: *lin. 20. Quotiescunq; autem singu-*

ſingulæ res, intentum non habent, tunc nimirum compoſitione indigent, vt de potionibus vulnerarijs, de tincturis, & atramentis (ut conſequenter loquaris, nec mentiri in prioribus videâre) *luculenter demonſtravi.* Hoc eſt, mi *Hippocrates,* quod Reformator, antevertens pridem ſomnia tua, ſciverat: hoc D.D. Auguſtani, & complures, quòd nimirum ſimplicibus ſemper purè putè adhibitis cura omnis & medela non ſuccedat. Igitur concinnæ compoſitiones, quas ideo Regias dixi, & magiſtralia remedia, adinvenienda erant. Et ſicut tu Compoſita, Tincturas, Decocta, &, cum ſutoribus, atramenta excogitaſſi plurium ingredientium : ſic Reformator Trageas, Syrupos, Electuaria, Confectiones, &c. ex quibusque ingredientibus, juxta artis & indicationum leges, confecit. Neque contemnendum tu putas exemplum Compoſiti medicamenti tui, quod in ſequentibus addis, *lin.27* : *Sit*, inquis, *ſalviæ ſucci p. ij. vitrioli Martis p. j; hi ambo commiſti, ſubitò nigricant : Alcali enim occultum ſalviæ, vitrioli acidum abſorbet. &c.* Sed quid diſcimus hinc, *Tackeni?* Ergo omne fortè alcali occultum herbarum cum acido vitrioli nigricat, quatenus vitrioli acidum alcali ocultum herbarum abſorbet? Quod eſt falſum. Dic, ſi tantus *Philoſophus Hippocraticus* es; cur ſalviæ ſuccus, cur Roſæ, Cort. Granatorum, cur Gallæ, vitriolo unitæ, nigricant; reliqua verò vegetabilia, aut eorum ſucci, nequaquam. Majora nobis pandas ſecreta, quàm atramenti myſteria, quæ multis non egent ſpeculationibus.

Ad finem properat *Tackenius. Ad vos nunc me converto*, ait : *pag. 235. lin. 22. ingenui Pharmacopœi, calculum ſaltem faciatis & judicetis, non quidem plurimorum inutilium laborum & compoſitionum, quæ ſi omnes, in promtu eſſe deberent, vix tota Auguſtanorum civitas eis capiendis ſufficeret! ſed ſaltem, pro hujus aceti diſtillatione ex ærugine, corallia erodenda: vt ſi vaſa, inſtrumenta artisq; requiſita, cum tempore ſupputetis! vbinam reperitur pauper (vt ait) hujusmodi ſumptus faciens? Sin vero exiguo pretio, hæc & ſimilia artificiata diſpenſabitis!*

Tunc labor in damno eſt cre citq; mortalis egeſtas.

Et ego ad vos me converto, Artis Magiſtri, Pharmacopœi expertiſſimi: ſympoſia *Tackeniana* finem arripiunt; calculum ſaltem faciatis, quot abſurda, contradictiones, nugas, impoſturas, trabalia mendacia, in hoc minuto Opuſculo, *novus Hippocrates* emendare & ſolvere teneatur : *quæ ſi omnia in promptu eſſe deberent, vix tota Auguſtanorum civitas eis capiendis ſufficeret.* Repone caudam, *Vulpecula*, & palpum, quibus D. D. Auguſtanis affrictis blandiris. Norunt enim illi oculatiſſimi hanc inferre conſequentiam: ſi ideò Compoſitiones Reformatoris minùs probandæ ſunt, quia prolixæ; multò magis noſtræ: & à potiori; quia eas magno ingredientium numero exſuperant, & habito reſpectu Auguſtanæ, ad Regiam Pharmacopœiam, breves ſunt Compoſitiones illæ; noſtræ verò utplurimùm fuſiores. Cæterùm Dom. noſtri Pharmacopœi gratias tibi habent, quòd hactenus ad tumulum Novercæ flere dignatus ſis. Non eſt quod queraris; *quoniam in damno labor eſt:* nihil, ut tibi, illis operoſum. Norunt, quid proſit illis ſpiritus noſter Veneris: quantum præſtet aceto tuo ſimplici deſtillato corroſivo, perlas, & corallia in calcem & cineres peſſundante. Mentiris, dicunt, *quod creſcat inde mortalis egeſtas:* ſed prodeſt egeſtati, *Vaſa* etiam *& inſtrumenta* (niſi planè rudis & idiota ſis, in apparando hoc ſpiritu) *artisq; requiſita*, perpauca ſunt: quod requiris, maximum eſt, amplum vas recipiens, quod caput tuum adæquet; reliqua tanti non veniunt; niſi forſan æs viride tibi crumenam exhaurire credas.

Pag. 236. pergit : *Sed ſi craſſis vanisq; opinionibus à reformatore hinc indè commiſſis, diutius immorari vellem, numerus dicendorum creſceret, quod ex primo*

Syrupo

ſyrupo (a) manifeſtum fiet, hic, vt & reliqui, fuere ab antiquitate inuenti, vt cuiq; indiuiduo propinari poſſent, & etiam ad promtitudinem, & compendium officinæ: ſed, cum perquam plurimi, odores præſertim ſpicæ, ægrè concoquant, & ſine ſtomachi ſubuerſione & eructatione non perferant, imò digeſtioni reluctantur, vt apparet in cibis aromate conditis, qui ſtomachi fermentum peſſundant hinc ſimplicem cibum, ſaluberrimum laudarunt veteres (b). Hanc ob cauſam, etiam pro hoc ſyrupo, Abſinthium ponticum, vt minus odorum, elegerunt, atquè ſimul cum ſpica, in vino veteri coxerunt, vt vnà cum vini ſpiritu, cui odor facilimè aſſociatur, penitus abſcederet, quod probat ſucci cydoniorum additio; niſi enim hæc veterum intentio fuiſſet, hujus ſyrupi loco, in vſum vocaſſent cydoniten & abſynthiten, vt videre eſt in Dioſcoride (a) remanens, cum ſaccharo à cano ſitu defendebant, & in ſyrupum inſpiſſabant.

a Syr. de Abſinthio phar. fol. 17.

b. Homini cibus vtiliſſimus ſimplex: aceruatio ſaporũ peſtifera. Plin. lib. 11. c. 53. 5.

Sic quoque diuerſa vina, ſimul mixta, & potata vt in conuiuiis fieri ſolet, non ſolum Rectori humano (quem ſupra capit. 15. in ore ventriculi ſedentem ex Hipp: (b) oſtendi) magnum laborem & moleſtiam adferunt, pro eorum vnione, ſed inſuper inebriant facilimè (c), & vt furioſa, nonnunquam in delicatulis per vomitum rejiciuntur: cum vero earundem vuarum ſucci, multiformes & varij per fermentationem, couniuntur, tunc ex diuerſis rectoribus, fit vnicus ſalubris & ſtomachum non lædens potus: quemadmodum ex diuerſis ſimplicibus, per fermentationem counitis fit Theriaca, cui unicus rector prædominatur: hinc ab Auicenna magnæ uirtutis prædicatur, ut in præfatione notaui.

a. lib. 5. cap. 49.

b. De humoribus.

c. Id etiam obſeruauit Giou. Boccatius 7. Nouell. 2. fabula.

Cum autem inſtituti mei non ſit hic ut dici ſolet, lapillum in littore maris oſtendere, ubi numerum infinitum eſſe conſtat: precipuè cum hoc ſcribendi genus, naturæ & genio repugnet, me tædet, nugis diutius immorari, quapropter calamum jam repono.

Abſit quod neſciam rem ignotum in vſus proximi demonſtratam carere calumnia.

Ecce rem; cum hac in ſcenam prodiit reformator, priusquam Naturam in omni re ſimilem agnouit.

Nunc noſtris, pro corollario, tria uerba in aurem; acidum informat alcali. His: uetuſtiſſimæ medicinæ, & nouiſſimi ſalis uiperini antiquiſſima fundamenta, ſi me intellexiſtis, abſoluta concordantia, ſimilitudine perpetua, & immutabili, ex naturæ decreto & Hippocrate meo, armonica & mechanica ratione, ſumma neceſſitate, inter ſe conuenire debere oſtendi.

In acido habitat ſpecificus Rector, qui informat alcali.

Hunc naturæ, & artis conſenſum, cum olim fictus noſter amicus, ab exemplis capere, neque percipere potuiſſet, inſurgit, & inſtar canis rabioſi inuadit, mordet, calumniatur ſeſeque aliis longe ante ponit, vt per totum ejus ſcriptum apparet: ſic quælibet auis, juxta modulamen roſtri ſui cantat, ſecundum illud Terentij (a) Homini imperito, nunquam quicquam iniuſtius, qui niſi quod ipſe facit, nil rectum putat.

a. In adelf. act: 1. ſc. 2.

Veni iterum, *Tackeni*, cum abſurdiſſimis & *craſſis opinionibus tuis* ſub dolabrum; ut te ad regulam dedolemus: vel, ut ſupra dixi: Sus ſub fuſtem veni. Quid doces de Syrupo Abſinthii? Abſurdiſſima. Probas nimirum, & ſuades, ut pars ejus ſpirituoſa, totius energiæ & effectûs origo, prolixâ, forti & apertâ coctura exhalet; quò faciliùs inodorum abſynthium & ſpicam ventriculus digerat; & hanc vocas artem: Compendium officinæ: diſpendium forſan dicere voluiſti. Cur paleas & ſarmenta non coquis; quæ vel maximè inodora: unde nec ventriculo officiunt? Sed deliras, profectò, Philoſophe. Sapientum nemo in hoc tibi ſuffragabitur. Natura nil fecit fruſtra: non fruſtra vino dedit ſpiritum: non fruſtra herbis balſamicis odorem. Noſtris Medicis laboribus ſtudemus, totaque Medicorum Schola eò allaborat, ut virtutes rerum integrè conſervemus; præſertim quæ in partium tenuitate conſiſtunt: uti optimè, & ſæpius, monent D. D. Auguſtani. Tu eas ſtudio in auras depellere jubes, ſummæ ſtupiditatis & iniquitatis argumento. Vappa igitur Vini, & Vinum coctum, ſit tibi, & porcis ſaginandis ferculum. Herbæ balſamicæ, diu coctæ, nobis vix arrident pro pedilaviis & balneis: multò minùs ventri-

culo nostro, cum vini vappa, gratæ erunt. Tu tibi hæc fercula reserves, medicamenta verè effœta. Plinii authoritas hic fallax est. Nam si *acervatio saporum pestifera* est, juxta Plinium, prout *in margine hujus pagina 236.* cum tuo Plinio, asseris; tua, revera, institutio & præparatio hujus syrupi est pestifera, syrupus Absinthii totus pestilens: quoniam in tua absurdissima præparatione conservas totum Absinthii amarissimum saporem, item de rosis, & spica Indica, adstringentem amariusculum, cum vappa vini; odoribus saltem, & partibus spirituosioribus, ventriculo & naturæ nostræ gratis, omnino & totaliter depulsis, ac in auras profligatis; in quibus tamen virtus maxima consistit, totaq; partium tenuium energia. Vides, *Tackeni*, quàm tibi sis contrarius, & ipsa pestis? Quia si, uti asseris, coacervatio saporum pestifera; tu verò sapores omnes absinthii, spicæ &c. in hoc coacervas syrupo, & partes saltem odoriferas, spirituosas, & tenuiores, prolixâ cocturâ depellis: quidnî tuus, taliter paratus, syrupus erit pestilens? Vah! quàm turpiter cum omni sapientia tua deliras! Fortè saltem quatuor habes sensus, sapore & odore in unum compactis. Quid mirum ergo, si ita stomacheris? Siccine homines malè afficere tua vappâ vini, tuis effœtis ferculis, quæ nostri stomachi abhorrent, nauseant, & vix porcis saginandis digna sunt? Apage cum tua pestilenti doctrina! *Exitus* jam tua *acta probat*; quod tuæ contradictiones, tua iniquitas, non habeant terminum nec modum. Plura de his lege in recenter editis lucubrationibus n. ubi videbis, quàm firmis rationibus propugnem, ne ægris vappas & effœta lixivia præbeamus, quæ prolixis & apertis decoctionibus apparant Mysochymici & Apothecarii. Sed quid iterum pro dolabro affers, *pag.236. lin.26? Cibi aromate conditi stomachi fermentum peffundant hinc simplicem cibum, saluberrimum laudarunt veteres:* & in apposito margine: *Homini cibus utilissimus simplex: accervatio saporum pestifera Plin. lib. 1. c. 53. 5.* Sed rationem redde, *Augustani vindex*: Cur tot odores, sapores, ac balsamica, combinant (te ultrò propugnante) D. D. Augustani in Syrup. aperitivo Magistrali, de arthemisia, & aliis passim? Dices: in promptu solutio est; quia totam iterum virtutem & odores fugamus apertâ & violentâ cocturâ. Fateor. Licet absurdè respondeas; aptè tamen. Sed eamus ad alia, ubi cocturâ odores & sapores non dispereunt; quin imò studiosè coacervantur. Dic igitur, *Augustani defensor* iterum, & examina mecum Trageas aromaticas D. D. Augustanorum, Species item aromaticas, Confectiones plurimas, & Aquas destillatas, tum simplices, tum compositas, Stomachales, Apoplecticas, Epilepticas, & alias complures, quas constituunt tot balsamica & omnis generis aromata odoratissima & spirituosa, accedente nec non Vini spiritu. Estné hîc *odorum multitudo, & coacervatio saporum pestifera?* Iterum ex ore tuo te judico. Quî ergò hæc *stomachum non subvertunt?* Cur *digestioni* non *reluctantur?* Cur à D. D. Augustanis (quod ego non improbo) Ventriculo & Cerebro roborando destinantur? Possuntné plures odores, sapores, partes balsamicæ & aromaticæ, in uno quandoque horum composito ac concreto combinari, quàm ibi reperiuntur? Pessimus Philosophus es, quia malè distinguis. Non omnes odores ventriculo obsunt; imò pauci, vel nulli: tetri potiùs, & exitiosi, qui fœtores & miasmata potiùs sunt, quàm odores. Non omnis coacervatio saporum pestis est. Legistiné Præceptorem tuum, quem libellus tuus loquitur, Helmontium, Tit. Magn. Oportet, pag. 97. paragr. 26. Tit. de Potest. Medicament. pag.304. paragr. 26. & alibi: quid de odoribus dicat? Vide Tit. Imag. ferment. imprægnat massam in semine, pag. 71. paragr. 20. quàm ille pulchrè doceat,

quia

quia benè distinguit. *Sunt*, inquit, *nempe odores, qui dolores capitis, nauseas, vomitum, tusses, singultum, vertigines, epilepsiam, apoplexiam &c. movent: sunt idcirco & alii, qui simili modo eadem sanant.* Et hi sunt odores impropriè dicti, potiùs vapores tetri & maligni, quales in fodinis reperiuntur, ab accensis carbonibus, in cellatiis musto repletis, à cadaveribus & aëris contagio, qui substantiam cerebri replent, meatûs obstruunt, cor ab inspiratione lædunt, aut halitum intercludunt, & talia accersunt. Sed hæc non ad balsamica, ad aromata, ad odores, propriè sic nuncupatos, derivari debent. Erras longè, mi *Tackeni:* pulchrum tibi adduco locum ex citato superiùs Helm. Tit. seu paragr. 19. unde discas, quantum, cum Plinio tuo, oculatus esse debeas in conservandis odoribus & spiritibus rerum balsamicarum. *Odore*, inquit, *& lumine delectantur spiritûs, eò quòd lux & odor illos immediatè attingant & penetrent. Etenim spiritus sanguinis in Lipothymico plus tostæ carnis odore, quàm aromate, refici deberent, nisi fragrantia, quatenus citò attingit vitam, in hanc puritatem & suavitatem præpararet. Videntur ergo odores spiritûs abstractos attingere, quatenus pestilens odor, naribus non perceptus, Archeum horrore quatit.* Hæc ille. Quæ sanior, & svaviùs olens doctrina de odoribus est, quàm tua; quam meritò ridemus. Quòd autem reijcis, *pag. 237.* diversitatem vini potandi, & vappas svades, ac per decursum, quâ ratione vina inebrient, temulentus doces; levia sunt: ac tibi & combibonibus tuis committo; ut ex libro, quem citas, Hippocratis, de humoribus (suadeo de diæta) *Rectorem humanum* adhibeatis, ne vobis varietas vini nocuerit. Sed quòd dicis, *pag. 238. lin. 1. ex diversis simplicibus, per fermentationem counitis, fit Theriaca, cui unicus rector prædominatur: hinc ab Avicenna magnæ virtutis prædicatur, ut in præfatione notavi:* turpiter te convincis, ac tibi contradicis, *pag. 234. lin. 3.* ubi asseris: *Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Reges infatuant & exanimant.* Hoc est, quod sæpe dixi: res ardua est, consequenter mentiri. Nam mendacem oportet esse memorem sui. Si ignari excogitarunt simplicium magnas compositiones, si Reges infatuant & exanimant; cur ergo tu eas, cum Avicenna, quem citasti, approbas laudasque hoc loco? *Tackeni*; quod semel placuit, displicere ampliùs non potest: Regula Juris est. Quid autem Theriaca sit, ejus anatomiam specta ex n. Opere, Classe propriâ, de Theriaca.

Descendo ad *pag. 238. paragr. 2.* ubi ais, *lin. 8. Cum autem instituti mei non sit hic ut dici solet, lapillum in littore maris ostendere, ubi numerum infinitum esse constat: præcipuè cum hoc scribendi genus, naturæ & genio repugnet, me tædet, nugis diutius immorari, qua propter calamum jam repono.* Mendax cepisti: mendax definis. Mentiris, quòd genio tuo repugnet hoc tuum scribillandi genus. Quin proprium tibi est in quarto modo, calumniari & innocuos traducere. Si enim geniũ mutare voluisses, hunc scommatũ fasciculum, ex professo colligatum, nunquam in forum tulisses; sed frequentatis melioribus actibus, pristinum & probrosum habitum convitiandi deposuisses. Nemo, profectò, à quo Europa literatos numerat, malitioso calamo, & nequissimo scribendi genere, liberè adeò Viros sapientiam professos, licentiosèq; exagitavit, quàm tu, *Otto Tackeni:* prout tibi per decursum, ex avthenticis translatis copiis & testimoniis demonstravi; & de te impressi libri testantur. *Repugnare autem naturæ hoc scribendi genus*, verum est; sed vel maximè conscientiæ tuæ, si quam habes, quòd non provocatus, non lacessitus, famam incidere tentâris Viris innumeris; de præsenti verò, Reformatori. Inspice tuum hujus paragraphi ridiculum marginale, & ipse judica, quàm benè, juxta illud, res tuas peregeris.

Et hæc ſunt, quæ, in toto tractatu, de noviſſimo Viperino ſale, attulit *novus Hippocrates.* De quo ſale olim cecinit *Conradus Theodorus Lünckerus, Publ. Profeſſor Marpurgi:*

Nam ſi ſal credis, dederit quod vipera fixum,
non tibi, non illi, eſt candida mica ſalis.

Exitus igitur *acta probat.* Concludamus, Amice Lector, cum hoc Doctiſſimo Profeſſore, & dicamus: Inſulſa ſunt noviſſimi ſalis Viperini antiquiſſima fundamenta, & nec micam ſalis continent. Sic cum ſapientibus Europæ ſapimus, contra magnum *Ottonem.*

ECCE REM; cum hac in ſcenam prodiit reformator cum Tackenio, qui *naturam in* nulla *re ſimilem agnouit.* Hæc ſunt, quæ *novo Hippocrati* erant promulganda. Sed quid iterum, abituriens de Theatro, obgannis, *poſtremo* planè *paragr. Tackeni*, pag. 239? *Hunc naturæ, & artis conſenſum, cum olim fictus noſter amicus, ab exemplis capere, neque percipere potuiſſet, inſurgit, & inſtar canis rabioſi invadit, mordet, calumniatur ſeſeq; aliis longe anteponit, ut per totum ejus ſcriptum apparet: ſic qualibet auis juxta modulamen roſtri ſui cantat, ſecundum illud Terentij (a) Homini imperito, nunquam quicquam injuſtius, qui niſi quod ipſe facit, nil rectum putat. FINIS.*

a. In adelf. act. 1. ſc. 2.

Denique ſtultorum peroratio & Coronis, maledictio. Nimis bene cognovi *naturæ & artis conſenſum, falſiſſime Frater*, & *ficte amice, Tackeni.* Novi, quòd me circumveneris, & fixandorum ſalium dexteritatem mentitâ reciprocatione, fraudibus mille & ſimulationibus, nequiter extorſeris. Recolat æquiſſimus Lector hiſtoriam & ſpeciem facti, quam de hoc impoſtore in principio Apologiæ attuli. Hic eſt conſenſus artis, *Tackeni;* quòd nihil ſciveris, mentitus magna fueris, & experiri inſomnia tua alieno periculo volueris, à me denique fixationes ſalium volatilium, ſimulando amicitiam, turpiter ſuffuratus ſis. Indulſiſſem hoc audaciæ tuæ, & ſciendi avido deſiderio attribuiſſem, niſi poſtliminio, ubi te fœderis & mutui contractûs iteratò admonui, ut & mihi reciprocando ſalis fixandi normam communicares, inſtar petulci onagri & mulorum recalcitraſſes, aliquot menſes incaſſum laborare & deſudare ſtudio & petulanter me feciſſes, *& fictum amicum noſtrum* te comprobaſſes; dum temporis & æris diſpendium accerſiiſti. Et hinc illæ lachrymæ! quòd tu, quando ante 16. annos Animadverſiones meæ ſub prælum erant dirigendæ, Tevtonico idiomate, phraſi tamen latinâ intertextam epiſtolam ad me dediiſti, in quâ (ſuſpicione motus & reatu proprio. Nam conſcientia mille teſtes!) me precatus es, ne contra te ſcriptis agerem (Cur? niſi centies promeritus eſſes?) & alios cogereris etiam Apologiam reddere. Quid reſpondi, *Tackeni?* Cur non etiam illas producis literas? Fateor, acutè, ſed amicè, regeſſi: me quidem hanc rem nunquam mente volviſſe; minùs opere executurum. Et tu, *ingrate Cucule, probroſe homo*, arripuiſti calamum, nequiter & mendaciſſimè me traducere auſus es, non provocatus, ne verbo ſtimulatus, poſt beneficia, obſequia, merita, iteratam veniam, & quæque amicabilia? Proh! pudeat *Tackenium!* (verbum commemoro æterno obliterandum ſilentio) Diſcat interim meo exemplo orbis; quòd *in reconciliato amico nulla ſalus.* Sic olim, quem auguſtus Cæſar in cunis ſuffocare debebat, Brutum, quem togatum & prætextatum cruci affigere: hic à ſicario cadit immani vulnere, brutoq; latrocinio, purpurâ & ſanguine diffluo. Et hic finis bene merentium. Nec aliam à Nerone drachmam accepit, Præceptoris munere defungens, Seneca, quàm mortem & exterminium. Cur non & ego mitiùs feram hujus Rabulæ probra, ſi tam auguſto ſanguine luditur, & prodigè eum hauriunt canes: qui cum talibus viris & auguſta

Maje-

Majeſtate in comparationem nimimè venio. Igitur, *Tackeni, juxta modulamen roſtri tui*, qui infauſti ominis avis es, prudenti ſuſpecta auguri, tibi reſpondeo & retorqueo; quod inſurrexeris, *quòd tu* (minimè ego) *inſurrexeris*, contra inſontem, *& inſtar Canis rabioſi me invaſeris, momorderis, calumniatus ſis, teq; aliis longè antepoſueris, ut per totum tuum* calumnioſum *ſcriptum apparet*: adeò, ut verum ſit, & in te verè cadat, quod ait *Terentius: Homine imperito nunquam quicquam injuſtius, qui, niſi quod ipſe facit, nil rectum putat.*

Nunc tibi ac *tuis pro Corallario, tria verba in aurem: acidum* deferbuit, & reformavit *alcali:* Obtruſiſti, non *oſtendiſti tuis, vetuſtiſſimæ Medicinæ, & noviſſimi ſalis Viperini* ſtultiſſimis *fundamentis*, non *ex Hippocrate tuo*, aut *naturæ decreto*, ſed *ex magno cumulo* tuarum abſurditatum, Hippocrate Coo altum ſilente, quomodo *acidum informet alcali*, Acetum ſal Tartari. Hæc igitur, quæ hactenus attuli, *ſummâ neceſſitate* tibi deberi, oſtendi; & finem hiſce facio. Mi *Tackeni*, ſpero & confido de conſcientiâ & prudentiâ tuâ, quæ magna ſemper fuit, quòd mea hæc Apologia minimè te ſit commotura ad ſuccenſendum Reformatori; quoniam noſti, quòd hæc, laceſſitus multum, & acriter à te ſtimulatus, fecerim; imò ſilenti, & altum dormienti in pacis umbrâ, hoſtiliter obtruſeris. Nec per me his tibi reſpondi, ſed ſvadente hoc, pro fama meâ, & inculpata tutelâ, Choro & Foro, & populi univerſitate. Neq; adhuc reſponſum maturaſſem, (majoribus & utilioribus intentus, quæ coactè ſepoſui) niſi vidiſſem, quòd cum petulantia tuearis errores; quòd te nequitiæ tuæ titillent, & exultes in rebus peſſimis, eò, quòd inceſſanter has inſanias tuas, & probroſum tibi libellum, ubique univerſitatibus, Collegiis Medicorum, & Viris doctis, transmiſeris, & Zizanias tuas diſſeminaveris, pro viribus deproperando. Proinde veniam dabis, quòd & ego millena Exemplaria divulgaverim juſtæ meæ Apologiæ, & tempus meſſis immineat, quo Zizanias tuas agnoſcant Viri ſapientiſſimi; frumentum verò noſtrum, & ægrorum annonam, in horrea congregent. Quòd ſi tamen affligat noſtrum te reſponſum juſtum, qui nigra avis es, peſſimiq; augurii; memento, quòd & tua iniquiſſima cenſura vexârit columbas, &, ut tua fert latina phraſis; *quòd turdis ſimillimus fueris, qui ſibi ipſis malum cacant.* Et ſanè ſi rem perpendas, beneficium reddidi, quòd te caſtigârim, licet cum ſenſu receperis. Nam, ut Auguſtinus ait, *Moleſtus eſt Medicus phrenitico, & pater indiſciplinato filio; ille ligando, hic cædendo; ſed ambo diligendo. Si autem illos negligant, atque perire permittant; iſta potiùs manſvetudo falſa crudelitas eſt.* Hæc ille. Caſtigatio igitur ſeverior Parentum, Medicorum vulnera, ignes & cauteria, amorem non eliminant. Dilectionis potiùs munus & chariſma arbitrator, quòd cacoëthico vulneri tuo (qui jam in vitiis & convitiis computrueras) medelam ociùs attuli; cùm fuerit in mora periculum. Annon, mi *Tackeni*, charitatis lex, veterisq; amicitiæ jura, ſvadere tibi debebant, ut, ſi quid erroris, & defectuum, in noſtris lucubrationibus, tibi, ſagaciſſimi ingenii & genii Viro, occurriſſet, mitiori primùm collyrio, & manu, hoc eſt, inter nos, tractares & animadverteres? Quòd autem noſtros labores, toti Europæ hactenus proficuos, famoſo libello, & mille ſarcaſmis, peſſumdare & annihilare tentaſti: publicæ rapinæ genus eſt; minimè Viri probi negotium, & conatus. Ne igitur mirare noſtram aphoniam, aut diſcordem melodiam & Muſicam, quam hactenus aures tuæ à nobis ſuſtinuêre. Tuâ hæc accidêre culpâ, qui chordas non movendas tetigiſti, ſparſis in vulgus hiſce tuis petulantiis & quærimoniis. Cautiùs deinceps mercari diſcito, aut cum amico tractare. Nam induſtrias irritare apes; aut languido leoni barbam vellere; res plena periculi eſt, ne dicam, temeritatis. Proprio itaque edo-

ctus periculo, deinceps calamum ſepone, convitia & famoſas excurſiones devita, ac Reformatorem tuum deinceps modeſtiùs obſerva. Quòd ſi autem callum obduxiſti, nec inſaniæ tuæ hæc noſtra profutura eſt Panacea, quin ulteriùs probroſis convitiis indulgeas: neque deinceps Reformatori Mundus & *Tackenius* ſuccenſeant, velim, ſi ea in vulgus, lucem, & typum, produxero, quæ ultrò mihi concredita ſunt, ad quæ orbis ſtupeat, *Tackenius* contremiſcat, honeſtatis amantes erubeſcant; quæ hactenus palliare charitas ſuavit, & vetuit pudor. Vale igitur, *Tackeni*, & graviora his metue, niſi in tempore reſipueris.

Nunc & noſtris, pro Corollario, tria verba in aurem. Suſcipite, celeberrimi Artis noſtræ Viri & Proceres, hanc noſtram Apologiam, quam juſtus expreſſit dolor, *Tackenij* ſollicitavit petulantia. Prolixior fui. Ita ampliſſima & numeroſa *Ottonis* convitia, & decumana exigebant mendacia. Sed neque ſterilis hæc noſtra fuit defenſio: quin multorum arcanorum ferax; quæ, hactenus mihi dicata, nunc publico divulgavi emolumento. Acrior fui, ne dicam immitis, in reprimenda Tyrannica *Tackenij* feritate: ſed felix ſeveritas, quæ latentem curat ſaniem; vitia ſanat, non palpat. Niſi enim magnis auſibus hoc inſolens hominum genus, artibus inimicum, pro modo arceamus, Lycea ſilebunt, ſqvallebunt ſcientiæ, Medicina abrogabitur, & calamum publico emolumento nemo eriget. Confido igitur, quòd æquiſſimi arbitri futuri ſitis, &, quo loco habendæ vobis, adverſus Reformatorem, divulgatæ Calumniæ deinceps ſint, liquidò conſtiturum. Conſilium Hipponenſis Præſulis ſectemini, qui ait: *Doctrina per ma'os, palmes in ſepe, botrus inter ſpinas: Cautè lege, ne, dum quæris fructum, laceres manum; &, quem audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem.* Valete, favete, DEO & Patriæ longævi.

D I X I.

VINDI-

VINDICIÆ ZUUELFERIANÆ

ADVERSUS QUENDAM, FRANCISCUM VERNY PHARMACOPOEUM MONSPELIENSEM: & Contra notas ejusdem in Pharmacopœiam Bricij Bauderonij, Med. D. Gallicè editas, in 4to, Lugduni, Anno 1662.

QUò non (DEUM immortalem!) ambitiosus furor, elatos fastuq; turgidos mortalium animos in præceps agit, rotat & circumagit, *Amice Lector?* Quàm infida humani pectoris Circe superbia est, quæ perpetuo quodam oestro, ac stultitiæ fermento, superciliosos exagitat, ac philtra propinat, quibus nunc furore percitos, nunc Veterno soporatos, perpetua sibi somnia fingere amentes cogit ac stimulat! Talem tibi hodie, *Amice Lector*, sive phanaticum, sive periculosa ambitionis cataphorâ sopitum, in scenam dabo, veternosum *Vernij*, apud Monspelienses Pharmacopœum: cui, quantum ingenii mei imbecillitas, & artis leges, suppetunt, manum Medicam adhibebo, quò à Veterno suscitari ac resurgere possit. Forsan (quis novit!) miserebitur fidissimi famuli sui Æsculapius, ac è delubro sacras propinabit Panaceas, quibus nec Anticyræ generant salubriores.

Somniavit igitur, aut deliravit, veternosus *Vernij* (quid enim delirium, nisi vigil somnium?) tantos Philosophando, aut Sophisticando, se fecisse progressûs, ut, primâ dimissâ statione, subsellia sua inter Doctores firmanda deinceps putârit atque decreverit; multa è rostris ac pulpitis docere, explicare, definire, ac dissertare affectans. Incidit igitur hic vertiginosus NeoDoctor in librum, quem, *Animadversiones in Pharmacopœiam Augustanam*, inscripsi, uti & *reliqua mea annexa Opuscula*, quæ ante annos circiter sexdecim orbi literato, publico emolumento evulgaveram. Hic liber meus, licet ab Amplissima & Antiquissimâ Universitate, uti & Inclyta Facultate Medicâ Viennensi probatus & approbatus fuerit; licet multos egregios Viros, ne dicam in Medicina Proceres, per Europam, Patronos ac Mecœnates habuerit; adeò, ut inter doctissima sua commenta & lucubrationes eum inserere ac citare non erubuerint; uni tamen huic Doctorum Phænici, *Vernij*, Gallo, tam destillatum cerebellum ac scientiæ charismata obtigêre, ut illi meæ Animadversiones minimè satisfacerent. Proprio igitur motu, Gallico eas idiomate (forsan Latinos veritus scopulos, aut Prisciani labyrinthos) pro confertâ

fertâ ac coagulatâ talenti sui mensurâ, castigare & emendare tentavit. Quod quidem intentum opportunè se exequi arbitratus est, dum notas in D. Bricii Bauderonii Med. Dris. Pharmacopœiam (non sine notâ tanti Viri) ederet, ac sic binos, ut ajunt, unâ fidelia dealbaret (denigraret) parietes.

Primum autem motivum & ansa ad hosce excessus Monspeliensium Confectio Alkermes fuit; quam pro aris & focis mordicus propugnare voluit: cùm potiùs D. *Vernij* Anacardinam Mesues Confectionem tueri debuisset, nullis utpote tentatus lipothymiis, multum tamen cerebro ac mente laborans.

Quanquam hæc *Vernij* dementia non, nisi per rumores, eosq; non vanos anteambulones, mihi primùm innotuerit: pedissequâ tamen cupidine, hunc Thrasonem penitus intuendi, Opusculum ejus, Gallico idiomate editum, ubiq; requisivi. Tandem Doctissimorum unius atq; alterius Virorum & Reipublicæ Norimbergensis Physicorum Ordinariorum, beneficio mihi illud obtigit: & è Gallico in Latinum translata ea sunt, quæ à dicto *Vernij*, ad impetendum ac arietandum *Zwelferum*, destinata erant. Quæ quidem tantò avidiùs excepi atque exosculatus sum, quantò majori flagrabam desiderio, *Verniano* delirio, aut potiùs ophthalmiæ (utpote superciliosо homini) apto quodam collyrio suppetias conferendi. Habent enim hoc adulterina ejusmodi scripta, ac ementita commenta, talium Thrasonum, ut sub veritatis schemate, ac larva, sagacioribus etiam ingeniis ac viris quandoq; imponant, ac eorum animos & assensum nanciscantur; nisi virulentum germen in herba præfocetur, ne radices agat profundiores. Quare consultum duxi, ejus (*Vernij*) figmenta, apocryphas citationes, & reprobum sensum, in quem meas Animadversiones iniquissimè detorsit, juris publici facere, ordineq; analytico resolvere ac confutare, ut deinceps clarissimè elucescat improba hujus Viri indoles, sermo mendax, & plena hyperbole argumenta. Incidit igitur hic Magnus Machaon, *Vernij*, in Animadversiones meas, syrupo Acetoso Mesues destinatas; quem tam frivolè, fallaciter, ac inconcinnâ methodo, recenset, & allegat, ut in ipso dictionis vestibulo statim elucescat, quàm sit absurdè quondam peroraturus, qui à calumniis & mille convitiis exorditur. Sic igitur Parænesim suam auspicatur.

Vanitas Chymicorum quorundam adeò sublimem arrogantiæ gradum conscendit, ut cæcutientes, optimorum Medicinæ Galenicæ præceptorum obliviscantur, quæ cum lacte attraxerant; ac non, nisi ad destruendam Galeni Medicinam, operas suas omnibus viribus suis impendant: sed volentes, ut ajunt, abusûs Compositionum quarundam corrigere, plerunq;, quid faciant, ignorant. Talis est Zwelferus, in suis Animadversionibus ad Pharmacopœiam Augustanam quoad Syrupum Acetosum Compositum Mesuæ, ejusq; novus sectator; qui cum duabus libris aceti destillati volunt attollere sal volatile ex radicibus & seminibus, syrupum hunc constituentibus, per destillationem in Baln. Mariæ usq; ad siccitatem; postea remanentiam coquunt in libris tribus aq. communis, usq; ad duarum tertiarum partium consumptionem; & cum libra una colaturæ volunt clarificare Sacchari fini libras tres, ut totum coquant in formam Sacchari rosati: tandem cum aceto destillato, superiorum ingredientium viribus impregnato, iterum volunt dissolvere saccharum illud, ut fiat syrupus in M B. Egregius procedendi modus, quem omnes artifices ut benè & exactè considerent, rogo! Quot enim verba; tot ferè errores reperient: quos facilè nunc detegere possem; nisi à proposito meo largiùs abscederem. Hoc tamen in transitu referre volui; quod superest, in aliud volumen rejiciens: in quo totam hanc rem peculiariter deducere constitui. Huc usque Arcadicum pecus ad Lyram.

Sed amabo! mi *Vernij*, quis tibi hanc perorandi methodum dictavit Tullius? Quis Demostenes te instituit? Memini quidem, quòd ex abrupto in

Catilinariis ſuis auſpicatus ſit Cicero; quòd ab invectivâ Demoſthenes: à palmari autem mendacio neminem exordiri ſolitum reperio, niſi te, *Vernij*, qui, velut araneus, fingis An non enim palmare mendacium, audax & licentioſa hyperbole, dum ais; quòd præſumpſerim Hippocratis decreta, dogmata Galeni, methodum ac jura Medicorum avita, abrogare, proterere, annihilare; dum me novatorem Chymicum ironicè denuncias? An correctè olim à Didaſcalo, aut Grammatæo, legere didiciſti? Et vade piger ac ſocors impoſtor ad noſtras Animadverſiones. Ediſce, quem in fronte titulum, quem ſcopum, præfixerim: vide, cujus ſit imago, cujus tunica; an filii, & mendacii tui. Num eas tumulum doctrinæ Hippocraticæ; num excidium Galeniſmi intitulo? vel potiùs inſcribo: *Animadverſiones in Pharmac. Auguſtan. Zwelferi?* Sin autem tuis figmentis conformia eſſent; non Animadverſiones, ſed Everſiones Galeniſmi, Hippocratis, Auguſtanorum, & Methodi, inſcribere conveniens fuiſſet, dirutis eorum fundamentis. Verùm & quid hæc tibi objicio, *Vernij*, qui nec Chymicus es, nec Galeniſta? Nam ſi te aptâ definitione circumſcribere animus foret; dicerem, te eſſe ens aliquod tertium, ex punctis, inquam, inflatis ſtultitiæ conflatum, non procul à Platonicis Ideis differens. Quæ definitio quòd vera ſit, rei continuandæ ſeries ac contextus demonſtrabit. Nam experiemur, quòd tam Philoſophicè, argutè & nervoſè, diſcurſum tuum, & Zwelferianas caſtigationes, adinveneris, ut lis ſub judice ſit, Philoſophus ne ſis, an Sophiſta; Chymicus, an Agyrta; Magiſter, an Tiro; Sophos, an Idiota. Hoc unum extra controverſiam eſt, quòd verax non ſis, ſed hyperbolicus. Tranſeat igitur, cum cæteris abſurdis, hic error tuus, quem in fronte præfixiſti. Mihi favet, è diametro tibi oppoſita, Inclyta, ac toto Orbe Celeberrima Univerſitas ſimul & Facultas Medica Viennenſis, quæ luculenta erit Apologia; utpote quæ ultro ſuam eſt largita Cenſuram, minimè cenſurando. Confutabit te ſapientiſſima Pariſienſium Facultas Medica: innumeri Medicorum Proceres per Europam, luculentiſſimis Epiſtolis ſuis, in Operis mei commendationem editis, te palmo labia ſignare cogent: quod olim inſigne & actus eorum fuit, qui palmare mendacium commiſère. Et verò ne tantùm verbis, ſed rationibus ac re, te, *Vernij*, convincere videar; ad parabolas, & hyperbolicas calumnias tuas, tranſitum apparo, pro munere ſatisfacturus.

Egregius, inquis, *procedendi modus: quot verba, tot errores; quos facilè nunc detegere poſſem, niſi à propoſito meo largiùs abſcederem. Hoc tantùm in tranſitu referre volui; quod ſupereſt, in aliud volumen reijciens, in quo totam hanc rem peculiariter deducere ſtatui, &c.* Hem! quàm ſedulus Pythagoreus hic eſt! quantum tribuit venerando ſilentio! quàm callidus hic Mythologus eſt; ac quàm aptè novit illud, *Proverb. 18. Os ſtulti contritio ejus, & labia ipſius ruina animæ ejus:* & alio loco, *Eccl.* Melior eſt, qui celat inſipientiam ſuam. Amico igitur ſilentio Zwelferi errores pertranſit *Vernij*, ne ſuam propalet ſtultitiam; optimè conſcius, quòd ſapiens & lymphatus uno diſtent ſermone. Timet *Vernij*, ne longè à ſuo propoſito abſcedat: interim cœcus erro toto deviat cœlo. *Quare, quod ſupereſt, in aliud volumen reijcit, in quo totam rem peculiariter deducere ſtatuit.* Ignavis enim ſemper feriæ, & amica procraſtinatio. Quàm ridiculum, mi *Vernij*, volumen meditaris, qui Latinam periodum conſtruere nequis, nedum in Chymicis rude donandus, etiamnum plagiarius! Noli igitur morari conſilia tua; detege innumeros Zwelferi errores: hîc Rhodus; hîc ſaltus: hîc arena, hîc luctator. Afferamus

ramus ergo ex noſtris Animadverſionibus dicti Syrupi genuinam præparationem, quæ lippo huic ſudes in oculo fuit, & talis eſt:

℞. *Rad. Apii*,
Fœniculi,
Endiviæ, ana ℥iij.
Sem. Aniſi,
Fœniculi,
Apii, ana ℥j.
Endiviæ ℥ß.

Quibus contuſis, & cucurbitæ vitreæ immiſſis, affunde

Aceti Vini acerrimi deſtill. ℔ ij.

Deſtillentur appoſito capitello, & circumlitis juncturis, per M. Baln. ad ſpecierum ſiccitatem uſq;: *Aqua*, ſive *Acetum deſtillatum*, & imprægnatum, ſeorſim aſſervetur. Speciebus, in fundo cucurbitæ remanentibus, affunde *Aquæ ſimpl.* ℔iij. Coquantur lento igne ad tertias: colaturæ, ſive expreſſioni, albumine ovorum clarificatæ, adde

Sacchari albi ℔ iij.

Coquantur ad conſiſtentiam *Tabulati*. Tandem adde de ſuperiori *Aceto deſtillato*, & virtutibus ingredientium ſubtilioribus imbuto, ℔ 1ſ. cum unciis tribus circiter: fiatq;, unâ vel alterâ ebullitione, aut ſolâ diſſolutione, juſtæ conſiſtentiæ Syrupus.

Nunc abs te ſciſcitor, genuine Galeni & Hippocratis Vindex, *Verny*, qui ſolus divos Hippocratis latices exhauſiſti; quâ temeritate inſtitutum meum reprobas? Quòd per omnia naturæ æmulus ac miniſter, virtutes ac energias rerum ſartas, tectas, ac integras, conſervari præcipiam, atq; hanc normam in apparatione ſyrupi Acetoſi Meſues ſtrictè obſervem? An non *radicum Apii*, & potiſſimum *ſeminum Fœniculi, Aniſi, Apii*, craſis & temperamentum in ſulphureis, æthereis, ac balſamicis particulis, in quibus virtus poteſtativa, ac ſignatura, mediante unione colligatur, effectivè conſiſtit? Hæc autem per violentam diuturnam coctionem, elixationem, ac torturam, ſolutâ hac ſpirituali & ætherea compage, in ſublime feruntur, ſuperſtite effœto terreo ac mucoſo inquinamento in fundo, nec ſaporem, nec odorem compoſiti ac concretorum referente? Ex oppoſito autem, ſi *ſemina* illa beneficio *Aceti* (additis etiam reliquis *radicibus*, utpote *Fœniculi, Endiviæ*, & *ſemine Endiviæ*; à quibus licet parum, ope hujus deſtillationis, proliciatur, totâ eorum virtute in reſiduo depoſitâ, quæ ſubſequenti decoctione cum aqua elicienda) ad ſyrupum ordinati, deſtillâris; an non gemina eorum virtus ac eſſentia, concomitantibus etiam odore & ſapore, communibus accidentibus, unà cum aceto exſtillant & tranſeunt? Quod in prolixa illa cocturâ, quæ rerum ac ſimplicium iſtorum diſpendium eſt, minimè accidit (ubi decem libræ, & ultra, adeoq; non ſolùm tota, decoctioni deſtinata, aqua; verùm inſuper aliquot unciæ ſpirituoſioris aceti, exhalare debent, ut debitam ſyrupi conſiſtentiam nanciſcaris) per conſequens terreſtriores & effœtæ ſolùm radicum ac ſeminum partes ſubſiderent, nobiſq; conſimilem ſyrupum præberent. Quòd ſi, inquam, ſeminum ac radicum harum partes ſulphureæ, ſpirituoſæ, ac balſamicæ (non ſal volatilis, prout tu, mi *Vernij*, monſtroſus Chymicus, ad Lyram enutritus, inſulſo etymo eas definis) ſummè deſiderabiles (cùm de partibus terreſtrioribus non laborent Medici & exercitati Pharmacopœi) in deſtillatione per alembicum cum aceto tranſeunt, illudq; inſitis ac congenitis ſuis virtutibus, odore, ac ſapore, imbuunt; quod nemo ſenſatus inficias ibit: ſi ulteriùs ipſæ etiam partes terreſtriores

ſtriores in reſiduo à deſtillatione integræ perdurant (Nam ſi, juxta vulgarem hujus ſyrupi præparationem, quâ dicta ingredientia, paulò terreſtriora, affuſis decem libris Aquæ, ad plenam liquoris, vel aquæ, decidentiam & exhalationem, decoquenda ſunt; virtute tamen ſuâ ſyrupum imprægnare debent, vel in reſiduo manere: jure meritò à fortiori arguo; quòd vires horum ingredientium, à deſtillatione duarum librarum aceti quoque perduraturæ & manſuræ ſint) quæq; porrò cum aqua leni coctione extrahendæ, decoctum autem hoc colatum, ac dextrè per ſe cum albumine ovi clarificatum, cum ſaccharo candidiſſimo, ad id deſtinato, libris ſcilicet tribus, ad debitam, & Tabulati ferè ſimilem, conſiſtentiam perfacili negotio perduci poteſt; quod peritis Pharmacopœis obvium eſt: cui poſtea acetum, tenuioribus & ſpirituoſis radicum & ſeminum partibus, beneficio deſtillationis fœcundum ac turgidum, debitâ proportione adjungendum (nam vix plus erit aceti hujus) ut cuncta ſimul, vel ſolâ ſacchari diſſolutione, vel unicâ ſaltem ebullitione, in vaſe terreo, ad durabilem & elegantem ſyrupi conſiſtentiam redigantur. Percepiſti hæc, *Vernij*, niſi pro cerebro tibi palea obtigerit. Quid ergò obſtat, quò minùs hâc methodo & proceſſu ſyrupus efficax, juxta artis & naturæ leges, partibus ſulphureis, odoriferis æquè ac terreſtribus imbutus, produci ac diſpenſari poſſit? Tuantæ molis erat, arcana hæc intelligere, mi *Vernij*! Ut quid reſiliiſti, velut lymphatus, aut hydrophobiâ dementatus? Cur in ſicco undas; in plano montes & colles fingebas, delirus? Quid, quæſo, in hâc tam genuinâ claraq; Syrupi præparatione myſterii, difficultatis, ac umbrarum reperiſti; ut in tantum dubius & anceps hæſitaveris; ac tibi pro ſtultitia tua, in veritate propatula, Oedipus eſſe cogar? Numquid pruriebant tibi, ad captandos vanos rumores & gloriolam, ad encomium ſcriptoris, & Zwelferiani caſtigatoris, auriculæ, mi *Vernij*? Quas, profectò, tibi glorioſè ſcarificabo & incidam; ne impoſterum tibi aures erigantur & criſtæ; ne Commendatoris prærogativam affectes, chartas & volumina mendaciis & convitiis maculando. Verùm

Progreditur dictus Scholiaſtes ad ſecundum figmentum, eodem paragrapho, in quo (palam textum meum adulterando) docet; me præcipere, ut cum libra una colaturæ clarificentur ſacchari libræ tres, totum coquendo in formam ſacchari roſati. Sed heus! ſodes, *Vernij*! An denuò caligas, & perſpicillis eges, vel interprete? An non genuinus textus meus proſtat, iniquitatis ac fraudum tuarum manifeſtus vindex? An non diſertis verbis doceo, ut reſiduæ ſpecies à deſtillatione, ſemina ſcilicet & radices, quorum energia ac partes ſubtiliores jam dum ope deſtillationis in acetum commigrarunt, affuſis tribus libris aquæ coquantur, pro extractione reſiduarũ partium terreſtrium, quæ vi deſtillationis non eliciuntur, aut elici potuerunt: Decoctum autem colatum, & probè per ſe, ſine ſaccharo (quæ cautela, velut Canon, bene notandus, utpote qui fallacias, impoſturas, & ſophiſmata *Vernij* ſolus egregiè diluit) clarificatum, ad diſſolutionem tandem trium librarum ſacchari albi adoptetur (citra ulteriorem clarificationem. Nam vel tacente hoc ſophiſtâ, *Vernij*, probè, non ſolùm ex Pharmacevticâ, tum etiam Confectoriâ arte, quam etiam Pharmaciæ ſociavi; verùm etiam ex Philoſophia novi, quòd inter agens & patiens, inter cauſalitatem & effectum, proportio quædam, ac potentia inchoata præſupponi ac intercedere debeat; & quòd nulla proportio ſit, libra unius aquæ, ad libras tres ſacchari clarificandas, licet optimè poſſint unicâ librâ aquæ vel decocti, tres libræ ſacchari diſſolvi, & ad Tabulati ferè conſimilem conſiſtentiam coqui) & ſimul tandem ad conſiſtentiam ferè Tabulati (non ſacchari roſati conſiſtentiam; ut denuò *Vernij* mendacium pro

ſcholio annectit) coquantur; cui tandem acetum deſtillatum, virtutibus ſupradictorum ingredientium ubertim imprægnatum, adjiciendum, ut ſolâ ſacchari diſſolutione, ſine ulteriori coctura (ne tenues & ſubtiliores ac ſpirituoſæ partes, aceto impreſsæ, violentâ ac prolixiori decoctione exhalent ac transmigrent) ſyrupi debita conſiſtentia emergat? Et hæc mea doctrina tam eſt perſpicua, trita, facilis ac methodica, ut & Tirones, ac qui Chymicas ac Pharmacevticas inſtitutiones auſpicantur, vel à limine cognoſcant. Solus *Vernij*, hirſutum ingenium, ac ſuffultum cerebrum nactus, hæc non penetravit. Fingere proinde Impoſtor cogitur, & textûs adulterare, ne ſterile talentum, & inculta ejus mens, innoteſcat, ac hiſce artibus palliaſtrum ſibi conſuat, quo inter Doctores, & ævi noſtri magnificos Scriptores, impoſterum *Vernij* (inter luſcinias graculus) glorioſè conſidere poſſit, ea docturus & ſcripturus, quæ nunquam didicit; nondum Tiro, & jam Profeſſor.

A ſyrupo Acetoſo, ad ſyrupum de Artemiſia tranſit noſter Commentator, *Vernij*: ubi eleganter contra Zwelferum animadvertit; *qua ratione Decoctum 43. ingredientium, propter viſcoſitatem, cum ſaccharo non poſſit coqui in formam Tabulati (non Tabularum) quin illud comburatur.* Item; *quòd cæcitas maxima ſit, mihi ſimilia imaginari:* arguendo pariter alium etiam virum induſtrium ac probum, Anonymum, Zvvelfero adſtipulantem; plura per contextum ibidem ſubnectens, quæ à talento & eloquentia tanti Philoſophi non abludunt. Ad quod in terminis reſpondeo; me non tantùm forti imaginatione, ſeu idealiter, hæc concepiſſe; ſed à parte rei, praxi & exercitio comprobaſſe; quòd decoctum aliquod, non ſolùm 43. ingredientium, ſed plurium etiam, beneficio albuminum ovorum, & cremoris tartari, ita clarificari ac purificari poſſit, præſertim ubi mera ex naturâ ſuâ mucilaginea, utpote Tragacanth. ſemen Cydoniorum, Pſyllii. Rad. Symphyti, Altheæ, & plura conſimilia, uti in ſyrupo, Dialtheæ Fernelii non interſunt; ut levi artificio cum ſaccharo ad conſiſtentiam Tabulati, ſine ulla aduſtione ſacchari; imò, ſi ferat neceſſitas, ad conſiſtentiam fere Penidii, concoqui queat: cui poſtliminio ſpirituoſa humiditas, ac liquor deſtillatione elicitus, uniri, hincque ſyrupus, omnium ingredientium virtutibus; ſive ſpirituoſas, tenues ac ſulphureas; ſive craſſiores & terreſtriores, ſpectes, facili negotio & induſtriâ confici poteſt. Supervacaneum proinde fore auguror (Nam neque ego præcipio) ut exinde Tabulæ conficiantur: eò, quòd ſimilis labor & ipſe ſuas pateretur difficultates, non cuivis exantlandas: licet id abſolutè, & de poſſibili, non repugnet, mihique confiderem, haud magno intervallo & labore, ita Magiſtrum *Vernij*, exhibito priùs hellebori arcano, diſponere, ut depoſita vertigine, Artis noſtræ faſtigia conſcenderet, mecumque arduum hunc laborem ſubiret; quamvis non ex quolibet ligno Mercurius, aut vulture laſcinia, fingi & inſtitui poſſit. Sed miſſis his, nonnihil ſecretioribus noſtro *Vernij*: dic mihi, obſecro, *Vernij*, & explana modum, artem, dexteritatem & methodum, ſeu quâ machinâ & reti tu ſpirituoſas, ſubtiles, ſeu tenues partes, illico in coctione, vel deſtillatione, ad ſuperna properantes, in violentiſſima adeò & prolixa ac patente cocturâ detenturus ac concluſurus ſis: cùm ſint plurima in hoc ſyrupo ingredientia, quorum tota ſubſtantia, Eſſe, & efficacia Medica, in tenuiſſimis ac ſpirituoſis partibus deliteſcit (in ſubtili partium tenuitate, uti D.D. Aug. loqvuntur) quibus rarefactis & attenuatis, aër ſibi medicamenti ſubſtantiam vendicat (ſcilicet diu in aprico coctis) in reſiduo autem exſucca ac terreſtris portio, effœtum craſſamentum, ſupereſt, pro ſpiritu & eſſentia Medica, vappam & morticinia referens. E cenſu horum ſunt, Pulegium, Calamintha, Origanum, Meliſſophyllum, Sabina, Majorana, Matricaria, Ruta, Betonica, Rad. Apii, Enulæ, Cyperi, Iridis

Pœoniæ

Pœoniæ, Bacc. Juniperi, ſem. Aniſi, Apii, Rad. Valerianæ, Coſtus, Carpobalſam. Cardamom. Calam. aromat. &c. Hæc omnia & ſingula partes balſamicas fragrantes, & facili negotio diſſipabiles, obtinent, coćturam neutiquam ſine diſpendio ſuarum partium tenuium tolerantes: cùm è contra in deſtillatione, ſtatim inter prima initia, particulæ illæ tenues rarefactæ in ſublime ferantur, & in ſubjectum excipulum ſeſe demittant, ibidem ſuperſtites: quod ex oppoſito in coctura non accidit; in quâ illarum rerum ſubtiliores partes, & virtutes potiores Medicinales ac penetrantes, aëra ſtatim petunt & depereunt inutiliter. Mihi, profectò, nec ars, nec natura, modum & dexteritatem ſuppetit, quâ in diuturnâ & apertâ hujus ſyrupi, & prædictarum rerum, decoctione longâ & violentâ, eſſentia earum ingredientium & vigor, potior medicinalis particula, ſervari ac retineri poſſit; cùm de libris decem Aquæ, ad harum ſpecierum decoctionem deſtinatis pro ſyrupo, ut nimirum libræ ſeptem inter coquendum exhalare debeant, priusquam debita ſyrupi conſiſtentia emergat. Fateor, mi *Vernij*: rem magnam tua Mechanica fecerit, ſi tale nobis arcanum & inſtrumentum adinvenerit, quô partes tenuiſſimæ, prolixè, ac violenter inter coquendum attenuatæ, figi ac conſervari poſſint, ne inter coquendum exhalent, vel aëra petant; ſed in reſiduo decocto, quaſi ligatæ conſerventur; in deſtillationibus verò hæ ipſæ ſpecies, iterum ad tuum nutum, contrario planè modo, præprimis & citò tranſeant in excipulum, ac pro voto tibi ita obſecundent. Sed metuo, ne in ipſo operis procinctu difficiles, cum Archimede, hypotheſes ac poſtulata à nobis exigas, ac etiam baſin & pedem extra mundi orbitam figere expetas: quanquam magnifica nimis & ampla de te augurer; quia ne dum lingvæ Latinæ gnarus es, *Vernij*. Quare, ne ingenti gloriolæ pruritu denuo tangaris; filum abrumpo, & ad Vindicias tuas Confectionis Alkermes Monſpelienſium propero.

Vindicaturus Zvvelferi Animadverſiones in Confectionem dictam Alkermes, *Verny*, pro ſcuto utitur audaciâ, pro galea brevitate: à contumeliis, fabulis, convitiis, ſuum orditur Apologema. Scopus verò, quem, in refutanda mea gloſſa, ſibi hic Monſpelienſium Cauſidicus præfixit, alius non erat, quàm ut univerſam Europam ſibi detineret tributariam; fideque perpetuâ ſtabiliret, neminem, præter *Verny*, parare, ac nullibi, niſi Monſpelii, diſpenſpari poſſe, genuinam, completiſſimam, ac ſpecioſiſſimam Confectionem Alkermes. Sed ô *Verny!* quid non mortalia pectora cogit Auriſacra fames? Quàm maleſana conſilia avara cupiditas tibi ſuggeſſit: & quàm irriti ſunt conatûs ac tentamina *Vernij*. Fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum: incaſſum oras & peroras pro domo tua, & Confectione Alkermes Monſpelienſium. Nunc ubique Thebæ, ubique Athenæ, ubique Monſpelium, quò meæ Animadverſiones pertigêre. Nemo, profectò, D. D. Pharmacopœorum, plurimùm noſtris rationibus & cautelis inſtructus, peregrina deinceps remedia adorat; cùm clariſſimè perſpiciant, ſibi domi ſuæ meliora proſtare: plerique nunc noſtro ductu, & conſenſu magnorum Medicorum, ſuam Confectionem Alkermes Animadverſionibus Zwelferi conformant; eas noſtro ductu diſpenſant; aut, quod melius eſt, Regias Confectiones Cordiales noſtras apparant: quæ ſanè Confectioni Alkermes minimè cedunt; ſi eas non antevertunt.

Novenario igitur argumentorum numero, velut totidem Claſſibus, contra Zwelferum præliatur *Verny*.. Ad primum ſic procedit: *quòd ſua res ageretur, qui pennum* (ſcilicet haſtam calumniarum) *in manu tenet, ſi Zvvelferi invectivas præteriret, & non oſtenderet, quòd malè, & ſine fundamento, aut ratione, Confectionem Monſpelienſium impugnaverit, quod dicere illum cogat, me ideo aut ignorantem eſſe, aut malitioſum* (quæ iniqua verba digna ſunt, ut in igno-

rantem & malitiosum *Verny* retorqueantur) Ejus verba, ex Gallico in Latinum translata, ita sonant: *Primus error se ipsum justificat, & à quovis in ipsa libri apertione cognoscetur, dum scripsit, nostram Confectionem nimium cum saccharo fuisse auctam. Exinde apparet, quòd suam Pharmacopœiam corrigere volens, rem hanc obiter tractavit, & quòd parum in Authoribus Mesuæ particulariter legit. Aliàs enim sine dubio cognovisset, quòd Confectio Alkermes, à Mesua descripta, & ea, quam nos quotidie in Officinis nostris componimus, una eademq; res est; & similes sunt in dosibus, exceptâ parvâ differentiâ, quam suo loco inferam: & quòd illa, quam Zwelferus, in Pharmacopœia sua, sub nomine Mesuæ descripsit, revera Mesues sit; sed quod non nisi medietatem dosis illius contineat: sicut quilibet cognoscere potest: & quòd, si nasum in Mesues Antidotarium immisisset, integram operis descriptionem extraxisset; cujus ipse culpam gerit, dum descriptionem suam retulit ex Antidotario Augustano, quod mediam tantum partem Compositionis Mesuæ scripsit.* Hæc ille.

Argumentum hoc, seu argutias, *Verny* si perspicaciori oculo contempler; sanè de lana caprina sunt, ac asini umbra. Quid enim aliud probat, nisi quòd in Animadversionibus meis docuerim; quantitatem sacchari, in Confectione Alkermes definitam, habito respectu ad reliquas species, nimiam esse, artiq; simul ac rationi contrariari; prout etiam hoc instanti firmissimè etiamnum assero? Has tamen ultimas particulas meas callidus veterator magistraliter subticuit. More interim suo licentiosè in me invehitur, quòd dimidiam solùm partem doseos Confectionis Alkermes, prout in Dispensatorio D.D. Augustanorum reperitur, allegaverim; &, ut ait, *quòd revera quidem Mesues descriptio sit, sed, si nasum in Mesues Antidotarium immisissem; integram ejus descriptionem extrahere potuissem: cùm illa Mesues & D. Monspeliensium una eademq; Confectio ac res sit.* Sed, mi *Verny*, an nescis illud Philosophorum; quòd partes collectivè sumptæ à toto non distingvantur? Si igitur utraque Confectionis medietas saccharo perperam abundat ac luxuriat; ergo & totum: si totum; ergò & medietas. Quicquid ergo de medietatibus infertur, de toto in hoc sensu verificatur; & è contra. An non hoc est, mi *Verny*:

Ludere par impar, equitare in arundine longa:

dum tu nigrum probas & affirmas; cùm de albo & opposito procedat quæstio? Profectò, argumentum tuum, si etiam totum in forma concesserim; aliud contra me non concludit, præterquam quòd chartam & prælum commaculet. Edidiné ego Animadversiones in Mesuen, an potiùs Dispensat. Augustanorum? Quid mihi cum Mesue commercii? Ut quid necesse habeo, totam farraginem & Compositionem Mesues referre; cùm dimidium indicationibus meis adæquatè satisfaciat? Annon & ipsi innocui D. D. Augustani (à quibus ego hanc Confectionem mutuatus sum, aut descripsi) quòd medietatem Confectionis Alkermes solùm è Mesuæ transscripserint, suo proposito satisfacientem? Tam versatus, expertus, ac nasutus in Pharmaceuticis es, *Verny*, ac nescis; hanc esse vulgarem methodum ac usum Pharmacopœorum, ut Compositionem aliquam, vel in simplo, vel in duplo, vel quadruplo (sunt Artis termini) vel in duodecuplo, aut sedecuplo, vel dimidiam, tertiam aut quartam ejus tantùm partem dispensent? Quid igitur, cùm utraque revera, ut ipse ais, sit genuina Mesues descriptio, multum difficultatis affers, Blatero? Cur inania verba crepas, Stentor? Si Philosophus esses, & non Sophista, directè illud probare nitereris, quod è diametro tibi negavi: scilicet; iniqvum, amethodicum, ac proprium impostorum esse, adauctâ sacchari quantitate, in tantum Confectiones adulterare, ut species reliquas, in quibus tota virtus latet medicamenti, aut Confectionis, notabiliter

liter excedat, totius Compositi virtutem ac effectum remoretur, Medicoque simul ac Ægro imponat. Hoc, inquam, Agyrta, *Vernij*, hoc impugnavi; iterumque assero, magnam iniquitatem esse, ejusmodi fraudes exercere; sive tu, sive Constantinopolitani, sive Monspelienses, sive Christiani, sive Hebræorum vulgus, id delinquat. Demonstra, si potes, falsum hoc argumentum meum ex Animadversionibus petitum esse, quod contra te, & Confectionem tuam, egregiè militat. Unde laudo & extollo Magni Galeni, & sequacium, uti & venerandæ Antiquitatis, institutum, probos conatus ac canones, juxta quos, in Confectionibus Theriacalibus, Alexipharmacis & Cordialibus (quos etiam D.D. Augustani æmulati sunt) triplum tantùm mellis aut sacchari, sive syrupi Simplicis, vel Compositi, respectu aliarum specierum & ingredientium, pro legitima Electuarii cujusdam confectione ac præparatione, destinârunt, ac rarò plus; vel, ut cum obscurissimo Doctore *Vernij* loquar clariùs, pro unciâ unâ specierum quarundam, uncias tres mellis, vel syrupi cujusdam; ut exinde Electuarium virtutes ac vires specierum & ingredientium ex asse possidens emergat. Neque verò hic pseudo-Commentator pluribus hæc tractasset, si probè novisset, ejusmodi Confectiones non propter saccharum, ut, instar Bellariorum, quadras adornent, dispensari; sed ut medicamina sint, & alexiteria: saccharum autem, mel, ac ejusmodi dulciaria, admisceri, ut nauseosis ægris illicio sint, quò faciliùs medicamina absorbeant. Sunt tantum basis, ac corpora, quibuscum tot diversæ species in unum corpus qualitativum coalescunt, consistentiam nanciscuntur hanc vel illam, ac perdurant. De his fusiùs & graphicè egi in prægressis meis Animadversionibus, ac, recentissimè (si memoria bene mihi constat) in Classe Specierum Aromaticarum: quò etiamnum & tu, *Vernij*, nasum immittere non gravaberis. Nunc, ut ad priora revertar; si Confectionem Alkermes, sive Monspeliens. sive D.D. Augustan. sive Mesues, inspiciamus; ubique mea verificatur sententia ac discursus, ob sacchari adjectam quantitatem. Cùm autem D. *Vernij*, me ad Antidotarium Mesues ablegaverit; ut exinde Confection. Alkermes edifcerem: fideli calamo Veterem Mesues descriptionem afferam; neque, ad imitationem fraudulenti *Vernij*, textus mutilabo ac adulterabo: prout in Zwelferi paragraphis recitandis nequiter instituit. Sunt autem diversæ translationes ex Arabico in Latinum; quas, ut compendio sim Lectori, subjungam: unam scilicet antiquam, & Jacobi Sylvij, cum ejus Notis, quæ talis est:

Textus Mesues Antiquæ translationis:

Confectio Alchermes & sunt grana tinctorum, maximi juvamenti ad pulsum Cordis & Syncopim, & alguesgues, & tristitiam sine causa, & est ex rebus confortantibus animam conformatione mirabili. Cujus permixtio hæc est. Accipe setam tinctam ex Chermes circiter lib. 1. proprie cujus tinctura non præteriit spatium extensum: & submerge eam in succo pomorum dulcium, & aquæ rosa. an. lib. 1 & ß. & dimitte die una. Deinde fac modicum bullire donec aqua rubeat. Deinde extrahe ab ea setam, & exprime eam, & pone in ipsa Zucchari tabarzeth. drach. cl. & coque usque dum habeat spissitudinem mellis, & remove ab igne, & proprie in eo calido ambræ crudæ minutim incisæ. drach. iiij. & dimitte in eo liquefieri. Deinde projice super ipsum pulverem harum rerum, Accipe ligni aloes crudi, & darseni, an. drach. vj. lapidis Lazuli loti & præparati drach. ij. albarum margaritarum drach ij. auri boni drach. j musci boni drach. j. tertiam. Confice, & sit dosis ab aur. j. ad ij. & ß. & est bonum & expertum.

Addi-

Additio.

HAnc Confectionem iterum scripsit Mes. in suis simplicibus cap. de Lapide stellato, quam appellat illic Confectionem de lapide Lazuli & hic Confectionem alchermes. In aliquibus tamen differentes: quia in præsenti ponuntur tantum. ʒij. lapidis lazuli. In altera vero. ʒ. xij. quod factum fuisse credo errore scriptoris potius, quam alia ratione: nam ambabus iidem effectus sive utilitates attribuuntur: nisi quis vellet dicere, quod illa, quæ in simplicibus describitur Confectio Lazuli denominatur: quia in ea magna quantitas de lapide lazuli ingreditur: & in ista non: ideò Confectio Alchermes dicitur: tamen credo potius errore scriptoris factum esse, quam alia ratione. Quoad alia etiam differunt istæ duæ descrip. quia inscripta in simplicibus ponuntur. ʒ. vj. ambræ. hic vero. ʒ. iiij & ligni aloes: & darseni, ana. ʒ. iiij. In præsenti verò scribitur, ana ʒ. vj. quod factum credas potius errore, quam alia ratione. Præsenti Confectione utuntur interdum nonnulli magistraliter.

Manardus de Confectione Alchermes.

IN hac quoq; nunquam jactarem pecunias: nam, neq; in serico vocato, neq; in Cocco, vel baphico, vel charmes nuncupato, agnosco vim nisi constringentem: colorisq; rubri ratione lædere potius videtur Cor, quàm juvare, spiritus & sanguinem trahendo, propter similitudinem. Cyanei verò ratione, vomitum & secessum citabit, quæ præ exigua ejus quantitate perficere non valens, lædet magis quam juvabit. ALGUESGUES) Desipientiam vocant Arabes. SETAM.) Bombyx latinè dicitur. Darseni.) Cinamomi genus intellexit.

Textus Mesues Jacobi Sylvij translationis: Electuarium ex granis tinctoriis ad cordis palpitationem, syncopen, mentis alienationem, seu desipientiam, mœrorem, sine causa manifesta, facultates enim nostrum corpus dispensantes mirifice roborat. Accipit serici succo granorum tinctoriorum recenter tincti libram unam: succi pomorum dulcium, & aquæ rosarum, ana libram unam, & dimidiam, viginti quatuor horis macerandam deinde paulisper his incoquendam, donec liquores isti rubeant. Quos expresso, & abjecto serico coque cum sacchari optimi libra una & dimidia ad mellis crassitudinem: ab igne depositis, sed adhuc calentibus misce ambræ crudæ minutim concisæ drachmas quatuor, qua liquata, injice pulverem sequentem, ligni aloes crudi cinnamomi crassi, ana drachmas sex, lapidis cianei loti & præparati, margaritarum albarum, ana drachm. ij. auri boni foliorum drachmam unam, moschi laudatissimi scriptulum unum. Datur ab aureo uno ad aur. ij. & dimidium.

Annotatio ad hanc Mesues Confectionem Alchermes hujus quoq; Jacobi Sylvij talis legitur: In simplicibus eadem hæc compositio in lapide Cyaneo à Mesue describitur, ponderibus errore librariorum non parum depravatis. Efficacissima multorum etiam Regum ac Reginarum in Gallia testimonio est probata, maximè in quibus, vel longo morbo fessis, & jam moribundis, vel ab eo revalescentibus, natura languet: etiamsi quibusdam maximè improbari audiam, dicentibus Coccum baphicam solum adstringere & suo colore rubro sanguinem, & spiritum similitudinis ratione magis ad se distrahere, & dissipare, quam cogendo firmare: præterea lapidem Cyaneum vomitu, & dejectione purgatorium, naturam turbare tantum, & humores melancholicos exagitare, ob quantitatem tàm exiguam non vacuare. Quæ objectio momenti non est majoris: quam de rhabarbaro in electuario præcedenti: utrunq; enim largiore copia sumptum est purgatorium, parciore verò, alia sua substantia roborat, purgatrice imbecilla ne movet quidem corpus, vel tantillum, Rationalibus objicerent, hæc purgatoria, cum inferiora sunt ob paucitatem, verti in humorem eum quem attrahere nata sunt. Sed id verum est, ubi sola sumuntur, non castigata aliorum hanc noxam prohibentium mistione, διὰ κοκῶν βαφικῶν, id est, ex granis tinctoriis dici potest. Sericum autem rufum & crudum tingitur succo ex granis tinctoriis recentissimis ex-

mis extracto: id triduo ſiccatum maceratur uno die aquæ roſarum ſolius lib. tribus, vel aquæ roſarum & ſucci pomorum dulcium, ana lib. una & dimidia, calfactumq; modicè in vaſe duplici lavatur, exprimitur, expreſſus liquor cum ſacchari lib. una & dimidia percoquitur ad mellis craſſitiem, aufertur igni, & calido adduntur, quæ Meſues docet. Siccum idem Medicamentum uſurpari hodie video.

Nunc, famoſe Inſtitor, *Vernij*, qui ſolus gubernacula Medicinæ tenes, & ad clavum ſedes, tecum mihi ulteriùs ſermo texendus. Dic, obſecro; quis mihi libertatem adimet, ac Zwelfero metam ac modum ponet, ut ſolus Meſues ipſi regula ac gnomon ſit in Pharmaceuticis? An hos terminos præterire non auſim, meliora proſpiciens? Veneror Meſuen, ejusq; manibus poſthumas tranſcribo laudes ac elogium, quòd pro virili ſpartam ſuam, ac Medicum curriculum, egregiè percurrerit ac tuitus ſit. Novercante interim natura, citiùs mortis chirographum & ipſe perſolvit, ac, præmaturiùs hinc excedens, Pharmaciam nobis velut orphanam ſub tutela dereliquit, ulteriùs inſtituendam ac educandam: ſeu, ut ſimilitudine utar; velut embryonem parturiens dereliquit, poſterorum, ac noſtris, conatibus ad perfectam ſymmetriam efformandum. Nulli igitur Magiſtro aut ſectæ mancipatus, rectam ſemper rationem, duce experientiâ, ſequor. His acquieſco, ac convincor. Interim Tu, *Vernij*, da DEO, da veritati, gloriam. Ediſſere: an non veriſſima ea ſunt, quæ hactenus attuli? An diſſona experientiæ? An non & ipſa Meſues Compoſitio ſuas patitur difficultates? An non potiori jure hic diſcurſus meus verificabitur de Monſpelienſium Confectione Alkermes? Utpote quæ in gradu exceſſivo ſaccharum adjicit, ut reliquas ſpecies magna in proportione exſuperet; non obſtante, quòd ſpecies ſint principale, ac ratio ut quod: ſaccharum verò acceſſorium ad id (quod vires compoſiti multum refringit) & quòd propter ſpecies Confectio, non propter ſaccharum, diſpenſetur. Verùm tam ruſtica eſt tibi indoles, mi *Vernij*, ac depravati ſenſûs, ut, niſi negotium tibi digito, aut pugno, ſignemus ac explanemus, aut omnia benè prius ruminata ori ingeramus, myſterium non percipias. Majuſculo igitur charactere, ac ſtylo humili, totius Confectionis analyſin ac diviſionem tibi, majoris claritatis cauſa, appingam. Igitur

Sunt ſpecierum, Confectionem hanc ingredientium, omnium ſcilicet pulverum, ac, propter quas Confectio dicta eſt quod eſt, ſeu qui Confectioni Akermes Eſſe, operari, ac influere tribuunt (dempto ſerico, ſucco granorum tinctorum recenter tincto, excepto ſucco pomorum redolentium, & aquâ roſarum) unciæ duæ cum dimidia, drachma una, & ſcrupulus unus: ſacchari verò libra una cum dimidia, ſecundum Meſuen; ſecundum D.D. Monſpelienſ. verò libræ duæ: cùm tamen, ſi Majorum noſtrorum normæ ac ideæ nos conformare velimus, ſex tantùm unciæ ſacchari abunde ſufficerent, adjecto ſucco Pomorum, ſive alio, pro ſyrupi conſiſtentia conciliandâ, ad hanc Electuarii formam perneceſſariâ. Igitur duodecim unciæ Sacchari, ſaltem ſecundum Meſuen (quæ, unà cum liquore requiſito, ſive ſucco Pomorum, ſive alio, quo cum in ſyrupum conſiſtentem redigendæ, octodecim unciarum pondus, & ampliùs, exſuperabunt) magno, profectò, exceſſu, ac perperam, ſunt adjectæ huic Confectioni; quæ aliud dictæ Confectioni non tribuunt, quàm ut proſperum effectum, vires ac operationes, incidant ac remorentur. Verùm, cùm ſis callidus Sophiſta, *Vernij*, obijcies fortaſſe; ſuccum Pomorum, aquam illam Roſarum, quibus ſericum, ſucco granorum tinctorum recenter tinctum, infuſum fuerit, ſpecierum, pulverum, ac ingredientis cujusdam vices agere, ac in eorum cenſum venire. Verùm hoc manifeſtè falſum eſt, ac ex quamplurimis Confectio-

HHH nibus,

nibus, Electuariis, & Antidotis, Veterum Medicorum contrarium liquet; qui strictè hanc methodum sectati sunt: ut scilicet speciebus, pulveribus, solidisq; ingredientibus, ad Electuarium constituendum, triplum tantùm, quoad pondus, Syrupi compositi efficacis, aut simplicis, ex succo herbarum, aut decocto aliquo forti, parati, pro basi ac fundamento adjecerint. Igitur consequentiam nunc infero, mi *Vernij*, quòd Tu, non Ego, uti scriptitasti, malitiosus, vel Idiota sis: quoniam rationabiliter, dogmaticè, ac practicè Majorum authoritati insistens, in meis Animadversionibus processi. Denuò igitur auriculas tuas apprehendo, & ad Dispensatorium meum conduco, ut ibidem legas & relegas, quæ, & qualia, scripserim & annotârim: cur in hac Confectione Alkermes, uti & in aliis, luxuriantem sacchari quantitatem reprobârim, & actu reprobem. Ipse nasum in Antidotaria Antiquorum intrude, & in Dispensatorium Augustanorum, quibus plurima similia Electuaria, Confectiones, & Antidota inserta sunt. Ibi perspicies, me non injustè, sed summis rationibus & authoritatibus, excessivam hanc sacchari copiam castigasse: specialiter autem, à fortiori, & antonomasticè, in tua, & D.D. Monspeliensium Confectione: utpote contra quam è diametro meæ rationes & argumenta militant ac concludunt. Et verò, quid faciliùs à me exigi ac desiderari potest, quàm ut demonstrem, ac convincam, Confectionem Alkermes Mesues majori proportione sacchari quantitatem continere; D. Monspeliensium verò in quantitate, vel pondere, sacchari adhuc magis excedere? Ego interim non multis tecum, *Vernij*, dimicabo, an mea Confectio Alkermes, quam in Dispensatorio allegavi, sit Mesues; nec ne. Nam mihi abundè satisfacit fidissimorum virorum Authoritas, qui eam genuinam autumant, contra figmenta & deliria Adversarii undique proposita: sicut & ipse *Vernij*, in subsequentibus, hanc sacchari quantitatem & additionem, unciarum sex nimirum, pro Confectione Alkermes D. Monspeliensium, ultrò fatetur; imò esse Confectionem Mesues: fors conscientiæ reatu adductus. Hoc tamen ut demonstrem, ac manifesti figmenti & hyperboles *Vernij* convincam; necesse est, ut utramq; Confectionem, D. D. Monspeliensium scilicet, & Mesues, subducto calculo resolvam: unde liquidò apparebit, Confectionem D. Monspeliensium (perfectè omnibus adunitis & mixtis) pendere libras tres, & unc. octo circiter. Quibus autem libris tribus, & unciis octo, insunt Specierum, vel Pulverum, tantùm unciæ duæ semis: competenter autem, ad leges artis, & methodum Antiquorum, competerent huic quantitati, unciæ undecim circiter Specierum, seu Pulverum. Nunc, è contrario, legitima Mesues Compositio, prout in Antidotario extat, continet summastim libras duas, uncias decem: cui autem insunt Specierum, seu Pulverum, unciæ duæ, drachmæ quinq;, scrupulus unus. Ergo illa superior, D. Monspeliensium, superat Compositionem hanc Mesues, habito respectu ad quantitatem sacchari, unc. sex. Quòd autem jam dictæ sex unciæ sachari, superabundanter adjectæ, multum infringant & diminuant & enervirtutes, effectum, & operationes singularum dosium, quoad efficaciam giam Ingredientium, palam ostenditur, ex rigorosa calculatione dosium ipsius Confectionis. Statuamus ergo drachmam unam hujus Confectionis, pro una dosi. Continebit itaque illa una drachma Confectionis D. Monspeliensium, nimirum

de Ambra $\frac{1}{3}$ unius grani. i. e. tertiam partem grani unius:
de Ligno Aloes, &
Cinamomo, ana gran. I. i. est granum unum,
& exiguas atomos:

de La-

de Lapide Lazuli, &

Margaritis, ana $\frac{1}{3}$ unius grani, i. e. tertiam partem grani unius, & exiguas adhuc atomos:

de Auro, &

Moſcho, ana $\frac{1}{4}$ unius grani, i. e. quartam partem unius grani.

Jam verò, calculando drachmam unam Confectionis, ſecundum D. D. Auguſtanorum deſcriptam Compoſitionem, quæ etiam Meſues eſt, ſaltem in pondere Lapidis Cyanei, & Margarit. pauliſper aucta. Proinde illam præ Meſues amplector; quia magis proportionata eſt; cùm de quolibet prædictorum, ſcilicet Lapid. Cyanei & Margaritarum, drachma una adjecta ſit: illius, inquam, Confectionis drachma una continet

de Ambra gr. I. i. e. granum unum:

de Ligno Aloes, &

Cinamomo, ana granum unum & dimidium:

de Lapid. Cyaneo &

Margarit. ana granum unum:

Auri quartam partem unius grani:

Moſchi quadrageſimam partem grani circiter.

Ex his vides, Magiſter *Vernij*, quanta ſit differentia, & quòd meum aſſertum ſit veriſſimum; quemadmodum ad oculum patet: nimirum D. D. Auguſtanorum deſcriptam à Meſue Compoſitionem ſeu Confectionem, Confectioni D. D. Monſpelienſium, quoad ingredientium magis competentem quantitatem, eſſe anteponendam & præferendam. Licet enim Moſchi pondus in hac Auguſtanorum Compoſitione diminutum ſit; parum hoc refert: is enim odoris ſaltem gratiâ additur. Et ſic aſſertum meum, cujus cauſâ malitioſus Magiſter *Vernij* ignorantiæ & malitiæ me arguit, ipſo ſenſu, ac ad oculum, comprobavi.

Succedit nunc alter error, cujus me inſimulat arrogantiſſimus *Vernij*, ut ad literam de hoc Gymnoſophiſta verificetur illud: admiſſo uno abſurdo, plura ſequuntur. Sic igitur obſtrepit. *Secundus, quem commiſit, error non minoris momenti eſt, ac primus; dum poſuit Lapidis Lazuli loti & præparati, & Margaritarum albarum, ana ℨij. ſi propoſitum ſuum convenienter exequi dignatus eſſet, iterum non neglexiſſet Meſuen inſpicere, qui in omnibus exemplaribus ſuis ipſum docuiſſet, quòd ad conficiendam medietatem Confectionis Alkermes, à Meſuæ deſcriptæ, legi debeant Lapidis Cyanei loti & præparati, & Margaritarum præpar. ana ℨj, non ℨij. Ecce, quomodo ſe in duobus erroribus ſuis illaqueavit, dum ſequi voluit Pharmacopœiam Medicorum Auguſtanorum, in annis 1597. 1613. & 1646, qui errore aut proprio aut (quod magis veriſimile) Typographorum, duas drachmas pro una poſuerunt. Ipſe itaq;, qui ſe correctorem Pharmacopœiæ Auguſtanæ vocat, in hac re meliùs attendere, nec Auguſtanos erroris arguere debebat.* Hucusq; inſania dominata eſt ac peroravit *Vernij*. Verùm ut caliganti denuò facem obtrudam, & pupillam dilatem; ſeu, ut me, & D. D. Auguſtanos, ab hoc tam grandi piaculo & errore (compellante nos tanto Authore) abſolvam ac liberem; obſervandum venit; quod illa drachma Margaritar. & Lap. Cyanei, prudenter, & actu quodam reflexo, maturoq; judicio, à D. D. Auguſtanis ſit adjecta, minimè vitio aut errore Typographi. Imò, me judice, ac authore, laudabiliter egiſſent D. Auguſtani, ſi non ſolùm binas has doſes multiplicaſſent; verùm etiam ſingula ingredientia & ſpecies, habita proportione, drachmis aliquot auxiſſent. Cujus ratio ex ſuperiori doſium calculo elucet ac manifeſta eſt; quòd nimirum, quò magis proportionatè ſpecies ſaccharo adjiciuntur, tantò efficacius, & in operando ſalubrius, medicamentum emergit, quo Viri Illuſtres, Principes, ac Monarchæ, (à quibus momenta ſæpe

Regnorum,urbes & orbis dependent) tutò ac efficaciter à nobis vindicari possent, & in vitam præservari. Sed hæc non curat minima Prætor: hæc non perpendit illiberalis nominis Euclio, *Vernij*: apud quem non vita & fama, sed crumena & vita, pari passu ambulant: qui plus de lucro & temporalibus mediis, quàm remediis ægrorũ, sollicitus: qui non tam Mesues,quàm Mamonæ, seqvutus hactenus Antidotarium. Quid igitur mirandum, hunc *Vernij*,undiq; vertiginosum & inconstantẽ,suo titubare ratiocinio; quem avarities undique circumagit ac inquietat? Unde neque succenseo,aut indignor, multisque retorqueo,quòd in uno hoc paragrapho binis me prosequitur mendaciis. Pueris ac deliris facilis undique & prona est indulgentia. Prostant igitur scripta mea, luculenta mihi Apologia, quæ pro Zweifero perorabunt, ac testatum facient; nunquam me ingredientia Compositionum quorumcunque Authorum castigasse; sed modum tantùm, ac circumstantias operandi in melius direxisse: nunquam me D.Augustanos circa dosim specierum dictæ Compositionis, vel Confectionis, arguisse; quinimò approbasse. Uti tibi incurio & amuso patebit,accito & exorato lingvæ Latinæ interprete,cujus subsidio ac misericordia nostras intelligas Animadversiones. Infero igitur primam consequentiam, scilicet D.Augustanos, ac me, laudabiliter,methodicè, ac prudenter sensisse, dum binas illas drachmas dictarum specierum, parcâ nimis ac illiberali manu à Mesue huic Confectioni assignatarum, superaddendas svasimus. Quanquam, ut quid multis differo? Si te, mi *Vernij*, liberiùs palpare ac stringere vellem, facilè ad saniem,ne dicam insaniam, inveteratam tibi plagam, jam cicatrice obductam, refricarem. Nam ut,quod te premit, promam: non te Augustanorum, aut Mesues, innocentia ac æquitas causidicum, actorem, & tutorem effecit: minimè gentium: sed abditum, sinuosum, & profundè latens superbiæ vulnus ad hæc te stimulavit: huic cataplasma apponere tentasti. Non famâ horum Virorum, sed superbiâ, & superciliosus cùm esses, tibi collyrium adornasti. Volo dicere: aliena fama, parta à Zwelfero victoria, signa ac literata trophæa, te æmulum ac inquietum reddidère. Quare & tu (alienâ infamiâ, probris & conviriis, velut totidem gradibus) subsellia anhelabas; Scholiastis ac Commentatoris nomen arrogabas tibi; digito per Europam monstrarier cupiens: unde talia puerilia eructasti. Sed frustra terque quaterque, ut Cerberus, latras. Nam & canes lunam allatrant, quam non obscurant. Interim palmam tibi & sequacibus eripui, nihil ad hoc livore proficiente: crepent vobis ilia; mihi toto splene risus exoritur. Furite ac stridete, forsan brevì nova furoris incendia typographus suppeditabit.

Tertius error (pergit noster Antagonista) *in hoc consistit, & à primo dependet, dum ait: quòd Confectio nostra multum augmentata fuerit; saccharum &c.* His, cùm sint repetitio primi, cui ex asse jam satisfeci, saltem ut tempus ac verba vindicem, pluribus non insistam: quoniam & ipse *Vernij* palam hanc sacchari additionem confitetur, ac D. Joannem Talco, Guilielm. Rondeletium, Dortmannum, & Joubertum, quatuor celebres Regios Professores Monspelienses, Reformatores hujus Confectionis Alkermes denuntiat, saccharique dosim & quantitatem adauxisse perhibet. Verùm his Authoribus nihil ego derogatum volo; sit fides penes infidum authorem. Quoniam mea non interest, neque adlaboro, quodnam fuerit primum mobile hujus additamenti, & quis primò persvaserit. Hoc solùm vi argumenti & discursûs urgeo & infero; quòd illa D. Monspeliensium Confectio exsuperet illam Mesues in pondere ac proportione nimis adaucta sacchari; & evinco contra petulantiam *Vernij*, quòd illius assertum sit manifesta hyperbole, ac mea propositio verificetur. An autem jam dicta sacchari auxesis arti repugnet, nec

ne;

ne; ex superioribus decidi poterit, adhibita rigorosa dosium calculatione; quæ vel à Tirone institui & cerni potest; taceo, à viro artem professo. Magis proinde extollenda est D. Augustanorum industria, qui drachmas duas Lapidis Cyanei & Margaritarum huic Confectioni adjecêre, quàm prodiga D. Monspeliensium Sacchari additio: cùm priores adjectæ drachmæ dictar. specierum totius Compositi vires intendant ac exaltent; hæc verò sacchari additio notabiliter dissipet ac labefactet. Quare superiùs traditum theorema repeto: Non ratione sacchari Confectiones dispensantur; sed ratione specierum. Saccharata enim Confectarios decent; species autem, vel Confectiones Cordiales, l. a. sibi adunitæ, expertos Pharmacopœos.

Quartus error est (pergit iterum Adversarius) *cùm dicit; quòd aliæ nationes exteræ irrideant Germanos, quòd ipsi habeant syrupum aut succum granorum Chermes, & ideo meliorem Confectionem Alkermes conficere possint, quàm nos ipsi mittimus &c. Ad hoc respondeo, quòd hoc ex suo cerebro proponat, & quòd absolutè succò Kermes privatus sit; imò quòd nunquam viderit aut cognoverit, quomodo, aut ex quibus, hic syrupus componatur. Nam utplurimùm cum melle aut saccharo rubro conficitur; sine dosi aut proportione; sine succo pomorum; sine aqua rosarum, & serico crudo; nullo modo, aut parum, amarus, fabricatus à Pharmacopœis aut Aromatariis, in locis Urbi Monspeliensi vicinis, vendentibus ipsum sub nomine Pharmacopœorum Monspeliensium, eumq́, ut pretio viliori vendi possit, quantum possunt, minimè bonum facientibus, saccharo edulcorare non obliti. Si itaq́ fundamentum Confectionis nihil valet, licet cætera ingredientia sint optima; eam semper nostrâ inferiorem, credendum est.* Hucusque convitiator & obscurus Magister.

Sed quàm diabolicum est ingenium, ne dicam Angelicum, & Luciferianum, quod textûs miro artificio suo proposito adaptare industriè novit: quanquam (quod Dæmoni proprium) non sine mendacio & crimine falsi, quibusdam additis, quibusdam demptis. Compara figmentis tuis textûs meos, *in Animadversionibus, pag. 251. col. 1. lin. 17.* & sequentibus; & reperies, quòd mendacia tua agminatim, & citato gradu, in apertum prosiliant.

Secundò: quis demiretur, aut succenseat, *Vernij*, quòd in exteros, & Zwelferum, injurius ac calumniator sis; cùm propria, instar viperæ, arrodas viscera, ac in Nobilem Nationem tuam, rabientis instar canis, æstuante Syrio, crudeli lanienâ desævias? Annon palmare probrum, ac scelus impudens est, quòd conterraneos ac convivales tuos, Speciarios, Pharmacopœos Vernaculos, ac Municipes tuos, falsarios, impostores, publico quodam instrumento, ac velut rescripto, toti Europæ, quin imò orbi universo, ostentui ac ludibrio, vel odio exponas, ac, velut cuniculos agendo, subruere ac prosternere tentaris? O te hominem minimè hominem! virum non virum! Veruntamen revertetur scelus in caput tuum: eritque consilium malum, tibi, *Vernij*, consultori pessimum. Interim tamen multiplicatis votis tibi gratias agit Germania; refert Europa; quòd velut scorpius, proprio vulneri attritus, remedium fueris simul & virus, *Vernij*. Lætatur, quòd ab hoste consilium; à cœcutiente lumen; à malevolo dona optima receperit. Grato animo accipimus illam, quam, conscientiæ reatu ductus, eructasti confessionem. Oculati deinceps erunt Pharmacopœi nostri; erunt & institores, ac mercibus intenti, ne deinceps imposturis vestris, fraudibus, ac mille technis, succumbant. Cauti & circumspecti vivemus Europæi, ne Confectionem Vestram, tam turpiter adulteratam (tua hæc, *Vernij*, Confessio & fama est) tam liberali precio, tam dissitis regnis, ad nos imposterum alliciamus, & tibi, Confectionis Magistro, fidamus, in petenda abste Confectione Alkermes, & syrupo Chermes. Neque nos imposterum suspectos habebis, aut succensebis

nobis, quòd ex ipsis recentibus, aut recenter ficcatis, granis Chermes, nulli imposturæ aut rapinæ perviis, in quibus tamen, velut centro, cordiale illud & vitale pharmacum, succus nimirum concretus Chermes, & Cordiale oſtrum, nullo fuco latitat, in noſtris regionibus ConfectionemAlkermes adparemus: cùm, ut ipſe ait, perculoſæ plenum opus aleæ ſit, ac negotium anceps, genuinum ſuccum Chermes à gente tua, *Vernÿ*, ad nos derivari; ſed, ordinariâ lege, ſubrogato melle & ſacchari rubri quiſquiliis, adulteratum tranſmittatur à vobis, qui quæſtui ac turpi lucro liberaliter indulgetis. Verùm, pace tuâ, arbitror, mi *Vernÿ*, quòd neque tu ex hac progenie ſis melior Catulus (& fortè ex te alios arguis tales) ſed cum lupis te quoque ululare, ac inter cœcos, mente ac lumine captum, tripudiare. Rem enim magnam feceris; *Vernÿ*, ſi fidelis es. Quare minimè ſuccenſebis, ſi me deinceps tuæ non confidam Monſpelienſi Confectioni Alkermes, ſub qua fors etiam ejusmodi vappa, mel, ſacchari inquinamenta, impoſtorio modo à te ſubſtituta, velut angvis in herba, loco rubicundiſſimi ſucci Chermes, latitant. Meliorem ſanè fidem & encomium merita eſt ſacra Antiquitas; aliam, noſtro ævo, Germaniæ Artiſtæ, ac Pharmacopœi, qui magnâ religione ac ſacramento obſervant, ne ad ſyruporum Confectiones mel, aut ſaccharum rubrum (quod veluti recrementum & fæx ſacchari eſt) pro puriſſimo ſaccharo, modo ſubreptitio, ſurrogent, ac ſuperaddant. Quanquam, ſi hariolari liceat, & cauſas rimari, ob quas, in gentem tuam novercali odio exæſtuans, dictas ei fraudes ac impoſturas objicis ac revelas (nam ex ore tuo te judico, *Vernÿ*, iniquitatis Villice, neque nationem tuam, de qua majora præſumo, tecum licentiosè carpo; quòd fortè ex te alios arguas) non tam eos adulterare nobilem hanc Confectionem, arbitror, magno quæſtûs ac lucri deſiderio, ut viliori pretio diſtrahere poſſint, ſubſtituto ſacchari inquinamento; quàm quòd deficiant in primis Artis noſtræ principiis; quòd Philoſophiâ careant; quòd experientia manca ſit, ac videant, quòd, ſi hoc Electuarium cum puriſſimo ſaccharo Tabarzeth conficiant, debitam conſiſtentiam vix obtineat, quin Syrupus, ex hoc puro ſaccharo confectus, pro Confectione in Cryſtallos degeneret, ac Electuarium, ſeu Confectio, tandem arenularum quaſi myriades ſub dentibus referat, ac mox, abſumptâ omni humiditate, totaliter in ſiccum abeat. Hæc metamorphoſis cùm captum ac ingenium tuum exſuperet, utpote qui Philoſophus non es; ideo ad argutias & impoſturas deſcendiſti, ac gentem tuam proſtituto ore infamaſti. Ne tamen, *Vernÿ*, etiam impoſterum rudis, aut raſa tabula ſis, aut nuda cucurbita; atque diſcas, quâ ratione non cum melle, aut ſacchari rubri ſpurcitiis, ſed finiſſimo ſaccharo, ut decet, dicta nobilis Confectio Alkermes pulcherrimæ conſiſtentiæ & conſtantis, apparari poſſit, nè in lapillos ſaccharinos abeat: confer te ad Regiam Pharmacopœiam noſtram, recens divulgatam, quæ tibi Pædagogus erit, & mille Magiſtri. Hæc interim tibi ſufficiant: plura enim nequis portare modò. Ad propoſitum ergo ſcopum progredior & abs te quæro, retorquendo argumentũ: ſi tibi ſine autoritate, ſine vera ratione, licentiâ, aut jure, licuit, mi *Vernÿ*; ſi corrivalibus tuis indultum, ut, pro libidine ac petulantiâ veſtrâ, repudiatis Majorum ac Veterum placitis, diſpenſando Confectionem Alkermes, omnia præpoſtero ordine teutetis; ſericum non lotum, granis Chermes nullatenus, tinctum ſubſtituatis; uncias aliquot ſacchari ſuperaddatis; melle, ſaccharo rubro, pro ſaccharo puriſſimo Tabarzeth Meſue dicto, Confectionem adulteretis, non obſtante, quòd hæc omnia ac ſingula dictæ Meſues intentioni, legibus ac inſtituto, aperto Marte repugnant: cur non mihi; cur non D. Auguſtanis, æqvum ac fas ſit, drachmas duas Lapidis Cyanei & Margaritarum huic nobili Antidoto ſuperaddere; à quibus vires & efficacia Confectionis multum

multum intenduntur; cùm à dictis fraudibus vestris è contrario multum incidantur? Vides nunc, *Vernij*, manticæ quod in tergo est? Vides, quòd te festuca nostra sollicitum auxerit; cùm tibi interim nodosa sudes in oculis hæserit? Sed proprium est, ac distinctivus convitiatorum character, queri semper ac conqueri, sua commendare, aliena reprobare; cùm interim ad proprias lippiant absurditates. Et assumo à fortiori argumentum: Si *Vernij*, tam famosus artifex & Pharmacopœus, proprio motu ac temeritate, toti Europæ, cum asseclis, imponere tentavit; idque impunè hactenus adeò, ut, in fraudem hujus Confectionis Alkermes, sacchari dosim augere, prò purissimo saccharo Tabarzeth, rubrum, ac fœculentum, substituere, in favorem crumenæ non erubuerit: cur non liceat D. Augustanis; cur non Zwelfero, in subsidium Europæ, artis emolumentum, vigorem, emphasin ac energiam hujus Confectionis, prudenter quædam, juxta artis leges, ac Philosophiæ theoremata, superaddere, obvios ac manifestos errores revelare, meliora denique inter modestiæ limites edocere? At verò, quod apud te, *Vernij*, rationum momenta pondus habuerint, qui irrationalis es, calumniis deditus, convitiis assvetus, lucro ac turpi quæstui inhians, verbo denique: tibi, Nationi, ac Patriæ, exteris denique, injurius atque calamitosus?

Quinto loco (ulteriùs progrederis, Obscure Magister, calumniando, & ais) *Refutare mihi competit, quod de serico crudo dicit; illud nullam contribuere virtutem huic Electuario, vel Confectioni; quia virtutem, quam habere potuit, antequam operi huic adhiberetur, longo antè tempore amiserit, ob lotiones, coctiones, aliasq; diversas præparationes; sicut oculis propriis sæpius ipse viderit. Respondeo, si Adversarius noster clarè circumspexisset in hac regione, & aquè curiosus, ac cæteri nationis suæ, fuisset; observasset utiq;, quòd sericum quale, tum in hac confectione, tum in omnibus reliquis compositionibus nostris, adhibemus, crudum est, quòd nec lotionem, nec coctionem, nec ullam aliam præparationem sustulit. Procul dubio Authorem habet opinionis suæ Joubertum, qui simpliciter sumere jubet sericum, sine ulteriore additione; sicut Mesuæ fecit, qui addidit crudum &c.* Hucusque se iterum extendunt obscuri Magistri parabolæ: quibus tamen non obstantibus ac irritis, confirmata manet sententia nostra, ac conclusio, quam de usu, virtute, ac inefficaciâ Medicâ crudi serici, *in nostris Animadversionibus*, attulimus; multis sanè ac prægnantibus causis ad id persvasi: quas fusiùs recensitas ibidem reperies. Demiror etiam in præsenti futile commentum tuum, ac ridiculam sententiam, quâ tantas vires & prærogativas crudo serico, ac papilionum folliculis, arrogas; palamque decido, quòd crudo serico nulla insit virtus alexiteria, & vitale robur demulcendi: quin imò ad oppositum dogma ac sententiam me deflectere cogi ac pertrahi: nimirum, Coccum sericum crudum, ac papilionum folliculos, cadaveroso ac tetro miasmate suo spiritûs vitales dissipare, vires proscribere, ac universam viventis œconomiam interturbare. Et quis ex modernis Doctissimis Viris, Tuæ etiam Nationis Excellentissimis Medicis, tam strenuus defensor tecum est cocci aut serici crudi, ut illud suis medicamentis cordialibus quotidie admisceat, & non potiùs, Antiquorum simplicitati aliquid esse condonandum, existimet, in re tam absurda? Ut ipsemet mihi persvadere nequeam, Magistrum nostrum *Vernij* adeò stupidum & infantilem fore, ut coccum, ex vermibus & insectis, planè abominandis, enatum, suæ Confectioni addat illotum; & hoc contra voluntatem & opinionem sui antiqui Magistri, Mesues; qui ipse nequaquam coccum aut sericũ crudum, sed sericum succo granorum tinctoriorum recenter tinctum (quod lotionem, longam ac diuturnam præparationem præsupponit) expresè, ac claris verbis, suæ Confectioni addere jubet: uti in ejus Antidotario, juxta antiquam, & Sylvii, versionem patet. Digrediamur enim saltem juxta Philosophiam,

phiam, & naturæ ſcrutinium, ad Serici definitionem & analyſin: quæ eſt papilionum: quæ ſerici, geneſis? An non bombyx inſectum eſt, de genere ac proſapia eorum, quæ à Græcis deſcriptivâ definitione ἀναλύτερα, ſeu quæ alas quatuor, ſeu quadripartitas, habent, dicuntur? Quorum prima incunabula, ſemẽ, ac eſſe inchoatum, mori folia ſuppeditant, cum qua ejusdem, ac homogeneæ ſunt ſubſtantiæ. Aut, ut Plinius, *lib.11.cap.23.* ait: bombyx naſcitur halitu animante florem decuſſum imbribus terebinthi, fraxini, quercûs. Quam igitur virtutem cordialem, alexiteriam, habet morus: quam fraxinus: & quam quercus? An non ipſe papilio, in eſſentiam vel pulverem redactus, ſi ſericum tantas haberet virtutes, majores poſſidere deberet, quàm profilata inteſtina, crudum ſericum, ac in folliculum diaphanum, opere textorio, circulata bombycis viſcera, juxta tritum illud Peripatetici: propter quod unumquodque eſt tale, illud magis eſt tale? A contrario autem: ſi ipſi papiliones in eſſentia correlationem nullam habent, nec ordinem dicunt ad vitales ſpiritûs, & cordi inſitam vitalitatem: quid folliculi; quid crudum ſericum, præſtabunt; in quibus exenterati papilionis exuviæ, ac morticinia, multum cadaveroſi miaſmatis exhalabant, donec prævia ſua corruptelâ ac fracedine ſuccederet nova redivivi inſecti generatio ac metamorphoſis? Verùm arcana magis ſpeculatus eſt *Vernij*, in bombycis regeneratione; ac miram Thavmaturgi DEI adoravit potentiam, quòd in tam vili & abjecto papilione, velut in umbra aut ideâ, futuram ac univerſalem corporum noſtrorum anaſtaſim præfiguravit; acutè ſecum *Vernij* gloſſando & inferendo: latere in his papilionis reliquiis, ſerico, ac folliculis, igniculum quendam, ac inſitam Devcalionis virtutem, animal ad vitam & ſanitatem reſuſcitandi. Sed multum aberras, Philoſophe, tam argutè diſſertando. Alia longè eſt analogia inſecti ad inſectum, papilionis bombycini ad bombycẽm: alia, & diſpar, bombycis, folliculorum, ac crudi ſerici, ad vitam hominis, ad inſitum ſpiritum noſtrum & animal vegetantem; quorum omnium analogiam, correlationem, ac ſympathiam, uti & repugnantiam, ac contrarietates, pluribus afferre poſſem, niſi tam hebes diſcipulus mihi *Vernij* obtigiſſet. Quare ſuperſedeo. Hoc unum adhuc ſemel, Corollarii loco, infero; quòd pauci, & nulli, Medici præclaræ notæ ævo noſtro reperiantur, qui virtutem roborantem crudo ſerico aſſignent aut in uſum Medicum illud (more Veterum abuſivo) accerſant. Reliqua, quæ noſter *Vernij*, prolixâ hypotypoſi & ſermone, ex Avicenna, & Serapione (quem textum, utpote ſupervacaneum, ac prolixum, non attuli) pro vindiciis, uſu, ac prærogativâ, crudi ſerici adſcripſit, nullâ egent refutatione; cùm ſit cruda Autoritas, rationum ac Philoſophiæ fulcris deſtituta; cui interim meam oppono experientiam, rationes, & authoritatem, & plurimorum Medicinæ Procerum conſenſum. Conſulat interim *Vernij* Animadverſiones, ſuper dictam Confectionem Alkermes editas, ac relegat à nobis citatam Braſſavolæ Clariſſimam deciſionem; ubi: Ego, inquit, in Confectionibus, quæ cor roborare debent, potiùs ſetam arcerem, quàm recipere voluerim: quæ ſola & una autoritas tibi, *Vernij*, qui jejunus Philoſophaſter es, ſufficiat; cùm nec nodum hunc Gordium ſis ſoluturus. Plura tamen apud Claſſicos, maximè Libavium, reperies, quæ, in Gallicum translata, ediſcere poteris.

Ut autem concipias, quæ ſit Meſues, de ſerico, genuina ſententia ac deciſio, animadvertendum eſt; Meſuen præcepiſſe ac deſtinaſſe ſericum mundum (non olidum, fœdum, ac papilionum recrementis contaminatum; quale tu illoto & mendaci ore præcepiſti) ſucco granorũ Chermes recenter tinctum, huic Confectioni adjungẽdum; non ob ſubſtantiam crudi ſerici, ſed ut ſuccus ac murex hic tinctorius, à ſerico imbibitus & abſorptus, faciliùs præſervari,

ri (quamvis ego nō approbem) ac ad peregrinas, cocco tinctorio destitutas oras ac climata deferri possit, nec non, pro dispensantis voto, ad conficiendam Regiā hanc Confectionē elici ac derivari. Verùm sufficiat tibi hæc synopsis ac lectio, compendiariâ lege tradita. *Vernij*, qui angusti ingenij, ac talenti strictioris es, nec non omni Philosophia, novercante naturâ, destitutus; cujus penetralia, ac secretos thalamos, ubi subintrasses, dispares naturæ geneses, alteritates, & metamorphoses, auscultasses; & quòd non quodlibet è quolibet fieri aptum sit; sed maximo rerum delectu opus esse, activa passivis debitâ correlatione jungi, ac illa solùm in se mutuam causalitatem suam exercere, quæ inchoatam quandam potentiam, respectum ac analogiam habent, edidicisses; longè alia dogmata sectatus fuisses. Verùm sectare Avicennam tuum, à quo crudi serici arcanum per traducem, crevisti: paucos sanè hac Panaceâ erexeris, lipothymiâ & cordis defectione tentatos. Nos nostris innitimur alexiteriis & cordialibus, quæ divite penu ubique in Germania prostant: sericum interim pro amiculo atterimus, nostras tibi reliquias suppeditaturi.

Procedit ad sextam rationem Zwelferi eventilandam Magister obscurus *Vernij*, dicens: *Ut rejiciat sericum Coccorum Confectionis nostræ Alkermes adeò excellentis: quia, inquit, qualitas maligna in eo latet ob vermes & papiliones, qui inibi putrefacti sunt, teste odore pravo serici cocti & præparati; id quod ipse diligenter observaverit. Adversarius noster hac verba desumpsit partim ex tractatu de Confectione Alkermes Catelani; nec aliunde: quæ tamen nunquam pro textu Evangelii recipientur, nisi inter desides in arte nostra: partim verò ea ex imaginatione sua deprompsit in peregrinationibus suis pessimè tempus consumpsit, nec cum animi tranquillitate observavit id, quod nuper chartæ commisit; aut sanè rationes legitimas nancisci non potuit: quia certissimum est & verissimum inter homines, quòd sericum coccorum crudum, quale nos in usu habemus, sit verum sericum crudum, quod Mesue voluit & præcepit, ut Confectionem Alkermes ingrediatur, & quod Medici Arabes omnes descripserunt, &c.*

Coincidit iniqui hujus Novatoris textus cum priori paragrapho, quem retulimus; nisi quòd in D. Laurentium Catelanum, Pharmacopœum quondam doctum Monspeliensem, & Antecessorem suum, etiamnum inter Indigites recensitum, ac Superis accitum, barbarâ crudelitate (& immemor, quòd de mortuis & absentibus non nisi bene sit loquendum) vipetino dente sævit ac debacchatur. Cujus integerrimi Viri, Catelani, verba, licet apud te, *Vernij*, qui iniquus Scriba ac Pharisæus es, Evangelium non sint: multi tamen doctissimi Viri, ac Commentatores, dictum Catelanum nunquam tibi promerendis laudibus evehunt. Inter quos consule Magnum Libavium, in Alchymia Pharmacevtica: cujus authoritas ementita in Castellanum scommata tua confutabit. Cæterùm quòd tibi Zwelferianæ peregrinationes negotium facessunt atq; displicent, qui doliarem semper vitam, ac Polyphemus, in antro, egisti; miraculum non est. Quid enim cœcus, de colore, arbiter, ac, de harmoniâ, surdus judicaverit; cùm nihil cupitum, nisi præscitum; nihil volitum, nisi præcognitum. Tam enim generosa indoles nostro *Vernij* obtigit, ut unâ natalis soli peripheriâ totius orbis diametrum absolvi; intra conclave, ac domestica cellaria, urbes & provincias describi; intra Monspelium, montes Pelion, & Ossam, Thessaliam comprehendi crediderit. Verùm heus Zoile! aliquid ex peregrinationibus meis retuli: vitam civilem, scientiam firmam, mores domesticos; cùm tu, domesticus, peregrinas & exoticas nequitias, supinam desidiam, radicatam inscitiam, ac, velut arrepto fermento, mores contagiosos indueris. Sed hæc tibi per antithesin, ac figuram, responsa sufficiant. Ad reliqua, quæ vel palmare

mendacium, vel fabulæ sunt, omnino conticesco: è quorum tamen censu illud est, quando Mesuen in tuam cogis ire sententiam, in tuendo crudo coccorum serico; cùm tibi textus Mesues rectâ diametro refragetur, dum ait & præcipit; Sericum huic Confectioni, succo granorum Chermes recenter tinctum, esse adjungendum. Nisi in sententia hujus vertiginosi *Vernij* hæ duæ propositiones sint identicæ: dispensare crudum sericum; &: dispensare sericum succo granorum Kermes recenter tinctum. Reliqua, quæ de crudo serico, ejusq; virtute cordiali adstruendâ, proponit, à mulierculis & gynæceo de lanâ petita; argumenta sunt effæminata, hoc dignissima Authore: quare nec referre illa dignor. Legat falsi dogmatis sui vindices, Aristotelem, Plinium, Tholosanum, Jurisconsultum, in syntaxi mirab. Cardanum. Bayfium, de contextura Holoserici, & tegmine Holoser: item bombycum metasarcosi & transmutatione; nec non magnum illum Societatis Theologum & Philosoph. Athanas. Kircherum: è quibus veriora comprehendet.

Septimò progreditur Adversarius. *Ut ad hanc Zwelferi objectionem* (scilicet *in Animadvers. m. pag 251. col 1. lin. 47. & seq.*) *respondeam; primùm dicam, Mesuæ scopum fuisse duplicem, cùm sericum crudum in Confectione sua posuit, idq; cum succo Chermes impraegnare curavit, ut postea horis 24. infundat & coquat in succo pomorum, & aqua rosarum. Per primum scopum suum infusionis modo voluit extrahere totam substantiam & virtutem succi granorum Kermes cum succis & aqua rosarum: & alter ipsius scopus fuit, ex serico crudo virtutem attrahere ope infusionis, & præcipuè per coctionem, & postea per expressionem exinde prorsus separare & extrahere id, quod hoc modo possit extrahere. Hæc brevis est explicatio intentionis Mesuæ* (Vah quàm anilia! quàm pulchra absurda à Magistro *Vernij* obscuro!) *Nescio quo fundamento nitatur debilis Zwelferi ratiocinatio, dicentis, quod si sericum virtutem aliquam haberet, &c. licet jam antea ad hoc responderim, quòd repetitione utatur; dico tamen, quòd dubitare, an sericum virtutes habeat, idem sit, ac si quis dubitet, an Zwelferus sit Medicus. Quia nihil magis verosimile est, quàm quòd res omnes, qualescunq; fuerint, compositæ sint, secundum quosdam, ex 4 Elementis: & quòd, secundum alios, in omnibus mixtis tria sint principia generationis, à se invicem non, nisi per artem, aut totalem mixti destructionem, separabilia; sicut quando arbor radicitus emoritur. Dicere sericum nullam habere virtutem, est, naturam omnino destruere velle. Et quòd dicit, quòd fortassis intentio Mesues fuerit, tincturam ex serico, succo Kermes impraegnato extrahere; quia sine dubio in Arabiæ regione, in qua tum degebat, tunc temporis succo & granis Kermes carebant, &c. hoc aliam responsionem non meretur, nisi hanc: si Mesues non habuisset in promptu succum recentem Kermes; nunquam hisce verbis illum ordinasset: ℞. Serici, crudo succo granorum tinctorum recenter tincti, libram unam. Ex hoc enim loquendi modo satis apparet, illum succo Kermes recenti non fuisse destitutum, sed in copia eum habuisse.*

Hucusq; Platonicus homo, seu Philosophus, *Vernij*. Verùm, amice Lector; an non infallibilis est Scholarum paræmia: Qui benè distinguit, benè docet? Quàm aptè *Vernij* senis Venerandi, Mesues, doctrinam discriminat: quàm categorias & prædicamenta Philosophorum novit: quàm succinctè & nervosè de rerum principiis principiantibus, de numero principiorum, de indivisibilitate principiorum ac elementorum, disputat! cùm tamen (quod mirum est) prima Latinæ linguæ elementa (nobis rudimenta dicta) ignoret. Audiamus tamen argumenta & argutias, quibus Zwelferum impetit. Constat autem ejus argumentatio uno Syllogismo, eoq; composito; qui virtualiter tres continet, in quos sic resolvi potest. Primus est: Probo, inquit *Vernij*, quòd sericum sit cordiale & alexipharmacum; & sic argumen-

argumentatur: *Dubitare, an sericum habeat vires cordiales, idem est, ac si quis dubitet; an Zwelferus sit Medicus: sed Zwelferus dubitat. Ergo sericum habet vires cordiales:* quod erat demonstrandum. Est Syllogismus in forma, in prima figura, & quidem *Barbara.* Videsné, *Vernij,* quàm rudis & Idiota sis; quòd neque Dialecticus, taceo Philosophus, sis? Advertis, quàm pulchrè medius terminus distribuatur: quàm evidens sequela ex puris particularibus sequatur: quàm deniq; longè à scopo demonstrationis aberrâris? Secundus Syllogismus talis est: *Res omnes constant, secundum quosdam, quatuor Elementis: seu in omnibus mixtis tria sunt principia generationis, à se invicem non, nisi per artem, aut totalem mixti destructionem, separabilia, sicut quando arbor radicitus emoritur. Sed dicere, sericum nullam habere virtutem, est, naturam omnino destruere velle. Ergo sericum habet virtutem alexiteriam.* Hic Syllogismus est etiam in optima figura; & quidem in primâ; & in *Ferio.* Tam artificiosus est, ut universalis meritò denominari mereatur; adeò, ut nihil in sublunaribus reperiatur, quod hic Syllogismus non probet habere virtutes cordiales. Ad imitationem hujus ergo, huic Syllogismo parallelum subjungam, ut Lectori pateat artificium & talentum *Vernij*, ad sacram invidiam & æmulationem. Et probo, ex assumto *Vernij*, quòd ipse *Vernij* sit remedium alexiterium cordiale. *Res omnes constant 4. Elementis, seu: In omnibus mixtis tria sunt principia generationis, à se invicem non separabilia, nisi per privationem & unionis dissolutionem. Sed dicere, D. Vernij non constare 4 Elementis, aut, prout mixtum est, non constare tribus principiis generationis; est naturam omnino destruere velle. Ergò D. Vernij habet virtutes alexipharmacas cordiales, & est remedium cordiale alexiterium.* Major est D. *Vernij*: Consequentia sequitur vi formæ: ergò ex dicta *Vernij* probatione sequitur, non tantùm sericum esse cordiale, sed & piscem & asinum, lucem & tenebras, bona ac mala, omnia deniq; illa, quibus competit illa formalitas: nimirum, constare tribus principiis, & 4 Elementis. Ex quo patet, quàm dissona sit Musica, & concentus, ubi lusciniam graculus vult æmulari; & quòd non cuivis contingat adire Corinthum, aut Philosophum agere. Periculosus enim est, & præruptus, Dialecticorum pons, quem Asininum vocant, mi *Vernij.* Exulant hinc vertiginosi, & quibus firmum judicium non est; nisi in præceps aut transversum rapi velint. Tertius Syllogismus est: *Si Mesues non habuisset succum granorum Chermes, nunquam illum ordinasset, hisce verbis: ℞. Serici crudi, succo granorum Chermes recenter tincti, libram unam. Sed sic dixit Mesues: ergo habuit succum granorum Chermes.* Et hæc est summa *Vernij.* Ut igitur urgentibus his demonstrationibus in forma satisfaciam; respondeo ad primum argumentum: Si, juxta te, *Vernij*, idem est, dubitare, an Zwelferus sit Medicus, & an sericum habeat virtutes alexiterias; sequitur, quòd sericum nullas habeat virtutes cordiales: quod sic arguo: Tu, *Vernij*, dubitasti, an Zwelferus sit Medicus & Philosophus: ergo sericum non habet virtutes alexipharmacas seu cordiales. Antecedens demonstro. Nisi enim dubitasses, Zwelferum Philosophum esse, & tuis deliriis respondere posse; tam frivola, absona, & ludicra, quæ nec Philosophum, nec Medicum, sed Agyrtam & Impostorem sapiunt, nunquam tam audacter juris publici fecisses. Subsumo: sed, si tam verum est, sericum esse cordiale, quàm verum est, dubitari non posse juxta te, an Zwelferus sit Medicus & Philosophus. Ergo tam falsum est, sericum esse alexiterium seu cordiale, quàm tu verè dubitasti, Zwelferum esse Philosophum & Medicum. Ad secundum argumentum tuum respondeo; & quæro abs te, Philosophe *Vernij*, quid tibi cum elementis & principiis, quæ turpiter confundis; quæ non, nisi verbotenus, intelligis, homo vix nativæ Linguæ gnarus, Latinæ verò, ac Philosophiæ, ignarus? An nescis, aliud esse principia rerum; aliud elementa? Principia sunt, materia, forma, & unio: & ex his coalescunt

composita : elementa verò sunt corpora, in quæ cætera corpora, quibus potestate insunt, dividuntur; ipsa autem in ea, quæ specie differunt, dividi non possunt : vel, ut Medicè definiam: sunt minima pars ejus, cujus sunt elementum. Ex principiis resultant composita: ex elementis mixtio. De elementis controversia Philosophis est, an sint numero finita, an infinita; an ex se generari possint, an divisibilia, an formaliter maneant in mixto : de principiis verò ista liquent, quòd finita sint, quòd mutuò ex se producantur. Nam forma educitur è potentia materiæ : unio simul à materia & forma resultat &c. Mixtio differt à generatione, ab alteratione, ab augmentatione, ratione modi ac termini : non sic principia : quæ tamen obscurissimus Philosophus, *Vernij*, clarissimè confundit, ac pro asserenda Confectione sua Alkermes arripit, eodemq; sensu intelligit. Ut proinde doctissimo huic argumento aliud responsionis genus reddere non valeam, nisi cachinnos & risum : quem teneamus, Amici.

Ad Tertium argumentum, quod erat: *Si Mesues non habuisset in copia succum recentem granorum Chermes, nunquam dixisset: ℞. Serici crudi, succo granorum tinctoriorum recenter tincti*, ℔j. ut respondeam (ac à nauci hujus hominis paræmiis me illico expediam) uno dilemmate ejus commentum evertam, dicens: vel habuit Mesues succum granorum Kermes; vel non habuit *Vernij*. Quidquid respondeas, contra te militat. Si habuit: ergo falsum est, quòd nullibi sincerus prostet, nisi Monspelii, aut in Galliis, quòd ad nos, & alias regiones, recens ac sincerus deferri nequeat: prout superiùs mordicus defendisti. Ulteriùs: si habuit; ergo Mesues nugator aut phanaticus fuit, quòd, multiplicando entia & negotiũ, succo priùs tinxerit sericum, quem magno labore postliminio ex ipso serico eliceret: quod venerando Seni tecum nequaquam affinxerim. Si autem succũ hunc non habuit : ergo falsa est tua propositio : & evinco, quod contra te erat demonstrandum. Verùm dato, non concesso: habuerit, vel non habuerit, dictum succũ Mesues (hæc enim ἀδιάφορα sunt ad intentum meum) probo tamen ex genuino textu Mesues (quem sexcenti Classici æmulantur) quòd impostor sis & falsarius. Textus Mesues sic sonat: ℞. Sericum, succo granorũ tinctoriorum recenter tinctum : vel, accipe setam tinctam ex Chermes. Nunc sic argumentor: Sericum crudum & tinctum differunt specie inter se. Assertum probo. Sericum crudum, juxta omnes, illud est, quod, à folliculis recenter segregatum, nullis heterogeneis (alumine, tartaro, succo citri, ac murice) ad tincturam disponitur, ac dein producitur, uti, in sequentibus, ipse *Vernij* ait. Sed implicat, idem esse crudum, & tinctum, eodem respectu. Ergo crudum & tinctum sericum differunt specie. Sed etiam non differunt; quia, juxta te, ex superiùs dictis, præcipit Mesues, pro Confectione Alkermes, sericum crudum & illotum assumi; textus verò genuinus, à nobis jamjam citatus, consulit sericum tinctum succo granorũ Chermes. Ergo crudum & tinctum differunt, & non differunt; tingi, & non tingi, identica sunt, uno eodemq; respectu. Sequitur proinde, cùm hæc sibi repugnent, quòd tu falsarius & impostor sis; quòd, pro tuendâ sententiâ tuâ, quid pro quo alleges; quid pro quo substituas, textûsq; pro libidine adulteres ac defraudes. Quæ omnia ac singula à te, maximo Philosopho, qualem hactenus te mea tuaq; argumenta probarunt, niminè discordant. Procedo itaque ad octavam *Vernij* contradictionem.

Octavo loco dicit, quòd satis habeat succi, & multò plus granorum Kermes, cum quibus sericum ubiq; locorũ tingitur : innuere volens, quòd cum illo succo commodè syrupum facere possit; quia sericum cum eo tingitur. Sed consequentia hæc mala est & perniciosissima. Si enim, à curiositate sua persuasus, Tinctorum instructionem expetivisset; tunc didicisset id, quod ignorat: quòd sericum, carmesino tinctum colore, tale fiat cum Cocconilâ, terrâ Meritâ, Arsenico, aliisq; ; & quòd aliæ res rubro colore tingantur ex ligno Brasilio &c. Sed nec cum succo ipsius sicco, nec granis Kermes etiam siccis, unquam confici poterit

poterit Syrupus in omnibus Regionibus; minùs adhuc cum iisdem tingi sericum, sine adjumento rerum aliarum: ut Tinctores facere consueverunt. Discat autem ipse, quòd Kermes cum succo suo non adhibentur, nisi ad tingendum pannos & lanas. Sine dubio mihi respondebit: si panni & lanæ cum hoc succo tingantur; bene etiam tincturam exinde parari posse ad conficiendum Syrupum. Quod fieri posse concedo, more Tinctorum, res prorsus à confectione nostra alienas, & qualitatibus contrariis præditas, addentium, quales naturæ nostræ inimicæ sunt, Gallæ, Alumen, terra Merita, Arsenicum, & similia: aliàs nunquam exinde extrahere posset tincturam, quam nos cum succo recenti paramus. Procul itaq; absit talis Medicus, qui persuadere vult nimium credulis, meliorem confici posse Confectionem Alkermes in regione sua, ingredientibus ad eam necessariis destitutâ, quàm Monspelii, terrâ quasi natali Medicinæ, omnibus redundante. Zwelferus inutiliter, sine ratione, & sine ullo fundamento, cùm sese confecerit in exstirpando serico crudo ex Confectione Alkermes, quibuscunq; nitatur rationibus; jure de eo possumus pronuntiare, non quidem id, quod ipse de Laurentio Catelano dixit; discursum hujus viri nil nisi nugas esse: sed authoritatem ipsius nequaquam prævalere posse authoritati Mesues, Avicennæ, Nicolai Myrepsici, Valerii Cordi, & aliorum, qui sericum crudum Compositionibus suis cordialibus inseruerunt.

Ad propositum perlongum latumq; argumentum respondeo: primò falsa est causalis, quam perfrictâ fronte affers, & textûs meos violas, *Vernij*, nempe: Ideo ex succo granorum Chermes fieri apud nos posse syrupum, quia sericum cum succo granorum dictorum tingitur. Cita, perverse homo, locum, signa paragraphum, demonstra lineam, in qua meæ Animadversiones hæc doceant. Viden', quòd sis tenebrio, falsarius, & umbrarum appetens? An non proprio suffragio reprobavi sericum tinctum, pro extrahenda tinctura ad Confectionem Alkermes expetitum? Et ratio mea fuit, quia sericum, intervenientibus minùs salubribus, ac ab intrò tutis (qualia alumen, tartarus &c.) tingitur ac coloratur. Nam hic erat status controversiæ: & hoc absurdum in me retorquere niteris. Verùm, mi *Verny*, cur non impugnasti ipsum Mesues, qui sericum, succo Chermes recenter tinctum, pro Confectione hac in terminis destinavit? Cur ne hiscere quidem contra virum hunc ausus es? Nisi quia nequitia tua nullum ampliùs habuisset diverticulum & asylum, sublato venerandi Senis patrocinio. Respondeo, secundò; & absolutè nego, quòd ex granis ipsis siccis non possit fieri syrupus, in quibuscunque etiam Regionibus: & probo. Nullum de facto datur vegetabile, cujus essentia, applicatis debitè activis ad passiva, adhibito specifico & appropriato menstruo, l. a. elici non possit. Ergo etiam, sic procedendo, tinctura granorum Chermes elici potest. Major est omnium Chymicorum, expertorum Pharmacopœorum, & Philosophorum; & confirmatur ab inductione reliquorum vegetabilium, Radicum, Herbar. Seminum, Flor. &c. quorum essentias elicimus extractione legitimâ. Subsumo: atqui datur tale menstruum, quod homogeneum & appropriatum est granis Chermes. Ergo syrupus Chermes (qui tandem essentia granorum Chermes est) apud nos & ubique confici potest. Confirmatur, secundò, & *Vernij* argumento: *si, inquit, tingi possunt lanæ, sericum, & panni, succo granorum Chermes; ergo etiam exinde potest parari tinctura, seu essentia, ad conficiendum syrupum.* Quæ consequentia licet sit falsa, meo judicio, prout eam reprobavi in censura syrupi de Pomis, ad Confectionem Alkermes desiderati, *pag. 33. col. 1. lin 40. & seq.* tamen ad stabiliendam superiùs à me allatam veritatem, egregiè facit prior propositio, vel ex ore Adversarii; quòd nimirum tingi sericum ac panni non possent, nisi præsupponeretur possibilis tinctura, velut conditio sine qua non. Ubi autem gentium aut locorum (nimirum ubiq;) prostet illud menstruum, modus ac dexteritas eliciendi hanc essentiam granorum Kermes, pro legitimo syrupo apparando, paucis tibi indigitabo, dum te ad Animadversiones meas, quondam editas, & ad Pharmacopœiam Regiam

recentissimè editam, ablego: quam si tibi, assiduâ lectione, & interpretis auxilio, familiarem feceris; dubium non est, quin brevî futurus sis eruditus Pharmacopœus & Magister, qui nunc vix artis Tirocinium exerces. Consule deinceps Philosophos & Chymicos, non tinctores & mechanicos: peregrinare cum Zwelfero; & abditos naturæ sinûs, artis invios ac inaccessos Mæandros, feliciter enavigabis. Nam: nemo in patria Propheta. Reliqua, quæ de Valerio Cordo, Mesue, Avicennâ, ac Arabum turbâ, attulisti; extra metam ac scopum sunt. Neminem enim sequor ac æmulor, ubi facem ratio & experientia non præfert. His ducor radiis, nequaquam deviaturus.

Nonò; pergit obscurus noster Magister, *Verny*, dicens: *Quò magis Zvvelferus Confectionem nostram impugnat, eò plus intricatur. Dicit enim ut ambra grysea dissolvi queat, addi posse aliquot guttas Olei destillati cinamomi, rosarum, aut similis. Parum circumspectus est, dum non considerat, quòd, cùm Oleum cinamomi, & Ambra, igni, cujuscunque gradus ille sit, imponitur, ut dissolvantur, partes utriusque, magis spirituosæ in aërem evanescant, iisque confectio prorsus frustretur. Ambram gryseam si quis vellet dissolvere cum Oleo rosato; res etiam esset valdè ridicula & inaudita: cùm Oleum tale intra corpus non assumatur. Minùs autem credere possum, ipsum per Oleum rosarum intelligère illud, quod Chymicè ex Rosis extrahitur. Hoc enim rarissimum est, nec plus ad hanc dissolutionem confert, quàm præcedentia, utpote substantiæ nimium tenuis & subtilis, quæ cum partibus ambræ gryseæ purioribus evanesceret. Si verò ambram liquefacere omnino cupit, Authoris sui sequatur intentionem, & eam dissolvi faciat in syrupo; sicut quidam faciunt: quod sine dubio faceret, si Catelanus idem doceret, quem laudat, quando sericum ex Confectione Alkermes, sicut ipse, rejicit, & paulò pòst cum contemptu de ipso loquitur, cùm videt, quòd, Mesuæ repugnare nolens, idem in eâ Confectione admittit. Sine dubio pavorem illi incussit, quando, in tractatu suo de Confectione Alkermes, scripsit, neminem præter se, Ambram posse dissolvere, & revera difficillimum esse, illam aliis commiscere.*

Coronidis loco hic Doctorum Phœnix saniora promit dogmata, ac lucido gaudere intervallo videtur, dum assiduè nobis commendat, ut dispensandarum rerum vires sartas rectas ac integras conservare studeamus; nec non cautos reddit, ne Ambram & Cinamomi essentiam, ac quidquid spiritu turget, apertâ ignis violentiâ pessumdemus: cui lubens ego subscripserim & assenserim. Verùm, sicut in morbis acutis omnis recidiva radice deterior est; sic hujus viri insania, in quam postliminio recidit, pejoris delirii compendium ac complementum est. Quid enim à mente alienum magis, quàm dum ait, & miratur, *quâ ratione Zvvelferus oleum Rosarum* (coctum *Verny* subaudiit) *intra corpus assumi, nec non eodem Ambram gryseam dissolvere svadeat; cùm tamen, ut ait, nullus illiùs sit usus ad intra, & indicatio: si tamen per impossibile Zvvelferus destillatum oleum Rosarum subintelligeret, rem impossibilem svaderet*: cùm nullus sit in Gallia Magister, qui tale secretum apparet. Ad quod respondeo, *Vernij*; me minimè oleum Rosarum coctum (uti malitiosè & stupidè me arguis) seu amurçam; sed destillatum Oleum (veriùs essentiam rosarum dicendum) subaudiisse: quæ essentia licet rara apud vos avis & phænomenon sit; nostris tamen Pharmacopœis, & mihi, sat usitata & cognita est: quam pro langventium solatio, ac Medicorum nutu, ubique dextrè destillant. Ex hoc tamen facili conjecturâ assequi possumus, quàm tibi domi angusta supellex ac scientia, qui in ipsis Pharmaciæ præliminaribus buxo pallidior hæsitas & hæsitasti. Quantum fidissimi Medici infideli ministro concredere possint, quem te, *Vernij*, palam proclamas, qui pro rosarum Essentia, unctuosum liquamen, & coctum Oleum, substituere audes; &, quod consentaneum est, criminis, & fraudis, & stultitiæ, tecum nos arguis arbitros, & oculos, ictericorum more, cùm proprio vitio lippias, in peregrina conjicis objecta, ac eam de foris scrutaris, quæ in sinu efflorescit, lepra,

dum

dum stupidissimo modo ejusdem nos tecũ farinæ homines arbitraris, qui oleum Rosarum coctũ pro destillato (ob artis Pharmacevticæ imperitiam) substituamus. Sequitur & aliud delirium recidivi *Vernij*; quòd audacter eructat ac docet, Ambram dissolvi non posse cum oleis, nisi caloris aut ignis violentiâ; cùm tamẽ vires Ambræ multùm calore dissipentur. Aliam, ac secretam, esse methodum, (magno artis sacramento & mysterio cautam) dicit, & sibi soli arrogat, *Vernij*: ut scilicet Ambra in pulverẽ redigatur. Sed quis non conspicit stupidam inscitiam, ac supinam ignorantiam, hujus viri, rudis, quòd ambra grysea connaturaliter quibuscunq; oleis, præsertim destillatis, in mortario frigido lapideo, vel ferreo, dissolvatur; cùm sit naturæ homogeneæ cum oleis destillatis, & substantiæ resinosæ: unde facilè iis unitur, viresq; integras nexu ac fœdere firmo communicat, odore & fragrantiâ majore luculentis testibus. Hæc, dicto modo soluta, ambra si electuariis, si speciebus, pulveribus, aut ipso pulverisato saccharo, eum adjungas, virtutẽ suam ac fragrantiã efficaciùs communicabit ac imprimet, quàm si simpliciter (arcano *Vernij* consilio) in pulverem redigas. Solvitur præterea Ambra, vel (ut proprio utar etymo) emollitur, & comminuitur, adjectis quibuscũq; fructibus unctuosis sibi homogeneis; utpote: Amygdalis, Pineis, Seminibus quatuor frigidis excorticatis: &, quod mihi domesticum ac usu frequentissimũ est, præcipio Ambram excorticato citri semine subigere, si alexiteriis admiscenda & cordialibus, nullâ caloris aut ignis violentiâ; sed planè frigidè; solâ in mortario frigido subactione. Et hac ratione Ambra per minima, & insensibiles atomos, quibuscunq; se rebus unit ac insinuat, virtuteq; suâ efficaciter eas imbuit; adeò, ut cum liquoribus postea dilui perfectissimè possit, odore balsamico ac fragrantiâ (genuinis accidentibus) semper superstite. Diluitur etiam Ambra mediante vitello ovorum, qui unctuosæ est substantiæ; adeò, ut omnibꝰ liquoribus, electuariis, confectionibus, ritè ac facilè possit uniri ac dilui; hac unâ servatâ cautelâ, ut ejus subactio in frigido, nullo modo in calido (ut stupidus *Vernij* censet) celebretur. Norunt etiam apud nos, in Germania, Tirones Ambram in saccharo, ad consistentiam syrupi aut tabulati cocto, liquare & solvere; citra odoris aut fragrantiæ dispendium; quod quidem captum *Vernij*, ac fidem, exsuperat; qui plurimũ gloriæ sibi decedere judicat, si nostris Tirunculis succumbat; qui sibi tamen magistralem cathedram, evulgatis publicis scientiæ monumentis & commentariis, per Europam arrogabat. Sed vices tuas doleo, mi *Vernij*, & novercam fortunam, quòd, subitò è suggestu deciduus, ea discere coactus sis, quæ docere videbaris. Meliora dabunt superi, ubi bonus esse cœperis. Interim cogita, quòd res lubrica sit sors, aut fortuna.

Ut igitur, recapitulationis loco, paucula hactenus inter nos acta tibi refricem, *Vernij*, ac tandem finem arripiam (multum enim tuis fatigor næniis) scias velim, primò, quòd apud nos verissimum oleum destillatum Rosarũ, seu essentia, passim prostet; quã tamen nunquam te vidisse (quàm obscurus Pharmacopœus!) palam fateris absurdo dubitandi genere, dum ais: *Minùs autem credere possum, illum* (Zwelferum) *per oleum Rosarum intelligere illud, quod Chymicè ex Rosis extrahitur; hoc enim rarissimum est (in officina nimirum tua) &c.* Si Philosophus, aut saltem expertus Pharmacopœus, fuisses, *Vernij*, facilè Zvvelferi mentem assequi potuisses & intellexisses. Sicut enim Zvvelferus, hortando, ut, pro dissolutione Ambræ, adhibeatur vel oleum stillat. Cinamomi, vel oleum Rosarum, disjunctivo sensu, intellexit solum oleum Cinamomi destillatum, & non aliud; cùm (ut ipse ais) intra corpus absumi debeat: ita, à pari argumentando, inferre potuisses; ergo etiã, loquendo de oleo Rosarum, pro Ambrâ solvendâ, intellexit Zvvelferus oleum destillatum; quia usibus internis est destinandum; ad quos coctum & fœtidum minimè proficuum. Hanc eandem rationem desumere poteras ex Animadv. *m. pag. 252. col. 1. lin. 3.* ubi habetur: Sic enim exactiùs (scilicet Ambræ) saccharo injecta, cum eo unitur. Quæ solutio insuper majorem efficaciam huic Confectioni addet; utpote quæ alioquin stimulo summopere indiget, nec non opus habet, ut in majori dosi, quàm communiter fieri assolet, propinetur, si, quas illi attribuunt, virtutes exerere debeat. &c. Hûcusque textus noster. Verùm quia usu Latinæ linguæ destitutus eras; textus hic te latebat, & oleum Rosarum coctum ab intrò sumendum, putabas destinatũ, ac cum Confectione Alkermes devorandum. Scito deniq;, nos, in Germania, Ambram nequaquam calore, aut calidis, sed frigido mor-

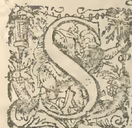
mortario, ac frigidis quibuscunq; spiritibus, essentiis, ac unctuosis, juxta superiùs datam scientiā, dissolvere; nequaquam verò coctis oleis, & hisce ungventariis: assiduè etiam nos collaborare, ut vires rerum integras ac efficaces, inter labores Chymicos, vindicemus ac præservemus. Hoc enim ad latum & longum me præcepisse reperies in *Animadv. super aquas destillatas, & syrupos conficiēdos* &c. Tuum ergo secretum secretorum, redigendi Ambram in pulverem, tibi serves; nobis Germanis hæc trita sunt, qui obscuri ejusmodi Magistri instructione non egemus, nec eam desideramus. Nec nobis necessaria est tua tam studiosè, sed infantilis, injuncta cautio, de Ambræ naturā, & partibus ejus tenuioribus, non perdendis. Actum agis, dum talia præcepta, & institutiones, cautissimè fortè, ad nos transcribis. Reddimus igitur tibi arcana tua, nobis non necessaria. Tibi, mi *Verny*, præstat nostra Praxis ac methodus, cujus beneficio non solùm Ambra per minima dissoluta, omnibus medicamentis, per insensibiles atomos, sese unit & insinuat, virtutemq; suam uberrimè largitur; sed & alia, compositorum medicamentorum ingredientia, omnia sarta tectaq; suis virtutibus conservantur in composito & mixto. Miramur tamen tuam sollicitudinem, in conservatione partium tenuium Ambræ; cùm tamen in perdendis infinitis aliis rebus odoriferis tenuibus, summè expetendis, tam prodigus sis; in syruporum nimirum, aliorumq; complurium medicamentorum compositorum, præparationibus, quas per violentas decoctiones, & tot librarum spirituosi liquoris exhalationes ac expulsiones in auras, apparare, tua malesana consvetudo est; in qua consensuisti, nec in meliorem frugem converti potes; sed antiquis absurditatibus subscribis; tibi tamen his, de Ambra, injunctis cautionibus apertè contradicendo, eò, quòd artificiosioribus syruporum m. confectionibus, dexterrimè edoctis, in quibus partes tenues & subtiles omnes integrè conservantur, tam acriter, sed imperitè, contraniteris, adeoq; in tuis semel conceptis erroribus potiùs consenescere satagis, quàm quòd, cum emunctioribus Pharmacopœis, & aliis doctissimis Viris, saniora consilia amplectaris. Interim tamē, si complura adhuc mysteria portas, aut cum Jove parturis, domi tuæ enitere, & arcana in patriâ revome: nobis, in Germania, tui displicent ructûs. Reliqua, quę de Catelano adjicis, frivola sunt, ac nullius frugis; paucis proinde diluenda: laudo Catelanū, & sequor, in quibus periti Chymici & Pharmapœi munus obivit. Recedo à Catelano, eumq; impugno, ubi eum à recto tramite deviare, &, desertâ veritate, deflectere reperi. Quemadmodum nunc te, Magister *Verny*, nauci, flocci & nihili pendo, utpote hominem fastu, pravis moribus, & calumniis, deditum ac abominabilem. Vice versa pro rostris ac pulpitis, è suggestu & compitis, laudabo & prædicabo, totus in tui laudem olim effusus, ubi te meliorem futurum inaudivero.

Hisce, Amice *Verny*, manum tabulæ subduco, & Apologemati meo coronidem impono. Perceperis, nō dubito, cùm tecum, familiari stylo, de condicto, disseruerim, imbecillitatis tuæ ac talenti memor, quàm ineptè, perversè, malitiosè in notis tuis propriâ notâ scriptitaveris; quàm fallaciter textûs meos adulteraveris; quàm simpliciter turpitudinē ac inscitiam tuam orbi universo revelaveris; quòd scil. nec Rosarum oleum (artis tirocinia) cognoveris: quàm incuriè te præcipitaveris: dum corrivalium tuorum fraudes, syrupi Chermes adulterationes, monopoliū ac quæstum tuum, quo solus Monspelii gaudere gestiebas, ultrò, & nobis non exigentibus, proclamasti; quàm stupidè & superciliosè Cathedram Doctoris, Scriptoris, Commentatoris, & Notistæ titulū, alienâ infamia & calumniis tibi arrogaveris, cupiens digito monstrari, & dicier: hic est. Sed non invideo, quòd digitis te subsannent, *Verny*, quòd pro fama ludibrium, pro triumpho risum, pro plausu explosus, pro lauro stramen, Neo-Doctor, reportaveris, etiam majoribus dignus. Patientiam nunc habeto, *Verny*, si rigorosa tibi fuit Zvvelferiana palæstra; è qua vix nudus diffugisti: si rigorosus tibi fuit Gymnasiarcha Zvvelferus; cui te ultrò, non stimulatus, objecisti. Neq, mihi succenseas, velim, quòd ampliori exegesi, quàm speraveras, vitia & imperitiam tuā declaraverim. Bonis, profectò, nocet, qui parcit malis; &, ut Juris-Consultus ait: Bonorum injuria fit malorum impunitas. Non exigebant mitius collyrium lippitudines tuæ, nec, profectò, blanditias profunda vulnera, quæ verbis non curantur, sed ferro. Nam

—— —— —— Immediabile vulnus
ense recidendum, est, ne pars sincera trahatur.

Tibi, profectò, hanc crucem, & infame theatrū, cum Haman erexisti, te propriis vitiis, velut cincinnis, cum Absalone, supendisti. Disce imposterum proinde, quo loco honesto viro fama sit, quæ multis vigiliis & ærumnis, longâ annorum serie, sollicitè parta est & requisita: disce; quoniā vita, & intaminata fama, pari passu ambulant. Multis enim vivere, tædium & emori, lucrum fuit, quos honestæ famæ precium, & gloriosi nominis ardor, destituit. Disce deniq; imposterum calamum, *quem in manu te gerere* (nequaquam regere) gloriabaris, nonnihil moderari. Quod enim culter in dextra pueri, quod ensis in manu furiosi: hoc calamus, & lingva, in libertate superciliosi. Suscipe igitur Vindicias has meas, quas sereno animo ignobili nomini tuo dicavi, *Verny*, ac velut arma inculpatæ tutelæ objeci. Mihi scutum sunt; delictis tuis supplicium. Thrasonibus verò & Zoilis cautela sint, velim, ne te, *Verny*, æmulentur; cùm paria, aut severiora forsan, illis ex pharetra destinârim spicula. Vale.

CORONIDIS LOCO
accessit hæc
EPISTOLA APOLOGETICA,
contra quendam,
Schmuzium à Poystorff, Med. D.
ab Anonymo quodam edita:
Pro integerrima ZWELFERI fama vindicanda.

Orte accidit, *Obscurissime Doctorum*, ut nuper ea, quæ de Carolo-Badensibus Thermis, rudiori Minervâ, evulgasti, æquo, serenoq; animo pervolverem. Incidi tandem in *paginam 27.* Opusculi tui, ubi prostitutâ loquacitate, infami stylo, multisque opprobriis, quasi Veterno correptus, inviolatam tanti Viri famam (*Zwvelferum* meum reputo) arrodere & extirpare tentasti. Suspiravi, & cum Cordubensi Philosopho ingemui: ergone, dicens, tam sacrum nihil, quod sacrilegum non inveniat? quò livor non subrepat? An, ut aurum scoriam, ut rosa spinam, ut corpus umbram, ut purpura tineam, ut Phœbus eclipsin patitur; sic Laurus tua, *Zwvelfere*, monstrosi partûs vermiculum nutrit & sustentat? Audebo aliquid (mecum dicebam) audebo, & hyperbolicum hunc Thrasonem (ipso Zwelfero altum silente) vivis coloribus depingam, delineatum in scenam producam; ut sic redeat in Authorem scelus.

Et verò, quonam percitus oestro, *gloriose Thraso*, quo ambitionis fermento turgidus, *Medice Satyrice*, quâ temeritate, quo ausu, non provocatus, non lacessitus, in arenam descendis, phanatico similis, in Zwelferum involas, sævis, furis, &, velut crabronum jaculis lacessitus onager, contra stimulum recalcitras? Quænam te fascinavit Circe, *mordacissime Zoile, Schmuzen*, ut, perruptis honestatis repagulis, contra fas & jus, non Philosophicis argutiis; cùm nondum ad Physicas Auscultationes initiatus sis, Tiro; non Spagyricis principiis; qui adhuc prima Chymiæ Theoremata ignoras: sed malesanis calumniis, probrosis conviciis, turpi sarcasmo & scommate, imò meris mendaciis, præclaræ notæ Virum, Zwelferum, exagitares, &, velut asinus lusciniam ad harmoniæ certamen, sus Minervam docendo, provocares? Rem acu tetigisti. Famam tibi, veluti quondam sacrilegus ad Ephesum Herostratus, infamiâ conciliâsti: ex sapientiæ tuæ ramo, fructum stultitiæ, & scientiæ probra retulisti, ac, unde Laurum sperare cœperas, infami stramine tempora cinges, in vices Panegyris, maledictionum plaustra relaturus. Quis enim te calonem & lixam, mi *Schmuzi*, in theatrum, cum scuto Hectoris, cum telo Achillis, cum clavâ Herculis, procedentem non rideat? armatam cucurbitam, peltatum erinaceum, leporem galeatum, non explodat? Universus populus toto splene te ridet, & subsannat, festivû illud resonando: Pulchrum est, digito monstrari, & dicier: Hic est Zwelferi Mastix *Schmuzius*.

Momum proinde exue, sublimes moderare spiritûs, viperinos dentes atterito, splendorem & famam Zwelferi (obscurissimus ipse cùm sis) ne obfuscato. Et quanquam nos non lateat, *disertissime Schmuzi*, quòd verecundum silentium uni-

ſit amuletum calumniæ; quòd ſimulare, ſit, luculentam Apologiam criminatoribus objicere; verbo deniq;, quòd, qui tacet, reipsâ obtrectatorum ſcommata diluat: ne tamen nos αὐτόματα & ſtatuas arbitrareris, quibus pro corpore truncus; pro corde fungus; pro cerebro palea obtigerit: hanc tibi ἀμϐσω cantilenam occinere, ac juxta ſtultitiam tuam reſpondere placuit, ac in Domino decretum eſt. Enimverò, quid aliud honeſtus rumor, quàm locuples hæreditas: quam dilapidare videtur is, qui criminatoribus ſilentium non imponit? Expertus id eſt modeſtiſſimus Vir, ſæpe dictus Zwelferus, quando in eum, pari ſupercilio, auſu, cenſura, & convitiandi libidine, olim debacchatus eſt Medicus quidam, natione Bojus, nomine *Wolfgangus Höferus*, dum in ſuo Centone, quem Rhapſodes undique ex Authoribus conſuit, & ſub titulo *Herculis Medici* edidit, *lib. 2. cap. 3. de Pleuritide*, ſic eum arguit: *Diſpenſatorium, mutuatâ ab alio Latinitate, à ſe autem conceptâ reformandi inurbanitate, non ita pridem edidit.* Hæc ille. Potuiſſet Zwelferus, inquam, præduro huic nodo duriſſimum objicere cuneum; inveniſſet hoc monſtrum & ſuum Herculem; maluit tamen parcere defuncti manibus, nec relictis ab eo in Pannonia exuviis, & ſuperſtiti cineri, maledicere; quin potiùs æternam requiem comprecari. Tacuit, inquam: at quid modeſto ſilentio apud te profecit, *Schmuzi?* Fors demiratus es ſtruthionis fermentum, & Viri patientiam, quâ etiam chalybem digerit? Minimè gentium! Illuſiſti, inſultaſti, ſimia in purpura, pacato Viri genio; hebes Diſcipulus Doctori modeſtiſſimo: & in libello tuo, in quo, ad miraculum doctus, mira de lente, ſeu Thermis Carolinis, diſſeris, *pag. 27.* his in Zvvelferum formalibus inveheris:

Pro majori Lectoris intelligentia, qui obſcura nimis fortaſſis auriculâ ex Hippocratis & Galeni tripode axiomatum & ſententiarum animadvertunt Emphaſim, pauca dicenda obveniunt. Ut ſequentia intellectui per levem quandam diaphoram luculentius appareant, ſapienter proinde præceptum eſt ab antiquis, in rerum naturalium ſerie non proſtare vel rarò ſimplex, ſed amicâ & quacunq; conveniente perfectionis ſocietate redintegrari, quod Compoſitum Philoſophorum & Medicorum vulgò baptizatum eſt, quod etiam Galenus divus noſter pluribus in locis, præcipuè aureis in libris ſuis de Medicamentorum Compoſitionibus plus bis millies verò verius comprobavit. Quamvis ille novus & Germanus Galeno- & Diſpenſatorio Auguſtanorum, maſtix, (equidem neſcio, quo ductus genio?) ut tàm male in Medicinæ parentem feriatur & medicamentorum compoſitionem tàm turpiter ſine veritatis ſtamine adoriretur, corrigendo ſcil. Magnificat: Cæſarem (ſanctiſſimæ memoriæ) Ferdinandum Tertium infelicis & monſtroſi ſui abortus Compatrem compellare non erubuit, quam attalicis & holoſericis technis & vulpinæ adulationis faſciis involutum exhibuit, inde dubio procul viridiſſimâ ſe laureâ Cæſarea Coronaturum. Sed ecce quid inſtat? Primum abortus frontiſpicium ita Cæſaris faſcinavit oculos, ut propè cæcutiens proximo adſtanti cubiculari donaverit Medico, huic, ne famulo extorris & orbus incederet in pediſſequum, juvenem propriæ ſectæ Medicinæ Doctorem, adjungere placuit, qui ſe modo ullo, prædicto Vindelicorum Diſpenſatorio ligari patitur, ſibi, ſuoq; vermiculoſo cerebro formaturus proprium. Viden par nobile fratrum? aſt potiora culmina fumant, & ne licentiam parentheſis transgrediar, & humi deliteſcam, Thermis, de quibus agitur, me immergam. &c. Hucusque Aſinus ad Lyram.

Pace tua quæſiverim, *annoſa Vulpes:* quis tibi de volutabro porco, ſeu è Thermis emergenti, Compater fuit? Quis abortum tuum, mi *Schmuzi*, quem ſpurium & vermiculoſum ingeniolum tibi peperit de Thermis Carolinis, nomine ſuo legitimavit Herus? Mecœnas fuerit: quo involucro, technis, thecis, & faſciis, primum editionis tuæ exemplar inveſtiſti? Dubio procul pelliculis ex Arcadia petitis, cuticulæ tuæ per omnia ſimilibus; aut pelle Capellæ, Diphtheram tuam ornaſti; in qua multis de lana caprina diſſeris? Affligit te, *Venerande Schmuzi*, juxta hæc ex Philoſophia Zvvelferiana retorſio? Diſce habenas & circumſtantias labiis tuis deinceps imponere, & æquum magis judicium de Zvvelfero proferre. Nam 1. cadere hoc in Ferdinandum Tertium, ævi ſui Potentiſſimum Cæſarem,

qui,

qui, ob sapientiam, alter Salomon audiit, ipso Salomone superior; quòd sapientiæ, quæ inflat, miram vitæ & morum sanctimoniam, indissolubili humilitatis nexu copulaverit: cadere, inquam, in hanc Majestatem non potuit, ut externo splendore, & peregrinis coloribus ac involucris luderetur: quin imò doctissimos Zwelferi Commentarios, à capite ad calcem recognitos, & ad judicii sui æquissimi tribunal citatos, approbatos, Augustissimi nominis sui Splendore, Gratiis, Favoribus, ac Indultis firmaret. Extat Torques aureus, magni pretii, cum Numismate, gratiosam tanti Cæsaris, Ferdinandi III, effigiem referente, æternum Cæsarei favoris monumentum, quo ab ipso Augustissimo donatus, dum humili submissione genuinum hunc partum suum dicaret, Zwelferus. Neq; te, *superciliose Schmuzi*, ad scrutandum Cæsareum Diploma, & amplissima Privilegia, quæ ab ipsa Majestate clementer indulta, amandavero. Id unum sufficiat, quòd prædicto Diplomate Tibi, *livide Schmuzi*, & sectariis tuis, prohibitum sit, ne, sub Cæsareæ indignationis comminatione, Zwelferianos Commentarios ostentui habere, præpedire, immutare, arrodere ausu temerario præsumatis. Et si notum tibi non est, quod subjungo; scias oportet, quod eodem indultu Sacra Majestas Zwelferum Aulæ tanti Cæsaris Medici titulo insigniverit; velut digito innuens, quàm gratus extiterit tantæ Majestati partus Zvvelferianus.

Ut autem, Lector Benevole, rem ab ovo, ut ajunt, recenseam, cur virus suum in Zvvelferum evomuerit *Schmuzius*: accidit, ut, cùm Sacra Majestas Augustæ Vindelicorum Comitia ageret, Medicum Ordinarium (quem *Schmuzius* Cubicularium vocat) ad se evocarit, dicatū sibi à Zvvelfero novum Dispensatoriū innuens, in quo Augustani reformantur, & emendationes remediorū Dispensatorii proponuntur, non sine sensu Collegii Augustani. Ad quæ prædictus Medicus reposuit, fore, ut Augustani Medici Zvvelfero indignentur, calamū arripiant, calumniis constringant. Ad quæ Justissimus Imperator, Laconicâ brevitate, hæc qua monita, qua minas, refudit: si calumniis, non verò argumentis, Augustani reciprocare velint, cæptis desistant, volumus & jubemus. Hæc vivo testimonio Magni Aulæ Ministri etiam hodie confirmantur. Verùm ut mos & consuetudo Parasitorum fert, in utrumq; scil. latus claudicare, calida simul & frigida exsufflare, neminem non palpare: cùm supradictus Medicus Augustæ Vindelicorum à D. Heinisio, Medico, lautiùs ad mensam exciperetur, dissona superioribus adulator in quadra protulit: inter epulas Zwelferianas denuò toto ente differentia recensuit palpo: quanquam seriùs Palinodiam cantârit, quando novercam fortunam expertus, splendidi nomine orbatus & humiliatus, Vienna exul, Ferdinando scilicet Quarto (lachrymas tibi, Austria, provoco) heu! expirante.

Hæc (ut ad te convertar, unde digressus sum, *Schmuzi*) hæc næniæ tuæ spectabant velut scaturiginem. Sed quo animo, calculo & suffragio probas, quòd denuo Zwelferus lucubrationes suas, quas inter disparia studia, & Praxin uberrimam, ad Cleanthis lucernam feliciter elaboravit, Augustissimo LEOPOLDO, Magni FERDINANDI FILIO, in Quem, cum Coronâ & Sceptro, Cæsareæ Patris Virtutes, Pietas & Sapientia commigrarunt, ut meritò FERDINANDUM in LEOPOLDO replicatum dixeris, dicavit, consecravit? Ampliùs dixero: quòd genuinus hic, & Solaris Zwelferi partus, Imperatoriâ Majestate protectus, in gremio tanti Cæsaris conquiescit; à quo umbrarū fœtus, Momus, illiberalis nominis Euclio, meritò arcentur?

Transeo à Maximo Cæsare, ad Literatum Tribunal. Audistiné, *Aurite*, quàm dispar sit Censura Antiquissimæ Universitatis Viennensis, à calculo nigerrimo tuo, quô contra Zwelferum suffragaris? Proscriptus es unanimi consensu virorum Principum in Medicinâ. Quin imò, altum silente Inclytâ Facultate Medicâ, Vienna & Austria pro Zwelfero, Theseo suo, fidissimo Achate, languentium publico Asylo, contra te perorat: quanquam & de te meliora deinceps sperem; forsan lupus pilum, asinus vocem, *Schmuzius* mores suos castigabit. Quamvis rem dixero magnam:

Zoile, si bonus es.

Et hæc erant, mi *Schmuzi*, quæ modeſtiori calamo, ſine felle & fermento, ad Te perſcribere volui, non ut *Magnificat* (uti Zwelferum inſimulaſti) corrigerem, ſed ut *Credo* te docerem; qui fidem non mereris, Reipublicæ Medicæ infidelis. Eſto fidelis deinceps Deo, Tibi, Proximo; & ſi te, cum Cæſare, Alexandri Magni ſtatua; cum Themiſtocle, Miltiadis trophæa; in literaria Paleſtra aliena palma ad æmulationem invitet; ne tibi furor ſuppetias ferat; ne calumniis, & mille probris, velúti totidem gradibus, ad honorum faſtigia tibi viam ſternito. Redit enim tandem in Authorem ſcelus. Paribus armis cum Zwelfero congredi debebas, quem, cùm Philoſophus, cùm Chymicus, cùm Medicus ſis, rationibus Philoſophicis, Spagyricis inventis, Theoricis argumentis, velut totidem telis, acriter urgere debebas: tum applauſiſſet Victori *Shmuzio* tota Medicorum familia, feſtivum illud acclamando: Vivat *Schmuzius*, Jo Triumphe! Nunc verò turpiter, è lucta claudicanti, inglorio & devicto, tota tibi rudit Arcadia, & bipartitum illud reſonat: I-O. Triumphe. Patet tibi nihilominus arena & literaria Palæſtra, in futurum: in qua ſi tam ampla ſit domi tuæ ſupellex, ut rationibus & argumentis cum Zwelfero decertes; ejus diſpenſationes, doctas additiones, proprias experientias, & ſecreta (tibi porco Margaritas objiciendo) communicata refutes, humaniter te conducimus, ipſo Zwelfero provocante. Quamvis, ut ſaniora conſilia ſecteris, tibi Author ſim, mi *Schmuzi*. Nam contra ſtimulum calcitras; contra torrentem niteris; in ſicco navigas. Univerſa enim Europa tua confutabit argumenta. Non eſt Univerſitas, ad plagam Septentrionalem: Anglia, Gallia, Rhenus, & (ut Laconiſmo utar) nullus in Europa locus eſt, qui Zwelferi lucubrationes ad ſe non alliciat; improbum laborem non approbet. Ipſe non ita pridem arbiter fui literarum, quibus diverſæ literatæ familiæ, magni nominis Doctores Medici, abſolutiſſimi Chymici, ſollicitis votis prævenêre, ut hunc partum, quem obſtetricante Pallade feliciter jam enixum vides Zwelferum, luci & publico emolumento donare dignaretur. Et ſanè, niſi quis ad meridianum cæcutiat, ultrò fateri debet, has Zwelferi vigilias, & ſinceriſſimam ſecretorum communicationem, incomparabile lucrum & emolumentum Orbi univerſo attuliſſe. Nec tu ipſe, mi *Schmuzi*, inficias ibis, niſi livor ſimulare cogat, quòd Zwelferi induſtriæ Bibliothecam tuam condecorent; eas inſtar fidelis Dormi-ſecurè, aut Vade mecum, cuſtodias; denique Panaceæ tuæ ſint arcana furta, ex Zwelfero petita. Et ne cum hyperbole magnificè, plus, quàm veraciter, hæc à me adducta ſuſpiceris, ad manus mihi ſunt faſciculi literarum, quibus conſummatiſſimi Practici & Spagyrici arcana animi ſenſa produnt, &, quo loco Zwelferum habeant, luculenter demonſtrant.

Inſeram unum alterumve fragmentũ, ne prolixitate mea ingratus tibi accidam.

Excellentiſs. Vir, Dn. D. Daniel Geyger, Medicus ex Collegio D. D. Auguſtanor. quem Hungaria, ob felicitatem & dexteram Praxin, obſtupuit, *de dato 14. Calend. Decembr. 1652.* ſic ad Zwelferum ſcribit:

Utiliſſimum Excell. Tuæ laborem ſummopere commendavi, dignumq; judicavi, ut, ad Aram Apollineam ſuſpenſus, immortalitate donetur. Certum enim eſt, innumeros craſſos & turpes errores in Almam noſtram irrepſiſſe Medicinam, inprimis Pharmacevticam, diuq; jam, à multis bonis exoptatam & deſideratam fuiſſe competentem reformationem, & ad frugem meliorẽ reductionem. Tentarunt hoc non infeliciter *Quercetanus, Sennertus, Sala, Mynſicht*, & *alii*; imò memini, *olim* à Clariſſimo *Philippo Menzelio*, Profeſſore Ingolſtadiano, & *Thoma Mermanno*, Archiatro Electorali, ſimile quid tentatum, ſed humanæ conditionis injuriâ abſolutum non eſſe. Proinde ſummis encomiis

comiis dignissimum, & Lauro decorandum te judico, Excell. Doctor, quòd, his præclarissimorum luminum vestigiis insistens, etiam aliquid fæcum Augiæ huic stabulo subtrahere, huicq; inclytæ Arti nitorem addere volueris. Quod quidem tantò perfectiùs & feliciùs absolvi potuit; cùm, juxta Procemium dictæ Pharmacopœiæ, sedecim integris annis, laboriosâ & improbâ sedulitate, tam legendo, quàm manum ipsam admovendo, magnam tibi, hâc in parte, experientiam comparâris. Pro qua insigni bonitate, & juvandi promptitudine, & ego, & tota Medica familia, gratias E. T. ingentes & immortales meritò debemus.

Ex Literis Excell. Dn. D. Schmidt, Dantiscani, de dato 8. Febr. *1652*.

OBlatæ ab Amicorum quodam, ad bihorii spatium, mihi sunt Animadversiones tuæ, in usitatissimam, nostris in Officinis, Pharmacopœiam Augustanam, ut, quid de iis sentirem, exponerem audacter. Breve fuit tempus &c. Legi tamen eas cursoriè, & relegi in eis plurima; Gratulabar initio mihi statim, inventum tandem aliquem, qui rem hanc maximè necessariam aggredi non dubitaverit, cùm, quantam ex futilibus non paucis Compositionibus perceperim nauseam, testes apud nos sint plurimi. Taceo, quòd, plurima sine necessitate, imò præter rationem omnem, unâ in Compositione congesta esse, quæ vel sanis nauseam movere possint, sæpe molestè tulerim. Hoc tamen magis me affecit, quòd calida frigidis, siccis humida, confusa ægris propinanda exhibita fuerint: idq; speciem, nescio cujus, eruditionis præ se tulisse, nemo non existimaverit: cùm tamen farrago talis jure merito jamdudum risu & cachinnis digna fuerit. Futilem tamen hunc errorem demisso capite, arietum ad instar, & magni secuti sunt, & nefas, quidquam mutare, existimarunt. Salivam mihi sæpius moverunt inepta pleraq; Electuaria; inutiles Pilularum massæ; Specierum farragines, & quod ineptiarum est reliquum. Dolui non raro, Medicinam nostram, imò magis Ægros, rebus talibus conspurcari. Dolui, plura ad pompam magis, quàm necessitatem, ne dicam, rationem fieri. Nunc (immane quantum!) gaudeo expletum plurimorum desiderium, detectos esse errores, nec paucos, nec leves. Tibi verò, Amicorum optime, gratulor, de reportata ex labore hocce gloria. Talem te nempe gessisti, ut nemo non obstrictum se tibi agnoscat; quamvis non dubitem, fore etiam plurimos, quibus discere pudor erit, quiq; cavillandi occasionem arripient: hos tamen, cùm rem pro se ipsam loquentem habeas, vel solo contemptu refutasse, sat erit.

Porrò Excell. D.D. Henricus Cüsterus sic ad Zuvelferum scribit Haderslebio Holsatorum, de dato die Circumcisionis Domini, *1653*.

Ἐυζωίαν καὶ ἐυπραξίαν!

MUnus tuum literarium, dudum Viennâ ad me transmissum, Excell. Zwelfere, ritè accepi; quod, ut vidi, ambabus (quod ajunt) sum amplexus ulnis, imò ad os meum appressi, & exosculatus sum; adeò gratum mihi fuit donum illud, abs tam amica manu, ac è tam longinquis profectum oris; quô in, ut video, bis honorificam mei mentionem facere, haud gravatus es, sed (ut verum fatear) ex amico affectu tuo magis, quàm meo merito. Quippe ob exiguam illam, quam ego, in isto elimando, Tibi locavi, opellam vix promerui, ut mei esses memor, nedum ut tam honorificè nominis mei memoriam illi insereres; quo ipso tamen duplici nomine Tibi me de novo reddidisti devinctum, perpetuæq; debendæ gratiæ reum. Vix credis, Amicorum Ocelle, quantis labor iste tuus tam egregius, à laudatis Viris, quibuscum hinc inde mihi literarum intercedit comercium, commendetur encomiis, & quantopere tu illo ipso plures eorum, qui in castris Apollineis sacra faciunt stipendia, Tibi devinxeris. Qui, ob id, hunc ingenii Tui fœtum in oculis & sinu gerunt; in τεκμήριον perpetuæ & nunquam intermoituræ memoriæ Tui. Perge, perge, Amice optume, ævum hoc ulteriùs illustrare ingenii tui monumentis, &, quæ adhuc premis, servasq; recondita, propediem benigniter exprome, & publici fac juris, nec quicquam rabiosos Zoilorum morare insultûs, pluriumq; mordacia verba; quin contra audentior ito, proximiq; Tui, quantum potes, promoveto commoda. Sic Te supremum Nomen juvabit, nomenq; Tuum immortalis Fama evehet ad æthera. Vale, & animitus salve, mi Zwelfere, atq; hunc ineuntem novum annum, aliosq; innumeros subsecuturos, in omni prosperitate vivas, valeasq;, vide, & constanter amare perge

Merito Tuo Tibi
addictissimum

Henricum Custerum.

Præterea Excell. D. D. Barthol. Moser, Phil. & Med. D. ac Prof. Publ. Dilingæ, sequenti Epistolâ, additoq; Carmine Encomiastico, *de dato 21. Maij 1662.* ultrò scribit.

Nobilissime, Clarissime, & Excellentissime Dn. D.

LAtorem harum, Juvenem egregium (qui in Pharmacopœia nostra Dilingana Tirocinium suum absolvit, & operâ ac industriâ suâ nobis abunde satisfecit; jam verò studio Philosophico picturato, in alma Universitate Viennensi, Medicum quoq; adjungere, promptiore tamen Marte, quàm subsidii promptuario, animum induxit) tametsi pro merito suo Viennam, np. Patriam, revertentem obtinuit, qui-

busvis Literatorum Patronis & Mecœnatibus meliore notâ commendare non supersedissem: id ipsum tamen in Clarissima Dominatione Tua eo liberaliùs exordior, quòd optatam jampridem occasionem, eadem operâ, jam nactus sum, ut Clarissimæ & Excell. Dominationi Tuæ mentem meam, super Opus suum Exercitationum Pharmacevticarum, præstantissimum & nunquam satis laudandum, apponere, simulq; bene precari possem.

Quamvis n. feracissimum hoc seculum Scriptorum, tam in Medica, quâm in aliis Facultatibus, numero abundet penè innumero; asseverare tamen possum id, sine palpo, me in hâc, & palæstra Medica, jam ultra decem lustra sudantem, nihil hactenus vidisse, quod mihi gratius, rei Medicæ utilius, imò magis etiam necessarium, hâc ipsa correctione, fuerit. Siquidem Compositiones medicamentorum tam multæ, & apparatu tituloq; splendidæ ac pretiosæ, propter incognitam accuratiùs præparandi normam; ideoq; hactenus rudem & illegitimam, tam in Veteribus, quâm Recentioribus Medicis traditam, nec non à Modernis receptam & usitatam, non solùm imperfectæ & mancæ, sed non raró etiam inutiles, ne dicam, miseris Ægrotis damnosæ, Pharmacopœis præscriptæ fuerunt: quæ nunc Claris. Dom. Tuæ labore, industriâ, limaq; dexterrima perfectionem suam, à me ipso, cum Jos. Quercetano, jampridem desideratam nactæ sunt.

Sint fortè obtrectatores lividi, vel arrogantes Zoili, qui errores suos non capiunt, aut capere nolunt; vel cum errantibus pertinaciter errare, quàm veritati subscribere, malunt; parum refert; ringantur & rumpantur malevoli. Claris. Domin. Tua nihilominus partam hoc labore gloriam & laudem suam, apud omnes bonos & æquos arbitros, veritatis amantes, inviolatam æternùm servabit.

Proinde hortor etiam Claris. Dom. T. ut, quoniam rebus Chymicis præparandis dexteriorem longo usu & αὐτοψίᾳ notitiam & scientiam acquisivit (sine prolixa tamen ejusmodi medicamentorum farragine, quorum copiâ ingenti, inutili, & fastidiosâ, cum encomiis suis parum fidis, integra referta jamdudum sunt Volumina) ipsam potiùs tractandorum Mineralium & Metallorum genuinam rationem, prout in Animadversionibus suis fecit, in publicum proferre, nobisq; communicare velit.

Ad quod ut feliciter proficere possit, vitam Claris. D. T. prosperam & incolumem à Deo T. O. M. ex animo precor: cui nos unicè comendo.

Dilingæ, 21. Maij 1662.

Nob. & Excell. Dom. T.

ad officia grata promptiss.

Barthol. Moser, Med. D. & Prof. Publ.

CARMEN ENCOMIASTICON

extemporale:

in

Honorem, & Gratiam, de re Medica,
propter publicatas Exercitationes in Pharmacopœiam Auguſtanam
utiliſſimas & laudatiſſimas optimè meriti

Nobiliſſimi & Clariſſimi VIRI,

DN. JOANN. ZWELFERI,

Artium & Med. Eximii Doctoris,
ab Amico & Fautore benevolo conditum.

PRodiit Undenis, patrio famoſa nitore,
 Auguſtana novis Pharmacopœia typis.
Nempe novis toties facta & natalibus aucta,
 fœcundum docuit ſe cumulare librum.
Et fœcunda ſatis fuerat, niſi adultera prolem
 paſſa foret ſpuriis dedecorare ſuam.
Sed quia laſcivo ſtimulata frequentiùs Oeſtro,
 diſſimilem fœtûs protulit illa gregem:
Crevit in immenſum, variis jam partubus ampla;
 donec tanta ſibi copia facta gravis.
Auguſtam tandem miſeratus Cynthius Urbem
 vellicat, & memorem nominis eſſe jubet:
Nominis Auguſti, quô nil præclarius usquam
 cuncta videns, toto, Phœbus, in orbe videt.
Hæc parens monitis, fœtum circumſpicit omnem,
 quem ſpurio peperit Pharmacopœia ſinu.
Vidit, &, incaſſum tantos abiiſſe labores,
 ingemuit; prolem pœnitet eſſe ſuam.
Vidit & obſtupuit; tantum non eluet undis
 Heu! facinus, dicens: Vindalicusq; ſuis.
Protinus exclamat; noſtros, Hygiéa, penates
 quæ colis, aſſuetos ſiſte ſuperba gradûs.
Jam ſatis eſt luſum: ſat, luxuriaſſe tot annis:
 Nunc decet alterius ſubdere colla jugo.
Scit DUODENUS, ait, noſtræ reparator Hygiæ,
 Æquus & hic lacrymis arbiter eſto tuis.
Nec pigeat, tanto documenta audire Magiſtro,
 cujus judicium vel Themis ipſa probat.
Hic rerum vires, artemq; repandat, & uſum,
 corrigat hic nævos, Pharmacopœia, tuos.

Felix

Felix ZWELFERUS, felici ſydere natus,
Qui genio ſuperat ſecula multa ſuo.

Barthol. Moſer, M. D. & Prof. Publ.

Taceo Excellentiſs. Viri & Medici Schafhuſiani, D. Johann. Wepfer, eruditiſſimam & prolixam, de Zwelfero, Panegyrim; uti & fuſam Dn. D. Joannis Irmbler: Epiſtolam, *dato 17. Octobr.* 1657. ſtylo excellenti & acuto; uti vir eſt omni exceptione major: in qua ſuum Zwelferum plus hactenus dictis evehit.

Salisburgo, *28. Januarij 1657.* Excell. Vir & Medicus, D. Rupertus Streicher, in Epiſt. ad Zwelferum; Opus ejus toti Imperio deſideratum, Reipubl. Medicæ unicè neceſſarium vocat.

Prænobilis Vir, Jod. Chriſtophorus Kreſs à Kreſſenſtain/ Ordinis Patricii & Senatorii Norimbergæ, datis ad Zwelferum humaniſſimis literis, *de dato 31. Januarij 1653.* decumanas Authori gratias agit, ejuſque ſudores abſtergit, Idiotas malevolos & Agyrtas demiratur, quòd Zwelferianam gloriam & palmam deprimere nitantur.

Pertranseo varia Collegia Pharmacevtica. Dantiſcani, quorum nomine Henricus Linck: Sebaſtianus Schröder, vices Norimbergenſium agens: Matthias Banſa, Francofurtenſes ſupplens; uti Hamburgo Joannes Kramer: Lunæburgo, Bartholomeus Hecht: Dresdâ, Georgius Grünberg/ omnes, anno 1653. amicum literarum Zwelfero obſequium deponunt, unanimi confeſſione: tale Opus à Medico perfici non potuiſſe, quem non Pharmacevtici labores multorum annorũ ſerie initiaſſent. Habent, ex dictis Epiſtolis, malevoli, quod legant, ſcil. non Pasquinis & gerris, ſed ponderoſis Philoſophicis argumentis, Zwelferianam veritatem eſſe arietandam.

Agmen ducat fragmentum Epiſtolæ, Viennenſis Facultatis Medici, nunc autem extra Patriam, apud Jaurinenſes, Phyſici, *dato 24. Martij* 1666. Joh. Adami Spenholz: Cujus hæc ad Zwelferum.

Reddita eſt mihi Epiſtola tua elegantiſſima, Clariſſime Doctor, aviti candoris, & germanæ ſynceritatis, teſſera. Mirum dictu! quantum lætitiâ diffluebam, quòd ex ea percipere licuerit, te denuò majora in re Medica excolenda (cùm maxima jam præſtiteris) pro prælo meditari. Faxint Superi, incomparabilis Vir! ut, qui jam olim nutantibus Medicinæ firmamentis, melior Atlas, ſuccollaſti, &, ut quondam Theſeum Gnoſia Virgo, è Labyrintheis plexibus Medentes duxiſti filo; ſic deinceps Numen appareas: homo homini Deus. Utinam, Excellentiſſime Zwelfere, æquus omnibus ſit oculus, & non, quis ſcripſerit, ſed quid ſcripſerit, animadvertant; elatiore inflati ſpiritu, ſaniora non reſpuant conſilia, nec erudiri detrectent, ſine ſenſu ipſis ſibi ſapientes. Habent certè, quod mirentur, in Scriptis Zwelferianis, Philoſophi; quod æmulentur, magni nominis Chymici. Et pauci hactenus Scriptorum (ſuus cuiq; ſit honos) te adæquarunt, quantum memini, ſupergreſſus nemo. Quanti autem doctiſſimas Animadverſiones Tuas, & Notas, faciam, ut demonſtrem; illud de his, quod de Homeri Iliade, magnus olim Macedo, mihi dicendum venit: diem me perdidiſſe reor, quo Zwelfero non vacavi. Age, quod agis, & cœptum curriculum ad bravium usq; pro-

proſequere. Et ſi te fors, cum columbis, cenſura vexarit, illud indubitatum habeto; quòd,inviderì, ſit excellentiæ nota, ærarium gloriæ,& famæ nunquam intermoriturae poſſesſio. Vale, Doctisſime Virorum, & trophæa tua ad emorientis usq; Oceani oras, ad Herculis columnas, extendito, donec aliquando palmam cedas maximæ ſpei, & raræ educationis, paternarum virtutum ex aſſe hæredi, Filiolo tuo, qui etiamnum ex rudi adhuc maſsâ quaſi præfulgidus Adamas reſplendet: ut verisſimum ſit, animum ſapientem naſci; non arte parari; nec imbelles generare columbas Aquilam. Hunc ut in ævum Cœlites ſoſpitent, cordialisſimè auguror. Valete.

Hæc, ex innumeris pauca, deprompta ſunt, ut videas, quàm diſpar ſit à Viris honeſtis maleſanum judicium tuum.

Et ne digreſſionis figurâ tui memoriam penitus amiſiſſe videar, *Schmuzi*, Fragmentum quoque è libro tuo de Thermis Carolo-Badenſibus hic inſeram: quo ex loco tibi demonſtrare cupio, nullam eſſe paginam libelli tui, quam taxare & caſtigare non poſſimus, accedente convitiandi libidine. *Pag.38.* Tractatûs tui, manifeſtam hyperbolen, & ne dicam, decumanum mendacium, ſi ad literatum tribunal evoceris, fateri cogêris. *Ais* enim, *loco citato,* quòd *Badenæ, Vir Conſularis & Senator prudens & diſcretus, David Graſer, lapidem Thermalem Mineralem trium librarum pondo examinandum exhibuerit, purioribus ex ſuccis Thermarum ſupra ſcoparum virgultis, ſtraminibus & paleis injectis, & in veram lapidis figuram congeſtum, aliis duritie non cedentem lapidibus, qui unius fonticuli ſeu ſcaturiginis labro adaperto, in anguſtius cogendo calidarum aquarum opus, cum aliis multis huic ſimilibus, ab illo collectus eſt. Hujus ſubſtantia pendebat:*

Nitri	℥xß.
Squam: ferri	℥viij.
Alum.	℥iiij.
Sal: Nitri	℥iiij.
Vitrioli	℥iijß.
Stiby	℥ijß.
Bitum.	℥iij.
Sulphuris.	℥j.

Subjungis: *Et hæc eſt Thermarum Carolo-Badenſium ſecundum exiguam meam rationis trutinam, & infimum manuum mearum laborem compoſitio, quæ ſi minus placet, humanam non recuſo, & doctiorem correctionem, quippe me jam pridem doctioribus mancipavi penitus &c.*

Viden', quàm audacter & magniloquè, quàm liberè hoc attuleris? An 1. fidem non excedat, has tam differentes & heterogeneas Mineras, lapides, ſulphura, ſalia, verbo deniq;, totam ferè mineralium claſſem, in una matrice & gremio medicati Fontis deliteſcere, ac, intimè ſibi unita, ad univocos effectûs producendos, ita concurrere, ut tamē realiter diſtincta, actu diviſa, in Compoſito perſeverent, ut ſe ponderari, dividi, omnem in partem verſari ſinant, nullâ qualitatum factâ jacturâ; uti ex tua patet analyſi, & adducto experimento? 2. Quis definiat, quòd Mineralia in ejusmodi medicatis aquis materialiter & corporaturâ ſuâ inexiſtant; quin potiùs imprægnatione quadam, & ſpirituoſæ partis impreſſione, id fieri aſſerat; ac, dum fontes ejusmodi mineras alluunt, iisdem ſpiritibus turgere incipiant, ſintq; virtualiter, non verò formaliter, Nitrum, ramenta Ferri, Sulphur, &c? 3. An actio lapidifici ſpiritûs tam arctum formarum nexum diſunire queat, ut, reſoluto Compoſito, tot inter ſe realiter diſtinctæ partes integrantes, conſervatis ſibi propriis

priis accidentibus, odore ſcilicet, ſapore, quantitate, pondere, in ſcenam prodeant, in manifeſtiſſimam probationem: mineralia formaliter & materialiter Thermis inexiſtere? 4. Stybium, Bitumen, his Thermis ineſſe, alio loco falſiſſimum probabo. 5. Hanc theſin & experientiam tuam Paracelſus, *lib. de morbo Tartareo*, confundit. Noſtro ſeculo, præter alios, Hildanus, *de Griesbaccenſibus & Pipernis*: acutiſſimus Helmontius, *Parodoxorum* 4. quo in loco parem Thermarum anatomicum manifeſti mendacii convincit, & poſt ſerias deſtillationes tantum mineralium catalogum ſe non deprehendiſſe, manifeſtè aſſerit. Ejus verba, *loco citato*, conſule. Ibidem reperies, ab Helmontio genuinam docere Philoſophiam, aciditaté & qualitates reliquas fontis ſalutiferi, quibus turget, non ab alio emanare, quàm à mutua ſalium (quos eſurinos vocat) efferveſcentia, actione volatilium in fixa, & reactione fixorum in volatilia; & è contra. Ut ut ſit: libellum tuum ſeveriori indagine ſcrutari, hîc nec locus, nec animus eſt. Tuus ſit tibi honor & decus, ut inter Reipublicæ Medicæ bene meritos, & Scriptores notêris. Id ſolum ab Inductione remonſtrare volui, neminem tam ſecurè degere, quin leviori pateat aditus; nec tam ſapienter rem unquam dici, quin poſſit contradici. Tu interim, mi *Schmuzi*, ſaniora conſilia amplectere, palinodiam & retractationum libros meditare; memor illius: non dimittitur peccatum; niſi reſtituatur ablatum. Et quam, proſtituto calamo & ore, tanti Viri famam (veluti cuniculos agendo) evertere tentaſti, publicâ falſi confeſſione erigere ſtudeto. Te Zvvelferus interim, Vir ad modeſtiam & publicum emolumentum natus, etiam erga Te ingratiſſimum cuculum viſcera miſerationis gerens, valere jubet, & Chriſtiano animo fauſta quæq; precatur. Te quoq; Anonymus ſalutat, ſimulq; hortatur, ne iter, quò properas, Anticyras ſuſcipere graveris; multum ex helleboro profecturus. Vale.

F I N I S.

ERRA-

ERRATA TYPOGRAPHICA,

in Apolog. contr. Tacken.

Pag.	lin.	pro	lege
4	17	ut eam veritus &c.	
—	25	Hujus libri occasione &c.	
25	17	sitam	si tam
—	42	- si	sit
—	48	salis Viperini. &c.	
26	24	talium	salium
31	14	volatilem	puriorem
34	11	exorta	extorta
—	32	lin.4. pag. 17	lin 47. p. 4.
—	41	colludas	collaudas
44	37	historicam	historiam
57	11	hanc	hunc
—	35	illi	ille
63	3	puro	Auro
72	4	destruens	deobstruens
91	20	cidi	acidi
92	40	dimidialius	dimidia ejus
93	43	apparuit	apparavit
95	11	ex alcali &c.	
—	49	salsè	salsedo
114	29	Dersertam	Desertam
117	17	nutrice	nutrire
121	29	occulta	occultata
—	32	universi	universa
125	11	adore	odore
127	7	Jndicet	Judicet
—	33	Talia	Salia
129	4	vegetabilaquæ forti	vegetabili aquæ forti
131	48	effudit	effutit
138	48	naturam	natura
141	35	scientia	scientias
144	4	destruens hoc Compositum	
—	14	quòd acida, seu acidi spiritûs	
148	3	Salem	Solem

Pag.	lin.	pro	lege
149	11	calidè	callidè
150	32	Cerebri	Cerebro
151	40	adaptandis	adaptandus
156	48	Clarissimi	Clarissimos
—	49	Celeberrimi	Celeberrimos
—	—	Medici	Medicos
—	—	Archiatri	Archiatros
162	2	1465.	1464.
—	16	notor	motor.
—	47	dissolvunt	dissolvant
—	—	addunt	addant
166	35	dam	dum
168	33-34	præcipitatis	præcipitati
—	39	hunc	Hanc
178	1	operâ	operosa
—	20	adduci	adduc
—	36	loculenter	luculenter
180	6.7	exussetis	exusseris
—	25	rumbrum	rubrum
—	33	facultes	facultates
181	6	acidor.	acido
—	ult.	acido	acida
186	31	fallibus	follibus
194	4	sapore	saporum
—	29	Celsium	Cæsium
202	16	ingillo	tigillo
206	44	effectus	Affectûs
—	49	Tincturam Martis simpl. &c,	Tincturam Martis adstringentem simpl. &c.
209	40	ditce dante	disse tanto
215	42	tunc,	hunc
216	41	Red evasit	Rex evasit
228	37	& alios	aliàs
229	8	Carallariô	Corollario

In Apolog. contra Verny.

Pag.	lin.	pro	lege
236	39	Jascinia	Luscinia
246	5	ait	ais
256	28	florci	flocci

